

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

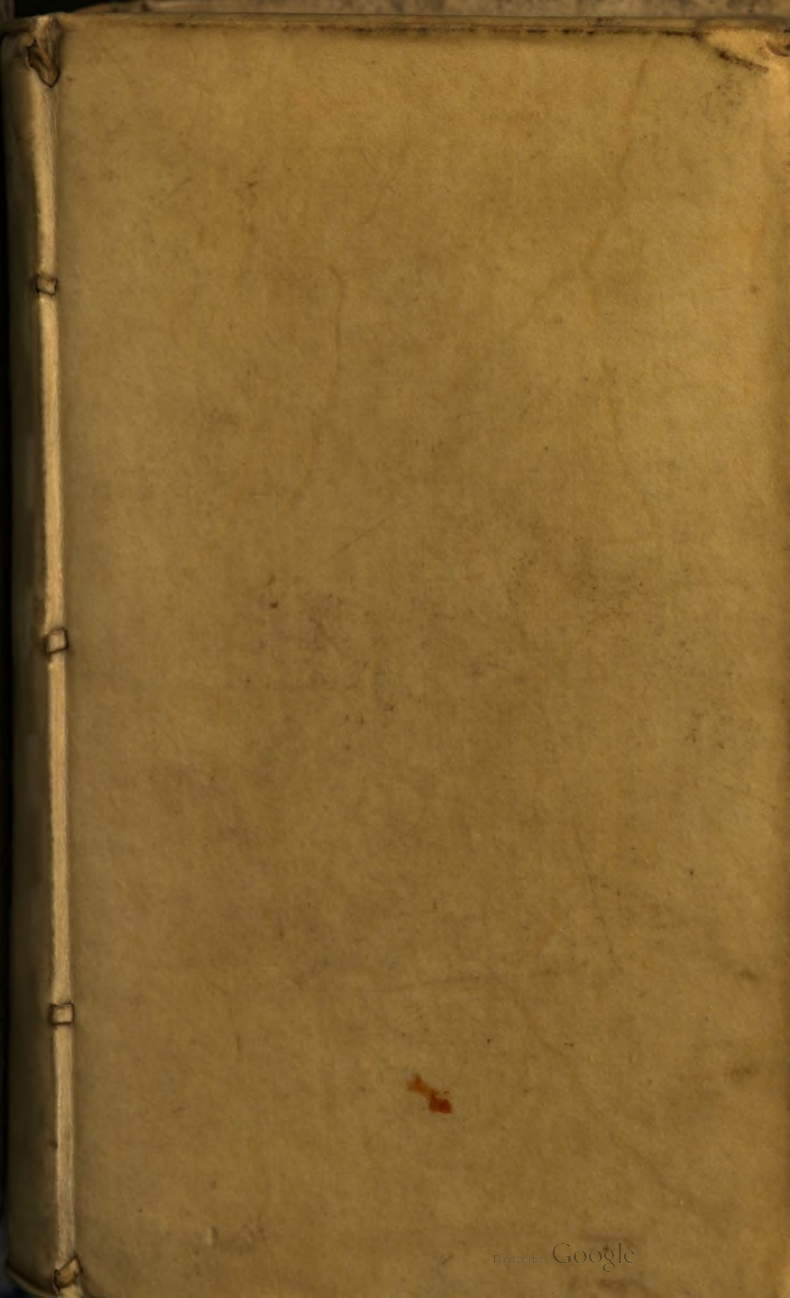
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

W

537

L6

~~IV 722~~

NEDERLANDSE ⁵⁵⁷
^{L⁶}
PRACTYK
ende OEFFENING
DER

NOTARISSEN,

Ende andre gemeene

**SCHRIJVEN REGT-
VORDERERS.**

WAAR IN

By vraags-wijs ondersouk verhandelt werd
al het gund een

NOTARIS, SECRETARIS,
DEURWAARDER, en GEREGTS-BODE,
soo in de grond der Regts-saaken, als in de instel-
ling van alderhande *Instrumenten, Acten, Ge-
wijfden, ende wtvoeringe* van dien, heeft aan
te mercken, ende waar te nemen.

Van nieuws beschreven door

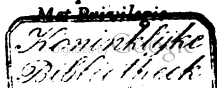
MR. SIMON VAN LEEUWEN, R.G.

Den derden Druk, verbeterd ende vermeerderd.

AMSTELDAM,

By **HENDRIK en DIRK BOOM,**
Bouk-verkooopers. Anno 1680.

P R I V I L E G I E.

DE Staten van Hollandt ende Westvrieslandt doen te wetaan. Alsoo ons vertoont is by Hendrick en Dirck Room, Boeckverkopers tot Amsterdam, ende alhier in den Hage; hoe dat sy Supplianten met consent van Mr. Simon van Leeuwen Advocaet tot Leyden, reets hadden gedrukt eenige van sijn wercken, bestaende in sijn Roomsche Hollants Recht, waer in de Roomsche Wetten, mit de Nederlantsche Rechten vergeleken ende over een gebracht werden in quarto, als mede de Nederlantsche Practijcq en oeffeningen der Notarissen ende andere gemeene Schrijff Recht vorderingh, vermeerdert met het woorden Boeck in octavo. Waer op sy in verscheyden tijden van ons Oetroy hadden genoten, voor den tijt van vijftien Jaren, en dewijl van eenige den tijt van het Oetroy verlopen was, ende dat sy van Intentie waren de voortchreven twee Boecken op nieuw te herdrukken, waer toe sy aen te leggen hadden notable sommen van Penningen, ende dat sy vreesden dat sy door eenige daetloeckende menschen, door het nadrukken van dees bovengenoemde Boecken in schade soude konnen geraecken. Soo versochten sy Supplianten, dat het onse goede geliefte sijn mochte haer Supplianten op dees bovengenoemde Boecken te vergunnen Privilegie voor den tijt van vijftien Jaren, ende tegen de contraventeurs te stellen, sodanige boeten als oirbaer souden vinden. **S O O I S ' T**, Dat wy de saecke ende 't versouck voorschreven overgemerckt hebbende, ende genegen wesende ter bede van de Supplianten, yt onse rechte wetenschap Souvraine macht ende autoriteyt; de selve Supplianten geconsenteert, geaccordeert ende geoetroyeert hebben, consenteeren, accordeeren ende oetroyeeren, mits desen dat sy gedurende den tijt van vijftien eerst achtereenvolgende Jaren, de bovengenoemde Boecken binnen den voornoemde onsen Lande, alleen sullen mogen drukken, doen drukken uytgeven ende verkopen, verbiedende daerom alle ende een yegelijcken, het eene Boeck genaemt het Roomsche Hollants Recht met het tweede de Nederlantsche practijcq ende oeffeninge der Notarissen, na te drukken ofte elders naergedrukt binnen den selven onsen Lande te brengen, yt te geven ofte te verkoopen, op verbeurt van alle de naergedruckte, ingebrachte ofte verkofte exemplaren, ende een boets van driehondert guldens daerenboven te verbeuren, te appliceeren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal, een derde part voor den armen der plaetse daer het Casus voorvallen sal, ende het resteerende derde part voor de Supplianten. Alles indien verstande, dat wy de Supplianten met desen onsen Oetroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van hare schade door het nadrukken van de voorschreven twee Boecken; daer door in eenigen deele verstaen den inhoud van dien te autorisereeren ofte te advoueren, ende veel min de selve onder onse Protectie ende bescherminge eenigh meerder Credit, aensien ofte reputatie geven, nemaer de Supplianten in cas daer in yets onbehoorlijks soude mogen influenceeren, alle het selve tot haren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden; tot dien eynde wel expresselijck begerende, dat by aldien sy desen onsen Oetroy voor de selve Boecken sullen willen stellen, daer van gene geabbrevieerde oft gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaer gehouden sullen wesen het selve Oetroy in 't geheel ende sonder eenige Omijlde daer voor te drukken ofte doen drukken op pene van het effect van dien te verliesen. Ende ten eynde de Supplianten desen onsen consente ende Oetroye mogen genieten als naer behoren. Lasten wy alle ende een yegelijcken die 't aengaen mach, dat sy de Supplianten van den inhoud van desen doen, laten en gedogen rustelijck, vredelijck ende volkomentlijck genieten ende gebuycken, cessereende alle beletselen ende wederstijgen ter contrarie. Gegeven in den Hage onder onsen grooten Zegele hier aen doen hangen den Seven-en-twintighsten November in 't Jaer ons Heeren en Salighmakers duysent ses hondert negen- en-seventigh.

ARENT BARON van WASSENAER.

Ter ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT.

OPDRAGT

Aan de Ed. Mog. Heeren ende M^{RS}

AALBREGT NIEROP,

E N D E

WILHEM GOES:

Voorname Raaden in den Hove van
Holland, Zeeland ende Vriëslant.

Hoog-geleerde Heeren, ende waarde Vrunden:

DE Redenen waarom ik bestaa te ondernemen dese mijne geringste tijdsnippelingen, my, met andre saaken besig zijnde, onbedagtelijk ontvallen; of veel eer ontruikt; U Ed. Mog. wijsheid ende geleertheid toe te eygenen, zijn eensdeels den pligt ende eerbiedigheid die ik, aan d'een zijde de Verwandschap van U Ed. mijn Heer ende Neve, ende aan d'ander zijde, de in aardige gemeenschap ende vereeniging van een ende de selve geboorte-plaats ende opvoedinge, met U Ed. mijn Heer ende geneigden Vrund te hebben, van mijn selven schuldig ben: ende anderdeels het errinren van de leersame voorwerpselen, niet
* 2 lang,

O P D R A G T.

lang, omtrent de hoogwichtigheid van het *Notaris-Ampt*, in tegenwoordig, door U Ed. aan my wtgeboesemt; als onder anderen, Soo het U Ed. gedenkt, de rijpsinnige wtlegginge van de dienstpligtige eygen woorden *Notare & Cavere*, by den Ouden 't Ampt van een *Notaris* als eygen opgeleid, ende toegeschreven. Ik beken de swakheid van mijn regterhand, en ik beken het ook geern: dat het tegenwoordige, U Edd. geleertheid, kennisse, ende ervarentheid (die ik weet, dat boven den luyfter van U Edd. hoogwigtige ondernomen, ende ingediende Regt-saaken, bysonderlijk in het beprouven der gener die haar tot foodanigen Ampt te mogen bedienen, dagelijx voorstellen, betoond werd) onwaardig werd opgedragen, dog verhoop daar doorte veyliger in mijn onmagt onder foodanige vleugelen te mogen verschuylen, die met haare wtgebreyde luyfter alle haat ende nijt, door de kragt van haare schaduwe kunnen doen beswijken. Het late dan U Edd. Mog. Heeren ende waarde Vrunden welgevallen, dat ik onder het betoonen van mijnen schuldigen
pligt

OPDRAGT.

pligt heule aan die gene, die my willen ende kunnen beschermē. Neemt dan mijnen vlijtende arbeid onder U Ed. bescherming, ende schoon datter niet anders in en was dat U Edd. mogte behagen, neemt het ten goede, dat ik den onkunden een spoor ende aanleydinge geve tot yets meer ende grooters. God geve U Edd. Mog. in wtoeringe van Regt ende gerechtigheid, ten dienst van het algemeene beste in gesontheid ende voorspoet lang te mogen leven. Dat wenst U Edd. Mog.

*Mijn Heeren ende waarde Vruuden
verpligten*

LEYDEN desen
xi. dag van Slagt-
Maand M D C L V.

Vrond ende Dienaar

SIMON VAN LEEUWEN.

A A N S P R A A K
A E N D E
N E D E R L A N D S E
S C H R I J V
E N D E
R E G T S - O E F F E N E R S .

Noyt en had ik gedacht, dit tegenwoordig
vraags-wijs Onderfouk, de noodige kennisse
van een Notaris, Secretaris, Deurwaar-
der ende Geregts-bode betreffende, den
onkonden voor te fchrijven, veel min door den Druk ge-
meen te maaken, ten waar daar toe oorfaak gegeven had-
de feker Bewerp, dat ik voor defen ten dienfte mijner
Klerkken, ende Hand-fchryvers, tot aanleydinge ende
bevorderinge van haare leer-oeffeninge, het Notaris-
Ampt betreffende, by gefchrifte gefteft had, ende nader-
hand door den Druk gemeen gemaakt, ende verfcheyden-
malen tegens mijn fin ende wil, ook buyten mijn kennis
ende weten, was doen herdrukken. Dat my beweegt heeft
't felve andermaal te overfien, ende de onvolkomenheit
van het voorgaande, foo veel des mogelijk, ende (dowijl
ik met yets anders van meerder gewigte, foo ik verhoop
haaft in het ligt te komen, befig was) foo veel de tuffen-tijd
lyden mogt, te vervullen: op dat ik het voorgaande als
een on-egt ende wanfchapen Maakfel verfaakende, het
jegenwoordige alleen voor het mijne mogte erkennen. Het
welk onder de hand zijnde, niet alleen foodanig is her-
fteft ende verandert, dat het fig felven ligtelijk fal ont-
vremden: maar buyten dien my voorgekomen is, de alfoo
groot

Schrijv ende Regt-oeffeners.

grote ende meerder noodzakelijkheid van gelijke stoffe, omtrent de oeffeninge der gemeene Secretarissen, ofte Geregts-Schryvers, Deurwaarders, ende Geregts-Boden, elks in den sijnen: daar onder in de Steden ende ten platten Lande veele ende meest onervarene, dikwils meer by gunst van de begiftigers, als in aansien van baare oeffening ende bequaamheid daar toe werden gevordert. Waar in ik my altoos verwondert heb, dat, daar van ouds, soo wel op het ondersouk over de bekwaamheid der Notarissen ende Deurwaarders van den Hove is voorsien, noyt eenige ordre gestelt is op het voorgaande ondersouk over de bekwaamheid van de Secretarissen ende Geregts-Boden: die buuten ende behalven de instellinge ende bedieninge van alle dingpligtige saaken, het selve Ampt van een Notaris ende Deurwaarder hebben waar te nemen: 't Welk ook de oorsaak is van soo veel onbequame Secretarissen ende Geregts-Boden, bysonderlijk ten platten Lande, de welke mijns wetens geene prouwe onderworpen en zijn: Ten gevalle van de welke ik in het Werk. besich zijnde, ende bedenkende datter noyt yets tot aanleydinge van 't gunt de selve noodigh te weten hebben, in de Nederduytsche Taal beschreven is, ondernomen heb, benevens dat van de Notarissen, in gelijken schik by een te stellen, ende daar by te vougen, niet alleen het gunt een Secretaris, ofte Gerechts-Schrijver, maar ook het geen een Deurwaarder ende Geregts-Bode, elx in den sijnen, amps-halven heeft waar te nemen ende wt te voeren, ende wat van der selver kennisse, wetenschap ende doen is. Daar toe ik ook, ten versouke van die gene, die des

Aanspraak aen de Nederlandse &c.

noodig oordeelden, bygevougt heb eenige Voorbeelden ende Instellingen van allerhande Acten, Instrumenten, Gewijsden, ende wat tot de uitvoeringe van diens behoort. Een saek de welke veel in hem soude begrypen, indien alles wat daar toe behoort soude beschreven werden; Dan dewijl mijn voornemen niet en is geweest, ende de tusschen-tijd van het gaande Werk dat onder de Pers was, geen wistel liyden er mogt, om 't selve tot een lange wtgebreyde verhandeling te brengen, gelieve het den Vruud-lievenden Nederlandsen Schrijv ende Regts-oeffener, dit kort begrip van een Vraags-wijs ondersouk, tot het gund voorschreven, ten goede te nemen: Ik heb 't selve de algemeene Schrijv ende Regts-oeffeners derven ter prouwe stellen, soo om den onkunden een spoor ende aanleydinge tot de betragtinge van de volkomen kennis ende wetenschap te geven, als den geoeffenden ende ervarenen in het gene by my niet wel, ende naer den regten manier van doen, mogt zijn getroffen, te doen berispen, ofte verbeteren. Neemt mijnen arbeid ten goede, ontfangt het voor een kleyne Gifte des tijds, oordeelt onzijdig, leert, verbetert, ende vaart wel. Gegeven binnen Leyden in mijn Bouk-vertrek op Maartens Schuddekorus-dag, den XI. MDCLXV.

S. v. L. R. G.

O P D E
NEDERLANDSE PRACTYK
E N

OEFFENING DER NOTARISSEN, &c.

Beschreven door de HEER

MR. SIMON VAN LEEUWEN,

REGTS GELEERDE.

Aan de HOLLANDERS.

Wiltge net en zin-rijk schrijven?
Hebtge lust tot kunstig kijven
Voor de Vierschaar, voor het Hoff?
Hier zijn lessen, hier is stoff.

LEEUWEN (k mag de deugd wel prijzen)

Zal u wijslijk onderwijfen

Hoe het Pleit-radt draeit en loopt,

Hoe men woorden zift en knoopt.

Die niet langer plomp wil wesen,

Hoest slegts dese Blaën te lesen :

Letter-lekkerny en schat

Vindmen hier in yder blad.

Eer' dit Bouk dan en den Schryver :

Dank' hem voor sijn vlijt en yver,

Voor de liefde die hy toont.

Heff' hem die heel Holland kroont.

D. TRAUDENIUS.

TAFEL, ende BLAD-WYSER.

HET EERSTE BOEK.

Handelende

I. Deel.	V An het Notaris-Ampt ende bedieninge.	Pag. 1
II.	Van Contracten, dat is, Overkomsten, of Onderhandelingen in 't gemeen.	6
III.	Van Pand ende Hypoteecq.	10
IV.	Van Bewaar-geving.	14
V.	Van verbruik-leen, ende Obligatie.	15
VI.	Van Bruik-leen.	18
VII.	Van Erv-leen, Erv-pagt, en Pagt metten Houde.	18
VIII.	Van Koop.	22
IX.	Van Huir.	24
X.	Van Maatschap ende Gemeenschap.	26
XI.	Van Trouw ende Contract van Huwelijk.	27
XII.	Van Voogdij ende Voogden.	30
XIII.	Van Last-geving, Wissel ende Assignatie.	32
XIV.	Van Mede-schuld ende Borg-togt.	36
XV.	Van stil-swygende Verbintenissen, van Onderwind, Gemeenschaps-deylingen, Erv-scheydingen, ende giften ter Schenk.	38

HET TWEEDE BOEK.

Handelende van Ervenissen, soo by Witterste-wil, als by versterf.

I. Deel.	V An Ervenis by Witterste-wil.	Pag. 41
II.	Van Institutie, ofte volle Erv-latinge, van Legitime ende Falcidie portie.	43
III.	Van Substitutie, ende onderstelde Erv-lating.	51
IV.	Van Verbonden ende Fideicommissaire, ofte Overhandse Ervenis, Lijv-togt, en Trebellianique portie.	53
V.	Van Successie ab Intestato, dat is, Versterf-regt; ende eerst, volgens gemeen-Lands-regt.	56
	VI. Van	

BLAD-WYSER DER DEELEN.

- V I. Van 't Versterv-regt. volgens het Placcaat; ende van het onderscheid tuffen het selve, ende het gemeene-Lands-regt. 59
- V II. Van Repræsentatie ende Collatie, dat is, Plaatsvulling ende Inbreng, ende van Maagtal.

HET DERDE BOEK.

Handelende van het instellen van alderhande Overkomst, ende Handel-schrivten.

- I. Deel. **V** An Instrumenten, ofte Handel-tuig-schri-
 ven in 't gemeen. Pag. 65
- II. Van Contracten ende Acten, dat is, een, of meervoudige Handel-schri-
 vten in 't gemeen. 69
- III. Van Koophandel ende Koopvoorwaarden van onroerende goederen. 78
- IV. Van verkooping van roerende goederen, Boelcedullen ende Koopvoorwaarden van de selve. 106
- V. Van Transporten ende Cessien, dat is, Overgiften ende Overdragten. 113
- VI. Van Plegten, of bezegeltheden, ende Schuld, of Kusting-brieven. 122
- VII. Van Leen-brieven. 134
- VIII. Van Huir-cedullen. 147
- IX. Van Erv-pagt, ende Chijns-brieven, Pagten metten Houde, ofte eeuwige ende onlofbare Renton, Grond-renten, &c. 154
- X Van bestedingen en aannemingen van Werken. 163
- XI. Van Obligatien en gemeene Verband-brieven. 164
- XII. Van Borg-togt. 169
- XIII. Van Procuratien ende Volmagten. 175
- XIV. Van Attestatien ende Getuig-schri-
 vten. 181
- XV. Van Gemeenschap ende Overkomsten van Maatschap ende Vennootschap, Staat, Inventaris, Scheydinge, Deylinge, Bewijs en Wtkoop, &c. 185
- XVI. Van Huwelijks-Voorwaarden. 250
- XVII. Van

BLAD-WYSER DER DEELEN.

XVII. Van Transactie ende Compromis, dat is, Verdrag ende Verblijv, ende van Wtípraak.	257
XVIII. Van Contracten van Bevraginge, ofte Certepartije.	264
XIX. Van Policen, ofte Brieven van Affeurantie.	268
XX. Van Bodemerije-brieven.	273
XXI. Van Water, ofte Bijl-brieven.	275
XXII. Van Wissel-brieven, Insinuatien, en Protesten.	276
XXIII. Van Wtterste-willen, Testamenten ende Codicillen.	277
XXIV. Van Gift ter saake des doods, ofte onder den levenden.	312
XXV. Van den Eed der Notariffen.	318

HET VIERDE BOEK.

Handelende van het instellen van alderhande Acten, de Vierfchaar ende Regts-vordering betreffende.

I. Deel. VAN Regts-vonnissen, ende hare verdeelingen in 't gemeen.	Pag. 321
II. Van Interlocutoire Vonnissen, ende eerst van Exceptien.	324
III. Van Defaulten.	327
IV. Van Comparuit ende Versteeken.	332
V. Van Acten van Arrest, Overdagingen, ende Weet-bestedingen.	334
VI. Van Regtelijke Versouken, ende Præsentatien.	340
VII. Van poincten van Offitie, Appoinctementen, ende Renvoyen voor goede Mannen.	344
VIII. Van het hooren van Getuygen, Interrogatorien ende Contra-Interrogatorien.	345
IX. Van Provisien van Namptiffement.	349
X. Van definitive Vonnissen.	353
XI. Hoe, wanneer, ende door wie de gewesene Vonnissen	nissen

BLAD-WYSER DER DEELLEN:

niffen ter wtwinninge werden geleid.	359
XII. Van Criminele Vonniffen, ende hoe de felve moeten werden ingeftelt.	362
XIII. Van Willige ende onwillige Decreten, ende Vonniffen van Præferentie.	365

HET VYFDE BOEK.

Handelende van het Ampt der Deurwaarders ende Geregts-Boden.

I. Deel. V An het Ampt der Deurwaarders ende Geregts-Boden in 't gemeen.	Pag. 398
II. Van de Commissien ende Exploicten der Deurwaarders van den Hove in 't bysonder, ende eerst van Rauw-actie.	401
III. Van Mandament van Debitis, ende het Exploicteren van dien.	406
IV. Van Mandamenten van Arrest.	410
V. Van Mandamenten om Actie geïnstituert te hebben.	429
VI. Van Mandament van Purge.	432
VII. Van Mandamenten Poënaal.	535
VIII. Van Mandamenten van Inductie, ende Brieven van Atterminatie, ofte Respijt.	444
IX. Van Willige Decreten.	450
X. Van Appel, Reformatie ende Reductie.	460
XI. Van Maintenuë ende Complaincte.	468
XII. Van Brieven van Cessie, ende benefitie van Inventaris.	479
XIII. Van dagvaardingen ende bekeuringen van de Deurwaarders der gemeene Middelen.	497
XIV. Van dagvaardingen van de Geregts-Boden in de Steden, ende ten platten Lande.	502
XV. Van Executien der Sententien van den Provincialen, ende Hoogen Rade in Holland, ende eerst wt personele Actien op roerende Goederen.	508
XVI. Van	

TAFEL DER FORMULIEREN.

XVI. Van Executien der Sententien van den Hove op onroerende Goederen.	519
XVII. Van Executie by Gyseling.	545
XVIII. Van Executien rakende de gemeene 's Lands-Middelen.	548
XIX. Van de Executien der Vonnissen binnon de Steden, ende ten platten Lande.	556
XX. Van Appel, of Reformatie.	565

TAFEL der FORMULIEREN,
ende VOORBEEDEN.

IN HET III. BOUK.

K Oop-voorwaarden van Huysen in de Stad.	Pag. 84
Bysondre Voorwaarden van de selve.	90
Generale Voorwaarden van Landen, ofte Huysen ten plat- ten Lande.	93
Bysondre Voorwaarden van de selve.	100
Brieven van Opdragt, van Huysen en Landen in de Stad.	102
Brieven van Opdragt van Huysen ofte Landen, ten platten Lan- de gelegen.	104
Transport van een verkofte Kusting, ofte Rente-briev.	118
Cessie en Transport van verkogt regt, Actie, of inschuld.	119
Rente-briev.	130
Schuld, ofte Kusting-briev met Borgen.	131
Opdragt ende Verly van eygen goedren tot Leen.	137
Successijf Verly van een Leen, daar van vermogens Oetroy by Testament gedisponeert is.	138
In dorso van een Leen.	139
Brieven van Opdragte, ende Verly van een Leen.	140
Procuratie om Leen op te dragen.	141
Procuratie om Verly te nemen aan een Leen dat opgedragen ende verstorven is respectieve.	142
Procuratie om een Leen mette lediger hand te verheffen.	144
Constitutie van een Rente, daar voren specialijk Leen-goed ver- bonden werd.	145
Huur-Cedullen van verhuirde Huysen.	149
	Huur-

TAFEL DER FORMULIEREN.

<i>Hair-Cedullen van Landen.</i>	151
<i>Chijns, ofte Pagt metten Houde.</i>	159
<i>Grond-Rente-briefv.</i>	161
<i>Obligatie met Borgen.</i>	167
<i>Akte van Borg-togt.</i>	173
<i>Akte van Cessie.</i>	174
<i>Procuratie ad Lites.</i>	176
<i>Procuratie ad Negotia.</i>	178
<i>Procuratie ad Negotia, met de Clausule van Substitutie.</i>	179
<i>Akte van Substitutie.</i>	180
<i>Attestatie.</i>	182
<i>Inventaris van Goederen.</i>	191
<i>Bewijs ende Wtkoop.</i>	197
<i>Reekening, Staat, Scheydinge ende Deylinge.</i>	200
<i>Contract van Maatschap ende Compagnie.</i>	244
<i>Compagnie van Venmoetschap.</i>	247
<i>Huwelijxse Voorwaarden.</i>	252
<i>Super-scriptie ende Akte op den Ruggè van de selve.</i>	256
<i>Verblijv ende Compromis.</i>	261
<i>Testament, ofte Witerste-wille.</i>	298
<i>Mutueel Testament tussen Man ende Vrouw.</i>	300
<i>Codicille met Approbatie van voorgaande Testament.</i>	309
<i>Akte van Ampliatie van eenige Legaten, wt kragte van de Clausule Reservatoir.</i>	310
<i>Akte van Indorsatie op een besloten Testament.</i>	311
<i>Gifte onder den Levenden.</i>	314
<i>Gifte onder de Levende van onroerend goed.</i>	315

IN HET IV. BOEK.

Rakende den Secretarissen ende Geregts-Schryvers.

<i>Donatio causâ mortis.</i>	316
<i>Akte van Arrest op Persoon.</i>	337
<i>Akte van Arrest op Goederen.</i>	337
<i>Akte van Weet-bestedinge.</i>	338
<i>Weet by Edicte.</i>	339
<i>Letten Requisitoriaal tot het hooren van Getuygen.</i>	348
<i>Letten Requisitoriaal.</i>	361
<i>Van</i>	

TAFEL DER FORMULIEREN.

<i>Van Proclamatie van een Willig Decreet.</i>	372
<i>Sententie van Willig Decreet voor het Hoff.</i>	347
<i>Willig Decreet, in de Steden, of ten platten Lande.</i>	378
<i>Executie op roerend goed voor het Hoff.</i>	385
<i>Executie van onroerend goed voor het Hoff.</i>	385
<i>Brieven van onwillig Decreet.</i>	388
<i>Executie van onroerend goed in de Steden, &c.</i>	392
<i>Onwillig Decreet in de Steden, of ten platten Lande.</i>	393
<i>Præferentie in de Steden, ende ten platten Lande.</i>	396

IN HET V. BOUK.

Rakende de Deurwaarders ende Gerechts-Boden.

<i>Exploit van een Mandament van Rauw-actie.</i>	403
<i>Idem van Mandament van Arrest op goederen.</i>	414
<i>Van Arrest op Persoon.</i>	427
<i>Om Actie geïnstituert te hebben.</i>	430
<i>Pænaal ende om Actie te institueren.</i>	440
<i>Exploit van Inductie ende brieven van Respijt.</i>	446
<i>Willig Decreet.</i>	453
<i>Appel ofte Reformatie.</i>	462
<i>Mainftenue.</i>	470
<i>Complaincte.</i>	478
<i>Brieven van Cessie.</i>	479
<i>Beneficie van Inventaris.</i>	481
<i>Dagvaardingen in de Steden.</i>	506
<i>Executorie voor het Hoff.</i>	509
<i>Acte van Arrest ende Inventaris.</i>	512
<i>Biljet ende Proclamatie van roerende goederen.</i>	513
<i>Voorwaarden ende verkooping.</i>	515
<i>Acte van Cautie de restituendo op een provisie.</i>	521
<i>Arrest, proclamatie ende verkooping van onroerend goed.</i>	524
<i>Relatie.</i>	528
<i>Interpositie van onwillig Decreet.</i>	534
<i>Lettren Requisitoriaal.</i>	542
<i>Executie van Gemeen-Lands-Middelen.</i>	553

NO-

NOTARIUS PUBLICUS:

D A T I S.

De PRAKTIJK ende OEFENING
der NOTARISSEN, &c.

H E T E E R S T E B O U K.

H E T I. D E E L.

Van het *Notaris*-Ampt ende Bediening.**V**rage: *wat is het Notaris-Ampt?*

Antw. Het *Notaris*-Ampt is een algemeen dienst, daer by alderhande saaken, ende handelingen der Mensen, tot volkomen geloov, ende eeuwige geheugenis van 't geen verleden ende gehandelt is, in geschripte werd gestelt.

Vrag. *wat is een Notaris?*

Antw. Een *Notaris* is die tot fulk eenen dienst ende Ampt van de *Land-Overheid*, dat is, de *Staten van Holland*, naar voorgaande ondersouk, een prouv van het *Hof Provinciaal*, over sijn bequaemheid, op de voorstellinge van de *Steden* ofte *Ge-regten*, daar hy desen dienst wil oeffenen, aangenomen ende gematigt is. Sie *Placc.*, van den 20. *Martij* 1524.

Ende den foodanigen werd by ons benevens twee geloovwaardige *Getuygen* volkomen geloov gegeven, ende werd voor wettelijk gehouden al wat by andre voor hem behoorlijk werd bekragtigt ende verleden.

A

Dog

Dog staet daar op wel te letten, dat sy buÿten de plaats ofte 't gebied van 't Geregt, op welkers Voorstelling sy aangenomen zijn, haar bediening niet en mogen doen. *Resolutie van de Staten van Holland van den 27. Novemb. 1608.* al-hoe-wel het verledene juist daarom niet van onwaarden en is. Sie *Rooms-hollands-Regt, het 5. bouk, het 20. deel, 5. vers.*

Vrag. *Waarom in het geene by andre voor hem, &c.*

Antw. Om dat hy in sijn eygen saaken voor geen onzydige Schryver verstrekken mag, ende sulx daar in geen meer geloov heeft als een ander, *l. 10. ff. de testib.* Sie *Conf. ende Advijs. het 2. derde deel conf. 237.* Als alleen in saaken tot sijn nadeel, ende daar inne hy sijn selven verbind, daar in hy tegen sijn selven ende sijn naaste Bloedverwanten, gelijk als in andre saaken, soude geloovt werden. *l. 3. Cod. de divers rescript. l. 2. ff. de fid. Instrum. l. 5. 6. 7. Cod. de probat.* Sie *Pecc. de Testam. Conjug. lib. 3. cap. 11. num. 1. 3. Guidon. Pap. Singular. 323. num. 2.*

Vrag. *Mag hy ook wel voor sijn naaste bloedverwanten eenige saak verlijden?*

Antw. Neen. Ende werd het selve uitgerekt tot den vijfden graad incluys, binnen welken leden men geen verklaring ten voordeel van sijn Vrienden mag doen. *l. 4. de testibus.* maar wel tot nadeel, soo dat hy wel een Verband-brief ofte obligatie ten lasten van sijn naaste bloedverwanten mag verlijden. *d. l. 3. Cod. de divers. rescript. & l. 2. ff. de fid. Instrum. l. 5. 6. 7. Cod. de probat.*

Vrag.

Vrag. *waer in bestaat de bedieninge ende Ampt van een Notaris?*

Antw. Het Ampt van een *Notaris* bestaat voornamentlijk daar in:

I. Dat hy een goed bewerp, Bouk ende *Prothocol* moet houden van alle de *Instrumenten*, ende *Verlijden*, de welke voor hem verleden werden, ende het *Verleden* bewerp, inhoudende 't jaer, dag, ende plaats, by hem, de *Verlijders* ende de *Getuygen* geteikent, naarstelijk bewaart ende gade slaa, ten einde hy deselve t'allen tijden, des verfogt zijnde, mag vertoonen, ende daar van des van nooden *affchrivten* mag verleenen. *Placcaat van den 4. October 1540. art. 13.*

Vrag. *Oft dan geene acten voor Notaris ende Getuygen bestaan kunnen, die niet by de Verlijders selvs en werden getekent?*

Antw. Ja. Dog niet by manier van *Instrument*, ofte schriftelijke handeling, maar by manier van verklaring, soo dat ook een mondelinge uytterste-wille voor *Notaris* ende twee *Getuygen* opentlijk verklaart, ende naderhand by den *Notaris* by geschrivte gestelt, ende by hem ende de *Getuygen* by manier van verklaringe getekent ende verleden soude mogen bestaan. Sie *Roomshollands-Regt*, 3. bouk, 2. deel, num. 4.

II. Dat hy de *Luyden* by hem komende om yets te doen beschryven, naarstelijken onder-vraagt, haar meening wel verstaat, het selve vervolgens in geschrivte gestelt hebbende, haar met goeden sin ende schik voor-leest, ende in 't gunt

4 PRACTYK DER NOTARISSEN.

fy niet wel en mogen begrypen , van alles wel onuerregt.

III. Dat hy in 't Verlijden van alle *Instrumenten* ende Verlijd-schrioven wel let op de grond ende stoffe van 't verhandelde, ende voornamelijk op de nootfaakelijke onderhoudingen ende plegten van dien, op dat by gebreeke van de selve, het *Instrument* van geene onwaarde en werde aangevogten. Als by voor-beeld : hy moet letten wat, hoedanig, ende hoe veel Getuygen van nooden zijn ; of eenige *Renunciatie*, ofte afstand, Borge ofte verfekertheid vereyft werd. *Item*, of de perfoonen sonder bystand van vrunden, voogden of andre, &c. haar selve mogen verbinden, ende diergelijke. Waar van hier na breeder.

IV. Dat hy sijn *Instrument* met sijn eygen hand instelle, ofte *Protocollere*, ofte door iemand van sijn schrijv-oeffeners op sijn onderregtinge ingestelt, 't selve met sijn gewoonlijke hand-teykeninge onderteyken.

V. Dat hy van alle *Akten* ende *Instrumenten* een *principaal*, ofte eerste wtgibt, ende elk der Verlijders, van woorde tot woorde, met sijne verleden ende geteykende *Minute* ende *Prothocol* over-eenkomende, met sijn gewoonlijke onderteykening bevestigt, wtgeeve, sonder meer ende aan andre des van noode hebbende, enkele vergeleeken affchrioven, ofte *Copijen*, arg. l. 6. §. 8. ff. de *Edendo*.

VI. Dat hy, of ten minsten de Getuygen, de perfoonen die wat voor hem doen Verlijden, welken,

ken, dat sy de selve zijn daer sy haar voor wtgeven, ende 't selve in het *Instrument* wtdrukke. *Placcaat van den 4. Octob. 1540. art. 13.*

Vrag. Of ende aen wie den Notaris gehouden is sijn bewerp ofte minuyt te vertoonen, ende aan wie by schuldig is daer van afschryft te geven?

Antw. Dat hy als een vertrouwt persoon daar van aan niemant kennisse doen mag, ende het bewerp niet als door bevel van den *Regter* behouvt te vertoonen: sonder het selve wt sijn handen te laten gaen, of hem selven weerloos te maken: ende aangaande de *Verband-brieven*, daar van aan de *Luyden* die het selve aengaet, ende ten wiens voordeel 't selve bewerp houd, niet meer als een *Verband-brief* wt mag geven, *arg. d. l. 6. §. 5. ff. de edendo.* In 't verder alleen aan de selve, of die gene die daar mede aan gelegen is, met als enkele afschryften mag verleenen. Sie *Georg Tholosan. Syntag. Jur. lib. 47. cap. 42. num. 20.*

Vrag. Hoedanig werden de eerste wtgavten ende Verband-brieven van enkele afschryften onderscheyden?

Antw. Niet als wt de onderschryvinge van den *Notaris*, daar by hy 't selve onderscheydentlijk moet wtdrukken, dat het alleen tot afschryft ofte *Copije* werd wtgegeven.

Vrag. Waar in bestaat de noodige kennis ende wetenschap van een Notaris?

Antw. Voornamentlijk, in een opregte kennis van den aart ende eygenschap: Eerst, van alderhande *Handelingen*, ende *Overkomsten* tusschen den *Luyden* gebruykelijk: Ten tweeden, van

6 PRACTYK DER NOTARISSEN.

Erffnissen, soo wel die by Wtterste-wil, als die van haer selvs, by versterf ende *ab intestato* aen komen: Ende ten derden, in een goede instelling van alderhande *Instrumenten*, Tuig-schrioven ende Verband-brieven.

HET II. DEEL.

Van *Contracten*, dat is, Overkomsten of Onderhandelingen in 't gemeen.

VRage: *wat is een Overkomst, ofte Onderhandeling, anders Contract?*

Antw. Daar by twee of meer, een tussen beyde staande saak eens werden. *l. 1. §. 1. ff. de pact.* daar wt den een op den ander Regt bekomt om hem te doen volbrengen het gene bedongen is; het zy dat het selve in doen, geven, ofte ergens anders in bestaat; *Goed. de verb. signific. in l. 7. num. 5. & ibid. Alciat.* ende werd dat breeder verhandelt in 't *Rooms-Hollands-Regt*, het 4. bouk, het 1. 2. ende volgende Deelen.

Vrag. *Hoe werden de Contracten, ofte handelingen verdeelt?*

Antw. In geschreven ende ongeschreven.

Vrag. *wat is beschreven handeling?*

Antw. De welke alleen door het schrift werd bekragtigt, en niet eer voor voltrokken gehouden, voor dat van het gehandelde by een *Notaris*, ten overstaan van twee geloofwaardige *Getuygen*, een openbaar geschrioven is gemaakt, ende 't selve opgelesen, by de *Handelaars*, benevens den

den *Notaris* ende *Getuygen* onderteykent. *l. 4. ff. de fide Instrumentor. & l. 4. ff. de pignorib.*

Vrag. *Wat is onbeschreven handeling?*

Antw. De welke ook sonder schryft bestaat ; waar van mede wel dikwils aanteykening gehouden werd om de geheugenis, maar niet wt foodanige oorzaak , dat het schryft een wesentlijk deel van de *Handeling*, ofte de *Handeling* sonder dien van onwaarden soude zyn, gelijk als wel van de beschreven *Handeling* gefeyd werd. Sie hier van breeder *Rooms-Hollands-Regt*, *het 4. bouk 15. deel.*

Vrag. *Hoe veelderhande soorten van Contracten, of Handelingen zijnder?*

Antw. Veelderhande, ende by naar soo veel als de stoffen ende voorvallende saaken, daar toe de selve werden gebruikt.

Vrag. *Hoedanig kunnen de selve naar haar gebruik werden verdeelt?*

Antw. In andre raakende de handelingen der *Mensen* onder den ander in 't bysonder, andre rakende de *Wtterste-willen*, andre rakende aengeleyde *Pleit-saaken*.

Vrag. *Welke zijn de voornaamste handelingen onder den Menschen?*

Antw. Andre de welke spruyten wt wtdrukkelijke wederzijdse *Overkomst*, ende niet als wederzijdse toestemming geschieden, als *koop* ende *huyr*, andre stilswijgende wt *Overkomst* gelijk; als *sijn Voogdy*, *last-aanneming*, *onderwind*, *bewaar-aanneming*. *Handelingen* wt *Overkomst* zijn wederom : I. Andre, de welke sonder *Overgifte* van

8 PRACTYK DER NOTARISSEN.

de saaken selvs, die in de handeling komen, niet en bestaen; als zijn, *Pand, bewaar-geving, Verbruik-leen, ende Bruik-leen.*

II. Andre, dewelke ter goeder trouwen geschieden sonder dat tot bekragting van dien de Overgibt, van het gunt in de handeling komt, van nooden is; als zijn, *Koop, Huur, Maatschap, of Gemeenschap, Trouw, ofte Huwlijk, ende Voogdije, &c.*

III. Andre, die by *Last-geving* voor een ander, ofte by manier van *Borg-togte*, ten behoeven van een ander geschieden.

Vrag. *Welke zijn de handelingen rakende de VVrsterste-wille?*

Antw. *Testamenten, Co dicillen, Giften ter saake des doods. Daar van hier naar in't 2. boek.*

Vrag. *Welke zijn de onderhandelingen rakende aangeleyde pleit-saaken?*

Antw. *Accoorden, ofte Compromissen, Getuigschrijven, ofte Attestaties, Tegen-tuygen, ofte Protesten, Volmagten, ofte Procuraties, daar by ook kunnen gevoegt werden Requesten, ofte versoukschrijven, de eygenschap van de welke wt ende met de manier van Instellinge der selver genoegsaam kan werden gevatet. Daar van hier naar in't 3. boek.*

Vrag. *Wie mogen Contracten, ende Handelingen aangaan?*

Antw. *Alle die geene, de welke het van sig selvs niet belet, ofte door de Wet niet verboden werd.*

Vrag. *Wie werd van sig selv belet handeling, ofte Contracten aan te gaan?*

Antw.

Antw. Alle finneloofe, dat is, dolle, malle, stomme, ende doof-geboorne.

Vrag. *Wie werd het Handelen ende Contracteren door de VVet verhoden?*

Antw. I. Alle quist-goederen ofte Stads-kinderen, l. 1. in pr. ff. de curat. furios. l. 10. ff. eod.

II. Alle minder-jarige, sonder kennis, ofte toestaan van hare Ouders, ofte Voogden, ende bysonderlijk niet in het aff-borgen van geld. l. 16. ff. de minoribus. Instit. & ff. de Autoritate tutor.

Vrag. *Off deselve geen geld mogen leenen, ofte nemen, om haare Ouders, off haar selven daar door te verbinden, off met beloften van het selve wederom te geyen, als sy tot haar Faren gekomen zijn?*

Antw. Dat foodanige handeling haer niet en verbind, ende sy daar tegens haar regtelyk verfet hebben, datmen noemt *Senatus Consultum Macedoniam*, medebrengeende dat de minder-jarige kinderen, in de magt van haar Ouders zijnde, nog haar selven, nog haar Ouders met geld leenen kragtelyk kunnen verbinden. l. ff. ad Senat. Macedon. & tot. tit. ff. & Cod. Dod. Ten waar een Vader sijn Soon toegelaten had, sijn eygen koopmanschap te doen. l. 1. §. 1. l. ult. ff. Dod.

III. Werd de onderhandeling verboden alle getrouwde Vrouwen, sonder kennisse ende toestaan van hare Mans. Grot. *Inleyd. lib. 1. cap. 5. num. 35. Rooms-hollands-Regt, het 1. bouk, het 6. deel.* Als alleen dat een Vrouw doende openbare koopmanschap, ofte neringe, vermag te handelen in saaken, hare neeringe ofte koopmanschap betref-

fende. Grot. aldaar. Costuymen van Antwerp. *cap. 41. art. 13. 34. 40. 42. Sande lib. 2. tit. 4. defin. 4. Rooms-holl. Regt, aldaar, vers. 8.*

Vrag. *Vwie zijn Stads-kinderen, ofte Quist-goedren?*

Antw. Die by openbare afkunding by het Hof, ofte de Stad harer onthoudinge, het bewind van hare goederen, om quade voorforg ende quiste, verboden is. Grot. *Inleyd. 1. boek, 2. deel, tal. 3. 4. 5.*

Vrag. *Vwie zijn minder-jarige?*

Antw. Alle ongetrouwde Personen die geen vijf-en-twintig Jaren out en zijn, soo wel Dogters als Jongmans, sonder onderscheid. Sie *Rooms-bollands-Regt, 1. boek, 12. deel.*

Vrag. *VVaarom ongetrouwde personen?*

Antw. Om dat ook het Huwlyk een minder-jarige mondig, ende sijn eygen meester maakt, §. *ult. Instit. de patr. potestat.* Grot. *Inleyd. lib. 1. het 10. deel, num. 3.* wtgefondert alleen inde Steden daar anders by Keuren is bevolen, insonderheid ten opfigt van die de Wees-kamer onderhoorig zijn; Sie *Rooms-hollands-Regt, het 1. boek, 16. deel. vers. 10.*

HET III. DEEL.

Van Pand ende Hypotheec.

VRage: *VWat is Pand-geving?*

Antw. Een Overkomst daar by men yemand eenig goed tot sijn schulds-verseekering in handen geeft, §. *fin. Instit. Quibus mod. re contr. oblig. l. 2 38. ff. de Verbor. Significat. & ibid. D D.*

Vrag.

Vrag. *Hoe veelderhande Pand isser?*

Antw. Het werd onderscheyden in Pand ende *Hypotheek*, of Bezegeltheid, ende is te verstaan, dat Pand van roerend, ende *Hypotheek* van onroerend goed geseid werd.

Vrag. *Hoedanig werd Pand of Hypotheek verkregen?*

Antw. Ofte by *Contract* ende *Overkomst*, ofte stil-swijgende door de Wet, anders *Conventioneel*, ofte *Legaal*.

Vrag. *Wat onderscheid isser tusschen Legaal ende Conventioneel Hypotheek, aangaande 't Regt.*

Antw. Dat *Legaal Hypotheek* het welk de Wet yemand vergunt, soo veel *Regt* heeft als *Conventioneel*, ofte *speciaal Verband*, ende onder deselve, by onmagt van den Schuldenaar, het ouder voor het jonger gaat. Sie *Rooms-Hollands-Regt*, het 4. bouk, het 13. deel, vers. 7.

Vrag. *Welke zijn legale Verbanden ende Hypothecquen die yemand by de Wetten gegeven worden?*

Antw. *Veelderhande*: Alsoo werden, I. door de Wet, sonder voorgaande beding, voor alle andre schulden, gestelt de dood-schulden, l. 14 §. 1. l. 45. ff. *de Religios & sumpt. funer.*

II. De *Huys-huyren*, ofte *Land-huyren*, op de goedren in de *Huysen*, ofte op de *Landen* gebracht ende bevonden, l. 2. cum seq. ff. *in quib. caus. pign. vel hypothec. tacite contrah.* Grot. *Inleyd.* 2. bouk, 48. deel, tal. 21.

III. Het gemeene Land op de goedren van die geene de welke eenig bewind van des Gemeen-Lands middelen hebben gehad. *Sande lib.* 3. tit. 12. desm. 1.

IV. De

IV. De Wees-kinderen op de goedren van hare Voogden over het gunt het bewind van hare goedren aangaat, ende meer andre. Waar van breeder te sien *Roomshollands-Regt, het 4. boek, 13. deel.*

Vrag. *Wat regt gebruyken deselve onder malkandoren?*

Antw. Alffer vele *legale* Verbanden te samen komen, gaat altijd de oudste voor, volgens den Regel: *Die eerst komt, die eerst maakt. l. 2. 4. ff. qui potiores in pignore.*

Vrag. *Conventioneel Hypotheek ende Verband, dat by Overkomst werd verkregen, hoe veelderhande is het?*

Antw. *Speciael ende generael: anders bysonder, ofte algemeen.*

Vrag. *Wat is speciaal, of generaal Hypotheek?*

Antw. *Generaal Hypotheek* is van alderhande goed, ende *speciaal* van dit of dat goed, in 't bysonder.

Vrag. *Hoe geschied speciaal Hypotheek van ontroerend goed?*

Antw. Niet alleen door Overkomst, maer moet by de Overheid van de plaats daar het goed gelegen is, schriftelijk verleden, bezegelt, ende aldaar in een eeuwig-duyrend Register ende Prothocol aengeteykent werden, ende daer-en-boven den Veertigsten Penning van 't gunt daar vooren het belast ende veronderpand werd, ten behoeven van het Gemeene-Land betaalt werden. *Placcaat van den 9. May 1529. ende van den 40. Penning, art. 10. 11. Grot. Inleyd. 2. boek 45. deel, tal. 36. 37.*

Vrag.

Vrag. *Hoe geschied generaal Hypotheec?*

Antw. Daar voor is genoeg dat het maar voor een Geregt in de Provincie van *Holland* geschied, sonder onderscheid. *Politie. Ordonn. art. 35*. Grot. aldaar, *num. 28*. Wtgefondert alleen tot *Amsterdam*, alwaar *Generaal Hypotheec* voor een ander Geregt, geveft, aangaande de onroerende goe-dren aldaar gelegen, van onwaerden is. *Oftroy van den 8. Maart 1594*. Grot. *Inleyd. 2. bouk, 48. deel, tal. 48*.

Vrag. *Mogen dan de Notariffen geen passeringe, ofte Verband van onroerende goederen doen?*

Antw. Neen; ende is de *Clausule*, *Onder verband van persoon ende goederen, roerend ende onroerende, geen wtgefondert, &c.* die sy gewoon zijn in haar gemeene Verbanden te gebruyken, voor soo veel kragteloos, om dat het by de voor-verhaalde Placcaten wt-druklijk is verboden, anders als in gevolge van deselve de onroerende goederen te mogen verbinden, op peyne van nulliteit.

Vrag. *Wat onderscheid isser in het Regt van generaal of speciaal Hypotheec?*

Antw. Dat jonger *speciaal Hypotheec* voor gaat voor *generaal*, schoon het ouder is, *Politie. Ordonn. art. 35*. Maar onder meer *speciale* of *generale* Verbanden die gelijk Regt hebben, ende op een ende het selve goet geveft zijn, gaat het oudste altijd voor, volgens den Regel; *Die eerst komt, die eerst maalt. l. 2. 4. 7. 8. 11. ff. qui pot. in pignore.*

Vrag. *Hoedanig werd Pand, dat is, Verband, ende sekerheyd van roerende goederen verkreget.*

Antw.

14 PRACTYK DER NOTARISSSEN.

Antw. By Overkomst, of toefegging by geschrifte, het zy onder de hand, ende flegtelijk onderteykent, voor *Notaris* ende *Getuygen*, ofte andersins als een openbaar *Instrument* verleden.

Vrag. *Wat onderscheid is tusschen deselve?*

Antw. Dat een *Notariale Obligatie*, ofte ander openbaar geschrift (daar onder ook een *Obligatie*, by ende in de tegenwoordigheid van drie *Getuygen* geteykent, gereckent werd) op de roerende goederen voor enkele handschrift gaat, ende soo veel *Regt* heeft op de roerende goederen, als *speciaal Hypotheec* op de onroerende goederen, *l. 11. Cod. qui potior. in pignor.* ende onder meer van deselve die gelijk *Regt* hebben, gaat de oudste mede voor. Dog is naderhand by *Resolutie ende Plac. van de Staten van Holl.* verstaan: dat de *Notariale obligatien* mede geen voorgang *regt* en fullen hebben voor andre, ten sy daar van mede den 40. penning ten behouwe van 't gemeene land is verantwoord. Sie voorts *Rooms-holl. Regt*, *het 4. bouk*, *het 13. deel.*

HET IV. DEEL.

Van Bewaar-geving.

VRage: *Wat is bewaar-geving?*

Antw. Is een handeling waar by yemand eens anders goed te bewaren aanneemt, om het selve t'allentijden wederom te geven. *l. 1. ff. dep.*

Vrag. *Hoe veelderhande is bewaar-geving?*

Antw. Tweederhande, andre de welke eygentlijk *Bewaar-geving* werd genomt, ende flegtelijk toe gaat; andre die men *Onderregt-legging* nomt.

Vrag.

Vrag. *Wat is Onderregt-legging?*

Antw. Een verseekeringe van een twijvelagti-
ge of dingplichtige saak onder den Regter.

Vrag. *Hoe veelderhande is Onderregt-legging?*

Antw. Willige, ofte Onwillige.

Vrag. *Wat is willige Onderregt-legging, ende hoe
werd de selve gedaan?*

Antw. Willige onderregt-legging is: soo wan-
neer mijn Schult-eysser het geen ik hem schuldig
ben, niet en wil ontvangen op foodanige manier
als ik het hem geven wil; ende ik hem 't selve om
daar door den *Intrest* te ontgaan, wettelijk door
een *Geregts-Bode*, of door een *Notaris* ende twee
Getuygen, met open beurs ende klinkend geld
aangeboden hebbende, op kosten van ongelijk,
onder den Regter breng, anders genomt *Con-*
signatie. l. 1. §. ult. l. 7. ff. & l. 6. l. 19. *Cod de Usuris*.

Onwillige is, soo wanneer de Onderregt-leg-
ging iemand door gewijsde van den Regter werd
opgeleid, l. unic. *Cod. de Sequestrat. pecun.* gemeen-
lik genomt *sequestratie*. Daar toe behoord de *pro-*
visie van *Namptissement*, daar by yemand by *provi-*
sie werd verwesen aan sijn tegen-dinger 't geëifte
te voldoen onder borgte van 't selve wederom te
geven, soo sulx ten *principalen*, dat is, by eind-oor-
deel verstaan mogt werden te behooren.

HET V. DEEL.

Van Verbruik-leen, ende Obligatie.

Vrag: *wat is de verbruik-leen?*

Antw. Verbruik-leen is: daar by yets dat
met

met het verbruiken vergaat, aan yemand met, soodanigen fin werd overgegeven, dat die gene die 't selve ontvangt, soo veel van gelijke slag ende gelijke deugd, wederom sal geven.

Vrag. *Hoe veelderhande is Verbruik-leen?*

Antw. Andre de welke ter minne ende sonder winst-beding geschied, andre daar by men behalven het geleende van gelijke soort ende deugd weder te ontvangen, daer-en-boven nog beding soo veel als men door het ontbeeren van dat goed te kort komt, het welk men *Intrest* noemt. *l. 2. ff. de reb. cred. pr. instit. Quib. mod. reconstr. oblig.*

Vrag. *Magmen ook Intrest eissen daar de selve niet en is bedongen?*

Antw. Neen, als alleen van die tijd af dat den Verbruik-leener wettelijk gemaant zijnde, in gebreeke blijft op sijn tijd te voldoen. *l. 3. l. 6. Cod. Si cert. pet. l. 3. Cod. de Usur. l. 17. §. 3. ff. de Usur.*

Vrag. *waar in bestaat Verbruik-leen?*

Antw. In meetbaar, telbaar, ofte weegbaar goed, dog meest in geleent geld, *l. 34. §. 1. de Usuris l. 3. Cod. Si certum petatur.*

Vrag. *Wat ende hoe veel gewin ofte Intrest magmen voor geleent Geld bedingen?*

Antw. Niet hooger als agt ten hondert in 't Jaar. *l. 26. Cod. de Usuris. Placcaat van den 4. October 1540.* Ende ist saake dat wel *Intrest* bedongen was, dog niet begrootet hoc veel, ofte door versuim van betaling, naar behoorlijken gemaant te zijn, behoorden betaalt te werden, werd deselve selvs onder de Koopluyden niet hooger genomen als

als jegens den penning seshien, of twintig in 't Jaar, of minder naar gemeene loop, als alleen in de Bank van Leening, dat is, de *Lombard*, *Bodemerije*, ende *Assurantie*, daar in den *Intrest* boven de gemeene loop, werd toegelaten; ende soo veel de *Bodemerije*, ofte *Assurantie* aangaat, wel tot twintig ofte meer ten honderd, naar dat het gevaar groot is. Sie hier van breeder by *Hugo de Groot*. *Inleyd. 1. bouk, 10. deel. Rooms-holl. Regt, het 4. bouk, het 7. deel, ende volgende.*

Vrag. Hoedanig werd het geschryft, daer by dese Onderhandelinge beduid word, genomt.

Antw. Obligatie.

Vrag. Hoe veelderhande is Obligatie?

Antw. Andre onder de hand alleen by den Schuldenaar geteykent. Andre Notariaal voor Notaris ende twee Getuygen verleden.

Vrag. wat onderscheid isser tussen de selve?

Antw. In het Regt van voorgang daar by een Notariale Obligatie op de roerende goederen gaat voor een Obligatie onder de hand.

Vrag. Offer geen andre Verband-brieven gelijk Regt hebben?

Antw. Ja; die geene dewelke voor het Geregt, dat is, den Secretaris ende twee Scheepenen verleden werden: Item, Soodanige Obligatien, dewelke met de onderteykening van drie Getuygen zijn bevestigd, dewelke gelijk Regt hebben nevens Notariale Obligatien, ende geregtelijke Verbanden, l. 11. Cod. qui pot. in pign. Sie Rooms-holl. Regt, het 4. bouk, 13. deel, versf. 20.

HET VI. DEEL.

Van Bruik-leen.

VRage: *wat is Bruik-leen?*

Antw. Bruik-leen is daar by yets ter minne ende sonder eenig winst-beding sonder te verbryken geleent werd, met beding dat het selve soo goed ende quaat wederom sal gegeven werden, *l. 1. ff. Commodati.* Sulks dat het ongeluk ofte schade dat aan sulck goed, by mis-bruik of verfuim van den Leen-ontfanger, wierd veroorzaakt, hy soude moeten vergoeden, §. 1. *Instit. quib. mod. re contrah. oblig. l. 5. §. 2. ff. commodati.* Sie mede hier van breeder by Hugo de Groot in sijn *Inleyd. 3. bouk, 9. deel. ende Rooms-boll. Regt, 4. bouk, 10. deel.*

HET VII. DEEL.

Van Erv-leen ende Erv-pagt, ende Pagt met den Houde.

VRage: *wat is Erv-leen?*

Antw. Een wtgibt van seker onroerend goed tot een ervlijke onspisbare togt, onder onderlinge last van Schut ende Manschap tussen den Heer ende sijnen Leenman, ende erkentenis van Hoff-regten ende Heer-gewaden, t'elken verfterv of verandering. *cap. unic. in fin. lib. 2 feud. cap. 23. in quib. caus. feud. amittat.*

Vrag. *waarom is het Erv-leen genomt.*

Antw. Om dat wel den wtgever Grond-Heer blijft, maar de togt ende het genot van dien al-

1008

toos overgaat ende over-ervt aan des Leen-mans naaste afkomelingen, sonder dat het wederom buyten schuld ofte misdoen van den besitter aan den Heer kan komen. §. *ult. d. tit. in quib. caus. feud. amittatur.*

Vrag. *Hoe veelerhande soorten van Leenen zijnder?*

Antw. Andre quade, andre goede Leenen.

Vrag. *Wat zijn de quade Leenen?*

Antw. Dewelke alleen versterven op het oudste ende naeste Mannen-hoofst, onder des laetste besitters wettige Kinderen, ende verder afkomelingen, of by gebrek van dien, wedrom aan den Heer vervallen, ende op geen opgaande ofte zijd-Maagen en komen. Sie Neostad. *de feud. cap. 3. & obser. rer. jud. 8. & 9. Grot. Inleyd. bet 2. bouk, 41. deel, vers. Een ervlijke.*

Vrag. *Wat zijn goede Leenen?*

Antw. Die men anders onversterflijke Erv-leenen noemt, de welke niet en vervallen soo lang als yemand gevonden werd van Mans of Vrouwen afgekomen, die by versterf des laetste besitters Ervgenaam soude kunnen zijn, ende komen mede altoos op de oudste ende naaste, Mans voor Vrouwen, soo dat het jonger Man gaat voor het ouder Wjv, daar sy beyde even na zijn. Sie Neostad. *de feud. cap. 4. num. 11.* hoedanige zijn meest alle Hollandsche Leenen.

Vrag. *Wat is Schut ende Manschap?*

Antw. Een onderlinge pligt ende verbintenis tusfen den Heer ende sijnen Leenman, daar by den Heer sijn Leen-man in bescherminge nam, ende

wedrom den Leen-man hem verbond den Heer in alles byftand te doen. *cap. unlc. de nov. form. fidel.*

Vrag. *Wat zijn Hoff-regten ende Heer-gewaden?*

Antw. Hoff-regten zijn de onkosten, de welke t'elken Verly ofte vernieuwinge van het selve Leen, moeten werden betaalt aan den Register meester, Klerk, Deurwaarder, Kamerling, Poo-
tier, &c.

Heer-gewaad, is de erkenenis aan den Heer t'elken vernieuwing van den besitter, ten Verlijde binnen 's Jaars te doen, de welke na beschreven Regten was een vijftigste deel van de waarde, dog by ons in de Brieven meerendeels seker Wild-braat, ofte Jagt-tuig werd wtgedrukt, daar mede den nieuwen besitter den Heer moet komen vereeren: Al het welke als nu in seker geld werd afgekost, als breeder te sien is in Rooms-Holl. Regt, 2. bouk, het 16. deel.

Vrag. *Of het selve Leen-regt by den besitter aan een ander mag werden verkoft?*

Antw. Geen quade Leenen: maar goede Leenen mogen wel werden verkoft, verruult, ende weg gegeven, belast, beswaart, by het leven van den Leen-man. Behoudens den Leen-Heer het regt van Naasting, of anders sijn Hoff-regten ende Heer-gewaden. Sie Grot. *Inleyd. 2. bouk, 42. deel. vers. Ten derden.*

Vrag. *Mag den Leen-man sijn Erv-leen mede wel by wtterste-wil weg maken?*

Antw. Neen, maar moet sonder vervremdinge by verkoopinge altoos komen aan den regten
Leen-

Leen-volger: Ten waar den Leen-man daar toe *Octroy* ende toelatinge versogt, het welk hem ligtelijk werd toegestaan.

Vrag. wat is Erv-pacht?

Antw. Is een ervliik onverstervliik regt, daar by den Heer van het onbebouwde Land, het vrugt-gebruik van het selve aan yemand eeuwig ende ervliik wtgeeft op verbetering, mits daar voor genietende Jaarliix een heerlijke Rente, op verbeurte van 't selve, by gebrek van dadelijke betalinge, ende regt van Verboukinge t'elken verandering. *l. 1. Cod. de Fure Emphyt. l. 1. & l. 2. ff. Si ager vectigal.*

Vrag. Off een Erv-pagter sijn regt aan een ander mede mag over doen, verkoopen, of vervremden?

Antw. Ja: mits ende behoudens den Heer sijn regt van Naasting, binnen 's Jaars na dat het tot sijn kennis is gekomen. Of anders het regt van Verbouken. Sie *Costuym. van Rijnland. art. 40.*

Vrag. wat is het regt van Verbouken?

Antw. Het eerste Jaar een dubbele pagt, voor het verval aan den Penning-meester.

Vrag. wat is Pagt metten Houde.

Antw. Pagt metten Houde, anders Chijs-regt, is de geregtigheid daar by in het verkoopen van eenig onroerend goed, seekre Jaarliksse Pagt, ofte Chijs-penning werd gehouden met den Houde, dat is, het regt van Naasting t'elken verkooping. ofte vervremding. Sie *Rooms-Hollands Regt, het 2. bouk, het 12. deel.*

HET VIII. DEEL.

Van Koop.

VRage: *Wat is Koop?*

Antw. Koop is handeling, daar by bedongen werd den eygendom van leeker goed, voor seekere somme geld te leveren ende te omtvangen, ende werd de handeling voor voltrokken gehouden, soo haast als de prijs vast gestelt is, al ist datter nog geld gegeven, nog des saaks Overgifte is geschied. *l. 2. §. 1. ff. de contrab. empt.* ende van die tijd af vermag den Kooper om de koop-schat, ende den Verkooper om de levering van het verkofte goed, aangesproken werden: Ten waar dat wtdrukkelijk was bedongen, wanneer dat de aanvaarding van het gekofte goed, ofte ook wanneer de betaling van den bedongen prijs soude geschieden.

Vrag. *Hoe veelderhande is Koop?*

Antw. Andre van roerende goedren, ende koop-waaren, de welke dadelijk, ende met het Verlijden voor *Notaris* ende *Getuygen*, of anders slegtelijk, dat daar van blijke, over gaan; andre van onroerende goedren, als *Huysen, Landen, &c.* daar van de koop mede wel voor *Notaris* ende *Getuygen* werd bekragtigt, maar geen eygendom over gaat, als door nader *Opdragt* voor het *Geragt*, daar het goed leid, of voor den *Leen-Heer* ende *Leen-Mannen*, soo het *Leen-goed* is.

Vrag. *Wat kragt ende onderscheid heeft het, dat de beta-*

betaling of levering op dag ende op seekren tijd bedongen werd te geschieden, of niet?

Antw. Dat indien de koop slegtelijk toe gaat, alsdan het verkofte goed staet tot bate, schade, ende gevaer van den Kooper. §. 3. *instit. de empt. & vendit. l. 10. l. 11. ff. de pericul. & commod. rei vend.* ofte andersins, indien daar seekren tijd van aenvaerding ende levering was gestelt, soude de schade ende het gevaer komen tot lasten van den Verkooper. *d. §. instit.* ende aengaende de betaling van den bedongen prijs, indien de koop slegtelijk was geschied, werd verstaen dat het om *contant*, ofte gereed geld geschied, ende sulx den eygendom van het verkofte goed, ook naer de levering verstaen werd, den Verkooper eygen te blyven, soo lang den bedongen prijs niet en is voldaan, ende hy altijd sijn goed by quade betaling wederom soude mogen halen, indien het nog in wesen was: maar indien de koopmanschap op dag was geschied, ende sulks eenigen tijd van betaling was gestelt, alsdan soude den eygendom met de levering over gaen, ende verstaen werden dat de koopmanschap den Kooper toevertrouwt was. §. 4. *instit. de rer. divis. l. 19. ff. de contrah. empt.* Sie hier van verder 't Rooms-Holl. Regt, 4. bouk. 17. deel, vers. 3. ende volg.

Vrag. Hoe ende wanneer geschied de levering, ende eygening van het verkofte goed?

Antw. Soo veel aengaet de roerende goederen, de selve werden voor geleverd ende voldaan gehouden, met de overlevering van dien. §. *per traditionem*

tionem 40. *Instit. de rev. divis.* Maar den eygendom van de onroerende goederen, gaat niet eef aan den Kooper over, voor dat hem daar van wettelijke Opdragt voor het Geregt van de plaats daar het goed gelegen is, soo het *allodiaal* ende vry goed is, anders soo het Leen-goed is, voor den Leen-heer ende Leen-mannen, daar onder 't selve te Leen behoort, werd gedaan, ende den 40. penning daar van is betaalt, *Placcaat van den 9. Mey 1522. Placcaat van den xl. Penning. art. 11.* Sic *Grot. Inleyd. het 2. bouk, 5. deel, num. 17.* *Room's-Holl. Regt, 2. bouk, 7. deel. versf. 2. ende 3.*

Vrag. *wie mogen Koopen ende Verkoopen?*

Antw. Alle die gene die handelen ende haar selven kragtelyken verbinden kunnen. Waer van hier voor geseid is.

Vrag. *wat voor bedingen ende Conditien magmen by Koop aangaan?*

Antw. Alle, ende foodanige als de handelaars willen, die maar eereelyk, behoorlyk, ende met de gemeene onderhouding over-een-kouwen. §. 24. *Instit. de inutilib. stipulat.* waar van sommige de Koopmanschap als eygen zijn. Daar van mede te sien *Room's-Holl. Regt, 4. bouk, het 18. 19. 20. deel,* ende hier naar breeder *het 3. bouk, 3. deel.*

HET IX. DEEL.

Van Huyr.

Vrage. *wat is Huyr?*

Antw. Huyr is een handeling, daar by het gebruik van secker goed voor seckren tijd, om see-

seker geld werd toegelaten ende aengenomen.

Vrag. *Van welk goed handeltmen by Huyr?*

Antw. Van alderhande goed, niet alleen over 't gebruik van de saaken, als van Huysen, Landen, maar ook over het werk ende den dienst van een Mens, als is tussen een Werk-meester ende sijne Knegten, tussen Koop-luyden en hare Dienaars, tussen Schippers ende Bootsf-gefallen, tussen Vrouwen ende Dienst-maagden. *l. 1. ff. locati conducti.* dog wel meest van Huysen ofte Landen.

Vrag. *Hoe werden de verhuyrde Huysen ofte Landen gebruikt?*

Antw. Volgens de *Conditien* ende *Voorwaarden* daar van gemaakt, mondeling, ofte schriftelijk; maar van Landen werden schriftelijke *Voorwaarden* vereist. *Placc. van den derden December 1524. Politic. Ordonn. art. 30. 31.*

Ende daar geen bysondre bedingen wegens het gebruik zijn gemaakt, moet den Huyrder het gehuyrde naar behooren, ende op gelijke wyfen als men 't selve gewoon is, gebruyken. Sulx indien yemand een stuk Wey-land hadde gehuyrt, soude het selve niet hooijen, beteelen nogte insteeken mogen. *arg. 25. §. 1. ff. locati.* Sie de *Consult.* ende *Advys. het 1. deel, conf. 215.*

Vrag. *Magmen het gehuyrde aan een ander wel over doen?*

Antw. Ja, ende sulx geschied dagelijx: ten waar dat anders was bedongen. *l. 6. Cod. locati.* Sie mede van dese saken verder 't *Rooms-Hollands-Regt, het 4. bouk, het 21. deel.*

Vrag. *Wat behoort tot dienst ofte VVerk-huyr?*

Antw. Niet alleen het geen wdrukkelijk werd bevoorwaart, maar ook stilswijgend, al het geen tot het aangenomen werk, of den dienst, in redelijkheid behoord. Sie mede Rooms-Holl. Regt, 4. boek, 22. deel.

H E T X. D E E L.

Van Maatschap ende Gemeenschap

V R A G E: *Wat is Maatschap?*

Antw. Is een handeling daar by den een met den ander gemeenschap van goed, ofte van dienst aangaat, om winst te doen, het zy in 't geheel, ofte deel, ende in sulker voegen als by de handelaars werd bedongen.

Vrag. *Wat is Gemeenschap?*

Antw. Gemeenschap is eygentlijk als sulx stilswijgende, sonder beding, ende metter daed geschied.

Vrag. *Hoe ende wanneer werd het selve verstaan stilswijgende te geschieden?*

Antw. Alstwee, of meer, alle, ofte eenige harer goederen, die sy t'samen komen aan te erven, onverdeelt metten andren blijven besitten. l. 4. ff. pro Socio. ofte andersins stilswijgende gemeen maken; gelijk als by ons, tuffen Man ende Vrouw, stilswijgende gemeenschap werd getroffen, van alle goederen, sonder eenig onderscheid, ten waer het selve met eenig beding voor het aengaen ende voltrekken van het Huwelijk by Huwelijks Voorwaer-

I. Bouk. *Van Contract van Huwelijk*, XI. Deel. 27
waerden was bepaelt, ofte weg-genomen, het
welk soo in het tweede ende verder als in het eer-
ste Huwelijk plaats heeft. Sie mede hier van
breeder Rooms-Hollands-Regt, *het 4. bouk, het*
23. deel.

HET XI. DEEL.

Van Trouw ende *Contract* van Hu- welijk.

VRage: *Wat is een Contract van Huwelijk?*

Antw. Een overkomste tot een onverbre-
kelijke t'samen-voeging, ende ondeylbare ge-
meynschap van een Man ende een Vrouw, §. 1.
Instit. de patr. potest. l. 1. ff. de Ritu Nupiar.

Vrag. *Wie mogen Contract van Huwelijk aan-
gaan?*

Antw. Alle personen die het door haar selvs, of-
te door de Wet niet verboden en is, handeling
aen te gaen, mits dat de Jongmans boven de 14.
ende de Dogters boven de 12. Jaren oud zijn, en-
de de Jongmans beneden de 25. en de Dogters
beneden de 20. Jaren hebben naar toe bewilliging
van hare Ouders, de welke het selve naar haren
believen mogen toelaten, ofte weygeren; maar
hare Kinderen boven de selve Jaren gekomen
zijnde, 't welk in stuk van 't Huwelijk voor meer-
der-jarigheid werd gerekent, mogen sy 't selve
sonder wettige redenen niet weygeren. Sie de Po-
litijcq Ordonnant. art. 3.

Vrag. *Moeten ook de Vvees-kinderen die geen Ou-
ders en hebben, tot het voltrekken van haar Huwelijk,*
de

de bewilliging van hare Voogden hebben , gelijk andre van hare Ouders ?

Antw. Haarluyder bewilliging werd meer, om eerbaarheids wille, als wt nootsakelijkheid vereist, sulx dat sy het selve sonder wettige redenen, ter bescheidenheid van de Overheid daar toe gestelt, nimmermeer en mogen weygeren, dog hier van zijn in sommige Steden byfondre Keuren, dat haarluyder bewilliging ook nootsakelijk is. Sie hier van Rooms-Holl. Regt, 1. boek, 14. deel, vers. 7.

Vrag. Welke zijn wettelijke redenen, dewelke den voortgang van een Huwelijks-Contract beletten ?

Antw. 't Selve staat veel aan de bescheidenheid van Overheden daar over gestelt; dog zijn daar van de voornaamste, die wt eygen berouw, verval, ofte wt tegen-regt van een derde voortkomen.

Vrag. Wanneer werd den voortgang van een beloofd Huwelijk gestuyt door eygen berouw ?

Antw. I. Als een Soon oft Dogter ook meerder-jarig zijnde, de beloften heymelijk, ende in weer-wil van de Ouders heeft aangegaan, ende hy of sy daar van berouw heeft, ende sijn oft haar Ouders wil gehoorsamen.

II. Als een goede somme gelds ten Huwelijk beloofd zijnde, den Bruydegom in tegendeel met veel schulden beslommert bevonden werd, oft een onverwacht *banquerot* ende onmagt van de Ouders tuffen beyden komt.

III. Door verloop met een ander hangende de beloften.

IV. Door

IV. Door een ongeneeslijk gebrek tot voortteeling. Sie voorts Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, 25. deel, vers. 3. 5. ende volgende.

Vrag. Hoedanig, ende binnen wat tijd vervallen de Trouw-beloften door verjaring?

Antw. Door een tweejarige onwilligheid van een van beyden, tot het voltrekken van de gedane Beloften, naar dat het selve wettelijk was versogt ende aangeboden, mag den anderen mede sigselven, van de selve belofte ontslaan. l. 2. Col. de Sponsal. Sie mede Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, 25. deel. vers. 8.

Vrag. Welke zijn de wettelijke redenen voor het Regt van een derde?

Antw. Voorgaande Trouw-beloften met een ander, ofte te na Maagschap; daar van de oudste beloften souden moeten voorgaan. l. 18. Cod. leg. Jul. de adulter. Politic. Ordonn. art. 14. 15. ende volg. ende te na-Maagschap het Huwelijken metter daad verbied. Waar van de Politic Ordonn. art. 5. junct. l. 2. Cod. de Incest. mixt.

Vrag. Wat is te na-Maagschap om met een ander niet te mogen trouwen?

Antw. Alle opgaande ende nedergaande Maagen, sonder eynd, ende tussen zijd-magen, tot in het vierde lid, het selve wtgefondert, sulx dat Broeders ende Susters kinderen, als bestaande den andren in het vierde lid, de eerste zijn die aen den andren mogen trouwen.

Wat verder tot het voltrekken van een Huwelijk vereist werd, is te sien in het 3. Artijckel van de Poli-

30 P R A C K T Y K D E R N O T A R I S S E N .
Politijske Ordonnantie. Sie mede Rooms-Holl.
Regt, 1. bouk. het 54. deel, versf. 3. ende 10.

H E T X I I . D E E L .

Van Voogdije ende Voogden.

VRage: *Wat is Voogdije?*

Antw. Een aanneming van de voorforg ende toe-figt op de perfoonen ende goederen van Vader of Moederloofe Weefen.

Vrag. *Wat zijn Voogden?*

Antw. Regeerders ende toefienders van Weefen, die foodanige laft opgeleid is, ende aangemen hebben.

Vrag. *Wie zijn Vveefen?*

Antw. Kinderen die geen Ouders en hebben, ende beneden de vijf-en-twintig Jaren oud zijn, fo wel Dogters als Jongmans, fonder onderscheid.

Vrag. *Hoe veelderhande Voogden zijnder?*

Antw. Tweederhande; *Testamentaire*, ofte gewettigde.

Vrag. *Wie zijn Testamentaire Voogden?*

Antw. Die by Wtterfte-wille werden gefelt, tot voorforgers ende toefienders, over de perfoonen ende het goed van minder-jarige Vaderloofe of Moederloofe Kinderen, het zy in 't geheel of voor eengedeelte.

Vrag. *Wie zijn Wettige Voogden?*

Antw. Die by gebrek van *Testamentaire* Voogden, by de Overheid van de plaats, daar het ftervhuys is gevallen, naar gedane onderfoek werden gefelt, ende werd op het stellen van dien gefien,

op

op de naaste Bloed-vrienden, indien die bequaam zijn, alles onder de Opper-voogdije van deselve Overheden, anders Wees-meesteren.

Vrag. *Wat is het Ampt ende pligt van een Voogd?*

Antw. Al eer hy in 't bestier van de minderjarige Weesen hare goederen treed, moet hy *Inventaris* ende beschryvinge maken, van alle der Weesen goederen ende innekomen, ende Jaarliix, oft om de twee Jaren, behoorlijke Reekening doen van sijn bewind aan der Weesen andre Vrunden, ofte aan het Geregte, moet ook de penningen der Weesen ten meesten oorboir beleggen, ende voorts alles doen, wat een Vader ende getrouwe besorger voor sijne Kinderen schuldig is.

Vrag. *Wanneer eyndigt de Voogdije?*

Antw. I. Met de vijf-en-twintig Jaren der Weesen, soo wel Dogters als Jongmans.

II. Met het Houwelijk, naar voorgaande be-
williging, ende toelatinge der Voogden, anders indien het Huwelijk tegens wil ende toelatinge van de Voogden was aangegaan, soude de Voogden het bestier van 't goed tot de vijf-en-twintig jaren aan haar kunnen behouden, indien sy willen.

III. Werden sommige Weesen, om bysondere redenen, met kennis ende goed-dunken van Voogden ook beneden hare Jaren door *vennaam atatis*, by de Staten tot het bestier van hare goederen toegelaten, het welke hoe dat het geschied, ende wat voorts inde saken van Voogdije te passe komt. Sie Rooms-Holl. Regt, 1. bouk, het 16. deel, *deurgans*. Grot. *Inleyd. lib. 1. cap. 8, 9, 10.*

IV. Met

IV. Met de dood van de Weefen, of de Voogden selv. §. 3. *Instit. quib. mod. tutel. finit.*

Vrag. *Of by het overlijden van de Voogden de Kinderen nog minderjaartig waren?*

Antw. In sulken geval werd by de Wtterste willen meerendeel de Voogden magt gegeven, om by af-sterven van een der selver, een ander in plaats te verkiesen, het welk versuimt, of by 't leven van de langstlevende Voogd, die de magt hadde, niet gedaan zijnde, werd by de Overheid op 't versouk van de naaste Vrinden sonder verder bemoeyenis, een ander in plaats gestelt. l. 11. ff. *de Testam. tut.* Anders in de plaats van wettige Voogden werd t'elkens by de Overheid een ander gestelt.

HET XIII. DEEL.

Van Last-geving, Wissel ende *Assignatie*.

V R a g e : *Wat is Last-geving?*

Antw. Is een Handeling daar by yemand aanneemt yets voor een ander te verregten.

Vrag. *Hoe veelerhande Last-geving isser?*

Antw. Andre die eygentlijk Last-geving genomt werd. Andre oneygentlijk, by manier van Wissel, oft *Assignatie*, onder de Koopluyden gebruykelijk.

Vrag. *Hoedanig geschied Last-geving?*

Antw. Mondeling, ofte schriftelijk, by *Procuratie*, ofte Volmagt.

Vrag. *Hoe veelderhande soort van Last-geving by Procuratie isser?*

Antw.

Antw. Tweederhande, van alle des Last-gevers saken int gemeen, l. 58. l. 6. ff. de procurat. ofte van dese of gene saak int bysonder, l. 1. §. 1. ff. mandari. Wederom andere van Regt-saken, andre van gemeene saken buiten Regts-vordering, gemeenlijk genomt *Procuratie ad lites*, ofte *Procuratie ad negotia*.

Vrag. *Wat is Procuratie ad lites?*

Antw. Daar by yemand last gegeven werd om een Proces te vervolgen, ende voor den Last-gever het Dingtaal waar te nemen, het zy in het eifsen of verweeren.

Vrag. *Wat is Procuratie ad negotia?*

Antw. Daar by men yemand last geeft yets te handelen, doen, ofte omtvangen.

Vrag. *Die Procuratie ad lites, ofte ad negotia heeft, mag die den selven last ook aan een ander overdoen?*

Antw. Neen, ten zy de *Procuratie* inhoud, de *Clausule van Substantie*, dat is, bysondre last, om een of meer in sijn plaats te stellen.

Vrag. *Wat voor saaken magmen yemand belasten voor hem te doen ende wt te voeren?*

Antw. Allerhande, die maar eerlijk ende geoorlovt zijn. l. 1. §. 3. l. 22. §. 6. ff. mandat. Sie van dese saken breeder Grot. *Inleyding*, lib. 3. cap. 12. Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, het 27. deel.

Vrag. *Mogen ook alle Volmagten, ende van alle saaken voor Notaris ende Getuygen werden verleden.*

Antw. Ja. Dog daar van werden by de sommige wtgefondert soodanige saken, dewelke een sekere *solemniteit*, ende plegte tot het voltrekken van dien vereiffen, daar over den *Notaris* selvs niet en

34 PRACTYK DER NOTARISSEN.

mág staan: als is, om een *Transport* ofte *Overgibt* van onroerend goed te doen, waar van de *Volmagt*, volgens gevoelen van sommige, gelijke *sollemniteit* vereist, als den *Opdragt* selv, dewelke voor geen *Notaris* mag geschieden, sulks hier naar sal werden aangewesen. Sie Keuren van Leyden, art. 119. Item, om in de naam, ende in de *Ziele* van een ander *Eed* te sweeren: welk *Eed-sweeren*, by den *Last-gever*, by het geven van de last, moet werden gedaan, het welk niet wel als voor het *Geregt* bestaan kan, vermits het van het *Ampt* van den *Notaris* niet en is, yemand een *Eed* af te nemen. Sie *Berlich practicab. conclus. part. 1. conclus. 29. num. 24. Rooms-Hollands-Regt, 4. bouk, 26. deel, vers. 3.*

Vrag. *Wat is wissel?*

Antw. Is een *Overkomst*, daar by yemand seker geld by hem ontvangen, voor sekerer gewin aanneemt, op sekerre tijd en plaats aan een ander te doen tellen.

Vrag. *Of ende hoe verre verbind de selve den geenen daar op de selve houd?*

Antw. Niet verder, ofte anders, dan de selve aangenomen werd. §. 11. *Instit. mandati.* dewelke geweygert zijnde, die gene, ten wiens voordeel de selve houd, zijn verhaal heeft van schade ende *Interessen* tegen den *Trekker*, mits hem tijdelijk daar van verwittigende.

Vrag. *Hoedanig ende binnen wat tijd de selve verwittiging moet geschieden?*

Antw. Den *Wissel* geweygert zijnde aan te

ne-

nemen, moet den Houder daar tegens door *Notaris* ende *Getuygen*, terstont, of witterlijk binnen den derden dag daar naar, *protest* ende betuig doen, tot verhaal van schade door de selve weygeringe te hebben, of te lijden, ende 't selve aan den *Trekker* met de *Wissel-brief* te rugge senden, het welk tijdelijk geschied zijnde, is hy gehouden den *Wissel-brief*, met alle schaden daar op gevallen goed te doen. Sie *Costuymen* van *Amsteldam*, *cap. 50. art. 3. 4.* *Costuym.* van *Antwerp.* *cap. 55. art. 8.*

Vrag. Of de wissel aangenomen zijnde, op sijn tijd niet en wierd betaalt?

Antw. Moet gelijk *Protest* ende verhaal betuig gedaan werden binnen agt of tien dagen, of verliest den Houder sijn regt van verhaal tegens den *Trekker* van den *Brief*. *Costuym.* van *Amsteldam*, *cap. 50. art. 5.* Van *Antwerp.* *cap. 55. art. 9.*

Vrag. wat is Assignatie?

Antw. In een enkele onderwijfinge aan mijnen *Schuldenaar*, om door de selve mijn schuld, aan mijn schuld-eisser, die gelijke somme van mijn moet hebben, voor mijn reekening te voldoen. De welke mede in sig selven niet en verbind; ten zy de selve werd aangenomen. §. 3. *instit. quib. mod. toll. oblig.* Daar door den overwijfer van sijn schuld niet en werd ontslagen, ten zy sulks wt-drukkelijk geschied, of dat de selve voor betaling werd aangenomen. *l. 21. ff. de Novat.* Nogte by weygering van dien, tot eenige vergoeding van schade verbonden werd.

H E T X I V . D E E L .

Van mede-schuld ende Borg-togt.

V R a g e : *wat is Mede-schuld?*

A n t w . Mede-schuld is, soo wanneer meer perfoonen haar te gelijk als selv-schuldige verbinden. *tot. tit. ff. de duob. aut. plurib. reis.*

V r a g . *Hoe verr' zijn de selve gehouden?*

A n t w . Mogen altijd volstaan, mits betalende elks haar aandeel in de schuld, ende werd het selve genoemd, *Het beneficium de duobus aut pluribus reis debendi. l. 11. ff. de duob. reis. Auth. hoc. ita. Cod. eod. Novel. 99. cap. 1. Grot. Inleyd. lib. 3. cap. 3. num. 12. Neostad. suprem. Cur. decis. 98.* Ten ware hem yeder, ende elk een voor al, ende *in solidum*, dat is, sonderling-verbonden had. Grot. aldaar, *num. 54.* ende daar-en-boven van het *Beneficie de duobus aut pluribus reis debendi*, duydelyk afstand was gedaan, of dat de andre mede-schuldenaren onmagtig, ofte wtlandig waren. *auth. presenti. Cod. de fide juss. Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, 4. deel, vers. 1.*

V r a g . *Wat is Borg-togt?*

A n t w . Daar by yemand sig voor een ander selv-schuldige, tot meerder versekertheid verbind. *pr. inst. de fide jussor.*

V r a g . *Vaar in ende hoe verr' zijn de selve gehouden?*

A n t w . Dat sy voor den selv-schuldigen moeten betalen, mits dat hy eerst wtgewonnen zy, wt kragt van het *Beneficie Ordinis & Excussionis*: ende indien daar meer Borgen zijn, elk voor sijn ge-
deel.

deelte, in het gunt datter te kort komt, wt kragt van het *Beneficie Dicisionis*, den Borgen bysonderlijk vergynt: ten waer de Borgen haar selven hadden gestelt voor Borgen als Mede-schuldenaren, elk een voor al, ende *in solidum*, ende duydelijk van de *Beneficien*, *Ordinis Divisionis* ende *Excussionis* afstand hadden gedaen.

Vrag. *Vwie mogen Borgen zijn, ende wie niet?*

Antw. Al die haar selven kragtelyk verbinden kunnen: wtgefondert Vrouwen, de welke wt sonderlinge redenen by het *Beneficie Senatus consulti Vellejani*, is vergunt, dat haer gedane Borgtocht haar niet verbinden sal. *l. ult. §. 1. 2. ff. ad Senatus cons. Vellejan.* ende sonderling niet, door de Borgtocht voor haer Mans schuld gedaan, wt kragt van het *Beneficie Authentica. Si que Mulier. Cod. ad Senatus cons. Vellejan.* ten ware sy van de selve *Beneficien* duydelijk, ende in een *publijcq Instrument*, dat is, gewettigt geschrift, afstand hadden gedaan.

Vrag. *Hoe moet soodanige afstand werden gedaan?*

Antw. Duydelijk, ende dat daar van blyke dat die gene die de afstand doet, de kragte van dien wel verstaen heeft, en daar van wel onderregt is.

Vrag. *Vvat regt heeft den Borg tot vergoedinge jegens de selv-schuldige?*

Antw. Actie van *indemniteit*, dat is, dat hy hem ter sake van sijn borgte moet ontheffen, kosteloos ende schadeloos houden, alwaar sulks niet duydelijk bedongen. *§. 6. instit. de fidejussor. l. 20. l. 23. l. 35. l. 53. ff. mandati.*

Vrag. *Wat regt heeft hy ten lasten van sijn Medeborgen, soohy, wt saake van het afstand van sijn voorregt, eerst werd aangesproken, ende betaalt heeft?*

Antw. Dat hy vande schuld-eiffer voor ende met (ende volgens gevoelen van sommige ook wel na) de betalinge, *actionem Cessam*, dat is, Overdragt van alle het regt dat hy hadde mag begeeren, ende hem niet en mag werden geweygert, wt het welk hy de Medeborgen haar aandeel kan doen betalen. *l. 39. ff. de fide jussor. l. 11. Cod. eod.*

Vrag. *Iffer geen ander middel om den Medeborg, na de gedaane betaling, voor sijn aandeel, aan te spreken?*

Antw. Ja. Datmen de Borgen in de Borg-togt met afstand van de voor-verhaalde voor-regten, doet beloven, dat sy Borgen den een den ander vande selve Borg-togte, elk naar haar aandeel sullen bevryden ende ontheffen. Daar van hier naar. Sie hier van breeder het Rooms-Holl. Regt, 4. boek, het 4. deel.

HET XV. DEEL.

Van stil-swijgende Verbintenissen, van Onderwind, Gemeenschaps-deylingen, Erv-scheydingen, ende giften ter Schenk.

VRage: *Wat is stil-swygende Verbintenis?*

Antw. Daar door den een den ander sonder Overkomst, soodanig verbind, gelijk of daar Overkomst tusschen beyden was gekomen. *instit. de oblig. qua quasi ex contract.*

Vrag. *Welke zijn de soodanige?*

Antw. Veelderhande: daar van de voornaemste

ste zijn, Onderwind, Gemeenschaps-deiling, Erv-scheyding, ende gifte ter Schenk.

Vrag. *Wat is Onderwind, ende hoedanig werd yemand daar door stil-swijgende verbonden?*

Antw. Is een vrywillige aannemingende ende aannatiging van eens anders saken, daar door yemand sig verbind te doen, al wat de redelijkheid ende behoorlijkheid, tot nut van de onderwondene saken, mede brengt, gelijk of sulks naar voorgaande last-geving aangenomen was. §. 1. *instit. de oblig. qua quasi ex contr. tot. tit. ff. & Cod. de Negot. gest.*

Vrag. *Wat is Gemeenschaps-deyling?*

Antw. Het regt, dat yemand die met een ander yets gemeens ofte onverdeelt besit, hy daar van t'allen tijden scheyding mag versouken. l. 14. §. 2. *ff. commun. divid. l. 14. ff. pro Socio.*

Vrag. *In welke saaken bestaat soodanige gemeenschap?*

Antw. In alle saken, soo wel in roerende goederen, koopmanschappen, de welke yemand met een ander stil-swijgende ende metter daad gemeen heeft, als in onroerende goederen, glijck als Huysen, Gronden, Landen, &c.

Vrag. *Hoe werden de gemeene Huysen verdeelt, ende gescheyden?*

Antw. Verhooginge aan de meest-biedende van de besitters, ofte by settinge te geev, of te neem, ofte by lootinge. l. 3. *Cod. commun. divid.*

Vrag. *Hoe werden de gemeene Gronden ende Landen verdeelt?*

Antw. By Grondschaardinge ter lengte, van

de Zee-kant, ofte Revier af te beginnen. Daar van breeder Rooms-Holl. Regt, *het 4. boek, 29. deel.*

Vrag. *Wat is Erv-scheydinge?*

Antw. Scheydinge ende deylinge van gemeene ervenissen, ende beitervenissen: De welke hoedanig die moet geschieden, hier naar sal werden geseyd.

Vrag. *Wat is Gifte?*

Antw. Is een mildadige toefegging, ofte overgibt, sonder eenige oorfake aen yemand aengeboden, ofte gedaen. *l. 29. ff. de donat. l. 28. ff. de Reg. Jur.*

Vrag. *Hoedanig werd daar door yemand verbonden:*

Antw. Door aenneminge, het zy by ons selv, of door een ander van onsent wegen, de welke een volkomen Verband maekt, aen den gever, van sijne beloften te moeten voldoen, gelijk of't selve door Overkomst waer geschied. *l. 3. ff. de Oblig. & act. l. 35. §. ult. ff. de donat.*

Vrag. *Hoe veelerhande giften zijnder?*

Antw. Tweederhande, andre, dewelke wt de hand, ende onder den levenden. *§. 2. inst. de donat.* andre, de welke ter saak, ende wt nadenken des doods geschieden, als yemand op sijn sterv-bedde, of wt bedenken des doods, aen een ander yets geeft te behouden, soo hy van die siekte, ofte het gevaer daer hy hem in begeeft, komt te overlijden, anders soo hy't over-leeft, weder te geven, soo hy des begeerd. *§. 1. Instit. de donat.* Daar van mede hier naar breeder.

HET TWEEDE BOUK.

Handelende van Ervenissen, soo by
Wtterste-wil; als by Versterv.

HET I. DEEL.

Van Ervenis by Wtterst-wil.

Vrag: *Wat is Ervenis?*

Antw. Een beheeringe van eens anders naargelaten Boedel. *l. 24. ff. de V.S.*

Vrag. *Hoe veelerhande werd het selve verkregen?*

Antw. By Wtterste-wil, ofte by versterv. *§. ult. Instit. per quas person.*

Vrag. *Wat is Erv-lating by Wtterste-wil?*

Antw. Een Wettelijke verklaring van het geen men yemand, wt zijn agter te laten goederen wil doen hebben. *l. 1. ff. Qui testam. fac. poss.*

Vrag. *waar in bestaat de wettelijkheid van dese verklaringe?*

Antw. Dat deselve moet geschieden voor ende in de tegenwoordigheid van het Geregte, voor een *Secretaris*, ende ten minsten twee wt de selve, ofte gelijk meerendeels, voor een *Notaris*, ende twee Getuygen, mans-perfoonen, luyden van eer, boven de 14. Jaren oud, daer van den *Notaris*, of ten minsten de Getuygen, den Erv-maker wel kennen, ende meer andre nootfakelijkheden. Daer van hier naar in 't derde Bouk.

Vrag. *Hoe veelerhande is soodanige Erv-latinge?*

Antw. Andere, die men noemt *Institutie*, ofte volle Ervlatinge, alsoogenomt. Andre, makinge, ofte *Legaat*.

Vrag. *Wat is Institutie, ofte volle Ervlatinge?*

Antw. Als het selve by tijtel van Ervgenaam ende volle begeering werd gemaakt ende ingestelt.

Vrag. *Wat is maakinge, ofte Legaat?*

Antw. Wanneer yemand yets wt des Overledens Boedel werd gemaakt, sonder naam van Ervgenaam, ofte volkomen beheeringe.

Vrag. *Waar in bestaat het regtelyk onderscheid van volle Ervlatinge ende maaking?*

Antw. Het voornaamste is, dat een Ervgenaam, het zy in 't geheel, of voor een gedeelte, niet alleen de maakinge ende *Legaaten* moet wtdeelen, maar in alles het regt van den Overleden, ende in de schulden ende lasten des Boedels, door de aanvaardinge, voor sijn aandeel in de Ervenis, gehouden is. l. 24. l. 119. ff. de V. S. Ende den maaking-beurder, anders *Legataris*, alleen met sijn gemaakte moet afstaan, daar tegen hy wederom in de lasten des Boedels niet gehouden is. §. 1. *Instit. de hered. qualis. & differ. l. ult. Cod. de hered. act.* §. 1. *instit. de legat. junct. l. 13. Cod. de hered. instit.*

Vrag. *Hoe veelerhande is Institutie, ofte volle Ervlatinge?*

Antw. Andre is vrye, daar mede men sijn wil in alles mag doen, andre verbonden, de welke na de dood aan een ander moct werden overgegeven, dat *Fideicommis* genomt werd. Anders erve-

nis

nis wt de hand, ofte over de hand. De welke wederom geſchied, ofte enkel met een lid, ofte by *Subſtitutie*, dat is, onderſtelling van verſcheyden leeden.

HET II. DEEL.

Van *Inſtitutie*, ofte volle Ervlatinge, van *Legitime* ende *Falcidie portie*.

VRage: *Wat is volle Ervlating, of Inſtitutie?*

Antw. Is een Ervlating, daar by een Ervbeurder regt krigt, om in ende over 't gunt daar inne hy Ervgenaam geſtelt werd te komen in plaats van den Overleden, ende ſijnen Boedel met volle regt van eygendom aan te vaarden.

Vrag. *Wie mogen tot Ervgenamen geſtelt werden?*

Antw. Het ſtellen van Ervgenaam is vry ende onbedwongen, ende magmen tot ſijn Ervgenaam ſtellen wie datmen wil, die maar naar Regten niet verboden is by Wtterſte-wil te mogen erven. *arg. l. 12. ff. de judic. junct. §. ſin. Inſtit. de hered. Inſtit. §. 24. Inſtit. de legat.* Als zijn die haar by de Vyanden onthouden, Ballingen, Bandijten, die handig is geweest aan des Overledens dood, overwonnen Baſtarden, ende diergelijke. *l. 3, ff. de his que pro non ſcript. l. final. ff. de bon. damnat. l. 1. Cod. de his quib. indign.* Daar van breeder in het Rooms-Holl. Regt, 3. bouk, 3. deel, num. 9. Men mag ook Ervgenamen ſtellen ſo veel als men wil, ende ſijn ervenis verdeelen in ſoo veel deelen als men wil. *§. 4. & 5. inſt. de hered. inſtit.*

Vrag. *Iemand ſijn nalatenschap veedeelt hebbende on:den*

onder twee of drie, in twee derde, of drie vierde deelen van zijn goed, wie het overige derde, ofte vierde soude toe komen?

Antw. Dat het selve, volgens Costuymen deser Landen, volgens welke, alwaar by Wtterstewil niet van gesproken en is, het verfterv-regt plaets heeft, niet aen de andre deelen moet komen, by aen-was, als wel by de beschreven Regten. *d. §. 5. inst. de hered. instit. l. 7. ff. de R. I.* Maar vervalt op die geen, die by verfterv de naaste tot des Overledens nalatenschap is. *Sie Grot. Inleyd. 2. bouk, 18. deel, op't eynde.*

Vrag. Maar of yemand zijn nalatenschap in vijf vierde deelen, ofte vier derde deelen had verdeelt, ende tot elk der selver yemand in 't bysonder had geropen?

Antw. Soude, dewijle van des Overledens wille genoug bleek, het selve voor vergifte, ende te ruym-genomene verdeeling moeten genomen, ende elks deel soo veel vermindert moeten werden, dat elk naar zijn aandeel soo veel heeft, als wt het geheel kan vallen. *arg. l. 15. Cod. de testam. & l. 16. Cod. de fideicommiss.* *Sie Rooms-Holl. Regt, 3. bouk, 4. deel, vers. 3. 4.*

Vrag. Magmen ook al zijn naaste Bloed-vrinden voorby gaan, ende Vremden in der selver plaats stellen?

Antw. Ja, wtgesondert dat Ouders hare Kinderen, ende Kinderen hare Ouders. Item, Broeders ende Susters malkanderen (soo wanneer oneerlijke personen voor haer werden gestelt) in 't geheel niet en mogen voorby-gaen, ofte ontcrven, maer de selve moeten haer geregtigheid,

als

als een nootſakelijk ervdeel, genieten, *vulgo Legitime portie*, ten waer om wettige reden. *Novell. 18. cap. 1. Novell. 115. cap. 3. 4.*

Vrag. *wat ende hoe veel is Legitime portie?*

Antw. In de Kinderen, dewelke vijf, ofte meer zijn in 't getal, de helvt, ende in vier, of minder, het geregt derden-deel; ende in de Ouders, Broeders ende Suſters, (in val, oneerlijke perſoonen voor haar zijn geſtelt) inſgelijks een derden-deel van het gunt ſy anderſins by verſterv ſouden hebben moeten erven. *Novell. 18, cap. 1.*

Vrag. *waar in moet de Legitime portie beſtaan?*

Antw. In een vollen vryen eygendom, ſonder dat daar inne eenige beſtaffingen, ofte beſwaarniſſe plaats heeft. *Novell. 18, cap. 3. l. 21. Cod. de inofficioſ. teſtam.* ten waar ſoodanige beſwaarniſſe ſtrekte tot voordeel van de Kinderen ſelvs, ende het ſelve geſchiede wt goede inſigten ende om beſten wille, ſonder dat de Kinderen daar mede wierden verongelijkt, gelijk of yemand ſijne kinderen goederen hadde verbonden, ende gewilt dat ſy haar met de vrugten ſouden te vreden houden, om dat de ſchuld-eiſſers haar het ſelve niet en ſouden ontrekken. *Sie Sande lib. 4. tit. 2. fin. 3. Rooms-Holl. Regt, het 3. bouk, 5. deel, num. 1.*

Vrag. *wat ende hoedanig regt verkrijgt een' Ervge-naam op den Boedel ende goederen van den Overleden?*

Antw. Dat hy in alles moet ſtaan in plaats van de perſoon van den Overleden, ende dat hy de laſten des Boedels, ende de weg-gemaakte *Legaten*, voldaan hebbende, voorts alles als ſijn eygen naar hem

hem neemt, indien hy alleen genomt is; ende indien meer Ervgenamen nevens hem genomt zijn, met gelijke, of met soodanige deelen, als den Ervlater heeft wtgedrukt. §. 1. *instit. de hered. qualitat. & differ. l. 8. de acquir. heredit. l. 24. ff. de V. S. l. 59. l. 62. ff. de R. 1.*

Vrag. Indien de schulden, ofte lasten des Boedels, soo veel, ofte meerder waren als de goeden ende inkomen des Boedels, soude den Ervgenaam alle de selve moeten voldoen?

Antw. Ja: dog heeft dit behulp-middel, als hy voor sulks vreeft, dat hy, voor de aanvaarding van de Ervenis, van den *Hoogen Raad*, in den naam van de *Hooge Overheid*, mag versouken Brieven van *Beneficie van Inventaris*, het welk hem regt geeft dat hy aen de schuld-eiffere niet meer en behouft te geven, als de goederen ende innekomen des Boedels mogen toereyken: het welk hoedanig versogt ende verkregen moet werden, te sien is in het *Rooms-Holl. Regt*, *het 3. boek, 10. deel, vers. 7.* Ten waer dat yemand van de *Bloed-vrunden*, den Boedel voor volle Ervgenaam wilde aanvaarden, in welken val, den gestelden Ervgenaam sijn keur gegeven werd, of hy de op hem gestelde Ervenis vol wt wil aanvaarden, of dat hy wil lijden dat die alsoo by den andren werd aengenomen. *Sie Sande l. 4. tit. 12. defin. 3. Rooms-Holl. Regt, het 3. boek, 10. deel, vers. 8.*

Vrag. Indien alle, ofte de meeste goederen boven de lasten, by Legaten waren weg gemaakt, soude hy die alle moeten voldoen?

Antw.

Antw. Neen hy: maar foudede mogen volſtaan, mits behoudende voor hem een vierde deel van de overſchietende goederen, ende het overig verdeelende onder de *Legatariffen*, elk naar haar aandeel, ende ſoo verre het mag ſtrekken, het welk genoemt werd *Quarta Falcidia*, *pr. inſtit. & tot. tit. ff. ad leg. falcid.* ten ware het aftrek van de ſelve *Falcidie* by den *Erv-maker* wdruklijk was verboden. *Auth. ſed quum teſtator. Cod. eod.*

Vrag. *Wat moet den Ervgenaam doen die hem met het aftrekken van de Falcidie wil behelpen?*

Ant. Hy moet binnen behoorlijken tijd volkomen ſtaat ende *Inventaris* doen maken van den Boedel, of hadde hy ſig ſelven in den Boedel geſtelt, ende eenige *Akten hereditair*, dat is, Boedels beheeringe gepleegt, ſonder 't ſelve gedaan te hebben, foudede daar van verſteken zijn. *Sie Andr. Gail, lib. 2. obf. 128.*

Vrag. *Welke zijn de wettelijke oorſaken, daarom de Kinderen van haare Ouders, ende de Ouders van haare Kinderen mogen ontervt werden?*

antw. Verſcheyden, de welke tot ſeekre ſoorten werden gebragt.

Vrag. *Welke zijn die?*

Antw. De oorſake daarom de Ouders hare Kinderen mogen onterven, zijn deſe: 1. Indien een Kind ſijn Ouders geſlagen heeft. 2. Gelaftert. 3. Naar 't leven van de ſelve geſtaan. 4. De ſelve om ſchuld gevangen, buyten ſinnen, ofte in armoede zijnde, niet geholpen. 5. Van den lijve beſchuldigt. 6. Van den vyand gevangen, niet ge-
loft.

loft. 7. Groote merkelijke schade gedaan. 8. Belet Wtterste-wil te maken. 9. Sijn Ouders bedde bevlekt. 10. Een Ketter. 11. Een Hoere. 12. Een Guygelaar. 13. Een Kamer-speelder. 14. De Vyanden des Lands, ofte ander quaad gefelschap gevolgt. 15. Ende ten laaftten, volgens het Placcaat van den Keyfer, die Huwelijken buyten bewilliging van hare Ouders, nog minder-jarig zijnde. *Novell. 115. cap. 3. ende diergelijcke.* Dog het laafte en kan by ons om de ordre van de *Politijsque Ordonnantie van den Jare 1580.* de welke fulks niet toe en laat te gefchieden, niet wel voorvallen.

De oorfaken waarom de Ouders van hare Kinderen mogen werden ontervt, zijn: 1. Indien de Ouders hare Kinderen ter dood hebben beſchuldigt. 2. Naar't leven geftaan. 3. Indien de Vader ſijn Soons-Wijv, ofte By-fit ondekt. 4. Belet Wtterste-willen te maken. 5. Indien een van de Ouders naar des anders leven heeft geftaan. 6. Hare Kinderen, met rafernije bevangen, verwaarlooft. 7. By de Vyanden gevangen, niet na vermogen getragt te loffen. 8. Tot Ketterije, ofte Wan-geloov vervallen, ende gelijke, ofte ſwaarder oorfaken. *Novell. 115. cap. 4. Sie Grot. Inleyd. het 2. bouk, 18. deel, verſ. welke corſaaken.*

Vrag. Of yemand van de Kinderen ojn wettelijke reden ontervt zijnde, deſſelvs deel de andre Kinderen voordeelig, of nadeelig is.

Antw. Dat wel in die geene, de welke vrywillige aſtand doet van ſijn deel, deſſelvs aandeel de andre Kindren aanwaſt. *l. 1. Cod. quemadmod. non*

potent,

petent. part. accref. & l. 3. in fin. ff. de bon. poſſ. contr. tab. l. unic. §. 10. Cod. de caduc. toll. Maar dat de ontervde gerekent werd gelijk of hy niet en was, ſoo dat deſſelvs deel de andre in de begrootinge van het gedeelte van den Boedel onder haar wel aanwaſt, maar deſſelvs perſoon in getal van de perſoonen, tot vier of vijf, om daar wt van een derde tot de helvt te komen, niet en mag werden gerekent, maar is ende blijft of hy der niet en was geweest. *l. 8. Cod. de inofficioſ. teſtam. l. 8. §. 8. ff. cod. junct. Novell. 10. cap. 20. §. fin. & cap. 21.* Sie Andr. Gail *lib. 2. obſc. 22.* Rooms-Holl. Regt, *3. bouk. het 5. deel. verſ. 2.*

Vrag. Of dan ook de ontervenis van Broeders ende Suſters, de Ouders, de welke met haar halv deelen, kan aanwaſſen, ende de ſelve in ſulken geval mede moeten gerekent werden of die niet en waren?

Antw. Dat dewijl de Ervenis by verſterv tuffen Ouders ende Broeders, of Suſters, in tweeën werd gedeelt, ende yders verſterv-regt afſonderlijk werd gerekent, daar van de Broeders ende Suſters vryelijk mogen ontervt, ende voor-by gegaan werden, ende de Ouders niet, het onterven, ofte voor-by gaan van Broeders of Suſters, de Ouders haar nootſakelijk deel niet en kan vergrooten, ofte doen aanwaſſen, als zijnde een erfdeel, dat tuffen de ſelve niet in hoofden, maar elk op ſig ſelven beſtaat, Sie't Placcaat op't ſtuk van de *Success. art. 3.* Rooms-Holl. Regt, 't *3 bouk, 5. deel, verſ. 3.*

Vrag. Hoedanig moet de ontervenis geſchieden?

Antw. De ſelve, of gelijk oorſaken, moeten

D

hy

by Wtterste-wil wtgedrukt werden, by den Regter voor wettig verklaart, ende by den Ervgen naam waar gemaakt ende bewesen werden. Ende op dat het selve niet ligtelijk, maar met kennis van saken geschiede, is het gevoelen van de sommige, dat ontervenisse *apud acta*, ende voor 't geregt moet geschieden. Daarom ook den Notaris verboden is over geene ontervenissen tusschen Ouders ende Kinderen te staan, als in tegenwoordigheyd van twee Schepenen. Sie den eed van de Notarissen, art. 5. Sie Grot. Inleyd. lib. 2. cap. 18. vers. Dog daer zijn. Rooms-Holl. Regt, 3. bouk, 4. deel, vers. 12.

Vrag. Kinderen, Ouders, ofte Broeders, (in val dat oneerlijke voor haar gestelt zijn) te onregt ontervt, of stil-swijgende voor-by gegaan zijnde, of, ende hoe verr' soodanige Wtterste-wil mag bestaan?

Antw. Dat de selve soo veel de *Instituzien*, ofte volle erv-stellinge van die geene de welke in haar plaats tot Ervgen naam zijn gestelt, komt te vervallen, blijvende de enkle makingen ende verdre deelen van de Wtterste-wille in sijn volle kragt. arg. l. 1. ff. de legat. praestand. Contra tab. bon. poss. petis. Novell. 115. cap. 3. in fin. Sie Grot. Inleyd. 2. bouk, 18. deel, vers. Na de Roomse Regten. Neostad. supr. Cur. decis. 100.

Vrag. Of de selve niet in 't geheel voor-by gegaan, ofte ont-ervt, maar in minder als haar nootsakelijk deel tot Ervgen naam gestelt waaren, de selve vernieting mede plaats heeft?

Antw. Neen, maar kunnen in sulken geval alleen

leen spreken tot vervulling van het kort, soo sy meenen eenig regt te hebben. *l. 30. Cod. de inofficios. testam. §. 3. inst. eod. Novell. 115. cap. 5.* daar onder begrepen, ende ingereekent, al het geen de Kinderen van haar Ouders, buyten haar opvoeding, ten Huwelijk gaande, ofte andersins van eenige waarde genoten hebben. *l. 29. l. 36. Cod. de inofficios. testam. Politijcque Ordonn. art. 29.*

Vrag. Of ook de Kinds-kinderen in het nootsakelijk Ervdeel van haar Groot-vader ofte Groot-moeder, mag toegereekent werden, het geen haar Ouders hebben genooten?

Antw. Ja, om dat sy 't selve nootsaakelijk Ervdeel niet anders als in plaats, ende wt den hoofde van haar Ouders kunnen eyffen. §. 6. instit. de hered. qua ab intest. l. 2. ff. de suis & legitim. hered.

HET III. DEEL.

Van Substitutie, ende onderstelde Ervlating.

V R a g e: Wat is Substitutie, ofte onderstelde Ervlating?

Antw. Daar by, by gebreeke, ofte voor overlijden van d'een, of d'ander van de gestelde Ervgenamen, een derde in sijn plaats werd gestelt, aldus: indien Jan mijn Ervgenaam niet en is, ofte dat hy beneden sijn 25. Jaren, of sonder Kinderen, &c. komt te overlijden, sal Pieter in sijn plaats mijn Ervgenaam wesen.

Vrag. Hoe veelderhande is onderstelde Ervlating?

Antw. Dese was van ouds veelderhande, ande-

re *directe*, de welke by manier van Ervnisse wtter hand, andere *indirecte* ende *oblique*, de welke over de hand, ende by maniere van *fideicommiss* toe gaat. Andre is, de welke op een, of op meer te gelijk komt, andre, die met een lid eens over gaat, andre, de welke met veelerhande leden van d'een tot d'ander over gaat: Soo dat ook veel in eener plaats, of een in veeler plaats, of in veele t'samen-gestelde, elk onder elk, of den een den ander, in een, ofte verder leden, malkander ondersteld kunnen werden. §. 1. *instit. de Vulg. substit. l. 36.* §. 1. *ff. eod.* Sie Rooms-Hollands-Regt, 3. *bouk*, 7. *deel. vers. 2. 3.* Dese werd wederom verdeelt, in *vulgare*, de welke in alle gevallen plaats heeft, in *pupillaire*, dat is, onderjarige, in *quasi pupillaire*, ofte *exemplare*, in overjarige, onmagtige, ende in *militare*, ofte veel kort begrijpende.

Vrag. *wat is vulgare Substitutie?*

Antw. Is een gemeene soorte van Erv-onder-setting, daar by yemand in allen gevalle, een ander in plaats werd gesteld, aldus: indien den gestelde Ervgenaam geen Ervgenaam en is: het zy dat hy geen Ervgenaam wesen en kan, of dat hy geen Ervgenaam wesen en wil, of hoe dat het soude mogen geschieden, dat hy geen Ervgenaam en is, sonder onderscheid. *princ. instit de Vulgar. Substit. l. 1. §. 1. ff. cod.*

Vrag. *Wat is pupillare, ende quasi pupillare Substitutie?*

Antw. *Pupillare Substitutie* is, daar by een Vader voor sijn jonge Kind, dat nog geen Testament maken

maken mogt, indien hy beneden zijn Jaren quam te overlyden, een Ervgenaam stelde. *Quasi pupillare*, anders *exemplare*, ende gelijk als een gevolg van het voor-beeld der onderjarigen, is daar by een Vader voor zijn dol, mal, of sinneloos Kind, een Ervgenaam verkoos. *l. ult. instit. de Substit.* Dog beyde dese en hebben by ons geen plaats. Sie Rooms-Holl. Regt, 3. bouk, het 7. deel, vers. 5.

Vrag. *Wat is Substitutie militair?*

Antw. Substitutio militaris anders *compendiosa*, of *breviloqua*, ofte, veel kort begrypende, is daar by onder eene manier van spreken, verscheyde voorvallen, ende wtvallen werden gestelt, daar by onderstellinge plaats sal hebben. *l. 15. ff. de vulg. & pupill. l. 8. Cod. de impub. & aliis substit.* Als by voorbeeld; indien ik seyde: Ik stel Jan tot mijn Ervgenaam, maar indien hy beneden zijn 25. Jaren, ongetrouwt, of sonder Kinderen komt te sterven, sal Pieter in zijn plaats mijn Ervgenaam zijn, of diergelijke: soo moet Pieter in een der selver gevallen, in de plaetse van Jan, mijn Ervgenaam werden.

HET IV. DEEL.

Van Verbonden ende *Fideicommissaire*, ofte Overhandse Ervenis, Lijf-togt, ende *Trebellianique portie.*

V Rage: *Wat is Verbonden, ofte Overhandse Ervenis?*

Antw. Daar by den Ervgenaam belast werd

de Ervenisse naar zijn dood, oft naar seekren tijd, of by seeker geval, aan een ander over te laten gaan, anders-genomt, Ervlatinge over de hand, om dat het van d'eene hand in d'ander gaat, ende dat soo menigmael als de wtgedrukte wil van den maaker dat vereist.

Vrag. Hoedanig geschied dese Overbandse Verbin-
tenis?

Antw. Op veelerley wijze, ofte regt wt, ende onbepaalt, ofte onder een gevallig Indien, ook wel op dag ofte voor, ofte naar eenigen tijd. §. 2. *instit. de singul. reb. per fideicommiss. relact.*

Vrag. Wat voordeel heeft een Ervgenaam van soodanige Verband ende beswaarnisse?

Antw. Dat hy benevens de Overgivte van dien, een vierde deel van deselve goederen voor hem vry mag aftrekken, het welk genaemt werd *Trebellianique portie*. §. 6. *instit. de fideicommiss. & tot. tit. ff. ad Senatus consult. Trebellian.* Ten ware de selve aftrekking by den Ervlater wtdrukkelijk was verboden. *auth. sed. quum Cod. ad Senatusconsult. Trebellian.* Ende mits dat in het selve vierde deel mede werden gerekent, de vrugten midderwijlen by hem genoten. *l. 22. §. 2. ff. eod.*

Vrag. Of soodanig verbod ende korting van de vrugten in't vierendeel, altijd, ende in alle personen mag geschieden?

Antw. Neen: maer mag soodanig verbod van aftrek, ende toereekenen van de vrugten, geen plaats hebben, in ende jegens Kinderen van het eerste lid, dat is, Soonen ende Dogters. *l. 6. Cod. ad Senatus consult. Trebellian.*

Vrag.

Vrag. *Wat is Lijv-togt?*

Antw. Daer by een Ervlater, yemand sijn leven lang, ofte voor een seekeren tijd vergunt, ende bespreekt het vrugt-gebruik ende genot van seekre goederen, daer van hy den eygendom aen een ander maakt.

Vrag. *Wat moet een Lijv-togtenaar doen, voor het aanvaarden van de Verbonden ende weg-gemaakte goederen?*

Antw. Hy moet volkomen staat ende beschryvinge maken van alle de goederen onder hem berustende, ende daer benevens stellen goede Borg ende verseekering voor de weder-givte van de selve, ende van de goederen soo te gebruyken, dat de lijv-togte-ge-eyndigt zijnde, de goederen den eygenaar onvermindert sullen overgelevert werden. *l. 1. §. 6. cum seqq. ff. Ut legator, seu fideicommissor. nomine.*

Vrag. *Mag den Ervlater het leveren van staat ende beschryvinge, ende stellen van Borg verbieden ende quijt schelden?*

Antw. Neen; ende als hy het schoon dede, soude het van geender waarden zijn, soo verr' daer yemand by verkort konde wesen. *l. 7. ff. de ann. legat. & l. 10. Cod. de confirmand. tut. Neostad. decis. suprem. Cur 33. & 92. Consult. ende Advijf. het 1. deel, conf. 30.*

Vrag. *Wat middel kan men gebruyken, indien yemand jegens een Lijv-togtenaar, ofte Ervgenaam over de hand, niet-tegenstaande quijt-scheldinge ende verbod, staat ende beschryvinge begeert, ende den Overhandse*

Ervgenaam, of Lijv-togtenaar, grootelijks daar aan gelegen is, dat de gelegenheid ende staat van den Boedel niet en werde geopenbaart?

Antw. Dat den selven aanbiede volkomen beschryvingen, gesloten, toegezegelt, ende den in-
nehouden met eede getterkt, onder een onparty-
dige te leveren, om aldaar, alsoo gesloten, ter ge-
legenertijd te werden bewaart, sonder verdere
opening, ende is alsoo verscheyde malen verstaan.

HET V. DEEL.

*Van Successie ab Intestato, dat is, Versterv-
regt; ende eerst, volgens gemeen-
Lands-regt.*

VRag. *wat, ende hoedanig is het Hollands Versterv-
regt, ende hoe gaat het selve toe?*

Antw. Op tweederley wijze, ende werd on-
derscheyden in het gemeene-Lands-regt, waar
van by de Politijcque Ordonn. van den Jare 1580.
ende het regt van de bysondere Steden, ten wiens
verfoeke is wtgegaan het Placcaat op de *Successie
ab intestato*, van den 18. December 1599.

*Vrag. welke zijn de Steden dewelke haer gedragen
naar het Placcaat?*

Antw. Haarlem, Leyden, Amsteldam, Alk-
maar, Hoorn, Enkhuyzen, Edam, Woerden,
Naarden, Monikendam, Muyden ende Purme-
rent; mitsgaders het Dijk-graavschap van Rhijn-
land, ende 't Land van Woerden, wtbesondert
Waddings-veen, Reewijk, Boskoop, Slupwijk,
Blommendaal ende Middelburg.

Vrag.

Vrag. *welke zijn de andre Steden ende plaatsen die haar naar de Politijcque Ordonnantie gedragen, ende sulks het gemeene Lands-regt volgen?*

Antw. Alle andre Steden ende plaatsen in Holland ende West-vriessland.

Vrag. *wat, ende hoedanig is het Versterv-regt, volgens gemeen Lands-regt, ende de Politijcque Ordonnantie?*

Antw. I. De eerste ende naaste tot de Ervenisse, by versterv ende *ab intestato*, zijn yeders Kinderen, Kinds-kinderen, ende verdere neder-gaande af komelingen, by *representatie*, ofte plaats-vulling. *Politijcque Ordonnantie, art. 20.*

II. De selve ontbreekende, komen Vader ende Moeder, beyde nog in leven zijnde, *art. 21.* in de goederen van hare Kinderen, maar een van beyde ontbreekende, gaat het goet in 't geheel aan de bestorven zijde, *art. 27.* Eerst aan de Broeders ende Susters, *art. 22.* soo wel heele als halve, yder even veel, ende op der selver Kinderen ende Kinds-kinderen, by plaats-vulling, dat is, aan Staaken. *Verklaringe op de Politijcque Ordonnantie van den 13. May 1594. vers. Ende dat de selve.* Des dat de selve den Overleden van de bestorvens zijde bestaan.

III. Vader ende Moeder, beyde ontbreekende, werd de Ervenisse geleyd aan twee gelijke deelen, ende gaat d'een helyt aan 's Vaders zijde, ende d'ander helvt aan 's Moeders zijde, mede eerst aan de Broeders ende Susters, heele ende halve hare Kinderen ende Kinds-kinderen, by plaats-vulling, als voren: Soo nogtans dat de halve Susters

58 PRACTYK DER NOTARISSSEN.
ende Broeders, hare Kinderen ende Kinds-kind-
ders, jegens de volle Broeders ende Sustefs, hare
Kinderen ende Kinds-kinderen, maer met een
halve hand deelen.

Volle Broeders ontbreekende, werd de Erve-
nisse tusfen de halve Susters ende Broeders van
's Vaders zijde, ende de halve Susters ende Broe-
ders van 's Moeders zijde, halv ende halv gedeelt.
Politijcque Ordonn. art. 22

Ende waren daar maar halve Broeders ende
Susters aan d'een zijde, fouden de selve met de
naaste Bloedverwanten van d'ander zijde gelijk-
kelijk moeten deelen.

IV. Neder-gaande afkomelingen Vader ende
Moeder, ofte een van beyden Broeders ende Su-
sters, heele ende halve, der selver Kinderen, ende
Kinds-kinderen ontbreekende, volgen de naaste
afkomelingen van Broeders ende Susters Kinds-
kinderen, zijnde buyten het vierde lid, hoofd voor
hoofd. *Politijcque Ordonn. art. 24. 28.*

V. De nakomelingen van Broeders ende Su-
sters Kinds-kinderen mede ontbreekende, ko-
men des Overledens goedren op de Groot-vader
ende Groot-moeder van beyde zijde, ende beyde
nog in 't leven zijnde, *art. 25. 26.* Maar een der
selver ontbreekende, komt desselvs aandeel op die
geene, die den Overleden van sijn voor-Overle-
den Groot-vader, ofte Groot-moeders zijde naaft
bestaat, dat is, eerst op de Oomen ende Moyen
van den Overleden ende hare Kinderen, by
plaats-vulling, *art. 24. 28.* ende soo voorts: des
dat

dat die gene die maar van den halven Bedde be-
staan, maar met een halve hand kunnen deelen.

art. 23.

VI. Dese mede ontbreekende, komen alle ver-
dere zijd-magen, den Overleden naast in grade
bestaande, met wtsluitinge van andere, ende even
na zijnde, hoofd voor hoofd. *Polit. Ordonn. art. 28.*

HET VI. DEEL.

Van het Verfterv-regt, volgens het Plac-
caat; ende van het onderscheid tuffen het
felve, ende het gemeene
Lands-regt.

VRage: *Hoedanig is het Verfterv-regt in de Steden
die haer aan 't Placcaat van den Jaare 1599.
houden?*

Antw. I. De eerste ende naaste tot de Ervenis,
zijn mede de Kinderen, Kinds-kinderen, ende
verdere afkomelingen van de selve, by plaats-vul-
linge. *Placcaat, art. 4.*

II. By gebrek van nedergaande, komt mede
de erffenisse op Vader ende Moeder, beyde-nog
in leven zijde, *art. 2.* Maar het Bedde gescheurt
zijnde; ende een van beide Vader of Moeder ont-
breekende, soo deelt de langst-levende Vader ofte
Moeder de ervenis, met des Overledens Broeders
ende Susters, heele ende halve, ende der selver
Kinderen ende Kinds-kinderen, by plaats-vullin-
ge, met twee gelijke deelen, de langst-levende
Vader ofte Moeder d'eene helvt, ende de Broeders
ende Susters t'samen de ander helvt. *Placc. art. 3.*
Mids

Mids dat de halve Broeders ende Susters den Overleden van de bestorven zijde bestaan.⁶ Daar inne onderscheid gemaakt werd in het 3. *artikel van het Placc.* Waar van de wtlegging in 't lange te sien is in 't *Rooms-Holl. Regt, 3. boek, 14. deel, vers. 4.*

III. De langst-levende Vader of Moeder mede gebreekende, komen Broeders ende Susters, heele ende halve, hare Kinderen ende Kinds-kinderen, by plaats-vulling, met het selve onderscheid, dat die gene die maar van een halve zijde komen, maar met een halve hand deelen. *Placc. art. 4.*

Volle Broeders ende Susters ontbreekende, werd de ervenisse tussen de halve Susters ende Broeders van 's Vaders ende van 's Moeders zijde, hare Kinderen ende Kinds-kinderen, als vooren, gelijkelijk gedeelt. *Placc. art. 5.*

Maar warender maar alleen halve Broeders ende Susters, hare Kinderen ende Kinds-kinderen van eene zijde, souden deselve, als voren met twee gelijke deelen komen, benevens Groot-vader, of Groot-moeder, of hooge opgaande; den Overleden van die zijde naast bestaande; sulks dat de halve Susters ende Broeders, hare Kinderen ende Kinds-kinderen van d'eene zijde, de eene helvt, ende de naaste opgaande van de ander zijde, de weder-helvt moeten erven, *Placc. art. 6.*

IV. Kinderen, Kinds-kinderen, Vader ende Moeder, Broeders ende Susters, heele ende halve, hare Kinderen ende Kinds-kinderen ontbreekende, komen de goederen in 't geheel op de naaste opgaande, hoofd voor hoofd. *Placc. art. 7.*

V. De

V. De opgaande mede ontbreekende, komen de naaste af komelingen van Broeders of Susters Kinds-kinderen, hoofd voor hoofd, met wtfluyting van alle anderen, ende sonder onderscheid van heelen of van halven Bedde. *Placc. art. 8.*

VI. Naar de afkomelingen van Broeders ende Susters Kinds-kinderen, komen des Overledens Oomen ende Moyen, mitfgaders hare Kinderen, by plaats-vulling. *Placc. art. 9.*

VII. De Oomen ende Moyen ontbreekende, komen hunne Kinderen, hoofd voor hoofd, benevens Oud-oomen, ende Oud-moyen, soo daar eenige zijn. *Placc. art. 10.* mede sonder onderscheid.

VIII. Voorts volgen de naaste in Bloede.

Vrag. *WAAR in bestaat het voornaamste onderscheid van het Placcaat, ende het geseyde gemeen-Lands-regt?*

Antw. De selve kunnen bequamelijk in de volgende grondvesten werden onderscheyden:

I. Dat in het gemeene-Lands-regt, volgens de *Politijcque Ordonnantie*, het Bedde gescheurt zijnde, het goed altijd moet gaan aan de bestorven zijde, ende nimmer opklimt, ofte te rugge gaat, *Politijcque Ordonn. art. 27.* Ende volgens het *Placcaat*, de langst-levende Vader of Moeder, benevens volle Broederen ende Susters ende Grootvader, of hooger opgaande, oude Vader, ofte Moeder, benevens halve Broeders ende Susters, elk voor de eene helvt, ofte anders in 't geheel komen erven. *Placc. art. 5. 6. 7.*

II. Dat de naaste afkomelingen van Broeders ende Susters Kinds-kinderen, volgen deselve *orden-*

domnantie, gaan voor Groot-vader ende Groot-moeder, beyde nog in 't leven. *art. 24.28.* de welke, volgens het *Placcaat*, voor Oomen ende Moyengaan. *art.8.*

III. Dat de *representatie*, ofte plaats-vulling, volgens *Placcaat*, alleen in ongelijke leden plaats heeft, in de nedergaande, sonder einde, ende in de zijd-magen, tot Broeders ende Susters Kinds-kinderen, ende Oomen ende Moyen Kinderen. *Placc. art. 11.* die volgens de *Polit. Ordonn.* ook in gelijke leden plaats heeft, sonder onderscheyd. *art. 28.*

IV. Dat voorts die in gelijke leden even na zijn, gelijk moeten erven, ende in ongelijke leden, de naaste voor gaat, met wtfluytinge van alle verder Magen.

HET VII. DEEL.

Van *Representatie* ende *Collatie*, dat is,
Plaats-vulling ende Inbrengh, ende
van Maagtal.

VRage: *Wat is representatie, ofte plaats-vulling?*

Antw. Wanneer de Kinderen in haar Ouders, ofte Voor-Ouders plaats komen te erven, gelijk, ende benevens hare Oomen, ofte andere Vrienden, die den Overleden naast in grade bestaan.

Vrag. *Wanneer ende hoe verre heeft deselve plaats?*

Antw. In de nedergaande linie, ende onder Kinderen ende Kinds-kinderen, altijd ende sonder eynde; maar in de Zijd-magen niet verder
als

tot den vierden graad incluys, dat is, tot Susters ende Broeders Kinds-kinderen, ende Oomen ende Moyen Kinderen, de selve binnen gereekent, met foodanig onderscheid als in 't voorgaande Deel is geseid.

Vrag. *Wat is Collatie?*

Antw. Is inbreng, ofte toefchattinge van het geene Broeders ende Susters die te famen met haar andre Broeders of Susters het goed van haar Ouders komen te erven, te vooren by het leven van de Ouders, het sy ten Huwelijk, in haar neering, ofte andersints van merkelyke waarde genoten hebben. *l. 6. l. 12. l. 18. l. 19. Cod. de collat.*

Vrag. *By wie 't selve moet werden gedaan?*

Antw. By Kinders ende Kinds-kindere, in de erffenis van haar Ouders, ofte Voor-ouders, Kinds-kindere, te weten: dewelcke ervgenaam van haar Ouders zijn geweest, ende by *repräsentatie* in haar Ouders plaats komen te erven.

Vrag. *Of het selve soo wel plaats heeft in ervoniffen by Wtterste-wille, als by versterf?*

Antw. Ja, ten waar den *testateur* fulks had verboden. *Auth. ex testamento. Cod. de collat.*

Vrag. *Of men ook de vrugten ofte renten van 't genoten goed moet inbrengen?*

Antw. Neen, niet anders als de hooft-som. Sie verders Rooms-Holl. Regt, 3. bouk, 16. deel.

Vrag. *Hoedanig werden de leden ende graden van Maatschap getelt?*

Antw. Eerst van fig selven af klimmende, tot den gemeenen Stam, diese alle voortgebragt heeft,

heeft, ende van daar wederom nederdalende tot de geene die overleden is, ofte van wiens Maagschap werd gevraagd, door desen Regel: *Soo veel personen, soo veel graden, ofte leden, wtgesondert een,* dat is, de gemeene Stam, de welke niet mede en telt. Als by voor-beeld; om te weten, hoe na dat my mijn Broeders Kinds-kind bestaat, sal ick soo tellen, Ik, mijn Vader, (die ons voortgebragt heeft) mijn Broeder, mijn Broeders Kind, mijn Broeders Kinds-kind, zijn vijf-persoonen, afgetrokken den gemeenen Stam, blijven vier personen; derhalven verschillen wy van den andren vier graden, ofte leden: Ende in het voor-beeld van mijn Ooms-kinderen aldus; Ik, mijn Vader, mijn Groot-vader (die ons alle voortgebragt heeft) mijn Oom, mijn Neeff, zijn vijf personen, afgetrokken mijn Groot-vader als den gemeenen Stam, blijven vier personen, overfulx verschillen wy aan den andren vier leden, ende soo voorts in alle voor-vallen. Daar van breeder te sien is in het Rooms-Hollands-Regt, *het 1. boek, 8. deel.*

HET

HET DERDE BOUK.

Handelende van het instellen van
alderhande Overkomst, ende
Handel-schrioven.

HET I. DEEL.

Van *Instrumenten*, ofte Handel-tuig-schrioven
in 't gemeen.

Vrage: *wat is een Instrument, ofte Handel-tuig-schriovt?*

Antw. Is een geschriovt, dienende tot bewijs van het gunt by yemand, ofte tussen eenige personen gedaan ende gehandelt is.

Vrag. *Hoe veelerhande Instrumenten zijnder?*

Antw. Voornamentlijk van tweederhande soorte, te weten, *Acten*, ofte *Contracten*, van een, of meervoudige Handel-schrioven onder den levenden, ende *Wtterste-willen*.

Vrag. *Wat staat in het Verlijden van de Instrumenten voornamentlijk te letten, ende voor een Notaris waar te nemen?*

Antw. I. Hy moet wel letten op de eygenschap van de *Handeling*, wat de selve wt sig selven mede brengt, ende wat daar inne nootsakelijk moet waargenomen werden.

II. Moet hy letten op de personen der *Handelaars*, of sy ten aanzien van hare Jaren, verstand, of andersins, magtig zijn haar selven te verbinden,

E

of

of fonder byftand van yemand anders Handeling te doen.

III. Op de faak die in de Handeling komt, of de felve ook kragtelyk kan verbonden, ofte verhandelt werden.

IV. Indien de *Ordonnantien*, Keuren, ofte gewoonlijke regts-gebruyken van het Land, ofte plaats, yets mede brengen dat tot bekragting van dien daar ingeftelt moet werden, dat hy 't felve wel waar neemt, op dat door het verfuim van dien, geen *nulliteit*, ofte wefentlijk verfuim en werde begaan.

V. Dat hy, ofte ten minften de Getuygen, de perfoonen die yets voor hem laten Verlyden, wel kennen de felve te zijn, die fy haar felven noemen, ende daar fy haar voor wtgeven. *Placcaat van den 4. October 1540. art. 3.*

VI. Eyndelyk, dat hy in 't Verlijden van de *Instrumenten* wel let op de nootfakelijke plegten ende *solemniteiten*, die elke handeling mede brengt.

Vrag. *Wat folemniteyten ende plegten werden in het Verlyden van Instrumenten vereist?*

Antw. Dat benevens den *Notaris*, daar overftaan ende kenniffe dragen, twee geloofwaardige Getuygen: dat het *Instrument* inhoud, Jaar, maant, dag, wanneer, ende waar, op wat plaatfe het Verleden werd, de wtdrukkinge ende benaminge der perfoonen die het *Instrument* Verlyden, ende waar fy woonagtig zijn, van den *Notaris* ende Getuygen, voor wien het Verleden werd: dat de Verlyders, benevens den *Notaris* ende Getuygen, de *Mi-*

nute

nute van het bewerp onderteykenen; ende andre, waar van elx in 't bysonder. Vid. *Novell. 44. cap. 1. & 2.*

Vrag. *Welke zijn Geloofwaardige Getuygen?*

Antw. Mans-perfoonen, boven de 14. Jaren oud, Luyden van eer, ende goede naam. *l. 3. l. 15. l. 16. l. ff. de Testib.* die geene die het aangaat, niet binnen den vijfden lede bestaande. *arg. l. 4. ff. cod.* Sie *Rooms-Holl. Regt, 5. bouk, 20. deel, vers. 15.*

Vrag. *Mogen dan geene Vrouwen over het Verlyden van Notariale Instrumenten geropen worden?*

Antw. Sommige maken onderscheid tusschen getuygenissen van volkomen Wtterste-willen, ofte *Codicillen*, ende andre gemeene saken, daar toe sy willen dat ook de Vrouwen soude mogen genomen werden: dog werd by ons geen onderscheid gemaakt, in de *solemniteit* ende plegte van het Verlyden van volkomen ende van onvolkomen Wtterste-willen, soo dat ook in het Verlijden ende doen beschryven van andre gemeene saken, het sekerste is Mans-perfoonen voor Vrouwen ten Getuyge te nemen, soo verre die te bekomen zijn, om dat in alle saken de geloofwaardigheid van Mans voor de Vrouwen tuignis gaat. Sie *Mascard. de probat. conclus. 764. num. 3. 4.* Jacob *Coren observ. 31. num. 18.* ende *DD.* aldaar aangewesen.

Vrag. *Of den Notaris de minute, ofte bewerp selv met sijn eygen hand moet schryven?*

Antw. Dat hy het bewerp ook door een ander mag doen schryven, mids dat hy 't selve met sijn onderteekening bevestige. *arg. l. 1. ff. de offic. ejus. cui*

mand. est jurisdict. cap. inter dilectos extr. de fid. instrument. à contrario & ibid. DD. vid. Novell. 44. cap. 1. junct. auth. Quod sine. subject. 21. Cod. de testam. Georg. Tholosan. Syntagm. Jur. lib. 47. cap. 42. num. 20.

Vrag. Of een bewerp by den Notaris selv geschreven genougis, sonder dat het selve by hem is geteekent?

Antw. Indien anders blijkt dat het voltrokken is geweest, als by de onderteykeninge van de Verlijders, de Getuygen ende verder omstandigheden, soude naar Regten soodanigen bewerp genougis zijn, al was het by den Notaris selv niet onderteykent. *cap. cum. P. Tabellio extr. de fid. Instrument.* Dog is het sekerste, dat de *minute* by den Notaris selv mede werd onderteekent, *arg. l. 22. §. 4. ff. de Testam.* Sie Andr. Gail, *lib. 2. obs. 43. num. 3. 4.* Anton. Gabriel. *commun. conclus. lib. 1. de praesumpt. conclus. 3. num. 35. & seqq. Specul. tit. de Instrument. edit. §. instrumentum & ibid. DD.*

Vrag. Of het bewerp vervolgens moet werden geschreven, sonder yets af, ofte by te doen?

Antw. Dat den Notaris voor het voltrekken van het Verly, mag af doen ende by doen, dog naar het voltrekken ende onderteekenen, geen verandering in het bewerp mag maken. *l. 17. §. 3. ff. commodati.* ende derhalven het selve bewerp rondom moet afhalen, de byvougselen, op de kant, het wesen van de verhandelde sake betreffende, mede moet onderteekenen; op dat daar tegen geen bedenken en valt, andre wtbydingen, of veranderingen van woorden, daar door de saak selv niet

en

en werd verandert, gelijk als zijn sommige wt-
breydingen van verkorte *Clausulen*, mogen ook
by den *Notaris* naar het voltrekken, by gedaan
worden. *text. in l. 46. ff. de Re Jud.* Sie Georg. Tho-
lofan. *Syntagm. Jur. lib. 47. cap. 42. num. 24.*

HET II. DEEL.

Van *Contracten* ende *Acten*, dat is, een, of
meervoudige Handel-schrijven.
in 't gemeen.

VRage: *wat onderscheid isser tussen Acten ende
Contracten, alsoo genomt?*

Antw. Dat *Contracten* tussen twee, of meer, en-
de *Acten* by een persoon alleen verleden werden.

Vrag. *wat is een Contract?*

Antw. Is een hand-schryft voor *Notaris* ende
twee *Getuygen* verleden; tot bewijs van een
Overkomste, daar twee, of meer, een tussen beyde
staende saak, door onderlinge toefegging foodanig
bekragtigen, dat den een op den ander daar wt
regt krijgt, om te doen volbrengen 't gene be-
dongen is.

Vrag. *wie mogen Contracten onder den levenden
maaken, ende daar van Instrumenten verlijden?*

Antw. Alle die gene, die haar selven verbinden
kunnen, ende haar eygen meester zijn, ofte onder
de *Voogdije* van een ander niet en staan.

Vrag. *wie zijn die gene die haar selven niet verbin-
den en kunnen, die haar eygen meester niet en zijn, ofte
onder de Voogdije van andre staan?*

Antw. Getrouwde Vrouwen staan onder de Voogdij van haar Mans, minderjarige Kinderen, dollen, malle, ende quist-goederen, onder de Voogdij van hare Ouders ende Voogden.

Vrag. Mogen getrouwde Vrouwen nimmermeer handelingen aangaan, ende daar van Instrumenten verlijden?

Antw. Ja, soo wanneer sy by hare Mannen daar toe zijn gemagtigt. *Item*, soo wanneer sy openbare koopmanschap doen, in saken haren koophandel betreffende. *Grot. Inleyd. lib. 1. cap. 5. num. 35. Costuymen van Antwerpen, cap. 41. art. 13. 34. 42. Sande lib. 2. tit. 4. defm. 4. Rooms-Holl. Regt, het 1. bouk, 6. deel, vers. 7. 8.*

Vrag. Mogen getrouwde Vrouwen by Overgave van hare Mans, ofte in saken haren Koophandel betreffende, alle Onderhandelingen aangaan, ende daar van Instrumenten verlijden?

Antw. Ja sy, wtgesondert dat sy mede gelijk als andere Vrouwen, haar voor andre niet en kunnen verbinden by maniere van Borg-togt, waar tegens sy haar selven behelpen met het *beneficium*, ofte voor-regt, *Sanatus consult. Vellejan* ende *Authenticæ: si qua mulier Cod. ad Senatusconsult. Vellejan.*

Vrag. Wat kragt heeft het voor-regt *Senatusconsulti Vellejani*.

Antw. Dat de Vrouwen haar voor andren verbonden hebbende, ende Borg gebleven zijnde, haar met het selve voor-regt behelpende niet gehouden en zijn te betalen.

Vrag. Wat brengt het voor-regt *Authenticæ, si qua mu-*

mulier Cod. ad Senatusconsult. Vellejan. mede?

Antw. Dat gehuwlykte vrouwen haar voor haar Mans verbindende, of Borge blijvende, ongehouden zijn haar Verband, of belofte naar te komen.

Vrag. *Mogen de ongetrouwde Vrouwen haar op allerley manieren verbinden?*

Antw. Ja sy, mits dat sy meerderjarig zijn, van haar voor-regten wtdrukkelyk afstand gedaan hebben, maar dat sy van de kragten ende werkingen van dien, wel onderregt waren, ende het selve in de *Instrumenten* wtgedrukt werd.

Vrag. *Mag ook soodanige afstand van der Vrouwen voor-regten, by een enkel geschryft onder de hand geschieden?*

Antw. Neen, maar moet het selve in een *publyk Instrument* voor *Notaris* ende *Getuygen*, of andersins voor 't *Geregt* geschieden, met wtdrukkinge, dat, ende door wie deselve onderregt zijn geweest, van het selve haar-luyder voor-regt ende gedane afstand. *l. 23. Cod. ad Senatusconsult. Vellejan.* Sie *Andr. Gail, lib. 2. obs. 77.* *Joann. à Sande lib. 3. tit. 11. desm. 2.*

Vrag. *Hebben dan de meerderjarige ongetrouwde Vrouwen, tot het Verlyden van haar Handschryften geen Voogden, ofte bystand van yemand anders van nooden?*

Antw. Neen, maar neemt den *Notaris* ende *Getuigen*, alle quaat bedenken weg. Sulx dat de *Clause*: geholpen door N. als haar gekoren ende bystaanden *Voogd*, nog somtijts gebruikelijk, overvloedig ende onnodig is. Sie *Grot. Inleyd. 1. bouk, 5. deel, op 't einde.* *Rooms-Holl. Regt, 1. bouk, het 6. deel, vers. 6.*

Vrag. *Wat voor-regten zijnder byten dien, daar mede haar de gene, die haar voor andere verbinden, mogen behelpen?*

Antw. Voor-regten, *Ordinis divisionis*, ende *excussionis*, dat is, van Voorgang, spliffinge ende wtwinninge.

Vrag. *Wat kragt heeft het beneficium Ordinis, ofte voor-gang?*

Antw. Datmen de Borg niet aanspreken mag, nogte in Regten betrekken, voor ende al eer men den *principalen*, ofte saak weldige schuldenaar in Regten overwonnen heeft.

Vrag. *Wat is het voor-regt Divisionis, ofte spliffinge?*

Antw. Dat de schulden, daar over twee of meer perfoonen, sig als saakweldige of Borgen hebben verbonden, met gelijke deelen mogen werden verdeelt; ende elks, mids hoofd voor hoofd dragende, met sijn aandeel mag volstaan.

Vrag. *Wat is het voor-regt Excussionis, ofte wtwinninge?*

Antw. Dat den saakweldigen schuldenaar, eerst ten vollen overwonnen, ende alle sijne goederen, ten wttersten, by *executie* ende wtwinninge, verkost moeten zijn, eer de Borgen mogen aangesproken of verwonnen werden.

Vrag. *Mogen alle Onderhandelingen onder den levende, voor Notaris ende Getuygen verleden werden?*

Antw. Ja, by soo verre daar inne gehandelt werd van eerlijke ende geoorlofde saken, ende die niet wtdrukkelijk verboden zijn.

Vrag.

Vrag. *Welke Onderhandelingen zijn de Notariffen verboden te Verlijden?*

Antw. Alle Overgiften ende Opdragten van Huysen ende Landen, Rente-brieven, Ery-brieven, ende andere Vestingen ende Verbanden van onroerende goederen. *Placcaat van den Kayzar, anno 1529. Ordonnantie van de Staten van den veertigsten penning?*

Vrag. *Hoe veelderhande Acten, ofte Contracten onder den levenden zijnder?*

Antw. Veelderhande, ende by naar soo veelderhande als de saken ende stoffen; daar in te verhandelen, de welke nogtans tot seekre soorten zijn gebragt, ende zijn wel de voornaamste, *Koop-handel, Transporten ende Cessien*, dat is, Overgiften ende Overdragten, *Hypotecatien*, ende Veronderpandingen, *Huyr, Obligatien*, ofte Geld-schulden, *Borg-rogtien, Procuratien*, ofte Volmagten, *Attestarien*, ofte Tuig-schrivten, Overkomsten van *Gemeenschap, Huwelijxe-Voorwaarden, Transactien* ende *Compromissen*, dat is, Dadingen ende Verblyven, *Bevragtinge*, ofte *Certhe-partij*e, *Assurantien*, ofte *Verseekerungen*, *Bodemerij*e, *Byl-brieven*, *wissel-brieven*, *Insinuatie*, ende *Protesten*.

Vrag. *Wat isser voorts in het Verlyden ende instellen van de Contracten ende Acten bysonderlijk aan te merken?*

Antw. De *qualiteit* ende hoedanigheid van de persoonen die de handeling doen, ofsy sulx wt haar eygen naam eygentlijk, ofte als Erygenaam, ofte het regt van een ander verkregen hebbende,

dan of sy sulx doen, als gemagtigt van yemand anders, ofte yemand vervangen, ofte haar daar voor sterk maken, of sy ook haar eygen selvs, ende tot sulke Jaren zijn, dat sy mogen buyten toetstaan van hare Ouders, Vrunden, ofte Voogden handeling aangaan, ende haar selven verbinden; ende of sy tot haar Jaren zijnde, ook haar verstand magtig zijn; voorts foodanig dat sy haar selven kragtig kunnen verbinden; wat voorts daar in waar te nemen staat; is de handeling selfs, de welke hangt aan de Overkomst van de Handelaars.

Vrag. Hoedanig moet de instellinge geschieden, van yemand die yets doet als Erygenam, het regt van een ander verkregen hebbende, ofte als Volmagt van een ander?

Antw. 't Selve moet niet alleen wtgedrukt werden, maar moet boven dien aengewesen werden, het blijk, het zy Aanbedeeling, Scheydinge, Overgifte, ofte Opdragte, Volmagt, ofte *Procuratie*, daar mede hy sijnen tijtel, ofte benaminge beweerd.

Vrag. Indien yemand sig voor een ander verbind, ende rato caveert, dat is, hem daar voor sterk maakt, hoedanig moet het selve ingestelt werden?

Antw. Dat hy belooft foodanige onderhandeling, door sijn mede-genooten te doen *ratificeren*, ende gestaden, onder verband van te vergoeden alle schade ende *interesse*, die by gebreke van dien, daar wt soude mogen rijzen. *arg. l. fm. ff. de reb. cred. l. 73. ff. de legat. 1.*

Vrag. Indien yemand sig als Voogd verbind, wat staat daar inne te letten?

Antw.

Antw. Dat sijne *qualiteit* als Voogd duydelijk wtgedrukt werd, ende het verband gestelt werde van sijn voorz. *gequalificeerde*, ende benaamde persoon ende der Wees-kinderen goederen; om dat sy van wegen ende op den naam van Wees-kinderen gehandelt hebbende, in haar eygen naam niet aanspreekelijk en zijn.

Vrag. Indien yemand yets doet, als last hebbende van een ander, wat staat daar in te merken?

Antw. Soo dient in het geschrift gestekt de Volmagt, ofte *Procuratie*, voor wie ende wanneer die verleden is, naar behooren, ten minsten voor *Notaris* ende twee *Getuygen*, ende het Verband aldus gestelt werde: *Onder Verband van sijn gequalificeerde*, dat is aangenomen persoon, ende der *Constituanten*, dat is, der saak-roerigen goederen, &c. Dog werd naar *Regten* verstaan, dat voor een Voogd, of die wt last van een ander yets doet, genoug is dat maar in het *Instrument* wtgedrukt werd, sijn *qualiteit*, ende wt wiens, ofte volgens welken last dat hy het doet, alwaar daar by gestelt, onder verband van sijn persoon ende goederen, dat den selven niet verder als *ratione officii*, ende niet in sijn eygen persoon, of goederen verbind. *l. ult. D. Si quis Cautionib. in judicio sistendi causâ fact. non obtemperaverit, & l. 1. Cod. Quando ex facta Tutor, vel Curat. & ibid. DD.*

Vrag. Hoedanig moeten de Verband-brieven, ende Handelingen bekrachtigt ende gesloten werden?

Antw. Onder Verband van der Verlijders personen ende goederen, geen wtgesondert, ten bedwang ende executie

cussie van allen's Heeren Regten ende Regteren, ende bysonderlijk den Hove van Holland, met verbaal van kosten, schaden ende interessen, by wanvoldoeninge te hebben, doen, ofte lyden. Sonder dat daar toe genoug is, onder Verband als naar Regten, aangefien naar scherpheyt van Regten, daar niet anders als een persooenele Actie ende aantal op de persoon wt soude konnen werden gemaakt, sonder dat de goederen daer door, sonder voorgaande vonnisse, by praferentie, soude konnen verstaan werden verbonden te zijn. Sie Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, het 13. deel, vers. 20.

Vrag. Of men in de Instrumenten ende Verbandbrieven moet wtdrukken, voor hem ende sijnen erven, ofte nakomelingen?

Antw. Neen, om dat een Ervgenaam, met de aanvaarding van de Ervenis genoug verbonden is, al het geen den Overleden schuldig was te voldoen. Ende foodanig beding, de Erven, ofte nakomelingen, sonder aanvaarden vande ervenis, niet en kan verbinden. arg. l. 1. Cod. Si cert. per. & l. 9. ff. de probat. Sie Pecc. de jure sistendi cap. 4. num. 16. ende 't gene aldaar aangeteekent is.

Vrag. Waarom moet in de Verband-brieven in't bysonder wtdrukt werden, de onderwerpinge van den Hove van Holland?

Antw. Om dat de selve onder algemeene onderwerpinge, van allen Regten ende Regteren, niet verstaan en werd begrepen te zijn, volgens denieuwe Ampliatie van de Instructie van den Hove van Holland, art. 6. Sie Rooms-Holl. Regt, 5. bouk, het 8. deel, vers. 2.

Vrag.

Vrag. *Iffer geen ander middel, om de luyden by Contract, tot naarkomen van hare handeling, beter te doen verfekeren?*

Antw. Ja; namentlijk by willige *condemnatie*, ende Overgivte van den *Hove van Holland*, ofte van den *Hoogen Rade*, het welk wel meest in *Obligatien*, ende *Transactien*, ofte *Overkomsten*; ende over wtsprake van *Arbiters*, ende goede Mannen gebruykelijk is.

Vrag. *Wat is willige condemnatie ende hoe moet het selve gefchieden?*

Antw. Is een vrywillige overgivt van fig in den innehouden van den *Contracte* te laten verwijfen, ende wt kragte van de selve *condemnatie*, te laten *executeren* ende verwinnen, ende is daar toe noodig, datter twee *Procureurs* van den *Hove*, ofte *Geregte*, daar de *condemnatie* fal vallen, werden gelast ende magtig gemaakt, de eene om wt den name van hare faak-schuldige, de selve *condemnatie* te verfouken, ende de andere om toe te ftaan, ende over te geven, aldus:

Te vreden zijnde, fig in den innehouden van desen, vrywilliglijk het zy voor den Geregte van N. voor den Hove van Holland, ofte voor den Hoogen Rade te laten condemnieren, daer toe onwederroupelijken stellende ende magtig makende by desen A. ende B. Procureurs voor den voorsz. Hove, of foortanige andere als de Verlyders of elk van hun daar toe fullen willen gebrayken, de voornoemde A. om de selve condemnatie te verfouken, ende de voornoemde B. om te confenteren ende over te geven; Belovende voor goed ende van waarden te houden

den't gunt by de selve daar inne sal werden gedaan ende verrijs, &c.

Vrag. Of men ook geen regt van parate executie, dat is, dadelyjke verwinninge sonder voorgaande vonnis mag bedingen?

Antw. Neen, aangesien't selve maar alleen is een regt van het gemeene Land, ende voor die gene die der selver regt gebruyken, het welke niemand sig selven met eenig beding mag aanmatiggen; daar van een Resolutie te sien is, in den Apendix van de Consultatien ende Advysen. het 3. deel, pag. 16.

HET III. DEEL.

Van Koophandel ende Koop-voorwaarden van onroerende goederen.

V RAGE: *wat werd tot de instelling van een Instrument van koop van onroerende goederen vereijst?*

Antw. De Koop-voorwaardens van onroerende goederen zijn tweederhande, andre generale ende algemeene, andre speciale ende bysondere.

Vrag. *welke zijn de algemeene Voorwaarden, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Dese zijn over't gene de manier van levering, opveylinge, bieden, mijnen, het stellen van borg, &c. betreft, als:

I. Aanbiedinge van het verkofte te leveren, by Brieven van Opdragt, of by willig-decreet van den Geregte van de plaats, of by decreet van den Hove van Holland, ten gelieve, ende tot kosten van den Kooper, onder enkele beloften van het verkofte te vryen ende waren, &c.

II. Be-

II. Beding van vry gélt van alles, als van 40. penning, Pond-geld, ofte andre geregtigheden, ten lasten vande verkoopinge staande.

III. Wat, ende hoe veel den Kooper, op yder gulden sijner wt te looven koop-penningen ten Rantsoen sal betalen.

IV. Dat de verkoopinge werd gedaan by den hoop, sonder maat, ende met de voet te stooten. Dog werd het selve by de sommige in de bysondre Voorwaarden, agter het verveylde bygevougd.

V. Het verband van het verkofte, ende voorts des Verkoopers persoon ende goederen, ende boven dien het stellen van twee *souffisante* Borgen onder *renunciatie*, ende afstand van de voor-regten, den Borgen toekomende, daar van hier voor in 't 1. bouk, 't 14. deel, ende hier naar in het 11. deel.

VI. Dat de verkoopinge gedaan werd by guldens, van 40. grooten, by verhoogen, ofte verlagen, bieden, ofte mijnen. Ende alle geboden ter palm-slag toe, van waarden werden gehouden.

VII. Of't gebeurde, dat tussien twee, of meer, in 't bieden, trekken van geld, mijnen, ofte andersints, *questie* geviel, de Verkoopers het voorwoord aan haar behouden, ofte ander maal sullen mogen doen opveylen.

Vrag. *welke zijn de bysondere ofte particuliere Voorwaarden?*

Antw. Dewelke eygentlijk het goed selvs raken, als:

I. De qualiteyt ende hoedanigheid van de Verkoopers, ende waren het goederen van onmondi-

ge Kinderen, soude men daar toe moeten gebruyken voorgaande bewilliging, ofte de *Clausule* van naarvolgende *Approbatie*, ende gestading van den Hove, ofte van den Geregte, daar onder deselve behooren, ten ware de Voogden van de selve Kinderen, tot verkooping van der Kinderen onroerende goederen, by Wtterste-wille waren gemagtigt, ende de Wees-kameren ende Geregten wtgelloten.

II. Een beschryvinge van de verkofte goeden, het zy Huysen, ofte Landen, waar de selve gelegen zijn, hoedanig de selve belend zijn, ende hoe verre die strekken, de juyfste groote ende maat van Landen, by wie, ende wanneer gemeten. Ten ware den Verkooper geen kortinge onderworpen wilde zijn, ende hy efter de juyfste maat niet seker en was, in welken gevalle men stellen moet: *groot ontrent B. B. dog by den hoop, ende sonder maat, ende mette voet te stooten, sonder in eenige onder, of over-maat gehouden te zijn.*

Vrag. *Of soodanig beding by den hoop sonder maat genoug is?*

Antw. Indien daar nevens, eenige maat was wtgedrukt, ende het selve boven de vijftig Roeden verschilden, soude volgens *Costuyme* van Rijnland, ende andere, des niet-jegenstaande, vergoedinge moeten werden gedaan, ende soude den Kooper het selve aan sijne wtte looven Koopenningen mogen korten.

Vrag. *Door wat middel kanden Verkooper van de vergoedinge van onder-maat in't geheel werden ontlast?*

Antw.

Antw. Dat hy geen maat en nomt, ende alleen dese *Clausule* gebruykt, by den hoop, sonder maat, ende met de voet te stooten, af ende fulks soo groot ende kleyn, als het in sijn naarovolgende, ofte voorgaande Belediden gelegen is. Sie hier van breeder Rooms-Holl. Regt, *het 4. bouk, het 18. deel, vers. 7.*

Vrag. *wat staater verder tot de instellinge van Koop-voorwaarden aan te merken?*

Antw. Van wat eygenschap de goederen, 't zy Landen, Huysen, ofte Erven zijn, of het zijn Leen-goederen, Erv-pagten, Thijnsen, Chijnsen, of andere Allodiale, of vrye eygen goederen, het welk alle inde Voorwaarden moet werden wtgedrukt, als mede, of, ende wat *Servituyten* ende dienstbaarheeden van Timmeringe, Water-gange, Drop, Deur-gange, ofte Over-gange: ende belangende Landen, wat Wt-wegen, Over-drivten, ende Over-paden, de selve tot voordeel, ofte nadeel hebben, ten waar om de veelheid van de selve onderwyfinge, ende *relatie* wierde gemaakt tot de Brieven ende Bescheyden, daar in de selve begrepen zijn, met *presentatie* ende aanbiedinge van de selve, ten believe van de Genadingden op te lesen.

Indien het Leen-goederen, Erv-pagten, ofte andre beswaarde goederen zijn, te stellen, wat Heere-gewaden daar toe staan, waar mede, ende van wie de selve gehouden ende verheven werden.

Ende indien het vry Allodiale goederen zijn,
F
aldus:

aldus: Met de belastingen van, &c. voorts vry als Buylanden, behoudens den Heer sijn regt; Wyders op soodanige Conditien, Servituyten, Vrydommen ende Waringen, als begrepen staan in de oude Waar-brieven, de Jongste van den &c. 't regt aan de welke den Verkooper aan den Kooper sal over geven, met beloften van het verkofte te vryen ende waaren, zedert des Verkoopers eygendom, sonder in eenige verdere, of andre Waringen gehouden te zijn.

Vrag. *Wat beteykent de Clauſule, Behoudens den Heer sijn Regt?*

Antw. Dat den Kooper gehouden blijft in de schattinge van de Verpondigen, Mergengelden, ende andre Ommeflagen, by de Staten, ten voordeel van het gemeene Land, daar op gestelt. Item, in de Ban-werken op het verkofte leggende, ende diergelykke.

Vrag. *Wat kragt heeft 't voor-beding: Sonder in eenige andere of verder Waring gehouden te zijn?*

Antw. Dat den Verkooper om geen Waarborg mag werden aangesproken, daar in hy, naar Keuren ende Costuymen van sommige plaatsen, soude gehouden zijn.

Vrag. *Wat zijn de verdere Requisiten ende nootſaakelijkheden?*

Antw. I. Aangaande de onroerende goedren, wt te sonderen het geene men wt het geene aard ende nagel-vaſt is wil wthouden, om dat de koop van onroerende goederen, sonder eenig wt-beding geschiedende, voor een gevolg van dien werd gerekent al het geen dat daar aan, in ende op 't selve aard, of nagel-vaſt is. l. 17. ff. de act. empti.

II. Dat

II. Dat soo wel in roerende als onroerende goedeten, soo de selve by twee, of meer t'samen gekoft werden, daar by werde wtgedrukt, de *qualiteyt*, ofte Verband, van elx een voer al ende *in solidum*, om dat anders, (sonderling in roerende goederen) elx maar voor sijn aandeel gehouden is. Sie Rooms-Hollands-Regt, *het 4. bouk, bes 4. deel, vers. 1.*

III. Dat ook wtgedrukt werde, wanneer den Kooper het gekofte goed, t'sijnen bate, schade ende perijkel fal aanvaarden. Item, wanneer ende op wat termijnen de betalinge van de wt te looven koop-penningen fal werden gedaan, met, of sonder *Intrest*.

Vrag. Hoedanig werd het onroerende verkofte goed aan den Kooper geleevert?

Antw. By brieven van Opdragt voor het Ge-regt daar't goed leyd.

Vrag. Hoedanig werden de selve Brieven ingestelt, ende wat staat daar in aante merken?

Antw. De selve werden in alles gestelt naar luyd van de Voorwaarden ende bedingen.

Op dusdanigen schik ende ordre:

I. De *qualiteit* ende hoedanigheyd van de Verkoopers.

II. Wtdrukking ende aanwijfsing, ofte beschryving van het verkofte goed, al ende sulx, soo groot ende kleyn, &c. met alle het gund daar op in ende aan, aard ende nagel-vast is, of anders met wtsondering van het geene daar buyten werd gehouden.

III. Of, ende met wat belasting, of dienstbaarheden befwaart.

IV. Belofte van Waaringen onder verband van het verkofte, ende voorts van des Verkoo- pers perfoon ende andre goederen, daar voor ook fomtijds Waar-borg werd gesteld.

V. *Quitantie*, van daar vooren, midsgaders voor de Opdragte voldaan te zijn &c. met &c. in ge- reeden gelde, of anders met een Custing-brief, te betalen met soo veel gereed, ende voorts met ter- mynen van &c. als breeder by den Custing-brief daar van zijnde. Daar van hier naar in 't 5. Deel.

Volgen de Formulieren hier toe behoorende.

Koop-Voorwaarden van Huysen in de Stad.

VOORWAARDEN, na den inne- houden van de welke men alhier, volgende de Billetten tot dien einde *Genera- al-omme* gedaan aanplekken, ver- *le Voor- koopen* wil het onroerende goed, *waarden.* 't welk daar by te koop gestelt, veil gemaakt, ende hier naar breeder wt- gedrukt ende verklaart staat.

„ **E** Erftelijk sal den Verkooper 't verkofte den
 „ Kooper leveren by Willig-decreet van de
 „ Vierschaar deser Stede, soo het hem goed dunkt,
 „ of andersins by enkele brieven van Opdragt,
 „ voor Schepenen der selver Stede, (of voor den
 Leen-

Leen-Heer ende Leen-mannen, indien het „
 Leen-roerig is) beyde t'sijnen kosten, te ver- „
 lyden. „

De Koopers sullen de penningen by hen te „
 belooven, gehouden zijn te betalen aan handen „
 van de Verkoopers, ofte haars-regt verkrygen- „
 de, vry geld van alles, 't zy van Verpondingen, „
 Beden, Subventien, Schattingen van honderste, „
 vijftigste, twintigste, tienste, meerder, of min- „
 der penningen, hoe die ook genomt, of by wien „
 die alreede inne gestelt ende ommeslagen zijn, „
 of noch sullen werden, alwaart ook sulks, dat by „
 Placcaten ofte Ordonnantien, alreeds wtgege- „
 ven, of nog wt te geven, toegelaten waar op dese „
 ende gelijke koop-penningen kortinge te doen „
 wat *Clausule* van te niet-doeninge de selve ook „
 souden mogen begrypen, als van den innehou- „
 den ende de kragten van alle foodanige Placca- „
 ten ende Ordonnantien, ende elken van dien, „
 van nu als dan, ende dan als nu, wtdrukkelijk „
 vertijende ende afstand doende. *Ende dat t'el- „
 kens op de respectie verschijn-dagen precijs „
 dat ook de gereede penningen op den gesetten „
 tijd sullen moeten werden betaalt, niet-tegen- „
 staande de Brieven van Opdragt nog niet verle- „
 den, ofte wtgegeven mogten zijn, op peyne van „
 by gebreeke van dien, te betalen *Intrest* van de „
 onbetaalde penningen, jegens den penning „
 twintig, sonder nogtans in opsigt van met den „

F 3

Intrest

* Sic van dese *Clausule* hier naar in het 6. Deel, onder *Beding van Vry geld.*

„, *Intrest* te mogen volstaan, de betalinge langer wt
 „, te stellen, als den Houder deses gelieven sal.

„ Ende fullen de Koopers voor de betalinge van
 „ haar wt te looven koop-penningen verbinden
 „ specialijken haar gekofte, ende generalijken alle
 „ hare andere goederen, roerende, onroerende,
 „ jegenwoordige ende toekomende, gerechtighe-
 „ den ende inneschulden, geen van dien wtgeson-
 „ dert: ende daar vooren, mitsgaders voor de vol-
 „ doeninge van de verderc Voorwaarden gehou-
 „ den zijn op staande voet goede Borgen te stel-
 „ len, 't zy een, of meer, ten genoeg van den
 „ Verkooper, onder gelijk Verband, als boven,
 „ ende daar benevens met *renunciatie* ende vertig-
 „ tinge der *beneficien* van Regten, die men noemt
 „ *Ordinis seu Excussionis & Divisionis*, mede bren-
 „ gende 't *beneficie Ordinis seu Excussionis*, dat men
 „ den selv-schuldigen, ofte saak-weldigen eerst
 „ soude moeten executeren, ende ten wttersten
 „ wtregten, eer ende alvoren men op den Borgen
 „ geraakt soude zijn: ende 't *beneficie Divisionis*, dat
 „ men de schulden tussien twee, of meer t'samen
 „ verbonden staande, na rate van de personen, sou-
 „ de moeten spliffen, of deelen, ende sulx elk niet
 „ dan na aandeel van sijn gedeelte soude mogen
 „ aanspreken, waar van, ende van de kragten van
 „ dien, men mitsdesen verstaat de voorfz. Borgen
 „ ten vollen ende na behooren onderregt te zijn.

„ Ende fullen sulx de Koopers ende hare Bor-
 „ gen van alles t'haren kosten gehouden zijn voor
 Sche-

Schepenen deser Stede te verlijden, behoorlijk-
ke Schuld, ofte Custing-brieven. ”

Ygelijk Kooper sal van elke gulden deser
koope, die hy bied, ende sulx mede na beloop
van de lasten, die op 't verveylde fullen werden
gestelt, ende gelaten, gereet ten rantsoen beta-
len een *halve stuyver*, daar van de eené helvt ter
discretie ende bescheidenheid van den Verkoo-
per in de Gelagen sal werden verteert, ende be-
houd den Verkooper de weder-helvt vry aen
hem, om de selve te bekeeren daar ende sulx sij-
nen goeden raat gedragen sal, met verklaringe,
indien daar boven verteert, ofte niet verkoft en
werde, dat een ygelijk sijn Gelag, ofte sijn ge-
deelte aan 't kort sal moeten betalen. ”

Sullen ook de Koopers gehouden zijn te be-
talen het regt van de Sint Pieters Kerk deser
Stede, haar wt sake van het Roup-Ampt toe-
komende, mitsgaders ook den Impost van den
veertigsten penning, ten dienste van den Lande
op gestelt, alles sonder eenige kortinge aen de
beloofde penningen te mogen doen. ”

Soo wie eenig geld trekt, of Bod bied, sal,
staande voets, indien het den Verkooper gelieft,
gehouden wesen vaste ende verseekerde Borge
te stellen, een, of meer, om de jegenwoordige
Voorwaarden te voldoen, indien hem de koope
gegund mogte werden. ”

Men wil dese verkoopinge doen by guldens, ”

„ te 40. grooten 't stuk, met op-slag ende verhoor-
 „ ginge, of af-slag, verlaaginge ende mijnen, ten
 „ gelieven van den Verkooper, ende sal den
 „ meest-biedende, ofte die in gevalle van af-slag,
 „ eerst sal hebben gemijnt, Kooper zijn, indien hy
 „ dese Voorwaarden voldoet, ende het den Ver-
 „ kooper gelieft, maar anders niet: sulx dat alle
 „ geboden ter palm-slag toe, van waarden wer-
 „ den gehouden, sonder in de laatste verhooging
 „ gehouden te zijn.

„ Indien by 't mijnen van twee, of meer t'ef-
 „ fens, *questie* geviel, wie van hen-luyden, het
 „ voor-woort hadde, ende men dies niet wel kon-
 „ de onderscheyden, soo sal het den Verkooper
 „ in soodanigen geval vry staan, om t'sijnen be-
 „ lieven ende bescheydenheid den Koop te mo-
 „ gen gunnen eenen van de twistige mijners, die
 „ het hem belieft, ofte sal andersins 't selve partije,
 „ daar *questie* om is, weder op mogen veylen, tot
 „ dat yemand bescheydelijken sal hebben ge-
 „ mijnt, alles sonder tegen-seggen van yemand.

„ Des men elk eenen mits desen waarschoud, dat
 „ alle geboden van waarden gehouden werden,
 „ niet alleen ter palm-slag, maar ook daar naar tot
 „ het voldoen van dese Voorwaarden toe, of soo
 „ lange den Verkooper, of cenige sijner byge-
 „ voegde, in dese Herberge sullen blijven, in vou-
 „ gen dat indien den genen die den palm-slag ge-
 „ geven werde, gebreekgig ware van dese Voor-
 „ waarden te voldoen, het in 't vermogen van den
 Ver-

Verkooper sal zijn, yemand in eenig voorgaan-
 de gebod staande, de Kooptoe te slaan op sijn-
 gebod, sonder yemands bekroon, onvermindert
 den Verkooper sijn gerechtigheid op den ge-
 breekigen, noopende het minder gegouden, ofte
 sal den Verkooper t'sijnen keure, 't gene by sulc
 eenen gebreekigen sal zijn gekoft, 't zy huysden,
 of op eenen anderen bequamen dag, tot sijnen
 believen ende bescheydenheid, andermaal mo-
 gen veylen, ophangen ende verkoopen, tot voor-
 deel van den Verkooper, indien het meerder
 quam te gelden, ende tot agterdeel van den ge-
 breekigen, quam daar minder af, om by den sel-
 ven in gereeden gelde te werden betaalt, ende
 by gebreeke van dien aan hem 't selve kort, mitf-
 gaders de kosten van de her-verkoovinge, indien
 die gebeurt, te werden innegewonnen ende
 verhaalt, met soodanigen dadelijken ende ge-
 reede executie, als den Verkooper, gelieven sal,
 in alle 't welk den Verkooper sijn keur mits de-
 sen is behoudende.

De Koopers sullen haar gekofte moeten aan-
 vaarden met soodanige Brant-gereetschap als in
 't selve jegenwoordig is, ende bevonden sal wer-
 den, sulx dat den Verkooper in geen vergoedin-
 ge van den oude, ofte opbrenginge van nieuwe,
 tot eenigen tijde, wt kragté van deser Stede
 Keuren, wil gchouden zijn.

Ende indien in de voorgaande, of volgende
 Voorwaarden, ende in eenige poincten van
 dien,

„ dien, mis-verftant, ofte duyfterniffe werde be-
 „ vonden, daar van behoud den Verkooper mits
 „ defen aan hem de wtlegginge ende verklaringe.

*Op welke voorgaande generale, misfga-
 „ ders de naarvolgende particuliere
 „ Byfon- dre Voor- waerden. Conditien ende Voorwaarden, soo is
 „ N. N. van meeninge alhier in't open-
 „ baar te Verveylen ende te Verkoopen :*

„ **E**En wel-door-timmert ende ter Neering-
 „ staande, Huys ende Erff, staande ende ge-
 „ legen binnen deser Stede in de N. straat, belent
 „ ende belegen hebbende ten Noorden &c. strek-
 „ kende voor van de straat, tot agter aan N. met
 „ een gemeene, &c. al ende sulx 't voorschreve
 „ Huys tuffen fijn voorgaande belenden gelegen
 „ is, met alle het gund daar in, op, ende aan, aard
 „ ende nagel-vaft is.

„ Den Kooper fal nog boven fijn wt te looven
 „ koop-penningen, voor den Armen deser Stede
 „ betalen twee silvere Ducatons, &c.

„ Men doet de Verkoopinge vry ende sonder
 „ belastinge, (anders met de belastinge van &c.)
 „ voorts als Buyr-huyfen ende Erven, ende be-
 „ houdens den Heer fijn regt, ende met dese Con-
 „ ditien dat, &c. alles ingevolge van feeker *Con-
 „ tract*, opgereggt tuffen &c. zijnde van date
 „ den &c. daar naar hem den Kooper fal hebben
 „ te gedragen, (anders) wijders met foodanige
 „ Con-

Conditien, Servituyten, Vrydommen ende Waaringen, als beschreven staan in de oude Waarbrieven daar van zijnde, de jongste van den &c., ten believen van de Gegadingden op te lesen.

Den Kooper sal 't gekofte 'sijner bate, schade ende perijkel aanvaarden, op Meye-dage eerst komende, (of anders soo het Huys ledig is) dadelijk met het geven van den palm-flag.

Ende sijne wt te looven koop-penningen, schuldig ende gehouden wesen te betalen met, N. N. benevens de aanvaardinge gereed, ende voorts met termijnen van N. N.'s Jaars, waar van den eersten termijn omgekomen ende verscheenen sal zijn op den &c. ende soo voorts van Jaar tot Jaar, ter effectuele voldoeninge toe, t'elkens precijis, of by faulte van dien, te betalen, *Intrest* van dien, jegens &c. ten honderd, zedert date van de respective verschijn-dagen af, ter effectueler voldoeninge toe.

Of andersins, (gelijk nu gemeenlijk geschied)

Ende sijne wt te looven koop-penningen, schuldig ende gehouden wesen te betalen, benevens de aanvaardinge van dien, geheel ende al in gereeden gelde. Dog by ongelegentheid van dien, sal hy mogen volstaan, met een somme van &c. benevens de aanvaardinge gereed, ende voorts met termijnen van &c.'s Jaars, waar van het eerste Jaar omgekomen ende verschenen, sal zijn op &c. ende soo voorts van Jaar tot Jaar,

„ Jaar, mids by elken termijn voegende *Intrest*
 „ van alle de onbetaalde koop-penningen, je-
 „ gens &c. ten hondert, dog by aldien hy den
 „ selven *Intrest* Jaarlyx onvermaant, binnen den
 „ tijd van zes weeken naar den verschijn-dag
 „ komt te betalen, sal hy mogen volstaan met &c.
 „ ten hondert, in plaats van de voorz. &c. * daar
 „ van hy binnen den tijd van &c. verklaringe sal
 „ moeten doen, of sal daar voor gehouden werden
 „ dat hy gereed sal betalen.

* Sie van dese *Clause*, in het 6. Deel, hier naar, onder *Partic-
 stipulasten*.

*Zit dag gehouden ten Huysse en-
 de Herberge van &c. desen.*

Veylinge.

- „ Het Verveylde party is in 't gebod gebragt
 „ op* &c.
 „ Opgesteeken drie Rijxdaalders op de ver-
 „ hooginge van &c.
 „ Getrokken by N. N. ende sulx op &c.
 „ Wederom opgesteeken drie silvere Duca-
 „ tons, met een Rijxdaalder, op de verhoogin-
 „ ge van &c.
 „ Niet getrokken.

* Hier in bestaat het onderschied tussen de Veylinge van Huysen, of van Landen, dat in de Veylinge van Landen ten eersten geld opgesteeken werd, voor die gene die in het hoogste Gebod blijft, maar in de Veylinge van Huysen werd het verveylde sonder geld in het Gebod gebragt.

Acte

Akte van Koop.

NAar voorgaande Af-slag, is Kooper van, 't voorz. Huys ende Erff gebleven N. N., als daar vooren by Mijninge (of anders by trekken van het geld) geboden hebbende de somme van &c. ende zijn des Koopers Borgen, onder *Renunchiatie* ende Verband, als in de Voorwaarden, gebleven N. N. Aldus gedaan, verveyld'ende verkoft, ten Huyse ende Herberge van N. N. ten overstaan van ons N. N. Notaris, ende N. N. Bode, ende in kennisse van dien, by de Verkoopers, Kooper, ende hare Borgen, benevens ons onderteykent desen &c.

Van Landen.

VOORWAERDEN, daar naar men alhier, volgende de Billetten tot diencynde al-omme gedaan aanplekken, *Generale Voorwaarden.* verkoopen wil het onroerend goed, 't welk daar by te koop gestelt, veyl gemaakt, ende hier naar breeder wtgedrukt, ende verklaart is.

I. **E**rst sullen de Verkoopers, de verkofte partijen, ofte partije, leveren by brieven van, Opdragt, ende eygendom, voor den Schout ende Schepenen van de plaats daar die gelegen zijn, (of soo het Leen-goed is, voor den Leen-Heer ende Leen-mannen) tot kosten van de Koo-

„ Koopers, 't zy buiten, of binnen de Stad Leyden
 „ te Verlijden, ende dat vry, of met foodanige be-
 „ lastingen als hier naar by de partijen, of elk van
 „ dien sal werden verklaart, ende de verkofte par-
 „ tijen daar by belooven te vryen ende waren van
 „ alle kommer ende beswaringen, die daar op, ze-
 „ dert de jongste Verkoopinge gebragt, ende ge-
 „ stelt soude mogen zijn, sulx ende in der vougen
 „ men vrye ende onbekommerde goederen schul-
 „ dig is, ende behoort te waren, onder generaal
 „ Verband van persoon ende goederen, sonder in
 „ eenige verder, ofte ander waringe gehouden
 „ te zijn. Dog in gevalle in de Prothocollen des
 „ Ambagts, daar onder het verveylde gelegen is,
 „ tot lasse van 't selve verveylde partije, nog on-
 „ afgeteykent mogte bevonden werden eenige
 „ Kusting- brieven, Rente- brieven, of andre
 „ Verbintenissen, soo sal den Kooper van dien
 „ 't selve moeten gedogen, dog soo den selven
 „ Kooper hem daar mede beswaart mogte vinden,
 „ soo sullen de Verkoopers in dien gevalle, op
 „ 't verfoek van den Kooper, het verkofte le-
 „ veren by Willig-Decreet van de Vierfchaar des
 „ Ambagts daar onder 't selve verveylde gelegen
 „ is, tot kosten van den Kooper alleen.

„ II. De Koopers sullen de penningen by hen
 „ te belooven gehouden zijn aan handen van de
 „ Verkoopers, ofte haars Regt verkrijgende, te be-
 „ talen vry gelts van alles, 't zy van Verpondin-
 „ gen, Beden, Subventien, Schattingen, honderste,
 „ vijftigste, twintigste, tiende, meerder of minder

pen-

penningen, of eenige andere ommeflagen, hoe,,
 die genoemt, of by wien die alrede opgeftelt,,
 ende omgeflogen zijn, of nog fullen werden, al,,
 waert ook fulx dat by Placcaten, ofte Ordon,,
 nantien alreeds wtgegeven, of nog wt te geven,,
 toegelaten waar, of wierd, op gelijke Renten, of,,
 Kuffingen, korting ende aflag te mogen doen,,
 wat *Claufulen* van te niet-doeninge de felve ook,,
 fouden mogen begripen: als van den innhou,,
 den, ende de kragten van alle foodanige Placca,,
 ten ende Ordonnantien, ende elken van dien,,
 van nu als dan, ende dan als nu, wtdrukkelijken,,
 vertijende, ende af-ftant doende by defen: *,,
 Ende dit alles foo van de gereede penningen als,,
 Kuffingen ten verval-dage precijs, niet jegen,,
 fttaande dat de Brieven van Opdragt niet verle,,
 den soude mogen wesen, of fal anderfins fooda,,
 nigen gebreekgigen gehouden zijn te betalen, *In-*,
treft jegens den penning twintig, van den verval,,
 dag af, tot de effectuele voldoeninge toe, sonder,,
 nogtans de betalinge ten dien infigte te mogen,,
 wtfellen. ”

* Sie van dese *Claufule*, hier naar, in het 6. Deel.

III. Ende fullen de Koopers voor de betalin,,
 ge, verbinden specialijken elx haar gekofte par,,
 tije, ende generalijken alle haar andre goederen,,
 roerende ende onroerende, jegenwoordige en,,
 de toekomstige, geregtigheden ende inneschul,,
 den, geen wtgefondert, mitfgaders voor de vol,,
 doeninge van de vordere Voorwaarden, gehou,,
 den zijn op fttaande voet vaste Borgen te ftellen,,
 ’t zy

„ tzy een, ofte meer, ten genougen van de Ver-
 „ koopers, met vertigtinge der *beneficien* van Reg-
 „ ten, die men noemt *Ordinis Excussionis*, ende *Di-*
 „ *visionis*, medebrengeude 't *beneficie Ordinis Excus-*
 „ *sionis*, dat men den selv-schuldigen, of saak-wel-
 „ digen, eerst soude moeten *executeren*, ende ten
 „ wttersten wtreggten, eer ende alvooren men op
 „ ten Borgen geraakt soude zijn: ende *beneficie*
 „ *Divisionis*, dat men de schulden tuffen twee, of
 „ meer, t'samen verbonden staande, onder de per-
 „ soonen, souden moeten spliffen, of deelen, ende
 „ sulx elk niet dan voor hun gedeelte soude mo-
 „ gen aanspreken: Waar van, ende van de krag-
 „ ten van dien, men mitsdesen verstaat de voorfz.
 „ Borgen ten vollen, ende naar behooren onder-
 „ regt te zijn.

„ IV. Ende fullen fulks de Koopers met hare
 „ Borge, of Borgen, van alles 't haren kosten ge-
 „ houden zijn voor Schout ende Schepenen van
 „ de plaatse, te verlijden behoorlijke schuld-brie-
 „ ven, ten behoeven van de Verkoopers, of den ge-
 „ nen die de selve Verkoopers nomineren fullen.

„ V. De Koopers fullen van elke gulden deser
 „ koope die sy bieden, ende fulks ook naar beloop
 „ van de lasten die op de partijen fullen werden
 „ gestelt, ende gelaten, gercet ten rantsoen beta-
 „ len een blank*, daar van een oort stuyver in
 den

* Hier in verschillen de Veylingen van de Huysen in de Steden, daar in gemeenlijk maar een halve stuyver ten Rantsoen werd bedongen. Sulx werd doorgaans in *Rhijnland* onderhouden. Dog in *Delfland* werd het Rantsoen hooger opgenomen, tot twee blanken ende een dubbele stuyver op een gulden.

den gelagen fal werden verteert, ter discretie, van de Verkoopers, ende behouden de Verkoopers het overige aan hen-hieden, om 't selve te bekeeren daar ende sulx haren goeden raat gedragen sal; met verklaringe indien daar boven verteert, ofte alhier niet verkoft en werde, dat een yder sijn gelag, ofte gedeelte aan 't kort betalen sal moeten, sonder tegen-seggen.

VI. De Koopers fullen gehouden zijn te betalen den geheelen Impost van den veertigsten penning, ten dienste van den Lande op gestelt, mitsgaders 't Pont-geld, of andere geregtigheden, die den Officier, Secretaris ende Bode van de plaats, soude mogen toe komen.

VII. Soo wie eenig geld trekt, of Bod bied, sal staande voets, indien 't de Verkoopers beeft, gehouden wesen vaste ende verseekerde Borge te stellen, een, of meer, om de jegenwoordige Voorwaarden te voldoen, indien hem de Koop gegund mogte werden, of andersins het geld by den selven getrokken, aan de Verkoopers weder geven, ende niet-te-min gehouden zijn te vergoeden de schade ende interessen door hem veroorzaakt.

VIII. Men wil dees Verkoopinge doen by guldens, van veertig grooten 't stuk, met verhoogen, of verlagen, ten gelieven van de Verkoopers: Ende sal de meest-biedende, of die in gevalle van af-slag, laagst sal hebben gemijnt, Kooper zijn: indien sy dees Voorwaarden vol-

G

doen,

„doen, ende het den Verkoopers belieft, maar
„anders niet.

„ IX. Indien by 't mijnen van twee, ofte meer
„t'effens, *questie* geviel, wie van hen - luyden
„'t voor-woord had, ende men dies niet wel en
„konde onderscheyden, soo fal 't den Verkoopers
„in foodanigen geval vry staan, om 't haren belie-
„ven ende bescheydenheid, den koop te mogen
„gunnen eene van de twistige mijnders, die 't hen
„luyden belieft, of sullen andersins 't selve partije
„weder op mogen veylen, tot dat yemand be-
„scheydelijken sal hebben gemijnt, alles sonder
„tegen-seggen van yemand.

„ X. Des men elk eenen mitsdesen waarschout,
„dat alle geboden van waarden gehouden wer-
„den, niet alleen ter palm-flag toe, maar ook daar
„na, tot het voldoen van dees Voorwaarden toe,
„of soo lange de Verkoopers, of eenige van hun
„in de Herberge, daar de verkooping is geleyt,
„sullen blyven. * Invougen dat indien den gee-
„nen die den palm-flag gegeven werden, gebree-
„kig waar van dees Voorwaarden te voldoen, het
„in 't vermogen van de Verkoopers sal zijn ye-
„mand in eenig voorgaande gebod staande de
„koop toe te slaan op sijn gebod, sonder yemands
bekroon

* Op sommige plaatsen in *Rhijnland*, gelijk ook doorgaans in *Delfland*, moet yder een die eenig Bod bied, ofte geld trekt, sijn gebod gestand doen den tijd van 24. uyren, in welken tijd de Verkoopers hun beraad houden om den koop te gunnen, ende aen te doen seggen den genen die 't hun goed dunken ende gelieven sal: werd ook verscheyde plaatsen, de pattije, voor dat de 24. uyren om zijn, andermaal geveylt ende afgeslagen.

bekroon of tegens-ſeggen. Onvermindert den ,,
 Verkoopers haar gerechtigheid op den gebreeki- ,,
 gen, noopende het minder gegunden, of ſullen ,,
 de Verkooper 't gene by ſulk eenen gebreeki- ,,
 gen ſal zijn gekoſt, 't zy huyden, of op eenen an- ,,
 deren bequamen dag, tot haren believen ende ,,
 beſcheydenheid andermaal mogen veylen, op- ,,
 hangen, ende verkoopen, tot voordeel van de ,,
 Verkoopers, indien 't meerder quam te gelden ,,
 ende tot agterdeel van den gebreekigen, quam ,,
 daar minder af, om aan den ſelven gebreekigen ,,
 te werden inne gewonnen ende verhaalt, met ,,
 ſoodanigen dadelijken ende gereeden *executie*, ,,
 als den Verkoopers gelieven ſal, in alle 't welk ,,
 de Verkoopers haar keur miſdeſen behouden. ,,

XI. Ende indien in de voortgaande, of vol- ,,
 gende Voorwaarden, of in eenige poincten van ,,
 dien, miſverſtand, of duyſterniſte werde bevon- ,,
 den, ofte dat den Bode hem in 't veylen, of af- ,,
 ſlaan quam te abuſeren, daar van behouden de ,,
 Verkoopers miſdeſen aan hun de uytlegginge ,,
 ende verklaringe.

XII. De verkoopinge werd alhier gedaan by ,,
 den hoop, ende ſonder maat, als de ſelve maat ,,
 met de voet ſtotende by deſen: In vougen dat ,,
 de Kooper wt ſaak van eenige minder maat, ,,
 ofte ook de Verkoopers van meerder maat, yet ,,
 ſullen mogen eyſſen, ende ſullen niet-te-min de ,,
 Koopers gehouden zijn elx haar gekoſte te ver- ,,
 ongelden, tot ſoodanigen groote als de Quohie- ,,
 ren

„ren van het Ambagt, daar onder 't selve is
„leggende, medebrenge.

*Op welke voorsz. generale ende dese naa-
volgende partikuliere Conditien ende
Voorwaarden, soo is N. N. van meenin-
ge in 't openbaar te Veylen ende Ver-
koopen:*

Byfondre
Voorwaar-
den.

„EEN wel-gelegen Wooning, als Huys,
„Schuyr, Barg, Pootinge ende Plantinge, met
„omtrent &c. Lands daar aan, gelegen in den
„Ambagte van &c. belend &c. laatst in Huyre
„gebruykt by &c. by den hoop, sonder maat,
„stootende de maat met de voet by desen, met al
„het gund daar op inne ende aan aard ende na-
„gel-vaft is. *

* Indien het Leen-goed is, moet daar by gedaan werden: *Zijnde Leen-gaed, te Leen-gehouden van den Huyse van &c. te Verheergewaden met &c. welk den Kooper t' sijnen kosten sal moeten versouken, ende ver-
biffen met de gewoonlijke Hoff-regten daar toe staande.*

„Men doet de Verkoopinge vry, sonder eenige
„belastinge, dog als Buyr-landen, ende behou-
„dens den Heer sijn regt.

„Ende wijders met foodanige Conditien, Ser-
„vituysten, Vrydommen ende Waringen, als be-
„grepen staan in de Waar-brieven van date
„den &c. die den Kooper volgen fullen, met al
„het regt, toe, ende aanseggen van dien, alhier
„ten believen van de Gegaingde op telesen,
„staande &c.

Den

Den Kooper sal 't voorfz. Land t'fijner bate, „
 fchade ende perijkel aanvaarden &c. „

Ende fijne wt te looven koop-penningen, „
 fchuldig ende gehouden zijn te betalen, bene- „
 vens de aanvaardinge in gereeden gelden: dog, „
 foo den Kooper fulx ongelegen was, ende van, „
 fijn ongelegenheid binnen &c. verklaringe de- „
 de, in fulken geval, maar anders niet, fal hy mo- „
 gen volftaan de betalinge te doen met &c. bene- „
 vens de aanvaardinge, gereset, ende voorts met, „
 termijnen van &c. den &c. t'eerfte, yder ter- „
 mijn precijfs, ende t'elkens met byvouginge van, „
Intrest, tegens &c. ten hondert, dog betalende, „
 drie maanden naar den verfchijn-dag, in fulken „
 geval fal hy mogen volftaan met te betalen *Int- „*
rest tegens &c. ten hondert, in plaats van de „
 voorfz. &c. ten hondert. *

* Sic mede van dese *Clause*, in het 6. Deel; onder *Panale stipula- „*
tie. Ende is doorgaans gebruykelijk datmen de Verkoopingen doet „
 om gereed geld, of op termijnen, met byvoeginge van *Intrest*. „
 Anders indien de betalinge werd gefteft op enkele termijnen, fonder „
Intrest, moet daar in gevolgt werden de veranderinge, in het voor- „
 gaande Formulier van de Huyfen onderscheydentlijk aangewefen,

Den Kooper fal nog boven, † ende onvermin- „
 dert fijn wt te loove koop-penningen, gehouden „
 zijn te betalen aan den *Secretaris*, voor 't maken „
 van de Voorwaarden ende fijne Vacatie, &c. aan „
 den Bode, voor 't regt van fijn Veylen, &c. en „
 de aan den Armen, &c. „

G 3

Zit-

† Hier in werden de Veylingen van de Huyfen in de Steden, ende de „
 Veylingen van de Landen, ofte Huyfen op 't Land onderscheyden, dat „
 in de Veylingen van de Huyfen in de Steden, den *Notaris* voor het ma- „
 ken van de Voorwaarden by de Verkoupers gemeenlijk werd betaalt.

zit-dag gehouden ten Huysē ende Herberge van &c.

Veylinge

- „ Op 't hoogste Insetten opgesteeken &c.
- „ Overgegeven aan N. N. op sijn gebod van &c.
- „ Opgesteeken &c. op de verhooginge van &c. ende sulx op &c.
- „ Getrokken by N. N.
- „ Wederom opgesteeken &c. op de verhooging van &c.
- „ Getrokken by N. N. ende sulx op &c.
- „ Wederom opgesteeken &c. op de verhooging van &c.
- „ Niet getrokken.

Akte van Koop.

Op alle welke generale, mitfgaders particuliere Voorwaarden &c. voorts als in de voorgaande.

Brieven van Opdragt, van Huysen ende Landen in de Stad

- „ **W**Y N. ende N. Schepenen in O. doen ken-
  - „ nelijk een ygelijk, dat voor ons in eygener
  - „ persoon gekomen ende verscheenen is N. N.
  - „ Koopman, woonende binnen de Stad van &c.
  - „ de welke verklaarden verkoft te hebben, ende
  - „ sulx wettelijk by desen op te dragen ende over
- te

te geven, aan ende ten behouven van N. N. een „
 ruymē wel-betimmerde ende bequame Huy- „
 finge ende Erve, ſtaande ende gelegen op de „
 Hoog-ſtraate binnen deſer Steede, belend ende „
 belegen hebbende aan d'een zijde ten Noorden „
 N. N. ende aan d'ander zijde ten Zuyden N. „
 ſtrekkende voor wt de ſtraat, tot agter aan &c. „
 Al ende ſulx 't voorſz. verkofte jegenwoordig „
 getimmert ende gemaakt ſtaat, gebruykt ende „
 bewoont werd, met alle 't gene daar inne, ende „
 aan aard ende nagel-vaſt is, den Verkooper toe- „
 behoorende; Ende dat vry, ſonder eenige be- „
 laſtingen. Wijders met ſoodanige Conditien, „
 Servituyten, Vrydommen ende Waaringen, als „
 begrepen ſtaan in de oude Waar-brieven daar „
 van zijnde, de jongſte van dien in date den &c. „
 Mitſgaders nog in ſeeker Contract rakende ſee- „
 kre water-looſinge, &c. tuffen N. ende N. op- „
 geregt in date den &c. daar naar den Kooper „
 hem ſal hebben te gedragen. Beloovende „
 't voorſz. verkofte te vryen ende waaren van al- „
 len kommer ende laſten die daar op ſouden mo- „
 gen ſtaan, onder Verband. generalijk van ſijn „
 perſoon ende alle ſijne goederen jegenwoordige „
 ende toekomende, geen van dien wtgeſondert. „
 Ten laaſten bekende hy Comparant, ter ſaake „
 deſer Verkoopinge ende Opdragte, al wel ende „
 ten vollen vernougt, voldaan ende betaalt te „
 weſen, den laaſten penning met den eerſten, „
 ende dat met een ſomme van &c. ofte met een „
 Schuld-brieff, inhoudende een ſomme van &c. „

„te betalen met &c. gereet, ende voorts met ter-
 „mijnen van &c. 's Jaars Meye-dage 16, ... het
 „eerste, ende soo voorts van Jaar tot Jaar, ter ef-
 „fectueler voldoeninge toe, * als breeder te sien
 „is by den selven Schuld-brieff daar van op huy-
 „den mede voor ons Schepenen verleden: In
 „kennisse der waarheid hebben wy dese met onse
 „Zegelen bevestigt, desen &c.

* Indien de Schult-brieven inhouden *Interest* van alle de onbetaalde penningen, het welk so veel is als in gereden gelde, gelijk nu meefendeels geschied, werd het selve mede in de Opdrags-brieven aangeroert met dese *Clausule*: metten *Interesse* van dien, jegens &c. ten hondert, om dat andersins tot vindinge van den 40sten penning, de Jaar-termijnen tot gereet moeten werden *gereducert*, ende soo veel afloopen als den *Interest* van de nabetalinge soude bedragen.

Brieven van Opdragt van Huysen, ofte Landen, ten Platten Lande gelegen.

„WY N. N. Schout, ende N. N. Schepenen,
 „in den Ambagte van &c. doen kennelijk
 „eenen yegelijk dat voor ons in eygener persoon
 „gekomen ende verschenen is N. N. woonende
 „&c. de welke verklaarden in 't openbaar, (ofte)
 „agtervolgens seker Acte van koop ende in-
 „breng, verkost te hebben, ende sulx in vollen
 „eygendom op te dragen ende over te geven by
 „desen, aan en ten behouven van N. N. seekere
 „Wooninge, met omtrent N. morgens Lands
 „daar aan, &c. dog by den hoop, sonder maat,
 „als de maat met de voet stootende by desen, ge-
 „legen in de voorfz. Ambagte &c. Belend ende
 „belegen hebbende ten Noorden &c. ten We-
 „sten &c. ten Zuyden &c. ten Oosten &c. met
 Con-

Conditien &c. Wijders met de belastinge,,
 van &c. voorts vry, sonder eenige belastinge,,
 meer, wijders op foodanige Conditien, Servi-,,
 tuyten, Vrydommen ende Waringen, als be-,,
 grepen staan in de oude Waar-brieven, de jong-,,
 ste van den &c. de welke hy Comparant mede,,
 by desen aan den voornoemden Kooper transf-,,
 porteerde ende over-gav, met alle het regt,,
 toe ende aanseggen van dien, beloovende het,,
 Verkofte, belend ende gelegen als vooren,,
 daar benevens te vryen ende waaren van alle,,
 kommer ende opstal zedert dato van dien daar,,
 op gekomen, onder Verband van sijn persoon,,
 ende goedren, ten bedwange ende executie, als,,
 naar Regten, als daar vooren, mitsgaders voor,,
 den transporte van desen, al wel ende ten vol-,,
 len voldaan, vernoegt ende betaalt zijnde, den,,
 laatsten penning metten eersten, ende dat met,,
 een somme van &c. in gereeden vryen gelde,,
 (ofte) met een Kusting-brieff, inhoudende een,,
 somme van &c. te betalen met &c. gereet, en-,,
 de voorts met termijnen van &c. 's Jaars, Sint,,
 Petri ad Cathedrams -dage 16... het eerste,,
 ende soo voorts, als breeder by den selven Cu-,,
 sting-brieff daar van op huyden mede voor ons,,
 Schout ende Schepenen verleden. In kennisse,,
 der waarheid, heb ick Schout voornoemt, de-,,
 sen met het Zegel van het Ambagt van &c. ,,
 ten saaken verordent, met het mijne daar,,
 achter op gedrukt, hier onder aan gehan-,,
 gen, bevestigt, ende tot meerder seckerheid, ,,

„benevens de Schepenen, onder de Plyqué defes,
„als ten Prothocolle geteykent, defen &c.

HET IV. DEEL.

Van Verkoopinge van roerende goederen,
Boel-Ceddullen, ende Koop-Voor-
waarden van de felve.

VRage: *Hoedanig werden de roerende goederen verkoft, ende een ander eygen, ofte verbonden?*

Antw. De Verkoopinge gefchied, ofte openbaarlijk by opveylinge aan de meest-biedende, ende den eygendom van dien gaat over met het geven vanden palm-flag, of wtterhand, het zy dat daar van een *Notariale Acte* werd gemaakt, ofte dat fulx onder de hand werd aangeteekent, of ook wel mondeling, sonder gefchrift, ende gaat den eygendom van dien over met de overleveringe ende aanvaardinge van dien.

Vrage. *Hoedanige goederen werden gemeenlijk by openbare veylinge verkoft?*

Antw. Dese zijn gemeenlijk, ofte Inboedel ende Huyfraat van Luyden die gestorven zijn, ofte van Koeyen, ofte ander Vee, ten platten Lande, ende werd gemeenlijk genomt Boel-huys.

Vrag: *Hoedanig gefchied foodanige Veylinge?*

Antw. Den Inboedel ende Huyfraad, werd gemeenlijk by verhooginge, ende palm-flag aan de laafte verhooger gegund, dog op fommige plaatsfen mede by af-flag ende mijnen, maar de Koe-beefsten ende Paarden werden doorgaans
by

by opsteeken van geld voor den hoogsten insetter, ende by af-slag ende mijnigen verkoft.

Vrag. Hoedanige Conditien ende Voorwaarden werden daar toe gebruykt?

Antw. In de Steden zijn daar toe seekre Keuren ende Ordre, een yeder een bekent, het welken nomt *Boel-huys-regt*. Bestaande daar in, dat de roerende goedren, door een Boelhuys meester daar toe gestelt, op een tafel, voor de deure, by opveylinge van een Stads bode werden verkoft. Welken Boelhuys-meester, de bedongen penningen moet invorderen, ende binnen seekren tijd in handen van de Verkoopers suyver moeten opleveren: mits genietende daar voor seeker Rantsoen van yder gulden, de helft ten lasten van de Verkoopers, ende de weder-helft ten lasten van de Koopers. De welke wederom dat regt heeft, dat hy de Koopers die geen goede Borgen stellen en kunnen, met gereed geld mag doen betalen, of het verveylde andermaal mag doen opveylen, ende buyten dien regt van *Præferentie* heeft op het verkofte goed, voor de wtgeloofde koop-penningen, soo lang het selve bevonden werden in handen van de gene die 't selve gekoft hebben. Sie de Keuren der Stad Leyden, *art. 141*.

Maar ten platten Lande geschied foodanige verkoopinge, ten overstaan van den Schout ende twee Schepenen, ende werden daar toe gebruikt dusdanige, of gelijke Voorwaarden:

Condi-

„ **C**onditien ende Voorwaarden , waar naar
 „ N.N. van meeninge is alhier in 't Openbaar
 „ te Verveylen ende te Verkoopen, de Koe-bee-
 „ ften , (ofte) den Inboedel ende Huyfraat , die
 „ hier naar den Omstanders van stuk tot stuk, sal,
 „ of fullen werden vertoont.

„ De verkoopinge werd gedaan by Guldens
 „ van twintig stuyvers, (ofte) xl. grooten, 't stuk,
 „ met verhoogen , of verlagen , bieden ende mij-
 „ nen, al ten gelieven van den Verkooper.

„ De Respective Koopers fullen haar gekofte
 „ Partijen naar 't voldoen deser Voorwaarden,
 „ dadelijk aanvaarden , ende den Verkooper daar
 „ van ontruyminge doen.

„ *Item*: Sullen de Koopers , haar wt te looven
 „ koop-penningen , schuldig ende gehouden we-
 „ sen te betalen, 't zy aan handen van den Verkoo-
 „ per of den genen die sy daar toe fullen willen
 „ committeren , op &c. * precijis , of by faulte
 „ van dien , te betalen den Intrest tegens den pen-
 „ ning twintig in 't Jaar, sonder nogtans onder dat
 „ prætext , eenigerhande deductie, exceptie, ofte
 „ langer wtstel te mogen nemen als den Houder
 „ deses believe sal , ende daar-en-boven, buyten
 „ hare wt te looven koop-penningen , gereed tot
 „ rantsoen moeten betalen van yder gulden een
 „ stuy-

* Den dag beralinge werd gemeenlijk genomen op drie Maan-
 den, ende van den Inboedel werd gemeenlijk bedongen , dat alle
 koopmanschappen , beneden de drie gulden , of daar omtrent.
 met gereed geld fullen moeten worden betaalt,

stuyver, tot verval van de onkosten, ende op de „
geheele koop van yder opgeveylde een stuyver „
voor den Armen. *

* Dit werd alleen over de verkofte BEEFTEN bedongen, maar niet
over verkoften Huyfraat, ofte Imboedel, de welke alleen Rantsoen
betalen over yder gulden.

De Koopers sullen voor de betalinge van ha- „
re wt te looven koop-penningen, mitsgaders „
voor 't voldoen van alle kosten, schaden ende „
interessen, by wanvoldoeninge, op staande voet, „
stellen tweesuffisante ende goede Borgen, ten „
contentemente van den Verkooper, binnen de- „
sen Ambagte woonagtig, 't Regts-gebied alhier „
onderworpen, welke Borgen mede sullen staan „
als principalen, elx een voor al, ende in 't geheel, „
met de behoorlijke *renunciatiën* van de *beneficiën* „
Ordinis, Divisionis, Excussionis ende *Senatusconsulti* „
Vellejani, haar van de kragten der selver *beneficiën* „
ten vollen ende naar behooren onderregt hou- „
dende. „

Ofte by gebreeke van goede ende suffisante „
Borgen, soo sal men't gekofte andermaal mogen „
doen opveylen, ophangen ende verkoopen tot „
voordeel van den Verkooper, indien dat het „
meer quam te gelden, ende agterdeel van „
den gebreekigen Kooper, indien daar minder „
af quam, die het kort van dien met gereed geld „
gehouden sal zijn te vervullen. „

Alle geboden werden ter palm-slag toe van „
waarden gehouden, soo het den Verkooper ge- „
lieft,

„lieft, fonder in de laafte verhooginge gehou-
 „den te willen zijn.

„ Ende of het faak waar dat in 't mijnen, ofte
 „geld trekken, tuffen twee, of meer t'effens
 „*questie* geviel, wie dat het voor-woord hadde,
 „foo behoud den Verkooper de magt mids defen
 „aan hem, om een van de twiftige mijners, het
 „Trek-geld, ofte den Koop, daar *questie* om is,
 „te mogen gunnen die het hem gelieven fal, of fal
 „de opveylinge op nieuws mogen laten doen, tot
 „dat het befcheydelijk fal zijn gemijnt, allest'fij-
 „nen goed-dunkken.

„ Werd mede expreffelijken geconditioneert,
 „dat, de Koopers geen regt van Compensatie,
 „'t zy wt wat hoofde 't felve soude kunnen, of
 „mogen gefchieden; tegens de Verkoopers in de-
 „fen, veel min tegen die het regt tot defen mog-
 „ten verkrijgen, fullen mogen gebruyken. *

* Dit werd hier by gedaan, om dat de Boel-Cedullen gemeenlijk
 aan een derde werden verkoft, ende met gereed geld aan den Verkoop-
 pers voldaan.

„ Tot alle 't welk de perfoonen ende goedren,
 „van alle de Bieders, Mijners ende Borgen, ende
 „specialijk het verkofte, * conform de 48. ende
 „49. Keuren van Rhijnland, alhier voor geinfe-
 „reert gehouden, verbonden fullen zijn ende
 „blijven, ten bedwange ende *Executie* van alle
 „'s Hee-

* Dit is een oude *Costnym* in Rhijnland, dat foo yemant koopt een
 Schip, Schuyt, Koe-beeft, Paard, ofte yets anders, ende van de fchuld
 van dien *Obligatiën* paffteert, ftellende de felve gekofte goeden *speci-*
alijk daar in ten Onder-pand, den Houder van de *Obligatiën*, alfdan
 regt heeft van *Præferentie* op 't felve goed, foo verre hy dat weer te
 bekomen.

III. Bouk. *Verkoop van roerende, &c.* IV. Deel. 111
’s Heeren Regten ende Regteren, ende specia-
lijken den *Hove van Holland*, met verhaal van de,
kosten daarom te doen, met expresse verklarin-
ge, dat den Verkooper het regt van eygendom,
van het verkofte blijft behouden, ter tijden en-
de wijle de koop-penningen ten vollen fullen,
wefen voldaan.

Ende fullen voorts de Koopers ende hare Bor-
gen voorfz. gefamentlijk, ende elx van hem in
’t bysonder moeten confenteeren ende over-ge-
ven, fulx men verftaat dat fy doen by defen, haar,
vrywillig in den inhouden van defen te laten,
condemneren, ’t zy voor den *Hove van Holland*,
voor de *Hooge Vierschare van Rhijnland*, voor
Schout ende Schepenen des Ambagts van &c.,
ofte foodanige andre Laager Regters, als den
Verkoopers, ofte fijn regt verkrijgende, goed,
vinden fal, alles tot kosten van de Kopers ende,
hare Borgen, töt dien eynde onwederroupelijk,
ftellende ende magtig makende by defen A. B.,
ende C. alle Procureurs voor den voorfz. Ho-
ve, gefamentlijk, of elx van dien in ’t bysonder,
d’een om te verfoeken, d’ander om te confente-
ren. Mitsgaders N. N. ende M. beyde Procu-
reurs tot Leyden, ende wijders foodanige ande-
re als den Houder defes gelieven fal te gebruy-
ken, beloovende vör goed, vast ende van waar-
den te fullen houden, ’t gene hier in fal werden,
gedaan ende verrigt, onder Verband als boven.,

Ende volgen de Partijen hier naar :

Van

Van Koe-beesten:

- „ Alseerft een melkte Koe, zijnde de eerste op
 „ de Ry, (ofte) in ordre.
 „ Opgefteeken 6. ftuyv. op 't hoogfte infetten.
 „ Overgegeven aan N. N. op sijn bod van &c.
 „ Opgehangen ende afgeflagen, is gemijnt by
 „ N.N. op 3. guld. boven, ende fulx op 1vj. guld.
 „ } N. N. woonende &c.
 „ Borgen } ende
 „ } N. N. woonende &c.

Inboedel

Den Huyfraat ende Inboedel, bestaande in verscheyde kleynigheden, werd de veylinge op een Kladder aangeteekent, ende de Veylinge gedaan zijnde, werden alle de partijen van een Man, beneden de somme in de Voorwaarden gestelt, beneffens het Rantsoen, met gereet geld betaalt, ende de verdere posten te gelijk op sijnen naam overgedragen, ende daar van Borg gestelt, aldus:

„ Jan Pieterfz.

„ Een Rok om	— 6 —	o —
„ Een Mantel om	— 8 —	o —
„ 2. Hemmen	— 3 —	o —
„ 2. Slaep-lakens	— 8 —	o —

25 — o — xxv. guld.

Bor-

Borgen } N. N. woonende &c. „
 } ende „
 } N. N. woonende &c. „

Solvit Rantsoen. „

Willem Janz.&c. xxxvj.guld.,

Aldus gedaan, verveylt ende verkoft, ten „
 huys van &c. ten overstaan van ons N. N. „
 Schout, O. ende P. Schepenen van den Ambag- „
 te van &c. desen &c. In kennisse der waarheid „
 geteykent in date als boven. „

HET V. DEEL.

Van Transporten ende Cessien, dat is, Over-
giventen ende Overdragten.

VRage: *Wat is een Transport, ofte Cessie?*

Antw. Een Opdragt, ende Overgift van
 seeker goed, roerend, of onroerend, *Actie*, ofte In-
 schuld, &c. van den een aan den ander te doen,
 het zy om geld, of om andere saken, met dat on-
 derscheid; dat de Overdragten van onroerende
 goederen, ofte de *Actien* daar toe behoorende, als
 zijn *Custing-brieven* ende *Rente-brieven*, voor
 het *Geregt* van de plaats moeten werden verle-
 den: ende van roerende goederen, voor *Notaris*
 ende twee *Getuygen* kunnen geschieden.

Vrag. *Hoedanig werden dese Transporten onder-*
scheyden?

H

Antw.

Antw. Andre, daar by eenig goed werd overgegeven in betaling, ofte in minderinge, ofte tot verseekeringe van voorgaande schuld, ofte beschadigde Borg-togt. Andre, daar by seekre *Actie*, ofte Inschuld om geld werd verkoft, het zy de selve is van loopende schuld, roerende ende losse goederen, ofte van Rent, ofte Custing-brieven.

Vrag. *wat werd tot de instelling, ende bekrating van dien vereist?*

Antw. I. Duydelijke beschryving van het goed dat daar by over gaat.

II. Dat die geen die de Overdragt doet, het getransporteerde belooft te vryen ende waaren als regt is; ende indien het een verkofte *Actie*, ofte Inschuld is; boven dien aanneemt den aannemer te bevrijden, kosteloos ende schadeloos te houden, van foodanige breuken, ofte *Faliffementen*, als by onvermogen van eenige der selver schuldenaren, ofte *insolventheid* van het *Hypotheecq*, daar by ten onder-pand gestelt, daar op soude mogen vallen, ten waar het anders was bedongen, ende het selve bleev ten perijkel ende gevaar van den aannemer, datmen noemt, *met de voet stooten*.

III. Dat het selve innehoude *Quitantie* ende verklaring, dat, ende waar mede den Transportant, ende gifter ter sake van dien bekend voldaan ende betaalt te zijn, het zy met geld, ofte met quyttinge van eenige voorgaande schuld, ofte regt.

Vrag. *wat kragt heeft de Clausule, van te vryen ende waaren, als regt is?*

Antw. Dat den Transportant den aannemer moet

moet goed doen, ende daar voor moet instaan dat het goed hem vry eygen toe quam, ende het overgegeven regt ende *Actie* deugdelijk is, ende soo voorts; sonder dat daar in begrepen is, dat den schuldenaar, indien van Inschuld gehandelt werd, goed, of volmagtig is, *par l. 4. ff. de hered. vel act. vend. & l. 74. ff. de evict.* Daarom in sulken val noodig is de voorverhaalde *Clausule*, van den aannemer te bevrijden, kosteloos ende schadeloos te houden van foodanige breuken, of *Failissementen*, &c. Sie hier van Consult, ende Advif. *bet 1. deel, cons. 244.*

Vrag. *Vermag den aannemer van eenige roerende goederen den Transportant de selve nog laten gebruyken ende besitten?*

Antw. Ja; ende werd het selve genomt *precatio*, ofte ter Bede. Tot het welke vele willen dat de selve getransporteerde goederen eerst werden verbodemt, ende in handen van den aannemer gestelt, ende alsoo wederom aan den Transportant ter Bede te gebruyken werden overgegeven.

Volgen de Formulieren hier toe behoorende.

Transport van roerende goederen in betalinge, ofte versekertheid van voorgaande Schuld, ofte Borg-togt.

OP huydenden &c. anno &c. Compareerde, voor my N. Notaris Publijcq, ende voor, de nabeschreve Getuygen, A. woonende binnen, B. ende verklaarde hy Comparant by desen in, vollen eygendom te Transporteren ende over

„ te geven, aan ende ten behouven van C. de naar
 „ volgende roerende goederen, als:

„ Eerst, een groote Kleer kas, staande inde zij-
 „ de-Kamer van sijne Huysinge, geschat op
 „ een somme van &c.

„ Nog ses Spaanse stoelen, op &c.

„ Nog een Bed met sijn toebehooren, op &c.

„ Nog twee Tafereelen, alle in de selve Kamer
 „ zijnde, op &c.

„ Nog een Bed met sijn toebehooren, leggende
 „ inde Keuken, geschat op &c.

„ Nog twee Rabatten, ende twee Schoorsteen-
 „ kleeden, op &c.

„ Nog alle het Koper, Tin ende Yser-werk, in
 „ de selve Keuken berustende &c. geschat
 „ op &c.

„ Nog 9. melkte Koeyen, 6. roode ende 3. swar-
 „ te, geschat op &c.

„ Nog 3. Hokkelinx- Vaarsen, geschat op &c.

„ Nog 2. Paarden, geschat op &c.

„ t² Samen wtmakende de somme van &c.

„ Ende dat in voldoeninge * van foodanige Obli-
 „ gatie, als hy C. ten lasten van hem A. spreek-
 „ de, hadde gepasseert voor &c. inhoudende een
 „ somme van &c. Alle welke voorz. goederen
 „ † hy A. den voornoemde C. verklaarde effectieve
 over-

* Ook wel in verseekeeringe ende *Indemniteit*, ofte bevrydinge van foodanige Berg-togten, als de voornoemde C. ten behouwe van hem A. heeft geinterponeert ende aangegaan, ofte in minderinge van foodanige Obligatie, &c.

† Dese *Clausule* dient, soo wanneer den Transportant toegelaten wierd het getransporteerde goed *precario* te besitten,

overgegeven te hebben, sonder eenig het minste „
 regt, toe ofte aanseggen, daar aan te behouden, „
 maar de selve tot kennelijk wederseggen vande „
 voornoemde C. wederom ontfangen te hebben „
 ende *precario* te besitten. Ende bekende hy C. „
 voornoemt,* van sijne *Actie* die hy ter voorz. sa- „
 ke tot lasten van de voornomde A. hadde, met „
 desen getransporteerde goederen, goed conten- „
 tement te nemen, ende sulx daar mede voldaan „
 te zijn den laasten penning metten eersten. Tot „
 naarkominge ende voldoeninge van 't gunt „
 voorz. is, soo verbinden sy A. ende C. † voor- „
 nomt, hare perfoonen ende goedren, geen van „
 dien wtgefondert, stellende de selve ten be- „
 dwang ende *executie* van allen 's Heeren Regten „
 ende Regteren, ende specialijk den Hove van „
 Holland. Aldus gedaan ende verleden binnen „
 E. ter præsentie van E. ende E. als Getuygen „
 ten desen versogt.

H 3

Transport

* Te weten als de goederen in volle betalinge werden aangenomen, ende in sulken geval en behouven de selve niet geschat te werden. Anders indien de selve goederen tot verzekering, oft bevryding van gedaane Borg-togten, ofte in mindering van seckre meerder somme werden getransporteert, moet soodanige quyttinge wtgelaten werden, ende in plaats van het gene op 't teyken * in de voorgaande pagina gestelt is, moet alleen gestelt werden. *Ende in minderinge van soodanige &c.* (ofte) tot verzekering van soodanige Borg-togten, als hy C. voor ende ten behouven van hem A. heeft gepasseert, als namelijk, &c.

† Is een dubbeld Verband van beyde, soo wanneer volkomen quytscueldinge plaats heeft, ende den Transportant de goederen *precario* blijft besitten, maar indien een van beyden ontbreekt; is enkel Verband genoeg, ende indien beyde gebreekt, gelijk als eenige goederen in minderinge van seckre Obligatie, ofte beschadigde Borg-togt, ten vollen werden overgegeven, sonder daar van eenige wederseggelijk besit te houden, ende is geen Verband van noode, ende werd alsdan het Transport gestoten met dusdanige *Clausule*: *Consenterende hier van by my Notaris gemaakt en geleverd te werden Alse in behoerlijke forme,*

Transport van een verkofte Kusting, ofte Rente-brief.

„ WY N. ende N. Schepenen in Leyden, (of-
 „ te anders) * Wy N. Schout, O. ende P.
 „ Schepenen in den Ambagte van &c. doen ken-
 „ nelijk eenen ygelijk, dat voor ons in eygener
 „ perfoon gekomen ende verfchenen is N. N.
 „ de welke verklaarden te transporteren ende
 „ over te geven by defen, aan ende ten behouven
 „ van N. N. feekre Schout ende Schepenen beze-
 „ gelden Kusting-brieff, als nog inhoudende een
 „ fomme van &c. fprekende ten laften van N. N.
 „ te betalen fttaande met &c. fpecialijk verfekert
 „ op feekre &c. ende voorts gelijk dat breeder in-
 „ houd den felven Custing-brieff, daar op defen is
 „ deurfteeken zijnde, van date den &c. om daar
 „ mede maanen, eyflen, winnen ende veliefen,
 „ gelijk of hy 't Comparant felvs waar, ende
 „ voorts daar mede te handelen ende te doen als
 „ met fijn vry eygen goed, beloovende de voorfz.
 „ getransporteerde fomme te vryen ende waaren
 „ als regt is, ende fulx felvs op te leggen ende te
 „ betalen 't gund den voornoemde N. N. ofte den
 „ wettigen Houder defes daar aan, by gebreeke
 „ van den Debiteur, ofte infolventheid van het
 „ Hypotheecq daar inne begrepen, ofte eenigfins
 „ anders te kort foude mogen komen, onder ver-
 band

* 't Selve Formulier heeft mede plaats, by Verkoopning ende Over-
 dragt van een Jaarlijxe Rente. Erv-pagt, Chijns, Thijns, ende dierge-
 lijke, met veranderinge alleen van de getransporteerde faak,

band van sijn persoon ende goederen ; gen wt-
 gefondert , stelhende de selve ten bedwange en-
 de executie van alle 's Heeren Regten ende
 Regteren , ende specialijk den Ed. Hove van
 Holland. Bekennende de voornomde N. N.
 ter sake deser transporte ende overgifte voldaan
 ende betaalt te zijn den laatsten penning met
 ten eersten, ende dat met gelijke somme van &c.
 In kennisse der waarheid is desen gedaan , geze-
 gelt ende geteekent den &c.

*Cessie ende Transport van verkaste regt,
 Actie, ofte Inschuld.*

OP huyden den &c. Compareerde voor my
 B. Notaris Publijcq by den Hove van Hol-
 land , op te nominatie van de Achtbare Heeren
 die van de Geregte der Stad Leyden gead-
 mitteert , binnen der selver Stede residerende,
 ende voor de ondergeschreven Getuygen C. de
 welke verklaarden te transportereren ende over
 te dragen by desen aan ende ten behouven van
 D. seekre Boel-Cedulle van verkaste Meublen,
 (ofte Koe-beesten) voor Schout ende Schepe-
 nen van &c. gepasseert , zijnde van date den &c.
 * inhoudende een somme van &c. om daar me-
 de te manen , eyssen, winnen , of verliezen, ge-
 lijk of hy 't Comparant selvs was , te handelen,
 ende alles te doen als met sijn vry eygen goed,

H 4 belo-

* 't Selve heeft in gelijkerwijse plaats in alle Transporten van ver-
 kaste Obligatien , Inschulden ende Actie van roerende goedren, of
 die daar onder werden gereekent , alleen met de veranderinge van
 de getransporteerde saak,

„ belovende de voorfz. getransporteerde fomme
 „ te vryen ende waaren als regt is, ende fulx selfs
 „ op te leggen ende te betalen 't gund den voor-
 „ nomde D. ofte den wettigen Houder defes daar
 „ aan, by infolventheid van de Debiteuren, daar
 „ inne begrepen, ofte eenigfins anders te kort
 „ soude mogen komen, onder Verband van fijn
 „ perfoon ende goederen, geen wtgefondert, stel-
 „ lende de felve ten bedwange ende executie
 „ van alle 's Heeren Regten ende Regteren, en-
 „ de fpecialijk den Ed. Hove van Holland. Be-
 „ kennende de voornomde C. ter fake defer
 „ Transporte ende Overgifte al wel ende ten vol-
 „ len voldaan ende betaalt te zijn, den laaftten
 „ penning metten eerften, ende dat met gelijke
 „ fomme van &c. confenteerende verders hier van
 „ gemaakt ende geleverd te werden Acte *in com-*
 „ *muni-forma*. Aldus gedaan, verleden ende ge-
 „ paffleert ten Comptoire mijns Notarij, in tegen-
 „ woordigheid van E. ende F. als Getuygen tot
 „ defen verfogt.

Vrag. *wat staat verder in verkofte Schuld-brieff, Rente-brieff, Obligatie, ofte andere Actie, ofte In- fchuld aan te merken?*

Antw. Dat by verköopinge van de felve; die gene die de felve fchuldig is, regt heeft van Naaftinge, naar Regten, binnen 's Jaars, dat het tot haar kennis is gekomen, ende volgens de Keuren ende Costuymen van fommige plaatsfen, naar feekren korten tijd, dat haar 't felve is bekend gemaakt.

maakt. Sie de Keuren der Stad Leyden, *art.* 121. Tot welken eynde by *Infinnuatie* door een *Notaris* ende twee *Getuygen*, de *Koop* ende *Transport* van de *Actie*, aan die gene die de selve schuldig zijn, mitsgaders de gestelde *Borgen* soo daar eenige voorgestelt zijn, werd bekend gemaakt ende aangeboden, of sy de selve voor den selven prijs willen *Naasten*, of dat sy 't selve den *Kooper* willen te goede laten, of dat sy anders naar verloop van den tijd, daar toe vereyft, gehouden sullen werden versteeken te zijn.

Vrag. Hoedanig geschied bet selve?

Antw. By schriftelijke *Acte*, of andersins, by mondeling versouk ende ordre.

Vrag. Hoedanig werd sodanige Insinuatie ingestelt?

Antw. Aldus:

HUyden den &c. heb ik N. *Notaris* Publijk,, &c. my op 't versouk van D. in tegenwoor-,, digheid van de ondergeschreve *Getuygen*, ge-,, vonden aan de persoon van A. ende hem van,, wegen als boven geinsinueert ende bekend ge-,, maakt, dat hy D. ingevolge van de nevens-,, gaande *Copije* van C. in koop had aangestaan,, seckre *Schuld-brief*, *Jaarlixe Los-rente*, *Obligatie*, ofte andre *Actie*, ofte *Inschuld*, inhouden,, de ten lasten van hem A. een somme van &c.,, ofte een *Jaarlixe Los-rente* van &c. by de,, voornomde D. van hem C. gekoft om een,, somme van &c. hem de selve koop aanbieden,, de, of hy die wilde naderen, ende met gereed,,

„geld voldoen, dan ofhy die den voornomde D.
 „wilde te goede laten, of dat hy by weygering
 „van dien, naar verloop van den tijd daar toe ver-
 „cyst, gehouden sal werden daar van versteeken
 „te zijn; die my tot antwoord gaf &c. heb hem
 „Copije gelaten, ende relatere't geene voorfz.
 „voor mijn weder-varen. Aldus gedaan ten da-
 „ge ende Jare voorfz. ter præsentie van N. N. als
 „Getuygen daar toe versogt.

HET VI. DEEL.

Van Plegten, of Bezegeltheden, ende Schuld, ofte Kusting-brieven.

VRage: *wat is Plegte, ofte Bezegeltheid?*

Antw. Is een verseekertheid ende vesting op onroerend goed, om daar aan voor alle andere, geen beter regt hebbende, te verhalen soodanige Hooft-som, ofte Renten, als daar op werd gestelt.

Vrag. *waarom werd het een Plegte, ofte Bezegeltheid genomt?*

Antw. Om dat het selve voor de Wet ende Overheid van de plaats daar het goed leyd, verleden (het welk van outs *Plegte* ende *Plogen* genomt is) ende met het Zegel bevestigt moet werden.

Vrag. *waar in heeft het selve plaats?*

Antw. In alle schulden, sonder onderscheid, die men wil laten vesten ende verseekeren op eenig onroerend goed, dog wel meest in *Rente-brieven*, ende *Schuld*, ofte *Kusting-brieven*.

Vrag.

Vrag. *Wat is een Rente-brief?*

Antw. Daar by yemand aan een ander verkoopt seckre Jaarlijxe Rente, aan den selven, ofte sijns regt verkrijgende, Jaarlijx op den verschijn-dag te betalen, onder Verband van secker onroerend goed.

Vrag. *Wat is de eygenschap van soodanige Jaarlijxe Rente?*

Antw. Dat by den Rent-heffer de Hooft-som van dien niet en mag werden opgeseyt, maar het alleen in de vrye keur staat van den Schuldenaar, om 't selve naar behoorlijke waarschouwinge af te lossen, ofte niet, als hangende aan de vrye wil van den Rent-gever: ten waar wtdrukkelijk anders was bedongen: het welk geschied, ende naar scherpheyt van Regten, niet en soude bestaan, als t'eenmael stryding zijnde tegens de eygenschap van soodanige Rente, aangesien het als een Verkopinge genomen werd, daar by den aanemer, of Rent-verschryver, soodanige Hooft-som koopt voor een Jaarlijxe Rente, ende het selve dat eens gekoft is, niet wederom gegeven behouft te werden. *Sie Grot. Inleyd. lib 3. het 14. deel num. 34. Costuymen van Antwerpen. cap. 57. art. 26. Consult. ende Advysen, het 1. deel, conf. 206.* Dat mede niet en mag werden bedongen, dat de Hooft-som nimmermeer soude mogen werden afgeloft, ende sulx een eeuwige ende onlosbare Rente soude zijn, als alleen by *Chijns-regt*, dat is, soo wanneer yemand een Huys, ofte Land verkoopt, ende daar op een Jaarlijxen *Chijns*, ofte on-

los-

losbare Rente behoud, anders *Oudeygen*. Grot. *Inleyd. lib. 2. bet 14. deel, num. 30.* Costuym. van Antwerp. *cap. 57. art. 9. 10. 15. 16. 23.* Consult. ende Advijfen, *bet 1. deel, conf. 298.* Sie Rooms-Hollands-regt, *bet 2. boek, 13. deel, vers. 1.* Dog mogen Voogden van Wees-kinderen, die onder de Wees-kamer behooren, bedingen, dat de Rent-schuldige de Renten sullen moeten lossen, als de Wees-kinderen tot haar Jaren gekomen sullen zijn, het welk men *Wees-kamers-regt* noemt. Sie Grot. *Inleyd. 1. Boek, 9. deel, num. 13.* Ende houd in, dat de Hooft-som ses Maanden te vooren opgefeyt zijnde, moet werden opgebracht, ende dat die geno die de selve wil lossen, het selve drie Maanden te vooren moet aanseggen: Item, dat de penningen ses Maanden naar dat de Kindren tot haar Jaren zijn gekomen, opgefeyt, ende de lossinge van dien versogt moet werden, of dat daar na die op Rente sullen moeten blyven staan, tot dat het den Rent-schuldigen gelegen komt de lossinte doen: Alle het welk over geheel *Holland* plaats heeft, wt kragte van de *Ordonnantie van de Staten van Holland van den 2. September 1593.* ingevougd in het 100. art. van de *Wees-keuren der Stad Leyden*, ende van *Alkmaar*, art 6. Item, dat de betalinge van de Renten op den verschijn-dag moet geschieden, sonder kortinge van bekende, of onbekende lasten, niet-tegenstaande eenige *Ordonnantie* ter contrarie. Item, dat de lossinge geschiedende, tot des Rent-heffers keure staat, den kours ende loop van de Munt, die ten tijde van de lossin-

loffinge, drie Maanden te vooren, of daar naar is: Ende eyntelijk dat de Borgen gehouden zijn, als selv-schuldige, elx een voor al, ende de Vrouwen mede verbonden zijn, alhoewel fy van het voorregt *Senatusconsulti Velle jani, Ordinis, Divisionis, en de Excussionis*, geen afstand gedaan en hebben: Ende werd dit alles onder het woord van *Wees-kamers-regt* verstaan begrepen te zijn, sonder dat verder wtdrukking van noden is. Sie *de Wees-kenren der Stad Leyden, art. 43. 44. van Delft, art 26. en 27.*

Vrag. *wat staat daar in soo veel aangaat de Instelling van dien aan te merken?*

Antw. I. De schuld-bekentenis, daar by den Rent-verschryver bekend verkost te hebben, ende dien-volgende schuldig te wesen soodanige Jaarlijxe Rente.

II. Belofte van voldoening van de selve Jaarlijxe Rente, aan handen, ofte ten huysse van &c. op den juyften verschijn-dag wtterlijken binnen drie Maanden, of ook wel ses weeken, naar den selven, of by gebreeke van dien, de selve Rente te verfwaren jegens den penning sestien, in plaats van den penning twintig, of diergelijke meerder, of minder.

Vrag. *Of soodanig beding naar Regten mag bestaan?*

Antw. Neen, alsoo *pernale stipulatsien* in Regten verboden, ende in ongebruik zijn, waar van een gewijsde ende Resolutie is te sien in den *Appendix van Consult. ende Advijs. het 3. deel, pag. 16.* maar is daar toe noodig, dat men de swaarste Rente in het beding brengt, onder sulke, mits, ende soo nogtans, dat

dat indien den Rent-schuldigen , binnen drie Maanden, of te ses weeken naar den verschijn-dag, de selve Renten onvermaant betaalt, in sulken gevalle sal mogen volstaan met soo veel minder, ende sulx jegens den penning twintig, in plaats van den penning zestien, of diergelijck.

Vrag. *waar toe dient de toefegging aan handen, of ten huysen van?*

Antw. Om dat andersins een schuld-eiffer, ten huysen van sijnen schuldenaar, de betalinge soude moeten halen, ende den schuldenaar niet gehouden is, het geld ten huysen van sijn schuld-eiffer te brengen. Sie pecc. de jure Sistend. cap. 9. num. 2. ende het geen aldaar is aangeteekent..

Vrag. *wat staat voorts in de selve aan te merken?*

Antw. Belofte van de Rente Jaarlijx. ende van Jaar tot Jaar te betalen, tot dat de selve sal werden afgeloft, ter keure van den Rent-schuldige, naar behoorlijke waarschouwinge te doen.

II. Begrootinge waar mede deselve aflossinge moet geschieden.

III. Quitantie ende bekentenis van gelijke somme ontfangen te hebben, als zijnde de *causa debiti*.

IV. Beding van goed, gangbaar, gevalueert, ende vry Geld, sonder eenigerhanden kortinge, of te aftrek, het zy van Bede, Subventien, Schattinge van Verpondingen, 100. 80. 20. 10. meerder, of minder penningen, of te ander ommeslagen, hoe die genaamt zijn, of te genaamt souden mogen werden, ende by wie die alreede ingestelt zijn,

zijn, ofte alsnog ingestelt, ofte ommegeflagen soude mogen werden, alwaar 't sulx dat by Placcaten geordonneert wierd, dat men op foodanige, of gelijke Renten kortinge ende af-flag soude mogen doen ende moeten lijden, onder vertigting, ende afstand van alle de selve voordeelen, &c.

Vrag. waar toe dient de begrooting van het geld, waar in, ende waar mede de lossinge moet geschieden?

Antw. Om daar mede voor te komen het gevaar van het reysen, ofte dalen van het geld, ende de *questie*, of de Jaarlijxe Rente moet werden afgeloft, naar den loop ende cours van de Jaarlijxe Rent-penningen, sulx die wasten tijde van *Constitutie* ende instellinge, of naar den loop ende cours van de betaling ende aflossing.

Vrag. waar toe dient de quying?

Antw. Om dat het in koop bestaat, daar van moet blyken dat de selve voldaan is, want andersins een Obligatie, ofte Verband-brief, sonder oorzaak, niet bestaan en mag. Daer van hier naar.

Vrag. waar toe dient het beding van vry geld?

Antw. Indien geen vry geld bedongen en was, soo soude den Rent-gever, ter oorfake van de Jaarlijxe Ommeslagen ende Verpondingen van alle Jaarlijxe Renten kortinge mogen doen, te weten van los-renten, den seftienden penning, ende van Lijv-renten, den twee-en-dertigsten penning. *Placcaat van de Staten van Holland van den 15. Maart 1596* Dog, of, ende wanneer van foodanig voordeel afstand gedaan mag werden, ofte niet; Sie in de *Consult. ende Advijs. het 1. deel, conf. 219.*

Vrag.

Vrag. Wat staat verder tot het Verband ende verfeekertheid van dien aan te merken?

Antw. Juyfte beschryving van het onroerend goed, het welk tot naarkoming van dien in 't bysonder werd verbonden, met dese Clausule: *Onder verbant, eerst specialijken van &c. ende voorts sijn persoon ende verder goederen, &c.*

II. Soo wanneer twee, of meer hoofd-sommen te gelijk op genomen ten behouven van verscheyde persoonen, op eenen dag verbonden ende bezegelt sullen werden, dat in den brief dient wtgedrukt, dat de selve sullen hebben gelijk regt, sonder dat d'een voor d'ander gaan sal, ofte andersins moet wtgedrukt werden, wie dat de eerste is, want anders het Verly dat eerst opgelesen is, ende ten Register gestelt werd, al was het in een ende het selve Instrument, naar het gemeen gevoelen, voor de andere soude gaan. Sie Joann. Sande *lib. 3. tit. 12. defn. 16.*

Vrag. Wat is een Schuld, of Cunsting-brief?

Antw. Tweederhande, andere spruytende wt koop van vaste goederen, of Renten, andere tot betalinge, of verfeekertheid van de voorgaande schuld.

Vrag. Hoedanig werden de selve verleden?

Antw. Soo veel het Verband aangaat, op gelijke manieren als een Rente-brief, met dit onderscheid, dat in Jaarlijxe Rente, de selve Rente is den grond ende oorzaak van den geheelen Brief, ende daar in de schuld bestaat, sulx dat den Rent-schryver, niet verder, ofte anders schuldig is als een

een Jaarlijxe Rente; maar in een Kusting-brief bestaat de schuld in de Hooft-som selvs, ende daarom in een Rete, aan de zijde van den Rentheffer, geen losbaarheid mag werden bedongen, als buyten de grond van de saak loopende, maar in een Kusting, ofte Schuld-brief, de losbaarheid van de eygenschap van de saak selv is, ende daarom by de selve wel mag werden bedongen, het zy in cender Somme, ofte op Jaar-termijnen, sulx meerendeel geschied.

Vrag. wat staat daar in aangaande de instelling, onderscheydentlijk aan te merken?

Antw. Eerst de schuld-bekentenis, ende oorzaak van dien, waar wt de selve spruyt, ende belofte van de selve Somme, op seekre tijd, of op seekre Jaar-termijnen te betalen, met of sonder Interest. Ende in val van Interest, op seekre Jaar-termijnen, met dese Clausule: *Voegende by elken termijn den Interest van de geheele, als dan nog onbetaalde Hooft-somme, jegens soo veel ten hondert, of anders merten Intresse van dien, te reekenen van dato deses af, tot de volle betalinge toe, &c.* gelijk als in een Obligatie, daar van hier naar: *Onder verband &c.* indien de selve spruit wt koop van seeker onroerend goed, gelijk als meerendeels, *specialijken van het gekofte, belend ende gelogen als vooren, ende voorts van sijn persoon ende verdere goederen, &c.*

Volgen de Formulieren hier toe behoorende.

Rentebrief.

„ WY N. N. Schepenen in &c. doen kenne-
 „ lijk eenen yegelijk, dat voor ons in eygener
 „ perfoon gekomen ende verscheenen is N. N.
 „ woonende binnen &c. de welke verklaarden
 „ verkoft te hebben, ende sulx wel ende deugde-
 „ lijk schuldig te wesen aan ende ten behouven
 „ van N. N. ofte Actie van de selve verkrijgende,
 „ een Jaarlijxe Los-rente van &c. guldens 's Jaars:
 „ Beloovende voorts de voorsz. Rente Jaarlijx,
 „ eerlijk ende vromelijk op te leggen, ende te be-
 „ talen ten Huysse, ende aan handen van den wet-
 „ tigen Houder deses, ofte desselfs gemagtigde,
 „ in vryen ende suyveren gelden, sonder eenige
 „ de minste kortinge, 't zy van Beden, Subven-
 „ tien, schattinge van Verpondingen, ofte eenige
 „ andre af kortinge, hoe die genaamt zijn, ofte ge-
 „ naamt soude mogen werden, van alle welk
 „ voordeel ende profijt van dien, hy Comparant
 „ wel wtdruklijk renuncieerde ende afstand dede
 „ by desen, waar van dienvolgende het eerste
 „ Jaar Rente omgekomen ende verschenen sal
 „ zijn op ten &c. in den aanstaanden Jare &c.
 „ ende soo vervolgens van Jare tot Jare, geduy-
 „ rende soo lang ende ter tijd toe de voorsz. Ren-
 „ te effectueel sal zijn geloft ende gequeten,
 „ 't welk hy Comparant ende sijne nakomelingen
 „ tot t'allen tijden, naar voorgaande behoorlijke
 „ waarschouwinge van drie Maanden, sal ver-
 „ mogen te doen, mits alsdan in eener somme
 „ * in

* in goede gevaluceerde ende gangbaren gelde,, opleggende ende betalende een somme van &c.,, welke somme hy Comparant bekende by defen,, vanden voornoemden N. in koop ontfangen te,, hebben, by de lossinge vougende soo veel Ren,, ten, als naar beloop des tijds verschenen ende,, onbetaalt zijn fullen. Tot naarkominge ende,, voldoeninge van alle 't gund voorfz. staat, ende,, elk point van dien, soo verbind hy Comparant,, eerst specialijk seekre sijne Huysinge ende Er,, ve, staande ende gelegen &c. voortsgeneralijk,, sijn persoon ende goederen, geen wtgesondert,, stellende de selve ten bedwange ende executie,, van alle 's Heeren Regten ende Regteren, ende,, specialijk den Ed: Hove van Holland. In ken,, nisse der waarheid is defen gedaan, gezegelt,, ende geteekent den &c. ,,

* Somtijds werd wel bedongen dat de lossinge met termijnen mag geschieden, met een gedeelte van de Hooft-soms sevens. aldus: *Mids alsdan in eender somme, ofte met Termijnen van &c. sevens, wel meerder, maer minder niet, in goden gangbaren gelde, opleggende, betalende de somme van &c.*

Schuld, ofte Kusting-brief met Borgen.

WY N. N. Schepenen in &c. doen kenne,, lijk dat voor ons in eygener persoon geko,, men ende verschenen is N. N. de welke ver,, klaarde gekoft te hebben, jegens N. N. ende dat,, hem van de selve door behoorlijke Opdragts,, brieff geleverd is seeker Huys ende Erve, staan,, de ende gelegen &c. belend ende belegen &c.,, ende bekende hy Comparant wt sake der selver,,

„koope, aan den voornoemde Verkooper, of
 „Actie van de selve verkrijgende, by desen wel
 „ende deugdelijk schuldig te wesen een somme
 „van &c. guldens, te veertig grooten 't stuk, te
 „betalen staande met &c. guldens, benevens de
 „aanvaardinge gereed, ende voorts met termij-
 „nen van &c. guldens 's Jaars, Meye-dage &c.
 „t'eerste, ende soo vervolgens van Jaar tot Jaar,*
 „mits by elk termijn vougende Intrest van alle de
 „onbetaalde koop-penningen, jegens vier gulden
 „tien stuyvers ten hondert, dog in kas hy Compa-
 „rant sijn termijnen, Jaarlijx, binnen drie Maan-
 „den naar den verschijn-dag, komt te voldoen, in
 „sulken gevalle, maar anders niet, sal hy mogen
 „volstaan met te betalen Intrest tegens vier ten
 „honderd, in plaats van de voornoemde vier gul-
 „den tien stuyvers in 't Jaar, te reekenen van &c.
 „af, ter effectueler voldoeninge toe, † ende dat
 „vry geld van alles, 't zy van Beden, Subventien,
 „Schattinge van Verpondingen, of eenige andere
 „ommeclagen, hoe die genaamt zijn, ofte genaamt
 „soude mogen werden, van alle welk voordeel
 „ende profijt van dien, hy Comparant wel wt-
 „druklijk renunchieerde ende afstand dede by
 desen.

* In dese *Clansule* van de Jaar-termijnen, met den Intrest van dien, gelijk nu gemeenlijk in de Huysen en Landen werden verkoft. Anders, indien het enkele Jaar-termijnen zijn, moet de selve wtgelaten werden, ende in plaats van dien gestelt: *T'elkens op de respectieve Verschijn-dagen precijs, of by faulte van dien, te betalen den Intrest van de selve verschienen Termijnen af, ter effectuele voldoeninge toe, jegens &c. ten honderd in 't jaer, sonder nochtans onder schijn van dien, de betalinge langer wt te stellen, als den Honder deses gelieven sal.*

† Is de *Clansule* van vry Geld sonder eenige kortinge.

desen. * Compareerden nog voor ons Schepe-
 nen voornomt, N. ende N. de welke verklaar-
 den, noopende 't gene voorfz. ftaat, ende elk
 point van dien, haar felven te fteflen als Bor-
 gen, ende mede principale fchuldenaren, onder
 renunchiatie van de *beneficien Ordinis Divisionis*,
 ende *Excuffionis*, de kragten van dien haar by ons
 ten vollen onderregt, onder gelijk verband als
 boven. Tot naarkominge ende voldoeninge van
 alle 't gene voorfz. ftaat, ende elk point van
 dien in 't byfonder, verklaarden hy eerfte Com-
 parant te verbinden, eerst specialijken het
 voorfz. by hem gekofte, belend ende belegen als
 boven, ende voorts fy Comparanten gefament-
 lijk hare perfoonen ende goedren, ten bedwang
 ende executie van alle 's Heeren Regten ende
 Regteren, ende specialijken den Ed. Hove van
 Holland. Des beloovde hy eerfte Comparant,
 fijne Borgen in 't geheel, ende fy Borgen mal-
 kanderen voor de helfte, ter fake deser Borg-
 togt, te bevrijden, kosteloos ende fchadeloos te
 houden, onder gelijk Verband als boven. In ken-
 niffe der waarheid is defen gedaan, bezegelt,
 ende geteykent defen &c.

I 3

H E T

* Is de *Claufale* van Borg-togt, foo de felve is bedongen: An-
 ders in plaats van dien te fteflen, het enkel Verband van den Koper
 alius: *Tot naerkominge ende voldoeninge van alle 't gene voorfz. ftaet,*
ende elk point van dien verband by Comparant eerst specialijk 't voorfz.
by hem gekofte, belend ende belegen als voren, ende voorts generalijk fijn
perfoon ende alle fijne goederen, fteflende de felve ten bedwange ende exe-
cutie van alle 's Heeren Regten ende Regteren, ende specialijk den Ho-
ve van Holland.

HET VII. DEEL.

Van Leen-brieven.

VRage: *wat is een Leen-brief?*

Antw. Is een geschrift, ofte Verlijd-brief, by den Heer met sijn Zegel bevestigt, daar by seker goed te Leen werd wtgegeven, ofte by versterv, ofte vervremdinge werd Verlijd.

Vrag. *Hoedanig moet soodanig Verly geschieden?*

Antw. Voor den Leen-Heer ende twee Leen-Mannen, als getuygen.

Vrag. *wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Dien aangaande staat te onderscheyden, tussen de eerste wtgift, ende tussen de verniewing, by versterv, ofte anderlins.

Vrag. *Hoedanig werd de eerste wtgift ingestelt?*

Antw. Anders van regte, ofte quade Leenen, de welke by gebrek van Mans-oir wederom aan den Heer vervallen: anders van goede ende onverstervelijke Erv-leenen, gelijk als de Hollandse Leenen gemeenlijk zijn wtgegeven ende Verlijd, de welke by gebrek van Mans-oir ook op Dogters mogen komen.

Regte ende quade Leenen aldus: *wy &c. verklaren aan ende ten behouven van N. N. ende sijnen Erven, wt sonderlinge beneficie, te Leen gegeven te hebben aan N. N. ende sijne Erven, seekere &c. ende sulx den voornomden N. N. voor hem ende sijne Erven, de voorsz. &c. belend ende gelegen &c. te Verlyden ende verlaenen mit sdesen, onse Brieven voor hem ende sijnen Erven,*

Erven, van ons ende onsen nakomelingen te houden tot een regt Leen te Verheergevaden met een Rooden Sparwer. Ende hier van heeft den voorsz. N. N. ons Eed, Huld, ende Manschap gedaan: hier waaren by, aan, ende over als onse Leen-Mannen F. ende G. Ten oir-konden &c.

Goede, ofte onverstervelijke Erv-leenen, met dese Clausule: Te houden van ons ende onsen nakomelingen voor een onverstervlijk Erv-leen, te Verheergevaden &c. Of anders met dese Clausule: Binnen agter-Susters-Kinderen niet te versterven.

Vrag. Hoedanig werden de Leenen by versterv verbeft?

Antw. Aldus: wy &c. doen kund allen Luyden: dat wy, vermids het overlijden van N. behoudens ons, ende een yders regt, verlijd ende verleend hebben, Verlijden ende verleenen mitsdesen onse Brieven, A. een stuk Lands gelegen &c. groot &c. belend &c. by den voornomden A. ende sijnen Erven ende nakomelingen te houden tot een onverstervlijk Erv-leen, als naar inhouden der onder Brieven, ende onse Leen-registeren daar van zijnde, ende heeft den voornomden A. hier van ons Huld, Eed ende Manschap gedaan. Hier waaren by &c.

Vrag. Hoedanig by witterste-wille, naar voorgaande Octroy?

Antw. Met dese voorgaande Clausule: wy &c. doen kund allen Luyden, dat wy Verlijd ende verleend hebben, Verlijden ende verleenen mitsdesen onse Brieven, (behoudens ons ende een yegelijx regt) A. als hem wt kragte van onse Brieven van Octroy van date den &c. aangekomen by doode ende maakinge van B. sijn Vader,

volgens des selvs Testamentaire dispositie, gepasseert voor den Nataris C. ende Getuygen binnen D. in datę den &c. daar van wy Extract t'samen beneven onse Brieven van Octroy in onse Leen-register hebben doen registreren, een stuk Lands gelegen &c. te houden van ons &c.

Vrag. Hoedanig by verkoopingē?

Antw. By verkoopingē, ofte andre vervreemdinge, moet den Leen-Man het verkofte eerst aan den Leen-Heer opdragen ende quijt geven, die daar in dan wederom den Kooper Verlijd aldus:

wy &c. doen kund allen Luyden dat voor ons gekomen ende verschenen is A. woonende &c. ende heeft ons met Halm, Hande ende Monde opgedragen, overgeven ende quijt-gescholden, sonder eenig regt daar aan te behouden, ende dat ten behouwe van B. seker stuk Lands, gelegen in den Banne van &c. belend &c. So ist dat wy de voorsz. Opdragte, Over-gift ende quijt-scheldinge believende, ende aannemende, Verlijd ende verkleend hebben, Verlijd ende verleenen mitsdesen onse Brieven den voornomden B. het voorsz. stuk Lands, belend ende belegen als vooren, behoudens ons ende een yders regt, te houden van ons &c.

Vrag. wat kragt heeft de Clausule, behoudens ons ende een yders regt?

Antw. Dat het selve geschied ten perijkel vanden versouker, offer namaals ymant mogt komen beter daar toe geregtigt zijnde.

Volgen eenige Formulieren, volgens welke dat de Hollandsche Leenen gemeenlijk werden wtgegeven, Verlijd. opgedragen, beswaart, ofte andersins verhandelt.

Opdrage

*Opdragt van eygen goedren tot Leen, ende
't Verly daar op gevolgt.*

DE Ridderfchap, Edelen, ende Steden van
Holland ende West-vrieland, represen-
terende de Staten van den felven Lande, doen
kond allen Luyden dat voor Heer N. Stadhou-
der van onfen Leene, ende den Leen-manne
hier naar genomt, gekomen ende gecompareert
is in propren perfoone, A. woonende alhier in
den Hage. Ende heevt wt sijne vrye eygen goe-
deren ons opgedragen ende overgegeven, vijf
honts Lands gelegen in den Ambagte van &c.
belend aan de Ooft-zijde &c. fulx de selve vijf
hont Lands hem Comparant van zijn Moeder
zal. aangekomen ende bestorven zijn, blykende
by de eygendoms Brieven daar van zijnde, den
&c. anno &c. voor Schepenen van de voorfz.
Ambagte, ten behouve van zijn Comparants
Moeder gepasseert, door de welke dese onse
Brieven op en doorfteeken, bezegelt, en bene-
vens desen in onse registeren gerègiltreert zijn.
Omme de voorfz. vijf hont Lands wedrom van
ons te Leen te ontfangen, ende te houden tot
een onverstervelijk Erv-leen. Soo ist dat wy de
voorfz. Opdragte ende Over-gifte dankelijk
nemende, behoudens ons ende eenen yegelijx
regt, Verlijd ende verleent hebben, Verlyen en-
de verleenen mids desen onsen Brieven den
voornomden A. de voorfz. vijf hont Lands

„gelegen ende belend als vooren, te houden van
 „ons en van wegen de Graeffelijkheid ende
 „Hog, Mog. van Holland ende West-vriesland
 „A. voornomt, sijnen Erven ende nakomelingen,
 „tot een onverstervlijk Erv-leen, ende te Ver-
 „heergewaden met een paar witte Hantschoen.
 „Ende hier van heeft de selve A. ons Hulde, Eed
 „en Manschap gedaan als 't behoorde, in handen
 „van den voornomde Heere Stadhouder van on-
 „se Leenen: hier waren by, aan, ende over als
 „onse Leen-mannen van Holland F. G. ende H.
 „t'Oirconde &c. gedaan in den Hage &c.

*Successijf Verly van een Leen, daar van vermo-
gens Octroy by Testament gedisponeert is.*

„DEN Ridderfchap &c. Doen kond allen tij-
 „den, dat wy, agter-volgende de Brieven
 „van relief van 't verſuum in 't verheffen van het
 „Leen hier na geroert, gepleegt, den &c. deſer
 „jegenwoordiger Maant van &c. gegeven, nef-
 „ſens deſen in onſen Leen-regiſter van Holland
 „geregiftreert, Verlijd, ende verleent hebben,
 „Verlyen ende verleenen mitſdeſen onſen Brie-
 „ven (behouden ons, ende eenen ygelijx regt)
 „als hem wt kragte van onſe Brieven van Octroy,
 „gedateert den &c. anno &c. aangekomen by
 „doode ende maakinge van B. ſijn Vader, vol-
 „gens ſijn Testamenteaire diſpoſitie, den &c. an-
 „no &c. voor Notaris, ende Getuygen, alhier in
 „den Hage gemaakt, daar van wy Extract t'ſa-
 „men

men met onse voorfz. Brieven van Octroy be-
 neffens defen in onfen Leen-register van Hol-
 land hebben doen registreren, een ftuk Lands,
 gelegen in den Ambagte van &c. groot &c. be-
 lent aan de Ooft-zijde &c. Te houden van ons
 van wegen de Graaffelijkheid, ende Hooge
 Overigheid van Holland ende West-vriefland,
 A. voornomt, fijnen Erven ende Nakomelin-
 gen tot een onverftervelijk Erv-leen, al naar
 inhouden der ouder Brieven, ende onse Leen-
 registeren daar van wefende, ende voor den
 voornomden A. midf fijn onmondigheid, heevt
 hier van Hulde, Eed, ende Manfchap gedaan,
 C. woonende tot &c. fijn Oom ende Bloed-
 voogt, in handen van Heer F. Stadhouders van
 onse Leenen, behoudelijk, ende wel-verftaan-
 de dat de felve A. gehouden blijft, felvs ons hier
 van Hulde, Eed, ende Manfchap te doen bin-
 nen's Jaars, na dat hy tot fijn mondige Jaren ge-
 komen fal zijn, gelijk dat behoort. Hier waren
 by, aan, ende over als onse Leen-mannen van
 Holland, E. G. ende H. t'Oirkonden defen on-
 fen Brieven bezegelt met onfen grooten Zegele,
 't welk wy in gelijke faken gebruykende zijn.
 Gedaan in den Hage den &c. anno &c.

In dorfi van de Leen-brief.

OP huyden den &c. anno &c. heevt A. in 't
 witte van defen genomineert, gedaan den
 gewoonlijken geordonneerden Eed, daar inne
 hy, volgens de Claufule in den felven witte ge-
 roert,

„roert, gehouden was, in handen van F. Stadhou-
 „der van de Leenen des Graaffelijkheids van
 „Holland: daar by, aan, ende over waren als des
 „selvs Graaffelijkheids Leen-mannen, E. G. en-
 „de H. t'Oirkonden dit by my Greffier der selve
 „Leenen onderteykent.

*Brieven van Opdragte; ende Verly van
 een Leen.*

„DE Ridderfchap, Edelen, ende Steden van
 „Holland, ende West-Vrieland, represen-
 „terende den Staten van den felven Lande. Doen
 „kond allen Luyden, dat voor Heer N. Stad-
 „houder van onse Leenen, ende Leen-mannen
 „hier naar genomt, gekomen ende gecompa-
 „reert is in properen perfone, A. woonende tot
 „&c. ende heeft ons met Halm, Hande ende
 „Monde opgedragen, overgegeven, ende quijt-
 „gefcholden, fooder eenig regt was, ende dat ten
 „behouve van de B. woonende tot &c. een
 „Thiende gelegen in den Banne van &c. belend
 „aan de Ooft-zyde &c. ende ftrekkende van &c.
 „tot &c. toe. Soo is't, dat wy de voorfz. Op-
 „dragte; Overgivte, ende quijt-fcheldinge belie-
 „vende, dankelijk nemende (behoudens ons en-
 „de eenen ygelijx regt) Verlijd ende verleent
 „hebben, Verlyen ende verleenen midfdefen on-
 „fen Brieven, den voornomden B. de voorfz.
 „Thiende, gelegen, belend, ende ftrekkende, als
 „hier boven breeder is verhaalt, te houden van
 ons,

ons, van wegen de Graaffelijkheid, ende Hooge „
 Overigheid van Holland, ende West-vriesland, „
 B. voornomt, hare Erven, ende Nakomelingen „
 tot eenen onverster vlijken Erv-leen, al naar in „
 houden der ouder Brieven, ende onse Registe- „
 ren daar van wesende. Ende voor de selve B. „
 hier van ons Hulde, Eed, ende Manschap ge- „
 daan A. wonende alhier, die sy, te desen mede „
 present, verklaarde daar toe gemagtigt te heb- „
 ben, ende dat in handen van H. F. Stadhouders „
 van onse Leenen; behoudelijk, ende wel-ver- „
 staande, dat der voorsz. B. Man, ende Kerkelij- „
 ke Voogt in der tijd gehouden sal zijn, ons hier „
 van Hulde, Eed, ende Manschap te doen binnen „
 's Jaars, gelijk dat behoort: hier waren by, aan, „
 ende over als onse Leen-mannen van Holland, „
 F. G. ende H. t'Oirkonden &c. Gedaan in „
 den Hage den &c. Anno &c. „

Procuratie om Leen op te dragen.

OP huyden den &c. anno &c. Compareer- „
 den voor my Notaris ende Getuygen naar „
 genomt, N. woonende tot &c. ende verklaar- „
 den geconstitueert ende magtig gemaakt te „
 hebben, sulx hy doet by desen N. specialij- „
 ken, omme in den name ende van wegen „
 hem Constituant te compareren voor den „
 Heere Stadhouders van de Leenen; ende Leen- „
 mannen, des Graaffelijckheids van Holland, en- „
 de aldaar de selve Graaffelijckheid met de ge- „
 woonlijcke ende behoorlijcke solemniteyten „
 op

„ op te dragen, over te geven, ende quyt te schel-
 „ den sonder eenig regt, actie, ofte toe- seggen
 „ voor hem Constituant meer daar aan te behou-
 „ den, een Kōren-thiende, gelegen in den Banne
 „ van &c. strekkende van &c. tot &c. toe, daar
 „ mede hy Constituant den &c. anno &c. by doo-
 „ de van M. sijn Constituants Vader, van wegen
 „ de gemelte Graaffelijkheid Verlijd ende geïn-
 „ vestieert is, ende dat ten behouve van F. woo-
 „ nende tot &c. als deselve Thiende voor de som-
 „ me van &c. van hem Constituant gekogt heb-
 „ bende: Belovende hy Constituant voor goed,
 „ vast, ende van waarden te houden, ende te doen
 „ houden, alle 't gene by sijnen voornomden ge-
 „ constitueerde daar inne gedaan sal werden on-
 „ der Verband als naar Regten. Aldus gedaan
 „ ende Verleden binnen der Stede van &c. voor
 „ my P. openbaar Notaris by den Ed. Hove van
 „ Holland geadmitteert, ter presentie van R. en-
 „ de S. Burgers ende Inwoonders alhier, als Ge-
 „ tuygen hier toe versogt.

*Procuratie om Verly te nemen aan een Leen,
 dat opgedragen ende verstorven is
 respectie.*

„ **O**P huyden den &c. anno &c. Compareerde
 „ voor my Notaris, ende den Getuygen on-
 „ der genomineert A. woonende tot &c. Ende
 „ verklaarde volle last ende Procuratie gegeven
 „ te hebben, sulx hy doet in kragte deses B. spe-
 „ cialijk

cialijk omme in zijn Constituants name, ende van sijner 't wegen te kompareren voor den Heere Stadhouder, ende Leen-mannen des Graaffelijkheids van Holland, ende aldaar opten name, ende ten behouve van hem Constituant, te versouken, ende te nemen, Verly, ende investiture van alfulke &c. Mergen Lands, gelegen in den Banne van &c. belend als in de laatste, Brieven van Verly, ende investiture daar van zijnde, gedateert den &c. anno &c. zijnde een Erv-leen van de gemelte Graffelijkheid: *Als hy, Constituant van F. heeft gekoyt, ende aldaar door des selvs F. gemagtigde tot sijn Constituants behouve sul-* len werden opgedragen ende overgegeven, dienvolgende Hulde, Eed ende Manschap ter sake van de selve &c. Mergen Lands, in sijn Constituants name te doen, ende voorts alles te presteren, 't gene hy Constituant selvs present ende voor, oogen zijnde, soude kunnen, ofte mogen doen, ende na style ende usantie van den Leen-hove, des gemelte Graaffelijkheids eenigfins soude, mogen werden gerequireert: Beloovende hy Constituant voor goed, vast, ende van waarden, te houden, ende doen houden, alle 't gene by sijn voornomde Geconstitueerde daar inne gedaan sal worden, onder verband als naar Regten. Aldus gedaan ende gepasseert in 's Gravenhage voor my N. openbaar Notaris by den, Ed. Hove van Holland geadmitteert, ter presentie van M. ende O. Burgers alhier, als Getuygen hier toe versogt.

Pro-

*Procuratie om een Leen mette lediger
hand te verheffen.*

„ C Ompareerden voor my N. openbaar No-
 „ taris by den Hove van Holland geadmit-
 „ teert, in 's Gravenhage resident, ende den
 „ Getuygen onder genomt, A. woonende tot &c.
 „ Ende verklaarde geconstitueert, ende magtig ge-
 „ maakt te hebben, sulx hy doet by desen, F. spe-
 „ cialijk, omme uyt sijn Constituants name, ende
 „ van sijnen 't wegen te compareren voor den
 „ Heere Stadhouder, ende Mannen van Leene
 „ des Graaffelijheids van Holland, ende aldaar
 „ te verfouken, ende mette lediger hand te ver-
 „ heffen een stuk Lands, groot omtrent &c. Mer-
 „ gen, gelegen in den Banne van &c. belend ende
 „ strekkende als in den Leen-brief daar van zijn-
 „ de, gedateert den &c. anno &c. dienvolgende
 „ Hulde, Eed, ende Manschap, daar inne hy Con-
 „ stituant, *als tot sijne mondige jaren gekomen wesen-*
 „ *de*, gehouden is in sijnen name te doen, volgen-
 „ de de Claufule dien aangaande, in den voorsz,
 „ Leen-brief geinfereert, beloovende hy Consti-
 „ tuant te houden voor goed, vast, ende van waar-
 „ den alle 't gene by een voorsz. geconstitueerde
 „ hier inne gedaan ende gebefoigneert sal wer-
 „ den, onder verband als na Regten. Aldus ge-
 „ daan binnen 's Gravenhage voorsz. ter presentie
 „ van P. ende Q. als geloofwaardige Getuygen
 „ hier toe verfogt.

Con-

*Constitutie van een Rente, daar voren specia-
lijk Leen goed verbonden werd.*

DE Ridderſchap, Edelen ende Steden van,,
Holland ende Weſt-Vrieſland, repreſen-,,
terende de Staten van den ſelven Lande, Doen,,
kond allen Luyden, dat voor Heer A. Stadhou-,,
der van onſe Leenen, ende den Leen-mannen,,
hier naar genomt, gekomen ende gecompareert,,
is in properen perſoone N. woonende tot &c.,,
ende heeft ons met Halm, Hande ende Monde,,
opgedragen ende overgegeven, ende quijt ge-,,
ſcholden, ſonder eenig regt, actie, ofte toe-ſeg-,,
gen, meer daar aan te behouden, als onſen,,
Leen-mannen wijsden dat regt was, ende dat,,
ten behouwe van M. ſijnen Erven, ende na-,,
komelingen, ofte actie van de ſelve verkrij-,,
gende, een Los - rente van &c. Car. gul-,,
dens., 's Jaars, te betalen alle Jaars den &c. daar,,
van het eerſte Jaar Rente verſchenen ſal we-,,
ſen den &c. ende voorts van Jare tot Jare ſal,,
verſchijnen, ende betaalt werden op den &c.,,
ter tijd toe de ſelve Rente effectuelijk afgeloſt,,
ende gequeten ſal zijn, 't welk hy Comparant,,
ſijnen Erven ende nakomelingen t' allen tijden,,
ſal, ofte ſullen mogen doen, midſ t'effens ende,,
tot eene male in goeden gangbaren gelde op-,,
leggende, ende betalende van elken penning,,
ſeftien gelijke penningen, te weten &c. Car.,,
guldens in Hooft - gelde, vougende als dan,,
K daar

„daar by de verschenen ende onbetaalde Renten
 „naar advenant des tijds, tot versekertheid van
 „welke Jaarlijxe Rente ende Hooft-somme van
 „dien hy Comparant verbonden ende gehypo-
 „tequeert heeft, gelijk hy dede by defen specia-
 „lijk — Mergen Lands, gelegen in den Banne
 „van &c. belend aan de Oost-zijde &c. gelijk hy
 „Comparant die van ons te Leen houdende is,
 „ende voorts verbonden sijn Comparants per-
 „soon, ende generalijk alle sijne andere goederen,
 „roerende ende onroerende, egeen wtgefondert,
 „tot bedwank van allen Regten ende Regteren,
 „ende bekende hy Comparant ter sake van de
 „Constitutie deser Rente, voldaan ende betaalt
 „te zijn mette somme van &c. Car. guldens, by
 „hem van den voornomden M. in goeden gang-
 „baren Gelde ontfangen: Soo ist, dat wy de
 „voorz. Opdragte, Over-givte ende quijt-schel-
 „dinge believende, ende dankelijk nemende, en-
 „de daar beneffens ook confirmerende, approbe-
 „rende, ende ratificerende de voorz. Hypote-
 „catie, hebben (behouden ons ende een ygelijk
 „regt) Verlijd ende verleend, Verlyen ende ver-
 „leenen midfdefen onsen brieven, den voornom-
 „den M. de voorgeroerde Los-rente van &c.
 „Car. guldens 's Jaars, te houden van ons van
 „wegen de Graaffelijkheid ende Ho. Mo. van
 „Holland ende West-vrieland M. voornomt sijn-
 „nen Erven ende Nakomelingen, tot fulken
 „Regt, ende Leene, als men het hier voor-ver-
 „haalde Hypotheecq van ons te Leen houdende
 is.

III. Bouk. *Van Huyr-Cedullen*, VIII. Deel. 147
is. Ende hier van heeft den voornomden M. ,,
ons Hulde, Eed, ende Manschap gedaan, als ,,
't behoorde, in handen van den Heere Stadhou- ,,
der voornomt: daar by, aan, ende over waren ,,
als onse Leen-mannen van Holland, F. G. ende ,,
H. t'Oirkonden &c. Gedaan in den Hage &c. ,,

HET VIII. DEEL.

Van Huyr-Cedullen.

VRage: *wat is een Huyr-Cedulle.*

Antw. Een geschrivt dienende tot bewijs
van het gene verhuurt ende gehuurt is.

Vrag. *waar op staat in't maken van Huyr-Cedul-
len voornamentlijk te letten?*

Antw. I. Wat men verhuurt, ende hoe lang.

II. Den prijs van de Jaarlijxe huur-penningen,
termijnen, ende dagen van betaling, of de telve
sullen zijn vry geld, ofte niet.

III. Wie de onderhoudinge ende reparatie
van Huyfinge of Landen moet bekostigen, ende
of daar voor eenige kortinge sal geschieden.

Vrag. *wat is daar van het gebruik?*

Antw. In verhuirde Huysen houd den Eyge-
naar gemeenlijk het onderhoud ende Verpondin-
gen aan hem; maar in verhuirde Landen bedingt-
men vry geld van alles, soo van Verpondingen,
Dijk, Sluis ende Molcn-gelden; als van het on-
derhouden van de Kaden, Dammen, Sloten, ende
Ban-werken, op het Land loggende, buyten de
Schou te houden, sonder eenige kortinge. Item:

de Landen na de gelegenheid toe te maken, hoe, ende op wat manier. Te bedingen dat de Huysen by de Bruykers behoorlijken sullen werden gebruykt, glas ende dak-digt te onderhouden, ende ten einde de Huir sullen moeten werden opgelevert, ende aangaande de Landen te betalen met vry geld, sonder eenige kortinge van Verpondingen, Mergen, Molen, Dam, Dijk, ofte Sluis-gelden, voorts alle Bent, ende Sek-bossen wt te stikken, de Hoy-landen ende Teel-landen wel toe te maken, &c. ende voor alles te stellen goede Borgen, ook wel onder willige Condemnatie. Daar van hier voor in *het 1. Deel.*

Vrag. Vermag den Huirder sijn gebuurde aan een ander over doen?

Antw. Ja, ten waar hem 't selve wtdrukkelijk was verboden, ende zijn daar van in sommige Steden bysondere Keuren, dat het over doen van gebuurde Huysen, sonder consent ende wille van den eygenaar, niet en mag geschieden. Sie Rooms-Holl. Regt, *het 4 boek, het 21. deel, vers. 4.*

vrag. Mag men verhuyringe maken voor soo lange Jaaren als men wil?

Antw. Ja, al waar het voor altijd: met dit onderscheid, dat de verhuyringe voor altijd het onroerend goed selve beswaart: ende sulx niet anders, als voor het Geregt van de plaats mag verleden werden, ende werd gemeenlijk Erv-pagt genomt. Daar van in het volgende Deel. Sulx ook de sommige tot een lange Huir van meer als tien of twintig jaren willen wttrekken, dog is het gebruik

bruik daar van tegen. Sie Rooms-Holl. Regt,
4. bouk, 21. deel, versf. 9.

Volgen de Formulieren hier toe behoorende.

Huir-Cedullen van verhuirde Huysen.

HUyden den &c. Compareerde voor my „
&c. Notaris Publijcq by den Hove van „
Holland, op de nominatie van die van den Ge- „
regte der Stad Leyden geadmitteert, ende bin- „
nen der selver Stede residerende, A. ter eenen „
ende B. ter anderen zijde, de welke verklaar- „
den aan den anderen over ende weder over „
verhuirt ende gehuirt te hebben, een Huis met „
sijn Erv, staande ende gelegen aan de noord- „
oost-zijde van de &c. belend ende belegen heb- „
bende &c. ende dat voor den tijd van &c. Jaren „
ingaaude Mey-dage 1600. toekomende, wt- „
gaande den laetsten April in den Jare &c. daar „
aan volgende, Jaarliyx om een somme van &c. „
te betalen alle &c. den geregte &c. van dien „
met Conditien dat den Verhuirder gehouden „
sal zijn het voorsz. Huis te leveren glas, dak „
ende vloer digt, het welk den Huirder alsoo „
sal moeten onderhouden, ende voorts het „
voorsz. Huis rein ende sorgvuldig bewoonen „
gelijk een goed Huirder behoort ende schul- „
dig is te doen, wyders doen herstellen 't gund „
door hem, ofte sijn Familie sal wesen gebroken „
ende beschadigt, dat mede den Huirder 't selve „
Huis selfs sal moeten bewoonen, sonder aan „
ymand anders in 't geheel, of ten deele te mogen „

„over doen, ten ware met expres consent van
 „den Verhuirder. Compareerde nog voor my
 „Notaris ende Getuygen N. N. de welke hem
 „verklaarde te stellen tot Borge voor den voor-
 „nomden B. * voor ende tot naarkominge van
 „den inhouden van desen, onder renunciatie,
 „van de beneficien *Ordinis* ende *Excussionis*, dat is,
 „dat de selv-schuldige eerst in Regten aange-
 „sprooken, ende wtgewonnen soude moeten
 „werden; de kragten van dien hem door my No-
 „taris onderregt zijnde, tot naarkominge van het
 „gene voorz. staat, ende elk point van dien in
 „'t bysonder, soo verbinden eerst by Huirder spe-
 „cialijk alle 't gene in ende op 't gehuirde sal wer-
 „den bevonden, ende voorts sy Comparanten ge-
 „samentlijken hare personen ende goederen, ten
 „bedwange ende executie van alle's Heeren
 „Regten ende Regteren, ende specialijk den Ed.
 „Hove van Holland, des beloofde hy B. sijn
 „voornomde Borg ter sake van sijn voorz. Borg-
 „togt, vry kosteloos ende schadeloos te houden,
 „onder gelijk Verband als boven, consenterende
 „hier van by my *Notaris* gemaakt ende geleverd
 „te werden een, of meer openbare Instrumenten.
 „Aldus gedaan, verleden ende gepasseert ten
 „Huysse ende Comptoire mijns *Notaris*, staande
 de

* Dese Clausule dient alleen voor eenen Borg, ende indien datter
 twee Borgen gestelt worden, moeten ook by gedaen werden het af-
 stand van het *Beneficium Divisionis*, dat is, dat men den eenen Borg
 voor den ander, sonder schuld-spliffinge, sal mogen aenspreken ende
 wtwinnen: aldus, *Onder renunciatie ende afstand van de beneficien
 Ordinis, Divisionis, ende Excussionis, &c.*

III. Bouk. *Van Huir-Cedullen.* VIII. Deel. 151
de &c. binnen Leyden, ter præsentie van N.,
ende N. als Getuygen ten desen verfogt. ”

Huir-Cedulle van Landen.

HUyden den &c. Compareerde voor my ”
N. Notaris Publijk, ende voor de nabe- ”
schreve Getuygen, A. de welke verklaarde ter ”
eenre verhuirt, ende B. ter andre zijde gehuirt ”
te hebben, een partije Land, groot omtrent &c. ”
Morgen, &c. Hond, &c. Roeden, dog by den ”
hoop, sonder maat, als stootende de maat met ”
de voet by desen, sonder dat den Huirder ter ”
fAKE van eenige over-mate, nogte den Verhuir- ”
der ter fAKE van eenige onder-mate, yets sullen ”
mogen eiffen, of genieten, gelegen in den Am- ”
bagte van &c. in de &c. Polder, voor den tijd ”
van &c. aan-een-volgende Jaren, innegaande ”
Sint Petri ad Cathedram 1600. toekomende, en- ”
de wtgaande Sint Petri ad Cathedram 1601. ”
daar-aan-volgende om een somme van &c. ”
's Jaars, te betalen alle Jaars op Kerfsmis-dage ”
preçijs, waar van dien-volgens het eerste Jaar ”
Huir omgekomen ende verschenen sal zijn op ”
Kerfsmis-dage in den aanstaanden Jare &c. ende ”
soo voorts, ende dat vry geld van alles, 't zy van ”
Beden, Subventien, schattingen van Verpon- ”
dingen, Mergen, Molen, Dam, Dijk, ende Sluis- ”
gelden, hoe die genaamt zijn, ofte genaamt sou- ”
den mogen werden: Van alle welk voordeel ”
ende proffijt van dien, hy Huirder wel wtdruk- ”
kelijk afstand dede by desen, ook de Kaden, ”

„Dammen, Slooten, ende andre Ban-werken op
 „het selve Land leggende, wtter Schouw te hou-
 „den, als daar vooren, mitfgaders voor de becon-
 „gen vryheid van niet te korten, hy Huirder
 „t voorfz. Land minder in huyre verklaarde ver-
 „kregen te hebben. Wijders met Voorwaarden,
 „dat hy Huirder Jaarliyx op het voorfz. Land fal
 „moeten brengen, ende ten oirboir over het Land
 „ftroyen N. Schepen Sand, Mis, ende Poort-aar-
 „de, door malkanderen gemengt, * ende voorts
 „het voorfz. Land foodanig fal onderhouden en-
 „de gebruiken, als een eerlijk ende goed Huirder
 „betaamt ende fchuldig is te doen: eyntelijk † fal
 „hy Huirder gehouden, zijn, de Bent en Sek-bos-
 „fen wel ende naar behooren wt te ftikken, ende
 „het Land, daar van t eynde de Huir gefuyvert,
 „fal moeten opleveren, of dat by faulte van dien,
 „den Verhuirder t selve tot kosten van den Huir-
 „der fal mogen laten doen: Wijders dat den
 „Huirder het Weyland alleen met Hoorne-bee-
 „ften fal mogen beweyden, ende het Hoyland
 „fal moeten doen mayen voor Sint Jan nieuwen,
 of

* Dit werd Jaarliyx bedongen op Hoyland, maar op Weyland daar fulx van noden, eens om de vijf, of te tien Jaren, ook wel dat den Verhuirder eenige Roeden Poort-aarde kloort, die den Huirder moet doen halen, ende met eenige Schepen Sand ende Mis door malkander gemengt, over het Land moet doen ftroyen. In de Huir van Teel-landen, werd gemeenlijk boven het toe-maken bedongen, dat de selve niet en fullen werden bezaayt met Kaarden, Vlas, Kennip, Lijn-zaat, of te Wortelen, dan met expres consent. Gelijk mede het Warnoes-land, boven het toe-maken, met sekre Schepen Sand ende Mis ten oirboir over het Land te brengen, het laaste Jaar van sommige vrugten, die al te veel wt-teelen, werden wtgefondert, ende van beyde werd ook wel bedongen, dat het Land het laaste Jaar fal moeten braak leggen.

† Dese *Glanfule* behoort alleen tot de Wey-landen.

of wterlijk ouden stijl, ende den Etgro, ofte Na-
 wey, het laafte Jaar niet langer en fal mogen
 gebruyken als wterlijk tot &c. Compareerden
 nog voor my Notaris ende Getuygen N., ende
 N. de welke verklaarden haar felven te fteilen
 tot Borgen voor den voornomden B. voor den
 innehouden van defen, onder renunchiatie en-
 de afftand van de *beneficien Ordinis* ende *Excuffio-*
nis, inhoudende het voor-regt, dat den felv-
 fchuldige eerst aangesproken en geexecuteert,
 ende de fchuld onder haar Borgen foude moe-
 ten werden gefplit, van de kragten van dien by
 my Notaris in dier vougen onderregt zijnde.
 Tot naarkominge ende voldoeninge van dien,
 verbinden de voornomde Huirder eerst spe-
 cialijk alles wes op't gehuirde fal werden be-
 vonden, ende voorts fy Comparanten gefa-
 mentlijk generalijk hare perfonen ende goede-
 ren, geen wtgefondert, ftellende de felve ten
 bedwang ende executie, eerst specialijk van den
 Hove van Holland, ende voorts generalijk van
 allen andren Regten ende Regteren, overge-
 vende ende confenterende vrywillig, fonder
 voorgaande daging, in den innehouden van de-
 fen te werden gecondemneert, ende wt kragte
 van dien volkomentlijk te werden geexecu-
 teert, het zy voor de Hove van Iufitie in Hol-
 land, voor Schepenen der Stad &c. voor de hoo-
 ge Vierschare van Rijnland, of foodanige fubal-
 terne Regters, als de voornomde A. goed dun-
 ken fal, alles tot kofte van de genomde Huirder,

„ tot dien eynde onwederroupelijk stellende ende
 „ magtig makende N. N. Procureurs voor de
 „ respectieve Hoven van Holland gesamentlijk en-
 „ elx van dien in 't bysonder, d'een om te versou-
 „ ken, ende d'ander om te consenteren: mitsga-
 „ ders N. N. beyde Procureurs tot &c. ende wij-
 „ ders foodanige andre als den voornomden A. sal
 „ gelieven te gebruyken. Beloovende voor goed,
 „ vast, ende van waarden te houden 't gund hier
 „ inne sal werden gedaan ende verrigt: des be-
 „ loofden den voornomden B. sijne Borgen in
 „ 't geheel, ende sy Borgen malkanderen voor de
 „ helft, ter sake deser Borg-togt, kosteloos ende
 „ schadeloos te houden, onder gelijk Verband als
 „ boven. Consenterende hier van gemaakt ende
 „ geleverd te werden een of meer Huir-Cedullen
 „ in formâ. Aldus gedaan tot &c. ter presentie
 „ van N. N. als Getuygen ten desen versogt, die
 „ de Minute benevens de Comparanten ende my
 „ Notaris hebben onderteykent.

HET IX. DEEL.

Van Erv-pagt, ende Chijns-brieven, Pagten
 metten Houde, ofte eeuwige ende onlos-
 bare Renten, Grond-renten, &c.

VRage: *Hoédanig werden de Erv-pagts-brieven
 ingestelt, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. I. De weder-zijdsde verklaring van wt-
 gift, ende aanneming, daar by den Wtgivter ver-
 klaart in eenen eeuwigen Erv-pagt wtgegeven,
 ende

ende den Ervpagter voor hem ende zijnen Erven in Ervpagt, ende op Ervpagts-regt ontfangen te hebben, seker onroerend goed.

II. Beloften van den Jaarlijxen pagt-penning, onvermaant aan handen van den Wtgivter, ofte zijns regt verkrygende, op den juistten verschijn-dag, te komen betalen in goeden gangbaren gelde, sonder eenige kortinge, ende voorts met gelijke *Clausule*, als in de Rente-brieven.

III. Op Conditien, dat naar het drie-jarig ver-suim, de beterschap, en het regt van vollen eygen-dom van het wtgegeven Land, wederom aan den Wtgivter, ofte zijns regt verkrijgende, sal komen te vervallen.

IV. Dat t'elken verster, ofte verandering, de voor-verhuyringe, ofte overboukkinge sal moe-ten werden versogt, met een dubbele pagt voor het eerste Jaar, of anders een halve pagt.

Welke twee laatste voor-bedingen, ook stil-swijgende verstaan werden begrepen te zijn, on-der de *Clausule* van Ervpagts-regt, ende daarom in 't bysonder werden wtgedrukt.

V. Eyntelijk het Verband van de beterschap van het selve Ervpagts-Land, ende voorts van zijn persoon ende goederen, &c.

Vrag. *Wat is een Chijns-brief, ofte Pagt metten Houde?*

Antw. Is een Pagt, ofte eeuwige onlosbare Rente, de welke by verkooping van seker on-roerend goed, boven de wt te loven koop-pennin-gen op 't selve werd gehouden, anders *Oud-eygen*, met

met den Houde, dat is, het regt van Naasting t'elken Verkoop, ende regt van Verbouken.

Vrag. wat staat in de instelling van dien bysonderlijk aan te merken -

Antw. Dat den Chijns-aannemer bekent ende verklaart, boven ende behalven soodanige koop-penningen, als hy voor seeker onroerend goed in koop had betaalt, ofte wtgeloofd, aan den Kooper wel ende deugdelijk schuldig te wesen, seekren Jaarliyxen Chijns-penning, ofte Pagt metten Houde, die den Kooper daar op had gehouden, ende het voorsz. Land voor soo veel minder prijs had verkoft, met beloften van den selven Jaarliyxen Chijns, ofte Pagt-penning promptelijken te betalen, ende voorts met het regt van Verbouking, als in de Ervpagts-brief, wtgefondert het verval, het welk in de Chijns-penningen, ofte Pagt metten Houde, geen plaats en heeft.

Vrag. wat is een Grond-rente?

Antw. Is mede een Jaarliyxer Rent by wtgifte ende verkoopinge van eenige Grond, ofte Erv, in plaats van koop-penningen, ten lasten van den Kooper daar op gehouden, ende daar voor wtgegeven, met dat onderscheid, dat de selve Grond-rente, ten believen van den Houder, t'allen tijden losbaar is, tot seekre somme daat by wtgedrukt, met Conditien dat het selve Erv, ofte Grond, binnen seekre tijd, op seekre maat ende royinge moet werden betimmert, voorts met regt van Naastinge ende verboukinge, als in Erv-pagten, ende Pagten metten Houde.

Vrag.

Vrag. Voor drie soodanige Brieven moeten werden verleden, ende of de selve ook door Notaris ende Getuygen mogen werden bekrachtigt?

Antw. Neen, maar moet voor een Regter van de plaats daar het goed leid geschieden, om het Verband ende Overgibt van het onroerend goed daar in begrepen.

Volgen de Formulieren hier toe dienende.

Ervpagts-Brief.

WY N. ende N. Sehepenen in &c. doen,, kennelijk eenen ygelijk, dat voor ons in,, eygener persoon gekomen ende verschenen is,, N. de welke verklaarden voor hem ende sij,, ne nakomelingen in eenen eeuwige Erv-pagt,, ende op Ervpagts-regt, wtgegeven te heb,, ben, ende wt te geven by desen, aan ende,, ten behouwe van N. de welke mede voor Sche,, penen compareerde, ook voor hem ende sij,, nen nakomelingen, bekende van de gemelte,, &c. in eenen eeuwigen Ervpagt, ende op Erv,, pagts-regt, aangenomen te hebben, ende aan,, neemt by desen, een stuk Lands, groot &c. ge,, legen in &c. belend ende belegen hebbende &c.,, ende dat voor een somme van &c. te xl. groo,, ten 't stuk Jaarliix, t'elken Iare verschijnende,, &c. het eerste, in vryen suyveren gelde, sonder,, eenige de minste kortinge ter werelt, 'tzy,, van honderste, vijftigste, tiende, méerder, ofte,, minder penningen, schattingen, Beden Subven,, tien, Verpondingen, of eenige andre omslagen,, hoe

„hoe die zijn, ofte soude mogen wesen, alreede
 „geconsenteert, ofte nog te consenteren, niet
 „jegenstaande eenige Placcaten, ofte Ordonnan-
 „tien ter contrarie, in eeniger wyse, daar mede
 „den voornoemde N. by trouwe, eere, ende
 „vromigheid, in plaats van gestaafde Eede, voor
 „hem ende sijne Erven beloofst heeft, ende be-
 „loofde mitsdesen, hem niet te sullen behelpen,
 „maar evenwel t'elken Jaare op &c. de voorfz.
 „Ervpagt, in vryen suyveren gelde te betalen
 „van Jaare tot Jaare, ceuwiglijk ende ervlyk
 „geduyrende. Onder expresse Conditien, dat
 „naar het versuim van drie Jaaren * agter den
 „anderen, de beterschap ende het regt van vol-
 „len eygendom van het wtgegeven Land, we-
 „derom aan den wtgifter, ofte sijns regt verkry-
 „gende, sal komen te vervallen. Item, dat t'el-
 „ken verfterv, ofte verandering, de voor-ver-
 „huyringe, ofte verboukinge sal moeten wer-
 „den versogt met een geheel Jaar pagt: ende hier
 „voren heeft de voornomde N. specialijk ver-
 „bonden ende tot onderpand gestelt mitsdesen
 „t'voorfs. Land, by hem in Ervpagt genom en,
 „mitsgaders de verbetering van dien, van tim-
 „meragie, soo van hout, als steen, alreede daar
 „op zijnde, ofte nog op soude mogen komen,
 „ende voorts generalijk alle sijn andere goede-
 ren,

* Dese *Clansale* sijn van outs gewoon te gebruyken, ende is ook begrepen geweest, onder het woord van *Ervpags-regt*, dog de wijle het is een *Pœnale stipulatie*, diemen naar regten niet kragtelyk en kan bedingen, werd het versuim gemeenlyk, niet jegenstaande de selve *stipulatie*, met dubbel regt gebeteret. Sie *Rooms-Holl. Regt. het 2. boek, 10. deel, num, 2.*

ren, roerende ende onroerende, geen wtgefon-
 dert, stellende de selve ten bedwange ende exe-
 cutie van alle 's Heeren Regten ende Regte-
 ren, en specialijk den Ed: Hove van Holland. „
 In kennisse der waarheid is desen met het Zegel „
 van het voorsz. Ambagt ten saaken verordent, „
 ten verlyde van de Comparanten, hier onder „
 aangehangen, bevestigt, ende tot meerder see- „
 kerheid, by den Schout ende Schepenen, soo „
 ten Prothocolle, als onder de plijque van de- „
 sen bevestigt, desen &c. „

Chijns, ofte Pagt metten Houde.

WY N. Schout ende N. N. Schepenen van „
 den Ambagte van &c, doen kennelijk ee- „
 nen ygelijk, dat voor ons, in eygen persoon ge- „
 komen ende verschenen is, A. woonende bin- „
 nen B. ende bekende hy Comparant boven en- „
 de behalven soodanige koop-penningen als hy „
 voor seker partije Lands, gelegen in den „
 voorsz. Ambagte, belend ende belegen hebben- „
 de &c. aan C. in koop hadde betaalt, ofte wtge- „
 loovt, aan den selve C. wel ende deugdelijk „
 schuldig te zijn, een Jaarliyxen Chijns-penning „
 ofte Pagt van &c. metten Houden, ende regt „
 van Naastinge, * t'elken verkoopinge, wel- „
 ken Chijns-penning hy Verkooper daar op „
 hadde gehouden, ende het voorsz. Land voor „
 soo veel minder prijs hadde verkoft. Beloo- „
 vende de selve Jaarliyxen Chijns, ofte pagt-pen- „
 ning, onvermaant op te leggen, ende te betalen „
 ten

„ ten huysfe ende aan handen van den voornom-
 „ te C. ofte sijns regt verkrijgende, ende dat vry
 „ geld van alles, 'tzy van Beden, Subventien,
 „ Schattingen van Verpondingen, ofte eenige an-
 „ dre Ommeflagen, hoe die genaamt zijn, ofte ge-
 „ naamt soude mogen werden : van alle welk
 „ voordeel ende proffijt van dien, hy C. wel wt-
 „ drukkelyk vertijet ende afitand doet by defen:
 „ Vorder met regt van verboukinge, * t'elken
 „ verfterv, ofte veranderinge te doen, ende te ver-
 „ fouken met een dubbelen Chijs-penning voor
 „ het eerfte Jaar: Te verfien ende te verhalen aan
 „ het voorfz. ftuk Lands, ende alles wes daar op
 „ bevonden fal werden, ende voorts op fijn per-
 „ foon ende goederen, ftellende de felve ten be-
 „ dwang ende executie van allen's Heeren Reg-
 „ ten ende Regteren, ende fpecialijk den Hove
 „ van Holland. In kenniffe der waarheid, hebbe
 „ ik Schout voorfz. defe ten Verlyde van de ge-
 „ nomde Comparant, met mijn wthangende Ze-
 „ gel bevestigt, ende by de voornomde Schepe-
 „ nen, nevens my, gedaan teykenen op ten &c.

* Beyde defe *Claufulen* plagten van outs begrepen te zijn onder
 het regt van den Houde, wtwijfende het volgende Formulier van
 outs gebruykelyk.

„ **W**Y N. N. Schepenen in Leyden, Oirkon-
 „ den dat voor ons quam Jan Heynensz. en-
 „ de beliede fchuldig te wesen aan Jacob van den
 „ Bos, tien fchellingen Hollands goeds gelds
 „ 's Jaars metten Houde, die Jacob voorfz. ftaan-
 „ de heeft op een Huis ende Erve, dat Jacob voor-
 „ nomt.

nomt, Jan Heynen Soon verkoft heeft, ende ge-
 legen is, aan die Breede-staat, ende belegen
 heeft aan die eene zijde Bartelmees van Swie-
 ten, daar nu ter tijd Jan van Leyden in woont,
 aan die ander zijde Klais van den Bos met sijn
 Huis ende Erve: Ende Jan Heynen voorfz. ge-
 loofde hem Jacob van den Bos, dese Rente
 voorfz. alle Jaar te betalen tot Voorschoter-
 Markt, te versien ende verhalen staande op Jan
 Heynens Huis ende Erve voorfz. In oirkonden
 desen Brieff bezeugelt met onsen Zegelen, in
 't Jaar ons Heeren duysent vier-hondert zeven-
 en-tagtig, op Sint Lucas-avond Euangeliste.

Grond-Rente-brief.

Wy N. ende N. Schepenen in Leyden, doen,
 kennelijk eenen ygelijk, dat voor ons ge-
 komen ende verschenen zijn N. ter eenre, ende
 O. ter andre zijden, ende bekende de voornom-
 de N. dat hy wtgegeven ende verkoft hadde,
 gelijk hy wtgaf ende verkoft midfdesen aan den
 voornomde O. die hier mede jegenwoordig
 't selve verklaarde aan te nemen, seeker ledig
 Erve, gelegen &c. om by hem binen de tijd
 van &c. met een behoorlijke timmeragie van
 Huis ende bewooninge te werden betimmert,
 ende dat op de royinge hem gegeven ende aan-
 gewesen. Beloovende hy N. het voorfz. ledige
 Erv te vryen ende waaren Jaar ende dag, ende
 voorts ten eeuwigen dagen, als regt is, ende
 sulx den voorfz. Kooper, mitsgaders sijne Er-
 ven

L

ven

„ ven ende nakomelingen te ontheffen, ende scha-
 „ deloos te houden van alle moeyten, aantalen en-
 „ de regt, 't welk yemand daar op in 't geheel, of-
 „ te deel te seggen, ofte eiffen mag hebben, fulx
 „ ende in der vougen men een vry ende onbe-
 „ kommert Erve fchuldig is te waren, onder Ver-
 „ band &c. in fulken verftande, dat tot welker tijd
 „ het voorfz. Huis ende Erve fal komen te veran-
 „ deren van Eygenaar, 't zy by koop, verfterv, of-
 „ te anderfins, datmen t'elken ghouden fal zijn
 „ 't felve aan de voornomde N. ofte fijs regt heb-
 „ bende te verfouken, ende voor het overbouken
 „ een half Jaar Grond-rente, ende met eenen de
 „ voornomde N. ofte fijs regt hebbende, fal
 „ moeten aangeboden werden de na-koop, die de
 „ felve voor den prijs daar vooren beloof, fal mo-
 „ gen aan hem nemen ende Naaften. Ende de
 „ voornomde O. de voorgaande wtgifte ende
 „ verkooping, op de voorgaande Conditien ende
 „ Voorwaarden aannemende, heeft beloof, ende
 „ beloof mits defen, hem daar naar onverbreeke-
 „ lijk te gedragen, ende boven dien daar voor
 „ Jaarlijx aan de voornomde N. ofte fijs regt
 „ verkrygende, te betalen een Grond-rente van
 „ N. N. 's Jaars, daar van het eerfte Jaar Grond-
 „ rente vallen ende verfchynen fal op ten &c. en-
 „ de foo voorts van Jaar tot Jaar, ten eeuwigen da-
 „ ge geduyrende: Des fal den eygenaar van het
 „ voorfz. Huis ende Erve, in der tijd, de voorfz.
 „ Grond-rente, t'allen tijden, t'fijnen believen,
 „ naar behoorlijke waarschuwinge, mogen aflof-
 fen

fen den penning met vier-en-twintig, ende dat,,
 t'effens ende t'eenemaal, daar by vougende alle,,
 de verschene ende verloopen Renten : Ver,,
 bindende tot voldoeninge van 't gene voorz.,,
 staat, 't voorverhaalde ledige met het getimmer,,
 te daar op te stellen, ende voorts generalijk sijn,,
 persoon ende alle desselfs andre goeden, ten be,,
 dwange ende executie &c. ende zijn hier van,,
 gemaakt twee gelijk-luydende brieven, daar,,
 van ten weder-zijden een is, beyde ons Schepe,,
 nen, ten Verlyde van de voornomde Compa,,
 ranten, met onse Zegelen geteykent ende beve,,
 stigt. Desen &c. „

HET X. DEEL.

Van bestedingen ende aannemingen van Werken.

VRage: *Hoedanig moeten de bestedingen ende aannemingen van Werken werden ingestelt?*

Antw. Moet eerst, by Luyden hun des verstaande, een bysonder bestek ende bèwerp werden gemaakt van het werk, het zy metsel of timmer-werk, begrypende de hoogte, breete, diepte, dikte, langte, ende swaarte van het hout, yserwerk, &c. ende in wat vougen het moet werden gemaakt, ende voorts generalijken al wat naar den eys van foodanigen werk verstaan mogt werden te behooren, tot opneming ende prijs van Meesters, hun des verstaande, op eygen kost ende gereedschap, &c.

II. Binnen wat tijd het werk moet werden opgelevert, met een prijs ende præmie voor elken dag, dat het eerder werd volbragt, ende een boete ofte peyn voor elken dag van wan-levering.

III. Den tijd van betalinge, het welk meeren-deels geschied op termijnen, naar aandeel van het werk.

IV. Borg voor de voldoeninge, ende voorts aangaande het veylen, bieden, ofte geld trekken, als in gemeene Koop-voor waarden. Daar van hier voor.

HET XI. DEEL.

Van *Obligatiën* ende gemeene Verband-brieven.

VRage: *Wat is een Obligatie?*

Antw. Een geschrift, ofte Verband-brief, tot bewijs ende verfeekring van het gund den een den ander schuldig is.

Vrag. *Wat staat tot de instelling vanden voornementlijk aan te mercken?*

Antw. I. Schuld-bekentenis, met byvouging van de oorzaak waar wt de schuld spruyt, ende indien de schuld spruyt wt aangeteld geld, daar by te vougen de afstand van de *exceptie non numerata pecunia*, dat is, verset van ongetelden gelde.

II. Tot wiens behouven, ende aan wie de weder-keering van dien moet werden gedaan, daar toe gebruyken de *Clausule N. N.*, of den *wettelijken Houder deses*, ende niet alleen den *thoonder deses*.

Vrag.

Vrag. *Waar toe dient de Clausule, of den wettigen Houder deses?*

Antw. Daar mede werd voorgekomen, dat de *Obligatie* verlooren zijnde; ende andersins in verkeerde handen rakende, den eygenaar met het oplossen ende ontfangen van Renten, of Hooft-somme, de welke anders aan den thoonder van de *Obligatie* werd gedaan, geen schade en soude lijden, aangesien den soodanigen soude tegen-geworpen werden, waar, van wie, ende hoe dat hy aan de selve *Obligatie* was gekomen, eermen aan de selve eenig geld soude tellen, ende andersins soodanige betalinge soude geschieden, ten perijkel van den gever, ende den originelen eygenaar daar mede niet en soude verkort werden. Sie Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, het 2. deel, vers. 5.

III. Werd in een *Obligatie* vereyft te stellen, wanneer de Hooft-som moet werden opgebracht. Item, of, ende wat Interest daar by moet werden betaalt, ende van, ende tot welcken tijd toe, daar inne bysonderlijk aan te merken. Eerstelijck, dat indien geen juiste tijd van betaling, ende weder-keering, met de *Clausule*, *Ende soo voorts van Jaar tot Jaar, &c.* werd wtgedrukt, t'allen tijden, sonder naar den Jaarlijxen versc hijn-dag te wagten, de Hooft-som kan opgefeid ende opgeeft werden.

Ten tweeden, dat indien al sekeren tijd van aflosinge van de Hooft-somme werd gestelt, by voorbeeld, wederom op te leggen, ende te betalen over ses Maanden; den tijd van Interest mede

moet wtgedrukt werden, ende daar toe niet genoeg en is te seggen, *met den Intrest van dien*: aangefien daar by geen verder Intrest soude' kunnen werden geeïst, als van de selve ses Maanden, alwaart dat de Hoofst-somme een Jaar, of meer, onbetaalt bleev, maar daar toe ende altijd noodig, ende het sekerste is, te gebruyken de *Clausule, Met den Intrest van dien, te reekenen van dato deses af tot de volle voldoening ende aflosinge toe.* Sie Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, het 7. deel, vers. 4.

Eyntelijk staat nog te letten, of tot meerder verseeckertheid, eenige Borg-togte, tot Willige condemnatie van nooden is: waar van hier 't tweede Deel: ende voorts de generale *Clausule, Onder verband van persoon ende goederen, &c.* sonder dat genoeg is, *Onder verband als naar Regten*: daar by de goederen, naar scherphheid, niet en kunnen verstaan werden verbonden te zijn, maar alleenlijk een personele *Actie* geeft, aangefien niemant door de Wet verbonden werd, als personelijk tegens de meeninge ende kragt van een *Notariale Obligatie*. daar by men soo veel regt op roerende goederen verstaat te verkrygen, als *speciaal Hypoteeq*, ende bysonder onderpand op onroerend goed. Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, het 13. deel, vers. 20.

Vrag. *Wat Intrest magmen bedingen?*

Antw. Gemeenen Interest is vijf ten hondert, ende minder, dog onder Koop-luyden werd ook agt ten hondert toegelaten.

Volgt het Formulier.

Obli-

Obligatie met Borgen.

OP huyden den &c. Compareerden voor,
 my N. N. Notaris Publijk by den Hove,
 van Holland, op de nominatie van de Ed. Agt-
 bare Heeren, die van de Geregte der Stad Ley-
 den geadmittleert, binnen der selver Stede resi-
 derende, ende voor den naar-genomden Getuy-
 gen, N. N. als principaal, ende O. O. als Borgen
 ende mede principalen; Ende bekende sy Com-
 paranten, elx een voor al, ende in 't geheel, on-
 der renunciatie van de *beneficien Ordinis Divisio-*
nis ende *Excussionis*, van de kragten van dien, de
 vornomde Borgen by my Notaris ten vollen,
 onderregt, wel ende deugdelijken schuldig te
 wesen, aan ende ten behouve van N. ofte Actie
 van de selve verkrijgende, een somme van &c.
 spruytende ter sake van deughdelijke geleende,
 ende aangetelde penningen, de welke hy eerste
 Comparant by desen bekende ontfangen te
 hebben, renuncieerende midfdien van de *ex-*
ceptie van ongetelden gelde, die hem Compa-
 rant, by faute van dadelijke aantellinge, te bate
 soude mogen komen. Beloovende sy Compa-
 ranten van de voorz. somme Jaarliix Interest
 te betalen jegens &c. van 't hondert in 't Jaar
 waar van dien volgens het eerste Jaar Int-
 rest ommegekomen ende verschenen sal wesen,
 op ten &c. in den toekomenden Jare 1600. ende
 soo voorts van jare tot jare, geduyrende soo
 lange

„ lange ende ter tijd toe, de voorfz. Hooft-som-
 „ me afgeloft ende gequeten fal zijn, 't welk fy
 „ Comparanten ende hare nakomelingen, naar
 „ voorgaande behoorlijke waarfchouwinge van
 „ drie Maanden, vermogen ende ook fal moeten
 „ doen, mits alfdan in eender fomme in goeden
 „ gangbare ende gepermitteerden gelden opleg-
 „ gende, ende betalende de voorfz. fomme van
 „ &c. daar by vougende foodanig verloop van
 „ Renten, als naar beloop des tijds verſchienen en-
 „ de onbetaalt fal zijn. Dog is exprefſelijken ge-
 „ conditioneert, dat by aldien hy eerſte Compa-
 „ rant, de voorfz. Renten binnen drie Maanden
 „ naar den verſchijn-dag komt te voldoen, dat
 „ hy in foodanigen gevalle, maar anders niet, fal
 „ mogen volftaan met te betalen Interfeft jegens
 „ &c. in plaatſe van de voorfz. &c. Tot naarko-
 „ minge ende voldoeninge van alle 't gene voorfz.
 „ ſtaat, ende elk poinct van dien, ſoo verbinden fy
 „ Comparanten hare perſoonen ende goederen,
 „ geen van dien wtgefondert, ſtellende de ſelve
 „ ten bedwange ende executie van allen 's Hee-
 „ ren Regten ende Regteren, ende ſpecialijk den
 „ Ed. Hove van Holland. Eintelijk verklaarden
 „ fy Comparanten te vreden weſen, omme haar
 „ in den innhouden van deſen vrywillig te laten
 „ condemneren, 't zy voor den Hove van Hol-
 „ land, of voor den Geregten haarder woon-
 „ plaatſe, daar toe onwederroupelijken conſti-
 „ tuerende, ende volmagtig maakende foodani-
 „ ge Procureurs als deſen ter handen fal werden
 ge-

gestelt, d'eene om te versouken ende d'andere,,
 om te consenteren: Beloovende sy Compa-,,
 ranten voor goed ende van waarden te houden,,
 alle 't gene by de geconstitueerde in desen ge-,,
 daan ende verhandelt sal werden, onder Ver-,,
 band als boven: Wijders soo beloofde hy eerste,,
 Comparant, sijne Borgen voor 't geheel, ende sy,,
 Borgen malkanderen voor de helfte, ter sake,,
 van dese Borg-togte te bevrijden, vry kosteloos,,
 ende schadeloos te houden, onder Verband als,,
 vooren: Consenterende hier van gemaakt ende,,
 geleverd te werden *Obligatie in formâ*. Aldus ge-,,
 daan, verleden ende gepasseert binnen Leyden,,
 ten Comptoire mijns Notaris, staande aldaar,,
 ter praesentie van N. N. als Getuygen hier toe,,
 versogt, die de Minute, benevens my, ende de,,
 Comparanten, hebben geteykent, in date als,,
 boven.

HET XII. DEEL.

Van Borg-togt.

VRage: *wat staat in een Instrument van Borg-togt
 bysonderlijk aan te merken?*

Antw. De qualiteit van de persoonen die haer
 voor een ander, tot meerder verseeckertheid, als
 Borgen verbinden, of sy magtig zijn haer selven
 te verbinden; ende sonderling dat getrouwde
 Vrouwen staan onder de Voogdy van haar Mans,
 en haer selven, sonder consent, ende toestaan van
 hare Mans niet en kunnen verbinden, selfs niet,

als Borgen voor de schulden van hare Mans, als onder duydehijke afstand van het voor-regt *Authentica si qua Mulier. Cod. ad Senatusconsult. Vellejan.* Item, dat geene ongetrouwde Vrouwen haar selven als Borgen voor een ander kunnen verbinden, als onder afstand van het voor-regt *Senatusconsulti Vellejan.*

Vrag. *Wat kragt heeft het voor-regt Senatusconsulti Vellejani?*

Antw. Dat de Vrouwen voor een ander Borg geworden zijnde, niet en behouven te betalen.

Vrag. *Wat beduid het voor-regt Authenticæ si qua Mulier. Cod. ad Senatusconsult, Vellejan?*

Antw. Dat de Vrouwen voor haar Mans Borg blyvende, haar selven niet en verbinden.

Vrag. *Hoedanig moet soodanig afstand geschieden?*

Antw. Duydelijk, ende soodanig dat den Regten genoeg zijnde, blyke, dat de Vrouwen daar van wel onderregt zijn geweest.

Vrag. *Of het selve ook in een geschrift onder de hand mag geschieden?*

Antw. Naar Regten moet het in een openbaar Instrument geschieden, *arg. l. 23. Cod. ad Senat. Vellejan.* Dog naar practyque, meynen sommige dat het ook in een geschrift onder de hand kan bestaan, als maar van de onderregting behoorlijk blyke. Dog souden in sulken geval het sekerste zijn, ook in 't bysonder, van dat voor-regt *l. 23. Cod. ad Senat. Vellejan.* dat het in een publijcq Instrument had moeten geschieden, afstand te laten doen.

Vrag.

Vrag. *wat staat vorder tot het Verlyden van een Borg-togt aan te merken?*

Antw. Wanneer een alleen voor een ander Borg werd, moet de selve wtdrukkelyk afstand doen van de *beneficien Ordinis & Excussionis*, dat is, van voor-gang ende wtwinning; ende wanneer twee, of meer te gelyck, haar selven als Borg verbinden, moeten sy daar-en-boven afstand doen van het voor-regt *Divisionis*, dat is, van spliffinge, ende sulx van de *beneficien Ordinis, Divisionis & Excussionis*.

Vrag. *wat is 't voor-regt Ordinis. ofte Voorgang?*

Antw. Dat den Borg niet en mag werden aangesproken voor den selv-schuldigen.

Vrag. *wat is het voor-regt Divisionis, ofte schuld-spliffinge?*

Antw. Dat de Borgen die haar nevens andre als Borgen hebben verbonden, niet verder gehouden zijn als voor haar gedeelte.

Vrag. *wat is het voor-regt Excussionis, ofte wtwinninge?*

Antw. Dat de Borgen niet en mogen aangesproken werden, voor dat den selv-schuldige ten wttersten is wtgewonnen.

Vrag. *Hoe moet soodanige afstand gedaan werden?*

Antw. Duydelijk, ende met verklaringe, dat de Borgen van de kragten van de selve voor-regten wel ende ten genougen onderregt zijn. Sie Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, 4. deel, vers. 2. ende vers. 12.

Dat den selv-schuldige sijne Borgen beloovt, ter

ter saake van haare gedane Borg-togt te bevryden, kosteloos ende schadeloos te houden.

Vrag. *Wat staat een Borge te doen die voor selv-schuldige betalen moet?*

Antw. Dat hy *Actionem Cessam*, ende 't selve regt van den schuld-eisser over-neemt, ende den schuld-eisser aan hem over-geeft soodanig regt als hy hadde jegens den selv-schuldige, sijn Medeborgen, ende allen andren, ende hem in den selven itaat steld daar hy in was, om de *Actie* met gelijk regt te verhalen, het zy jegens den Medeborg, ofte jegens andren. Daar sonderling op te letten staat, soo wanneer den schuld-eisser, jegens den selv-schuldige, regt van voor-gang, ofte *parate executie*, dat is, dadelijke wtwinninge heeft: om dat by sonder de selve Over-dracht den Medeborg niet en mag aanspreeken, nogte soodanig regt van voor-gang, ofte wtwinninge, tegens den selv-schuldige moet gebruyken.

Vrag. *Of soodanig regts Overdracht voor of na de betaling moet geschieden?*

Antw. De sommige meynen dat sulx moet geschieden eer dat den Borg de betalinge doet, ende dat hy naderhand 't selve niet en soude konnen verkrijgen: maar werd in tegendeel in Regten beweerd, dat sulx ook naderhand geëist mag werden, ende den schuld-eisser, sulx altoos gehouden is. Sie Rooms-Holl. Regt, 4. bouk, 4. deel, vers. 15.

Akte van Borg-togt.

Huyden den &c. Compareerde voor my „
 N. Notaris Publijk by den Hove van Hol- „
 land, op de nominatie van de E. Agtbare Hee- „
 ren die van de Geregte der Stadt Leyden gead- „
 mitteert, binnen der selver Stede residerende, „
 ende voor de naargenomde Getuygen A. en- „
 de B. de welke verklaarden voor de prompte „
 voldoeninge van seekre *Notariale Obligatie*, ver „
 leden ende gepasseert by C. ten behouven van „
 D. voor den Notaris N. N. ende seekre Getuy- „
 gen, op ten &c. inhoudende een somme van „
 &c. spruytende ter sake ende over &c. te beta- „
 len staande met &c. voorts volgens de selve „
Obligatien hier annex, haar selven te stellen als „
 Borgen, ende mede principale schuldenaren, re- „
 nuncieerende midsdeseu de *beneficien Ordinis*, „
Divisionis & Excussionis, dat is, van ordre, splif- „
 singe ende wtwinninge, * van de kragten van „
 dien, ten vollen ende naar behooren door my „
 Notario onderregt: Daar voor verbindende ha- „
 re personen ende goederen, ten bedwange en- „
 de executie van alle 's Heeren Regten ende „
 Regteren, ende specialijken den Ed. Hove van „
 Hol-

* Indien het maar eene Borg alleen is, werd maar alleen afstand
 gedaan van het *beneficium Ordinis* ende *Excussionis*. Indien een onge-
 trouwde Vrouw Borg werd, moet sy boven dien afstand doen van het
beneficium Senatufconsulti Vellejani, dat is, dat de Vrouwen wt haar
 Borg-togten, naar Regten, sonder afstand van 't selve voor-regt, niet
 verbonden en zijn: Ende indien een getrouwde Vrouw voor haar
 Mans-schuld Borg werd, moet de selve van het voor-regt *Senatufcon-*
sulti Vellejani, ende *Authentica, Si qua Mulier, Cod, ad Senat. Velleja-*
nam, haar tegens de Borg-togten voor haar Mans schulden verleent.
 in 't bysonder afstand doen.

„Holland. Des beloofde hy C. hier mede jegen-
 „woordig, sijne voorfz. Borgen in 't geheel, ende
 „fy Borgen malkander voor de helft, ter sake van
 „dese Borg-togt, te indemneren ende bevryden,
 „kosteloos ende fchadeloos te houden, onder ge-
 „lijk verband als boven. Confenterende hier van
 „gemaakt ende geleverd te werden, *Acte in com-*
 „*muni formâ.* Aldus gedaan, verleden ende ge-
 „passeert ten Comptoire mijns Notarii, fttaande
 „binnen der Stad Leyden, ter præfentie van de
 „ondergefchreve Getuygen.

Acte van Cessie.

„HUYden den &c. Compareerde voor my
 „Notaris Publijk, ende voor de nabefchre-
 „ve Getuygen, A. als gewefene Crediteur van
 „B. ende bekende van C. als Mede-borg ende
 „principael fchuldener, met de voornomde B.
 „ontfangen te hebben de fomme van &c. met
 „&c. Jaaren verfchenen Interesse van dien, ter
 „fomme van &c. guldens, quiterende derhal-
 „ven, foo veel hem aengaat, d'Obligatie hem
 „daar van geconstitueert, ende voor den Notaris
 „N. ende feekre Getuygen gepasseert, in dato
 „den &c. de welke hy Comparant gecedeert en-
 „de overgegeven heeft, gelijk hy doet by defen,
 „met alle het regt ende Actie, hem daar aan ge-
 „competeert hebbende, aan ende ten behouwe
 „van de voornoemde C. omme wt kragte van
 „dien, fijn verhaal te hebben jegens den princi-
 „palen Debitteur, ende andre Mede-borg, daar
 by

III. Bouk. *Van Procuracien, &c.* XIII. Deel. 175
by benevens hem gestelt, soo hy te rade vin-
den sal. Aldus gedaan tot &c. in praesentie van
N. N. als Getuygen hier toe verfogt.

HET XIII. DEEL.

Van *Procuracien* ende *Volmagten*.

VRage: *wat is een Procuratie, ofte Volmagt?*

Antw. Is een Instrument, daar by ymand voor een ander yets te doen, ende wt te voeren, gelaft ende gemagtigd werd.

Vrag. *wat staat daar toe bysonderlijk aan te merken?*

Antw. I. Dat men in de selve wdrukkelijk stelle, waar toe die gegeven werden, het zy om te koopen, verkoopen, beswaren, of belasten, huyren, of verhuuyren, ende wat meer is, om dat de generale *Clausule*, *Ende voorts om alles te doen*, sig niet verder wt en strekt, als tot de saken, de welke tot de soorte van doen in *Volmagt* gestelt, noodsakelijk behooren, en verder niet: het zy dat die strekt om eenige saken te verrigten, *vulgo ad negotia*, ofte om eenige *Processen* ende *Pleit-saken* voor een ander wt te voeren, ende in *Regten* te spreken, soo in 't eissen als verweeren, in dese of gene saak, tegens dese of gene, *vulgo ad lites*. Ende indien men de gemagtigden wil magt geven, om des nood zijnde, wederom een ander in sijn plaats te stellen, dat men daar toe gebruyke de *Clausule*, *cumpotestate substituendi in communi formâ*, dat is, met magt om des nood een ander in sijn plaats te mogen stellen.

II. Dat

II. Dat de Volmagten om goed te verkoopen, of bewaren, werden gegeven onwederroupelijk.

III. Indien daar by last gegeven werd eenige verrigtinge van saken, ofte handeling te doen; daar by gevougt werd, dat den gemagtigden gehouden blijft van sijne gedaane bewind, behoorlijke reekeninge, bewijs ende reliqua te doen.

IV. Dat alle Volmagten moeten innehouden beloften van Ratificatie, ofte goed op-neem. ende van waarden te sullen houden, 't gund by den Gemagtigde, of sijn onderstelde, sal werden gedaan ende verrigt, onder Verband, &c.

V. Eindelijkken staat te letten, dat de Volmagten, dienende om onroerend goed te leveren, ende op te dragen, naar scherpheid, voor de Wet ende Geregte Verleden moeten werden; gelijk mede een Volmagt, om in ymands naam Eed te doen, daar inne buyten dien vereist werd, dat den Last-gever voor de selve Geregte, daar voor hy de Volmagt geeft, den Eed selvs eerst doen moet, ende daar van in de Volmagt verhaal gemaakt moet werden, al-hoewel het by sommige soo naauw niet genomen en werd. Dog werden aangaande de leveringen van onroerende goederen, de Volmagten, voor Notaris ende Getuygen verleden, meerendeels aangenomen. Sie Rooms-Holl. Regt, 4. boek, 26. deel, vers. 3.

Procuratie ad Lites,

„ H U yden den &c. Compareerde voor my N.
 „ Notaris Publijk, by den Hove van Holland,

land, op te nominatie van de E. Achtb. Hee-
 ren die van den Geregte der Stad Leyden gead-
 mitteert, binnen der selver Stede residerende,
 ende voor de nabeschreve Getuygen A. de-
 welke verklaarden geconstitueert ende magtig,
 gemaakt te hebben. gelijk als hy constitueert
 ende magtig maakt by desen, B. Procureur voor,
 den Vierschare van &c. (ofte voor den Hove,
 van Holland) gevende de selve speciale last, om
 van wegen, ende wt te naam van hem, Consti-
 tuant, te ageren, regt te spreken ende plegen,
 voor allen Heeren Hoven, Regteren ende,
 Vierscharen, op ende jegens A. ende B. ter sake,
 van &c. soo wel in eiffen als verweeren, litef-
 contesteren, alle termijnen van Regten te obser-
 veren, prosequeren, ofte vervolgen, sententien,
 te hooren pronuncieren, de selve te lauderen,
 ende acquiesceren, die te doen executeren, te
 protesteren, appelleren ende reformeren, naar
 gelegentheid ende vereis van de saak, ende ge-
 neralijk alles daar in te doen, als of hy Consti-
 tuant selvs praesent ende jegenwoordig zijnde,
 soude kunnen, ofte mogen doen, ende dat in
omnibus ad lites cum potestate substituendi in commu-
ni forma, belovende 't selve voor goed ende van
 waarden te houden, 't gund hier inne by de Ge-
 constitueerde, sijn Substituit, ofte Substituy-
 ten, ende elx van hem in 't bysonder, sal werden,
 gedaan ende verrigt, onder Verband van sijn
 persoon ende goedren, ten bedwange ende exe-
 cutie als naar Regten. Aldus gedaan, verle-

M

den

„den ende gepasseert ten Comptoire mijns Nota-
 „ris, staande binnen Leyden, ter praesentie van
 „de ondergeschreven Getuygen.

Procuratie ad Negotia.

„HUYden den &c. Compareerde voor my N.
 „Notaris Publijk, by den Hove van Hol-
 „land, op de nominatie van de E. Agtbarc Heeren
 „die van den Geregte der Stad Leyden geadmit-
 „teert, binnen der selver Stede residerende, ende
 „voor de nabefz. Getuygen, A. de welke ver-
 „klaarden onwederroupelijken te constitueren
 „ende magtig te maken, gelijk als hy constitueert
 „ende magtig maakt by desen, B. om wt de naam
 „ende van wegen hem Constituant, te verkoopen
 „seekre &c. Morgen Lands, gelegen in den Am-
 „bagte van &c. belent ende belegen hebben-
 „de &c. voor al fulke penningen, ende op al ful-
 „ke dagen ende termijnen, als 't den Geconsti-
 „tueerde goed-dunken sal, de gereede penningen
 „te ontfangen, van sijn ontfang Quitantie te ge-
 „ven, ende quijt-scheldinge te doen, mitfgaders
 „ook den Kooper Brieven van Opdragt te geven,
 „ende in sijnen Constituants naam, beloften van
 „Waringe te doen, ende alles te doen, als of hy
 „Constituant selvs praesent ende jegenwoordig
 „zijnde, soude kunnen ende mogen doen, belo-
 „vende hy Constituant voor goed ende van
 „waarden te houden, 't gene by den voornoemden
 „B. daar inne sal werden gedaan ende verrigt,
 „onder Verband als naar Regten, behoudelijk
 „nog-

nogtans, dat de voorsz. Geconstitueerde, tot vermaninge van hem Constituant, van sijne administratie gehouden sal wesen rekeninge, bewijs ende reliqua naar behooren te doen, consenteerde hier van gemaakt ende geleverd te werden *Acte in communi formâ*. Aldus gedaan, verleden ende gepasseert ten Comptoire mijns Notaris, staande binnen Leyden, ter praesentie van de ondergeschreven Getuygen.

Procuratie ad Negotia, met de Clausule van Substitutie.

Huyden den &c. Compareerde voor my N. Notaris Publijk by den Hove van Holland, op de nominatie van de E. Agtbare Heeren die van den Geregte der Stad Leyden geadmitteert, binnen der selver Stede residerende, ende voor de ondergeschreve Getuygen A. dewelke verklaarden te constitueren ende magtig te maken, gelijk als hy constitueert ende magtig maakt by desen, B. om te trekken naar &c. ende aldaar te innen ende ontfangen soodanige somme van penningen, als hy Constituant, tot lasten van N. ende N. ende andere verscheyde sijner Debiteuren, volgens den lijst daar van aan hem overgelevert, spreekende heeft, daar van quitantie te passeren, ende ist nood om van wegen, ende wt de naam van hem Constituant, te ageren, regt te spreken ende plegen, voor alle Heeren Hoven, Regten ende Vierscharen, in alle

„ alle fijn faken, differenten ende quæftien, jegen-
 „ woordige ende toekomende, op ende jegens een
 „ ygelijk, foo wel in 't eiffen, als verweeren, li-
 „ tescontesteren, alle termijnen van Regten te
 „ observeren, profequeren ende vervolgen, fen-
 „ tentien te hooren pronuncieren, de felve te
 „ lauderen ende acquiefceren, die te doen execu-
 „ teren, daar van te protefteren, appelleren, ofte
 „ reformeren, naar gelegentheid ende vereis van
 „ de faak, ende voorts generalijk alles te doen, foo
 „ in 't accepteren ende rejeçteren, als anders, of
 „ hy Constituant felvs præfent ende jegenwoor-
 „ dig zijnde, soude konnen, ofte mogen doen, een,
 „ ofte meer Procureurs in fijn plaats te substitue-
 „ ren, gelijke magt hehbende, belovende 't felve
 „ voor goed ende van waarden te houden al
 „ 't gund daar inne by hem Constituant, ofte fijne
 „ Gefubstitueerden fal werden gedaan ende ver-
 „ rigt, als naar regten, confenteeerde hier van ge-
 „ maakt ende geleverd te werden *Acte in cummuni*
 „ *formâ*. Aldus gedaan, verleden ende gepasseert
 „ ten Comptoire mijns Notaris, ftaande binnen
 „ Leyden, ter præfentie van de ondergefchreven
 „ Getuygen.

Acte van Substitutie.

„ H Uyden den &c. Compareerde voor &c. N.
 „ als gemagtigt van A. vermogens seekre
 „ procuratie by B. op hem gepasseert, voor N.
 „ ende Getuygen op den &c. Ende verklaarde
 „ wt kragte van de Claufule van *Substitutie*, begre-
 „ pen

„pen in de voorz. procuratie, by desen te sub-
 „stitueren, ende in sijn plaats volmagtig te maken
 „H. ende I. ende elx van hun in 't bysonder tot
 „wtvoeringe van de last ende volmagt, hem A.
 „gegeven, gevende ende cederende de voorz.
 „volmagten, ende elx van hen alsulke magt, als
 „hem Comparant by de voorz. procuratie gege-
 „ven is geweest, met ratificatie ende beloften van
 „te doen van waarden houden, 't gene by de
 „voornomde gesubstitueerde verrigt ende wt-
 „gevoert sal werden, consenterende hier van ge-
 „maakt ende geleverd te werden *Akte als in com-
 „muni formâ.* Aldus gedaan ende verleden &c.

HET XIV. DEEL.

Van *Attestatien* ende Getuig-schrioven.

Vrag. *Wat is Attestatie, ofte Getuig-schrioven?*

Antw. Is een *Instrument*, begrioven een verklaringe ende getuygenis van een, of meer personen, tot bewijs van yets dat sy-luyden weten, gehoord, ofte gesien hebben.

Vrag. *Wat staat daar in aan te merken?*

Antw. I. Dat men stelle de ouderdom van de Getuygen, ende dat de selve geloofwaardig zijn om getuygenisse der waarheid te geven.

II. Dat sy de verklaringe doen by eer ende vromigheid, in plaats van Eede, aengesien den Notaris niet en is bevougd den Getuygen Eed af te nemen.

III. Tot wiens versouke de verklaring ende getuygenis geschied.

M 3

IV. Dat

IV. Dat de Getuygen hare verklaringe orentelijk doen, met wdrukkinge van perſoonen, plaats, ende tijd, van het gund dat ſy verklaren, ende of ſy ſulks ſelvs gehoort, of gezien, of van anderen verſtaan hebben, ende van wien, dat ſy geven byſondere redenen van wetenſchap.

V. Dat ſy beloven, des nood ende verſogt zijnde, haer getuygeniſſe t'allen tyden met ſolemnelen ende plegtelyken Eede te beveſtigen.

Atteſtatie.

„ **H**Uyden den &c. Compareerde voor my
 „ N. Notaris Publijk by den Hove van Hol-
 „ land, op de nominatie van de E. Agtbare Hee-
 „ ren die van den Geregte der Stad Leyden gead-
 „ mitteert, binnen der ſelver Stede reſiderende,
 „ ende voor de ondergeſz. Getuygen A. out om-
 „ trent &c. ende B. out omtrent &c. de welke
 „ getuigden ende verklaarden by haare Manne
 „ waare woorden, in plaatſe van Eede, ter re-
 „ quiſitie ende verſouke van C. waarachtig te we-
 „ ſen, dat ſy Depoſanten op den &c. laaftleden,
 „ zijn geweest ten huylſe ende herberge van &c.
 „ alwaer den Requirant mede was, ende aldaar
 „ gezien hebben dat eenen N. in gelage ſat en
 „ dronk, voorts gehoort hebben dat de ſelve &c.
 „ den voornomden Requirant grotelijx inju-
 „ rierde, ende hem (namelijc den Requirant)
 „ na gaf dat hy was een opkooper van geſtole
 „ goed, dat hy de Dieven tot ſijnen huylſe op-
 „ hield, ende herbergde, dat het wonder was dat
 „ hy

hy (denoterende daar mede den Requirant), „
 niet by de kop en wierd gevat, dat sijn Vrouw „
 een Hoer was, ende meer lasterlijke ende in- „
 jurieuse woorden; sonder dat den Requirant „
 eenige de minste reden, ofte woorden, doen- „
 maals tegens hem N. en hadde gehad, geven- „
 de voor redenen van wetenschap, dat sy Depo- „
 santen, daar by aan ende praesent zijn geweest, „
 wyders niet getuygende, praesenteerende 't sel- „
 ve t'allen tyde, des noots zijnde, nader met „
 Eede te bevestigen, consenterende hier van ge- „
 maakt te werden *Acte in communi forma*. Aldus „
 gedaan, verleden ende gepasseert ten Comp- „
 toire mijns Notarii, staande binnen Leyden, „
 in tegenwoordigheyd van de ondergeschreven „
 Getuygen. „

Een ander. .

HUyden den &c. Compareerde voor my „
 &c. N. out omtrent &c. ende N. oud om- „
 trent &c. beyde wonende alhier binnen &c. de „
 welke verklaarde ten versouke van B. Hoof- „
 officier deser Stede, dat sy Comparanten in Ju- „
 lio lefleden, sonder den precysen dag onthou- „
 den te hebben, mede aen de tafel ten eeten „
 zingeweest, ten huysse van M. herbergier in „
 &c. alwaar benevens haer Comparanten me- „
 de aan tafel saten A. ende B. omtrent over den „
 anderen, ende dat hy A. op 't lef van de maal- „
 tijd een glas met wijn aan B. gebragt hebben- „
 de, hy B. het selve weygerende aan te nemen, „

„ A. daar over te onvreden zijnde, 't selve glas
 „ met wijnden selven B. naar sijn hoofd heeft ge-
 „ worpen, dog hem niet en raakte, is het tegen
 „ de muur aan stukken gevlogen, ende de wijn
 „ hem B. over 't lijf gestort, waer over sy bey-
 „ de van de tafel zijn opgevlogen om haar De-
 „ genste krygen, die op het bedde lagen, het
 „ welk by C. daar mede jégewoordig, gefog-
 „ zijnde te beletten, heeft hy A. den selven C.
 „ den Degen door de handen gehaalt, soo dat hy
 „ daar van gequetst is geworden, dog evenwel
 „ door tussien-schieten van andere gasten, zijn A.
 „ ende B. van den anderen gehouden, ende heb-
 „ ben eintelijk, door tussien-spreken, de quaestie
 „ met den anderen afgedronken: gevende voor
 „ redenen van wetenschap daar by aan ende pre-
 „ sent geweest te zijn, ende 't selve wel beschey-
 „ delijk te hebben gesien. Wyders niet getuy-
 „ gende, presenteren 't selve des nood met Eede
 „ te sterken, consenterende hier van gemaakt en-
 „ de geleverd te werden *Acte in communi forma.*
 „ Aldus gedaan ende verleden &c.

Een ander.

„ H U yden den &c. Compareerde voor my
 „ &c. N. out omtrent &c. ende verklaarde
 „ hem nog wel voor te staan, dat ten tyde de
 „ Huwelijxe Voorwaarden tussien S. ende B. ten
 „ huysse van N. in de Maant van Julii 1600. son-
 „ der inden juyften tijd behaalt te zijn, besloten
 „ werden, aan de zyde van de voornomde B. ge-
 „ staan

III. Bouk, *Van Gemeenschap, &c.* XV. Deel. 185
 staen ende aangedrongen wierd, dat sy by over-
 lijden van S. soude verbeterd zijn met een Kinds
 gedeelte, ende dat aan de zyde van S. gepresen-
 teert wierd een somme van &c. dog dat naar sijn
 Comparants beste onthoud partijen ten laatsten
 op het voorz. Kinds gedeelte zijn geaccor-
 deert, blyvende voorts winst ende verlies ge-
 meen, gevende voor redenen van wetenschap
 dat hy Comparant daar by aan ende over is ge-
 weest, wyders niet getuygende, presenteerde
 't selve met Eede te iterken. Confenterende &c.

HET XV. DEEL.

Van Gemeenschap ende Overkomsten van Maatschap ende Vennootschap, Staat, Inven- taris, Scheydinge, Deylinge, Bewijs ende Wtkoop, &c.

VRage: *waariu verschild Gemeenschap, ende Maat-
 schap, ofte Vennootschap?*

Antw. Dat Gemeenschap is een gerechtigheid tot eenig deel van aangeervt, of ander van buyten aangekomen goed, dat onder meer deel-pligtigen moet werden verdeelt; ende Maatschap, ofte Vennootschap, is een onderhandeling ende Overkomst, daar by twee, of meer, aangaangemeenschap van winst ofte verlies.

Vrag. *wat komt in gesamentlijke Ervenisse, soo veel de instellinge aangaat, aan te merken?*

Antw. Staat ende Inventaris, Reekeninge, Kavelinge ende Scheydinge, Bewijs ende Wtkoop,

Vrag. Hoedanig moet kavelinge ende *ſcheydinge van gefamentlijke Erveniffe* gedaan werden , ende wat ſtaat daar in aan te merken?

Antw. Datter van de gemeene goederen goeden ſtaat ende beſchryvinge werd gemaakt , ende geleverd , op het aangeven van die gene die Boedel-houder is , ofte anderſins de verantwoordinge moet doen , of het bewind van dien is toevertrouwt , ende de reddinge van den Boedel , ſoo verre gedaan zijnde , dat daar ſcheydinge ende deilinge vallen kan , daar van gedaan werde goede rekening , bewijs ende reliqua , om dien volgende verdeelinge ende ſcheydinge gemaakt te werden , de welke daar op geſchied in deſer yougen .

Dat vande contante ende gereede goederen , de welke verdeelt kunnen werden , de deel-looten gemaakt werden naar yders geregte aandeel , ſoo wt kragte van Testament ende Wtterſtewille , als anderſins , *ab inteſtato* , ende by verſterv , daar toe ſonderling te letten ſtaat , ende in 't hoofd van de ſcheyding ende deyling wt te drukken , de qualiteyt van de Ervgenamen , wt welken hoofde , ende in wat yougen ſy tot de erveniſſe zijn geregtigt , hoe na dat ſy den Overleden hebben beſtaan , &c.

Maar in ongereede goederen , daar in de Ervgenamen tot Verkoopinge niet en willen komen , 't welk meeft in onroerende goederen te paſſe komt , moet men de ſelve aan Looten verdeelen ; ende de ongelijke ſtukken met geld vergoeden , ſoodanig dat de grootſte ende beſte ſtukken , aar
de

de minste soo veel toe geven moeten, als sy meerder waart zijn, ende werd alsdan daar over het Lot geworpen ende gekavelt, onder foodanig besprek, als dan naar gelegenheid, by elk deel-lot gestelt werd, waar van een Kavel-cedulle ende scheidinge gemaakt, ende tot bewijs ende geheugenisse werd verleden: daar inne, hoe ende in wat vougen, ende aart wie de Kavelinge ende Lotinge is gevallen; onder welke Conditiën, voorts met volkomen quitantie van haar selven, met haar aanbedeelde, ten vollen vergenougt te houden, sonder den een den ander om eenige andere naarder, ofte verder scheidinge, ofte deylinge te bemoeyen, en in Regten, nog daar buyten, welke Kaveling ende scheidung alsoo verleden zijnde, het zy onder de handteykening van de Ervgenamen selvs, ofte voor Notaris ende Getuygen, het welke het sekerste is, hebben kragt van Geregts-brieven; ende werd den eygendom van foodanige gedeilde goederen daar mede volkomentlijk verkregen, sonder dat noodig is, dat de Ervgenamen malkander vorder Overdragt van elx aangedeelde ende angekavelde goederen behouven te doen, ten waar, ende voor soo veel als het aanbedeelde onroerende goed meerder als sijn regte aandeel quam te bedragen, ten welken einde daar van voor soo veel Verly voor de Geregte van de plaats soude moeten geschieden.

Vrag. Wat is bewijs ende wtkoop, ende wanneer heeft het selve plaats?

Antw. Bewijs ende wtkoop heeft plaats van
Kin-

Kinderen tegens de langst-levende Vader, ofte Moeder, de welke by Testament daar in niet en hebben voorzien.

Vrag. wat staat daar in aan te merken?

Antw. Alvoorens te komen tot het bewijs ende wtkoop, wegens der Kinderen Vaders, of Moeders Ervdeel, moet by de Voogden der selver, soo sy minderjarig zijn, ende de langstlevende Ouders, gemaakt ende geleverd werden Staat ende Inventaris, dat is, beschryvinge van den Boedel, ende dat de langstlevende verklaart, ten minsten, by eer ende vromigheid, in plaats van Eede den selven Inventaris opregt te zijn, daar op aanschouw genomen zijnde, op de opvoeding van de Kinderen, naar dat sy klein, of groot zijn, de wtkoop werde gedaan, ende naar redelijkheid werd begroot, wat? ende hoe veel Kinderen, boven de opvoeding na haren staat ende gelegentheid te doen, voor haar Vaders, of Moeders Erv-portie ende bewijs, sullen genieten, het welk op eenige vaste goederen, ten minsten met goede Borg-togt, werd verseekert, welke scheidinge ende deilinge, anders genomt, vertigtinge, de langstlevende, ofte ook de naaste Vrunden, ofte Voogden van de Kinderen, t'allen tijden verfoeken ende doen, alwaar 't dat de langstlevende niet gesint en was te hertrouwen, dog heeft wel meest plaats by herhuwelijken.

Vrag. Wat is Staat ende Inventaris?

Antw. *Inventaris* is een juiste beschryvinge van de goederen, ende gantse gelegentheid van den Boedel van den Overleden.

Vrag.

Vrag. *Wat staat daar in aan te merken?*

Antw. I. Dat de selve moet geschieden op den naam, ende van wegen den genen die de verantwoordinge van den Boedel gehouden is te doen, ofte andersins het bewind ende bestieringe werd toebetrouwt, te leveren aan handen van de andere mede-Ervgenamen, of die gene daar toe geregtigt.

II. Dat de selve beschryvinge ordentelijk geschiede, eerst de voordeelen, ende onder de selve eerst de gereede Penningen, daar aan de onroerende goederen, daar naar de Rente-brieven, Obligatien, Bouk-schulden, &c. daar naar de roerende goederen, als Kleederen, Juweelen, Silver-werk, Linnewaas, ende verderen Inboedel met ordre. De voordeelen gestelt zijnde, volgen de lasten des Boedels met gelijke ordre, als eerst de speciale Hypothequatien ende Verbanden, Rente-brieven, ende beswaarde Hooft-sommen, daar naar Obligatien, ende daar aan loopende Schulden, ende soo voort.

III. Dat de selve gefloten werden met de volgende Clausulen; *Alas geïnventariseert by &c. op 't aangeven van N. N. de welke verklaarde hem daar inne opregtelijk gedragen te hebben, ende naar sijn beste kennisse ende wetenschap, sonder sijns wetens yets verswogen, of agtergehouden te hebben, belovende daaromme, indien namaals bevonden mogte werden, dat desen Inventaris met eenige stukken behoorden vermeerderd, of vermindert te werden, dat de selve daar naar sal werden geregt tot gemeen voordeel, ofte schade, sonder daar inne behaalt te willen zijn, &c.*

Vrag.

Vrag. Hoedanig komt men voort tot de scheidinge ende deylinge van gemeene aangeevde goedereu?

Antw. Eerst by reekening van de goederen, de welke tot gereed hebben kunnen, ofte moeten werden gemaakt, te doen by die gene, dewelke, ofte by den Overleden, of by de Ervgenamen, ofte deelpligtigen tot Executeur is gestelt, slaande op de posten in den Inventaris begrepen, waar van den ontfang ende wtgeef werd wtgedrukt, ende wtgetrokken, ende de verder deelbare stukken by memorie werden gebragt, het welk gedaan zijnde, daar wt een Staat ende Massa werd gemaakt, ende daar wt de verdelinge ende toeschikking van yders aandeel, het zy aan de stukken in den Staat begrepen, by taxatie, of onderlinge Overkomst, tot een seekre somme gerekent, of aan geld, of Actie, naar gelegenheid, daar inne gerekent het gund yder van de selve genooten heeft, ofte in den Boedel als selv-schuldige moet inbrengen, het welk ten dien aansien in den ontfang van de Reekening mede als ontfangen werd gerekent, ofte moet de Massa ende Staat van den Boedel, buyten de Reekening, indien 't selve aldaar niet in ontfang, maer voor memorie gebragt en is, daar mede als een effect des Boedels werden verhoogt.

Vrag. Hoedanig moet een Contract van Maatschap, ofte Vennootschap wtgesteld werden, ende wat staat daar in aante merken?

Antw. Eerst wtdrukking van de handeling die men voor heeft in Compagnie te doen, ende de
con-

III. Bouk. *Van Gemeenschap, &c.* XV. Deel. 191
conditien daar by bedongen, wat, ende hoe veel
elx der Vennoten sal by leggen, ende wat deel
elx in winst ende verlies sal hebben, ende wat
d'een of d'ander voor sijn byfondren dienst, of-
te arbeid, voor wt sal trekken: andersins wer-
den de deelen gerekent naar aandeel van het by-
geleyke.

Volgen de Formulieren hier toe behoorende.

Inventaris van Goederen.

**Staat ende Inventaris van den Boedel ende
goederen, naargelaten ende metter doot ont-
ruimt by N. overleden binnen &c. op den
&c. ende ten behouve van N. ende N. sijne
Ervgenamen, gemaakt ende by geschrifte ge-
stelt by my Notaris Publiik, ten versouke van
C. ende D. beyde Testamentaire Voogden,
alles op het aangeven van E. ende gestelt in
guldens, tot veertig grooten 't stuk, stuuyvers
ende penningen, naar advenant, als volgt:**

Onroerende Goederen.

Eerst, een Huis ende Erve, staande ende ge-
legen binnen deser Stede, &c. belend ende
belegen hebbende &c. strekkende voor vande
straat tot agter aan &c. volgens de oude Brie-
ven ende bescheyden daar van zijnde.

Nog seckre Wooninge, als Huis ende Erv,
Schuur, Barg ende Land daar aan gelegen, ende
behoor-

„behoorende, groot't'samen &c. Morgen, gele-
 „gen in den Ambagte van &c. belend ende bele-
 „gen hebbende &c. voorts volgens de Brieven
 „ende bescheyden daar van zijnde.

Rente-brieven.

„**E**Erst, een Rente-brief, sprekende tot laste
 „van &c. innehoudende een Jaarlixe Rente
 „van &c. guldens, verschijnende Jaarliix den &c.
 „losbaar met een Capitaal van &c. specialijk ge-
 „vestigt op een Huis ende Ery, staande ende ge-
 „legen &c. gepasseert voor Schepenen van &c. in
 „dato den &c.

„Nog een Schepenen bezegelden Rente-
 „brief, sprekende ten lasten van &c.

Obligatien.

„**E**Erst, een Obligatie, sprekende tot laste van
 „&c. innehoudende een somme van &c. ge-
 „vende Interest jegens &c. van 't hondert, ver-
 „schijnende Jaarliix den &c. vermogens de selve
 „Obligatie voor den Notaris N. ende Getuy-
 „gen gepasseert, op den &c.

Actien ende Inschulden.

„N. N. is schuldig &c. ter sake van &c.
 „Nog komt den Boedel van N. de somme van &c.

Gereede Penningen.

„De gereede Penningen op het Overlijde van
 „A. bevonden, bedragen in 't geheel de somme
 „van &c.

Rec-

Roerende Goederen.

Ende eerst Imboedel

Vier Beddens met vier Peuluen.	”
Twaalf Oor-kuffens.	”
Vier groene Dekens.	”
Vier witte Dekens.	”
Vier-en-twintig paar Slaap-lakens.	”
Ses-en-dertig Kuffe-sloopen.	”
Vier Tafel-lakens, yder groot &c.	”
Twaalf dozijn Servetten, Jerusalems-kruys.	”
Vier dozijn Servetten, Pavi.	”
Twee dozijn Servetten, Roose-krans.	”

Inweelen ende Silver-werk.

Een goude Ring, met een vierkant diamant-steen daar in.	”
Een goude Ring, met een klap-bek daar in.	”
Een goude Ketting.	”
Een brant-corale Ketting.	”
Twee paar goude Stijfes.	”
Twee halve goude Maanen.	”
Een goude Naalde.	”
Een silvere Beker.	”
Een Yf-beker.	”
Twaalf silvere Lepelen.	”

N

Ses

- „ Ses silvere Eyer-lepels.
- „ Een silvere Moster-pot.

Kleederen den Overleden toebehoorende.

- „ Een pak fulpe Kleederen.
- „ Een pak greyne Kleederen.
- „ Een swart lakens Kleed.
- „ Een swarte Mantel , met fulp gevoert.
- „ Een swarte greyne Mantel.
- „ Een roo Hembt-rok.
- „ Een paar swarte zijde Hoofsen.
- „ Een halve Kastoer-hoet.

Huyfraat ende Imboedel.

In 't Voor-huys.

- „ Een Houk-bank.
- „ Twee Stoelen.
- „ Ses Tafereelen.

In de Keuken.

- „ Ses Stoelen.
- „ Een Tafel.
- „ Twee Tafereelen.
- „ Het conterfeitfel van den Overleden.

Op de Voor-kamer.

- „ Een Koets.
- „ Een Tafel.
- „ Een Stoel.

Op de Agter-kamer.

Een Bakermat.	”
Een Lessenaar.	”
Een Schabel.	”

Lasten des Boedels.

E Erst komt A. ten laste van den Overleden, „
 een Jaarlijxe Rente van &c. verschynende „
 Jaarlijx den &c. los baar met een somme van „
 &c. specialijk gevestigd op des Overledens „
 Huis en Erv, staande &c. „

Nog by Obligatie de somme van &c. te be- „
 talen aan &c. met den Intrest, à 4 ten hon- „
 dert, zedert &c. „

Nog komt B. ten lasten van den Overleden, „
 een somme van &c. gulden, ende nog &c. gul- „
 den over verloopene Interessens, verschynende „
 Jaarlijx, &c. „

Nog komt A. de somme van &c. ter saake „
 van &c. „

Dood-schulden.

E Erst komt den Wijn-kooper C. een somme „
 van &c. over &c. stoopt Rijnse Wijn, ter „
 begravenis ende op het Dood-maal van den O- „
 verledene geconsumeert. „

Komt nog D. Bakker over geleverd Brood, „
 ten einde als boven geconsumeert, een som- „
 me van &c. „

Nog komt E. Vlees-houwer, over geleverd „

„ Vlees , ten einde als boven geconsumeert , een
„ somme van &c.

„ Komt de Bidders voor hare dieften , een
„ somme van &c.

„ Komt den Graav-maker voor het openen
„ van het Graf , een somme van &c.

„ Komt den Timmer-man voor het Dood-
„ blok , ende het kleed daar toe gedaan hebben-
„ de , een somme van &c.

„ Nog betaalt aan die gene die den Overleden
„ gewaad hebben , een somme van &c.

„ Nog aan de Gebuurte vereert , een somme
„ van &c.

„ Aldus geïnventarifeert by &c. op het aange-
„ ven van E. als in 't hoofd van desen , de welke
„ verklaarde hem daar in opregtelyk , ende naar
„ sijn beste kennis ende wetenschap gedragen te
„ hebben , sonder sijns wetens yets verſwegen , of
„ agtergehouden te hebben ; belovende daarom-
„ me indien namaals bevonden mogt werden , dat
„ desen Inventaris met eenige ſtukken behoorden
„ vermeerdert , of vermindert te werden , dat de
„ ſelve daar naar ſal werden geregt tot gemeen
„ voordeel , ofte ſchade , ſonder daar inne behaalt
„ te willen zijn ; præſenterende ook den ſelven
„ als wel ende deugdelijk gemaakt , des noods
„ zijnde , by Eede te ſullen verſterkken. In ken-
„ niſſe der waarheid geteykent deſen &c.

My jegenwoordig

N. N. Notaris Publ.

Bewijs

Bewijs ende Wtkoop.

HUyden den &c. Compareerde voor my „
 Notaris Publijk ende voor de nabeschre- „
 ve Getuygen A. Weduenaar vanzal: B. ter „
 eenre , ende C. als Oom ende Testamentaire „
 Voogd van D. out omtrent &c. Jaren, naarge- „
 laten Kind van de voorfz. A. by B. voornomt „
 geprocreëert, ter andre zyde: te kennien geven „
 de hy A. dat hy benevens fijn Huiſvrouw op ten „
 &c. voor den Notaris N. ende ſeekre Getuygen „
 hadde gemaakt hare Testament ende Wtterſte- „
 wille, waar by den eerſt-ſtervende de langſt-le- „
 vende hadde geſtelt tot fijn eenig ende algeheel „
 Ervgenaam, in alle de goederen, roerende ende „
 onroerende, *Actien* ende *Creditien*, geen wtgeſon- „
 dert, ſulx ende in dier vougen d'eerſt-ſtervende „
 de langſt-levende ſal komen naar te laten, dog „
 met die laſt, dat de langſt-levende het Kind, of „
 Kinderen, by den andren verwekt, gehouden „
 ſal zyn, eerlijk ende naar den eis van den ſtaat „
 des Boedels te alimenteren, ſoo in eeten, drin- „
 ken, kleeden ende reeden, van wolle, linnen „
 mitſgaders havenis ende gemak te doen, ſoo „
 in ſiekte, als geſontheit, al ende ſulx een goed „
 Vader, of Moeder gehouden is te doen; en „
 de dit alles ter tijd ende wylen toe de voorfz. „
 Kind, of Kinderen, gekomen ſullen zyn ten „
 ouderdom van vijf-en-twing Jaaren, Huwe- „
 lijken, of andren geapprobeerden ſtaate, ende „
 alſdan de voorfz. Kind, of Kinderen, ſoo veel „

„wt te reyken, als de langstlevende in conscien-
 „tie bevinden sal te behooren, soo verklaarden
 „sy Comparanten, naar voorgaande openinge
 „van den staat sijns Boedels, metten andren ver-
 „dragen ende over-eengekomen te zijn; dat hy
 „A. in gevolge van de last hem by het voorfz.
 „Testament opgelegd, sijne voorfz. Kind, of
 „Kinderen, boven de voorfz. opvoedinge, soo
 „haast sy ten ouderdom van xxv. Jaaren, Hu-
 „welijken, of anderen geapprobeerde staate sul-
 „len zijn gekomen, sal wtkeeren ende laten vol-
 „gen een somme van &c. ende dit alles vry geld,
 „sonder eenige kortinge, tot naarkominge van
 „'t gunt voorfz. staat, soo verbind hy Compa-
 „rant sijn perfoon ende goederen, stellende de
 „selve ten bedwange ende executie van allen
 „'s Heeren Regten ende Regteren, ende specia-
 „lijk den Hove van Holland, alles sonder be-
 „drog: Consenterende hier van gemaakt, ende
 „door my Notario geleverd te werden, een, of
 „meer Instrumenten in behoorlijke *formâ*. Al-
 „dus gedaan tot &c. in presentie van N. als Ge-
 „tuygen hier toe versogt.

Een ander.

„HUYden den &c. Compareerde voor ons
 „N. Schout, ende N. N. Schepenen ende
 „Wees-mannen in den Ambagte van &c. We-
 „duwenaar van B. ter eenre, C. ende D. als ge-
 „stelde Voogden over E. out omtrent &c. naar-
 „gelaten Wees-kind by hem A. gewonnen, wt
 „sijn

zijn overleden Huysvrouw B. ter andere zij-
 den, ende verklaarden de voornomde Com-
 paranten, ten overstaan van ons Schout ende,
 Wees-mannen over de begrootinge ende be-
 wijs van des selvs Kinds Moeders Erv-portie,
 by forme van Wtkoop, verdragen ende over-
 een-gekomen te zijn, dat de voornomde A.,
 als Boedel-houder alle de effecten des Boedels,
 by hem, ende den voornoemde B. in 't gemeen,
 beseten sal blijven, behouden ende besitten,
 ende de lasten van dien t'sijnen particuliere la-
 sten sal nemen, ende het voornomde Wees-
 kind daar van bevryden, des dat hy het voor-
 nomde Wees-kind t'sijnen lasten sal onder-
 houden in opvoedinge van eeten, drinken, ha-
 venis ende gemak te doen, soo wel in siekte,
 als gesontheid, het selve te laten leeren lesen,
 schryven, ende een goed handwerk, naar ge-
 legentheid, ende tot den ouderdom van vijf-
 en-twintig Jaaren, of andere geapprobeerde,
 state gekomen zijnde, boven dien sal wtkee-
 ren een somme van &c. eens, onder speciaal
 verband van zijn &c. voorts generalijk zijn
 persoon ende goederen geen wtgesondert, ten
 bedwange ende executie van alle 's Heeren,
 Regten ende Regteren, ende speciaalijk den
 Ed. Hove van Holland. In kennisse der waar-
 heid &c.

*Reekening, Staat, Scheydinge ende
Deylinge.*

Liquidatie, Staat, Schiftinge, Scheydinge ende Deylinge van de Boedels ende goederen van Lambert Iansz. ende Iannetge Ians, in haar leven Egte-luyden waren; beyde overleden in &c. welke moet gedeelt ende genoten werden by Klaas Anxumfz., als getrouwt hebbende Leuntgen Meesen, Ian Pieterfz., als getrouwt hebbende Krijntgen Meesen, de Kinderen van Huybert Meesz. Item, by het naargelaten Kind van Maartgen Meesen, insgelijx by Ian Pieterfz., Dirk Pieterfz., Maartgen Pieters, Reyn Pieterfz., ende Lijfbeth Pieters. Nog by Henrik, Ian ende Cornelis Willemfz., alle hoeft voor hoeft voor een veertiende part, ende ten laaftten nog by Willem Klaafz., als getrouwt hebbende Maartge Iocobs, Brèchje, ende Ian Iacobfz., nagelaten kinderen van Iacob Meesz., gesamentlijk voor het resterende veertiende part, alle Broeders ende Susters-kinderen, mitfgaders kinds-kinderen, ende Ervgenamen van Lambert Iansz., voor d'eene helfte van de voorfz. Boedels. Nog by Kors Iansz., als getrouwt hebbende Marijtge Ariens, Cornelis Arentfz., beyde

beyde nagelaten kinderen van Trijntge Jans, die een volle Sufter was van Jan-
 netge Ians voornomt, te samen eerst
 voor een vierde part, ende nog by de
 selve Kort Jansz., ende Cornelis A-
 rentsz. voor een derde part in het re-
 sterende vierde part, Iacob Cornelisz.
 voor een derde part, als bestaande den
 Overleden van halven bloede, ende ten
 laatsten by Cornelis Iansz., oude Cor-
 nelis Iansz., Ian Gerritsz., als getrouwt
 hebbende Maartge Ians, ende Symon
 Iansz., als getrouwt hebbende Neeltge,
 mitsgaders by Iannetge Ians, ende Ioof-
 ge Jacobs, nagelaten kinderen van Mag-
 telt Cornelis, die den overleden mede
 maar van halve bloede was bestaan-
 de, te samen voor het resterende derde
 part in een vierde part van de voorsz.
 Boedels, *in qualite* voorsz., Ervgena-
 men van de voornomde Iannetge Ians,
 voor de wederhelfte, alhier te samen ge-
 vougt wt den Inventaris van den Boe-
 del ende Goederen van den voornom-
 den Lambert Iansz., ende Iannetge
 Ians, gemaakt op het aangeven van Ian
 Pieterfz., voor den Notaris N. N. en-
 de seekre Getuygen, op den &c. ende
 gestelt in guldens, tot xl. grooten stuk,
 stuyvers ende penningen, naar adve-
 nant, als volgt:

N 5

Volgt

Volgt eerst Reekeninge, Liquidatie ende Vereffeninge.

Ontfang.

„ **E**erst ontfangen op het maaken van den Inventaris, in verscheyden specien, ende eenig onbekend geld, een somme van &c. als in den Inventaris fol. &c. dus hier d'selve —

„ Nog ontfangen wt handen van &c. een somme van &c. in voldoeninge van een Obligatie, inne-houdende een somme van &c. midsgaders eenige verlooppen Interessen als in den Inventaris fol. &c. dus hier d'selve — —

„ Nog ontfangen van &c. een somme van &c. in voldoeninge van een Jaar Land - huur van ontrent &c. Honden Lands, gelegen in de Heerlijkheid van &c. verschenen &c. dus hier d'selve — — —

„ Nog ontfangen van &c. een somme van &c. guldens, namentlijk &c. guldens, in voldoeninge van een Obligatie van &c. guldens, ende de refterende somme in voldoeninge van &c. Jaaren Interest, verschenen den &c. —

„ Somma vande ontfang is, *iiij^m. v^c lx guld. iij. st.*

Wtgeef jegens den voorgaanden ontfang.

„ Eerst betaalt aan &c. over 't gene Lambert Janfz. t'sijnen huysc hadde verteert, een somme van — — — —

Nog

Nog betaalt aan &c. een somme van &c. in „
voldoeninge van 't gund hy aan Bier, Vis ende „
Brood veritrekt hadde, ten behouve van de ge- „
meene Vrunden, dus hier d'felve ——— „

Nog betaalt aan &c. over leverantie van ee- „
nige halve Vaten Biers, ter somme van ——— „

Nog betaalt aan &c. over gedaan arbeys- „
loon, ende voor het gaaren van de Boel-Cedul- „
le, een somme van ——— ——— „

Nog betaalt aan Jacob Cornelisz., als Vader „
van Jan Jacobsz. een somme van &c. in voldoe- „
ninge van 't Legaat, dat sijn Soon by Jannetje „
Jans was gemaakt, ende 't welk de Erygenamen „
van de selve Jannetje Jans gehouden zijn in „
staat te brengen, dus hier d'felve ——— „

Nog betaalt aan Teunis Arentsz., Geertjen „
Jans, ende Pieter Janz. Kinderen van Jan Cor- „
nelisz. een somme van &c. in voldoeninge van „
't gund haar over seker Legaat by Jannetje „
Jans aan haar gemaakt was competerende, en- „
de welke somme by d'felve Jannetje Jans Ery- „
genamen als vooren, ingebracht moeten werden, „
of anders Erygenamen van Lambert Janz. daar „
jegens vergelijkt, ergo hier de selve ——— „

Nog betaalt aan &c. een somme van &c. in „
voldoeninge van 't gund hem over verteerde „
Gelagen t'sijnen Huysse gedaan was Compete- „
rende, ergo hier d'felve ——— ——— „

Nog betaalt aan &c. een somme van &c. in „
voldoeninge van 't gene hem als gaarder van de „
Boel-

„ Boel-Cedulle van de Ervgenamen van Ian Cornelisz. by Lambert Ianfz. gekoft was competentende, dus hier d'felve ———

„ Nog betaalt aan &c. Landmeter van Rijnland, een somme van &c. in voldoeninge van 't gund hem over verdient salaris, gevallen in het meten van 't Land van &c. was competentende, hier volgens quytantie de selve ———

„ Nog betaalt aan &c. Brouwer, een somme van &c. in voldoeninge van 't gund hem over leverantie van Bier en Bostel was competentende, hier volgens quytantie de selve ———

„ Nog betaalt aan Maartje Pieters, een somme van &c. over restitutie van 't gund sy voor reekening van Lambert Ianfz. aan N. N. heeft betaalt, hier volgens quytantie de selve ———

„ Nog betaalt aan &c. Secretaris van &c. een somme van &c. in voldoeninge van 't gund hem over Verpondingen, Morgen, Molen-gelden, Verlaat-gelden, mitfgaders het Schryven, Zegelen ende teykenen van de Brieven van het Land, gelegen in den Ambagte van &c. mitfgaders nog eenige andre onkosten was competentende, hier volgens twee distincte quytantien, de selve ———

„ Nog betaalt aan &c. over 't gund hem als rechte van koop van een Koe ende een paar Kaaften was competentende, een somme van &c. —

„ Nog betaalt aan den Notaris N. over 't gund hem quam over verdient salaris ende verschoo-

III. Bouk. *Van Gemeenschap, &c.* XV. Deel. 205
 te penningen, gevallen voor de Vierschare van „
 &c. in der saake van de voorz. Ervgenamen „
 tegens &c. volgens specificatie ende quytan- „
 tie, een somme van ——— ——— „

Nog komt den selven over verdient salaris „
 ende verschooten penningen in 's Boedels saa- „
 ken gevallen, mede volgens specificatie, een „
 somme van ——— ——— „

Nog voor het ontfangen, administreren „
 wtgeven van een somme van &c. den hondert- „
 sten penning, bedragende t'samen een somme „
 van ——— ——— ——— „

Nog betaalt aan &c. Waart, over 't gund „
 op eenige Comparitien, doen van de Reeke- „
 ningen ende Scheydingen, t'sijnen Huyse in „
 vericheyde stonden is verteert, een somme „
 van &c. ——— ——— „

Somma van den wtgeef is ——— „

vij^e. lxxxj. guld. xv. stuyv. „

Ende den ontfang bedraagt als boven „

iiij^m. v^e. lx. guld. iij. stuyv. „

Jegens malkanderen vereffent, komt meer „
 ontfangen als wtgegeven een somme van „

iiij^m. vjc. lxxvij. guld vij. stuyv. „

Volgt Staat van de overschietende Goederen :

Eerst werd alhier in Staate gebragt een som- „
 me van &c. die als hier vooren meer ontfan- „
 gen als wtgegeven zijn, dus hier d' selve ———

Nog

„ Nog werd alhier in staat gebragt een somme
 „ van &c. die Cornelis Arentsz. ter sake van eenige
 „ geleende penningen, als anders, met de
 „ verschenen Interessen van dien, als in den Inventaris
 „ Fol. &c. in &c. distincte Posten, ende volgens
 „ seekere liquidatie, of afrekeninge schuldig
 „ is, dus hier d'selve

„ Nog werd alhier in staat gebragt seekere Lijste,
 „ innehoudende een somme van &c. die by verkoopinge
 „ van de meubele goederen, toebehoort hebbende voor
 „ een gedeelte de Ervgenamen van Lambert Jansz.
 „ alleen, ende de rest alle de voorz. Ervgenamen,
 „ t'samen zijn geprocedeert, hier volgens de Lijste
 „ daar van zijnde, de selve

„ Somma van alle de effecten des Boedels is —

*waar van voor alle deelingē, by de Ervgenamen
 van Lambert Jansz. moeten afgetrokken worden
 de naavolgende sommen :*

„ Als eerst een somme van &c. in vergelyking van de
 „ Legaten die Jannetjen Jans aan de Kinderen van
 „ Jan Cornelisz. ende Jacob Cornelisz. gemaakt heeft
 „ gehadt, vermogen haar Testament, gepasseert voor
 „ den Notaris N. ende seekre Getuygen op ten &c.
 „ hier de selve

„ Nog een somme van &c. die by verkoopinge zijn
 „ geprocedeert van eenige goederen, die Lambert
 „ Jansz. jegens de Ervgenamen van de voor-

III. Bouk. *Van Gemeenschap, &c.* XV. Deel. 207
 voornomde Jannetje Jans, foo van Kleeren, „
 Linnen, Wollen, als anders, hadden gedeelt, „
 vermogens de Boel-Cedulle van dato den &c. „
 hier de selve ——— ——— ——— „

Ende nog een fomme van &c. die naar 't o- „
 verlyden van Lambert Ianz. van de refteren- „
 de Wolle ende Linnen Kleederen, mitfgaders „
 eenigen Huijsraat, die hem als vooren aanbe- „
 deelt waren is geprocedeert, vermogens de „
 Lijste daar van zijnde, hier de selve ——— „

Somma t'samen ——— „

Blijft overfulx fuyvers deelbaar „
 iij^m. j^c. xxviij. guld. x. ftuyv. „

Daar van yders helfte bedraagt „
 ij^m. lxiiij. guld. v. ftuyv. „

*Volgt Schiftinge, Scheydinge ende Deylinge, ende
 eerst tuffchen Lambert Janz. Ervgenamen.*

De gefamentlijke Ervgenamen van Lam- „
 bert Ianz. competeren eerst voor haar helfte „
 een fomme van ——— ij^m. lxiiij. guld. v. ftuyv. „

Nog een fomme van vijf hondert, twee-en- „
 tfeventig gulden, agtien ftuyvers, die fy als hier „
 vooren voor uyt moeten trekken, hier ——— „

v^c. lxxij. guld. xviiij. ftuyv. „

Makende fomma t'samen ij^m. vj^c. xxxviij. g. ij. ft. „

In voldoeninge van dien, foo fullen fy eerst „
 ontfangen wt de Boel-cedulle, of Lijste van „
 de goederen, die de Ervgenamen onder mal- „
 kan-

208 PRACTYK DER NOTARISSEN.

„ kanderen hebben gekoft op den &c. een fom-
„ me van ——— iij^c. lxxvij. guld. viij. ftuyv.

„ Nog aan geld een fomme van ———
„ ijm. ij^c. lxxvij. guld. xv. ftuyv.

„ Wtbrengende te famen de voorfz fomme van
„ ijm. vjc. xxxvij. guld, iij. ftuyv.

*d' Erygenamen van Fannetje Fans, compe-
teren voor haar helft mede een fomme van
ijm. lxiij. guld. v. ftuyv.*

„ In voldoeninge van dien, foo werd haar by
„ defen aanbedeelt :

„ Eerft een fomme van &c. guldens, die N. o-
„ ver koop van een laken aenden Boedel fchul-
„ dig is, vermogens de meer-gemelte Lijfte, dus
„ hier gelijke ——— ———

„ Nog het gund &c. over koop van een groe-
„ ne Deken fchuldig is, als in de voorfz. lijfte,
„ een fomme van ——— ———

„ Nog het gene N. over koop van een ftuk
„ Rook-vleys fchuldig is, tot ———

„ Nog het gene N. fchuldig is, als hier vooren
„ ftaat wtgedrukt, ter fomme van ———

„ Nog het gene N. fchuldig is ter fomme van -
„ Ende nog aan geld een fomme van ———

„ Wtbrengende te famen de voorfz. fomme
„ van ——— ——— ———

„ ijm. lxiij. guld. v. ftuyv.

Volgt

*Volgt Smaldeelingte tuffen de Erygenamen
van Lambert Fansz.*

De voorfz. Erygenamen zijn als hier vooren „
aanbedeelt, een fomme van ——— „
ij^m. vj^c. xxxvij. guld. iij. ftuyv. „

*Ende fy gelet dat Lambert Fansz. veertien
Erygenamen heeft nagelaten, daar van der-
tien perfooncn, elx hoeft voor hoeft, ende wy-
ders de drie kinderen van Jacob Meesz., te
famen voor een hoeft, een veertiende part
competeert, bedragende &c. ———*

Dirk Pieterfz. competeert voor fijn veer- „
tiende part ——— „
j^c. lxxxvij. guld. vij. ftuyv. „

In voldoeninge van dien foo werd hem eerft „
aanbedeelt een fomme van &c. die hy over koop „
van verfcheyde goederen aan den Boedel fchul- „
dig was, hier de felve ——— „

Nog aan geld een fomme van ——— „
Somma t'famen de voorfz. fomme van ——— „
j^c. lxxxvij. guld. vij. ftuyv. „

*Fan Pieterfz. komt infgelyx voor een veer-
tiende part.*

In voldoeninge van dien, foo werd hem eerft „
aanbedeelt, het gund hy over koop van ver- „
fchey-
O

- „ fcheyde goederen, foo Linnen als Wollen, aan
 „ den Boedel ſchuldig is, ter ſomme van _____
 „ Ende nog aan geld, een ſomme van' _____
 „ Wtbrengende te ſamen de voorſz. ſomme
 „ van _____

Maartgen Pieters komt mede voor een veertiende part.

- „ In voldoeninge van dien, ſoo werd haar by
 „ deſen aanbedeelt, een ſomme van _____

Lijſbeth Pieters komt van gelijcke voor een veertiende part.

- „ In voldoeninge van dien, ſo werd haar by de-
 „ ſen aanbedeelt, een ſomme van _____

*Reyn Pieterſz. komt oock voor een veertien-
 de part.*

- „ In voldoeninge van dien, ſoo werd hem by
 „ deſen aanbedeeld, eerſt het gund hy over koop
 „ van eenige goederen aan den Boedel ſchuldig is,
 „ ter ſomme van _____
 „ Ende nog aan geld een ſomme van _____
 „ Wtbrengende t'ſamen de voorſz. ſomme --

*De Kinderen van Huybert Meefz. komt
 inſgelijx voor een veertiende part.*

- „ In voldoeninge van dien ſoo werd haar by
 „ deſen aanbedeelt een ſomme van _____

Het

Het kind van Maartgen Meesen, komt oock voor een veertiende part.

In voldoeninge van dien, soo werd de selve „
 me te by dese aanbedeelt een somme van ——— „

Leendert Meesz. komt mede voor een veertiende part.

In voldoeninge van dien, soo werd hem by „
 desen aanbedeelt, eerst het gund hy over koop „
 van verscheyde goederen aan den Boedel schul- „
 dig is, ter somme van ——— ——— „

Ende nog aan geld, een somme van ——— „
 Wtbrengende t'samen de voorz. somme ——— „

Jan Pietersz. als getrouwt hebbende Krijntge Meesen, komt mede voor een veertiende part, een somme van ———

In voldoeninge van dien, soo werd hem by „
 desen aanbedeelt, eerst het gund hy over koop „
 van verscheyde goederen aan den Boedel schul- „
 dig is, volgens de lijst de daar van zijnde, ter som- „
 me van ——— ——— „

En nog aan geld, een somme van ——— „
 Wtbrengende t'samen de voorz. somme „
 van ——— ——— „

Klaas Anxumfz., als getrouwt met Leuntge Meesen, komt insgelyx ———

In de voldoeninge van dien, so werd hem by „
 desen aangewesen, eerst een somme van &c. die „
 O 2 hy

- „hy over koop van eenige meuble goederen, vol-
 „gens de lijfte daar van zijnde, hadde aange-
 „staan, hier de selve _____
 „ Ende nog aan geld een fomme van _____
 „ Makende t'famen de voorfz. fomme van ----

*De drie Kinderen van Jacob Meesz. komt
 inſgelijx voor een veertiende part, een fom-
 me van _____*

- „ In voldoeninge van dien ſoo werd haar by
 „ defen aanbedeelt, eerst het gund Willem
 „ Klaafz., als getrouwt met Maartgen Iacobs,
 „ over koop van eenige meuble goederen, aan
 „ den Boedel ſchuldig is, ter fomme van _____
 „ Ende nog aan geld, een fomme van _____
 „ Makende t'famen de voorfz. fomme van ----

*De drie kinderen van Willem Janfz., komt
 inſgelijx voor haar veertiende part, een
 fomme van _____*

- „ In voldoeninge van dien, ſoo werd haar by
 „ defen aanbedeelt, eerst het gund Ian Willemfz.,
 „ een van de voorfz. drie kinderen, over koop
 „ van een lakense Mantel aan den Boedel ſchul-
 „ dig is, volgens de voorgeroerde lijfte, ter fom-
 „ me van _____
 „ Ende nog aan geld, een fomme van _____
 „ Makende t'famen de voorfz. fomme van ----

Volgt

Volgt Smaldeeling tuffen de Ervgenamen van
 • Fannerge Ians dr, de welke als hier vooren
 fol &c. aanbedeelt zijn, aan Actien, of con-
 tante penningen, een fomme van ———

Daar aan competeert Cornelis Arentsz., mif-
 gaders Kors Iansz., als getrouwt met
 Maartgen Ariens, t'samen eerft de gereg-
 te helft, alfof syden Overleden van heelen
 bloede bestaan, ende dan benevens Iacob
 Cornelisz., ende de kinderen van Magtelt
 Cornelis, ende geregt derde part in de we-
 derhelft

In vougen Cornelis Arentsz., eerft compe-
 teert een geregte helft, van de helft van de
 voorz. goederen, bedragende een fomme,
 van ——— ——— ——— „

Ende dan nog een geregt fefte part van de
 wederhelfte, een fomme van ——— „
 Makendet'samen ——— ——— „

In voldoeninge van dien, foo werd hem by
 defen aanbedeelt : „

Eerft, een fomme van &c. die hy hier voo-
 ren aan den Boedel fchuldig is, dus hier de
 felve ——— ——— „

Ende nog aan geld, een fomme van ——— „

Wtbrengende t'samen de voorz. fomme ——— „

*Cors Fansz., als getrouwt hebbende Maart-
ge Ariensen, komt mede over de geregte helf-
te van de helfte, een somme van* _____

„ Ende dan nog een geregte seste part van de
„ wederhelfte, een somme van _____

„ Makende t'samen de voorz. somme _____

„ In voldoeninge van dien, soo werd hem by
„ desen aanbedeelt :

„ Eerst het gund hy hier vooren over koop van
„ eene groene Deken schuldig is, ter somme van -

„ Ende nog aan geld, een somme van _____

„ Wtbrengende t'samen de voorz. somme --

*Jacob Cornelisz. komt een geregte derde part,
ende heeft van de voorz. goederen een
somme van* _____

„ In voldoeninge van dien, soo werd hem by
„ desen aanbedeelt :

„ Eerst, het gund hy over koop van een
„ Schaaltgen aan een Boedel schuldig is, ter som-
„ me van _____

„ Ende nog aan geld, een somme van _____

„ Wtbrengende t'samen de voorz. somme --

*De agt kinderen van Magtelt Cornelis, ge-
wonnen by Jacob Fansz., mitsgaders Jan
Cornelisz., competeren het resterende derde
part van de helfte, ter somme van* _____

„ Daar van yders agtste part is _____

Joos-

*Foosgens Jacobs komt voor haar agtste part
als vooren.*

In voldoeninge van dien, soo werd haar by ,,
desen aanbedeelt aan contante penningen, gelij- ,,
ke somme van _____ ”

*Jacob Fansz. komt insgelijx voor sijn agtste
part, een somme van _____*

In voldoeninge van dien, soo werd hem by ,,
desen aanbedeelt aan contante penningen, een ,,
somme van _____ ”

Cornelis Fansz. komt mede als vooren.

In voldoeninge van dien, soo werd hem by ,,
desen mede aanbedeelt aan contante pennin- ,,
gen, een somme van _____ ”

*Simon Fansz. als getrouwt hebbende Neeltge
Fans, komt mede als boven.*

In voldoeninge van dien, soo werd hem me- ,,
de by desen aanbedeelt, een somme van _____ ”

*Fan Gerritsz., als getrouwt met Maartge
Fans, komt insgelijx als boven.*

In voldoeninge van dien, soo werd hem me- ,,
de by desen aanbedeelt, een somme van _____ ”

*Cornelis Fansz. komt mede voor sijn agtste
part, een somme van _____*

In voldoeninge van dien, soo werd hem by ,,
desen aanbedeelt, eerst het gund hy over koop ,,
van

„ van een stuk Rook-vleis , als hier vooren , aan
 „ den Boedel schuldig is, tot _____

„ Ende nog aan contante penningen , een som-
 „ me van _____

„ Makende t'samen de voorsz. somme van ----

*Fannetje Fans , komt insgelijx voor haar
 agtste part.*

„ In voldoeninge van dien , soo werd haar by
 „ desen mede aanbedeelt aan contante pennin-
 „ gen, een somme van _____

willem Fansz. komt insgelijx.

„ In voldoeninge van dien , soo werd hem by
 „ desen mede aan gereede penningen aanbedeelt,
 „ een somme van _____

WY Klaas Anxumfz. , als getrouwt met Leunt-
 ge Meesen , Ian Pieterfz. , als getrouwt met
 „ Krijtge Meesen , Leenert Meefz. , eerst voor
 „ sijn selven , ende nog als Voogd over de kinde-
 „ ren van Huybert Meefz. Item , over het kind
 „ van Maartgen Meesen, Ian, Dirck ende Maart-
 „ gen Pieters ; Item Lijsbeth Pieters, Oude Cor-
 „ nelis ende Leenert Reynen , als Voogd over
 „ Rein Pieterfz. , als nog minderjarige Soon,
 „ Dirk Willemsz. ende Dirk Iansz. , als Voog-
 „ den over de drie kinderen van Willem Ianiz.
 „ Klaas Lourifz. , als Transport hebbende van
 „ Willem Klaafz. Item , Pieter Pieterfz. , als
 ge-

getrouwt met Brechje Jacobs ende Jan Ja-
 cobsz., naargelaten kinderen van Jacob Meesz.,
 die een Soon was van Mees-Jansz., alle voor,
 d'eene helfte, Ervgenamen van Lambert
 Jansz., overleden tot &c. Item, Kors Jansz.,
 als getrouwt met Maartge Jans. Item nog den
 selven Kors Jansz. ende Michiel Cornelisz.,
 als Transport hebbende van Cornelis Arentsz.,
 beyde naargelaten kinderen van Trijntge Jans,
 Jacob Corneliz., Cornelis Jansz., Jacob Iansz.,
 Ian Gerritzz., als getrouwt met Maartge Ians,
 Symon Iansz., als getrouwt met Neeltge,
 Ians, Klaas Iacobsz., als getrouwt met Iooſge
 Iacobs, ende ten laaſten nog Iacob Cor-
 nelisz., als Voogt over Willem ende Iannetge
 Ians, naargelaten kinderen van Magtelt Cor-
 nelis, alle Ervgenamen van Iannetge Ians, in
 haar leven Huiſvrouw van Lambert Iansz., de
 welke de voorſz. Liquidatien, Staat ende
 Smal-deelingē, mitſgaders begrootingē naar-
 geſien ende geexamineert hebbende, de ſelve
 verklaarden te approberen, ende daar mede
 volkomen contentement ende genougen te ne-
 men, als mede van yder contingente ende aanbe-
 deelde portie, volkomentlijk begroot, voldaan
 ende betaalt te zijn. Belovende voorts malkan-
 deren, om geen andren Staat, Schiftinge, Schey-
 dingē ende Deilinge moeyelijk, nog laſtig te val-
 len, nog gedoogen dat ſulx gedaan ſal werden,
 directelijk nog indirectelijk, in Regten nog daar
 buyten, in geenerley manieren, onder Verband,

„ als naar Regten. Tot naarkominge ende vol-
 „ doeninge van 't gund voorz. staat, ende yder
 „ poinct van dien, soo verbinden sy haren perfoo-
 „ nen ende goederen, geen wtbesondert, stellen-
 „ de de selve ten bedwang ende executie van al-
 „ len 's Heeren Regten ende Regteren, ende spe-
 „ cialijk den Hove van Holland. In kennisse der
 „ waarheid, is dese by de voornoemde Erfgena-
 „ men respectivelijk geteykent.

N. N. O. P.

My jegenwoordig

N. N. Notaris Publ.

Een ander.

**Staat, Schiftinge, Scheydinge ende Dey-
 linge van den Boedel ende goederen van
 Jan Adriaanz. ende Marijtte Gerrits d^r,
 die eertijs is getrouwt geweest met Cor-
 nelis Dirxse., in haar leven Egte-luyden
 waren, sulx ende in dier vougen sy de sel-
 ve met malkanderen in't gemeen beseten
 hebben, ende by de voornomde Maartge
 Gerrits d^r. metter dood ontruymt ende
 naargelaten is, dewelke gedeelt ende ge-
 nooten moeten werden, by de voornom-
 de Jan Adriaanz. Weduenaar van de
 voornomde Maartge Gerrits d^r, voor de
 helfte, mitsgaders by Willem Cornelisz.,
 Dirk Cornelisz., de kinderen van Jan
 Cor-**

Cornelisfz., gewonnen by Maartge Tijf-
 fen: Item, by Maarten Janfz., Cornelis
 ende Neeltge Jans, mitfgaders by Maart-
 gen Jans, Weduwe van Dirk Pieterfz. te
 famen Kinderen ende Kinds-kinderen,
 mitfgaders Ervgenamen van de voor-
 nomde Maartge Gerrits dr. te famen voor
 de wederhelfte, alhier te famen gevoug-
 wt den Inventarie, by de voornomde Jan
 Adriaanfz., voor den Notaris N. N. en-
 de seekre Getuygen op den &c. gepaf-
 feert ende verleden, en dewelke hy met
 eede bevestigt heeft voor Schout ende
 Schepenen van &c. op den &c. mitfga-
 ders wt de reekeningen by hem gedaan
 op den &c. van foodanigen bewint ende
 administratie, als by tot dato van dien
 van den voorfz. Boedel gehad ende ge-
 daan heeft, ende gefelt in guldens van
 xl. grooten het stuk, ftuyvers ende pen-
 ningen naar advenant.

Staat van alle de effecten van den Boedel.

„E Erst werd alhier in staat ge-
 „bragt de fomme van vier duy-
 „fent, vier hondert, ses-en-twintig
 „guldens, ende agt ftuyvers, die Jan
 „Adriaanfz. by flot van de voorgaan-
 „de reekening aan den Boedel is 1
 „fchuldig gebleven, hier defelve --- 4426 -- 82 0
 Nog

„ Nog een Wooning, als Huis,
 „ Schuir, Barg, Pootinge ende Plan-
 „ tinge, met 7. morgen, 1. hond
 „ Lands, gelegen in &c. in den Am-
 „ bagte van &c. belend &c. in den
 „ Inventaris fol. in verso, onder n°. 1.
 „ gemelt, getaxeert de morgen op
 „ tien hondert guldens, ende 't Huis
 „ op 600-0-0 is t'samen ————— 7540-10-0

„ Nog 2. morgen, 2. hond Lands,
 „ gelegen in &c. in den Ambagte van
 „ &c. belend &c. in den Inventaris
 „ fol. iij. onder n°. 2. gemelt, geta-
 „ xeert de morgen, op tien hondert
 „ guldens, is t'samen ————— 2336-13-6

„ Nog 2. morgen, 2. hond ende
 „ 18. roeden, gelegen als vooren, be-
 „ lend &c. in den Inventaris fol iij.
 „ n^o. iij. gemelt, getaxeert de mor-
 „ gen op tien hondert guldens, is
 „ t'samen ————— 2325-16-0

„ Nog een partije Lands, groot 2.
 „ morgen, 1. hond, 41. roeden, gele-
 „ gen in &c. belend &c. in den In-
 „ ventaris fol. iiij. verso, onder n^o. iiij.
 „ gemelt, getaxeert de morgen op
 „ tien hondert ende vijftig guldens,
 „ is t'samen ————— 2364-15-0

„ Nog een Wooning, als Huis,
 „ Schuir, Boomgaard, Pooting ende
 „ Plan-

III. Bouk. *Van Gemeenschap, &c.* XV. Deel. 221

„ Planting, met omtrent 9. morgen,
„ 3. hond, en 93. roeden Lands, ge-
„ legen als vooren, belend &c. in den
„ Inventaris fol. iij. verso, onder n^o.
„ iij. gemelt, getaxeert tegens tien
„ hondert guldens, ende de Woning
„ op ses hondert gnlnden, is t'samen — 10031-15-0

„ Nog 3. morgen, 4. hond, 78.
„ roeden Lands, gelegen als voo-
„ ren, belend &c. in den Inventaris
„ fol. 5. verso, getaxeert de morgen
„ op negen hondert gulden, is t'sa-
„ men ————— 3178--0-0

„ Nog 11. hond Lands, gelegen
„ als boven, belend &c. in den In-
„ ventaris fol. 5. verso gemelt, ge-
„ taxeert de morgen op tien hondert
„ ende vijftig gulden, is t'samen --- 1925--0-0

„ Nog 3. morgen Lands, gelegen
„ als boven, belend &c. in den In-
„ ventaris fol. 6. gemelt, getaxeert
„ de morgen op negen hondert ende
„ vijftig gulden, ist'samen ——— 2850--0-0

„ Nog een Wooning, als Huis,
„ Schuur, Barg, Poting ende Plan-
„ ting, met tien morgen, 1. hond, 51.
„ roeden Lands, gelegen in &c. be-
„ lend &c. als in den Inventaris fol.
„ vj. verso, getaxeert de morgen op
„ tien hondert ende vijftigh gulden,
„ ende

» ende 't Huis op twee duysent gul-
 » dens, is 't samen ——— 12614-5-0

» Nog 11. hond ende 13. roeden
 » Lands, gelegen als vooren, belend
 » &c. in den Inventaris fol. 7: verso,
 » onder n^o. viij. gemelt, getaxeert
 » op tien hondert ende vijftig gul-
 » den, is t'samen ——— 1947-15-0

» Nog 1. morgen, 3. hond, ende
 » 62. roeden, belend &c. in den In-
 » ventaris fol. viij. onder n°. 9. ge-
 » melt, getaxeert de morgen op ne-
 » gen hondert gulden, is te samen -- 1248 -- 0-0

» Nog 5. hond ende 56. roeden,
 » belend &c. in den Inventaris fol. 9.
 » gemelt, getaxeert de morgen op
 » negen hondert gulden, is t'samen - 834 -- 0-0

» Nog 3. morgen, 5. hond ende
 » 49. roeden, belend &c. in de In-
 » ventaris fol. 9. recto, & verso, ge-
 » taxeert de morgen op ses hondert
 » gulden, is t'samen ——— 2319 -- 0-0

» Nog anderhalv hond Flodder-
 » land, gelegen als vooren, belend
 » &c. in den inventaris fol. x. onder
 » n^o. xij. gemelt, getaxeert op ——— 18 -- 0-0

» Nog 3. morgen, 2. hond, 56. roe-
 » den, gelegen gemengder veur en-
 » de aerde, belend &c. getaxeert op
 agr

III. Bouk. *Van Gemeenschap, &c.* XV. Deel. 223

„ agt hondert guldens de morgen,

„ komt voor de helfte ————— 1376-13-6

„ Nog 2. morgen, 4. hond ende 30.

„ roeden Lands, gelegen in &c. be-

„ lend &c. in den Inventaris fol. xj.

„ gemelt, getaxeert de morgen op

„ negen hondert guldens, is t'samen - 2445 - 0-0

„ Nog 1. morgen, 10. roeden, ge-

„ legen in &c. belend &c. in den In-

„ ventaris fol. xj. onder n^o. xv. ge-

„ melt, getaxeert de morgen op

„ ses hondert ende vijftig gulden, is

„ t'samen ————— 66c-16-10

„ Nog 5. Hond, 90. roeden, gele-

„ gen in &c. belend &c. in den In-

„ ventaris fol. xij. onder n°. 16. ge-

„ melt getaxeert op een somme van - 835 -- 12-6

„ Nog 2. morgen, 2. hond, gelegen

„ in &c. belend &c. in den Inventaris

„ fol. xij. onder n°. 17. gemelt, geta-

„ xeert de morgen op agt hondert

„ ende vijftig gulden, is t'samen --- 1983 - 6-10

„ Nog 2. morgen, 3. hond, gele-

„ gen in &c. belend &c. in den In-

„ ventaris fol. 12. onder n°. 18. ge-

„ melt, getaxeert de morgen op se-

„ ven hondert ende vijftig guldens,

„ is t'samen ————— 1875 - 0-0

„ Nog een Wtterdijk, gelegen in

&c.

„&c. belend &c. als in den Inven-	
„taris fol. 13. gemelt, getaxeert op	100--0-0
„ Nog 2. hond, so water als land,	
„gelegen in &c. belend &c. in	
„den Inventaris fol. 13. onder n ^o .	
„20. gemelt, getaxeert op	100--0-0
„ Nog 3. morgen, 2. hond, en 4.	
„roeden, gelegen in &c. belend &c.	
„in den Inventaris fol. xiiij. gemelt,	
„getaxeert de morgen op negen	
„hondert gulden, ist'samen	3600--0-0
„ Nog een morgen Lands, gelegen	
„in &c. belend &c. in den Inventaris	
„fol. xiiij. onder n ^o . xxij. gemelt,	
„getaxeert op	650--0-0
„ Nog alhier in staat komen twee	
„kampen Lands, gelegen in &c.	
„groot t'samen vier morgen, belend	
„&c. in den Inventaris fol. xiiij. ver-	
„so, bedragen t'samen	4485-15-0
„ Nog werd alhier in staat gebragt	
„een somme van &c. die de Wedu-	
„we van &c. als reste van 3. Jaaren	
„huir van wooninge ende &c. mor-	
„gen Lands, gelegen &c. in den	
„Inventaris fol. ij. verso, gemelt,	
„als in de reekening fol. ij. verso,	
„schuldig is, verschenen &c. hier	
„d'selve	225--10-0

Nog

„ Nog een somme van &c. die &c.
 „ mede over 3. Jaren huur van &c.
 „ morgen Lands, gelegen &c. als in
 „ den Inventaris fol. iij. verso, ende
 „ in de reekeninge fol. iij. schuldig is,
 „ verschenen &c. dus hier de selve — 175--0-0

„ Nog een somme van &c. die de
 „ Weduwe van &c. over 3. Jaaren
 „ huur van &c. morgen Lands, gele-
 „ gen &c. in den Inventaris fol. iij.
 „ als in de reekening fol. iij. schuldig
 „ is, verschenen &c. hier — 176--6-0

„ Nog een somme van &c. die &c.
 „ over drie Jaaren huur van een woo-
 „ ninge, ende &c. morgen Lands
 „ gelegen &c. in den Inventaris fol.
 „ iij. verso, onder n^o iij. gemelt,
 „ als in de reekening fol. v. ende
 „ verso, schuldig is, verschenen &c.
 „ hier — — — 527-11-0

„ Nog een somme van &c. die &c.
 „ mede over drie Jaren huirs van &c.
 „ morgen Lands, gelegen &c. in den
 „ Inventaris fol. v. verso gemelt, als
 „ in de voorsz. reekening fol. vj.
 „ schuldig is, verschenen &c. hier -- 284-11-0

„ Nog een somme van &c. die de
 „ voornomde Marten Jansz. aan den
 „ Boedel schuldig is, over 3. Jaren huur
 P van

- „ van twee partijen Lands, te samen
 „ groot &c. morgen, gelegen &c. als
 „ in den Inventaris fol. vj. in twee
 „ partijen geroert, als in de reekening
 „ fol. vij. ende verso, verschenen &c.
 „ als vooren, hier ——— 262-10-0
- „ Nog werd alhier in staat gebragt
 „ een somme van &c. guldens, die
 „ Cornelis Jansz. aan den Boedel
 „ schuldig is, over drie Jaren huur
 „ van &c. morgen, gelegen &c. in
 „ den Inventaris fol. ix. gemelt, als in
 „ de reekening fol. x. verschenen
 „ &c. hier ——— 68-15-0
- „ Nog komt den Boedel van de sel-
 „ ve Cornelis Jansz., een somme van
 „ &c. over restitutie van gelijke som-
 „ me, die hy van Cornelis Cornelisz.
 „ over een Jaar huur van de helft
 „ van &c. morgen, gelegen &c. in
 „ den Inventaris fol. x. verso gemelt,
 „ ontfangen heeft, verschenen &c.
 „ hier ——— 49--0-0
- „ Nog een somme van &c. die de
 „ voornomde Cornelis Cornelisz. o-
 „ ver huur van 't Land schuldig is,
 „ verschenen &c. als in de reekening
 „ fol. xij. ende verso, ergo hier
 „ d'selve ——— 49--0-0
- „ Louis Lourisz. is aan den Boe-
 del

„ del ſchuldig over twee Jaren huirs
 „ van &c. morgen, gelegen &c. als
 „ in den Inventaris fol. xj. recto, en-
 „ de in de reekening fol. xiiij. verſo,
 „ een ſomme van ——— 252--000

„ Maartjen Tijſſen is ook ſchuldig
 „ aan den Boedel over koop van een
 „ ſilveren beeker, met een ſilveren
 „ ketting, in den Inventaris fol. xvij.
 „ verſo geroert, als in de reekening
 „ fol. xxij. een ſomme van ——— 41--500

„ Nog is Maartjen Jans, Wedu-
 „ we van Dirk Pieterſz. voornomt
 „ ſchuldig een ſomme van &c. na-
 „ mentlijk &c. guldens, over 't gund
 „ ſy ten Hùwlijk gaande genoten
 „ heeft, ende nog &c. guldens, over
 „ &c. Jaren Interest van het voorſz.
 „ Huwlijx-goed, gerekent jegens
 „ &c. van 't hondert in 't Jaar, ende
 „ de reſterende &c. guldens over
 „ koop ende aanſtaan van eenig ſil-
 „ ver-werk, als in den Inventaris fol.
 „ xvij. verſo, ende xix. verſo, ende in
 „ de reekening fol. xxiiij. ende xxvj.
 „ hier de ſelve ——— 1751--140

„ Willem Corneliz. is mede aan
 „ den Boedel ſchuldig over koop en-
 „ de aanſtaan van een ſilvere lepel,
 „ als in den Inventaris fol. xvij. verſo,
 „ P 2 ende

„ende in de reekening fol. xxiiij.

„een fomme van ——— 3--6--0

„ Neeltje Jansz. is mede aan den

„Boedel schuldig over koop ende

„aanstaan van een silvere lepel, mitf-

„gaders van een bedde, als blijkt by

„den Inventaris fol. xvij. ende xix.

„ende nog over 't gund fy van see-

„kre kaas-kooper heeft ontfangen,

„als in de reekening fol. xxiv. ende

„xxvij. by drie distincte posten

„blijkt, een fomme van ——— 131--8--0

„ Cornelis Jansz. is mede aan den

„Boedel schuldig over 't gund hy

„ten Huwlijk gaande genoten heeft,

„mitfgaders over eenige verlopen

„Jaaren Interessen van dien, geree-

„kent tegens &c. van 't hondert, te

„rekenen van den &c. tot den &c.

„een fomme van ——— 1728--0--0

„ Maarten Jansz. is mede aanden

„Boedel schuldig over 't gund hy

„ten Huwlijk gaande genoten heeft,

„mitfgaders over eenige verlopen

„Iaren Interessen van dien, geree-

„kent tegens &c. van 't hondert, te

„rekenen van &c. tot den &c. een

„fomme van ——— 1684-16-0

„ Marijtge Tijssen, Weduwe van

„Ian Cornelisz., is ook schuldig aan

den

„ den Boedel, vermogens seekre	
„ Obligatie onder de hand daar van	
„ zijnde, met de verloopen Interes-	
„ sen van dien, een somme van ———	1070-0-0
„ Dirk Ianz. is mede schuldig aan	
„ den Boedel, vermogens seekre O-	
„ bligatie onder de hand daar van	
„ zijnde, met de verloopen Interessen	
„ van dien, een somme van ———	1123-10-0
„ Ian Dirksz. is mede aan den Boe-	
„ del schuldig over geleverde Ossen,	
„ een somme van ——— ———	248-0-0
„ Nog komt den Boedel van Wil-	
„ lem Dirksz. Vleis-houwer tot &c.	
„ mede over geleverde Ossen, een	
„ somme van ——— ———	300-0-0
„ Nog van Samuel Pieterfz. mede	
„ Vleis-houwer tot &c. over gele-	
„ verde Ossen, een somme van ———	290-0-0
„ Nog van Ian Klaafz. ende Pieter	
„ Jacobsz. beyde Vleis-houwers tot	
„ &c. over koop van Lammeren, een	
„ somme van ——— ———	41-5-0
„ Nog van de voornomde Ian	
„ Klaafz. als reste van koop van	
„ Lammeren, een somme van ———	7-0-0
„ Nog van Tomas mede Vleis-	
„ houwer, wonende tot &c. als reste	
„ van een Os, een somme van ———	10-0-0

” Nog van Maartge Willems, als ” reste van koop van een Koe ———	62-0-0
” Nog van Philips Klaafz. als re- ” ste van koop van vier Ossen, een ” somme van ——— ———	364-0-0
” Nog van Jan Paulsz. tot &c. als ” reste van koop van een Os, een ” somme van ——— ——— ———	23-0-0
” Nog van de Erfgenamen van ” &c. als reste van koop van een Os, ” een somme van ——— ———	12-0-0
” Nog van Jan Evertsz. volgens ” Obligatie onder de hand, ende o- ” ver de verloopen Interessen van ” dien, een somme van ——— ———	50-0-0
” Nog van Jacob Lambertsz. o- ” ver koop van een Koe, een somme ” van ——— ——— ———	54-10-0
” Nog van Dirk Jansz. ende Karel ” Pieterfz., over Koop van een Koe, ” een somme van ——— ———	80-0-0
” Nog van Adriaan Henrikfz. over ” koop van een Kennip-lint, in twee ” distincte Posten, een somme van --	104-13-8
” Nog van Pieter Willemsz., als ” reste van koop van een Koe, een ” somme van ——— ——— ———	17-0-0
” Nog van Pieter Paulusz. over ” koop	

„ koop van een half Beest , een som-	
„ me van ——— ——— ———	27-0-0
„ Nog van Jacob den Vlaming, als	
„ reste van koop van een half Beest	
„ ende Varkens, een somme van —	89-10-0
„ Nog van Aalbert Smit, per reste	
„ van koop van een voet vleis, een	
„ somme van ——— ——— ———	10-0-0
„ Nog van Jan Symonfz., per reste	
„ van koop van een Beest, een som-	
„ me van ——— ——— ———	33-0-0
„ Nog van Joris Jacobfz., als reste	
„ van koop van een half Beest, een	
„ somme van ——— ———	36-0-0

„ Monteerende de voorgaande
 „ twintig posten te samen een som-
 „ me van &c. — ende in den Inven-
 „ taris van fol. xxij. tot fol. xxiiij. ge-
 „ melt, dan alsof daar van niet of wey-
 „ nig en staat te komen, soo werden
 „ deselve actien in 't gemeen gelaten,
 „ ende de collecte van dien aan N.
 „ voor den penning van &c. waar
 „ van hy, des vermaant zijnde, reeke-
 „ ninge sal moeten doen, dient het
 „ selve hier tot ——— ——— Gedagtenis

„ Nog werd alhier in staat gebragt
 „ &c. Graaven, gelegen in de &c.
 „ Kerk, geteykent met n^o. &c. dan

- „ alsoo de selve Graaven hier naar
 „ fullen werden verdeelt, diend het
 „ selve mede tot — — Gedagtenis.
 „ Somma van alle de effecten des
 „ Boedels is — — 83064-13-0

*Waar van voor alle Deylinge, afgetrokken
 moet werden de naaivolgende Lasten.*

- „ **A**Ls eerst aan Cornelis Iansz.
 „ ter sake van geleende pennin-
 „ gen, mitsgaaders eenige Jaaren ver-
 „ loopen Interest, die hy van den
 „ Boedel is competerende, ter som-
 „ me van — — — 1097-10-0
- „ Nog 't gund Maarten Cornelisz.,
 „ Maartgen ende Neeltge Jans te sa-
 „ men competeren, over restitutie
 „ van 't gene by den Boedel over
 „ &c. Jaaren Land-huir van een
 „ Woninge, met &c. morgen Lands,
 „ gelegen in &c. moet werden wt-
 „ gekeert, een somme van — — 2562-0-0
- „ Nog betaalt aanden &c. Notaris,
 „ over 't gund hy in des Boedels
 „ saaken verdient heeft, ter somme
 „ van — — — 54-8-0
- „ Nog aan den Notaris N. over
 „ verdient salaris in des Boedels sa-
 „ ken gevallen, ter somme van — — 192--0-0
- Nog

„ Nog komt &c. Waatt over 't
 „ gund t'sijnen huysc , op het doen
 „ van de reekeninge ende het be-
 „ grooten van de Landen als anders
 „ is verteert , ter somme van ——— 57-0-0

„ Nog komt den Collecteur vande
 „ Bede over &c. in voldoeninge van
 „ de quote van de Bede , tot laste van
 „ den Boedel , in den Jare van &c.
 „ een somme van ——— 25-15-0

„ Nog komt den Heeren, Advoca-
 „ ten , over 't gund sy in Boedels sa-
 „ ken , volgens specificatien ende
 „ quytantien , hadde verdiend , een
 „ somme van ——— 97-5-0

„ Nog komt den Notaris N. over
 „ 't gund hy mede in 's Boedels sa-
 „ ke , volgens specificatie ende quyt-
 „ antie , hadde verdiend een somme
 „ van ——— 49-14-0

„ Komt nog Cornelis Isaxsfz. over
 „ het gene hem over verdiend ar-
 „ beidsloon , gedaan aan de Woonin-
 „ ge van &c. hadde verdiend , een
 „ somme van ——— 2-11-0

„ Monterende t'samen een somme
 „ van ——— 4128--3-0

„ Blijft oversulx suyvers deelbaar-78926-10-0

„ Daar van iders helfte is ——— 39463--5-0

Dienvolgende tot het doen van de scheidy-
dinge voortgevaren zijnde, alle de voorfz.
partijen van Landen ende andre Goede-
ren, gestelt fullen werden onder twee
Looten, geteykent mette letteren A.
en B.

*Volgt Schiftinge, Scheydinge ende ver-
gelijkinge.*

„	Jan Adriaanz. komt voor zijn		
„	helft, een somme van ———		39463--5-0
„	Neemt tot sijnen laste te betalen		
„	aan Cornelis Janfz., Maartgen en-		
„	de Neeltge Jans, sijne drie kinde-		
„	ren, de helft van 't gund als hier		
„	vooren fol. &c. haar competeert,		
„	ter somme van ——— ———		2281--0-0
„	Nog aan den Notaris N. een		
„	somme van ——— ———		54--6-0
„	Nog aan den Notaris N. als hier		
„	vooren, een somme van ———		192--0-0
„	Nog aan &c. Waart, als hier		
„	vooren t'sijnen huysse is verteert,		
„	een somme van ——— ———		57--0-2
„	Ende nog aan den Heer Advocaat,		
„	als hier vooren een somme		
„	van ——— ——— ———		35--3-0
„	Sommat'samen ———		41082-14-0
	A. In		

A.

„ In voldoeninge van dien, soo sal
 „ Jan Adriaanz. voornomd, in vrijen
 „ eygendomme behouden de naar-
 „ volgende partijen van Landen, ge-
 „ stelt onder het lot A. dewelke hem
 „ by desen aanbedeelt werden:

„ Als eerst een partije Land, ge-
 „ teykent mette letter F. groot &c.
 „ gelegen &c. hier vooren fol. &c. in
 „ staet gebragt voor de somme van - 2346-15-0

„ Nog &c. hond Lands, gelegen
 „ &c. hier vooren fol. &c. in staet ge-
 „ bragt voor een somme van — 1925-0-0

„ Nog een Wooninge met &c.
 „ morgen Lands, gelegen &c. als hier
 „ vooren fol. &c. getaxeert op een
 „ somme van — — 12614-5-0

„ Nog &c. honden, &c. roeden
 „ Lands, gelegen &c., hier vooren
 „ fol. &c. in staet gebragt voor een
 „ somme van — — 1947-15-0

„ Nog &c. morgen, &c. hond,
 „ &c. roeden, gelegen &c. hier voo-
 „ ren fol. &c. in staet gebragt, ende
 „ getaxeert op een somme van — 1248-0-0

„ Nog &c. morgen, &c. hond
 „ Lands, gelegen &c. als hier vooren
 „ fol.

- „ fol. &c. in ſtaat gebragt , voor een
 „ ſomme van ——— ——— 2319--0--0
- „ Nog &c. hond Lands , gelegen,
 „ &c. als hier vooren fol. &c. in ſtaat
 „ gebragt voor een ſomme van — 18--0--0
- „ Nog &c. morgen, &c. hond, ge-
 „ legen &c. als hier voren fol. &c. in
 „ ſtaat gebragt voor een ſomme van - 660-16-10
- „ Nog &c. morgen , &c. hond, ge-
 „ legen &c. als hier vooren fol. &c. in
 „ ſtaat gebragt voor een ſomme van - 1983--6-10
- „ Nog &c. morgen, &c. hond, ge-
 „ legen &c. als hier vooren fol &c. in
 „ ſtaat gebragt voor een ſomme van - 1875- 0--0
- „ Nog een Wtterdijk, gelegen &c.
 „ als hier vooren fol. &c. gemelt, om
 „ een ſomme van ——— ——— 100--0--0
- „ Nog de helft van &c. ſoo Wa-
 „ ter als Land, gelegen &c. als hier
 „ vooren fol. &c. gemelt, om ——— 100--0--0
- „ Nog &c. morgen , &c. hond
 „ Land, gelegen &c. als hier vooren
 „ fol. &c. in ſtaat gebragt voor een
 „ ſomme van ——— ——— 3006--0--0
- „ Nog &c. morgen Hoyland, ge-
 „ legen &c. als hier vooren fol. &c. in
 „ ſtaat gebragt voor een ſomme van - 650--0--0
- „ Nog vier Graaven , gelegen in
 „ de Kerck van &c. geteykent met
 „ n^o. &c. ——— ——— ———
- Nog

„ Nog een fomme van &c. die hy
 „ over reftitutie van eenige Kampen
 „ Leen-land fchuldig is, als hier voo-
 „ ren fol. &c. hier ——— 4485-15-0

„ Nog een fomme van &c. die hy
 „ by slot van zijne gedane rekeninge
 „ fchuldig was gebleven, hier de
 „ felve ——— 4426--8-0

„ Nog de helft van twee partijen
 „ Lands, daar van de wederhelft
 „ Claas Arentsz. toebehoort, gelegen
 „ &c. groot t'samen &c. als hier voo-
 „ ren fol. &c. in ftaat gebragt op een
 „ fomme van ——— 1376-13-6

„ Wtbrengende alle de voorfz. po-
 „ ften te famen, de voorfz. fomme van 41082-14-0

„ De feven Kinderen, of Kinds-
 „ kinderen van Maartge Dirx, ko-
 „ men mede voor haar helft, of Erv-
 „ portie te famen een fomme van — 39463-5-0

„ Nemen tot haar laften het gund
 „ Cornelis Janfz. over Capitaal ende
 „ verloopen Interellen als hier voo-
 „ ren fol. &c. competeert, een fom-
 „ me van ——— 1097-10-0

„ Nog de helfte van het geene
 „ Maarten Janfz., Cornelis Janfz.,
 „ Maartgen ende Neeltge Jans te fa-
 „ men als hier vooren fol. &c. is com-
 „ peterende over eenige Jaren Land-
 „ huur, een fomme van ——— 1281--0-0

Nog

238. PRACTYK DER NOTARISSEN.

- „ Nog 't gund den Heer Advocaat
 „ als hier voren fol. &c. is compete-
 „ rende, een somme van ————— 62 - 2 - 0
- „ Nog 't gund den Notaris N. als
 „ hier voren fol. &c. is competeren-
 „ de, tot ————— 49 - 14 - 0
- „ Nog het gund den Collecteur
 „ van de Bede over &c. als hier voo-
 „ ren fol. competeert, tot ————— 25 - 15 - 0
- „ Nog het gene Cornelis Isaaxsz.
 „ als hier voren fol. competeert tot - 2 - 11 - 0
- „ Sommat'samen ————— 41981 - 17 - 0
- „ In voldoeninge van dien, soo is
 „ haar gesamentlijk te beurt geval-
 „ len de naartvolgende partijen van
 „ Landen, ende andre goederen, ge-
 „ stelt onder de letter B.
- „ Als eerst een Wooninge, met
 „ Schuir, Barg, Pootinge ende Plan-
 „ tinge, mitsgaders &c. morgen
 „ Lands, gelegen &c. als hier voo-
 „ ren fol. &c. gemelt, op een somme
 „ van ————— 75407 10 - 0
- „ Nog 2. morgen, 2. hond, gelegen
 „ &c. als hier vooren fol. &c. in staat
 „ gebragt voor een somme van — 2336 - 13 - 9
- „ Nog 2 Morgen, 2. hond, gelegen
 „ &c. als hier vooren fol. &c. in staat
 „ ge-

„gebragt ende getaxeert voor een
 „fomme van ——— ——— 2325-16-0

„ Nog een Wooninge met &c
 „partijen Lands, gelegen &c. als
 „hier vooren fol. &c. in staat ge-
 „bragt voor een fomme van ——— 10031-15-0

„ Nog 2. morgen, 4. hond Land,
 „gelegen &c. als hier voren fol. &c.
 „gemelt, op een fomme van ——— 3177--0-0

„ Nog 3. morgen Lands, gelegen
 „&c. als hier vooren fol. &c. gemelt,
 „op een fomme van ——— 2850--0-0

„ Nog 5. hond, 56. roeden Lands,
 „gelegen &c. als hier voren fol. &c.
 „gemelt, op een fomme van ——— 834--0-0

„ Nog &c. morgen, &c. hond, &c.
 „roeden, gelegen &c. als hier voo-
 „ren fol. &c. gemelt, op een fomme
 „van ——— ——— 2445--0-0

„ Nog &c. hond, &c. roedden
 „Land, gelegen &c. als hier vooren
 „fol. &c. in staat gebragt voor een
 „fomme van ——— ——— 835--12-6

„ Nog drie Graaven, gelegen in de
 „Kerk van &c. geteykent met n^o.

„ Nog het gund de Weduwe van
 „Dirk Pietersz. over verlopen
 „Land-huur als in den Inventaris
 fol.

- „fol. &c. schuldig is , een somme
 „van ————— 225-10-0
- „ Nog het gund Cornelis Jansz.
 „mede over verlopen Land-huir,
 „als hier vooren staat fol. &c. schul-
 „dig is, een somme van ————— 175--0-0
- „ Nog het gund de voornomde
 „Weduwe van Dirk Pieterfz. over
 „verloopen Land-huir, als hier voo-
 „ren fol. &c. schuldig is, een somme
 „van ————— 177--6-0
- „ Nog het gund Cornelis Jansz.
 „over verlopen Land-huir schul-
 „dig is, als hier vooren fol. &c. een
 „somme van ————— 527-11-0
- „ Nog het gund Maarten Jansz.
 „mede over verlopen Land-huir,
 „als hier vooren fol. &c. schuldig is,
 „een somme van ————— 284-11-0
- „ Nog het gund Maarten Jansz.
 „voornomd, over verlopen Land-
 „huren schuldig is, als hier vooren
 „fol. &c. een somme van ————— 262-10-0
- „ Nog het gund Cornelis Jansz.
 „voornomd, over verlopen Land-
 „huir als hier vooren fol. &c. schul-
 „dig is, een somme van ————— 68--15-0
- „ Nog het gund Cornelis Jansz.
 „over restitutie van een Jaar huir by
 hem

„ hem van Cornelis Cornelisz. ont-
 „ fangen aan den Boedel als hier voo-
 „ ren fol &c. schuldig is, een somme
 „ van ————— 49-0-0

„ Nog het gund Cornelis Corne-
 „ liz. over verloopen Land-huir
 „ schuldig is, als hier vooren fol. &c.
 „ een somme van ————— 49-0-0

„ Nog het gund Lotris Lourisz.
 „ over verloopen Land-huir schul-
 „ dig is, als hier vooren fol. &c. een
 „ somme van ————— 252-0-0

„ Nog het gund Maartgen Thijf-
 „ sen over koop of af-staan van eenig
 „ Silver-werk, als hier vooeren fol.
 „ &c. schuldig is, ter somme van — 41--5-0

„ Nog het gunde Weduwe van
 „ Dirk Pieteriz. ten huwelijk gaande
 „ genoten heeft, mette interessen
 „ van dien, al hier vooren fol. &c.
 „ schuldig is, ter somme van — 1751-14-0

„ Nog het gund Willem't Knefiz.
 „ over koop of afstaaen van een Silve-
 „ re Lepel, als hier vooren fol. &c.
 „ schuldig is, ter somme van — 3-6-0

„ Nog het gund Neeltge Jans o-
 „ ver koop van een Bedde, ende re-
 „ stitutie van 't gene sy van een Kaas-
 „ koper ontfangen heeft, aanden Boe-
 „ del

- „ del als hier vooren in de staat fol.
 „ &c. schuldig is, ter somme van --- 131-8-0
 „ Nog het gund Cornelis Jansz.
 „ ten huwelijk gaande genoten
 „ heeft, mette interessien van dien, als
 „ hier vooren fol. &c. aan den Boe-
 „ del schuldig is, ter somme van --- 1728-0-0
 „ Nog het gund Maarten Jansz.
 „ ten huwelijk gaande genoten
 „ heeft, mette interessien van dien, als
 „ hier vooren fol. &c. aan den Boedel
 „ schuldig is, ter somme van --- 1684-16-0
 „ Nog een Obligatie ten laste van
 „ Maartgen Tijssen, bedragende, o-
 „ ver Capitaal ende verloopen Inte-
 „ reffen, als hier vooren fol. &c. een
 „ somme van --- --- 1070-0-0
 „ Nog een Obligatie ten laste van
 „ Dirk Jansz., bedragende over 't
 „ Capitaal ende verloopen Interessien
 „ van dien; als hier vooren fol. &c.
 „ een somme van --- --- 1123-10-0
 „ Somma t'samen voorsz. --- 41981-8-12
 „ Komt te kort --- 8-4
 „ Maakt t'samen de voorsz. --- 41981-17-0
 „ **O**P huyden den &c. Compareerde voor my
 „ Notaris publijcq, ende den nabeschreven
 „ Getuygen, Jan Adriaansz. Weduwenaar van
 Maart-

Maartge Gerrits dr, die voortijds Weduwe was, „
 van Cornelis Dirxsz. geadsisteert met &c. Ad- „
 vocaat, voor d'een helfte, ter eenre: Item, „
 Willem Cornelisz., Dirk Cornelisz., ende, „
 ende Maarten Tijlsz., als Voogd, beneffens de „
 voornomde Willem Cornelisz. over de kinde- „
 ren van Jan Cornelisz., nog Marten Janz., „
 Cornelis Janz., insgelijx Martgen Jans, We- „
 duwe ende geïnstituēerde Ervgenaam van Dirk „
 Pieterfz., ende eintelijk Neeltgen Jans, alle „
 Kinderen ende Kinds-kinderen ende Ervgena- „
 men van de voornomde Maartge Gerrits, ge- „
 adsisteert met &c. Advocaat, te samen voor de „
 wederhelft, ter andre zijde: ende verklaarden „
 sy Comparanten den voorfz. Staat, Begrootinge, „
 Schiftinge, Scheydinge, Deylinge, ende verge- „
 lijkinge naargefien ende geexamineert hebben, „
 ende mitfdien met de selve te nemen goed ge- „
 nougen, ende daar mede alle de voorfz. goede- „
 ren te houden voor verdeelt, sonder yets, als het „
 gunt hier vooren in de Staat is geroert, in 't ge- „
 meen te laten. Belovende dien volgende mal- „
 kanderen om geen andre Staat, Schiftinge, „
 Scheydinge, nog Deylinge, moeyelijk te val- „
 len, nog ook gedoogen dat sulx gedaan sal wer- „
 den in Regten nog daar buyten, in geenerley „
 manieren, ende wijders ook promptelijk bin- „
 nen een Jaar te voldoen, alle de lasten die hier „
 vooren tot yders laste zijn geaffigneert. Ce- „
 derende ende overgevende sy Comparanten „
 d'een den anderen tot elx aanbedeelt, al sulck „

„regt ende actie, als haar Comparanten in't ge-
 „meen daar aan was competerende, ende dat met
 „alle de respective Brieven ende besckeyden tot
 „yders aanbedeelde partijen behoorende. Be-
 „lovene voorts sy Comparanten yders aanbe-
 „deelde te vryen ende waren van alle kommer
 „ende lasten, die daar op anders, dan voorsz. is
 „soude mogen staan, ende sulx gesamentlijk, *pro*
 „*rato*, goed te doen, ende te betalen soodanige
 „schade, als yemant van haar Comparanten, 't zy
 „by *Evidie* van eenige der voorsz. Landen, insol-
 „ventheid van de Debiteuren, of eenigfins an-
 „ders, binnen een Jaar soude mogen komen te lij-
 „den. Tot naarkominge van alle 't gund voorsz.
 „is, soo verbinden sy Comparanten haar persoo-
 „nen ende goederen, geen van dien wtgefondert,
 „stellende de selve ten bedwang ende executie
 „van allen 's Heeren Regten ende Regteren,
 „ende specialijk den Ed. Hove van Holland.
 „Consenterende hier van gemaakt ende geleverd
 „te werden een of meer Scheydingen *in formâ*.
 „Aldus gedaan, tot &c. in præsentie van N. N.
 „als Getuygen hier toe versogt.

Contract van Maatschap ende Compagnie,

„**H**Uyden den &c. Compareerde voor my
 „N. N. Notaris Publijcq by den Hove van
 „Holland, op te nominatie van de agtbare Hee-
 „ren, die van de Geregte der Stad Leyden gead-
 „mitteert, binnen der selver Stede residerende,
 „ende voor de ondergeschreven Getuygen, A.

Bouk-

Boukverkoop, woonende tot Leyden, B. en-
 de C. Boukverkoopers woonende tot Amster-
 dam, de welke verklaarden met malkanderen
 over-een-gekomen te zijn, om in Compagnie te
 drukken, ofte doen drukken, seker Bouk in Fo-
 lio, geintituleert N. N. bestaande in drie Dee-
 len, ofte Volumina, behoudens nogtans ende
 met dese naartvolgende Conditien, dat het eerste
 Deel op de winkel van A. tot Leyden, het twee-
 de op de winkel van B. ende het derde op de
 winkel van C. tot Amsterdam sal gedrukt ende
 ten einde gebracht werden met de nieuwe letter
 van N. van Dijk genaamt, N. ende N. op goed
 ende sijn Post-ruyter-papier, op't formaat als de
 Proev daar van gemaakt, daar toe sullen wer-
 den aangeleid de quantiteit van drie duysent
 Exemplaren, ende by elk in voor-raat tot het
 koopen van Papier sal werden ingeleid ende by-
 gebracht de somme van &c. ende soo voorts ten
 wt-einde van het Werk elk derde sal moeten
 werden gecontinueert, ofte dat by gebreeke
 van dien, naar voorgaande behoorlijke ende tij-
 delijke waarschouwing, ten lasten van den ge-
 breekigen soo veel penningen sullen mogen
 werden genegocieert ende opgeligt als daar toe
 van nooden wesen sal, dat voorts, elx in den
 sijnen, van de voorgenomde letter, van goede
 Setters, Correcteurs. ende verder toerusting tot
 den Druk van noden, sig selven sal moeten voor-
 sien, in dier vougen, dat by elx ter week sullen
 moeten afgedrukt ende geleverd werden twee,

„ of ten minften ander-halv bald, op de verbeurte
 „ van &c. voor yder blad dat minder geleverd fal
 „ werden, voorts malkanderen alle ses weeken te
 „ doen pertinente reekening ende bewijs, van
 „ 't gene den een, ofte den ander, minder, ofte
 „ meerder fal hebben gedaan, ofte verschoten,
 „ ende blad tegens blad fal werden vereffent, en-
 „ de die gene die 't over heeft van d'anderen met
 „ gereed geld fal moeten werden voldaan, voor
 „ yder blad de fomme &c. ende 't Werk afge-
 „ drukt zijnde, fullen alle de onkosten, soo van
 „ Papier, Drukken, als anders, opgerekent wer-
 „ den, ende by elx sijn derde part promptelijk
 „ moeten werden bygeleid, ende voldaan, waar
 „ na tot een redelijke winste, de Bouken, ofte
 „ Exemplaren op seckre prijs fullen werden ge-
 „ stelt, waar voor dat yder der Deel-genoten, elx
 „ in den sijnen, soo veel van de selve fal mogen
 „ vertieren, ende t'elkens naar hem nemen, als het
 „ hem goed-dunken fal, tot welken einde elx sijn
 „ gedrukte bladeren onder hem fal behouden,
 „ soo dat den een sonder den anderen geen volle
 „ Exemplaren fal kunnen maken, maar elx, des
 „ begeerende, soo veel hy fal dunken t'evens van
 „ nooden te hebben, by d'andere werden vol ge-
 „ maakt, ende met contant geld moeten werden
 „ betaalt, of op sijn reekeninge gestelt, om alle vier-
 „ en-deel-Jaars, met den anderen te liquideren
 „ ende af te reekenen, ende 't kort met gereede
 „ gelde te voldoen, ten laatsten, sooder in het
 „ Werk yets extraordinaris mogte komen voor
 te

te vallen, daar op sal met gemeene toestemmin-
 ge, ofte anders by overstemminge van twee-
 gens een, moeten werden geresolveert, sonder
 dat den een buyten den ander yets sal mogen
 doen. Tot naarkominge ende voldoeninge van
 alle 't gene voorsz. staat, ende elk point van
 dien, soo verbinden sy Comparanten haar per-
 soonen ende goederen, geen wtgefondert, stel-
 lende de selve ten bedwange ende executie van
 alle 's Heeren Regten ende Regteren, ende spe-
 cialijk den Ed. Hove van Holland. Consente-
 rende hier van gemaakt ende geleverd te wer-
 den Contract een ofte meer *in communi formi*,
 Aldus gedaan, verleden ende gepasseert binnen,
 &c. ter praesentie van de ondergeschreve Ge-
 tuygen.

Compagnie ende Vennootschap,

HUyden den &c. Compareerde voor my,
 Notaris Publijcq, ende voor de nabeschre-
 ve Getuygen, A. woonende binnen B. ende C.,
 woonende binnen D. ende verklaarden sy Com-
 paranten dat sy met malkanderen hadde gecon-
 traheert, ende aangegaan seekre Societeit ende,
 Vennootschap, een tijd van &c. Jaren geduyren-
 de, ende dat in manieren als volgt; te weten dat,
 by hem A. tot (seekre negotiatie) met malkan-
 der te doen, sal werden ingeleid de somme van,
 &c. guldens, ende by C. &c. daar tegen &c.,
 guldens, welke somme sal werden bestedet aan,
 verscheyde soorten van Manufacturen, waar op,

„men hooft goede winft te doen, de welke met
 „de eerste gelegenheid na &c. fullen werden ge-
 „fonden, ende de selve aldaar met goede voorfig-
 „tigheid door hare Factoor (die fy daar toe met
 „gemeen bewilliging fullen committeren ende
 „houden) fullen werden verkoft ende verhan-
 „delt, voor al fulken prijs ende voor al fulke wa-
 „ren, als fy met malkanderen besproken zijn, en-
 „de in der tijd met weder-zijdse communicatie
 „fal werden goed gevonden, welke Retouren en-
 „de overgefonden Waren, alhier by haar A. ende
 „B. met goede winft fullen werden verhandeld
 „ende verkoft, ende de winft, ofte schade daar op
 „te vallen, by haar gelijkkelijc fal werden gedra-
 „gen, daar van fy den andren belooven Jaarlijxe
 „rekening, bewijs ende reliqua te doen.

Anders indien A. ende B. op verfcheyde plaatfe wonen, ende fy
 by correspondentie over ende weder over willen handelen, moet het
 aldus geclaufuleert werden :

„ Ende fullen by A. van Amsterdam op Port à
 „Port, aan B. ter voorschreve fomme overge-
 „fonden werden al fulke Waren, ende tot fooda-
 „nige fomme als by hem B. geadvifeert fal wer-
 „den, ende de gelegenheid fal kunnen lijden, ge-
 „lijc inſgelijc by B. van Port à Port op Amſtel-
 „dam aan A. in Retour ter gelijker fomme over-
 „gefonden fullen werden foodanige Waren, en-
 „de tot foodanige fomme, als by A. fal werden
 „geadvifeert, ende dat ſoo geduyrende, in vou-
 „gen dat by yder partije ten naaften by gelijke
 „fomme van Waren verhandeld ende overge-
 „fonden

sonden sullen werden , ten ware dat op d'eene ,
 plaats de selve vry eer ende meer , en tot billijk ,
 profijt konnen werden verhandeld ende ver-
 kocht, in welken val men den een vermeerderen ,
 sal, ende d'ander vermindren, ofte meerder pen-
 ningen, ten weder-zijden contribuieren , na ge-
 legentheid , tot welken einde partije goede cor-
 respondentie sullen houden , ende alle het gund ,
 met dese Hooft-somme, ende de negotiatie daar ,
 mede te doen , ten weder-zijden sal werden ,
 overgenomen , sal by A. voor d'eene helft, ende ,
 by B. voor de wederhelft genoten ende gedeilt ,
 werden , ende sullen de voornomde partijen ge-
 houden zijn van beyders zijden alle Iaar malkan-
 der respectivelijk te doen goede reekening van ,
 alle alfulke goederen , als sy respectivelijk ont-
 fangen ende malkander overgesonden hebben ,
 mette winst, ofte verlies, die daàr op geval-
 len is , boven alle onkosten in de te doene ree-
 kening , mede te specificieren , ende naar bey-
 des zijde liquidatie malkander de helft daar van ,
 in Wissel, of anders oversenden , ende omme de
 voorsz. reekening pertinentelijk alle Iaar te
 mogen doen , sullen partijen malkander by spe-
 cificatie , de Goederen ende Waren die sy den
 andren oversenden , altijd stellen met de prijs ,
 waar voor die gekocht zijn , ende de onkosten ,
 ende de vragten daar op gevallen ; ende heb-
 ben partijen malkander beloovt dese ge-
 meenschap te continueren den tijd van &c. Ia-
 ren , ende de voorsz. Iaaren geeindigt zijnde ,

„ fullen de voornomde partijen voor alle fchey-
 „ dinge ende deylinge van winft, elk fijn in geley-
 „ de-Hoofst-fomme voor-wt-trekken, ende alsdan
 „ de winft deylen, als voorfz. is, alles fonder be-
 „ drog. Verfoukende partijen hier van door my
 „ Notario geleverd te werden een of meer open-
 „ bare Instrumenten, in behoerlijke forme. Al-
 „ dus gedaan tot &c. in praefentie van N. N. als
 „ Getuygen hier toe verfocht.

HET XVI. DEEL.

Van Huwelijcke Voorwaarden.

VRage: *wat zijn Huwelijcke-Voorwaarden?*

Antw. Een Instrument daar by tuffen Bruydegom ende Bruyd voor het voltrekken van haar-luyder Huwelijk, Overkomt ende Conditien werden gemaakt, aangaande de gemeenfchap van hare aan te brengen goederen.

Vrag. *wat staat daar in byzonderlijk aan te merken?*

Antw. I. Dat de Voorwaarden werden gemaakt voor het aangaan ende voltrekken van het Huwelijk, vermids foo haast het Huwelijk is voltrokken, de gemeenfchap van goederen plaats heeft.

II. De qualiteit van de Verlyders indien de felve minderjarig zijn, dat fy geholpen werden met hunne Voogden, ende indien fy nog Ouders hebben, met de felve hunne Ouders, al waren fy al meerderjarig.

III. Dat de weder-zijde aangebragte goederen, duydelyk werden begrootet, het zy in de
 Voor-

Voorwaarden, ofte anders, by bysondere Geschrift ende Staat, by den Verlyders ten wederzijden onderteykent, daar toe men relatie ende overwijfinge maken moet, met verklaring dat de Verlyders weder-zijds daar mede te vreden ende vernougt zijn geweest.

IV. Of, ende hoe verre de aangebragte goederen fullen gemeen zijn, ofte niet, ende ionderling aangaande winst, ofte verlies, staande Huwelijk te vallen: By wie de lasten des Huwelijk fullen werden gedragen, ende soo voorts.

V. Hoedanig de goederen by 't scheyden van 't Huwelijk fullen werden gedeelt ende gescheyden, hoedanig, in val van Kinderen naar te laten, ofte geen.

Vrag. *Moeten alle Huwelijxe-Voorwaarden voor Notaris ende Getuygen verleden werden?*

Antw. Neen: Want de Huwelijxe Voorwaarden daar geen verfterv, ofte yets dat verftervenisse raakt, in komt, mogen ook onder de hand geschieden, ook sonder schrift, ende voor twee Getuygen, als daar maar van blijken kan, maar de soodanige daar eenig gevolg van Verfterv-regt in komt, moeten gelijk als de Wtterste-wille voor een Notaris ende twee Getuygen verleden werden.

Vrag. *Of ende hoedanig soodanige Overkomsten by Huwelijxe Voorwaarden kunnen werden afgegaan ende verbrooken:*

Antw. Niet anders als by Wtterste-wille van beyde, ende in sulken val dat sy beyde by de selve haar

haar Wtterste-wille blyven, sonder de selve te weder-roupen. Want de selve by beyde te samen, ofte by een van beyde te samen, ofte by een van beyden weder-roupen, ofte vernietigt zijnde, sulx by den een sonder den ander vermag te geschieden, krijgen de Voorwaarden wederom de selve kragt, of die niet verbroken en waren.

Vrag. *Of sulx niet onwederroupeijk en kan geschieden?*

Antw. Niet seckerlijk, om datmen sig selven in sijn Wtterste-wil tot geen onwederroupeijkheid kan verbinden, als hier naar van de Wtterste-willen sal werden geseid. Sie mede Rooms-Hollands Regt, *bet 4. bouk, 24. deel, versz. 12.*

Huwelijxe-Voorwaarden.

„BY den inhouden van dese Instrumente sy
 „ kennelijk eenen ygelijk, dat voor my N.
 „ Notaris publijcq, ende voor de nabeschreve Ge-
 „ tuygen, op ten xxij^{en} Iulij 1665. 's avonds de
 „ klok omtrent &c. verschenen zijn A. geadfi-
 „ steert met B. sijn Vader, als Bruydegom ter
 „ eenre, ende C. geadfisteert met D. ende E. haar
 „ Moeder ende Swager, als Bruyd ter andere zij-
 „ de, de welke verklaarden dat sy van voorne-
 „ mens zijn met den anderen te treden in den H.
 „ Egten-staat: dog dat voor banden van dien, en-
 „ de al voorens 't selve te voltrekken, over ende
 „ weder over was verdragen, bedongen ende in-
 „ gewilligt, gelijk zy verdragen, bedingen ende
 „ ingewilligen by desen, dat sy ten weder-zijden,
 tot

III. Bouk. *Huwelijx-Voorwaarden*. XVI. Deel. 253
 tot onderftand van dit haar Huwelijk, fullen in „
 ende aanbrengen, hy Bruydegom een fomme „
 van &c. ende fy Bruyd de fomme van &c. fulx „
 de voornomde Vader ende Moeder van den fel- „
 ven Bruydegom ende Bruyd beloofden mede „
 ten Huwelijk te geven ende effectivelijk te „
 præfteren: Anders, alle ende foodanige goede- „
 ren, als fy respectivelijk hebben, ende in twee „
 byfondere ftaten, by den Bruydegom ende Bruyd „
 ondertee kent wtgedrukt zijn, (ofte wtgedrukt „
 fullen werden) met welke voorfz. ftaten fy ver- „
 klaarden goed genougen te fullen nemen, ende „
 de felve van foodanige kragt te houden, als of de „
 felve hier van woord tot woord waren ingelijvt „
 ende wtgedrukt, ende zijn voorts exprefle „
 Conditiën ende Voorwaarden, dat tuffen de „
 voorfz. Egt-genoten geen gemeenfchap van „
 goederen en fal zijn, * maar dat alleen winft „
 ende verlies fttaande Huwelijk te vallen, by elx „
 voor de helft genoten ende gedragen fal wer- „
 den, † wijders foo verklaarden hy Bruyde- „
 gom, ingevalle hy fonder Kind, ofte Kinderen „
 naar te laten, voor fijn Bruydquam te overlij- „
 den, de voorfz. Bruyd wt fijn goederen voor een „
 dua-

* Somwijlen bedingtmē dat alleen by feeker geval de gemeen-
 fchap van goederen werd wtgeftoten, ende ftaat te letten dat de ge-
 meenfchap maar in feeker geval wtgeftoten zijnde, in alle andre ge-
 vallen plaats heeft. Sie Rooms-Holl. Regt, 4. Bouk, 24. Deel, verf. 5.

* Somwijlen werd alle gemeenfchap, ende ook mede van winft ende
 verlies wtgeftoten blijvende, de felve tot bate ende fchade van den
 Man, in welken geval de Vrouwen haar vrije keur mogen bedingen,
 om naar fcheyden van het Huwelijk, te komen in de helft van winft
 ende verlies, indien fy wil, of anders haar ingebragte goederen na
 haar te nemen. Sie Rooms-Hollands-Regt, 4. Bouk, 24. Deel, verf. 2.

„duarije sal genieten, de somme van &c. ende
 „verklaarde mede fy Bruyd, indien fy sonder
 „Kind, ofte Kinderen by de voornomde Bruy-
 „degom verwekt, in 't leven naar te laten, deser
 „Werelt quam te overlijden, so verklaart fy den
 „Bruydegom wt haar goederen te maken ende
 „bepreken een somme van &c. Versoukende
 „fy Conthorale hier van kennis gedragen, ende
 „door my Notaris hier van geleverd te werden
 „*Acte in communi formâ*. Aldus gedaan, verleden
 „ende gepasseert ten huysse van &c. in præsentie
 „van de weder-zijds assistenten, als Getuygen
 „ten desen verfogt.

Staat van Goederen.

Staat ende specificatie van Goederen

by ons A. Bruydegom ter eender, ende
 B. Bruyd ter andre zijden ten Huwelijk
 werden aangebragt, daar van in de Hu-
 welijxe-Voorwaarden tussen ons op den
 &c. opgerecht, is gestelt, dat van foodani-
 ge kragt sal werden gehouden, gelijk of
 die daar in van woord tot woord gestelt
 ende geschreven was.

„**E**Erst, werd by my A. ten Huywelijk aange-
 „bragt seekre Huyfinge ende Erve, staande
 „&c. geschat op een somme van &c.

„Nog seekre Wooning met omtrent &c. mor-
 „gen Lands daar aan, gelegen in den Ambagte
 „van &c. geschat op een somme van &c.

Nog

Nog seckre Rente-brief van seven-en-dertig „
guld. 10. stuyv. 's Jaars, geconstitueert met 812. „
guld. 10. st. ten lasten van ende specialijk geveest „
op &c. „

Nog een Obligatie ten lasten van het ge- „
meene Land van Holland, ter somme van &c. „
loopende interest jegens 4. ten hondert, ver- „
schijnende den &c. met het verloop zedert den „
lesten verschijn-dag. „

Nog een Obligatie ten lasten van C. inhou- „
dende een Hooft-somme van &c. loopende ten „
interest als vooren, ende verschijnende &c. met „
het verloop zedert &c. „

Ende aangereed geld een somme van &c. „

Daar tegens by hem te betalen staan de vol- „
gende lasten: „

Als aan C. een Hooft-somme van &c. „

Nog aan D. over gekofte Laken ende Zijde- „
winkel-waren, een somme van &c. „

B.

Daar tegens by B. ten Huwelijk werden aan- „
gebragt. „

Eerst hare Huyfinge ende Erve, staande en- „
de gelegen binnen deser Stede op de Breede- „
straat, belend &c. geschat op &c. „

Nog omtrent ses morgen Wey, ofte Hoy- „
land, gelegen aan twee Kampen, in den Am- „
bagte van &c. geschat op &c. „

Nog

„ Nog omtrent drie morgen Wey of Hoy-
 „ land, in den voorfz. Ambagte, belend &c. ge-
 „ fchat op &c.

„ Nog omtrent vier morgen Teel-land in den
 „ Ambagte van &c. belend &c. gefchat op &c.

„ Nog een Obligatie ten behouven van het ge-
 „ meene Land van Holland, ter fomme van &c.
 „ jegens de penning 25. verfchijnende op den &c.

„ Nog een Obligatie ten laften van C. inhou-
 „ dende een Hoofst fomme van &c. loopende ten
 „ intereft jegens 4. ten hondert, verfchijnende op
 „ den &c. beyde met het verloop zedert den laat-
 „ ften verfchijn-dag.

„ Ende nog aan contante penningen een fom-
 „ me van &c.

„ Ende dit alles vry ende fonder eenige laften.

„ Van alle welken aanbreng wy ondergefchre-
 „ ve goed befcheid ende kenniffe hebben gefien
 „ ende genomen. Aldus gedaan ende in kenniffe
 „ der waarheid geteykent defen &c.

*Superscripte ende Acte op den Rugge van
 de felve.*

„ **H**Uyden den &c. Compareerden &c. A. en-
 „ de B. geadifteert met N. ende N. my No-
 „ tario wel bekend, ende vertoonden fy Compa-
 „ ranten aan my Notario dit befloten Papier, ende
 „ verklaarden agter volgens de Claufule in hare
 „ Huwelijxe - Voor-waarden voor my Notaris
 „ ende Getuygen gepasseert op den &c. daar in
 „ geftekt

gestelt ende begrepen te zijn in den perfecten, staat ende aanbreng van de goederen, die sy met malkanderen ten Huwelyk hebben aangebragt, ofte sullen aanbrengen, die sy wilden dat by leven ende sterven agtervolgt ende naargekomen, sal werden, gelijk of die van woord tot woord, in de voorz. Huwelyke-Voorwaarden wtgedrukt ende ingelijvt waar, versogten daar van dese Acte door my Notario in dorso van de selve ge gestelt ende geleverd te werden. Aldus gedaan ende gepassiert ten huysse van &c.

H E T XVII. D E E L.

Van Transactie ende Compromis, dat is, Verdrag ende Verblijv, ende van Wtspraak.

VRage: *wat is Transactie, ofte Verdrag?*

Antw. Een Instrument daar by twee, of meer, over haar twistige saken, het zy dat de selve in Regt staan, ofte niet, Overkomt ende Verdrag maken. Waar inne indien sy selvs den anderen niet en kunnen verstaan, ende nogtans genezen zijn hare saken te vereenigen, werd het selve gestelt aan de wtsprake van weder-zijdse Luyden, daar toe by *Compromis* ende *Verblijv* te stellen, ende magtig te maken.

Vrag. *wat staat tot de instelling van soodanig Verdrag aante merken?*

Antw. I. De qualiteit van de Verlijders.

II. Verhaal van het geschil ende de saak selvs, daar over quaestie was ontstaan.

R

III. Ver-

III. Verklaringe van het Verdrag tot beslegtinge van dien gemaakt.

IV. Quyttinge ende ontslaginge van de regtsvordering daar over gemaakt, met dusdanige Clausule; *Ende dat daar mede haar-luyder Protes sal af zijn, met compensatie van kosten, &c.*

Vrag. *Hoedanig moeten de Verblyven werden ingestelt, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. I. Dat tot de wtsprake ende eind-oordeel van de saak, genomen werden weder-zijdse onzydige Luyden, hun de sake, daaromme dat verschil is, verstaande.

II. Dat in het Verblijf al voorens werden gestelt den staat van de quaestie, of anders gestelt werde alle sodanige quaestien die tussen haar-luyden, ter sake van &c. alreede ontstaan waren, of nog soude mogen ontstaan, daar van ten weder-zijden mondelinge, ofte schriftelijke openinge ende beweeving sal werden gedaan.

III. Dat de verkoren Mannen magt gegeven werd, om de selve sake, ofte naar scherpheid van Regten, ofte naar billijkheid wt te spreken, naar dat sy luyden daar inne kunnen overkomen, ende indien de selve in een gelijk getal zijn, dat sy magt hebben om in val sy den andren niet mogten verstaan, een derde tot *Super-Arbiter* ende Over-Man, benevens haar te mogen verkiesen, of andersins dat den selven derden by onderling verdrag genomt ende gestelt werd.

IV. Dat partijen haar op seekre groote peynen verbinden, voor goed ende van waarden te houden,

den, het gund by de verkoren Mannen in hare zaken, sal werden wtgesproken, ook wel onwederroupelijk, onder afftand ende vertigting van Appel, reformatie, reductie, of ander verfet, in Regten bekent, onder Verband van hare perfoonnen ende goederen, ten bedwange ende executie van allen 's Heeren Regten, ende Regteren, ende dat meest ende aller sekerst onder Willige-condemnatie van den Hoogen Rade.

Vrag. Hoe moet de willige-condemnatie werden ingestelt?

Antw. Aldus: Dat de Verlyders verklaren te vreden te zijn, ende over te geven haar in de wtsprake van de voorz. Arbiters, by den Ed. Hoogen Rade vrywilliglijk te laten condemneren, daar toe onwederroupelijk stellende, ende magtig makende N. N. beyde Procureurs voor den selven Rade, d'eehe om de selve condemnatie te versouken, ende d'ander om te consenteren, belovende voor goed ende van waarde te houden &c. Welke *Clausule*, d'een om te versouken, ende d'ander om te consenteren, soo nootfakelijk is, dat sonder dien by den Hoogen Rade de condemnatie werd geweygert.

Vrag. Wat onderscheid isser tussen Arbiters van Regten, ende Arbitrateurs?

Antw. Dat Arbiters van Regten in het doen van haar wtsprake, stip aan den Regten gebonden zijn, ende Arbitrateurs als minnelijke Scheitsluyden ende goede Mannen, de sake by haar wtsprake bemiddelen.

Vraag. *wat onderscheid isser tussen de Clausule, naar scherpheid van Regten, ofte naar billikheid.*

Antw. Sommige willen dat Arbiters de welke gestelt zijn om een saak naar scherpheid van Regten wt te spreken, gehouden zijn in hare wtspraak haar stip te gedragen naar den juistten inhoud ende letter van de Wetten, ende het Regt daar van zijnde, ende 't selve om geene redenen verder mogen wtrekken, of anders wtspreken a's de selve, naar scherpheid, inhouden; maar die gene de welke de magt is gegeven, omme ook naar billikheid de sake wt te spreken, vermogen de hardigheid van de Wetten te buyten te gaan, ende de wtsprake naar het gund het regt met de redelijkheid ende billikheid aldernaast komt te doen. Dog het selve op 't naau wt ingesien, en kan foodanig niet werden onderscheyden, maar soude een ende het selve zijn, of men seyde, naar Regten, naar scherpheid van Regten, als Regters, naar regt, reden ende billikheid, &c. om dat geen regt sonder reden, of billikheid wesen en kan. Ten waar wtdrukkelijk bleek, of wt de saak volgde, dat het aan de Arbiters, als goede Mannen, was verbleven; by voorbeeld, om in Koopmanschap, ofte waarde van eenig goed wt te vinden, daar in dat twee, of meer, malkander te loov ende bod staan; of den anderen niet verstaan en kunnen, ofte diergelijke, daar in geen regt, ofte regt-saak te pas komt. Sie het Rooms-Hollands-Regt, *bet 5. bouk, het 9. deel, vers. 6.*

Vraag. *Hoedanig werden de wtspraken ingestelt?*

Antw.

Antw. Aldus: *Agtervolgens het bovenstaande Compromis ende Verblijv aan ons overgegeven, hebben wy ondergeschreven, naar dat wy het selve Verblijv aangenomen hadden, voor onse wtsprake verklaart, sulx wy doen by desen, dat &c.* ende soo voort van d'eene quaestie tot de ander, soo daar meer zijn, met dusdanig slot: *Ende dat daar mede haar-luyder Proces sal af, dood, en te niet zijn, met compensatie, ofte condemnatie van kosten. Ende of in geval van duysterheid, ofte andersins over desen eenige naarder quaestie geviel, behouden wy de magt aan ons om't selve by nader wtspraak te verklaren, sulx wy bevinden sullen te behooren.*

Vrag. *Hoedanig werden de selve wtspraken bekrachtigt:*

Antw. Indien de selve geschieden onder willige condemnatie, werden de selve, benevens het Compromis ende Verblijv, gesloten overgesorden, om daar op condemnatie verleent te werden. Andersins moet daar op dagvaarding geschieden voor den dagelijxen Regter, ende daar op Vonnisse te sien wijzen, om dat de Arbiters geen Regters en zijn, ende by haar selver geen Regtsgebied en hebben, ende dien-volgende haar Wtspraak sonder op gevolgde gewijsde, niet en kan ter wtwinninge geleid werden.

Verblijv ende Compromis.

OPhuyden den &c. Compareerden voor my, Notaris Publijcq, ende den nabeschreven, Getuygen A. wonende binnen B. ter eenre, ende C. woonende tot D. ter andre zijde: verkla-

„rende ende te kennen gevende sy Comparan-
 „ten, hoe dat tussen hun beyde voor de Vier-
 „schare van &c. Proces was ontstaan, ter sake hy
 „C. vermeinde dat den voornomde A. wt den
 „Boedel van haar overleden Vader meerder had-
 „de genooten, als hem, volgens den Staat ende
 „Inventaris, mitsgader de nader Scheydinge ende
 „Smal-deelinge daar op gevolgt, was compete-
 „rende, ende voorts anders dat de eene te-
 „gens den ander was prætenderende ende susti-
 „nerende, waar wt geschapen stond nog verder
 „Proces ende oneenigheid te spruyten: Soo ist,
 „dat sy Comparanten verklaarden veraccordeert
 „ende verdragen te zijn, sulx sy doen by desen,
 „alle ende foodanige questien die tussen haar-
 „luyder, ter sake voorfz. alreede ontstaan waren,
 „of nog souden mogen ontstaan, claxcaling ende
 „al te verblyven aan de arbitragie ende wtspake
 „van E. ende F. omme naar voorgaande weder-
 „zijdse defensie, 't zy mondeling, ofte schriftelijk
 „te doen, de selve sake of naar Regten (ofte naar
 „regt, reden ende billijkheid) wt te spreken,
 „met magt, dat in val sy den andren niet en kon-
 „de verstaan, een derde tot *Super-Arbitet* bene-
 „vens haar te mogen verkiesen. Beloovende par-
 „tijen respective voor goed, vast, ende van waar-
 „den te houden alle 't gund by de voorfz. *Arbi-*
 „*ters* ende *Super-Arbitet* daar inne sal werden ge-
 „daan ende wtgesproken, sonder het selve in ee-
 „niger manieren te querelleren, of daar tegens
 „te opposeren, op pene dat die gene die contrarie
 sal

sal komen te doen, niet-te-min gehouden sal zijn, de wtsprake te voldoen, maar daar-en-boven, vervallen in een boete van &c. ten behouwe van, &c. ende dat daar mede haar-luyder Proces sal af zijn, met compensatie van kosten, renun- chieerde verders sy Comparanten van Appel, reformatie, reductie, of andere exceptien ende privilegien in Regten bekend, alles onder Verband van haar persoonen ende goederen, stellende de selve ten bedwange ende executie van allen's Heeren Regten ende Regteren, ende specialijk den Hove van Holland. Consente- rende sy Comparanten haar in den innehouden van de selve te doene wtsprake, vrywillig te laten condemneren voor den Hove, of te Hoogen- Rade in Holland, daar toe onwederroupelijk constituerende, ende magtig makende N. N. beyde Procureurs voor de voorsz. respectieve Hoven, d'eene omme te versouken, d'ander om te consenteren. Beloovende voor goed, vast, ende van waarden te houden, 't gund by de selve daar inne sal werden gedaan ende ver- rigt. Versoukende partijen hier van door my Notario gelevert te werden openbaar Instru- ment in formâ. Aldus gedaan tot Leyden, in praesentie van N. N. als Getuygen ten desen verfogt.

HET XVIII. DEEL.

Van Contracten van Bevragtinge, ofte
Certe partije.

VRage: *wat voor Instrumenten worden voornamelijk onder de Koopluyden, ende aangaande de Koopmanschappen gebruikt?*

Antw. Dese zijn, Contract van Bevragtinge, Brieven van Assuerantie, Bodemerije, Water, ofte Bijl-brieven, Wissel-brieven, Insinuatien ende Protesten.

Vrag. *wat is een Contract van Bevragtinge?*

Antw. Contract van Bevragtinge, ofte Certe-partije, is een Instrument van Huir tussen een Schipper-ende een Koopman, daar by den Schipper voor seekere somme van penningen aanneemt des Koopmans goederen die hy in sijn Schip sal willen laden, ofte doen laden, op seekere aangewesene plaats te lossen, ende aldaar wederom te laden met andere goederen, om wederom ter gesser plaats herwaarts te voeren, ofte op alfulke plaatsen ende Havenen, als sy metten anderen kunnen verdragen, ende dat voor de ladinge van 't geheele Schip, ofte voor seekere Koopmanschappen.

Vrag. *wat staat daar inne aangaande de instellinge sonderling aan te merken?*

Antw. I. De naam ende gelegentheid van 't Schip, ende hoedanig het moet werden gemon-teert ende voorsien, aldus:

Com-

Compareerden N. N. de welke verklaarden dat sy seker Contract van berragtinge metten anderen gemaakt ende gesloten hadden, op de Conditien ende Voorwaarden hier naar volgende: Te Weten, dat de voornomde N. Schipper ende Meester van sijn Schip genaamt A. groot omtrent 150. lasten, nu ter tijd Zeilreede leggende voor C. gehouden werd het voornomde sijn Schip metten alderceersten digt ende gereed te maken, wel te calefateren, ende versien van allerley nootdrift; ook met Geschut, Anonitie, Matrosen, Gotelingen, of Steen-stukken, &c. ende soodanig te voorsien sulx dese sijne Reyse vereissen sal.

II. De plaats van de ontladinge der ingenomen goederen, tijd ende plaats van herladinge ende her-ontladinge, Leg-dagen, ende wat des meer is, aldus:

Ende aldus toegerust ende voorsien zijnde, sal by tegen April eerstkomende, of eer, soo het den Koopman believt, van C. i^o Zeil gaan sonder wind ofte Tijd te versuymen, ende Zeyley regt door naar D. met alsulke waaren ende goederen als den Koopman hem ter bequamer Ladinge sal believen inne te geven, omme de selve aldaar te ontladen. Ende aldaar gearriveert zijnde, werd gehouden den Koopman te wille te leggen den tijd van 3. Maenden, 8. ofte 10. dagen onbegrepen welke Leg-dagen ingaan sullen soo haast het Anker aldaar gevallen is; ende wat by langer komt te leggen, dat sal hem betaalt werden, naar het seggen van Luyden, hen dies verstaande. Ende sal binnen de selve Leg-dagen verzeyley op alsulke Havenen, ende met alsulke goederen, als den Koopman, of sijn Cominijs believen sal, dog tot E. het vijfte,

ofte verfte. Ende aldaar wederom gekomen zijnde, sal by gehouden wefen wederom te laden alsfubke goederen als den Koopman, of fijn Commijs sal willen ingeven; ende alfoo vol-laden wefende, met den eerften bequamen wind ende weder, van daar af te loopen, ende regt door te zeylen tot voor deser Stede C. ende aldaar ontladen, in welke Ladingen ende ontladingen reſpective, de Bootsgeſellen gehouden ſullen zyn, het goed aan 't Land, ende wederom aan Boord te brengen ende bearbeyden met het Boot daar het gebruykelijk is.

III. Het Loon ende bedongen Vragt van den Schipper, vry van alle noodige onkosten, van Avarije, Pilotagie, &c. Aldus:

Ende alhier gearriveert zijnde, werd den voornomde N. gehouden aan hem voor fijn verdiende Vragt naar goede levering te betalen de ſomme van N. boven Avarije ende de Pilotagie, naar Coſtuymen der Zee.

Alles onder Verband van hare reſpective Perſoonen ende goederen, Den Koopman ſijne ingeladen goederen, ende den Schipper fijn Schip, Vragten ende gereetſchappen van dien, ten bedwang ende executie, &c. ende ſoo voorts.

Vrag. wat werdter verder tot verſeekering van de ingeladen goederen vereiſt?

Antw. Dat den Koopman verklaringe ende ken-teeken aan den Schipper geeft, wat ende welke goederen hy voor hem heeft mede genomen, anders genomt een Carga ende Cognofcement.

Vrag. Hoedanig werde Cognofcementen ingeſtelt?

Antw. Aldus:

N. Schipper (naaft God) van ſijnen Schepe genaamt
A. als

A. als nu ter tijd gereed leggende voor B. om met den eersten goeden wind, die God verleenen sal, te zeylen naar C. alwaar sijn regte ontladinge sal zijn, de welke verklaarde ende bekende van N. Koopman &c. onder den Over-loop van sijn voorsz. Schip, ontfangen te hebben de naartvolgende goederen, te weten &c. al droog ende wel geconditioneert, ende gemerkt met dit voorstaande Merk, het welk hy beloovde te leveren (indien hem God behoude reyse verleent) met sijn voorsz. Schip tot D. aan den Eersamen E. ofte aan sijn Facteur, of Gedeputeerde, mids betalende voor sijn Vragt de somme van &c. ende Avarije, na de Usantien van de Zee. Onder Verband, &c.

Vrag. Of een Bevrachter, het Schip of de Huur van dien, wel aan een ander over doen mag?

Antw. Ja. Sie Wisbuis Zee-Regten, art. 10. l. 6. Cod. locat. ende dat met of sonder winst. Aldus:

Verklaart te transporteren ende over te laten, gelijk hy doet by desen, de ladinge ende bevrachting in den Instrumente aan Certe-partije, hier annex, gepasseert voor &c. aan N. hier mede present, ende accepterende op alle Conditien ende Voorwaarden, in den selven Instrumente verhaalt, wtgesondert dat hy voor sijn Reyse op D. voor ende in plaats van 27. ter Vragt, sal geven ende betalen 32. ende dat de Vragten van de andere verzeylingen, ende los-plaatsen verhoogt sullen werden, naar advenant de voorsz. 32. blyvende alle andere Conditien ende Voorwaarden van den voorschreve Instrumente, in haar volle kragt, &c. ende onder Verband in den selven begrepen, ende soo voorts.

HET XIX. DEEL.

Van Policen, ofte Brieven van Assuerantie.

VRage: *wat is Police van Assuerantie?*

Antw. Is een Contract daar by yemand voor seekre loon des anderens goed, ofte Koopmanschap, voor het gevaar van der Zee, ende al ander ongeluk, verseekert, of indien daar schade aan komt in het over-brengen, 't selve in 't geheel, of tot seekre somme, belooft te vergoeden; anders genaamt Verseekering.

Vrag. *Hoe veelderhande is Assuerantie, ofte Verseekering?*

Antw. Tweederhande, d'eene die geschied over de Koopmanschappen ende goederen, d'ander over de Casque, ofte Corpus van 't Schip selvs.

Vrag. *wat is in de instellinge van de Brieven van Assuerantie, bysonderlijk aan te merken?*

Antw. I. Dat het tiende deel van de waarde van de goederen, onverseekert moet blijven tot last van den Eygenaar, *Ordonn. van Assuerantie tot Amsterdam van den lesten Januar. 1598. art. 2. tot Middelburg van den 30. September 1600. art. 3.*

II. Dat in het Contract of Police van Assuerantie voor al bysonderlijk wtgedrukt werd den naam van den Schipper ende van het Schip, met de plaats waar het Schip werd geladen, ende waar dattet henen vaart, ten waar den Koopman niet en wist in wat Schip, of met wat Schipper sijne goederen gesonden soude werden, in welken
geval

geval hy het selve by de Affuerantie-brief moet verklaren, ende daar benevens aan den selven doen hangen het bescheid dat hy van de ladinge sijner goederen ontfangen heeft, ofte andersins in den Brief van woord tot woord doen instellen, ende moet daar-en-boven de *Pramie*, ende het verseeker-loon gereed betaalt werden. Ende indien yemand wil doen verseekeren eenige goederen, ofte Schepen, de welke al afgevaren zijn van de plaats harer ladinge, moet het selve, ende den tijd op welke die afgevaren zijn, in den Brief wtdrukken, ofte andersins verklaren dat hy het niet en wiste: op alle 't welk sonderling te letten staat, alsoo sonder 't selve de geheele verseekering soude van onwaardn zijn, behoudens den verseekerde sijn verhaal op die gene die het Instrument geschreven heeft, indien het by sijn schuld toe quam.

Ordonnant. van Assuerant. van Amsterdam, den laatsten Januar, 1598. art. 3. van Middelburg van den 30. September 1600. art. 9. 10. ende van Rotterdam, van den 26. April 1635. art. 6. 7. 8. ende 21.

III. Moet in de Brieven wtgedrukt werden wat gevaar, wanneer ende hoe lang, tot lasten van den verseekeraar, sal loopen.

IV. Dat de verseekeraars den Schipper by de Brieven van Asseurantie last geven, de goederen de welke verongelukken, ofte bederven souden, ten besten te redden, te verkoopen, de penningen te verdeelen, &c. sonder meerder last, met beloften van te betalen alle kosten daarom gedaan, ende schaden daar over geleden, 't zy de goederen
be

behouden werden, ofte niet, op des Schippers Eed.

V. De Præmie ende prijs van Asséurantie.

VI. Het Verband ende *Clausule* daar toe ver-
eist.

Vrag. *Hoedanig moeten de Brieven van Asséurantiën over goederen in 't verder ingestelt ende geclausuleert werden?*

Antw. Aldus:

„ N. N. De welke verklaarden haar te verbind-
 „ den ende te verseecken, gelijk sy haar versee-
 „ kerende verbinden mits desen, aan A. de goe-
 „ deren die geladen zijn, ofte geladen sullen wer-
 „ den in het Schip genaamt B. groot omtrent 92.
 „ Lasten, daar Schipper op is C. of wie daar op
 „ voor Schipper, of Schippers soude mogen va-
 „ ren, waar van sy de *Rysique*, perijkel ende avon-
 „ tuyre, mits desen tot haren lasten nemen te loo-
 „ pen van der uyre ende dag of dat de voorz.
 „ Koopmanschappen by den voornomden A. ofte
 „ sijnen Commijs gebragt sullen zijn op de Kaye,
 „ ofte Wal, om van daar geladen te werden in
 „ 't voorz. Schip, of in Schuyten, Barges, ofte
 „ Ligters, om daar mede gevoert te werden aan
 „ het Boord van het voorz. Schip, ende sal ge-
 „ duyren ter tijd toe, dat het selve Schip tot D.
 „ gekomen sal zijn, ende de voorz. goederen, of
 „ te Koopmanschappen, sonder eenige schade,
 „ ofte verlies, aldaar gelost, ende vryelijk ende
 „ vredelijk op 't Land gebragt sullen wesen, in
 „ 't vermogen van den voornomden A. of ye-
 mand

mand anders, laft daar van hebbende, fullende „
 het voorfz. Schip mogen varen voorwaarts, ag- „
 terwaerts, wenden ende keeren, ter regter ende „
 linker, ende aan allen zijden, ende of door „
 nood, of met wille, de voorfz. goeden ontladen „
 ende herladen werden in cenig ander Schip, of „
 Schepen, klein, ofte groot, (het welck fy fullen „
 mogen doen wt haar eygen wil, sonder verder „
 confent, ofte toedragt te verwagten) fullen de „
 voornomde N. N. loopen de *Ryfique* ende avon- „
 tuyren, als of de voorfz. goederen noyt ontla- „
 den waren geweest; ende hem ook verfeeke- „
 ren van alle gevaar ter Zee, Onweder, Vier en- „
 de Wind, voor Vrienden, Vyanden, van Ar- „
 reften ende Detentien van Koningen, Prinçen, „
 Heeren, ende Gemeenten, van Brieven van „
 Marque ende Contramarque, Schelmerije, en- „
 de onagtsaamheid van Schippers ende Boofsge- „
 fellen, ende alle anderé perijkelen ende Avon- „
 tuyren, die de voorfz. goederen eenigfins soude „
 mogen aankomen, bedagt ende onbedagt, ge- „
 woon ende ongewoon, geen wtgefondert, stel- „
 lende haar in allen fulken gevalle in fijn A. plaat „
 fe, om hem te ontheffen van alle verlies ende „
 fchade, ende de voorfz. goederen yets anders „
 overkomende als wel, verbinden fy haar aan „
 hem A. ofte fijnen Commijs, te betalen alle de „
 fchaden die hy fal hebben geleden, te weten hy „
 N. ter fomme van 9. ende hy N. ter fomme van „
 10. ende dat binnen drie eerft-volgende Maan- „
 den, na dat fy behoorlijke kennis fullen krijgen „
 van

„ van 't verlies, ofte schade, ende in alfulken ge-
 „ val geven sy aan hem A. ende alle andere vol-
 „ komen magt, om soo wel tot haren schade, als
 „ profijte, de hand te mogen reynen in 't salveren
 „ ende beneficeren van de voorfz. goederen, de
 „ selve te verkoopen, ende de penningen te di-
 „ stribueren, indien het van nooden is, sonder
 „ haar consent, ofte oorlof te vragen, sullen ook
 „ betalen d'onkosten daaromme gedaan, mitsga-
 „ ders de schade daar op gevallen, het zy datter
 „ yets gefalveert werd, ofte niet, ende dat sy op
 „ d'onkosten van dien sullen geloof geven den ge-
 „ nen die de selve gedaan sal hebben op sijnen
 „ Eed, sonder yets daar tegen te seggen, mits dat
 „ den voornomden A. gelijk hy insgelijx beloov-
 „ de by desen, aan den voornomden N. N. sal
 „ betalen den prijs deser Assieurantie jegens 20.
 „ ten hondert, &c. Consenterende hier van ge-
 „ maakt ende geleverd te werden, &c. onder re-
 „ nunciatie ende vertigtinge van alle Cavillatien
 „ ende Exceptien, die desen eenigfins soude mo-
 „ gen tegen-gaan, ten bedwang ende executie
 „ van allen 's Heeren Hoven, Regten ende Reg-
 „ teren, ende specialijken de Judicatuere van
 „ de Kamer van Assieurantie der Stad M. submit-
 „ terende haar selven ten weder-zijden on-
 „ der 't regt gebruik ende Judicatuere der sel-
 „ ver, &c.

Vrag. Hoedanig moeten de Brieven van Assieurantie
 over de Casque ende Corpus van het Schip geclausuleert
 ende ingestelt werden?

Amc.

Antw. Aldus:

N. N. de welke verklaarden haar te verbinden ende te verseecken &c. aan A. de Casque, ofte Corpus van 't Schip, met zijn Geschut, Munitie, Gereedschappen, ende aankleven van dien, genaamt B. den voorsz. A. ofte yemand anders toebehoorende, groot omtrent &c. Lasten, daar Schipper af is C. of wie in zijn plaats voor Schipper, of Schippers soude mogen varen, waar van slylyden de Rysique ende perijkel, mit desen tot haren lasten nemen van de uyre ende dag af dat &c. Ende voorts als in Assuerantie goederen *mutatis, mutandis.*

Vrag. Hoe hoog den Intrest ofte loon van Assuerantie werd genomen?

Antw. Naa dat het aanstaande gevaar groot is.

HET XX. DEEL.

Van Bodemerije-Brieven.

Vrage: *wat is Contract van Bodemerije?*

Antw. Daar by de Eygenaars, of ook wel den Schipper, buyten 's Lands verlegen zijnde, geld ontfangen op den Kiel, ofte Bodem van het Schip onder Conditie, indien het Schip behouden over komt het selve wederom te geven, metten Interest van dien.

Vrag. *wat staat aangaande de instellinge van dien aan te merken?*

Antw. I. Qualiteit ende naam vanden Schipper ende sijnen Schip.

II. Wat ende hoe veel daar op ontfangen werd.

III. Wat perijkel, wanneer, ende hoe lang te loopen.

S

IV. Het

IV. Het op-geld ende loon van de Bodemerije.

V. Verband ende Claufule daar toe vereift, in deser voügen :

N. N. Schipper (naast God) van sijn Schepe genaamt A. groot omtrent 50. Lasten, nu ter tijd gereed leggende voor B. om metten eersten goeden wind, die God verleen sal, te zeylen naar C. alwaar sijn regte ontladinge sal zijn, de welke bekende by desen ontfangen te hebben wt handen van D. de somme van 700. ende dat op Bodemerije ende regt avontuyre van der Zee, op sijn Scheeps-Kiel ende Schips-gereedschap, soo hy het nu ter tijd voert, welke perijkelen ende avontuyre van der Zee geeindigt sullen zijn, ende de Bodemerije daar van verschenen sullen wesen 24. wyren naar dat hy sijn Anker sal hebben laten vallen op de Reede, ofte Havenen van C. voorsz. welke voorsz. somme van 700. ende daaren-boven het op-geld van dien, voor de avontuyre van der Zee, tegens 10. ten hondert, den voornomde N. N. beloovde te betalen aan E. drie dagen naar arrivement van sijn voorsz. Schiptot C. voorsz., of daar het sijnen last breeken sal, in goeden gangbaren gelde, kosteloos ende schadeloos. Tot voldoeninge van't gund voorsz. is, verbind hy eerst specialijk sijn voorsz. Schip ende gereedschap van dien, ende voorts generalijk sijn persoon ende goeteren, &c. Tot bekragting ende verseeckering van dien, zijn hier van gemaakt ende geleverd drie Bodemery brieven van eenen inhoud, waar van den eenen voldaan zijnde, d'ander van geender waarden sullen zijn, &c.

HET

H E T XXI. D E E L.

Van Water , ofte Bijl-brieven.

VRage: *wat is een water , ofte Bijl-brief?*

Antw. Daar by een Schip , of Schuyt verkogt werd op Water-regt , dat is, behoudens het regt van speciaal Hypothecq op het verkofte , soo lang de koop-penningen der selve ten vollen niet voldaan en zijn.

Vrag. *Hoedanig moeten de selve ingestelt werden?*

Antw. By maniere van Custing-brief , ofte Obligatie, Aldus:

N. N. verklaarde gekoft te hebben &c. ende bekende ter saake der selver koop wel ende deugdelijk schuldig te wesen aan A. &c. de somme van &c. welke somme van &c. hy aan den voornomde A. ofte sijns regt verkrijgende , beloovde te betalen &c. hier onder ende tot naarkominge van het gene voorsz. staat , verbond hy eerst specialijk het voornomde by hem gekofte Schip , met Mast ende Zeyl , ende alle verder gereedschappen van dien , sulx ende waar het vaart , ofte zeylt ; ende voorts sijn persoon ende goederen &c.

Dog staat te letten , dat alle Bijl , ofte Water-brieven van Schepen boven de vier Lasten groot , om den 40. Penning die daar van moeten werden betaalt , volgens de Ordonnantie van den 40. Penning van de Schepen , voor geen Notaris , maar voor den Geregte van die plaats , alwaar de koop , ofte handeling werd gemaakt , moeten werden verleden , op peyne van nulliteit ; ende is den

276 PRACTYK DER NOTARISSSEN.
Notarissen, by de selve Ordonnantie, art. 13.
t selve scherpelyk verboden.

HET XXII. DEEL.

Van Wissel-brieven, Insinuatien, ende Protesten.

Vrage: *wat is een wissel-brief?*

Antw. Is een overwysinge ende bevel onder de Koop-luyden, daar by den eenen Koopman aan den ander, om gerijvs wille, door sijnen schuld-eisser, ofte Factoor, op d'eene plaats gelast te betalen het gund hy op een ander plaats heeft ontfangen, ofte andersins schuldig was, Aldus:

Sr. N. N. Betaalt aan N. twee hondert dertig Ponden, de waarde alhier ontfangen, doet goede betalinge, ende stellet op rekeninge, &c.

Vrag. *wat is daar van de Practijcque?*

Antw. Dat soo haest foodarige Wissel-brieven by Missive overgebracht zijn, men de selve aan die gene daar de selve op houden doet insinueren, ende af vragen of hy die voor sijn Meester wil aannemen te betalen naar sijne inhouden, of niet, het welk indien hy aanneemt, moet de selve onderteykenen, indien niet, werd daar tegens geprotesteert van kosten, schaden ende interesten daar door te hebben, ofte lyden, ende de selve Wissel-brief met het Protest te rug gefonden, om daar op de Actiejegens den selv-schuldigen te vervolgen.

Vrag. *In welke saaken is men gewoon by Insinuatie ende Protest te procederen?*

Antw.

Antw. In alle saaken daar in den een aandes anders doen ofte geven gelegen is, dat het geschied, ofte niet en geschied; dog onder de Koop-luyden meest is saaken van Wissel; ende wat daar aan behoort.

Vrag. *Hoedanig moeten de selve werden ingestelt?*

Antw. Dat den Notaris verklaart, op't ver-fouk van N. in de tegenwoordigheid van twee Getuygen, aan den persoon van A. de navolgende Insinuatie gedaan te hebben, daar by hy hem heeft bekent gemaakt, dat &c. ende hem als een publijk persoon heeft afgevraagd &c. die hem tot antwoord gaf &c. waar tegens hy wt den name van sijn Meester heeft geprotesteert aan alle schaden ende interessen, ter saake &c. alrede gehad ende geleden, ofte als nog te hebben ende lyden, die te beregten ende verhalen daar ende alsoo hy te rade werden sal.

HET XXIII. DEEL.

Van Witterste-willen, Testamenten, ende Codicillen.

Vrage: wat is een witterste-wille?

Antw. Een wettelijke verklaring van het gund yemand wil naa sijn dood, met, ofte van sijn goed sal geschieden. *l. 1. ff. qui Testam. fac. poss.*

Vrag. *wat is de wettelijkheid van soodanige verklaring?*

Antw. Dese bestaat in veel nootsaakelijkheden, sonder de welke de selve niet bestaan en mag, als:

I. Dat die geschieden voor Notaris ende twee Getuygen, ende daar geen Notaris en is voor den Secretaris ende twee Schepenen, als ten platten Lande.

II. Dat de selve inhouden Jaar, Maand, Dag ende Uyr.

III. Dat de Getuygen zijn Mans-perfoonen, Luyden van Eer ende van goede kennisse, boven de 14. Jaren oud. §. 6. *Instit. de Testam.* de welke den Erf-maker niet binnen den vijfden lede in bloedverwandschap bestaan. l. 4. ff. *de testib.*

IV. Dat de Getuygen de Minute van de Wterste-wille, beneffens den Notaris ende Testateuren onderteykenen.

V. Dat der Notaris, ten minsten de Getuygen, den Testateur wel kennen, het welk by het Instrument moet werden wtgedrukt. *Placcaat van den 4. October 1540. art. 13.* het welk sonderling in het Verlijden van Testamenten ende Wterste-willen van Luyden die siek te bedde leggen vereist werd. Waar toe naar het gevoelen van de D. D. *ad l. 9. Cod. de Testam.* niet genoeg en is dat den Notaris ende Getuygen den Testateur hooren spreken, maar bovendien vereist werd, dat sy hem sien om daar mede alle bedenkingen van bedrog weg te nemen; waar van by Jul. Clar. *lib. 3. §. Testamentum quast. 59.* ende by Guilhelm Ranchin. *Var. Lection. lib. 2. cap. 6.* verhaalt werd, dat by hare tijden in Vrankrijk voorgevallen is, dat een Vrouw haar Man overleden zijnde, bedektelijk een ander in sijn plaats heeft doen

doen te bedde leggen, die hem gelatende heel siek en swak te zijnde, soo dat hy nauwlijx konde spreekē, ofte het ligt omtrent de Bed-stede verdragen, hebbende het hoofd seer bewonden, op de naam van haar Man, tot haren voordeel Testament maakte, ende alsoo den Notaris ende Getuygen wierden bedrogen, niet beter wetende of die persoon was haar sieken Man.

VI. De Testateuren verklaren dat sy haar Wterste-wille doen, ende maken wt haar eygen vryen wille, sonder daar toe by yemand gedwongen, aangeport, of misleid te zijn.

VII. Dat geen Wterste-willen bestaan als van personen daar toe gequalificeert, ende magtig om Testament te mogen maken, ende niet verder als ten behouve van personen, die by Wterste-wille yets mogen ontfangen, ende van de goederen daar van by Wterste-wille mag werden vermaakt.

Vrag. *Moeten de wterste-willen nootsakelyk worden geschreven;*

Antw. Dat de selve ook sonder schrift mogen bestaan, niet dat genoeg is dat den Ervmaker voor den Notaris ende Getuygen sijnen wille bescheydelyk verklaart, ende het selve om de geheugenis wil by den Notaris in geschryft gestelt, by de Getuygen benevens den Notaris werd geteykent ende bevestigt, dat sulx soo is geschied, sie Jacob Cooren, *obs.* 10. Rooms-Holl. Regt 3. bouk, 2 deel, vers. 3. Dog is by ons Costuym dat de wterste-willen niet alleen met het Verlijden

van dien werden geschreven, maar geschreven zijnde, den Erv-maker van woord tot woord werden voorgelesen. Ende van den Notaris werd gevraagd of sulx sijn meeninge niet en is, de welke daar op bescheydentlijk hebbende geantwoort, 't selve by hem, den Notaris ende Getuygen werd geteykent.

Vrag. Moeten den Notaris ende Getuygen de wterste-wil van den Erv-maker noodsaakelyk weten?

Antw. Neen, maar kan ook yemand soodanige verklaringe doen by een besloten ende toegezegelt papier ende geschrivte.

Vrag. wie mogen geen wterste-willen maken?

Antw. I. Jongmans beneden de 14. Jaren, ende Dogters beneden de 12. Jaaren.

II. Dolle, malle, rasende Mensen, die haar sinen niet magtig en zijn, soo lang de rasernije, ofte slegtigheid duyrt, daar onder mede gerekent werden alle quist-goederen ende Stads-kinderen, de welke de regeeringe van goederen opentlijk is verboden.

III. Die van de Aelmiffen ende Armen leven, mogen binnen 's Jaars, naar het ontfangen van haar Aalmiffen, niet weg maaken, maar vervalt het selve aan het Gods-huis van het welk sy onderhouden zijn, waar van in verscheyde Steden bysondere Keuren, ende by clk Gods-huis by naa Octroyen ende Privilegien in 't bysonder zijn vergund.

IV. Die by Vianden, als Verraders van het Vaderland, over-loopen.

Vrag.

Vrag. Mag een blinde, stomme, of doove, wel witterste-wille maken?

Antw. Jaa, mids dat een blinde tot meerder seckerheit, een derde daar by neme, al-hoe-wel sommige meynen 't selve onnoodig te zijn; ende een stomme indien hy schryven kan, sijn wille by geschripte stellen, ende den Notarisende Getuygen verklaren moeten dat sy hem 't selve hebben sien schryven; een stomme die niet schryven kan, mag, of kan geen Witterste-wille maken als andere.

Vrag. welke mogen by witterste-wille niet ontfangen?

Antw. I. Luyden die haar by de Vyanden onthouden.

II. Overwonne Bastarden.

III. Geen Voogden van hare Pupillen.

IV. Notarissen mogen wt het Testament, dat voor haar verleden werd, geen voordeel trekken.

Vrag. welke goederen mag men by witterste-willen niet weg maken?

Antw. I. Geen leen-goederen, sonder Octroy ende consent van den Leen-heer.

II. Geen verbonde ende fideicommissaire goederen. Sie Rooms-Hollands-Regt, het 3. bouk, het 3. ende 4. deel.

Vrag. Hoe veelderhande witterste-willen zijnder?

Antw. Voornamentlijk tweederhande, Testamenten ende Codicillen, daar onder sommige mede begrypen *Donatio causâ mortis*, ofte Gifte des doods.

Vrag. Wat is een Testament?

Antw. Daar by yemand een ander naar sijn dood tot Ervgenaam in sijn goed stelt, ende daar by beveelt wat hy voorts naar sijn dood met sijn goed wil gedaan hebben.

Vrag. Wat is een Codicil?

Antw. Daar by yemand, sonder Institutie van ervenis, yets aangaande sijne goederen naar sijn dood beveelt.

Vrag. Wat is Gifte ter sake des doods?

Antw. Daar by yemand in siekte, ofte in gevaar zijnde, een ander yets maakt ende geeft, onder foodanige conditie dat het selve sal plaats hebben, ende voor gegeven blyven, indien den Maker van die sijne siekte komt te sterven, ende anders niét; ende moet in fulken geval, soo wanneer hy van de siekte op staat, of het gevaar ontkomt, het gegeven wederom geven, ende het gemaakte voor on-gemaakt gehouden werden.

Vrag. Hoedanig moet een Testament ingestelt worden, ende wat staat daar in aan te merken?

Antw. In een Testament staan bysonderlijk aan te merken verscheyde leden ende deelen: als

Eerst, de Voor-reden ende Inleydinge.

Vrag. Hoe moet die gestelt werden?

Antw. I. Werd by d'een en d'ander verschey-dentlijk ingestelt, dog is daar inne gebruykelijk, ende ten deele nootsakelijk, het Jaar, Maand, Dag ende Uyr van het Verlyden van het selve.

II. Den naam, toenaam, ende qualiteit van den Erv-maker, met wtdrukkinge dat de selve hem,

hem, of ten minsten de Getuygen wel bekend is.

III. De aanradende oorzaak van de makinge, als is, de swakheid ende stervelijkheid des Mensen, de sekerheid des doods, ende d'onsekerheid van de tijd ende uyre van dien, die hy wilde voorkomen met de Testamentaire dispositie van de goederen, hem by God Almagtig verleent, &c.

IV. Verklaring dat de selve making geschied wt des Testateurs vry gemoed, ende onbedwongen wil, sonder opmaking, of misleyding van yemand.

V. Reçommandatie, ofte bevel van hare onstervelijke Zielen in de barmhartige handen Godes Almagtig, ende hunne Lighamen aan hunne Erygenamen tot een eerlijke begravenis,

VI. Wederrouping van alle voorgaande Testamenten, of Codicillen, of Confirmatie, dat is, nader bevesting van eenige der selver.

Vrag. *Hoedanig moet de Revocatie ende vernietiging van alle voorgaande Testamenten werden gedaan?*

Antw. Generalijken, of Specialijken, dat is, over alle soodanige in 't gemeen, of over eenige in 't bysonder.

Vrage. *welke moeten in 't bysonder wederroupen werden?*

Antw. Alle Testamenten de welke onwederroupelijk, ende met de *Clausule derogatoir* waren ingestelt: Item, Huwelijxe-voorwaarden, tusfen Man ende Vrouw gemaakt, de welke met een algemeene *Clausule* van wederroupinge van alle voorgaande Testamenten, Codicillen, &c. niet verstaan en werden wederroupen te zijn; Sie
Rooms-

284 PRACTYK DER NOTARISSEN.
Room's-Hollands-Regt, het 3. boek, het 2. deel,
vers. 17.

Vrag. Mogen de Testamenten niet wederroupen
worden sonder op nieuws te disponeren?

Antw. Jaa, Dog niet anders als by bysonder
verklaringe voor Notaris ende Getuygen. Sie
Room's-Holl.-Regt, het 3, boek, het 2. deel, aldaer.

Vrag. wat is 't tweede Lid van een Testament?

Antw. De stelling van de Legaten, ende maa-
kingen, de welke ordentlijk agter den anderen
worden gestelt.

Vrag. wat is daar in aan te merken?

Antw. Verbod van de Falcidia-portie, aldus; Al-
le welke Legaten hy wil ende begeert, dat vry
ende sonder eenige aftrek van Falcidie-portien, ofte
andere defalcation, in Regten bekent, aan de voor-
nomde Legatarissen, ende elx van hun, by sijne
Ervgenamen sullen werden voldaan ende wt-
gereikt.

Vrag. wat is het derde Lid van een Testament?

Antw. Institutie van Ervenisse.

Vrag. Hoe geschied de institutie van Ervenissen?

Antw. Enkel met een Lid, ofte met verder, by
Substitutie ende onderstelling van een, of meer,
vry, of verbonden.

Vrag. Hoe geschied enkele institutie ende Erv-
stellinge?

Antw. Aldus: verklaren tot sijne of hare al ge-
heele ende universele Ervgenaam, of Ervgena-
men te stellen, noemen, ende institueren N.N. in
alle soodanige goederen als hy, of sy, metter
doed

III. Bouk. *Van witerste-willen, &c.* XXIII. Deel: 285
dood ontruymen ende agterlaten sal, of fullen,
niet wt gefondert, om daar mede gedaen ende ge-
handelt te werden als met vry eygen goed.

Vrag. *wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Of den Testateur Ouders, ofte Kin-
den heeft, die hy niet in 't geheel voor by gaan
kan, ofte onterven mag, dat in sulken geval de sel-
ve werden geïnstituert in hare *Legitime-portie*,
het welke in de Kinderen die vier, of minder in
getal zijn, het derdendeel; ende in vijf, of meer,
de helvt is van het geen dat sy andersins soude
hebben geervt, maar in de Ouders altijd het der-
den-deel; waar in, of in soo veel, sy vry ende son-
der eenige last, of beswaarnisse moeten werden
geïnstituert, ten ware datter wettelijke redenen
waren om de welke sy moeten werden onterve,
de welke soude moeten werden wtgedrukt. *Waer
van hier voor.*

Vrag. *Hoe geschied Substitutie?*

Antw. Aldus; ende by voor-overlyden van
N. voor hem Testateur, of indien hy geen Erv-
genaam wesen en wil, verklaarde hy in sijn plaats
tot sijn Ervgenaam te substitueren N.

Vrag. *Mag men ook sijn Jonge Kinderen die nog
geen Testament mogen maaken, indien sy voor haar Faa-
re quamen te overlyden, eenige Ervgenamen substitue-
ren of onderstellen?*

Antw. Jaa, ende werd het selve genomt *Pupil-
laire-Substitutie*, dog niet verder als het gund buyten
de *Legitime-portie* haar soude opkomen, welke
Legitime-portie noodfakelijk moet komen op de
naaste

286 PRACTYK DER NOTARISSSEN.
naafte Vrunden van de Jonge Kinderen. Sie Grot.
Inleyd. lib. 1. cap. 6. num. 8. & lib. 2. cap. 19. in fine.

Vrag. Of de selve Legitime der Jonge Kinderen
naafte Vrunden, met geen middel, by Testament van
Vader, kan werden onttrokken?

Antw. Jaa: aldus, indien dat de Vader sijn
Kind alleenlijk institueert in de enkele Legitime-
portie, beboudelijk dat, indien hy te vreden is,
dat in val hy voor sijn Jaren komt te sterven, sijn
geervde goederen fullen gaan aan N. verklaart hy
hem voor sijn eenige algeheele Ervgenaam in al-
le sijn goederen te stellen, onder de voorz.
Conditien, waar van sijn voornomde Kind, of
desselvs Voogden, binnen 3. Maanden naa sijn
overlyden, verklaringe ende verkiefsinge fullen
moeten doen.

Vrag. Hoe geschied Verbonden, ofte overhandse
Ervenis?

Antw. Op veelderley manieren, het zy dat ye-
mand alleenlijk de Lijv - togt van seker goed
werd gemaakt sijn leven lang, ende aan een an-
der den eygendom, of dat hy werde belast sijn
ervenisse binnen sekeren tijd, of naar sijn dood,
by, ofte naar seker geval, aan een ander over
te laten gaan, het welk eens, twee, ende tot
meer-malen van d'een persoon tot de ander by
substitutie, ofte onderstellinge mag geschieden:
Sulx hier voor in het 2. Bouk, het 3. en 4. Deel is
verhandelt.

Vrag. Met hoedanige woorden werd de selve in-
gesteld?

Antw.

Antw. Het selve is aan geen seekre slag van woorden gebonden: die maar duydelyk ende ontwijvelijk klaar zijn. *lib. 2. Cod. communium de legat. l. 19. §. 1. ff. ad Senat Trebellian. & l. 21. ff. de fideicommiss. libert.* Als zijn, ik wil, ik begeer, ik versouk mijn Ervgenaam, dat het gene hy van my sal komen te erven, by sulc, of sulken geval, naar sodanigen tijd aan N. N. sal laten overgaan, of midts met dese last, op dese conditie, in deser vougen, soo nogtans &c. dat hy sonder Kinderen komende te overlyden, het gene van my sal komen te Erven, naar sijn dood wederom sal moetengaan, Erven ende besterven op N. N. ofte op de Kinderen ende afkomelingen van N. N. tot de laaste van dien toe, ende de laatste mede sonder Kinderen komende te overlyden, aan de zyde ende Linie daar die van daan gekomen zijn, ende diergelijke.

Vrag. Of enkel verbod van vervremdinge genoeg is?

Antw. Neen, ten sy ook de oorzaak, ofte persoon om wiens wille sodanig verbod geschied mede werde uytgedrukt, als by voorbeeld, dat den Insteller begeert dat sijne goederen wt sijnen Bloede, ofte Geslagte, niet en sullen werden vervremd, maar sullen altoos moeten komen, gaan ende blyven in de Linie, ende aan de zijde daar die van daan gekomen zijn. *l. 114. §. 14. ff. de legat. 1.*

Vrag. wat is de gemeene stelling van een overbandse Ervenis onder Kinderen?

Antw.

Antw. Dese: Ende by overlyden van een van sijn Testateurs Kinderen, sonder blykende Geboorte naar te laten, wil ende begeerd hy dat desfelvs Kinds-portie, sonder eenig af-trek van *Trebellianique portie*, sal gaan van het eene Kind op het ander, tot het laatste van dien toe; ende het laatste mede sonder Kinderen deser Wereld komende te overlyden, wil ende begeerd hy dat sijne goederen sullen gaan ende blyven aan die zijde daar die van daan gekomen zijn, ende sulx aan den bloede van hem Testateur, sonder dat hy wil dat de selve goederen wt sijn Geslagte komen te vervreemden, &c. ende diergelijke.

Vrag. Hoe verre strekt die Clausule, sullen gaan ende blyven aan die zijde daar die van daan gekomen zijn?

Antw. Soo daar eenige bepalinge by den Erv-later was gedaan, aan wie, ende aan welke het vervolgens moet overgaan, ende hoe verre, ofte hoe lange 't selve sal geduyren, 't selve moet stip werden agtervolgt: maar had hy daar van niet seekers wtgedrukt, werd verstaan dat het selve niet verder en duyrt als tot het vierde Lid inclus; beginnende van den genen aande welke de goederen eerst met foodanige last over gaan, tot in het vierde Lid toe, de selve binnengereekent, *Novell. 159. cap 2. vers. autem.* Ende aangaande hoedanig, ende aan wat persoonende selve eerst van d'een tot d'ander moet over gaan, volgt men de gemeene manier van versterf, soo dat de selve goederen niet altoes weder komen op de naaste

naaste van de Erv-maker, in der tijd, maar op de naaste van de laatste besitter die mede van des overledens Bloed-vrunden is. *arg. l. 3. l. 8. ff. de Fur. Codicill.* Sie Rooms-Holl.-Regt, 3. bouk, 8. deel, versf. 7. 8.

Vrag. *wat voor-regt heeft den eerst-gestelden Erv-genaam, voor dat hy de last van overhandse Ervenis overgeeft?*

Antw. Dat hy een vierde-part van de verbonden goederen, soo buyten dien niet gemaakt en is, mag af trekken, en suyver vóór hem mag behouden, het welk genaamt werd *Trebellianique portie*: Daar van breeder in het 2. bouk, 4. deel.

Vrag. *Mag het selve voor-regt ende af trekken, den Erv-genaam niet verboden werden, ofte benomen?*

Antw. Jaa, gelijk gemeenlijk geschied met dese woorden; sullen gaan ende besterven aan N.N. vry ende sonder aftrek van *Trebellianique*, of andre portien, in Regten bekend; wtbesondert in Kinderen van het eerste Lid, in de welke het niet verboden mag werden. *l. 6. Cod. ad Senat. Trebell.*

Vrag. *wat beduyden de bygevougde woorden, ofte andre portien, in Regten bekend?*

Antw. Is te verstaan van *Falcidie portie*, wt kragte van het welke een Erv-genaam, met de wtkeeringe van soo veel, of meer Maakingen belast zijnde, als de geërvde goederen komen te bedragen, volstaan mag, met al het goed, aan de selve te mogen overgeven, behoudens en daar van afgetrokken een vierde deel, dat hy suyvers voor hem mag behoude, datmen nomt *Falcidie portie*, ten waar het

T

selve

selve was verboden. *pr. Instit. & tot. tit. ff. ad leg. falcid.* Daar van hier voor het 2. boek, het 2. deel.

Vrag. Of soodanig verbod, met soodanige woorden, ofte andre portien, &c. genougsaam verstaan werd geschied te zijn?

Antw. Werd wel by de sommige soo genomen, maar is het sekerste, dat sulx ook wtdrukkelijk geschiede. *auth. Sed quum Testator Cod. ad leg. falcid.*

Vrag. Mag het afstrekken van het selve vierde-part ook in alle Ervgenamen verboden werden?

Antw. Ja: wtbesondert in Kinderen van het eerste Lid. l. 6. *Cod. ad Senat. Consult. Trebell.*

Vrag. wat is het derde Lid van een volkomen wterste-wil?

Antw. Quyttscheldinge ende verbod, dat de overhandse, ofte andre Ervgenamen, den eersten Ervgenaam om geen Borg-togt, ofte verseeke-ring, nog ook om staat, of Inventaris sullen be-moeyen.

Vrag. Of ende hoe verre soodanige quyttscheldinge plaats heeft?

Antw. Niet als tot dat yemand kan aanwysen, dat hy in het gene hem over de hand moet toekomen van den eersten Ervgenaam, soude kunnen werden verkort, in welken geval hy, niet-tegenstaande soodanig verbod, daar toe kan gedwongen werden. *arg. l. 7. ff. de ann. leg.*

Vrag. Of men 't selve niet en kan verbieden op straffe, dat die daar tegen doet, verklaart sal werden verval-len te zijn van sijn Ervenis, ten behouwe van een ander?

Antw.

Antw. Ja: maar dewijl by ons alle *Poenale* Conditien ende straffelijke voorbedingen verschoont ende ongeagt gehouden werden, soo lang yemand doet dat hy met regt doen mag. *arg. l. 5. §. 1. ff. de his, qua ut indign. Cod de his qua Poena nom.* is denkeliijk of het selve ook kragtig genoug is.

Vrag. Of daar toe genoug is, dat yemand tot *Ervgenaam* werd gesteld, met magt, om de goederen te mogen vervremden, verhandelen, verteeren, ende daer mede doen gelijk als men met sijn eygen goederen soude kunnen, of te mogen doen, alleen met last, dat het geen naar sijn dood onverteert sal komen over te schieten, sal gaen ende komen op N. N. met verbod &c.

Antw. Neen: om dat het in reedeliijkheid te verstaan is, soo dat soodanigen *Ervgenaam* tot verkortinge van de overhandse *Ervgenamen*, de goederen niet onnutteliijk en mag door brengen, weg geven, of anders quijt maken, ende op dat de *Wtterste wille* van den overleden, niet en werde verkort in het gene naa de dood van den eersten *Ervgenaam* aan N. N. moet over gaan, naar *Regten* niet meer als voor drie-vierde-deelen mag werden vermindert: Soo mag den overhandsen *Ervgenaam*, nog altoos om het overige vierde-deel Staat ende *Inventaris* ende verseekeringe begeeren. *l. 54. ff. de Senat. Trebell. junct. auth. Contra quum rogatus Cod. eod.* Sie *Rooms-Holl.-Regt.* het 3. bouk, het 8. deel, vers. 9.

Vrag. Iffer dan geen middel om den *Ervgenaam*, behoudens de overhandse over-gang, van soodanige over-levering van Staat ende *Boedel-beschryvinge* te ontlasten?

Antw. Jaa: Indien hem de goederen met vol-
len regte als Erygenaam werden gemaakt: ende
de overhandse alleen, onder soodanige *mids* ende
indien werden geropen, dat by aldien sy hem de
selve goederen rustelijk ende vreedelijk laten be-
sitten, sonder hem om eenigen Staat, Boedels-be-
schryvinge, Borgte, ofte andersins te bemoeyen,
in sulken geval, maar anders niet, het gene van de
gemelte goederen, naar overlyden van den eer-
sten Erygenaam, sal komen over te schieten, sal
gaan, komen ende Erven op N. N. Sie Joann. Di-
lect. Durant. *de arte Testandi tit. 3. cautel. 4. num. 2.*

Vrag. *wat is het vierde Lid van een Testament?*

Antw. De Clausule Reservatoir ende Dero-
gatoir.

Vrag. *wat is de Clausule Reservatoir?*

Antw. Daar by den Testateur de magt be-
houd, om t'allen tijden onder sijn hand, ofte an-
dersins simpeljk, sijn Wtterste-wil in 't geheel,
ofte deel te veranderen, vermeerderen, of vermin-
deren: Aldus, Voorts verklaarde hy Testateur, aan
hem te behouden de magt om dese jegenwoordige dispo-
sitië te mogen veranderen, vermeerderen, of verminderen;
daar by ende afdoen, ende alsulke Legaten aan yemand
te maaken, ofte hy te rade werden sal, het zy onder sijne
particuliere handteykening, ofte by sijne simpele verkla-
ringe, voor twee, ofte meer geloofwaardige Getuygen, of
hoedanig daar van soude mogen blyken, willende ende
begeerende dat de selve van soodanige kragt sal werden
gehouden, als of het hier inne van woorde tot woorde wt-
gedrukt stond.

Vrag.

Vrag. Hoe verre heeft foodanige veranderinge plaats?

Antw. Alleen aangaande de Legaten ende minder gedeelten van het Testament, maar soude daar by niemand sijn ervenisse benomen mogen werden, het welke met volkomen solemniteit moet geschieden.

Vrag. wat is de Clausule Derogatoir?

Antw. Daar by yemand onwederroupelijke wil ende begeerd dat alle het gund hy naa de tijd soude maken, van geender waarde soude zijn, ende niet bestaan en sal mogen.

Vrag. Of yemand daar door sig selven kan verbinden om op geenderley wijze een ander Testament te mogen maaken?

Antw. Neen: maar dient alleen daar toe, dat yemand wt vreesse van misleydinge, of dwang, om anders te disponeren als sijn wille was, door foodanige stipulatie te wege brengt, dat het gene hy in het toekomende mogt disponeren, geen kragt en kan hebben, ten zy daar inne foodanige dispositie, wtdrukkelijk ende met vermaan van de selve Clausule werde wederroupen. Rooms-Hollands-Regt, het 3. bouk, 2. deel, vers. 17.

Vrag. Of daar in op geen ander manier kan werden voorsien?

Antw. Jaa: namentlijk, dat geene Testameten naa desen te maaken, sullen bestaan, ten waar de selve inhielden wederroupinge ende te nietdoeninge van het voorgaande, met wtgedrukte

byvouginge van seekere woorden, ofte letteren, daar toe in het voorgaande Testament gestelt.

Vrag. *Wat is het vijfde Lid van een Testament?*

Antw. Sommige stellen voor het vijfde Lid van een Testament *de Pæna*, ende verbeurt tegens die gene die de wil vanden Testateur in alles niet naar en komen, nogte agtervolgen, ofte met haar gemaakte niet te vreden zijn; dog het selve en belet niemand die anders verkort is, ofte regt heeft tegens de wil van den overleden sijn regt te gebruyken: ende soude *de Pæna* ende verbeurte tegens de sodanige geen plaets hebben. Sie Rooms-Holl.-Regt, 3. bouk, 6. deel, vers. 15.

Vrag. *Of den Testateur door geen ander middel kan werden versiekerd, dat sijn wille in alles sal agtervolgt werden?*

Antw. Jaa: namentlijk, dat hy sijn Ervgenaam de keur geeft, of hy met yet weynig sal moeten te vreden zijn, dan of hy soo veel meer sal genieten, indien hy dit of dat doet, of op dese, of op geene Conditie, waar van hy binnen seekeren tijd, naar het overlyden van den Testateur, verklaringe sal moeten doen; By voorbeeld:

Ik instituere mijn Kind in sijn enkele Legitime-portie, dog indien hy te vreden is, dat in cas hy voor sijn mondige dagen komt te sterven, mijn goed sal gaan aan N. N. soo instituere ik hem tot mijn eenige ende algeheele Ervgenaam in alle myne goederen, &c. ende diergelijke.

Vrag. *Wat is het sesste Lid van een Testament?*

Antw. Het stellen van Voogden over sijn minderjarige Kinderen, ofte andere onmondige, ofte toefigt-bchouvende Ervgenamen. Vrag.

Vrag. *wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Dat men voor-eerst ende voor-al (soo men sulx wil) van de regeeringe, bewind, ende verder bemoeienis van dien verschoont, ende wtsluit de Wees-kamer, ofte Geregten die daar over eenig opper-gezag soude toekomen, ende daar benevens een, of meer bequame perfoonen tot Voogden over de selve werdengestelt, met magt, omme by overlyden, ofte ongelegentheid van d'een, of d'ander, by de overige, een ander in des overledens plaats te stellen.

II. Dat de Voogden magt gegeven werd om benevens andere, ook de vaste goederen der Weesen te mogen verkoopen, vervremden, belasten, ende voorts, &c.

Ende staat desen aangaande sonderling te letten, dat wanneer twee Egte-luyden te samen Testament maaken, de Wees-kamer wtsluyten, ende de langstlevende tot Voogd laten ende stellen, met magt om yemand nevens hem te verkiezen, de langstlevende, het zy in den selven Testamente, ofte naderhand mede-Voogd, of Voogden moet stellen, of soude naar het gevoelen van sommige Wees-kameren, den Boedel voor de helft aan de Wees-kamer komen te vervallen, het welke al-hoe-wel by andere soo niet verstaan en werd, egter geraden is op soodanige wijze op't seerkerste voor te komen.

Vrag. *wat is het laatste Lid van een Testament?*

Antw. De Conclusie ende Clausule Codicillair:

Vrag. *Hoe geschied de Clausule Codicillair?*

Antw. Aldus: Het welk hy verklaarde also te wesen sijn Testament ende wtterste-wille, begeerende dat het selven alsoo agtervolgt sal werden, het zy als Testament, Codicil, Gift ter saake des doods, of andre Maaking, ofte opsoodanige wijze als het naar Costuyme van de Landen, alderbest plaats grijpen sal mogen, niet-jegenstaande eenige defecten, ofte Omisssien, &c.

Vrag. wat kragt heeft de selve?

Antw. Dat indien alle de Requisten ende nootsaakelijke onderhoudingen tot een Testament, daar inne niet en waaren waargenomen, dat het egter sal bestaan als een Codicille, ende soo voorts; soo nogtans dat de nootsaakelijkheden tot een Codicille, of andre Maakingen noodig, daar inne agtervolgt zijn.

Vrag. wat is een beslooten Testament?

Antw. Is een Testament by de hand van den Testateur selvs geschreven, ofte door een ander doen schryven, ende by hem onderteykent, op dat het verburgen soude blyven, geslooten ende toegezegelt.

Vrag. Hoedanig werden de selve bekrachtigt?

Antw. De selve moeten alsoo gezegelt, ende geslooten by den Testateur, geleverd werden in handen van een Notaris, in de tegenwoordigheid van twee Getuygen, met verklaringe dat alle het gund in 't selve geslooten ende toegezegelt papier, by hem selvs geschreven, of doen schryven, ende geteykent, is sijn Testament ende Wtterste-wille, versoukende dat daar van by den Notaris ende Getuygen, Acte gemaakt, ende kennisse gedra-

dragen mag werden. Waar op by den *Notaris*, op den rugge van het selve toegeslooten ende geze-gelt papier, foodanige *Acte* werd gestelt, by hem, den *Notaris* ende *Getuygen* onderteykent; ende daar by gedaan foodanige *Clausule*, als tot de be-vesting van een *Testament* vereist werd; als is, de *Clausule Codecillaire*, ofte andere. Ende werd het selve dikwils tot meerder sekerheid, met des *Na-taris* eygen *Zegel* naarder verze-gelt ende beve-ftigt, ende alsoo den *Testateur* wederom ter han-de gestelt.

Vrag. Of den *Notaris* van foodanige *Acten*, ook *Register* ende *Protocol* moet houden;

Antw. Jaa soo wel alle andere.

Vrag. *Angesien* men daar wt den wille van den *Testateur* niet en kan beslyuten, waar toe dient de selve?

Antw. Om daar wt aan te wyfen, datter fooda-nig *Testament* is geweest, ende den *Ervgenaam* te dwingen om 't selve te voorschijn te brengen, soo hy daar van weet, soo niet, hem met *Eede* te fuyveren; ende daar mede voor te komen dat het selve niet en word verduystert, gelijk als wel dik-wils geschied. Daar toe wel het sekerste is, fooda-nig *Testament* te laten in de bewaring van den *Notaris*, met last om 't selve te voorschijn te bren-gen, ende daar van in de *Acte* mentie gemaakt werde, ofte andersins onder die gene die daar eenig voordeel wt te verwagten heeft.

Vrag. Hoedanig moeten foodanige *Testamenten*, naar doode van den *Testateur*, geopent werden?

Antw. Wederom op gelijke manier als de selve

zijn geslooten geweest ende bekragtigt : namentlijk , dat het selve voor een *Notaris* ende twee *Getuygen* werde vertoont , de welke verklaren ende *getuygen* soodanig geslooten ende gezegelt papier , met soodanigen *Akte* bevestigt , haar vertoont te zijn gaaf ende ongeschent : ende 't selve op het verfoek van de *Vrunden* van den overleden , ende in haar tegenwoordigheid geopent , de *Zegelen* los gemaakt , ende haar voorgelesen te zijn , ende werd daar van mede een *Akte* by den *Notaris* ende *Getuygen* verleden , ende geteykent , daar inne verhaal gemaakt werd , niet alleen dat soodanig toegezegelt papier , ongeschent &c. is vertoont ; maar daar benevens verhaalt werd den inhoud van het gund daar in geschreven , bevonden is van woord tot woord , op dat naderhand daar by nogte afgedaan en werde.

Volgen eenige Formulieren hier toe behoorende.

Testament , ofte Wtterste-wille.

„ **By** den innehouden van desen Instrumente ,
 „ zy elk eenen kennelijk dient behoort , dat op
 „ huyden den &c. van den Jaare &c. des avonts
 „ de klok omtrent &c. voor my *N. Notaris* Pu-
 „ blicq , ende voor de nabeschreve *Getuygen* , in
 „ eygener perfoon gekomen ende verschenen is
 „ *A.* woonende tot &c. my *Notaris* wel bekend ,
 „ gesont van Lighaam , gaande ende staande , sijn
 „ verstand , redenen ende memorie wel magtig en-
 „ de gebruykende , naar allen wtwendigen schijn ,
 de

de welke verklaarde dat hy agt nemende op „
d'algemeene fwak ende broosheid van 's Men- „
fen leven op deser Aarde, als een schaduwe ver- „
gankelijk, ende op de gemeene schulden der na- „
tuyre, namentlijk de dood, die hy ten aldersee- „
kerste onderworpen is, dog onseeker de tijd en- „
de uyre van dien, derhalven van sin ende mee- „
ninge was, niet wt dit tydelijk leven te schey- „
den, sonder van de tydelijke goederen, hem van „
God Almagtig verleent, wtterlijk bevolen, en- „
de gedisponeert te hebben, 't selve doende, soo „
hy opentlijk verklaarde, wt sijn vryen wil, ende „
eygen gemoed, sonder yemands opmakinge, of „
misleydinge, bevelende alvorens sijn ontsterve- „
lijke Ziele in de genadige ende barmhertige „
handen Godes Almagtig, sijn Schepper ende Sa- „
ligmaker, ende sijn doode Lighaam de aarde „
met een eerlijke begravenis: **Revocerende, cas-** „
serende, dood ende te niet doende by desen, alle „
ende soodanige Testamenten, Codicillen, ende „
gelijke Maakingen, als hy Comparant voor da- „
to deses soude mogen hebben gepasseert, niet „
willende, nog begeerende, dat d'selve, of eeni- „
ge van dien, in eenig point gevolgt, ofte naar „
gekomen sullen werden, in geenre manieren. „
Ende van nieuws disponerende, verklaart hy „
Comparant te Legateren, maken ende bespre- „
ken aan Jannetge Jans d^r, sijn Moye, een somme „
van &c. ende aan &c. sijn Broeder, een somme „
van &c. ende nog aan St. Elifabeth, Catarinæ, „
Gasthuys, mitsgaders Wees-huys, Pest-huys, „
Huys

„ Huys-sitten-huys, alle binnen &c. yeder ende
 „ elx van hun in 't bysonder, een somme van &c.
 „ alle welke voorfz. Legaten binnen den tijd van
 „ veertien dagen, naar fijn Comparants overly-
 „ den, by fijn naar te noemen Ervgenaamen, ful-
 „ len moeten werden wtgekeert, ende dat vry,
 „ fonder eenig aftrek van *Falcidie-portie*, ofte ee-
 „ nige andere *Defalcation*, in Regten bekend: Ver-
 „ klaarde voorts hy Comparant, tot fijn eenige
 „ ende algeheele Ervgenaam, of Ervgenamen te
 „ institueren, A. fijn Comparants Moeder, indien
 „ de felve ten tyde van fijn overlyden nog in 't
 „ leven is, in de *Legitime-portie*, haar naar Regten
 „ wt fijn naar te laten goederen competerende,
 „ ende in fijn verdere naar te laten goederen, ver-
 „ klaart hy tot fijn Ervgenamen te noemen en-
 „ de institueren B. C. ende D. fijn Broeders ende
 „ Sufter, of by voor-overlyden van een der felfer
 „ deffelfs voor-overledens Kind, of Kinderen, by
 „ *repræfentatie*, in hun Ouders plaats, elx in een ge-
 „ regt vierde-part, van alle ende foodanige goede-
 „ ren, als hy metter dood fal komen te ontruy-
 „ men ende agter te laten, geen van dien wtbe-
 „ fondert, ende in het refterende vierde-part, ver-
 „ klaarde hy tot fijn Ervgenaamen te institueren,
 „ E. fijn Neef: foo nochtans ende met fulken ver-
 „ ftande, dat al het gund B. C. D. ende E. wt krag-
 „ te defes van hem Comparant fullen komen te
 „ Erven, naar hun overlyden, fonder eenig af-
 „ trek van *Trebellianique-portie*, wederom fal moe-

ten gaan, Erven, ende verfterven, op der felver,,
 Kinderen ende Kinds-kinderen, *by representatie*,,,
 foo fy eenige hebben, ende waren de felve voor,,
 overleden; op fijn Comparants andre Vrunden,,
 die daar toe aldan, *ab intestato*, geregtigt be,,
 vonden fullen werden, gelijk mede by het over,,
 lyden van de felve Kinderen, sonder Kinderen,,
 agter te laten, komende te overlyden, deffelvs,,
 Kinds-portie fterven fal van het een Kind op,,
 het ander, tot het laafte van dien toe, ende het,,
 laafte mede komende te overlyden sonder bly,,
 kende geboorte, 't felve fal gaan, Erven, ende be,,
 fterven, op fijn Comparants andre Vrunden, die,,
 aldan, *ab intestato*, daar toe geregtigt bevonden,,
 fullen werden, als de felve ende yder van hun in,,
 't byfonder, daar inne by defen fubftituerende.,,
 Verklaarde voorts hy Testateur tot executeurs,,
 ende Voogden over fijn onmondige naar te la,,
 ten Ervgenamen, van dese fijne Testamenten te,,
 ften, D. ende E. fijn goeden Vrunden, met,,
 magt om terftond na fijn Comparants overly,,
 den, t'fijnen fterv-huyfe inne te treden, fijn goe,,
 deren onder behoorlijke ftaat ende Inventaris,,
 te aanvaarden, d'felven ten meefte nut ende oir,,
 boir te benefitieren, 't zy by verkoopinge, ver,,
 huyringe, ofte *anderfins*, al ende fulx fy dienftig,,
 agten fullen, ende dit alles buyten laft, ofte de,,
 minfte befwaarniffe van eenige Heeren, Magi,,
 straten, Wees-meefteren, ofte anderen, als de,,
 felve ende yder van hun in 't byfonder daar,,
 van

„ van by desen ontlastende ende buyten sijnen
 „ Boedel sluytende by desen. Wyders verklaarde
 „ hy Comparant aan hem te behouden de magt
 „ ende faculteit, om dese sijne dispositie te mogen
 „ veranderen, vermeerderen, ofte verminderen,
 „ daar by, ofte af te doen, ende alfulke Legaten
 „ aan yemand te maken, als hy te rade soude wer-
 „ den, het zy onder sijn particuliere handteyke-
 „ ning, voor twee, ofte meer Getuygen, hoedanig
 „ daar van soude mogen blijken willende ende
 „ begeerende dat 't selve van soodanige kragt sal
 „ zijn, of het hier in van woord tot woord wtge-
 „ drukt was. Alle 't welk hy Comparant heeft
 „ verklaart sijn Testament, laatste ende Wtter-
 „ ste-wille te zijn, ordonnerende dat 't selve vol-
 „ komentlijk sal valideren, 't zy als Testament,
 „ Codicil, of eenige andere Makingen, soo het
 „ selve best sal kunnen bestaan, niet-tegen-staan-
 „ de eenige versuymenissen, of alle solemniteyten,
 „ naar Regten, daar inne niet volkomenlijk geob-
 „ serveert, nog onderhouden en waren: Versou-
 „ kende voorts hier afkennisse gedragen, gemaakt
 „ ende geleverd te werden een, of meer Instru-
 „ menten in behoorlijke *forma*. Aldus gedaen tot
 „ &c. in praesentie van F. ende G. als geloov-
 „ waardige Getuygen ten desen versogt.

*Mutueel Testament tussen Man ende
 Vrouw.*

„ **I**N den name des Heeren, Amen. By den in-
 „ houden van desen jegenwoordige openbare
 Instru-

Instrumenten, zy kennelijk eenen yegelijk dient,,
 behoort, dat in den Jaare na de geboorte ons,,
 Heeren ende Saligmaker Jesu Christi, duysent,,
 ses hondert ende &c, op ten &c. dag der Maand,,
 &c. des awonts de klok omtrent seven Uyren,,
 voor my N. Notaris Publiq, by den Hove van,,
 Holland, op te nominatie vande E. Agtbare,,
 Heeren die van de Geregte der Stad Leyden,,
 geadmitteert, binnen der selver Stede resideren-,,
 de, ende voor de ondergeschreve Getuygen, in,,
 eygener persoonen gekomen ende verschenen,,
 zijn A. ende B. Egte-luyden, woonende binnen,,
 der Stad &c. my Notario bekent, kloek ende ge-,,
 font van Lighaam, gaande ende staande, haar,,
 verstand, redenen ende memorie te vollen ge-,,
 bruykende, naar allen wtwendigen schijn, de,,
 welke te kennen gaven dat sy aanmerkende des,,
 Mensen levens broosheid op deser Aarde, als,,
 een schaduwe vergankelijk, ende datter niet see-,,
 kerder en is dan de dood, dog niet onseeker-,,
 der dan den tijd ende uyre van dien, over sulx,,
 niet van meeninge waaren van deser Wereld,,
 te scheidten, voor ende al-eer sy van haar tijde-,,
 lijke goederen, haar van God Almagtig verleend,,
 watterlijk souden hebben bevolen ende gedispo-,,
 neert, doende 't selve, soo sy opentlijk verklaar-,,
 den, wt haar vrye wil ende gemoet, sonder op-,,
 maakinge ende misleyding van yemand, beve-,,
 lende eerst ende alvorens haar onsterffelijke,,
 Ziel in die genadige ende barmhartige handen,,
 Godes haar Schepper ende Saligmaker, ende,,
 haar

„haar doode Lighamen de aarde met een eerlij-
 „ke begravinge: Revocerende, cassierende, dood
 „ende te niet doende by desen, alle Testamen-
 „ten, Codicillen, ofte eenige andre Maakingen,
 „die sy Comparanten te samen, ofte elk van hen
 „in 't bysonder voor dato deses mogten hebben
 „gemaakt, ende bysonderlijk de Huwelijxe-
 „Voorwaarden tusfen hun Comparanten voor
 „bande van haar-luyder Huwelijk opgereggt,
 „niet willende dat de selve, ofte eenige van dien,
 „in eenig poinct gevolgt ende naargekomen sul-
 „len werden, ende sulx van nieuws by desen dis-
 „ponerende, verklaarden sy Comparanten den
 „een den anderen reciproquelijk, over ende we-
 „der over, ende sulx de eerst stervende de langst-
 „levende van hun beyden * te stellen tot haar ee-
 „nige ende al geheele Ervgenaam, in alle de goe-
 „deren, soo roerende als onroerende, praesent en-
 „de toekomstende, geen wtgefondert, sulx ende in
 „dier vougen de eerst-stervende metter dood
 „ontruymen ende naar laten sal, om daar mede
 „te doen ende handelen als met vry eygen goed,
 „behoudens nogtans, ende met foodanige last,
 „dat de langst-levende gehouden sal zijn het
 Kind,

* Dat 't selve alsoo werd gestelt, indien Man en Vrouw over ende weder over gelijkelijk, ende op de selve ende gelijke Conditien malkanderen het goed maken, maar indien daar in eenig onderscheid valt, in opsigt van het wikeeren aan des eens, of des anders Vrunden, of andersins, gelijk als menigmaal gebeurt, werd elx dispositie ende maakinge op sig selven gestelt, aldus: *Van nieuws disponerende, verklaarden sy Comparante willen ende begeeren, ende eerst hy A. of 't gebeurde dat hy voor de voornomde B. sijne Huysvrouw quame te overlyden, verklaart hy &c. ende of 't gebeurde dat de voornomde B. voor hem A. deser Wereld quame te overlyden, verklaarden sy &c.*

Kind, ofte Kinderen by den anderen verwekt, „
 in 't leven naar te laten, eerlijk ende naar gele- „
 gentheid van haar staat te onderhouden, in klee- „
 ding, ende reeding, havenis, ende gemak te doen, „
 soo in siekte als gesontheit, ook de selve te laten „
 leeren lesen ende schryven, ofte een ander be- „
 quaam ambagt, naar des Kind, ofte Kinderen „
 vernuft ende begrip, al ende sulx een getrouwe „
 Vader, ofte Moeder schuldig is, ende behoort te „
 doen, geduyrende soo lang ende ter tijt toe, dat „
 de selve Kind, ofte Kinderen, sal ofte sullen zijn „
 gekomen, ten ouderdom van vijf-en-twintig Ja- „
 ren, Huwelijken, ofte andere geapprobeerde „
 state, als wanneer de langst-levende gehouden „
 sal zijn de selve Kind, ofte Kinderen, ende elk „
 van dien in 't bysonder voor haar Vader, ofte „
 Moederlijke bewijs wt te keeren de somme van „
 &c. of soo veel min of meer, * als by onse respe- „
 ctive handteikening mogt komen te blyken, ver- „
 meerdert, of vermindert te zijn, ende dat voor „
 ende in plaats van haar *Legitime portie*, haar naar „
 Regten competerende, dog in geval het mogt „
 gebeuren dat hy A. ofte sy B. voornomt, deser „
 Werelt quam te overlijden, sonder eenige Kind, „
 ofte Kinderen, by den anderen verwekt, naar „
 te laten, ende de langst-levende niet wederom „
 en quam te herhuwelijken, willen ende begee- „
 ren sy Comparanten dat indien de naaste Vrun- „
 den

V

* Dese *Clausule* dient voor Luyden welkers staat ende gelegent-
 heid staat om te verbeteren, in welken geval, sy 't selve haar Kinde-
 ren bewijs onder de hand souden kunnen verhoogen, sonder dat sy
 behouven haar Testament in 't geheel te veranderen.

„ den ^a van de eerst-stervende, de langst-levende
 „ den geheelen Boedel met rust ende vrede laten
 „ besitten, en behouden, sonder de selve moyelijk
 „ te vallen om eenige staat, Inventaris, Cautie, of-
 „ te yets anders af te eissen, als het selve de langst-
 „ levende volkomentlijk remitterende ende toe-
 „ vertrouwende, in sulken gevalle, maar anders
 „ niet, dat alle de goederen by de langst-levende
 „ naar te laten, geklooft ende half en half gedeelt
 „ sullen werden, daar van de een helft by de Vrun-
 „ den van de eerst-overledenen, ende de weder-
 „ helft by de Vrunden van de langst-levende, bey-
 „ de alsdan in 't leven zijnde, ^b sullen werden ge-
 „ deelt ende geërft, als de selve tot haar Ervgena-
 „ men by desen instituerende ende substituerende.
 „ Verklarende wijders tot Voogden over haar
 „ naar te laten Kind, Kinderen, ofte andere toe-
 „ sigt-behovende Ervgenamen, minderjarigen-
 „ de onmondig zijnde, te stellen ^c ende commit-
 „ teren, gelijk als sy doen by desen de langst-leven-
 „ de van hun beyden: wijders nog de voornomde
 „ A. aan sijn zijde &c. ende sy B. aan haar zijde
 „ &c. gevende sy Comparanten de voorfz. Voog-
 den

^a Met dese *Clausule* werd de langst-levende bevrijd van het leveren van staat of Inventaris, ende stellen van Cautie, 't welk anders schoon onder een *Panc* den Ervgenaam verboden te eysen, hy naar Regte de langst-levende des niet-tegenstaande daar toe soude kunnen dwingē.

^b Dese *Clausule* dient om het dispuyt voor te komen, welke Vrunden geropen zijn, die gene die leefden ten tijde van de eerste stervende, of die gene de welke leven ten tijde van het overlijden van de langst-levende.

^c Is de *Alte* van Voogdy, de welke somwijlen ook, ende sonderling die gene die geen kinderen en hebben, ende geen verder, ofte ander Testamenten maken, by bysondre *Alte*, ofre Codicille, ook met byvoeginge van Legaten ende Makingen, de welke ook sonder Institutie bestaan, werd gepasseert.

den, soódanige last, magt ende authoriteit als al-,,
 le Testamentaire Voogden naar Regten toe-,,
 komt , mede met magt om haar Comparantens ,,
 goederen, onder hoorlijke staat ende Inventaris ,,
 te aenvaarden, de selve ook ten meesten oirboir,,
 nut ende profijt te benefitieren , 't zy door ver-,,
 koopinge , verhuyringe, of andersins, sulx de ,,
 voornomde Voogden bevinden fullen te behoo-,,
 ren , ende ook om by aflijvigheid van een , of ,,
 meer van de genomde Voogden, of ook by on-,,
 willigheid , ende onbeqaamheid van de gestel-,,
 de Voogden , een ander in des overledens, on-,,
 willigens , of onbequaam gewordens plaats te ,,
 mogen surrogeren ende verkiesen, 't welk alsoo ,,
 sal continueren ter tijd ende wijlen toe de ,,
 voorz. minderjarige, ofte andre toefigt-behou-,,
 vende personen , ten volkomen ouderdom van ,,
 xxv. Jaren, Huwelijken, of andere geapproveer-,,
 de state gekomen , ofte tot ligtinge van goede-,,
 ren sal , of fullen zijn geadmitteert ; ordonne-,,
 rende ende begeerende dat alle 't gene tot de ,,
 Voogdije specteert , by de Voogden alleen ge-,,
 daan, wtgevoert, ende verrigt sal werden, ende ,,
 dat buyten eenige last, magt , moeyenisse, con-,,
 sent , ofte het minste bekroon van eenige Magi-,,
 straten , Wees-meeesteren , of andere die naar ,,
 Regten, Costuymen , of gewoonte deser Lan-,,
 den , daar over eenig gefag fouden können , of ,,
 behooren te hebben , of tot de verkoopinge , of ,,
 eenige andere handeling , eenig consent behoo-,,
 ren te dragen, als alle de selve, ende elk van dien, ,,

„ sy Comparanten volkomentlijk ontlasten ende
 „ excuseren by desen. Ende dit alles onweder-
 „ roupelijk, ende tot dien eynde * willende ende
 „ begeerende dat alle Testamenten, ofte Codicil-
 „ len, die sy Comparanten, ofte elx van hun in 't
 „ bysonder mogte komen te passeren, desen een-
 „ nigsins contrarierende, voor nul ende van on-
 „ waarden sullen werden gehouden, ende gelijk
 „ of die niet gepasseert en waren, ten ware de sel-
 „ ve de bysondere *Clansule* van te-niet-doeninge,
 „ met erhalinge van dese naarvolgende woorden
 „ bevestigt, inhielden; *sal, blijven, perijkel, sterven,*
 „ *gegeven, onder, gifte, oorsak, bysonder, niemant, &c.*
 „ Voorts dat of yemand van hare Comparanten
 „ geïnstitueerde, ofte gesubstitueerde Ervgena-
 „ men, met het gene voorz. niet te vreden en was,
 „ ende tegens desen quame te opposeren, ofte
 „ querelleren, dat den selven, 't zy Kind, of Kin-
 „ deren, sig, of haar te vreden sullen moeten hou-
 „ den met haar simpele *Legitime portie*, daar inne ge-
 „ reekent alles wat de selve naar scherpheid van
 „ Regten daar inne geimputeert ende toegeree-
 „ kent mag werden, ende in 't reguarde van ande-
 „ re geïnstitueerde, of gesubstitueerde Ervgena-
 „ men, dat de selve van 't gene hem, ofte haar, wt
 „ kragte deses soude mogen aankomen, sal, of sul-
 „ len zijn ende blijven versteeken, ende het selve
 „ de andere mede-Ervgenamen sal accresceren,
 „ ende aanwassen. Alle 't welk sy Comparanten
 „ seyden ende verklaarden te wesen haar laatste
 „ ende

* Is de *Clansule Derogatoire*, tot sulken eynde, als in den Text breeder weggedrukt.

ende Wtterfte-wille , begeerende dat 't selve ,
 daar voren valideren ende volkomen effect for-
 teren sal, 'tzy als Testament, Codicil, Gift wt ,
 sake des doods, of eenige andere Wtterfte-wil ,
 soo 't selve best bestaan ende plaats grypen sal ,
 mogen , niet-jegen- staande eenige Omiffien. ,
 Versoukende door my Notario, hier van ge-
 maakt ende geleverd te werden, een, of meer ,
 instrumenten *in formis*. Aldus gedaan verleden ,
 ende gepasseert &c.

*Codicille met Approbatie van voor-
 gaende Testament.*

OP huyden den &c. van den Jare &c. des ,
 smorgens de klokke omtrent &c. Com-
 pareerde voor my Notaris Publijcq, ende voor ,
 den nabeschreve Getuygen, A. woonende tot ,
 &c. my Notaris wel bekent, gesont van Lig-
 haam, gaande ende staande, sijn verstant, rede-
 nen en memorie wel magtig ende gebruykende ,
 soo volkomelijk bleek: De welke verklaarde te ,
 approberen, * ratificeren, ende van waarde te ,
 V 3 hou-

* Is de *Clausule* van Approbatie van voorgaende Testamenten. in-
 dien deselve werden geapprobeert, in 't gene daar hy niet en werd
 verandert. Anders, indien de selve werden te niet gedaan, moet sulx
 wdrukkelijk geschieden, mes soodanige *Clausule* als in beyde de
 voorgaande te sien is. daar by de sommige willen, dat ook op nieuws
 de Ervgenamen, *ab intestato*, moeten geïnstituerec werden, dog onno-
 dig, ende genoug dat de voorgaande by Codicille zijn weer-ropen,
 als breeder in den text van dit Deel, ende in het Rooms-Hollands-
 Regt, het 3. bouk, 2. deel, vers. 17. te sien is. Anders indien men maar
 alleen eenige Legaten wil maken, ofte Voogden wil stellen over sijn
 onmondige Ervgenamen, met wtsluytinge van de Wees-kamer, ge-
 geschied het selve slegtelijk by Codicille, sonder eenige Institutie van
 Ervenis te vermanen, de welke blijft by de Ervgenamen *ab intestato*,
 soo verre daar van niet anders en is gedisponeert.

„ houden, alsulke Testament ende Wtterste-wil-
 „ le, als hy voor den Notaris N. ende seekre Ge-
 „ tuygen, opten &c. hadde gepasseert, willende
 „ ende begeerende dat 't selve in allen deelen sal
 „ werden naargekomen ende agtervolgt, wtbe-
 „ sondert't gund hier inne sal werden gealtereert,
 „ ende verandert, namentlijk dat hy Comparant
 „ verklaart te Legateren, maaken ende bespree-
 „ ken aan B. sijnen behoude-Soon, een somme
 „ van &c. ende nog aan C. sijns Ooms-Soon met
 „ een somme van &c. willende dat het selve by
 „ sijne Ervgenamen aan de voornomde B. ende
 „ C. ses weeken naar sijn overlyden, sal werden
 „ wtgekeert. Alle 't welk hy Comparant heeft
 „ verklaart sijn 'Testament ende Wtterste-wille
 „ te wesen, ordonnerende dat 't selve volkomelijk
 „ sal valideren, 't zy als Codicille, Gifte wt saake
 „ des doods, of anders, soo 't selve best sal kunnen
 „ bestaan. Versoukende voorts hier af kennisse ge-
 „ dragen, gemaakt, ende geleverd te werden een,
 „ of meer Instrumenten in behoorlijke *formâ*. Al-
 „ dus gedaan tot &c. præsent den ondergeschreve
 „ Getuygen.

*AËte van Ampliatie van eenige Legaten, wt
 kragte van de Clausule Reservatoir.*

„ **W**t kragte van de *Clausule Reservatoir*, begre-
 „ pen in den Testamente, by my voor den
 „ Notaris N. ende Getuygen, binnen &c. op den
 „ &c. gepasseert, daar by ik aan my hadde behou-
 „ den de magt en faculteit omme de selve mijne
 „ dispo-

III. Bouk. *Van wtterste-willen, &c.* XXIII. Deel. 3 1 1
 dispositie te mogen veranderen, vermeerde-
 ren, of verminderen, daar by, af, ende toe te
 doen, ende al fulke Legaten aan yemand te ma-
 ken als my te raaden soude werden, het zy by
 mijne particuliere handteykeninge, ofte voor
 Getuygen, of andersins, hoedanig daar van
 mogte blyken. Verklaare ik ondergeschreve,
 wt sonderlinge redenen te wederroupen, ende
 te niet te doen soodanig Legaat van &c. als ik
 aan N. mijn Neeve by den selven Testamente
 hadde besproken. Ende voorts op nieuws te
 Legateren ende bespreken aan de Kinderen
 van N. ende N. mijne Excuteurs, elx een som-
 me van &c. de welke by de selve Kinderen re-
 spectivelyken elx in den sijnen met gelijke por-
 tien sal moeten werden gedeelt, begeerende dat
 't selve by mijne Ervgenamen naargekomen
 ende agtervolgt sal werden, als of het in mijn
 voorsz. dispositie wtgedrukt stond. Aldus ge-
 daan ende onderteekent in tegenwoordigheid
 van de ondergeschreve Getuygen, desen &c. ”

*Acte van Indorsatie op een besloten
 Testament.*

Huyden den &c. Compareerde voor my No-
 taris Publijcq, ende voor de nabeschreve
 Getuygen A. woonende tot &c. my Notaris
 wel bekend, de welke my vertoonde, ende ter
 hande stelde dit jegenwoordig papier, op vier
 distincte plaatsfen by my Notaris toegezegelt,
 ende verklaarde hy Comparant voornomt, daar ”

„inne door eens anders hand getrouwelyk ge-
 „schreven te zijn, ende met sijn gewoonlyk hand-
 „teyken onderteykent te hebben, sijn laatste en-
 „de Uytterste wille, ordonnerende ende begee-
 „rende, dat sulx valideren ende effect sorteren
 „sal, 't zy als Testament, Codicil, Gifte uyt sa-
 „ke des doods, of eenige andre Maakingen, sulx
 „'t selve best naar Regten sal kunnen bestaan,
 „, alwaart ook sulx dat alle pligten naar scherp-
 „heid van Regten daar inne niet volkomelyk
 „onderhouden en waren. Verfoekende voorts
 „hy Comparant voornoemt, van het gund
 „voorz. staat, kennisse gedragen, ende dese je-
 „genwoordige gedepescheert te werden. Aldus
 „gedaan tot &c. in praesentie van de onderge-
 „schreve Getuygen.

H E T XXIV. D E E L.

Van Gift ter saake des doods, ofte onder den levenden.

VRage: *wat is een Gifte ter saake des doods, of
 Donatio causa mortis.*

Antw. Daar by yemand in siekte, ofte in pe-
 rykel zijnde, een ander iets maakt, ofte geeft,
 onder conditie dat het sal gegeven blijven; indien
 hy in dat perykel, ofte van die siekte komt te
 sterven; maar indien hy 't perykel ontkomt, ofte
 van die siekte niet en komt te sterven, dat het
 gegeven wederom gegeven, ende het gemaak-
 te voor ongemaakt ghehouden moet werden,

§. 1.

§. 1. inst. de donation. l. 1. & l. 42. §. ult. de Morris causa donation.

Vrag. Hoedanig werden de selve ingestelt?

Antw. By manier van Codicil ende Legaat. arg. d. §. 1. inst. de donat.

Vrag. wat is daar in 't bysonder aan te merken?

Antw. Niet anders, als dat verhaal gemaakt werd van de siekte, ende het toekomende gevaar van den Testateur, als zijnde de oorzaak van de Gifte, voorts wtdrukking van de Gifte, ende dat de selve geschied by tijtel van *Donatio causa mortis*, ofte, Gifte ter sake des doods; ende voorts geclausuleert: *Dat hy verklaart het selve alsoo te wesen sijn Uytterste wille, 't zy als Codicille, Gifte ter saake des doods, &c.*

Vrag. wat is *Donatio*, ofie Gifte onder den levende?

Antw. Daar by yemand uyt enkele mildadigheyt yets geeft.

Vrag. Mogen oock alle Giften bestaan hoe groot die oock zijn.

Antw. Een enkele Gifte, sonder wtgedrukte oorzaak, Conditie, meerder waard als vijf hondert Ducaten aangeld, mag om het bedenken van bedrog weg te nemen, niet bestaan als Wettelijk, dat is door 't Geregte, & ten minsten voor een *Notaris* ende twee *Getuygen* verleden. Sie *Rooms-Holl.-Regt*, het 2. bouk, 10. deel, vers. 4.

Vrag. Of tot een Gifte ter sake des doods, of onder den levenden, vereyft werd, dat die gene dien het gegeven werd, mede voor den *Notaris* ende *Getuygen* verschynen, ende verklaaren de Gifte aan te nemen?

Antw. Neen; maar de aanneming kan altijd ende metter daad geschieden, *arg. §. 2. instit. de Donation. vers. perficiuntur.* Ten waare de Gift om eenige lastige oorzaak, ofte Conditie, die den aan- nemer moete wtvoeren.

Vrag. wat werd verder in het instellen van een In- strument van een Gift vereyft?

Antw. Dat de Gifte onwederroupelijk ge- schiede, onder afstand ende vertigtinge van alle Placcaten ende Ordonnantien, den Gifte eenig- sins nadeelig, &c. om dat naar scherpheid van Regten toegelaten werd, om verscheyde oorfa- ken, de Giften te wederroupen, ende daar van berouw te hebben.

Gifte onder den Levenden.

„ **O**P hyden den &c. Compareerde voor my
 „ Notaris Publijc, ende voor de nabeschre-
 „ ve Getuygen, A. woonende alhier ter Stede,
 „ my Notaris wel bekend, de welke verklaarde by
 „ forme van Gifte erde *Donatie inter vivos*, on-
 „ wederroupelijk, te schenken ende geven, sulx
 „ hy schenkt ende geet by desen aan B. sijnen
 „ goeden Vriend, seelre Obligatie, gepasseert
 „ voor den Notaris C. ende seekre Getuygen op
 „ ten &c. ten laste van &c. inhoudende een
 „ somme van &c. geveuce intrest, jegens &c. van
 „ 't hondert, die hy by desen aan den voornomde
 „ B. cedeerde ende overgaf, met alle regt, toe en-
 „ de aanseggen van dien, sonder eenig regt daar
 „ aan te behouden. Compareerde nog voor my
 No-

III. Bouk. *Gift ter sake des doods.* XXIV. Deel. 315
Notaris ende Getuygen, de voornomde B. de,,
welke verklaarden de voorfz. Gift dankelijk te,,
accepteren, ende aan te nemen. Aldus gedaan,,
ende gepasseert tot &c. in præsentie van de on,,
dergeschreve Getuygen. ”

*Gifte onder de Levende van onro-
rend goed.*

WY N. Schout ende N. Schepenen in den,,
Ambagte van &c. doen kennelijk dat voor,,
ons in eygener-perfoon gekomen ende versche,,
nen is A. woonende binnen &c. naar gelegent,,
heid van hooge Jaaren, tamelijk gesont van lig,,
haam, niet-te-min haar redenen, memorie ende,,
verstand wel magtig, ende ten vollen gebruy,,
kende, soo als ten passeere deser volkomentlijk,,
is gebleeken, de welke by forme van Gifte, en,,
de *Donatie inter vivos* liberalijk heeft geschon,,
ken, ende draagt op dien-volgende aan B. C. en,,
de D. hare Soonen, twee Tuynen ende Huyf,,
gens, Potinge ende Platinge daar inne, gelegen,,
in den Ambagte van &c. belend ende belegen,,
hebbende &c. ende dat vry als Buyr-Tuynen,,
ende behoudens den Heer sijn regt, dog met,,
conditie ende last, of saak waar dat de voornom,,
de B. quam te overlyden, sonder Kind, Kinde,,
ren, of verdere wettige nakomelingen naar te,,
laten, haar *Portie* in de voorfz. twee voornom,,
de Tuynen in 't geheel, ende sonder cenige ver,,
minderinge van *Legitime*, *Trebellianique*, of ande,,
re *portien*, in Regten bekent, met vollen regten,,
komen,

„komen, Erven, ende versterven sal, gelijk sy
 „Comparanten in dien geval de selve *Portie*
 „schenkt by desen aen C. ende D., ende by voor
 „sterven van de selve, aen haar wettige nakome-
 „lingen, *by representatie*, ende by gebreecke van
 „wettige nakomelingen, aen de langst-levende
 „van hun beyden, ende by voorsterven van der
 „selver, aen der selver wettighe afkomelingen.
 „Compareerden noch voor Schout ende Schepe-
 „nen voornoemt, de voorz. B. C. ende D. ende
 „hebben de Giften voorseyt, onder de voorz.
 „Conditien, danckbaerlijk geaccepteert ende
 „aengenomen. In kennisse der waerheydt is de-
 „sen &c.

Donatio causa mortis.

„Huyden den &c. Compareerde voor my No-
 „taris Publijcq, by den Hove van Holland,
 „op de nominatie van de E. Agtbare Heeren die
 „van de Geregte der Stad Leyden geadmitteert,
 „binnen der selver Stede residerende, ende voor
 „de nabeschreve Getuygen A. woonende binnen
 „der selver Stede, sieklijk van Lighaam te bedde
 „leggende, dog sijn verstand, redenen ende me-
 „morie wel magtig ende ten vollen gebruyken-
 „de, de welke verklaarde om sonderlinge rede-
 „nen, hem daar toe bewegende, dat hy by Gif-
 „te uyt faake des doods, gegeven had, gelijk
 „als hy geeft by desen aen B. sijn Neeff, de som-
 „me van ses hondert guldens, die hy Comparant
 wil

III. Bouk. *Gift tey sake des doods*. XXIV. Deel. 317
wil dat by zijn Erfgenamen uyt den Boedel, na,
sijn overlyden, sal werden voldaan, sonder eeni-
gede minste tegen-segging, maar ingeval het,
God beliefde, hem wederom van dese siekte te,
laten genesen, ende tot zijn voorige gesontheit,
te brengen, soo verklaart hy dat de Maaking,
van de voorz. ses hondert guldens, sal werden,
gehouden voor nul ende van geenre waarden,
ende sulx dood ende te niet sal zijn. Alle 't welk,
hy Comparant verklaart te wesen zijn Uytterste,
wil, begeerende dat 't selve volkomentlijk sal,
valideren, 't zy als Codicil, Gifte uyt saake des,
doods, of anders, soo 't selve best bestaan ende,
plaats grypen sal mogen. Verfoekende voorts,
hier af kennisse gedragen, gemaakt ende gele-
vert te werden een, of meer Instrumenten *in*
communi formâ. Aldus gedaan tot &c. præsent,
de ondergeschreve Getuygen.

Een ander.

HUyden den &c. Compareerde voor my N.
Notaris Puplijcq, ende voor de onderge-
schreve Getuygen, A. woonende binnen &c.
de welke verklaarden dat hy uyt sonderlinge
redenen, hem daar toe moverende, by Gifte uyt
saake des doods, gegeven had, gelijk hy gaf by
desen aen N. zijn Neef, seeckere Rente-brief,
van &c guldens Capitaals, loopende ten Intrest
tegens &c. guldens ten hondert, die hy Compa-
rant heeft tot lasten van &c. van dato den &c.
om

„ om de selve na des Comparants overlyden te
 „ heffen, ontfangen ende genieten, sonder con-
 „ tradictie van sijn Comparants Erfgenamen, of
 „ ymand anders, behoudens hem Comparant sijn
 „ revocatie. Ende ter selver tijd Compareerde
 „ mede de voorfz. N. ende verklaarde de selve
 „ Gifte te accepteren, ende A. sijn Oom daar van
 „ hooglijk te bedanken: versogten hier van ken-
 „ nis gedragen, gemaakt ende geleverd te werden
 „ *Acte in communi formâ.* Aldus gedaân binnen
 „ &c. ter præsentie van de ondergeschreve Ge-
 „ tuygen.

HET XXV. DEEL.

Van den Eed der Notarissen.

VRage: *wat is den Eed der Notarissen, ende wat heeft de selve in?*

Antw. De selve bestaat in dese naaivolgende Articulen:

I. Ik sweer dat ik getrouw wesen sal de Hoo-ge Overheid ende Graavlijkheid van Holland, Zeeland, Vricfland, ende de Heeren Staten van dien.

II. Dat ik my eerlijk dragen sal in 't Officie der Notarischap, ende dat getrouwelijk bedienen.

III. Dat ik niet staen en sal over eenige Contracten, die ik weet, ofte waarschijnlijk denke te wesen *frauduleus*, *simulaat*, *usurair*, ofte anders, naar Regten verboden.

IV. Dat

IV. Dat ik niet ftaen en fal over Testamenten, ofte andere Contracten, daar in eenig onroerende goederen, Erven, ofte onlosbare Rentenge-transporteert, ofte gemaakt fullen werden, eenige geestelijke Collegien, ofte plaatfen, contrarie de Placcate van den Lande.

V. Dat ik niet ftaan en fal over Testamenten daar inne soude gefchieden *ex hereditie* ende ont-ervenis, dan met expreffie ende wdrukking van faaken, ende in tegenwoordigheid ten minften van twee Schepenen als Getuygen.

VI. Dat ik van alles dat vóór my gefchied ende verleden fal werden, deugdelijk Register ende *Protocol* houden fal.

VII. Dat ik geen Obligatien, ofte Verband-brieven maaken fal, *sub poenis Camera*: dat is, onder bedwang van het Geestelijke Hoff, op peyne van excommunicatie, van dubbelt gewin, onder belovte met folemnelen Eede gesterkt, ende dier-gelijke ongeoorlofde *Clausulen*, in oude tijden ge-bruikt. Sie hier van Placcaat van den Eerts-Hartog aan die van den Rade van Holland van den 22. May 1497. raakende de Bulle van den Paus, ende dat geen Onderfaaten, Leeken zijnde, haar verbinden fullen, *sub poenis Camerae*.

VIII. Dat ik in alle mijne Instrumenten stel-len fal *Annos Imperij*, sonder in de selve te stellen de Jaaren der Pauzen.

IX. Dat ik niet en fal Verlyden eenige Obli-gatien, Gelovten, of Contracten, Testamenten, ofte Wtterste-willen, van perfoonen my onbe-kent,

kent, ten zy dat de Getuygen in de Instrumenten, Luyden van eeren, ende waardig van geloof, my bekent zijn, ende dat sy Getuygen bevestigen dat de perfoonen sulx zijn, als sy hun noemen te wesen, ende 't selve te verklaren in mijne Instrumenten, volgende 't Placcaat van den Jaare 1540.

X. Dat ik in mijne Instrumenten sal stellen, de plaatse ende woon-stede van perfoonen die eenige Acten voor my passeren sullen.

XI. Dat ik de Contrahenten, Testanten, ofte eenige andre Acten verlydende, in tegenwoordigheid van de Getuygen, de voorsz. Acten ende Instrumenten voor-lesen sal, ende dat in sulken Taale, dat de Contrahenten 't selve sullen mogen verstaan.

XII. Dat ik de *Clausule & cetera*, in de Instrumenten gestekt, den Verlyders uytleggen ende beduyden sal, sulx dat sy-luyden de kragt van dien mogen verstaan, ende 't selve in de grossen der selver Instrumenten in't lange sal stellen ende uytdrukken, op datter geen duyfterheid uyt en rijst.

XIII. Dat ik ook naar sal komen ende onderhouden het Placcaat by de Ed: Mog: Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland in den Jaare 1624. ge-emaneeert, noopende de goederen die by Testamenten, Codicillen, Huwelijxe Voorwaarden, ofte andere Contracten, gemaakt sullen zijn, ofte werden onder *Fidei commiss*, ende belastinge over de hand.

XIV. Van

XIV. Van gelijken het Placcaat by de voorz. Heeren Staaten in der tijd gestatueert, op 't stuk van 't klein-Zegel, midsgaders nader Ordonnantie op 't collecteren van dien.

XV. Ende voorts alles te doen, dat een getrouw ende legaal *Notaris* schuldig is ende behoort te doen.

Dog hier van zijn het VIII. ende XIII. Artikel in ongebruik, voor soo veel, datmen als nu de Jaaren telt, naar de geboorte Jesu Christi af te tellen, ende de publijcqe Registratie van de Testamenten daar inne verbonden, of *fideicommissaire* Erffnisse gestelt is, in geen gebruik en is gebragt.

HET VIERDE BOUK.

Handelende van het instellen van al-
lerhande *Akten*, de Vierschaar ende
Regts-vordering betreffende.

HET I. DEEL.

Van Regts-Vonnissen, ende haare ver-
deelingen in 't gemeen.

VRage: *Zijnder geen andre personen buy-
ten de Notarissen, welkers Schriften ende
Verlyden volkomen geloov gegeven werd?*

Antw. Jaa, ende dese zijn *Secretarissen*,
ofte *Griphiers*?

Vrag. *welke ende hoedanig werden de Instrumen-
ten voor haar Verleden?*

X

Antw.

Antw. Allerhande, sonderling ten platten lande, daar geen Notarissen en zijn, voor haar ende twee Schepenen, in ende met foodanige instellinge, als by de Notarissen gebruykelijk is, wtbesondert alleen, dat het selve op den naam van Schepenen werd verleden: *wy N. N. Schepenen van &c. verklaarden dat voor ons in eygener persoon gekomen ende verschenen zijn. A. A. de welke &c.* Het welke als van ouds met der selve Zegel ende onderteykening van haren *Secretaris*, ofte *Griphier*, werd bevestigt. Maar op de Dorpen daar de Schepens geen Zegel en gebruyken, werd het in plaats van dien by de selve ten Prothocolle geteykent, ende by den *Secretaris* onder sijn handteykening wtgegeven. Of somwylen om meerder sekerheid, werd daar by ende over geropen den Schout de welke 't selve soo ten Prothocolle, als op de Wtgift-brief geteykent, met het Ambagts-Zegel bevestigt.

Vrag. waar in bestaat de verder kennis ende oeffening van een Secretaris, ofte Griphier?

Antw. In het instellen van alderhande plegten, de Vierschaar ende Regts-vordering betreffende, ende voornamentlijk in het schryven van de Ding-talen, ende het instellen van daar op te volgen *Vonnissen*, ende *Gewijsdens*.

Vrag. wat is een Vonnis?

Antw. Een wijsdom van den *Regter*, tussen twee Dings-luyden, ten eind-oordeel van haarluyder twist-saak, tot toe, ofte afwysing van het gewijsde wtgesproken. *l. 1. ff. de re judic.*

Vrag.

Vrag. *Hoe veelderhande is Vonnis, ofte wijsdom?*

Antw. Andre van laager, andre van hooger Regters, ende werden gemeenlijk onderscheyden met den naam van Vonnis, ofte Sententie, in foodanig onderscheid, dat het Vonnis van laager Regters, het naader oordeel van hooger Regters onderworpen is, ende de Sententien van hooger Regters voor de rechte nauwkeurige waarheid werd opgenomen. l. 1. *Cod. de Sent. & interlocut.* l. 32. *Cod. de transact.*

Vrag. *Hoedanig werden de Vonnissen, ofte Sententien in haer selven verdeelt?*

Antw. Andre zijn *Interlocutoire*, ofte tussenvallige, andre *Provisionele*, dat is, voor-afwysende, andre *Definitive*, ofte eind-oordeelige, (anders vellige.) l. 3. *Cod. de Sent. & interlocut.* l. 1. ff. *de re judicat.*

Vrag. *Wat staat in het instellen van een Vonnis voornamentlijk aen te merken?*

Antw. I. Dat het gestelt werde so veel als mogelijk is, ingevolge van de Notulen ende Dingtalen so tot, toc, als tot segginge van den eys.

II. Dat de somme ende kort inhoud van het gewijsde, moet klaar, duydelijk, ende in 't lange wtgestelt werden, sonder tot den eys, ofte Dingtalen te mogen refereren, ofte henen te wyfen. *Ordonnant. op 't stuk van de Justitie in de Steden ende ten platten Lande, art. 19.*

III. Dat ook de Vonnissen inne houden *Condemnatie*, ofte *Compensatie* van kosten, of andersins, daar de saak niet *definitiv* en is, of eindelijk werd

324 PRACTYK DER NOTARISSSEN.
wtgesprooken, de kosten werden geschorft ende
gereferveert, ten wt-einde van de faak. *De selve*
Ordonn. art. 19.

HET II. DEEL.

Van *Interlocutoire Vonnissen* ende eerst van *Exceptien*.

Vrag: *wat is een Interlocutoir Vonnis?*

Antw. Het welk op het eene tuffen-val,
of het ander, in de manier van Regts-vordering,
of andersins, buyten het eind-oordeel van de faak
werden wtgesprooken.

Vrag. Hoe veelderhande zijn de selve?

Antw. Andre, welke op 't versouk van de
een, of d'ander van den Dings-luyden, andre, de
welke by den Regter Ampts-halven werden ver-
leent ende gegeven.

*Vrag. welke zijn de Interlocutoire Vonnissen, de
welke op 't versouk van den Dings-luyden werden ge-
geven?*

Antw. Andre, by manier van *Exceptie*, ofte
verset, andre by *default*, verstek, wtstel, of ander
versouk.

*Vrag. Hoedanig moeten de Notulen ende Vonnis-
sen op de Exceptien werden ingestelt?*

Antw. Staat onderscheid te maken tuffen *Excep-
tie*, ofte verset, daar by datmen volstaan, ofte *perfi-
steren* mag, sonder de principale faak voort te vol-
dingen, als is *Renvoy*, ende overwysing naar den
Gedaagdens dagelyksfen Regter, *Litispendentie*,
dat

IV. Bouk. *Van Interlocutoire-vonnissen*. II. Deel. 325
dat is, overwysing na den Regter daar deselve saak
aanhangig is, ende *Litis finita* tot ontzegging van
een saak, die alrede by den Regter geoordeelt en-
de gewesens is, ende tusschen soodanig verset, daar
by men dien onvermindert, de saak voort moet
voldingen.

Vrag. *Hoedanig moeten de Notulen ende het Vonnis op
verset, ende Exceptie van Renvoy, werden ingestelt?*

Antw. De Notulen aldus: *Concludeert ten sine
van niet ontfankelijk, ende by ordiné tot absolutie van de
instantie, als den Eysser obsterende de Exceptie van &c.*

Ende het Vonnis voor den Gedaagde aldus:
*Schepenen partijen gehooft, gesien't geproduceerde, ende
gelet op't gene dat heeft mogen bewegen, doende Regt op
de geproponeerde Exceptie, admitteren de Exceptie by
den Gedaagde in desen geproponeert, en Renvoyeren dien-
volgende dese sake, misgaders partijen voor den Geregte
van &c. met condemnatie, of compensatie van kosten.*

Voor den Eysser, ende tegens de tegen-gewor-
pen Exceptie aldus: *Schepenen &c. ontseggen den Ge-
daagde sijn geproponeerde Exceptie van Renvoy, en-
de ordonneren den selven peremptoire op den Eys ende
Conclusie van den Eysser te antwoorden.*

Vrag. *Hoedanig moet een Vonnis op een Exceptie
van Litispendentie werden ingestelt?*

Antw. Op gelijker wijze als op een Exceptie
van Renvoy, als zijnde mede een overwysing en-
de Renvoy tot den Regter, daar de saak ding-plig-
tig hangt.

Vrag. *Hoedanig moet een Vonnis op een Exceptie
litis finitæ werden ingestelt?*

Antw. Aldus: Schepenen &c. absolveren den Gedaagde van den Eys ende Conclusie, t' sijnen lasten gedaan ende genomen, met Compensatie van kosten. Ofte andersins: Condemneren den Eysser in de kosten tot haarluyder taxatie ende moderatie.

Vrag. welke zijn de Exceptien daar by datmen niet persisteren en mag, maar dien onvermindert op de saak moet antwoorden?

Antw. Alle andre buyten de voor-verhaalde drie soorten, de welke wederom andre zijn dilatoire, andre peremptoire.

Vrag. wat zijn dilatoire Exceptien?

Antw. Alle middelen dienende tot schorsing van de saak ende Ding-talen. Als zijn, Copije wt den Eys, ende dag van Beraad, tijd om te Repliceren, Dupliceren, Productie te doen, Copije, Visie van het Register, ende diergelijke.

Vrag. Hoedanig werden de Vomissen op soodanige versouken ingestelt?

Antw. Slegtelijk, tot het verleenen, ofte ontsleggen, aldus: Schepenen verlenen, ofte ontsleggen den Eysser, ofte Gedaagde, sijn versouk van &c.

Vrag. wat zijn peremptoire Exceptien?

Antw. De welke strekken tot vernieting ende weg-neming van de geheele saak, als zijn Exceptie van betaling, quijt-schelding, Compensatie, ofte vergelijking, van ongetelden Gelde, ende diergelijke.

Vrag. Hoedanig werden de Notulen ingestelt in soodanige Exceptien?

Antw. Onder de gemeene Clausule: Ten fine
van

van niet onfankelijk ende by Ordine, tot absolutie van de Instantie, daar op alvoorens Regt versoukende, ende dien onvermindert antwoordende, concludeert dat den Eyffer sijnen Eys ende Conclusie sal werden ontseyt, Ofte, tot ontsegging van den Eys ende genomen Conclusie, het welke men gemeenlijk noemt, Contrarie conclusie.

Vrag. Hoedanig moeten de Vonnissen van soodane Exceptien werden ingestelt?

Antw. Gelijk als andere definitive Vonnissen, tot Condemnatie, ofte ontsegging van het geeyfte. Daar van hier naat.

HET III. DEEL.

Van Defaulten.

Vrage: Wat is een Default?

Antw. Default is een Versuim-boete, yemand om sijn nalatigheid, dat hy gedaagd zijnde, in Regten niet verschenen is, ten versouke van den aanlegger, opgeleid.

Vrag. Waar in bestaat de selve boete?

Antw. Het selve is drie-ledig, het eerste, tweede, ofte derde.

Het eerste Default versteekt yemand van alle verfet tot afwijking des Regters, ende maakt yemand den Regter onderhorig, schoon hy 't anders niet en was.

Het tweede Default, als ymand voor de tweede maal geropen zijnde, niet en verschijnd, versteekt hem van het wtstel ende tijd van beraad, dat hem andersins soude toegekomen hebben.

Het derde *Default*, als ymand voor de derde maal geropen zijnde, niet en verschijnd, versteekt hem van alle tegen-weer, ende werd op de overgeleverde bewijsen soo die volkomen zijn ongehoort veroordeelt, of soo de bewijsen van den eysfer niet genoug en zijn, werd hem opgeleyt sijn geëyste nader te bewysen, ofte ook wel int geheel ontsleyt, dog evenwel den gedaagden om sijn nalatigheid, in de kosten gecondemneert. Sie de *Ordonnant. op 't stuk van de Justitie in de Steden ende ten platten Lande, art. 3.*

Vrag. of men in alle saaken by drie *Defaulten* regt vordert?

Antw. Jaa in alle gemeene saaken, daar by aan het Hoff nog een vierde Daginge *ex super-abundanti*, ende ten overloet werd by gedaan, eer daar op regt werd gedaan. *Instruct. vanden Hove, art. 108.* Sommige saaken alleen wtgesondert, daar in op het eerste ende tweede *Default* regt werd gedaan.

Vrag. welke zijn de saaken daar in op het eerste *Default* regt werd gedaan?

Antw. In alle saaken daar in *provisie van Namptissement*, dat is handvullinge werd versogt, werd wt kragte van het eerste *Default*, regt gedaan op de versogte *Provisie*. Gelijk mede op alle versouken van *Executie*, op verjaarde *Vonnissen*, om getuygenis der waarheid te geven, om *Declaratie*, dat is, toeschatting van kosten te lyden. Sie de *Instructie van den Hove, art. 118. Ordonnant. op 't stuk van de Justitie, art. 8.*

Vrag.

Vrag. *Welke zijn de saaken daar in op het tweede Default regt gedaan werd?*

Antw. Alle saaken van Appel, ende hooger beroep, alle saaken tegens Ervgenamen om d' Arre-
menten, dat is voorgaande gehouden notulen ende dingtalen van een begonnen Proces aan te vaarden, of te laten vaaren, alle saaken van Guaran-
d, ende diergelijke.

Vrag. *Hoedanig werden de Defaulten versogt ende ingestelt?*

Antw. Op het eerste ende tweede Default in gemeene saken, aldus:

Op het I. Default: N. voor den Eysser versoukt, vermits de non Comparitie van den Gedaagde, het eerste Default, ende voor 't profijt van dien, verstek van alle Exceptien Declinatoir. Daar op het Vonnis aldus volgd: &c. Schepenen gehooft, ofte gesien de relatie van den Bode, die den Gedaagde tijdelijk gedagvaard heeft, verleenen den Eysser het versogte Defaulte, ende voor 't profijt van dien, versteeken den Gedaagde van alle Exceptien declinatoir, met een tweede Citatie, ende condemnieren hem in een Boete van twee stuivers, ten behouven van den Officier.

Op het II. Default: N. voor den Eysser versoukt, vermits de non Comparitie van den Gedaagde, het tweede Default, ende voor 't profijt van dien, verstek van alle Exceptien Delatoir, &c. Schepenen gehooft, &c. verleenen den Eysser sijn versogte Default, voor 't profijt van dien versteeken den Gedaagde van alle Exceptien Dilatoir, met een derde Citatie, ende condemnieren hem in een boete &c.

Op het III. Default aldus: N. voor den Eysser versoukt, vermits de non Comparitie van den Gedaagde; het derde Default, ende voor 't profijt van dien, verstek van alle Exceptien peremptoir, ende admiffie om te mogen dienen van Intendit. Schepenen geboort &c. verleenen den Eysser sijn versogte Default, ende voor het profijt van dien, versteeken den Gedaagde van alle Exceptien peremptoir, weeren ende defensien, ende admitteren den Eysser te moghen dienen van Intendit. Het welk gedaan zijnde, ende by den Eysler van sijne stukken ende bewysen gediend zijnde, werd daar op regt gedaan, aldus: Schepenen gesien het Intendit van den Eysser, &c. ende gelet op alles wat heeft mogen bewegen, condemnieren den Gedaagde, &c. Welk profijt van het eerste, tweede ende derde Default, om dat het genoeg bekend is, by de Procureurs ende Taal-luyden niet altoos en werd wtgedrukt, ende meerendeels om kortheits wil geseyt werd, tot sulken profijt als naar Regten. Dog in de Vonnissen in 't geheel moet wtgedrukt werden.

Vrag. Of de Gedaagden altoos op het derde Default om haer nalatigheid werden gecondemneert.

Antw. Neen, maar werd den Eysler sijnen eys ook wel ontfeyd; soo hy die niet klaar en bewijst, dog werd den Gedaagde, in sulken geval, om sijn nalatigheid evenwel in de kosten gewesfen. Instruct van den Hove, art. 108. ende Ordonnantie op 't stuk van de Justitie, art. 3.

Vrag. wat staat den Gedaagde te doen, die nog op de tweede ende derde Daginge verschijnt?

Antw.

Antw. Moet altoorens te antwoorden het *Default*, *purgeren* ende goed maken, met te betalen de kosten tot dien tijd gevallen, ende 't selve gedaan zijnde, sonder verset van *Renvoy*, ofte dag van Beraad, daar hy van versteeken is, aanstonds antwoorden, aldus: *N. voor den Gedaagde purgerende het Default, concludeert &c.* Sie de *Ordonnantie op 't stuk van de Justitie, art. 5.*

Vrag. Hoedaniġ werden de *Defaulten* ende *Vonnissen* ingestelt, daar op het eerste ende tweederegt gedaan werd?

Antw. Aldus: tweederhande, andre vol wt, daar by den Gedaagde voor 't profijt van *Default* vol wt werd veroordeelt, andre met de *Clausule, salvo purge*, ten naaften, wt kragte van de welke den Gedaagde ten naaften verschynende, werd toegelaten om redenen, soo hy eenige heeft, tot herstellinge van het verleende profijt van *Default*, sulx meerendeels geschied in de verleende *provisien van Namptissement*, ofte andre saaken die niet heel klaar en leggen.

Vrag. Hoedaniġ werden de *Vonnissen van Namptissementen* by *Default* ingestelt?

Antw. Aldus: *Schepenen* behoort &c. verlenen den *Eysser* sijn versogte *Default*, ende voor 't profijt van dien, houden de *Obligatie*, *Schuld-brief*, ofte *Register*, in den *Eys* geroert, voor bekend, ende *Condemneren* den *Gedaagde*, wt kragte van dien, aan den *Eysser* te voldoen de *geeyste somme van &c.* onder *Cautie* de restituyendo, indien ten *principalen* anders mogt werden verstaan, versteke hem voort van sijn *Exceptie declinatoire*,
ende

ende Condemneeren hem in de boeten van twee stuyvers, ten behouden van den Officier, met een tweede Citatie ten principalen. Sie de Ordonnant. op 't stuk van de Justitie, art. 3.4.

Vrag. *wat is het profijt van Default, opeen gedaan Arrest, ende hoedanig werd het selve ingestelt?*

Antw. Met een Default, wt kragte van 't welk den Gedaagde werd versteeken van alle verfet, tot afwijking des Regters, ende werd den Gedaagde daar door den Regter onderhorig gemaakt, aldus: N. voor den Eysser versoukt, vermits de non Comparitie van den Gedaagde ende gearresteerde Default, ende voor 't profijt van dien, decretatie van het gedaane Arrest, &c. Schepenen gesien, of gehoord &c. verleenen den Eysser sijn versogte Default, ende voor 't profijt van dien, decreteren het gedaane Arrest, Condemneren de Gedaagde ende gearresteerde in de boeten van &c. met een tweede Citatie.

HET IV. DEEL.

Van Comparuit ende Versteeken.

Vrage: *wat is Comparuit?*

Antw. Is het oorlof dat by ymand, gedagvaart zijndè, werd versogt, als den Eysser, ofte Aanlegger selv niet en verschijnt. Aldus: N. voor den Gedaagde versoukt, vermits de non Comparitie van den Eysser Comparuit, ende voor 't profijt van dien, absolutie van de Instantie, met de kosten. Schepenen verleenen den Gedaagde sijn versogte Comparuit, ende voor 't profijt van dien, absolveren den selven van de Instantie,

III. Bouk. Van Comparuit, &c. IV. Deel. 333
tie i' sijnen lasten aangeleid, ende condemneren den Eysser
in de kosten. In Arrest, ofte Appel, aldus: Ende voor
't profijt van dien, dat de gedane Appellatie, ofte het ge-
dane Arrest, verklaart sal werden voor desert ende ver-
vallen, met de kosten. Schepenen &c. Sie de Ordon-
nantie op 't stuk van de Justitie, art. 2. Instruct. van
den Hove van Holland, art. 111.

Vrag. wat is verstek?

Antw. Is een versuim-boete tegens de nalatig-
heid van den Eysser, ofte Gedaagde, in het voort-
voldingen van de saak, naar datter Eys gedaan en-
de geantwoort is, of dat den Gedaagde, ofte Eys-
ser, tegenwoordig zijnde, niet gereed en komt om
te antwoorden, repliceren, ofte dupliceren, daar
by dat hy vervalt van het gene daar den dag toe
dient. Aldus: N. voor den Eysser, ofte Gedaagde, ver-
soukt vermids den Gedaagde, ofte Eysser in gebreeke blijft
te antwoorden, repliceren, of dupliceren, dat hem geor-
donneert sal werden staande Vierschaar te antwoorden,
repliceren, of dupliceren, of dat by gebreeke van dien, je-
gens hem sal werden verleent verstek van antwoord, re-
pelijk, ofte duplyk, &c. Schepenen ordonneren den Ge-
daagde, ofte Eysser staande Vierschaar te antwoorden,
repliceren, of dupliceren, ende by gebreeke van dien, ver-
leenen den Gedaagde, ofte Eysser, sijn versogte verstek,
ende versteeken dien-volgende den Eysser, ofte Gedaagde,
van antwoord, repelijk, ofte duplyk, ende admitteren
den Gedaagde, ofte Eysser, dien onvermindert, in de sake
te mogen voort-varen als naar style. Sie de Instructie
van den Hove, art. 61. ende art. 121. ende van den
Hoogen Raade, art. 254.

HET

Van *Akten van Arrest*, Overdagingen,
ende Weet-bestedingen;

Vrage: *wat is een Acte van Arrest?*

Antw. Is een bevelende last, daar by een Bode, wt den naam ende van ymants wegen werd gelaft seeker persoon, ofte seeker sijn goed in Arrest te nemen. De welke ofte mondeling, ofte schriftelijk geschied, dog meest ende op het sekerste schriftelijk.

Vrag. *wat staat daar in bysonderlijk aan te merken?*

Antw. Eerst, dat in de selve kortelijk werd wtgedrukt de oorzaak waarom dat het selve geschied, sonder het welke het gedaan Arrest kragteloos soude zijn. In 't verder staat te onderscheyden tussien Arresten op persoon, ende Arresten op yemands goeden.

Arresten op ende aan yemands persoon gedaan, begrypen met eenen *Citatie* ende dagvaardinge, jegens den eersten regt-dag. Maar de Arresten op goederen, begrypen wel mede dagvaardinge, van den eygenaer, soo hy onder het selve Regts-gebied woont, ende van die gene die de goederen onder hem heeft, om het Arrest te gehengen ende gedogen, ende de gearresteerde goederen te sien verklaren, verbonden ende executabel, of anders, soo die by niemand en werden beseten, werden de selve verseekert, ende door den Bode in bewaarder-hand gestelt. Maar soo veel aangaat die gene de welke buyten het Regts-gebied van den
Regter,

IV. Bouk. *Van Acten van Arrest, &c.* V. Deel. 335
Regter, daar het Arrest geschied woonagtigh
zijn, de selve moeten by Overdaginge gedag-
vaart werden.

Vrag. *Wat is Overdaginge, ende hoedanig geschied
de selve?*

Antw. Een daging buyten het Regts-gebied
door den Regter, onder de welke den gear-
resterde woont, te wege gebragt: De selve ge-
schied by Weet-besteding ende opveylinge in de
Vierschaar, daar by de daaginge, met voorgaande
consent van den Geregte daar de gearresterde
woont, door een Bode aldaar te doen doen, ende
daar van *Relatie* ende bescheid over te brengen,
de minst-aannemende werd aanbesteed. Van wel-
ke Weet-bestedinge, een Acte by den *Secretaris*
werd wtgegeven, ende daar by een *Missive*, ofte
Brief, tot versouk van de selve daginge door een
Geregts-bode sijner Regts-gebied te laten doen,
aan den Regter daar de selve geschieden moet,
diemen noemt *Letteren Requisitionaal*. Dog werd ook
wel sonder sodanige bygaande Brieven door den
aannemer, by verhoog van de Acte van Weet-be-
steding, mondeling soodanig versouk ende toe-
stand gedaan. Dog in sommige Steden werd den
gearresterden in sijn goederen alleen by Edicte
gedagvaart en by *Missive* verwittigt van het ge-
daane Arrest, ende werd daar op sonder verder
daaginge regt gedaan. Sie de *Keuren der Stad Ley-
den*, art. 181.

Vrag. *wat sijn het voor saken, dewelke by soodanige
Overdagingen ende Weet-bestedingen beregt werden?*

Antw.

Antw. Alle foodanige daar in yemand voor een anderen Regter, als daar hy woont, gehouden is te regt te staan, als sijn eerst alle hypothecaire ende veele actien, uyt kragte van de welke eenig onroerend goed verbonden is, ende vooft alle andre daar by yemand hem voor een andren Regter te regt te staan int bysonder heeft verbonden.

Vrag. *wat staat tot de instelling van een Acte van Weet-bestedinge bysonderlyk aan te merken?*

Antw. Een verklaringe dat den Eysser aldaar ter Vierschaar is gecompareert, en ten overstaan van Schepenen, een geregtelijke Weet besteed heeft, om met consent van den Geregte van N. gedaan te werden aan N. N. om hem jegens den eersten aanstaanden Regt-dag, ter saake van &c. te komen verantwoorden, jegens foodanigen Eys ende Conclusie, als hy ter voorz saake, ten dage dienende tegens hem sal willen doen ende nemen, met wtdrukkinge by wie, ende voor hoe veel 't selve is aangenomen.

Vrag. *Hoedanig moeten de bygaande Brieven, ofte Letteren Requisitoir, werden ingestelt?*

Antw. I. By verhaal van de saak ende opgeveylde Weet-bestedinge, daar nevens gaande, ende daar by een heus versouk, dat die van den Geregte, ofte Schout ende Schepenen aldaar, in faueur van de Justitie, de selve overdaginge gelieven toe te laten, ende laten geschieden, met aanbiedinge van 't selve in gelijke saken te verschuldigen, &c. Sie vorders van *Arrest* ende *Arreste-*

Acte van Arrest op Persoon.

Geregts-Bode van &c. sult van wegen my „
ondergeschreve, U. E. vervougen aan de „
persoon van N. jegenwoordig zijnde tot &c. „
of daar hy te vinden is, ende den selven by Ar- „
rest op sijn persoon, ende aanhoudinge van de „
selve, (ten waar hy souffisantelijk daar voor „
konde Caveren, ende verborgen in Regt te sul- „
len verschynen) dagvaarden jegens den eersten „
Regt-dag voor Schepenen alhier, om te aan- „
hooren soodanigen Eys ende Conclusie, als ik „
tot verhaal van een somme van &c. die ik ter „
saake &c. van hem te eissen heb, ten dage die „
nende, jegens hem sal willen doen ende ne- „
men; laat Copie, ende relateert u weder-va- „
ren. Actum &c.

Acte van Arrest op Goederen.

Geregts-Bode van &c. sult van wegen my „
ondergeschreve, U laten vinden aan den „
Persoon, ofte ter woon-stede van N.N. ende on- „
der den selven in Arreste nemen soodanige som- „
me van penningen, als hy aan C. ter saake van „
&c. schuldigh ende ten agteren is, om daar „
aan ten laste van hem C. te verhalen soodanige „
somme van &c. als hy C. aan my ten agteren „

Y

is,

„ is , ter faake &c. Ende in cas van Oppositie,
 „ dagvaart den selven N. N. ten dage dienende,
 „ voor Schepenen ahier mede te Compareren,
 „ om te seggen de redenen van dien , epde te aan-
 „ hooren foodanigen Eys ende Conclufie , als ik
 „ ter voorfz. faake fal doen ende nemen : laat
 „ Copijen , ende relateert u weder - varen.
 „ Actum &c.

Acte van weet-befteedinge.

„ Huyden den &c. Compareerde ter Vierfcha-
 „ re van &c. N. als gemagtigt van A. ende
 „ heeft naar voorgaande toelatinge , ende decre-
 „ tatie van feeker Arrest , by hem van wegen den
 „ felven A. ten lafte van B. onder N. ende N. def-
 „ felys Crediteuren ahier debite gedaan doen ,
 „ een geregteijke Weet bestedet , om met con-
 „ fent van Schout ende Schepenen van &c. ge-
 „ daan te werden aan den perfoon van B. onder
 „ der felver Regts-gebied woonagig , om op den
 „ eerften aanftaanden Regt-dag voor Schepenen
 „ van &c. die wesen fal den &c. te Compareren,
 „ of Gemagtigde te fenden , om aldaar fijne gear-
 „ refterde penningen onder N. ende N. gedaan
 „ doen , te komen verantwoorden , ende daar
 „ aan te fi en verhaalen foodanige fomme van &c.
 „ als hy A. aan hem B. ter faake van &c. ten agte-
 „ ren is , te aanhooren foodanigen Eys ende Con-
 „ clufie , als hy A. ter voorfz. faake fal willen
 „ doen ende nemen , ende voorts te Procederen
 als

als naar Regten. Welke Weet naar gedaane op-
veylinge, te versouken ende doen doen, aange-
nomen is by N. om een somme van &c.

't Welk ik getuyge.

N. N. *Secretaris.*

Weet by Edicte.

Alloo A. Geregts-Bode deser Stede van &c. naar voorgaande behoorlijke Authorisatie, wt den name ende van wegen B. in Arreste genomen hadde de penningen ende effecten die eenen C. jegenwoordig woonende tot &c. onder D. ende E. alhier wtstaande hadde, omme daar aan te verhalen sijn agterwesen ter somme van &c. ten laste van hem C. ter saake van &c. competerende, welk Arrest, naar dat het debite ter Vierschaar beklagd zijnde, ende niemant en Compareerde, die de selve saake defendeerde, gedecreteert zijnde, ende den voornomde C. sig buyten de Jurisdicte deser Stede onthoud, soo werd den selven C. mits desen by Edicte ende affixie van Biljetten, *ad valvas Curia*, overgedaagd, om binnen den tijd van &c. alhier persoonlijk, ofte door gemagtigde in Regten te compareren, om de voorsz. saak te defenderen, of dat by faulte van dien, Schepenen evenwel Regt sullen doen op des Arrestants Eys ende Conclusie, als naar be-

„hooren, daar af een yder by defen werden ver-
„wittigt. * Aëtum &c.

* Daar op den Gedagde ende gearresteerde dubbeld van de A & E van Arrest ende Weet, toegesloten door een Bos-bode, sekerlyk werd toegesonden. Of anders, werd het selve overgesonden by Letteren Requistoriaal, aan de Magistraat van de plaats, ten eynde hem 't selve bekent mag werden gemaakt door een Bode aldaar. Aldus: *Alfoo &c. so is, dat wy derhalven aan U Edele, Erntfeste, Wijse, Voorzienige Heeren vriendelyk versouken, dat U Ed gelieve hem C. ofte 'sijner laastler woonstede daar van door een uwer Gerigts-Bode kennisse ende Weet te doen, overschryvende den dag op welke hem, oft 'sijner laastler woonstede dese Weet gedaan sal zyn. 's Welk wy gaarne ingelyke saaken willen verschnldigen. Hier mede wy U Ed, in de bescherminge des Alderhoogsten beveelen.*
Ter Ordonnantie &c.

HET VI. DEEL.

Van Regtelijke Versouken ende *Præsentatien.*

Vrage: *welke zyn regtelijke Versouken?*

Antw. De welke voor, ofte tuffen het voldingen van de saak werden ingeklamp, ende daar op alvorens regt werd verlost, eermen in de saak voort gaat.

Vrag. welke zyn de Versouken, de welke voor het antwoord, ofte voldingen van de saak werden ingebragt?

Antw. Dese zyn gemeenlyk, versouk van Copije, ende af-ichrift van 't gene daar op den Eyffer, die wt den hoofde van een ander regt vordert, sijn regt maakt, wtsfel, ende dag van beraad, tijd om Guarand, Cautie voor de kosten jegens een Buyte-man, ende *domicilium citandi*, dat is verkiesinge ende aanwysinge aan wie ende waar hy binnen 't selve regtsgebied, de geregtelijke wetten wil gedaan hebben, ende dier-

IV. Bouk. *Van Regtelijke Versouken.* VI. Deel. 341
diergelijke, met dese *Clausule* : N. voor den Gedaagde alvorens te antwoorden, excipieren, of eenig ander versouk te doen, versoukt &c.

Vrag. *welke zijn de Versouken, de welke tuffen het voldingen werden ingeklamp?*

Antw. Versouk om naar gedaane antwoord, Eys, ende Conclufie te mogen veranderen, om naar het voldingen, nieuwe feyten te maaken, of nieuwe *Productie* te mogen doen.

Vrag. *Hoedanig moeten de selve Versouken geschieden?*

Antw. Voor het Hoff werd het selve fomwylen by *Request in judicio* versogt, ende sonderling als het alleen dient tot *justificatie*, ende nader bewijs van het gene alrede in den *Processe* is geposeert. Maar in de Steden ende ten platten Lande, geschied het, sonder onderscheid, by *Requeste Civijl* ende Versouk, tot herstellinge van de Hooge Overigheid te versouken, het welk verkregen zijnde, aldus werd voorgesteld: N. voor den Eysser, *prafenteert Request Civijl*, ende *concludeert ten interimemente van dien, naar zijn forme ende innehouden, ende dient onder benefiite van dien van zijn veranderden Eysende Conclufie, ofte van zijn nieuwe feyten, ofte productie.* Daar op voorts werd voldongen, het zy dat het by den Gedaagde werd toegestaan, mits van gelijken doende, gelijk als meereendeels, of dat het selve werd tegengesproken, sulx gemeenlijk geschied op versogte nieuwe feyten, daar tegens mede *contrarie Conclufie* werd genomen, tot *rejectie van de Requeste Civijl*,

ende debat van de nieuwse feyten, by denegatie ende impertinentie, ende werd het selve by het Proces gevougt, of werd daar op alvorens Regt gedaan tot Rejectie, ofte ten interimemente van dien, aldus: Schepenen &c. rejecteren, ofte interimeren de Requeste Civijl by A. van de Hooge Overigheid verkegen, ende releveren, ofte admitteren hem dienvolgende &c.

Vrag. *wat is Præsentatie?*

Antw. Een regtelijke aanbiedinge, soo tot vernietiging ende voldoeninge van het geeyste, als tot ende in plaatse van bewijs.

Vrag. *welke zijn de præsentatien tot vernietiging ende voldoening van de schuld?*

Antw. Andre tot verminderingh van het geeyste, andre tot voldoening, met versouk van ywtstel tot het doen van de betaling.

Vrag. *Hoedanig werden de præsentatien, tot vermindering van de schuld ingestelt, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Daar by den Gedaagde doende præsentatie, seyt niet meer schuldig te wesen alsdus, of soo veel, het welk hy overbodig is te betalen, ende onder beneficie van de selve præsentatie, concludeert tot verder, ofte anders niet ontfankelijk, ende by Ordine, &c. De welke by den Eysler werd geaccepteert ende aangenomen, ende daar op condemnatie versogt, ofte andersins concludeert hy aldus: *Af-staande de gedaane præsentatie als captieus ende insouffisant persisteert voor replijcq, &c.* Daar op de saak voldongen zijnde, werd gevonnist, indien

indien de gedaane *præsentatie* goed ende genoug werd geoordeelt, aldus : *Schepenen &c. verklaren den Gedaagde met sijn gedaane præsentatie te mogen volstaan, ende condemneren hem dien - volgende, &c.* Anderfins werd hy vol wt gecondemneert, ende boven dien gewesfen in de kosten.

Vrag. Hoedanig werden de præsentatiën tot voldoeninge, met wistel van betalinge, ingestelt, ende wat staat daar in aan te merken?

Antw. Aldus : Den Gedaagde is te vreden het geeyste te voldoen, dog *versoukt* atterminatie van de betaling te mogen doen binnen den tijd van twee-maal, drie-maal, of vier-maal, veertien dagen, ses weeken, ofte ook wel van drie Maanden, het welk men voor den langsten tijd houdt. Daar op by den Eysfer de gedaane schuld-bekentenis werd geaccepteert ende aangenomen, *versoukende* daarop *Condemnatie met de kosten, ende sustneert datter geen atterminatie en valt.*

Schepenen &c. Condemneren den Gedaagde, volgens sijn schuld-bekentenis, &c. mitfgaders in de kosten tot haar-luyder taxatie ende moderatie, surcherende niet-te-min de executie van dien, den tijd van twee-maal, ofte drie-maal, &c. mids stellende Cautie, of anders, ontseggen den Gedaagde sijn versouk van atterminatie, ende condemneren hem &c.

HET VII. DEEL.

Van poincten van Offitie, Appoinctementen, ende Renvoyen voor goede Mannen.

Vrage: *Wat zijn poincten van Offitie?*

Antw. Tuffen-vonniffen, ofte voor-oordeelen, daar by de Regters bevindende datter yets aan de bewyfen gebreekt, alvorens te Vonniffen, ordonneren dat op het een, of het ander voorgeven, nader onderfouk fal werden gedaan, of dat den Eyffer fijn voorgeven, ofte fijn geeyfte, naader fal hebben te bewyfen, aldus: *Schepenen &c. bevinden de faake niet in staat om watterlyk te werden getermineert, houden de felve in Advys, ende alvorens te witten, ordonneren &c. om 't felve gefien, in de faak gedifponeert te werden, als fy bevinden fullen te behooren.*

Vrag. *Wat zijn Appoinctementen?*

Antw. Zijn gelijke tuffen-fpraken op het een, of het ander, dienende tot naaregtinge van den Regter, gelijk als in faaken in koopmanschap, ofte byfondere konft bestaande, in faaken van *liquidatie*, ofte afrekeninge &c. geordonneert werd daar op gehoord te werden, de Luyden van de kunft, ofte koopmanschap, ofte om te *compareren* voor N. N. als *Commissariffen*, ten fijne van *liquidatie*, die daar van rapport ende berigting fullen doen, om 't felve gedaan, in de faake gewefen te werden, als bevonden fal werden te behooren.

Vrag.

Vrag. *Wat zijn Renvoyen voor goede Mannen, ende hoedanig werden de selve ingestelt?*

Antw. Als de saak seer duyfter ende verwerd is, of andersins in groote hevigheid tussen Naabloedverwanten, of andre werd aangedrongen: by den Regter geordonneert werd te sien of men de Dings-luyden, door tussen-spreeken van goede Mannen, niet en kan doen vereenigen. Aldus: *Schepenen &c. houden de saak in Advijs, ende alvorens te witten, Renvoyeren partijen voor N. N. ten sine van accoord, die de selve sullen doen vereenigen, ist doenlijk, soo niet, daar van rapport sullen doen, om 't selve behoort, in de saake gedisponeert te werden, als Schepenen bevinden sullen te behooren.*

HET VIII. DEEL.

Van het hooren van Getuygen, *Interrogatorien* ende *Contra-Interrogatorien*.

Vrage: *wat is het hooren van Getuygen, ende hoedanig geschied het?*

Antw. Is een solemnele bevestiging, voor den Regter met Eede te doen, van het gene yemand te vooren in de saak heeft getuigt, of verklaart, het welk meerendeels op *Interrogatorien* ende *Vraag-stukken*, of ook wel op den enkelen innehouden van de gegeven Verklaring, soo die voor *Notaris* ende *Getuygen* wel ende volkomentlijk is ingestelt, geschied met opgerechte vingeren, ende dese bygevougde woorden: *Soo waarlijk help my God Almagrig.*

Sonder welke bevestiging voor den Regter, naar de saak hangt te doen, geen getuygenis mag werden aangenomen, of daar op regt mag werden gedaan. *l. 9. Cod. de Testib, bet 17. art. van de Ordonn. op 't stuk van de Justitie in de Steden ende ten platten Lande.*

Vrag. Of soodanige bevestiging voor het aanvang van het Proces niet en mag werden gedaan?

Antw. Volgens de gemeene practijc, werd sulx sonder onderscheid, voor alle Regters gedaan ende aangenomen, ende werden de onwillige daar toe by regts-vordering gecondemneert, ende by gyseling gedwongen: Sulx geschied ook als de Getuygen zijn oude, swakke, ende sieke Mensen, diemen vreeft dat onderwijlen mogen komen te overlyden.

Vrag. Hoedanig werden sodanige Interrogatorien ingestelt?

Antw. By Articulen ende Vraag-poincten van des Getuygens ouderdom ende woon-plaats, ende voorts van de saak, ende wat reden van wetenschap dat hy geeft, daar van hem elk Artijkel in 't bysonder werd voor-gehouden, ende werd daar nevens door den *Secretaris* aangeteekent, wat hy op elk Artijkel heeft geantwoort, onder dusdanig hoeft: *Interrogatorien gedaan maaken, ende den Gevegte van N. N. overgegeven witten naam ende van wegen A. om daar op onder Eede gehoord te werden den persoon van B. &c. ende eerst des Getuygens ouderdom, &c.* Geschreven zijnde ter halver blad, daar op by den *Secretaris* bezijden het selve hoeft werd

IV. Bouk. Hooren van Getuygen &c. VIII. Deel. 347
geteykent , Compareerden op buyden voor N. N.
den persoon van B. ende heeft met solemnelen Eede
hem regtelyk gestaafst , verklaard ende geantwoord als
benevens elk Artijkel wgedrukt staat , met dusdanig
slot : Aldus gehoort ende verklaart by B. ten over-
staan als in 't hoofst van desen , ende heeft by B. daar
op den behoorlijken Eed gedaan : dat hem soo waarlijk
God Almagtig wilde helpen. Desen &c.

Vrag. wat zijn Contra-Interrogatorien ?

Antw. Andre Vraag-stukken den selven Ge-
tuygen over sekere omstandigheden van sijn be-
antwoorde Interrogatorien , op het versouk van
den Gedaagde tot Repröchen , ende wederlegging
van sijn gegeven getuygenis , naader te hooren ,
dewelke op gelijke manier *mutatis mutandis*, wer-
den ingestelt.

Vrag. wanneer de overgeleyde Getuygen , buyten
bet Regts-gebied van den Regter woonen , daar de
saak hangt , hoe , ende by wie de selve Getuygen wer-
den gehoort ?

Antw. By *Letturen Requisiteeraal*, ende schriftelyk
versouk van den Regter daar voor de saak hangt,
aan den Regter daar de Getuyge woont , met de
ingesloten Interrogatorien , ofte verklaring in de
saak ingedient , soo die volkomen is , daar by den
selven werd versogt , tot bevorderinge van de Ju-
stitie , de Getuygen daar inne verhaalt te hooren ,
het welk gedaan zijnde , wederom besloten werd
over gesonden. Sie *Merul. Prax. Civ. het 4. bouk*,
bet 65. deel , cap. 2. Rooms-Holl-Regt , het 5.
bouk , het 20. deel , vers. 25. ende volgende.

Welke

Welke termijnen, om den langen treyn ende onkosten in de Steden ende ten platten Lande, niet altoos en werden onderhouden, maar by de *Procureurs* ende Dings-luyden, dikmaals malkanderen werden quijt gegeven, ende voor voldaan gehouden. Daar op dikmaals by de Regters, als het op de getuygenis aankomt, ende de selve met Eede niet bevestigt en is, geordonneert werd recolement van Getuygen. Aldus: *Schepenen &c.* vinden de saak niet in staate om witterlijken te werden getermineert, houden de selve in Advijs, ende alvorens te witten, ordonneren dat de getuygenissen by den Eysser, of by den Gedaagde ingedient, sullen werden gerecoleert, om 't selve gesien, in de saak gedisponeert te werden, als sy-luyden bevinden sullen te behooren.

*Letten Requisitoriaal tot het hooren
van Getuygen.*

„ *Erntfeste, wijze, Voorstenige, seer discrete Heeren?*
 „ Voor de Vierschaar van Schout ende Sche-
 „ penen van &c. is Proces ongedecideert,
 „ hangende tussen N. Eysser ter eenre, ende
 „ N. Gedaagde ter andre zijden: in welke saa-
 „ ke soo verre is geprocedeert, dat partijen
 „ hinc inde gедient hebben van bewijs, zijnde
 „ by de voornomde N. geproduceert, onder
 „ andere seekere verklaringen van A. ende B.
 „ beyde woonende onder U. E. Reghts-ge-
 „ bied:

bied: Ende alfoo de gemelte Schepenen geor-
 donneert hebben, dat partijen *hinc inde* haare,
 refpective geproduceerde verklaringen fullen,
 doen recoleren: Soo werden U. Ed. van we-
 gen den gemelten Schout ende Schepenen by
 defen vrundelijk verfogt, de voornomde A. en-
 de B. voor U Ed. regtelijk te ontbieden, ende
 door de felve hunne gegeven verklaringen, hier
 inne gefloten, te doen recoleren, ende 't felve
 gedaan, aan den voornomde Schout ende Sche-
 penen wederom over te fenden, op dat fy-luy-
 den partijen doen mogen goed Regt, ende
expeditie van Juftitie. 't Welk doende, wy
 ons fullen verfchuldighen in gelijke voor-
 vallende faaken alfoo van gelijken te doen.
 Actum &c.

Ter Ordonnantie van den Schout ende
 Schepenen voornomt

N. N.

Superscriptie is,

Edele, Erntfeste, Wijfe, Voorfienige, feer,
 difcrete Heeren, mijn Heeren den Schout,
 ende Schepenen der Stad &c.

H E T IX. D E E L.

Van Provifien van Namptiffement.

Vrage: *was is* Provifie van Namptiffement?

Antw. Is een voor-oordeel van een faak, daar
 in

in om het waarschijnlijk ende ontwyvelijk regt van den Eysfer, geen wtstel, of eenig versouk van den Gedaagde werd toegelaten, het welk de saak komt te schorffen, of soo hy daar tegens yets wil inbrengen, daar van niet aanstonds kan werden geoordeelt, werd hy voor af verwesen aanden Eysfer te voldoen, onder borgte, indien naarmaals anders mogt werden geoordeelt, anders genaamt, *handvullinge*.

Vrag. *In welke saaken heeft de selve plaats?*

Antw. In alle publijke Instrumenten ende verbintenissen, daar in by de eygen hand van den Gedaagde kan blyken, so dat hy die niet en mag ontkennen, daar onder ook gerekent werden openbare Koopluyden-Registers, met goed onderscheid van persoonen, ende saaken, Jaar, Dag ende Maand gehouden, de welke mede so verre geloov hebben, dat daar op *by provisie* werd Regt gedaan, soo de geheele handeling by den Gedaagde niet en werd ontkent.

Vrag. *Hoedanig moeten de selve werden ingestelt?*

Antw. By kennen, ofte ontkennen aldus: N. voor den Eysfer om betalinge te hebben van een somme van &c. spruytende &c. concludert tot kennen, ofte ontkennen van den Gedaagdens handteykening, ende by provisie tot Namptissement van de geeyste somme van &c. Ofte soo het andre publijke Instrumenten, of andre baarblykelijke saaken zijn, daar wt wel den Eysfer sijn Regt maakt, dog den Gedaagde by handteykening niet verbonden en staat, of de saak soo geheel klaar niet en leid, aldus: N. voor
den

den Eysler, concludeert tot condemnatie van de geeyste somme, ende by provisie tot Namptissement, ofte ten minsten by provisie &c.

Vrag. *Offet voor den Gedaagde de welke niet regt wt en kan ontkennen geen verset jegens sodanige provisien en valt?*

Antw. Jaa, als het tegen-weer sodanig is dat het de geheele saak soude weg-nemen, ende daar van sonder verder wtstel kan blyken, als zijn verset van gedane betaling, verlyking, ofte Oompen-satie, Novatie, ofte schuld-vernieuwing, schuld-spliffing, ende diergelijke, of dat geeft werd, wt een Instrument ende onderhandeling, dat een weder-zijdig verband in houd, of dat de saak selv ten principalen, sonder verder onderfouk, ofte wtstel, kan werden afgedaan. Sie Joann. Sande lib. 1. tit. 8. defn. 3. Rooms-Holl.-Regt, 5. bouk, 19. deel, vers. 29.

Vrag. *Of men de Dingtalen van de versogte provisie, wel mag spliffen van de Dingtalen van de principale saak, ende op de provisie mag blijven staan, sonder de saak ten principalen voort te voldingen.*

Antw. Neen: maar moet den Eysler altoos gereed zijn, de saak soo op het een als op het ander te voldingen, ten waar den Gedaagde selv in gebreeke was te antwoorden, of by sijn antwoord yets by bragt, daar wtstel op moeste vallen. Sie Rooms-Holl.-Regt, het 5. bouk, het 19 deel, vers. 28.

Vrag. *Hodanig moeten de provisionele Vonnissen ofte Namptissementen werden ingestelt?*

Antw.

Antw. Anders als de saak geheel klaar leid, ende anders als het twyvelagtig is.

Vrag. Hoedanig werden de selve ingestelt als de saak geheel klaar leid?

Antw. Tot toewysinge aldus: Schepenen partijen behoort, gesien &c. Condemneren den Gedaagde aan den Eyffer, by provisie, te Namptiseren de geeyste somme van &c. onder Cautie de restituendo, indien ten principalen anders mogt werden verstaan, reserveren de kosten ten wteynde van de saak, ende ordonneren partijen de saak ten principalen te vervolgen als naar Regten. Ofte tot ontseggings aldus: Schepenen partijen behoort, ontseggen den Eyffer sijn versogte provisie van Namptissement, ende ordonneren partijen ten principalen in de saake voort te procederen als naar Regten.

Vrag. waar toe dient de Clausule, ende ordonnantie van in de saak ten principalen voort te varen?

Antw. Om het onderscheid van een Provisioneel Vonnis, in het welk altoos moet gereserveert werden, ende overblyven dat het toegewesen ten principalen, ende by eind-oordeel kan werden hersteld, indien sulx bevonden mogt werden te behooren, ende een diffinitiv Vonnis, daar by de saak volkomentlijk, sonder verder verhaal, werd afgedaan, moet inhouden Condemnatie, ofte Compensatie van kosten, volgens het 19. Artikel van de Ordonnant. op 't stuk van de Justitie in de Steden ende ten platten Lande.

Vrag. Hoedanig werden de Vonnissen van Namptissement ingestelt, als de saak so geheel klaar niet en leid, ende twyvelagtig is, of de selve sal af, of toegewesen werden?

Antw.

Antw. In sulken geval werd de *provisie* nogte ontseid, nogte toegewesen, maar in Advijs gehouden, aldus: *Schepenen houden de saak, noopen- de de versogte provisie, in Advijs, ende ordonneren partijen dien onvermindert, in de saak ten principalen voort te vaaren als naar stijl.*

HET X. DEEL.

van *definitive* Vonnissen.

Vrage: *wat is een definitijv Vonnis?*

Antw. Is een eind-oordeel, daar by de saak vellig, dat is, in 't geheel voor Regt werd wtgesproken, ende naar alle tussien-vallen ende termijnen, eindelijk werd geuytet.

Vrag. *wat moet een definitijv Vonnis inhouden, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Dat de saak in 't geheel is voldongen, ende foodanig, dat daar op Regt gedaan kan werden, dat de selve niet en gaa buyten, ofte boven de *Conclusie* ende Dingtalen, *per D. D. ad l. 18. Cod. commun. divid.* ende sulx den Gedaagde in 't geheel, ofte deel werd gecondemneert in het gund van hem werd geeyst, of daar van geabsolveert, ende voorts *Condemnatie*, ofte *Compensatie* van kosten, sonder te mogen gebruyken de *Clausule*, van den Eys ende *Conclusie* te ontfeggen, ofte toe te wyfen, sulx ende in dier vougen als die gedaan ende genomen is. Sie *Art. 19. van de Ordonn. op 't stuk van de Justitie binnen de Steden ende ten platten Lande van Holland.*

Z

Vrag.

Vrag. *Hoedanig is der selver instellinge?*

Antw. Daar in staat onderscheid te maaken, tussen mondeling aangeleyde, ende tussen beschreve Processen; ende onder die, tussen enkele, of dubbele saaken.

Vrag. *wat zijn enkele saaken?*

Antw. Daar in by enkel Dingtaal van Eys, antwoord, replijk ende duplijk regt gevordert werd, sonder dat den Gedaagde in tegendeel yets van den Eysser eyft.

Dese is wederom enkel-ledigh, ofte veel-ledigh.

Enkel-ledig is, als maar een enkele saak werd geeyst.

Veel-ledig is, wanneer veel ende meer als eene saak in eenen Eys by den anderen werden gekoppelt.

Vrag. *Hoedanig moeten de definitive Vonnissen van soodanige onbeschreve, ende mondeling aangeleyde saaken werden ingestelt?*

Antw. In enkele saaken, daar in den geheelen Eys werd toegewesen, of ontseid, aldus: *Schepenen partijen gehoort, gesien 't geproduceerde, ende gelet op alles wat heeft mogen bewegen, Condemneren den Gedaagden aan den Eysser te betalen de geeyste somme van &c. met de kosten tot haar-luyder taxaatie ende moderatie, ofte, met Compensatie van kosten.* Als den Eys werd ontseid, aldus: *Schepenen &c. ontfeggen den Eysser sijnen Eys ende Conclusie, opende jegens den Gedaagde gedaan ende genomen, ende Condemneren den selven in de kosten, ofte, met Compensatie*

IV. Bouk. Van definitive Vonnissen. X. Deel. 355
satie van kosten, anders, Compenseren de kosten om re-
denen haar daar toe bewegende.

Vrag. Hoedanig werden de Vonnissen ingestelt, daar
by den Eys niet in 't geheel werd toegesoid: ofte, als den
Eys veel-ledig zijnde, het eene werd toegewesen, ende
het ander werd ontseid?

Antw. Als de geeyste somme werd vermin-
dert, of in een veel-ledigen Eys het eene werd
toegewesen, ende het ander ontseid, aldus:
Schepenen partijen behoort &c. Condemneren den Ge-
daagde &c. met dese bygevougde Clausule: Ont-
seggen den Eysser sijnen vorderen Eys ende Conclusie, op
ende jegens de Gedaagde gedaan ende genomen, met
Compensatie van kosten.

Vrag. Hoedanig moeten de Vonnissen werden inge-
stelt, als wel het verder regt van den Eysser goed is,
maar op een ander wyse, of jegens een ander persoon,
had moeten werden aangeleid?

Antw. Met dese bygevougde Clausule: Gere-
serveert den Eysser sijn verder actie jegens die, of die,
ofte daar, ende sulx hy te raden sal werden, &c.

Vrag. wat zijn dubbele saaken.

Antw. Daar in by den Gedaagde van den Eys-
fer, by Reconventie ende weder-geding, yets
werd geeyft, welke beyde Eysient'samen ende
te gelijk voldongen, ende in staat van wyfen ge-
bragt zijn.

Vrag. Hoedanig werd de Reconventie voorgestelt?

Antw. Voor het antwoord, aldus: Alvorens te
antwoorden, doende Reconventie, Concludeert dat
den Eysser sal werden gecondemneert, aan den Gedaag-

de ende Eyffer in Reconventie te voldoen &c. ende antwoordende in Conventie &c. ende soo voort op elken termijn, van d'een tot d'ander, gelijk voortgaande, eerst in Conventie, ende dan in Reconventie, soo dat beyde de saaken te gelijk in staat van wyfen werden gebragt.

Vrag. *Magmen naar het antwoord geen Eys van Reconventie doen?*

Antw. Jaa, men mag ook Reconventie doen in alle deelen van het Proces tot het laatste toe, maar dan en kan de selve niet te gelijk met de Conventie voort gaan: Sie Rooms-Hollands-Regt, 5. bouk, het 8. deel, num. 6.

Vrag. *Hoedanig moeten soodanige Vonnissen werden ingestelt?*

Antw. Soo op het een als op het ander, ende eerst op de Conventie, ende daar naar op de Reconventie, aldus: *Schepenen gesien &c. partijen gehoord, ende gelet op alles wat heeft mogen bewegen, doende regt, eerst in Conventie, Condemneeren den Gedaagde aan den Eyffer op te leggen ende te betalen &c. ende in Reconventie, ontseggen den Eyffer sijnen Eys ende Conclusie, op ende jegens den Gedaagde gedaan ende genomen. Ofte aldus: Doende regt eerst in Conventie, ontseggen den Eysen sijnen Eys ende Conclusie, ende in Reconventie, Condemneren den Gedaagde aan den Eysfer in 't selve cas op te leggen ende betalen &c.* Sie vorders van dese Materie Rooms-Hollands-Regt, het 5 bouk, het 18. deel.

Vrag. *Wat zijn beschreve Proessen?*

Antw. De welke om de veel-ledige omstandigheid

digheid van dien, niet wel wt de mondeling beweringe kunnen werden bevat, ende daarom na dat de selve voldongen zijn, geordonneert, ofte aangenomen werden te beschryven, so die in Regten bestaat, by *Memorien* ende *Advertiffementen van Regten*, ende soo die in feyten bestaan, by *Schrifturen van Eys*, antwoord, replijcq ende duplijcq, met middelen ende *productie*, dat is, overlevering van stukken onder *Inventaris*, ende hooren van *Getuygen*, ist nood.

Vrag. *Wat zijn Memorien ende Advertiffementen van Regten, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. *Memorien*, zijn korte *Schriftuyren*, daar by de saak ten weder-zyden in korte *Artijkelen* werd voorgesteld hoe dat die leyd, ende watter is geeyft, of geantwoord, daar van, benevens de stukken daar toe dienende, onder getletterden *Inventaris*, met overwysinge van elx *Artijkel* daar toe de selve stukken behooren, wert gedient, ende over ende weder over werd gewisfelt, om daar op jegens elk anders *Memorien*, tot verder beweringe ende wederlegginge van elx ingebragt te schryven by *Additien*, dat zijn gelijke *Schriftuyren*, by *Artijkelen* bestaande, daar by de saak naader werd beweerd, ende elk *Artijkel* van des anders *Memorien*, of soo veel daar van noodig geagt werd, in 't bysonder werden weer-leid, daar toe seekren tijd werd gestelt, meerendeels van 14. dagen te 14. dagen, binnen de welke 't selve moet geschieden, op peyne van verfteken: Het welk gedaan zijnde, of de tijd om

Z 3

zijnde,

zijnde, binnen de welke het had moeten geschieden, de saak verstaan werd te zijn in staat van wijfen, daar by yder nog vry staat een Schriftuyr van Regten by te doen, diemen noemt *Advertisements van Regten*.

Vrag. wat zijn Schriftuyren van Eys, antwoord, replijcq ende duplijcq, ende wat staat daar in aan te merken?

Antw. De selve werden mede geschreven by Articulen ende weder-zijfse wederleggingen van elx anders Articulen, naar voorgaande wifseling van 14. dagen te 14. dagen; daar by dan mede gemeenlijk een Schriftuyr van Regten, ender verder beweering werd by gedaan, dat men *Deductie* noemt. Van alle welke Schriftuyren, de Formulieren te sien zijn in de Nieuwe Papegay, pag. 612. ende volgende, daar toe om korthaits wille werd aangewefen.

Vrag. Hoedanig moeten de Vonnissen van beschreven Processen werden ingestelt?

Antw. Deselve werden genomt geextendeerde Vonnissen, ende werden in 't lang ingestelt, met verhaal van de middelen ten weder-zijden bygebragt, aldus:

Inder saake hangende voor de Vierschaar van N. N. tussen A. Eyffer ter eenre, ende B. Gedaaghter ter ander zijden, allegerende den voornomde A. dat &c. daar tegens de Gedaagden dede antwoorden ende seggen &c. Tegens welk antwoord den Eyffer ontkennde de feyten by de Gedaagden gerepliceerd, geseid is geweest &c. waar teghens wederom van wegen
den

IV. Bouk. *Hoe de Vonnissen werde geleid.* XI. Deel. 359
den voornomde Gedaagde, by *duplyque* ingebracht is,
dat of wel &c. *persisterende misdien* by baare *respective*
Conclusien, daar op hinc inde (so de saak by Eys,
antwoord, replijk ende duplijk beschreven is)
gedient is van *productie*, *Getuygen* gehoort, in *Regten*
geconcludeert, ende op alles *Vonnis* versogt is, *Schepenen*
gesien 't *geproduceerde*, ende op alles gelet wat heeft mo-
gen *betwegen*, doende *regt*, *Condemneren* &c.

Dog is het *extenderen* van de *Vonnissen* met
middelen, in de *Stede* ende ten *platten Lande*,
by naar in *ongebruik* geraakt, met dat aldaar
weynig *Processen* werden beschreven.

HET XI. DEEL.

Hoe, wanneer, ende door wie de *gewesen*
Vonnissen ter *wtwinninge* wer-
den geleid

Vrage: Hoe, ende binnen, of naar *welken* *tijd*,
de *gewesen Vonnissen* ter *wtwinninge* moeten wer-
den geleid?

Antw. Naar het verloop van tien dagen, bin-
nen de welke den *gecondemneerden* *vry staat* te
appellereen, ende daar geen *Appel* noodig en is, ge-
lijk als in *saaken* daar in den *gecondemneerden*
voor geen *Executie* en vreeft, *vermag* den *selven*
binnen de *tijd* van een *Jaar*, in de *Steden* ende ten
platten Lande: voor het *Hoff* binnen *vijf*, ende
voor den *Hoogen Raad* binnen *tien Jaar* te *reformer*:
naar het verloop van het welke den *ge-*
condemneerde op *nieuws* moet werden *geropen*,
om *nieuwe letteren* van *Executie* te sien *decerner*

op het verjaard Vonnis van &c. Ende werden voor 't profijt van het eerste *Default*, als ook voor 't profijt van 't verstek van antwoord, nieuwe letteren van *Executie* verieent, aldus: *Schepenen vermits &c. verlenen den Eysser sijn versogte Default, ende voor 't profijt van dien, decernerer nieuwe letteren van Executie, op het verjaarde Vonnis by haar op den &c. tuss'n partijen gewesen, met de kosten &c.*

Vrag. Hoedanigh werden de nieuwe letteren van *Executie* ingestelt?

Antw. Slegtelyk, aldus: *Schepenen &c. decernerer nieuwe Executie op het verjaarde Vonnis, by haar tuss'n partijen op den &c. gewesen, met Compensatie van kosten. Het welk van lager Regters so wel voor het Hoff van Holland, of ander hooge Regters, als voor den selven Regter mag geschieden, om dat het selve voor de tweede Instantie werd gerekent. Sie Merul Prax. Civ. lib. 4. tit. 93. cap. 7. Instruct. van den Hove, art. 118. Ampliatie van de Instructie, art. 30. van den Hoogen Rade, art. 263.*

Vrag. Door wie, ende hoedanigh werden de gewesen Vonnissen te werk geleid?

Antw. Door den Regter die de selve heeft gewesen, soo de persoon, of goed, onder sijn Regts-gebied te vinden is: Anders, by *Lettren Requisitoriaal*, aan den Regter van de plaats, daar den gecondemneerde sig onthoud, te Hoov moet daar toe een *Acte van Executoire* geligt werden, daar by den eersten Deur-waarder werd gelast endè geauthoriseert, ten versouke van N. het Gewijde tuss'n A. ende B. van date den &c. daar

annex,

IV. Bouk. *Van definitive Vonnissen*. XI. Deel. 361
 annex, naar sijn forme ende innehouden te werk
 te leggen: het welk mede binnen 's Jaars moet
 geschieden, of moeten weer nieuwe *Executorien*
 geligt werden. Maar in de Steden ende ten plat-
 ten Lande, werd alleen het Vonnis by den *Se-*
cretaris, of *Griphier* opgeschreven, ende onder sijn
 handteykening wtgegeven, ende den Geregts-
 bode in handen gestelt, om naar sijn forme ende
 inhouden, volgens de gemeene manier van wt-
 winninge, te werk te leggen, soo verre den ge-
 condemneerden sig onder desselve Regts-ge-
 bied onthouden, of eenighe goederen daar leg-
 gen heeft. Anders werd het selve met een beslo-
 ten *Missive*, anders *Letten Requisitionaal*, door
 den *Secretaris* van wegen het Geregt overgeson-
 den, aan den Regter van de plaats daar den ge-
 condemneerden hem onthoud, met versouk dat
 haar E. gelieve het ingesloten Vonnis, door ha-
 ren Bode ter wtwinninge te doen leggen, in de-
 ser forme:

Letteren Requisitionaal.

Edele, wijse, Voorzienige, discrete Heeren: „

Alfoo voor de Vierchaar van &c. Instantie „
 gedaan ende Procès gemaakt is by ende van we- „
 gen A. als Eysier, op ende jegens A. woonende „
 tot &c. ende den selven A. Vonnisse tot sijnen „
 voordeel heeft verkregen, ende gedecerneert is „
 ten laste van den selven B. hier nevens gaande „ „
 zijnde van date den &c. ende dat van wegen „

Z 5

den

„den selven A. aan ons versogt is *Lettren Requisi-*
 „*toriaal* aan U. E. te adresseren, ten eynde het
 „voorgemelte Vonnisse aan den gecondemneer-
 „den, onder U. Ed. Regts-gebied woonagtig,
 „ende aan der selver goederen onder U. Ed. be-
 „drijv te mogen werden geexecuteert naar sijn
 „form ende inhouden. Soo ist dat wy u by desen
 „vrundelijk versouken, dat U. Ed. gelieve in
 „faveur ende tot vordernis van de Justitie, een
 „van haar Ed. Geregts-boden gelieven te lasten
 „ende autoriseren gemelte *Executie* effectivelijk
 „te doen doen, op dat het selve Gewijsde niet
 „*illusoir* en blyve. 't Welk doende, wy ons ver-
 „binden sullen 't selve in gelijke saaken te ver-
 „schuldigen.

„ Hier mede Edele, Wijse, Voorzienige, dis-
 „crete Heeren bevelen wy U. Ed. in de prote-
 „ctie des Alderhoogsten. Actum &c.

„ Ter Ordonnantie van den Schout ende
 „ Schepenen van &c. U. Ed. Vrunden
 „ ende Nagebuyren

„ N. N

H E T X I I . D K E L

Van Criminele Vonnissen, ende hoe de selve moeten werden ingestelt.

Vrage: Hoedanig werden de Criminele Vonnissen ingestelt?

Antw. By *Default*, in saaken daar yemand
 simpeljk in persoon is gedagvaart, om te aan-
 hooren

IV. Bouk. *Van Criminele Vonnissen*. XII. Deel. 363
hooren soodanigen Eys ende Conclufie, &c. ende
verfouk van *provisionele Incarceratie*, werd voor 't
profijt van het eerste *Default*, den Officier gead-
mitteert tot *personale apprehensie*, so hy hem weet te
bekomen, met een tweede Citatie, ende soo
voorts tot drie *Defaulten* toe, of was hy met de
Klok ingeroupen, op peyne van Ban ende Con-
fiscatie van goederen, tot drie, ende de vierde-
maal, *ex super-abundanti*, sonder dat hy middeler-
wijlen in Regten verschijnt, werd den *Defaljant*
verfteken van alle Exceptien, weeren ende defensien,
ende gesien de informatien, precedente Citatien ende Ex-
ploitien, op verbeurte van lijv ende goed gebannen, en-
de sijne goederen geconfisqueert, naar gelegentheid. Sie
de Instruct van den Hove, art. 120. Costuymen
van Rijnland, art. 6.

Vrag. Hoedanig werden de Vonnissen ingestelt, als
den beschuldigde sijn verantwoordinge doet?

Antw. Op de versouken soo van den Officier
tot *provisioneel Incarceratie*, hooren op Artijkelen,
om gebragt te werden tot scherper Examen, als
aan de zijde van den beschuldigde, tot ontslagin-
ge, onder handtastinge, van t'allen tijden weder-
om in Regten te verschijnen, *sub poena Confessi &*
Convicti, om ontfangen te werden in *ordinaris*
Proces, ende te mogen *occuperen* by *Procureur*, en-
de diergelijke, tot *adjucatie*, ofte ontsegginge,
ende Ordonnantie van 't gene daar wt komt te
volgen, naar luyd van de Notulen die daar in
mutatis mutandis werden gevolgt.

In *Defnitive Vonnissen* moet onderscheid ge-
maakt

maakt werden of daar in *Extraordinaire*, op de bekentenis van den beschuldigde, of by de gemeene manier van procederen regt is gevordert.

In *Extraordinaire* Processen werden de Vonnissen aldus ingestelt: *Schepenen* gehoort, ende gesien de bekentemisse van den Gevangen, daar by de selven buyten pijn ende banden van yser bekent heeft dat &c. ende voorts op alles gelet wat heeft mogen beweghen, doende reght in den name ende van wegen de Hooghe Overigheid, ende Graavlykheid van Holland, Zeeland ende Vriesland, Condemneren den selven gebragt te werden &c. ende aldaar &c. verklarende alle sijne goederen verbeurt ende geconfisqueert ten profijte van de Hooghe Overigheid. Ofte aldus: alsoo N. N. jeghenwoordigh Gevangen, buyten pijn ende banden van yser bekent heeft dat &c. hebben *Schepenen* voorts op alles gelet wat heeft moghen bewegen, doende regt in de name &c. den voornomde N. N. gecondemneert, ende condemneert hem mits desen &c.

Tot bannissement aldus: Alsoo &c. hebben *Schepenen* &c. den voorsz. Gevangen gebannen, ende bannen hem mits desen wt den Lande van Holland ende West-Vriesland, te ruymen Leyden ende Rijnland binnen daags Sonne-schijn, ende de voorsz. Landen binnen drie dagen daar naa, sonder daar weder te mogen inkommen, op peyne van geexecuteert te werden &c. ofte, op peyne van swaarder straffe, verklaaren alle sijne goederen &c.

Aangaande de *Ordinaris* Processen, werd alleen de Confessie wtgelaten, ende in plaats van dien gestelt de *ordinaris Clausule*, aldus:

Sche-

Schepenen partijen behoort, gesien de Informatien van den Officier, ende op alles gelet wat heeft mogen bewegen, doende regt in den name &c. Condemneeren den Gevangen, ofte den Gedaagden &c.

HET XIII. DEEL

Van Willige ende Onwillige Decreten,
ende Vonnissen van *Præferentie.*

Vrage: *wat is een Decreet?*

Antw. Is een toeschatting, ende verstek-Vonnis van alle regt, toe ende aanseggen op eenig goed, naar voorgaande opentlijke Daaginge aan allen den genen die daar op eenig regt, toe, ofte aanseggen vermeynen te hebben, gewesen.

Vrag. *Hoe velerhande is het selve?*

Antw. Tweederhande, andre Willig, andre Onwillig.

Vrag. *wat is een Willig Decreet?*

Antw. Is een Vonnis van suyvering van alle lasten van Opstel, Servituyten, of andre *Actien*, die yemand op eenig onroerend verkoft goet soude kunnen, ofte mogen maaken.

Vrag. *wat word daar toe vereyft?*

Antw. Voorgaande Daaging, niet alleen van de rontom gelegen Belenden, ende van alle bekende lasten van Pagten, ofte *Actien* daar op staande, maar ook van alle onbekende, by *Edicte* ende opentlijke Merkt-daagse, ofte Regt-daagse ende Sondaaghse publicatie ende Afkundinging, tegens alle ende een yder, ten minsten tot drie-maalen

maalen in de Stad alleen ter plaatse daarmen gewoon is publicatie te doen, maar ten platten Lande, ook in de naaste Stad, ende drie naastgelegen Dorpen, van veertien dagen tot veertien dagen, by *Default* ende versteeken, ende de vierde *ex super-abundanti*, dat is, ten overvloet. Daar van hier naar in 't volgende Bouk breeder. Sie mede van het onderscheid tusschen bekende, ofte onbekende Rooms-Hollands-Regt, *bet 4. bouk. 18. deel, vers. 5.*

Vrag. Hoedanig werden de selve Defaulten verleent?

Antw. Voor het Hoff van Holland moet het by Request werden versogt, ende daer toe Mandament werden verleent, ende op elke daaginge, ten dage dienende, *Default* versogt ende verleent werden, eer dat den Deurwaarder de tweede, ofte derde afkondiging mag doen, ende het derde *Default* verleent zijnde, werd daar van *Acte* op gemaakt, ende het selve, benevens een tweede Mandament, voor de vierdemaal, *ex super-abundanti*, gepubliceert ende afgekondigt, tegens alle de Defaulten, ten eynde, om ten dage dienende, te sien wyfen het verder profijt van de verdere *Defaulten*, ende voorts als breeder te sien is in de Nieuwe Papegay *pag. mibi 399.* ende de jongste *pag. 451.* ende volgende. Maar in de Steden ende ten platten Lande, mag een yder op het eerste, tweede, derde ende vierden Regt-dag wel bekend maken, maar werden de *Defaulten*, jegens de agter-blyvende, niet op

op elken Regt-dag , maar eyntelijk op het decer-
neren van het Decreet al t'evens verleent.

Vrag. *By wie , ende hoedanig werden de af kundig-
ingen tot dien eynde in de Steden ende ten platten Lande
ingesteld , ende te werk geleid ?*

Antw. De selve werden by den *Secretaris*, ofte
Griphier, ten versouke van een yder, des begee-
rende, ingestelt: inhoudende de namen vanden
Verkooper ende Kooper, mitsgaders verhaal
van het verkofte, de Belenden ende Voorwaar-
den, Opstallen, Servituyten, Belastingen, soo
daar eenighe zijn, daar mede het Verkofte be-
swaart blijft, de beloofde penningen, ende op
wat dagen ende termijnen de selve te betalen
staan, met verwittinge, soo ymand eenig vorder
regt, toe, ofte aansleggen vermeynt te hebben,
sy haar voor seekren dage sullen hebben bekend
te maaken, op peyne van verstecken ende stil-
fwijgen: De welke den Bode ter hande werden
gestelt, die deselve ter behoorlijker plaatse ende
tijden, eens, twees, derde-maal, ende vierde-
maal, *ex super-abundanti*, naar voorgaande Klok-
geslag, af kundigt, ende t'elkens met de *Acte*
van sijn *Exploict* aanplekt: ende ten platten Lan-
de besorgt dat in de naaste Stad, ende drie naast-
gelegene Dorpen mede geschied: Het welk ge-
daan zijnde, hy de *Relacie* aan de gedaane *Ex-
ploicten*, levert in handen van den *Procureur*, die
op den Eys tot dien eynde te Bouk gebragt, dient
van *Intendit*, ende de selve, benevens sijne andere
stukken, overleid, ende daar op *Interpositie* van
het

368 PRACTYK DER NOTARISSEN.
het afgekundigde *Decreet* versoukt, naar sijn forme ende inhoud.

Vrag. *Hoedanig moeten de Vonnissen van willige Decreten werden ingestelt?*

Antw. By de selve werd verhaald, dat by den Geregte zijn gesien de wtroupingen, Sondagse, Marktdagse, ende Kerk-geboden, den selven Geregte ingedient, by, ofte van wegen N. Impetrant van Willig-Decreet &c. op ende jegens alle de gene &c. ende voorts dat hy hadde verkocht aan &c. met alle de Conditien van de Koop, ende korte *Relatie* van de Notulen ten *Processe* gevallen, ende daar op verleende *Default*, verstek, ende eyn-telijke *Interpositie*, als breder te sien by het Formulier hier agter aan gestelt.

Vrag. *Wat is een Onwillig Decreet?*

Antw. Is de wtterlijke wtwinninge, ende toeschattinge van eenig geexecuteert, roerend, of onroerend goed.

Vrag. *Hoedanig geschied het selve?*

Antw. By *Executie* van de sententien van den Hove van Holland, op onroerende goederen gedaan, werden de selve, naar voorgaande *Insinuatie*, *Renovatie*, ende gedaane *Arrest*, ende tot dien eynde aangeplekte Biljetten, in seekre bequame Herberghe, by het wtgaan van een brandende Was-keers, aan de meest-biedende gegund, behoudelijk, indien yemand op de gestadiging ende *Interpositie* van den Decrete, voor het aftrekken van het Zegel van het Was, by *Resumptie*, ende her-opveylinge, meerder quam
te

te bieden: Het welk gedaan zijnde, werden de penninghen daar voor wtgeloofd, ter *Griffie* aangestelt, ende daar van behoorlijke *Praferentie* gehouden, daar van de practijcq te sien is in de *Nieuwe Papegaey*, pag. 415. ende *jonghste* 451. ende *volgende*. Maar de penningen van roerende goederen by den *Deurwaarder* by *Executie* doen verkoopen, werden wel ter *Griffie* gebragt, maar mogen sonder te houden *Praferentie*, by den *Triumphant* werden gelight, ten waar hem yemant ondertussen hadde geopposeert, ende beneven den selven, als mede schuld-eyssier van den gecondemneerden had bekent gemaakt. In de *Steden* ende ten *platten Landen* werden de roerende goederen, op gelijke wijze, in de *Vierschare* by wtterlijke wtwinninge door den *Geregts-Bode*, naar voorgaande *Insinuatie*, *Renovatie*, aanwysinge van goederen, ende gedane *Arrest*, aan de meest-biedende verkocht, ende de penningen ter *Griffie* gebragt zijnde, by den *Eyssier* ende *Triumphant* geligt, ten waar hem yemand middeler wijlen, als mede *Schuld-eyssier*, hadde bekent gemaakt. Gelijk mede de onroerende goederen, by *Executie*, opentlijk naar gedane *Arrest*, (dog by vier *Sondags* ende *Merktdaagse* geboden in de *Steden*, ende ten *platten Lande* by vier *Sondagse* ende *Regtdagse* geboden) werden verkocht: sulx hier naar op alles breeder sal werden verhandelt, ende de penningen ter *Griffie* opgebragt zijnde, werd daar van behoorlijke *Praferentie* gehouden.

Vrag. Hoedanig werden de Præferentien van ver-
wonnen ende geexecuteerde goederen gehouden?

Antw. Voor het Hoff, by *presentatie* ter Rol-
le ende versouk van wegen den *Impetrant* gedaan,
van te compareren voor Commissarissen, ende
aldaar te disputeren op de *Præferentie*, soo daar
eenige meerder zijn die haar hebben bekent ge-
maakt, anders versoukt hy geadmitteert te wer-
den, de penningen in minderinge van sijn agter-
wefen te mogen ligten. Maar in de Steden ende
ten platten Lande, werd naar gedane *Arrest* op
onroerende goederen, afkondiging gedaan, tot
verkoopning van de selve, gelijk als geseid is, by
vier voorgaande Sondags ende Merktdaagse, of-
te Regtdaagse geboden, jegens alle ende een
yder, de welker eenig regt, toe, ofte aanseg-
gen daar op souden willen maaken, ende werd
den Kooper by brieven van *Decreet*, daar in ge-
stelt ende geveft, ende van de penningen daar
van geprocedeert, onder de aangeteykende Cre-
diteuren *Præferentie* gehouden, ofte andersins den
Triumphant, by *Default* van alle ende een yder
der voorz. Crediteuren toegeschat. De geexe-
cuteerde roerende goederen, werden by den
Triumphant onder *Cautie* geligt, ten waar hem
mede ymand als mede Crediteur, voor de ver-
koopninge had bekent gemaakt, in welken geval
tussen de selve mede Vonnis van *Præferentie* werd
wtgesprooken. Sie de *Ordonnantie* op 't stuk van
de *Justitie* in de Steden ende ten platten Lande, art.
24. 25.

Vrag.

Vrag. *Hoedanig werden de soodanige Brieven van Decrete ingestelt?*

Antw. Voor het Hoff zijn daar toe bysondre Formulieren, als te sien is in de jongste Papegaey pag. 469. maar in de Steden ende ten platten Lande, geschied het by manier van Opdragt, met inlyving van de *Proclamatien* ende *Interpositie* van Decreet.

Vrag. *Ymand meer schuldig zijnde dan by betalen kan, ende by verscheyden Schuld-eysseren geëxecuteert werdende, of, ende hoedanig werden de selve beregt?*

Antw. By *Executie* van die geen die eerst *Vonnisse* verkrijgt, ende daar op volgen de *Præferentie*, ofte anderfins by *Curatele* ende reddinge van den geheelen Boedel, door ymand, ten profijt van de best-geregtigde daar toe gestelt zijnde, de welke den Boedel reddet, ende daar van reekeninge doet, ende van welke penningen mede, naar voorgaande afkundinging, als vooren *Præferentie* werd gehouden onder alle onmatigens *Schuld-eysseren*.

Vrag. *Hoedanig, ende in wat ordre werden de Vonnissen van Præferentien ingestelt?*

Antw. Eerst, werd tegens de onbekende ende agter-geblevene persoonen verleent *Default*, ende voor't profijt van dien, de selve een eeuwig stil-swygen opgeleid, ende voort gaan voor alle andre, de onkosten van *Executie*. Item, het *Schadtgeld* ende *Consignatie-geld*.

II. De legale ende speciale Verbanden, elx naar sijn ouderdom, op de onroerende goederen.

III. Daar naa de *Notariale* Obligatien op de roerende goederen, soo daar eenige zijn, mede elx naar sijn date ende ouderdom.

IV. Ende daar naa het overschot onder de gemeene loopende schulden, by *Concurrentie*, elx naar aandeel van sijn agterwefen.

Vrag. *Wat staat in de verdeeling van de toegeschatte penningen in 't verder aan te merken?*

Antw. Dat elk ende yder van hun, voor het ontfangen van dien, Borge moet stellen voor de wederkeeringe van dien, indien by herschattinge, ofte andersins, mogt werden geoordeelt dat het soo behoorde.

Vrag. *Wat is een Onwillig Decreet?*

Antw. Is een Vonnis van den Regter, daar by dat ymand eenigh onroerend goed, by *Executie*, gekoft, werd *gedecreteert*, ende hy daar inne geeft.

Vrag. *Hoedanig moeten de selve werden ingestelt, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Verhaal van al de *Proceduyren* ende *Exploicten* daar in gevallen, verstek van de Defalcjanten, Vonnis tegens de Opposanten, soo daar eenige zijn, ende daar op gevolgde *Interpositie* van het Decreet, naar sijn gewoonlijke forme.

Volgen de Formulieren hier toe behoorende

*Formulier van Proclamatien van een Willig-
Decreet in de Steden, of ten platten Lande.*

„ **A**lfoo A. woonende tot &c, hadde verkoft
 „ aan B. een stuk Wey-land, groot &c. ge-
 legen

legen in den Ambagte van &c. belend ten „
 Zuyd-oosten &c. vry sonder eenighe bela- „
 stinge, wijders op foodanige Conditien, Ser- „
 vituyten, Vrydommen ende Waringen, als „
 begrepen staan in de oude Waar-brieven, de „
 jongste van den &c. om een somme van &c. in „
 gereeden gelden, met belofte van de voorfz. „
 partije, in plaats van verder Waaringen, te le- „
 veren by Willig- Decreet van de Vierfchare „
 van &c. Soo is, dat een yder die 't aangaat, by „
 desen gewaarschout werd, dat wie eenig regt „
 toe, ofte aansleggen, op 't voorfz. verkofte „
 partije, ofte de penningen daar van geproce- „
 deert, nopende eenige Hooft-sommen, Pag- „
 ten, Renten, Servituyten, ofte eenige andere „
 beswaarnissen, fouden willen eyffen, ofte ver- „
 meynen te hebben, het zy wt wat sake het soude „
 mogen spruyten, hun voor den &c. laten vin- „
 den tot den Secretaris, van 't selve Ambagt) „
 doende aldaar hun bescheyt aanteykenen, ende „
 dat sy wtterlijk voor den &c. daar aan volgen- „
 de, smiddags de klokke 12. uyren, in de Vier- „
 schare (van 't meer-genomde Ambagt) verschy- „
 nen, mede brengende haar Origineel bescheid, „
 ende blijk, op pene van verstek, ende dat mits- „
 dien Schepenen ten selven dage, op 't gund blij- „
 ken ende overgelevert sal zijn, regt doen, ende „
 wyfen sullen naar behooren, ende het zy ymand „
 komt, ofte niet, sy-luyden voorts vaaren „
 sullen tot effectuele decretatie van 't verkof- „
 te, ende dat jegens de agter-blyvende, ver- „

„leent sal werden *Default*, ende voor 't profijt
 „van dien, een eeuwig stil-fwygen ende silen-
 „tium sal werden opgeleid.

Zegget voort.

„ Zy kennelijk dat dit is het
 „ (eerfte) Gebod.

*Formulier van een Sententie van Willig-
 Decreet voor het Hoff.*

„ **G**efien by den Hove van Holland, t'Intendit,
 „ Exploicten, Acten ende andere Munimen-
 „ten, den felven Hove overgegeven, wt den
 „ naam ende van wegen B. Impetrant van Wil-
 „ lig-Decreet, op ende jegens C. woonende tot
 „ &c. D. ende E. Oppofanten, mitsgaders allen
 „ anderen die eenig Regt, Actie, ofte toefeg-
 „ gen soude willen pretenderen, op feekre Huy-
 „ finghe, Wooningen, ende Erven, breeder
 „ hier naar te declareren, Gedaagdens ende De-
 „ failjanten, proponerende de voornomde B.
 „ Impetrant by de middelen van fijn voorfz. In-
 „ tendit, dat hy op den &c. hadde verkogt aan G.
 „ fijn Huyfinghe, Wooninge, ende Erve, ftaan-
 „ de ende gelegen &c. belend ten Noorden &c.
 „ met al 't gene daar inne aart ende nagel-vaft
 „ was, welke voorfz. Huyfinghe, Wooninge,
 „ ende Erven, den voorfz. Kooper beloofte had-
 „ de, boven de laften van &c. toekomende S. en-
 „ de specialijken op de voorfz. Huyfinghe, ende
 „ Erven gehypothequeert, ende loopende op In-
 „ trest

treft tegens den perming festien, te betalen de,,
 somme van &c. nevens de Opdragt van dien,,
 als breeder volgens de Voorwaarden daar van,,
 zijnde, in dato den &c. ende hadde d'Impe-,,
 trant in plaats van Waarborg te stellen. (daar,,
 in hy niet gehouden wilde zijn) belooft de selve,,
 Huyfinge ende Erve te leveren by Willig-De-,,
 creet van desen Hove, tot kosten van den Koo-,,
 per, welken volgende by hem geadresseert,,
 hadde aan den selven Hove, ende geobtineert,,
 hebbende Mandament, in 't selve cas dienende,,
 doende wt kragte van dien, naarvolgende den,,
 stijl ende ufantie van voorfz. Hove, mitfgaders,,
 de dispositie van 't selve Mandament, tot drie-,,
 maals toe, binnen de Stede van &c. by Sondags,,
 ende Marktdags Geboden, ende sulx by open-,,
 bare Edicte tot behoorlijke plaats dagvaarden,,
 alle den genen die op de voorfz. Huyfinge ende,,
 Erve eenig Regt, Actie, ofte toefeggen sou-,,
 de willen prætenderen, om de selve haar Actie,,
 t'eenen gepræfigeerden dage voor den voorfz. Hove te komen institueren, op peyne, dat fy-,,
 luyden daar van verfteeken ende hen geimpo-,,
 neert soude werden een eeuwig fwygen ende si-,,
 lentium, ende hadde over sulx hy Impetrant,,
 vervolgens tegens de voornomde D. ende E.,,
 Oppofant gedaan Eys, ende geconcludeert tot,,
 interpositie van de Decrete, waar tegens by de,,
 voornomde D. ende E. genomen zijnde dag ten,,
 14. dagen, op peyne van verfteeken, en jegens,,
 alle de non Comparanten geobtineert 't eerste,,

„ tweede ende derde *Default*, inder vougen dat
 „ hy voor't profijt van den felven derden *Default*,
 „ geadmitteert is geweest fijn Intendit over te
 „ leggen, met de verificatien daar toę dienende,
 „ mitfgaders hem geconsenteert een ander Man-
 „ dament, uyt kraghte van't welke alle ce non
 „ Comparanten ten vierde-maal, *ex super-abun-*
 „ *danti*, tot feekeren bequamen dage voor den
 „ voorfz. Hove geropen zijnde, om 't voorfz. In-
 „ tendit te fien verifieren, ende Sententie te ho-
 „ ren pronuntieren, met itnimitie, ende egter
 „ niemand anders comparerende als de voornom-
 „ de D. ende E. Oppofanten, (foo hadde hy Im-
 „ petrant tégens de felve Oppofanten Eys doen-
 „ de) geconcludeert als vooren, waar op E. een
 „ van de voorfz. Oppofanten, verklaarde dat fy
 „ in de voorfz. verfogte interpositie van Decrete
 „ confenterende, behoudens &c. Soo was by
 „ den voorfz. Hove tegens alle de non Compa-
 „ ranten gedecerneert 't vierde *Default*, tot ful-
 „ ken profijte als naar Regten fchuldigh was te
 „ volgen, en voorts geordonneert dat Acte van
 „ alles gemaakt, ende gevougt foude werden by
 „ den Decrete, om in 't vifiteren van dien, daar
 „ op fulken regard genomen te werden als naar
 „ behooren, dien-volgende hadde hy Impetrant
 „ van 't felve fijn Intendit, met de verificatien
 „ als vooren, onder den Hove gediend, ende regt
 „ begeert. 't Voorfz. Hoff, met rijpe delibera-
 „ tie van raade, gefien ende overgewogen heb-
 „ bende alle 't gund ter materie dienende was,
 „ doende

doende Regt in de name van wegen de Hoog-
 Overigheid ende Graavlijkheid van Holland,
 Zeeland ende Vriesland, (mits dat volgende,
 de præsentatie van de voornomde E. ende de
 acceptatie van de voornomde Impetrant, de
 voorz. verschenen Jaren Renten fullen wer-
 den voldaan wt de beloofde koop-penningen,
 ende dat de verkofte Huysinge, Wooninge en-
 de Erve, daar mede fullen blyven geaffecteert,) .
 heeft voor 't profijt, ende wt kragte van de *De-
 fauten*, ende van 't verstek van antwoord, (in
 reguarde van de voornomde D. mede Oppo-
 fant by de voornomde Impetrant, in desen ge-
 obtineert) de voorz. Gedaagdens, Opposan-
 ten ende Defaljanten, ende elx van hen verste-
 ken, ende versteekt hen 't selve Hoff mits de-
 sen van alle Exceptien declinatoire, dilatoire,
 peremptoire, defensienl, weeren, regt, Actie,
 ende toefeggen, die sy ende elx van hen in de-
 sen hadden mogen doen proponeren ende præ-
 tenderen, op, ofte aan de Huysinge, Woon-
 ninge ende Erve, hier vooren gementioneert,
 ende specialijk mede den voornomde D. van
 foodanig regt van deurgank, ende verder regt,
 als hy over, aan, ofte tot de selve Huysinge,
 Wooninge ende Erve soude mogen prætende-
 ren, interponeert het Decreet op de voorz.
 Verkoopinge, Sonnendaags ende Marktdaags-
 geboden, mitsgaders andere Solemniteyten,
 in desen gedaan ende gehouden, onterft den
 voornomde Impetrant, Verkoper, Defaljan-

„ten, ende allen anderen van de voorfz. Huy-
 „finge, Wooninge ende Erve; ervende, vesti-
 „gende decreterende daar inne mits defen den
 „voornomde Kooper, fijnen Erven ende nako-
 „melingen, ofte Actie van hem hebbende, om
 „de felve te mogen gebruyken, behouden en
 „besitten, als fijn vry eygen goed, in der manie-
 „ren voorfz., en naarvolgende de Koop-voor-
 „waarden daar van zijnde, imponerende hier
 „op den voornomde Impetrant den voorde D.
 „Oppofant, Defaljanten, ende allen anderen
 „een eeuwig fwygen ende filentium. Gedaan &c.

*Brieven van Willig-Decreet, met de inter-
 positie daar in geïnſereert, in de Ste-
 den, ofte ten platten Lande.*

„Wy N. ende N. Schepenen in &c. (ofte, wy
 „N. Schout, N. ende N. Schepenen in den
 „Ambagte van &c.) doen kennelijk eenen yege-
 „lijk, dat voor ons in eygener perfoon geko-
 „men ende verſchenen is A. V. A. woonende
 „&c. verklarende agtervolgens feekere Acte van
 „koop, verkoft te hebben, ende fulx in vollen ey-
 „gendomme te cederen ende op te drage aan en-
 „de ten behouve van H. V. G. drie partijen Wey,
 „ofte Hoyland, gelegen alle in den Ambagte
 „van &c. belend ende belegen hebbende, mit-
 „gaders ſoo groot ende kleyn, ende met ſooda-
 „nige Conditien, als het volgende Vonnis ende
 „Acte van Koop daar van zijnde, is mede-bren-
 gende,

gende, by welke Acte van Koop by hem Com-
parant beloofd was, den Kooper 't voorz. sijn,
gekofte te leveren by Willig Decreet van de,
Vierschaare van &c. om daar toe te geraaken,
hy Comparant in de selve faak hadde doen han-
delen in vougen als volgt :

Gefien by den Geregte van &c. de wtrou-
pingen, Marktdaags, Regtdaags, ende,
Kerk-Geboden, den selven Geregte overge-
geven, wt den naam ende van wegen L. V. O.,
als Procureur van A. V. A. op ende jegens P. S.,
ende O. P. Gedaagden ende Oppofanten, mitf-
gaders allen anderen die eenig Regt, toe, ofte,
aanfeggen verder, als het gene hier naar wtge-
drukt itaat, soude vermeynen te hebben op de,
naarvolgende partijen van Landen, Gedaag-
dens ende Defailjanten, proponerende den,
voornomde Impetrant, dat hy agtervolgens,
seekre Acte van koop ende Inbrengh, hadde ver-
koft aan H. V. G. een partije Wey-land, gele-
gen aan de Zuyd-buyrts-watering, in de West-
brouk-Polder, in den Ambagte van &c. groot,
volgens metinge ende kaarteringe van Jan Pic-
terfz. Douw, gefwooren Landt-meter van,
Rhijn-land, vier Morgen een Hond, belent,
ende belegen hebbende &c. Nog een party,
Hoy-land, gelegen in de Swet-Polder, in den,
voorz. Ambagte, groot omtrent twee Mor-
gen, twee Hond, vier-en-veertig Roeden,
belend ende belegen hebbende &c. Nog een,
party

„party Hoy-land, groot twee Morgen, anderhalf
„Hond, gelegen in de Hoff-Polder, belend en-
„de belegen hebbende &c. met de belasting van
„&c. voorts met Conditien, dat den Kooper
„fal moeten gedogen, dat de Huirders van de
„voorz. partijen van Landen, de selve partijen
„Land, 't loopende Jaar fullen mogen gebruy-
„ken, mits genietende daar tegen de bedongen
„Huir-penningen, voorts vry als Buir-landen en-
„de Erven, behoudens den Heer sijn regt: wy-
„ders met foodanige verdere Conditien, Servi-
„tuyten, Vrydommen ende Waringen, 'als be-
„grepen staan in de oude Waar-brieven daar van
„zijnde, mitfgaders in het Contract van koop van
„dato &c. daar na den Kooper hem fal moeten
„gedragen, ende dat boven de voorz. belasting,
„om een somme van &c. als breeder volgens de
„Acte van koop daar van zijnde, ende hadde
„den Impetrant in plaats van Waar-borg, daar
„inne hy niet gehouden wilde zijn, belooft de
„voorz. verkofte partijen van Landen te leve-
„ren by Willig Decreet van de Vierschare &c.
„welken volgende hy hem geadresseert aan den
„voorz. Geregte, ende met consent van de selve,
„naarvolgende den stijl, ende vier Marktdaags,
„Kerk ende Regtdaags geboden tot A.B.C. ende
„D. daar't behoort, gehouden, ende andere Solem-
„nityten, die men volgens de Keure van Rhijn-
„land in materie van Willig Decreet gewoon is
„te doen, gedagvaart eerst specialijk P.S. ende
„D.P. ende voorts generalijk alle die gene die
„eenig

IV. Bouk. *Van willige Decreten &c.* XIII. Deel. 381
eenig Regt of Actie op de voorfz. verkofte,,
partijen van Landen, of de penningen daar van,,
geprocedeert, nopende eenige Hooft-fom-,,
men, Renten, Pagten, of eenige andere be-,,
fwaarniffe, fouden willen eyffen, ofte præten-,,
deren, het zy wt wat natuyr het foude mogen,,
fpruyten, de felve haar Actie t'eenen gepræfi-,,
geerde Regt-dage by den Secretaris van &c.,,
fouden moeten bekend maken, op pene dat fy-,,
luyden daar van verfteeken ende een eeuwig,,
ftil-fwygen opgeleid foude werden, ende had-,,
de hy Impetrant overfulx vervolgens, jegens,,
de voornomde Oppofant, gedaan Eys, ende,,
geconcludeert tot interpositie van den Decre-,,
te, waar tegens C. als gemagtigt van de voor-,,
nomde P. S. ende D. P. hem heeft gedragen,,
als Oppofant, ende by de redenen ende midde-,,
len nader ten Proceffe te deduceren, gecon-,,
cludeert ten fine van niet ontfaankelijck, ende,,
by ordine, dat den Impetrant fijnen Eys en-,,
de Conclufie tenderende, tot decretatie van,,
de verkofte Landen, foude werden ontfeit,,
makende eys van kosten, ofte tot anderen,,
&c. daar tegens by den voornomde L. V. O.,,
eerft jegens de non Comparanten verfoegt en-,,
de geobtineert heeft eerften, tweeden, der-,,
den, ende vierden *Defaulten*, ende ondertuf-,,
fen jegens de voornomde C. V. B. afflaande de,,
geallegeerde middelen by denegatie ende im-,,
pertinentie, geconcludeert is dat den felven,,
Oppofant verklaart foude werden quaat Op-,,
posant,

„ pofant , ende gecomdemneert in de kosten , en-
 „ de dienvolgens dat het verfogte Decreet foude
 „ werden geinterponeert , waar naar voorts ten
 „ weder-zijden geduplicateert , mitfgaders van
 „ productie gediend , ende in Regten geconclu-
 „ deert zijnde . Schepenen van den voorsz. Am-
 „ bagte alvorens gefien het geproduceerde ,
 „ ende op alles gelet wat heeft mogen be-
 „ wegen , regt doende , den felven Oppofant
 „ verklaart hebben , gelijk als fy doen by defen
 „ quaat Oppofant , ende fijnen Eys in cas van
 „ Oppofitie gedaan ende genomen , ontfeyt heb-
 „ ben , voorts de andere Gedaagdens ende De-
 „ faljanten , ende elx van hun in 't bysonder , wt
 „ kragte van de verleende *Defaulten* , verftee-
 „ ken , ende verfteeken haar mitsdefen van alle
 „ Exceptie declinatoir , dilatoir , peremtroir ,
 „ defenfien , weeren , regt , Actie ende toefeg-
 „ gen , die fy ende elx van hen in defen hebben
 „ geproponeert ende gedefendeert , of hadde
 „ mogen doen proponeren , ende prætenderen
 „ aan de verkofte Landen hier voornomt gemen-
 „ tionneert , interponeert het Decreet op de
 „ voorsz. Verkoopinge , Sonnendaags , Markt-
 „ daags , ende Regt-daags geboden , ende an-
 „ dere Solemniteyten in defen gehouden ende
 „ gedaan , onterft den voornomde Impetrant ,
 „ Oppofanten ende allen anderen van de voorsz.
 „ verkofte Landen , veftigen ende decreteren
 „ daar inne den voornomde Kooper , fijnen Er-
 „ ven ende Nakomelingen , om de felve te mo-
 gen

IV. Bouk. *Van willige Decreten &c.* XIII. Deel. 383
gen behouden , ende besitten als vry eyghen „
goed, in manieren ende op de Conditien voorfz. „
Imponerende hun op de Oppofanten, Defail- „
janten, ende allen anderen een eeuwich Stil- „
fwijgen ende silentium, Compenseren niet-te- „
min de kosten vanden Proceffen, om redenen „
haar daar toe moverende. Gedaan in de Vier- „
fchaar van &c.

Ten laaftten bekende hy Comparant „
ter faake deser Verkoopinge ende „
Opdragte, voldaan, vernoegt en- „
de betaalt te zijn den laaften pen- „
ning metten eerften, ende dat met „
een fomme van &c. In kenniffe „
der waarheid &c.

*Proclamatie van Executie van roe-
rend goed.*

Kennelijk zy een yder, dat A. gefworen Bo- „
de van den Ambagte van &c. wt kragte „
van feeker Vonnis, gewefen by gefworen Sche- „
penen deffelfs Ambagts, in dato den &c. voor- „
leden, ten voordeele van B. ende ten nadeele „
van C. naar voorgaande Sommatic ende Reno- „
vatie, in tegenwoordigheid van Schepenen in „
Arrest genomen heeft twee Bargaen met Hoy „
ende fes melkte Koe-beeften, fttaande op de „
Werff ende Stallinge van D. woonende in 't op- „
gemelte Ambagt, aankomende de voornomde „
gecondemneerde, ende dat de voornomde Bo- „
de

„ de het voorfz. Hoy ende Koe-beefden in't open-
 „ baar, naar een Regtdaags, Marktdaags ende
 „ Sonnendaags gebod, ende aanplekkinge van
 „ Biljetten, alomme ter gewoonlijker plaats te
 „ doen, inde Vierschare van &c. ten overftaan
 „ van Schout ende Schepenen voorfz., geregte-
 „ lijk by *Executie* verkoopen fal, om daar aan te
 „ verhalen de betalinghe van de fomme by 't
 „ voorfz. Vonnis gerøert, met de geregtelijke
 „ kosten, ende de kosten van de *Executie*, daar
 „ toe den dag van verkoopinge is vast gefelt den
 „ &c. toekomende. Werd derhalven een ygelijk
 „ mitdefen verwittigt ende gewaarschout, dat
 „ alle die gene die hun jegens de voorfz. Verkoo-
 „ pinge fouden willen dragen als Oppofanten,
 „ ofte Crediteuren, dat fy middele-tijt by den
 „ Secretaris van't voorfz. Ambagt, ofte by hem
 „ Bode komen, die hun als Oppofanten ontfan-
 „ gen, de redenen van oppositie by gefchri-
 „ ftellen, van de penningen by de voorfz. Ver-
 „ koopinge te procederen, behoorlijke *Praferen-*
 „ *tie* houden, ende van alles goed befcheid ful-
 „ len doen, op pene, dat by agter blyven, fy
 „ van haar-luyder toe, ofte aanleggen fullen we-
 „ fen verfteeken.

„

Zegget voort.

„ En zy kennelijk dat dit is het (eerfte Gebod)
 „ 't welk gedaan is &c.

Pro-

*Proclamatien van Executie van onroerend
goed voor het Hoff.*

Gefien by den Hove van Holland de Acte,
 van &c. van defen Hove, in dato den &c.,
 d'Executoire daar op gedecerneert den &c.,
 de Relatie van &c. Deurwaarder, inhoudende
 de Sommatie, Executie, Proclamatie, Sub-
 haftatien, Sondags ende Marktdaags geboden,
 mitsgaders andere Solemniteyten in defen ge-
 daan ende gehouden, op feekre Huyfinge en-
 de Erve, fttaande ende gelegen t'eynde de &c.,
 alhier in den Hage, belent ten Noorden &c.,
 toekomende A. geexecuteerde, ende dit alles,
 behoudens den Heer fijn regt, ende namentlijk,
 des Graavlijkheits Erff-huyren, Chijsen, Hoff-
 penningen, Kapoen-gelden, ende andere dier-
 gelijke kleyne Renten, indien de voorfz. Huy-
 finge ende Erve daar mede belaft soude mogen
 wesen, mitsgaders d'Acte ende andre Munimen-
 ten, den felven Hove overgegeven, wt den naam,
 ende van wegen B. Impetrant van Decreet, op
 ende jegens de voornoemde geexecuteerde,
 't Voorfz. Hoff interponeert het Decreet op de
 voorfz. Solemniteyten, ordonneert dat Brieven,
 van Decreet gemaakt, ende in de Raad-kamer,
 van den felven Hove, voor de noene bezegelt,
 fullen werden den &c. mits dat ondertuffen be-
 hoorlijke verkondinge van defen gedaan fal
 werden ter gewoonlijker plaats. Gedaan &c.,

Acte van Verkondingen.

„ Men laat een ygelijk weten, dat C. Deur-
 „ waarder van den Hove van Holland, wt
 „ kragte van seekre Executoire, gedecerneert
 „ op een Acte van Willige Condemnatie van
 „ den selven Hove, naar alle behoorlijke solem-
 „ niteyten in desen gedaan ende gehouden van
 „ wegen de Hooge Overigheid, ten versouke
 „ van D. Substituyt, Impetrant van Decreet,
 „ verkogt heeft gehad de meest-biedende ende
 „ leste verhooger by den wtgank van de bran-
 „ dende Wasse-kaarste, om gereden gelde, see-
 „ kre Huyfinge ende Erve, met al't gene daar
 „ in, aard, ende nagelvast is, staande ende ge-
 „ legen aan de Zuyd-zijde van &c. alhier in den
 „ Hage, belend ten Oosten &c. toebehorende
 „ &c. ende dit alles behoudens den Heer sijn regt,
 „ ende namentlijk des Graavlijkheids Erf-Huy-
 „ ren, Chijnsen, Hoff-penningen, Kapoen-
 „ gelden ende andre diergelijke kleyne Renten,
 „ indien de voorz. Huyfinge ende Erve daar me-
 „ de belast soude mogen wesen, op Conditien
 „ ende voorwaarden, soo wie Kooper bleef by
 „ den wtgank van de voorz. Kaarste, gehouden
 „ soude wesen te betalen voor den Gods-penning
 „ 12. stuyvers, ende voor 't Ransoen agt Caroli
 „ guldens, sonder daar van eenige kortinge te
 „ hebben aan de penningen van sijnen principa-
 „ len koop: des soude hem nogtans den voorz.
 „ Gods-penning, ende dubbelt Ransoen, gere-
 „ stitueert

ftitueert werden by den genen die den voorfz. „
 koop namaal verhogen foude in 't af-trekken des „
 Zegels van den Waffe, ende Brieven van Decreet „
 welke Brieven den voorfz. kooper, ofte lefte ver- „
 hooger, gehouden foude wesen te vervolgen en- „
 de lossen tot sijnen kosten, op welke Conditien „
 ende Voorwaarden Kooper gebleven is by den „
 wtgang van de voorfz. Kaars, K. als daar vooren „
 geboden hebbende de somme van &c. ende was „
 mitfdien het op den &c. 16 ... by den voorfz. „
 Hove geinterponcert, ende geordonneert dat „
 Brieve van Decrete gemaakt, ende in de Raad- „
 kamer van den selven Hove, voor den Noene „
 bezegelt foude werden den ... Martij daar- „
 aan volgende, welken dag van Verkoopinge „
 by den voorfz. Hove, tot verscheyden-maal „
 gecontinueert is geweest, ende eyndelijk nog „
 tot den ... Martij eerst-komende, soo wie dan „
 de voorfz. Koop verhoogten wil voor het af- „
 trekken van het Zegel van den Waffche, ende „
 Brieven van Decrete, sal daar toe ontfangen „
 werden tottet Zegel getogen werd, ende wie „
 in 't hoogfte gebod blijft, sal Kooper wesen op „
 alle de voorfz. Conditien ende Voorwaarden. „
 Elk segget den anderen voorts. Gedaan &c. „

Op den &c. Sondag zijnde, ende den ... der „
 selver Maand van &c. Marktdag zijnde, alhier „
 ter gewoonlijker plaats den inhouden van desen „
 gepubliceert, ende Copije van desen, met de „
 Acte van publicatie, geaffigeert aan de Kerkke „

„ende Stadhuys-deuren van &c. Actum *ut supra*,
 „by my &c.

N. N.

Brieven van Onwillig-Decreet.

„ **A**llen die genen die dese letteren fullen sien
 „ ofte hooren lesen, *salut*. Alsoo A. voor
 „ den Hove van Holland geobtimeert hebben-
 „ de de naartvolgende Acte van Namptiffement,
 „ op huynen was * &c. hadde de selve met
 „ behoorlijke Lettren Executoriaal daar toe
 „ dienende, geleyert een gefworen Exploictier
 „ van den voorfz. Hove, de welke wt kragt van
 „ dien, om te komen tot voldoeninghe van de
 „ voorfz. penninghen, geprocedeert heeft by
 „ Executie tegens de voornomde gecondem-
 „ neerde, ende na alle behoorlijke Proclamatien
 „ van Kerk ende Marktdaags geboden, ende an-
 „ dere Solemniteyten, diemen in materie van
 „ Decreet, naar stijle ende ufantie van den
 „ voorfz. Hove, gewoonlijk is te observeren by
 „ den wtgang van de barnende Waffche-kaarfe,
 „ verkogt seekre Huys ende Erven, breeder
 „ hier naar te declareren. Waren ook mede by
 „ den voorfz. Exploictier gedagvaart, allen den
 „ genen die daar op eenig regt, Actie, ofte toefeg-
 „ gen soude willen praetenderen, omme de selve
 „ haar Actiet' eenen Competenten dage voor den
 „ voorfz. Hove te komen institueren, op peyne,
 dat

* Hier werd de Acte van Namptiffement eede Condemnatie
 geinfereert.

dat, sy daar van versteeken fouden wesen, en-
 de hem geimponeert te werden een eeuwig stil-
 fwygen ende silentium, maar also ten dage die-
 nende, niemand gecompareert is geweest die-
 den voortgangh van den Decrete heeft willen-
 beletten, dan alléén dat van wegen B. als Ont-
 fanger van de Verpondinghen geconsenteert
 werde in de interpositie van dien, soo was by
 den voorz. Hove, tegens alle de non Compa-
 ranten gedecerneert *Default*, tot sulken profijt
 als naar Regten daar van schuldig is te volgen,
 ende ter Ordonnantie van den Hove daar van
 Acte gemaakt, ende met de Relatie van den
 Deurwaarder, mitsgaders andere verificatien,
 daar toe dienende, by den anderen gevougt, en-
 de onder den Hove gediend, alle 't welk by den
 voorz. Hove gesien ende gevifiteert zijnde, en-
 de dat bevonden werde alle solemniteyten,
 daar toe gerequireert, suffisantelijk geobfer-
 veert te zijn, soo was 't Decreet geinterpo-
 neert, conform de Acte van Verkondinge hier-
 na geïnserceert. * Men laat een ygelijk weten
 &c. welke Acte van Verkondinge op den &c.
 ende &c. anno voorz. Sondag ende Marktdag,
 zijnde, alhier in den Hage mede is gepubliceert,
 ende Biljetten geaffigeert, naar ouder gewoon-
 te ende omme nu te volkomen de voorz. beze-
 geltheit, zijn dese tegenwoordige Brieven op
 hyden dato van desen als dag præfix daar
 toe gestelt, ende verkondight, gebraght in,

Bb 3 de

* d' Acte van verkondinge werd hier in geïnserceert.

„ de voorfz. Raad-kamer ten burele , met Waf-
 „ fche ende Zegel daar by , voor alle Volken be-
 „ reyt om te bezegelen , ende is aldaar by den
 „ Subftituyt van de Griffier in 't openbaar ver-
 „ haalt de verkooping van 't voorfz. Huys, vra-
 „ gende met verlange woorden , of ymand daar
 „ vooren yet meer wilde bieden , ende na vele
 „ diverfe oproupinge ende verhooginge , is eyn-
 „ delijk daar van Kooper gebleven C. als daar
 „ vooren geboden hebbende de fomme van &c.
 „ ende want in defe manieren , ende volgende de
 „ voorfz. verkondinge , de voorfz. folemmiteyten
 „ volbragt zijn , mits liggende ende trekkende
 „ 't Zegel van den Waffe en Brieven van Decre-
 „ te. Soo is dat 't voorfz. Hoff met rijpe delibe-
 „ ratie van Raade , deurgefien ende overgewo-
 „ gen hebbende alle 't gene ten materie dienende
 „ is , in den name ende van wegghen d'Hooge
 „ Overigheid ende Graaffelijkheid van Holland ,
 „ Zeeland ende Vriesland , geapproveert ende
 „ geratificeert heeft , approveert ende ratificeert
 „ mitsdefen de voorfz. verkooping , ende ande-
 „ re proceduyren in defen gedaan ende gehou-
 „ den , onterft den voornomde geexecuteerde ,
 „ ende allen anderen die eenig regt , Actie , ofte
 „ toefeggen , aan , ofte op 't voorfz. Huys ende
 „ Erven fouden willen prætenderen , ervende ,
 „ veltigende ende decreterende daar inne mitsde-
 „ fen de voornomde Kooper fijnen Erven ende
 „ Nakomelingen , of Actie van hem hebbende ,
 „ om 't felve Huys ende Erven te mogen gebruy-
 ken,

ken, behouden ende besitten als sijn vry eygen, goed, naarvolgende de voorfsz. Koop ende inhouden van desen: Condemnerende de voorfsz. Kooper sijn beloofde koop-penningen te brengen, ende te betalen in de Griffie van de voorfsz. Hove, om daar van de regtelijke kosten betaalt zijnde, de reste voorts gedistribueert te werden by Ordonnantie van de voorfsz. Hove, als daar toe dienen ende behooren sal, ontbieden, ende bevelen daarom de voorfsz. geexecuteerde, ende allen anderen, des noot ende behoorlijk zijnde, haar hande te houden ende te trekken, van 't voorfsz. Huys ende Erve, ende daar mede te laten bewerden den voornomde Kooper, of Actie van huer hebbende, in der manieren voorfsz., lastende ende bevelende den eersten Deurwaarder hier op versogt, mitsgaders allen anderen Officieren, Dienaren ende Onderstaften van de Hooge Overigheid, dat sy ende elx van hen, den voorfsz. Kooper, tot sijnen versouke, setten ende stellen in de volkomen vrede, dige possessie ende gebruykenisse van het voorfsz. Huys ende Erve, ende hem daar inne houden, stijven ende sterken, sonder daarinne te doen, ofte laten geschieden eenige hinder, letsel, of empeschement ter contrarie, maar, indien ter contrarie gebeurde tot eeniger tijt, dat sy dat af ende te niete doen realijk ende metter daat, sonder verdrag, vertrek, ofte dissimulatie, hen-luyden ende elx van hen, daar toe gevende volkomen magt, autoriteit,

„ende sonderlingh bevel, imponerende eenen
 „yegelyck een eeuwigh swyghen ende filen-
 „tium, van yet ter contrarie te doen. Ge-
 „daan in &c.

*Proclamatien van Executie van onroerend
 goed in de Steden, of ten platten Lande.*

„**K**ennelijk zy een yder dat &c. gefworen Bo-
 „de van &c. wt kraghte van secker Vonnis,
 „gewesen by gefworen Schepenen desselvs Am-
 „bagt, in date den 5. February 1665. voorle-
 „den, ten voordeele van de Weduwe ende Boe-
 „delhouster van &c. ende ten nadeele van &c.
 „naar voorgaande Sommatie ende Renovatie, in
 „tegenwoordigheid van Schepenen, in Arrest
 „genomen heeft een Huys met sijn Erv, staan-
 „de ende gelegen &c. aankomende de voorfz.
 „gecondemneerde, ende dat den voornomde Bo-
 „de de voorfz. Huysinge ende Erve in 't open-
 „baar naar drie Regtdaagse, Marktdaagse ende
 „Sonnendaagse geboden, ende aanplekken van
 „Billetten, alom ter gewoonlijker plaats te
 „doen, in de Vierschaar van &c. ten overstaan
 „van Schout ende Schepenen voorfz. geregte-
 „lijk by *Executie* verkoopen sal, om daar aan
 „te verhalen de betalinge van de somme by het
 „voorfz. Vonnis geroert, mette geregtelijke
 „kosten, ende de kosten van de *Executie*, daar
 „toe den dag van de verkoopinge is geordonneert
 „op donderdag toekomende den 28. Mey 1665.

Werd

IV. Bouk. *Van willige Decreten &c.* XIII. Deel. 393
Werd derhalven een yder by desen gewaar-
schuwt , dat alle die geene die hun jegens de
voorz. verkoopinge souden willen dragen als
Opposanten, ofte Crediteuren, dat sy midde-
lertijd by den Secretaris van &c. of by hem Bo-
de kómen, die hun als Opposanten ontfangen,
de redenen van oppositie by geschrifte stellen,
van de penningen by de voorz. verkoopinge te
procederen, behoorlijke *Præferentie* houden, en-
de van alles goed bescheyd sullen doen, op pene,
dat by agterblyven, sy van haar-luyder preten-
sien sullen wesen versteeken.

Segget voorts.

Op Saturdage den 2. 9. 16. ende 23. Mey
1665. hebbe ik ondergeschreve Bode van &c.
dese vier voorgaande Proclamatien behoorlij-
ken afgelesen, ende wtgeropen, wijders dub-
belden aangeslagen, ende my en zijn geen Op-
posanten verschenen: 't welk ik Relatere
N. N. Bode mette Roede.

*Brieven van Onwillig-Decreet in de Steden,
of ten platten Lande.*

Wy N. N. Schepenen binnen der Stad &c.
doen kennelijk eenen yegelijk, dat voor
ons in eygener persoon gekomen ende ver-
schenen is A. Bode der selver Stede, de welke
verklaarden hoe dat, nadien hy Comparant
by B. gemagtigt van C. in handen geleverd was,
seker Vonnis van dato den &c. 1600. by
gesworen Schepenen der selver Stede, ten
B b 5 voor-

„ voordeele van de voornomde B. in qualité als
 „ boven, ende ten nadeele van D. woonende
 „ binnen de meer-gemelte Stede gewefen, hy
 „ Comparant ten verfouke van de felve B. naar
 „ voorgaande Sommatie ende Renovatie, op
 „ den &c. 1600. den &c. van den felfen Jaare
 „ daar aan, in Arrest gefelt ende genomen had-
 „ den feeker Huys ende Erve, gelegen &c. be-
 „ lent ten Noorden &c. om daar aan te verhalen
 „ de betalinge van een fomme van &c. metten In-
 „ tref van dien, jegens den penning &c. breeder
 „ by 't voorfz. Vonnis geroert, mette geregte-
 „ lijke kosten, ende de kosten van *Executie*, dat
 „ hy Comparant voorts dien volgende op den
 „ &c. dagen openbare verkondingen ende wt-
 „ roupingen gedaan, ende een ygelijk daar by
 „ verwittigt hadde, hoe dat hy wt kragte van 't
 „ voorgaande vonnis, 't voorfz. Huys ende Er-
 „ ve, ten verfouken, ende ten eynde als boven,
 „ in Arrest genomen hadde, ende 't felve by *Ex-
 „ cutie* geregteijk in 't openbaar, ende ten over-
 „ staan van &c. op den &c. goets tijds, in den
 „ Herberge van &c. wilden verkoopen: op foo-
 „ danige Voorwaarden als men elk een dan voor-
 „ houden fouden, met een verwittiging dat indien
 „ ymand het daar tegens wilde oppoferen, ofte
 „ die eenig aanfeggen, 't zy van Pagten, Renten
 „ Dienfbaarheden, ofte Servituyten, op, of
 „ aan 't voorfz. Huys hadde, de felve middeler-
 „ tijt by hem komende, als Oppofanten ontfan-
 „ gen, een ygelijk goed befcheid foudede doen,
 „ ende

IV. Bouk. *Van willige Decreten &c.* XIII. Deel. 395
ende de redenen haarer oppositie by geschrifte „
gestelt soude mogen werden, mede naarder blij- „
kende by de voorz. wtroupinge aan ons ver- „
toont, daar van soo hy Comparant verklaarde, „
dubbelt van dien t'elkens, soo aan het Raad- „
huys, als elders, daar men 't gewoon is te doen, „
opgeplekt ende aangeflagen waren geweest, „
ende dat, soo by niemant voorts gekomen, „
nog eenige redenen van oppositie bekend ge- „
maakt en waren, hy Comparant naar geregte- „
lijke continuatie op den &c. 16. 't voorz. Huys „
ende Erve, ten by-wesen als vooren, in 't „
openbaar de meest-biedende, ofte hoogst-my- „
nende hadde opgeveylt, Kooper ten voorz. da- „
ge daar van gebleven was M. als daar voor be- „
looft hebbende de somme van &c. ende dat aan „
die genen die by Vonnis van voorgang in desen, „
te wyfen, daar toe bevonden soude werden ge- „
regtigt te zijn, ende alsoo in 't gund voorz. is „
alle noodige Solemniteyten naargekomen ende „
onderhouden zijn geweest. Soo hebben wy „
Schepenen voorz. interponerende onse autori- „
teyt in desen, d'voorz. gedane verkopinge mits- „
desen belieft, bewilligt ende bekragtigt, ende „
sulx den voornomde D. van 't voorz. Huys en- „
de Erv onterft, onteygent ende ontvestight, „
ende den voornomde M. daar inne geerft, ge- „
eygent ende gegrondvest, om d'selve by hem, „
ofte sijn Erven, als vry eigen goed, volgens de „
Voorwaarden van de verkoopinge, te werden „
beseten ende gebruykt, ende mits by de voor- „
nomde

„nomde Kooper de voorfz. beloofde koop-pen-
 „ningen betalende , agtervolgens de fententie
 „van *Præferentie* , houden de Kooper van de
 „voorfz. koop-peningen bevrijt. Des ten oir-
 „konden &c.

*Vonnis van Præferentie in de Steden ,
 ende ten platten Lande,*

„In der faake van *Præferentie* , hangende voor
 „de Vierschaar van &c. van wegen de Credi-
 „teuren van N. N. gewoon hebbende binnen
 „&c. om te komen tot *Vonniffe van Præferentie* ,
 „wie van de felve verklaart foudde werden beft
 „geregigt tot een fomme van &c. geprocedeert
 „by *Executie* van de verkofte Huyfinge ende Er-
 „ve fttaande ende gelegen aande Noord-ooft-
 „zyde van &c. binnen &c. volgens het *Vonnis*
 „van Schepenen van &c. tot laften van den
 „voornomde N. N. ende ten voordeel van
 „D. woonende binnen &c. gewefen op den
 „&c. ende daar op gevolgdde watterlijke *Execu-
 „tie* , ende verkoopinge door den Bode van &c.
 „gedaan.

„Hebben Schepenen gefien de Proclamatien
 „tot &c. naar gewoonte gedaan , ende daar op
 „gehoude aantekeninge van de Crediteuren
 „deffelfs Boedels.

„Eerft jegens de onbekende ende achterge-
 „bleven perfoonen verleent *Default* , ende voor
 „'t profijt van dien , een eeuwig ftil-fwygen op-
 „geleyt.

Voorts

IV. Bouk. *van willige Decreten &c.* XIII. Deel. 397

Voorts gezien het geproduceerde, ende ge-
let op alles wat heeft mogen bewegen, doende,
regt, geoordeelt ende gewesen, gelijk sy doen,
by desen :

Dat eerst ende voor al van de voorz. somme,
sal werden afgetrokken een somme van &c.
voor het regt van den Secretaris, voor 't schry-
ven van de Proclamatien, aantekenen van de
Crediteuren, het regt van den Schout, Schepe-
nen ende Secretaris voor 't extenderen van dit,
jegenwoordig Vonnis, ende distribueren van de
toegeschatte penningen, volgens specificatie. *

Ende dat daar aan fullen volgen,

A. Collecteur van de Verpondingen ende
Mergen-gelden, met een somme van &c. over
Verponding ende Mergen-gelt de annis &c.

Daar aan B. met een somme van &c. over,
verdient salaris ende onkosten van de *Executie*,
volgens specificatie.

Daar aan C. met een somme van &c. mede,
over verdient salaris van &c. volgens specificatie.

Daar aan D. met een somme van &c. guldens
Capitaal, ende drie Jaar verloop van Intrest, be-
dragende t'samen in 't geheel de somme van &c.,
speciaalijk gehypothequeert op 't verkofte Huys,
ende Erve, volgens Schout ende Schepenen,
bezegelden Brieff in dato den &c.

* Het regt van den Secretaris is gemeenlijk twee stuyv. van yder
pond Vlaams, boven het schryven van de Proclamatien. Ende het
Schad-gelt van Schout en Schepenen gemeenlijk een ten hondert.

„ Ende in de refterende fomme van &c. E. in
 „ minderinge † van een fomme van &c. metten
 „ verloopen Intrest van dien.

„ Gereferveert fijn verder Actie te institueren
 „ daar ende fulx hy te rade werden fal.

„ Aldus gedaan , gearrefteert , ende doen pu-
 „ bliceren by Schepenen van &c. Actum den &c.

† Anders indien de Bezelgheden ende Notariale Obligatien kun-
 nen betaalt werden, ende yets voor de Concurrenten ende loopende
 fchulden komt over te fchieren , werden alle de felve op een lijt ge-
 felt, ende het overschot onder de felve pond ponds gelijk verdeelt,
 ende verklaart wat yder van elke gulden fijner achterwefen fal mogen
 trekken. Aldus: *Ende in de refterende fomme van &c. de aange-
 kende loopende fchuld-cyfferen .*

A. met een fomme van &c. fpruytende ter faake van &c.

B. met een fomme van &c.

C. met een fomme van &c.

Ende dat elx naar aandeel van haar geeffte pond ponds gelijk ge-
 reekent, jegens N. N. ftuyvers op yder gulden.

HET VYFDE BOUK.

Handelende van het Ampt

der Deurwaarders ende Gerechts-Boden.

HET I. DEEL.

Van het Ampt der Deur-waarders ende
 Geregt-Boden in 't gemeen.

rage: *wat zijn Deurwaarders?*

Antw. Die gene de welke de Reg-
 ters ende Vierfcharen ten dienst zijn :
 alfoo genomt om dat fy gelijk als de
 deur

deur van de Regt-bank waar-nemen, ende den Dings-luyden wt ende in leyden, werden by ons onderscheyden in *Deurwaarders* ende *Gerechts-Boden*: daar van de *Deurwaarders* sijn die gene de welke de Hooge Vierscharen als het Hoff ende den Hoogen Raad bedienen: daar onder zijn twee eerste *Deurwaarders*, de welke aan het Hoff haar vaste plaats houden, de Raad-kamer waar nemen, ende alle Exploicten in den Haag ende Haag-Ambagt vallende, met wtsluytinge van andere, bedienen moeten, de andere ónthouden haar in de Steden, op welkers nominatie sy zijn aangenomen, dogh mogen over al buyten den Haagh ende Haagh-Ambagt de bevelen van het Hoff uytvoeren.

Gerechts-Boden zijndie gene de welke in de Steden ende Dorpen de Vierschaar waar-nemen, ende alle weten, dag-vaardingen ende wtwinningen binnen haar bedrijf doen ende te werk leggen.

Vrag. *Waar in bestaat voornamentlijk haar Ampt ende bediening?*

Antw. In alles te doen ende bootschappen wat van des Regters ende Vierschaars dienst is, ende bysonderlijk:

I. Alle Weten ende Dagingen te doen, ende den Dings-luyden aan te seggen, ende

II. Alle Bevelen, Vonnissen, Gewijsden van den Regter wt te voeren, ende te werk te leggen. *l. 1. Cod. de Execut. & exact. l. 13. §. 2 Cod. de Judic.* Waar in haar-luyden volkomen geloovgege-

400 PRACTYK DER NOTARISSEN.
gegeven werd, in al het geen sy daar in ampt-
halven verklaren gedaan te hebben, ende wat
haar daar inne weder-vaart. *l. 5. Cod. de Exact. &
Tributorib.*

Vrag. *wat behoort tot het doen van hare Exploicten
ende uitvoeringen;*

Antw. I. De Deurwaarders van den Hove en
moghen geen Exploict doen, of moeten haar
Deurwaarders stok in de hand hebben, het welk
is een beflagen stoxken, daar het Waapen van
de Hooge Overigheid op gesneden staat, 't welk
sy den Luyden tot een teyken van haren last moe-
ten toonen, op arbitrale Correctie, volghens
*Placcaat van den 5. July 1531. Sie de Instruict. van
den Hove, art. 99.* Daarom sy-luyden ook Sar-
geanten van wapenen werden genomt, daar toe de
Geregts-Boden een doorne stoxken met wtfteken-
de takken, tot een teyken van hare qualiteit en-
de dienst gebruyken, daarom sy meerendeels ge-
nomt worden *Bodens met de Roede.*

II. Alke Dagingen ende Bevelen moeten by
haar op 't versouk van partijen, aanstonds ende
sonder vertrek werden te werk geleid, naar for-
me ende inhouden van de schriftelijke last op haar
verleent, aan den persoon daar op deselve houd,
of by gebreeke van dien, t'sijner woon-stede,
ende by weygeringe, ofte oppositie tegen de sel-
ve bevelen, fullen sy den weygerde Opposan-
ten een redelijken dag van Regten leggen voor
het Hoff, jegens partijen in Holland woonen-
de, ten minsten 14 dagen, ende in Zeeland drie
wecken

V. Bouk. *Commissien der Deurwaarders*. II. Deel. 401
weeken te vooren, t'elkens op een maandagh:
maar in de Steden ende ten platten Lande, drie
dagen voor den ordinaris Regt-dagh. Sie d'*Instructie*,
art. 91. Ampliat. art. 9. Van den Hoogen Raad
art. 105. Ordonn. op 't stuck van de Justitie, art. 1
Damhoud. Prax. Civ. cap. 60. Merul. prax. lib. 4.
tit. 24. cap 14.

III. Sy moeten den Luyden voor-lesfen het
gene haar door de selve aangeseid ende bevolen
werd, ende daar van, soo sy des begeeren t'ha-
ren redelijken kosten laten Copije ende afschrift,
ende daar onder stellen haar korte Relatie ende
weder-varen. Sie d'*Instruct. van den Hove, art. 99.*
Ampliat. van d'Instruct. art. 8.

IV. Het Exploict gedaan zijnde, moeten sy
in 't lange by geschrifte stellen, ende over schry-
ven 't gene sy gedaan sullen hebben, verklaren-
de den dag wanneer, of sy 't gedaan hebben aan
de persoon selv, of tot sijnder woon-stede, in
wiens tegenwoordigheid, wie sy gesproken, er-
de wat haar tot antwoord is gegeven. Sie de *In-*
struct. van den Hove van Holland, art. 97.

HET II. DEEL.

Van de Commissien ende Exploicten der
Deurwaarders van den Hove in 't byson-
der, ende eerst van Rauw-actie.

Vrag: waar in bestaan de Exploicten van de Deur-
waarders?

Cc

Antw.

Antw. In gemeene Insinuatiën , ofte bevelen van den Hove , ofte in volkomen dagvaardingen.

Vrag. welke zijn de gemeene Insinuatiën ende bevelen van den Hove , ende hoedanig werden de selve te werk geleid?

Antw. Zijn alle aanseggingen , ofte Ordonnantien van den Hove tot voorbereyding , ofte tusfen-val van een Proces , als zijn meerendeel alle Appointementen , om *alvorens te disponeren* , ofte Mandament van dagvaardinge te verleenen , te *Compareeren voor Commissarissen* , ofte *alvorens te disponeren* , zy desen gestelt in handen van *Ec.* ofte *sy daar op behoort N. N.* ende werd het selve geordonneert by Appointement , ende korte aantekening ; op de kant van 't gedaane versouk , by een *Secretaris* van den Hove onderteekent , sonder verder bevel , ofte autorisatie , aan , ofte op een *Deurwaarder*. Het welk verleent zijnde , een *Deurwaarder* in handen werd gesteld , de welke 't selve den partijen insinueert , ende daar van kennisse doet , ende daar van Copije laat , ende van sijn doen ende weder-varen een korte Relatie maakt , om by het selve Appointement gevougt te werden.

Vrag. Hoedanig geschieden de volkomen Dagvaardingen voor den Hove ?

Antw. By Mandament , dat sijn opene Brieven , ende schriftelijk bevel op een *Deurwaarder* , op den naam van den *President* ende *Raaden* , den aanlegger op sijn versouk verleent , by den *Griffier* ofte

V. Bouk. *Van Commissien, &c.* II. Deel. 403
ofte by een van de *Secretarissen* van den Hove ge-
teykent, ende by den *Prasident* bezegelt. Sie de
Instruct. van den Hove, art. 37.

Vrag. *Hoe veelerhande Mandamenten zijnder?*

Antw. Andre voor het Hoff, andre voor den
Hoogen Raad.

Vrag. *welke werden gemeenlijk by het Hoff Pro-
vinciaal verleent?*

Antw. Andre Civile, andre Criminele, Civile
zijn wederom veelerhande, dogh werden wel
meest gebragt tot de volgende soorten, als *Rauw-
Actie, Mandament van Debitis, Arrest, Poënaal
om Actie te institueren, Mandament van Industrie,
ofte Brieven van Atterminatie, Appel, Reformatie,
ende Reductie.*

Vrag. *welke werden bysonderlijk by den Hoogen
Raade verleent?*

Antw. *Immissie van Possessie, ende Maintenu,
Complaincte, Brieven van Cessie, Beneficien van In-
ventaris, Revisie, &c.*

Vrag. *wat zijn Rauw-Actie?*

Antw. Allerhande saaken daar by den een van
den ander yets eyft, ende daarom ter eerster aan-
legte Hoov mag komen.

Vrag. *Hoedanig luyd het Mandament ende Com-
missie van Rauw Actie?*

Antw. Het selve bestaat I. in aanspraak ende
korte inleydinge tot den *Deurwaarder*, Aldus:
*Den Prasident ende Raaden over Holland, Zeeland ende
de Vriesland, ende eersten gesworen Exploictier hier op
versogt, Salut &c.*

II. In een verhaal van het te kennen geven ende gedaane verfouk, aldus: *Alfoo A. woonende tot &c. ons vertoont heeft hoe dat &c. alfoo hy feyd, verfoukende daaromme onse provisie.*

III. Commissie ende bevel op den Deurwaarder, aldus: *Soo ist dat wy u Committeren mit desen te trekken aan de persoon, ofte ter woon-stede van N. N. ende den selven van wegen de Hooge Overigheid te bevelen, &c. ende in cas van Oppositie, sy den Opposant, of Opposanten dag beteekent om te Compareren, of Gemagrigt te seinden voor desen Hove, om te seggen de redenen van dien, ende te aanhooren sodanigen Eys ende Conclusie, mitsgaders verfouk van provisie, (daar de selve plaats heeft) als den voornomde A. tot voorsz. saake sal willen doen ende nemen, daar jegens te antwoorden, ende voort te procederen als naar Reghten, latende Copije volgens de Instructie, ende Relateert ons wy weder-vaaren, &c. Welke Commissien veelerhande zijn, na dat de Versouken leggen.*

Vrag. *wat staat daar wt in 't gemeen aan te merken ende waar te nemen;*

Antw. I. Dat sodanig Mandament verkregen zijnde, door een van de Deurwaarders van den Hove moet werden geexploiteert, bestaande daar in: dat hy 't selve den Luyden, soo sy te vinden zijn, of anders, ymand van het huysgesin, of gebuyren, hebbende de Jaaren van discretie, naar het trekken van sijn stok, voorleest ende daar van Copije laat, gelijk mede van het gene daar op de Provisie van Namptissement op werd

V. Bouk. *Commissien der Deurwaarders*. II. Deel. 405
werd gefundeert , indien den Gedaagde mede
op 't versouk van Namptissement is gedagvaart ,
de welke andersins , ten dage dienende , desel-
de Copije magh versouken , ende daar op dagh
magh nemen.

II. Dat gy , volgens sijnen last bevel gedaan
hebbende , den Opposant ende tegens den wel-
ken het Mandament houd , een seekren dag van
Regten leyd , in Holland ten minsten 14 dagen,
ende in Zeeland drie weeken naar het doen van
't Exploict , welken dag hy benevens korte Rela-
tie , agter de Copije van het Mandament moet
stellen , aldus : *wigegeven voor Copije , ende te werk
geleid naar sijn forme ende innehouden , daar van den
dag sal dienen op &c. desen &c. By my N. N.*

III. Dat hy van het doen van sijn Exploict
ende van sijn weder-varen , schriftelijke Relatie
moet doen , aldus : *wt kragte van uwer mijn Ed.
Heeren Mandament van Raad-Actie , van date den
&c. aan de marge van de welke dese mijne Relatie ge-
hegt is , heb ik N. N. Deurwaarder , ende Exploictier
van den Hove van Holland , ten versouke van N. Sup-
pliant , my op den &c. gevonden binnen der Stede van
N. ter woon-stede , ende aan de persoon van N. en-
de hem van wegen de Hooge Overigheid , bevolen den
Suppliant te voldoen de geeyste somme van N. (ofte
foo hy niet t'huys en is , aldus : Doende vermits
absentie van den selven N. mijn Exploict aan N. hem
van wegen &c.) bevelende &c. ende te betalen de kosten
hier omme gedaan , ende in cas van Oppositie hebbe den
selven van wegen als boven gedagvaart te Compareren ,*

ofte Gemagticht te feinden op den &c. voor mijne Ed. Heeren den Prefident ende Raden van den Hove van Holland in den Hage, omme te seggen de redenen van dien, ende te aanhooren foodanigen Eysende Conclufie als den Suppliant ter voorfchreve faake fal willen doen ende nemen, daar jegens te antwoorden, ende voorts te procederen als naar Regten, ofie (indien 't Obligatie is, of ander befcheid) te kennen, ofte ontkennen de Obligatie, ofte Schuld-brief in het Mandament gevoert, ende te verantwoorden op 't verfouk van Namp-tiffement, ende voorts te procederen als naar Regten, heb den Gedaagde geleverd Copije foa van den Mandamente van de Obligatie, Schuld-brief &c. waar op hy my tot antwoort gaf &c. Actum ut supra, by my N. Sic de Instructie van den Hove, art. 197. Ampliatie van d'Instructie, art. 8. Merul. Prax. Civil. lib. 3. tit. 25. cap. 1.

HET III. DEEL.

Van Mandament van Debitis, ende het Exploïteren van dien.

Vrag: *wat is een Mandament van Debitis?*

Antw. Daar by dat yemand doende neering, koopmanfchap, ofte andre faaken, ofte der felver Weduwen ende Erygenamen aan verfcheyde perfoon wt gelijke faaken ten agteren zijnde, tot vermyding van de onkosten van de menigvuldige provifien tegens yder van hun in 't byfonder, verfoukt een generaal Mandament jegens alle de felve,

Vrag.

Vrag. Hoedanigh houd de Commissie van soodanig Mandament?

Antw. Aldus: Den Praesident ende Raaden &c. Alsoo &c. Soo ist, dat wy u Committeren mits desen te trekken aan de persoonen, ofte ter woon-stede van alle des Suppliant's Debiteurs in Holland ende west-Vrieland woonende, ter eerster Instantie voor desen Hove Convenibel zijnde, waar van den Suppliant u de naamen met de sommen van sijn agterwesen schriftelijk overleveren sal, ende hen-luyden, ofte by het afsterven van eenige der selver, haar-luyder weduwen, Kinderen ende Ervgenamen, ofte Voogden van dien, van weghen de Hooge Overigheid, belast ende beveelt den Suppliant van sijn agterwesen voor date van desen verschenen te Contenteren met de kosten hier om gedaan. Ende in cas van Oppositie, dagvaard d'Oppasant te Compareren, of Gemagtigt te seynden, i'eenen sekeren bequamen dage voor desen Hove, ofte voor de Heeren Commissarissen ter Decisie van de kleyne saaken geordonneert respectivelijk, om te seggen de redenen van dien, te kennen, ofte ontkennen heurluyder respectieve Brieven van Verbande, ofte Copije Authentijq van de selve, des Suppliant's Register, of Extract Authentijq van dien te sien sterken by Eede, te verantwoorden op 't versouk van Namptissement, ende voorts te procederen als naar Regten, Ons relaterende u weder-varen. Daar by plag gevougd te werden de Clausule van Edicte, jegens die gene de welke haar onthouden op vyandlijke ende onveylige plaatfen, aldus: Ende alsoo eenige vandes Suppliant's Debiteurs hen onthouden ter plaatse daar den Vyand dagbelijx

408 PRACTYK DER NOTARISSSEN.
grasseert, soo doet uw Exploict en haar-luyden reguard
by Edicte, ter naaster plaarse haarder Residentie, daar
den Vyand niet en grasseert, ende gy verskert kund ko-
men, wfnuurende hem 't selve by u besloten Missive met
Copije van de Documenten, daar tot den Suppliant sal
willen ageeren, ten eynde sy gene Ignorantie en mogen
pratenderen. Onsrelaterende &c.

Vrag. wat staat in dese Mandamenten bysonderlijk
buyten andre gemeene Raaw-Actie aante merken?

Antw. Dat den Deurwaarder wt kragt van dien,
mag dagvaarden alle die gene die hem by den
Suppliant by geschrifte werden opgegeven, en-
de daar toe hy van den selve werd geauthoriseert,
met onderscheid van schuld, het zy dat de selve
spruyt wt Schuld-brieven, Obligatien, Hand-
schriften, Registers, ofte anders, daar op hy in
het Exploicteren elx sonderling te letten heeft.

Vrag. Hoedanigh werd soodanige Authorisatie in-
gesteld?

Antw. Aldus: ik N. woonende tot &c. autori-
sere by desen N. Deurwaarder van den Hove van Hol-
land, om i' mijnen versouke, wt kragtie van seker
Mandament van Debitis, by my van den Hove van
Holland geimpetreert in date den &c. te dagvaarden de
nabeschreve personen, woonende &c. voor de sommen
daar inne begrepen, volgens Obligatie, Hand-
schrift, ofte het Register daar van zijnde &c. Ten Oirconden desen
geteykent &c. Van welke Obligatien, Hand-
schriften, Registers, &c. hem mede Copijen moeten
worden ter hande gestelt, om benevens sijn Ex-
ploict aan de Gedaagdens te werden behandigt.

Vrag.

Vrag. Moeten alle ende een yder van de Schuldenaren te gelijk ende jegens een ende den selfen dag verdaagd werden?

Antw. Wt kragte van foodanige Mandament, mag men doen dagvaarden wie datmen wil, ende wanneer datmen wil, geduyrende een geheel Jaar lang, maar t'eynde het Jaar, na dat die verkregen zijn, komen de selve te vervallen, ende mogen ook niet gebruykt werden tot schulden naar date van het verkrygen van de selve gemaakt, of vervallen. Sie de Papegay, pag. 74.

Vrag. Hoedanig moet het Exploict van de Mandamenten van Debitis werden gedaan?

Antw. Op gelijke wijze als een Mandament van Rauw-Actie, aan yder der opgegeven perfoonen in 't bysonder, aan de welke elk een Copije en afschrift van het Mandament moet leveren, benevens Copije van 't gene daar de provisie sal werden gefundeert, soo daar eenighe plaats heeft, daar van hy ook in sijn Relatie vermaan moet maaken, met dusdanig onderscheid, dat indien het beneden de twee hondert gulden is, hy de dagvaardinge moet doen voor Commissarissen van kleyne saken, indien het Obligatie, of ander bescheid is, hy moet dagvaarden tot kennen, ofte ontkennen, &c. ende soo de schuld spruyt wt Register, de daghvardinge moet geschieden om het Register van den Suppliant, ofte Extract Authentijq van dien te sien sterken by Eede, &c.

HET IV. DEEL.

Van Mandamenten van Arrest.

Vrag: *wat is Arrest?*

Antw. Is een aanhoudinge, ofte besettinge op yemands perfoon, of goed.

Vrag. *Hoe veelerhande is deselve?*

Antw. Andre de welke wt noodsaak ende verdagtheid van voor-vlugt, ofte onmagt werd aangeleid, hoedanig de *Mandamenten van Arrest* by den Hove werden verleent. Andre de welke alleen werden aangeleid om een Buyte-man ter plaatse daarmen hem vind aan dien Regter bankvast te maken, volgens den Regel: *Arrest fundeert Jurisdictie*, sulx meerendeels in de Steden plaats heeft.

Vrag. *Hoedanig geschied het by Mandament van den Hove?*

Antw. Op het versouk ende te kennen geven van den schuld eyffer.

Vrag. *wat houden soodanige Mandamenten in, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Andre zijn de welke verleent werden op ymands goed, onder hem, of onder een ander berustende, met daadelijke aanhoudinghe, ofte andere met enkel bevel van niet te reppen, ofte roeren, ofte ook wel by verzegeling ende *Panaal*, of op ymands perfoon ende goed beyde. Wederom andre de welke slegtelyk werden verleent, Andre by *Panaal* van de gearresteerde

goc.

goederen niet te reppen, ofte roeren, voor ende al-er den Suppliant van sijn agterwefen sal zijn voldaan, by ordinaris *Pœnaal* jegens die gene de welke haar onder de Jurisdictie van den Hove onthouden, ofte met de *Clausule* van Edicte, Authorisatie ende Insinuatie jegens die gene die haar buyten het Regts-gebied van den Hove onthouden.

Vrag. *Hoedanigh werden de Mandamenten van Arrest op ymands goed met dadelijke aanhoudinge ingestelt?*

Antw. Aldus: Den Præsident &c. Also &c., Soo ist dat wy u Committeren mits desen te trekken ter plaatse daar 't van nooden wesen sal, ende aldaar van wegen de Hooge Overigheid, by uw roupende den Officier van de plaats, ist noot, stellen ende houden in Arreste ende bewaarder-hand de voorsz. Huysinge ende Erve, staande ende gelegen &c. toekomende den voorsz. N. mitsgaders sijne andre goederen die gy sult weten te bekomen, om daar in te blijven ter tijd ende wijlen toe hy den Suppliant van sijn voorsz. agterwefen sal hebben voldaan, of anders 't Gewijsde van desen Hove soufisantelijk sal hebben gecaveert. Ofte aldus: „

Soo ist, dat wy uw Comitteren te nemen, ende houden in Arrest de Vrughten ende Bessen, die gy in ende op de Landen sult weten, te vinden, om &c.

Bevelende voorts den voornomde N. ende, allen andren 't selve Arrest te gehengen ende gedogen,

„dogen, sonder het selve eenigfins te violeren,
 „ende voorts den Suppliant van fijn agterwefen
 „te voldoen de kosten daaromme gedaan, ende
 „in cas van Oppositie het voorfz. Arrest stad-
 „houdende tot dat 't gene voorfz. is fal wesen
 „voldaan, of daar voor gefelt souffifante Cau-
 „tie, dagvaart d'Oppofant, of Oppofanten te
 „Compareren, of Gemagtigt te feynden t'eenen
 „bequamen dage voor ons alhier in den Hage,
 „om te seggen de redenen van dien, te kennen,
 „ofte ontkennen, de voorfz. Obligatie, ofte
 „Huyr-Cedulle te verantwoorden, op 't verfouk
 „van Namptiffement, ende voorts te procede-
 „ren als naar Regten, laat Copije, &c.

Vrag. *wat staat daar in byzonderlijk aan te merken,
 byten het geen van gemeene Raad-Actie is gefeid?*

Antw. I. Dat den *Deurwaarder* het gearreftere-
 de goed moet verfeekeren, ende in bewaarder-
 hand ftellen, daar toe hem den *Baljuw*, ofte *Schout*
 van de plaats, des van noode, behulpfamig wesen
 moet. Sie de *Instruct. van den Hove*, art. 13.

II Dat alle Arreften onder *Cautie*, ende *Borg-*
togt voor 't *Gewijfde*, of ten minften tot de waar-
 de van de gearrefterde goederen ontflagen moe-
 ten werden. *arg. l. 8. §. 7. ff. de fide jussorib. l. 1. §.*
si quis ff. Ut legat. seu fideicommissi. nom. cav. l. 4. ff.
de Ufur. Dogh daar van fijn in fommige Steden
 byfondere Keuren ende *Costuymen*, als *breeder*
 te sien is in de aanteekeningen op het *Tract.* van
Petr. Peccius van Beseitewende Hand-opleggen, het
 45. deel, num. 7.

III. Dat

III. Dat een derde onder wien eenige penningen, ofte goederen van een ander werden gearresteert, moet gelast werden het selve Arrest te gehengen ende gedogen.

IV. Dat het Arrest gedaan zijnde, daar op dagvaardinge moet volgen, so wel aan den Schuldenaar, als die gene onder wien de selve goederen, ofte penningen werden gearresteert, om 't selve te geheugen ende gedogen, ende 't selve te sien verklaren verbonden ende executabel.

Vrag. *wanneer ende hoedanig geschied Arrest op goederen sonder dadelijke aanhoudinge, by enkel bevel, ofte Pœnaal?*

Antw. Soo wanneer het Arrest alleenlijk geschied om het Regts-gebied te funderen, ofte datter geen sorg en is dat het goed wt den Arreste sal werden ontdragen, gelijk meerendeels in de Steden, daar de Arresten veeltijts alleen geschieden om het Regts-gebied van den Reger vast te maken, ende in 't verder ook tegens het violeren van gedane Arresten, bysondre boeten zijn gestelt, werd maar alleen enkel Arrest gedaan, met bevel om de gearresteerte goeden niet te reppen, ofte roeren, voor ende al eer den schuld-eysser van sijn agterwesen sal zijn voldaan, dog, werd voor den Hove van Holland, daar geene eygentlijke boeten jegens het te buyten gaan van de gedane Arresten gestelt zijn, meest gedaan by Pœnaal, aldus:

Soo ist dat wy u by desen Committeren te trekken, &c. ende aldaar in Arrest te nemen, ende stellen alle
alsulke

alsulke goederen als ghy sult vinden in den Boedel ende sterf-huyse van zal. &c. ende de voornomde N. N. ende allen anderen (des nood) belast ende bevolen sy 't selve Arrest te gehengen ende te gedogen, mitsgaders op groote peyne tegens de Hooge Overigheid te verbeuren, geinterdicert ende verboden werd de selve goederen te schiften, scheyden, ofte deylen, veel min te verkoopen . vervremden , ofte belasten , voor ende al-eer den Suppliant van sijn voorsz. agterwesen sal zyn voldaan, ende te betalen de kosten hier omme gedaan, ende in cas van Oppositie, het voorsz. Arrest ende Interdictie Ponaal stadhoudende, tot dat anders by den Hove sal werden geordonneert, ende Cautie voor 't Gewijsde sal zyn gestelt, daer vaard den Opposant, of Opposanten, &c. Van welke Ponaale Clausule, hoe de selve werd te werk geleid, in 't volgende Deel breder werd verhandelt.

Vrag. wanner is het van nooden, dat de goederen werden bezegelt ende opgesloten?

Antw. Soo wanneer onder meer Erygenamen quæstie valt over het maken van Staat ende Inventaris, Schiftinge, Scheydinge, ende sy-luyden malkanderen niet en betrouwen: in welken gevalle wel werd verfoght Authorisatie op den Deurwaarder van de selve goederen, middelerwijlen onder Inventaris in Kasse, Kisten, ofte Kamers op te sluyten, ende te verzegelen.

Vrag. Hoedanig moet een Mandament van Arrest op goederen te werk geleid werden?

Antw. Den Deurwaarder moet volgens de instructie, art. 176. ende nader Ordonnant. van den

7. *January* 1577. in de tegenwoordigheid van twee Schepenen van de plaats, verklaringe doen, dat hy wt kragt van seker Mandament van Arrest vanden Hove van Holland, van date den &c. in Arrest neemt, ende in handen van de Hooge Overigheid stelt, &c. ende maakt daar van Acte van onroerende goederen, aldus:

Op huyden &c. heb ik N. Deurwaarder van den Hove van Holland, wt kragte van seker Mandament van Arrest vanden voorsz. Hove, in date den &c. ten versouke van N. ende ter praesentie van N. N. Schepenen der Stede &c. van wegen de Hooge Overigheid in Arrest genomen, ende in des Hooge Overigheds handen gestelt seekre Huysinge ende Erve, &c. toebehoorende N. om daar in te blyven ter tyden ende wylen toe hy den voorsz. N. van sijn agterweten voldaan, of anders, voor't Gewijsde van desen Hove souffisante Cautie sal hebben gestelt. Ten oirkonden desen by de voornomde Schepenen benevens my onderteekent. Van roerende goederen, aldus:

Wt kragte van seker Mandament van Arrest vanden Hove van Holland in date den gepetreeert by N. N. Suppliant, heb ik N. gesworen Exploictier van den voorsz. Hove, ten versouke van den voorsz. N. wt ten name ende van wegen de Hooge Overigheid, ter praesentie van N. N. Schepenen der Stede van &c. in Arreste genomen ende in handen van de Hooge Overigheid gestelt de goederen hier naar gespecificeert,

416 PRACTYK DER NOTARISSEN.

„cificert, toebehorende N. woonende tot &c:
„om daar in te blyven ter tijd ende wylen tot den
„Suppliant van sijn agter wesen, in den Manda-
„mente geroert, sal zijn voldaan, ofte anders
„voor 't Gewijsde van den Hove, souffisantelijk
„sal gecaveert: als,

„ In 't Voor-Huis,
„ Een Eyken Kas met 4. Bundren, ende daar
„in bevonden &c.

In de Keuken,
„ Een Bedde met een Peuluwe, Deekens en-
„de Laakens, &c.

„ Op de Bove-kamer,
„ Een Eyken Tafel.
„ Schilderijen.
„ Stoelen, &c.

„ Aldus gearresteert ende gebefoigneert ten
„huysse van N. staande &c. alwaar de voorz. goe-
„deren gevonden zijn, ter praesentie van N. N.
„Schepenen der voorz. Stede, die desen met
„my &c.

't Selve gedaan zijnde, staat in 't verder wtwer-
ken onderscheid te maaken offer Cautie gesteld
werd, of niet.

Vrag. *wat ende hoedanige Cautie ende seekerheid
werd daar toe vereyft?*

Ant. Tweederhande, voor't Gewijsde, ofte voor
de vervremdinge van de gearresteerde goedren.

Vrag. *Hoedanig werd de Cautie voor het Gewijsde
ingestelt, ende van wat kragt is de selve?*

Antw. De selve werd aldus ingestelt:

Ik N. woonende tot N. kenne ende verclare „
 mijn selven te stellen tot Borg voor het Gewijs- „
 de van den Hove van Holland, voor N. beroe- „
 rende de somme van &c. de welke N. præten- „
 deert aan de voorfz. N. ten agteren te wesen, „
 mitfgaders voor de kosten daaromme gedaan, „
 ofte als nog te doen, alles in conformité van „
 den Mandamente van Arrest, en Rauw-Actie „
 by hem op sijn te kennen geven, van den voorfz. „
 Hove geimpetreert, in date den &c. tot kragte „
 van 't welke by N. Deurwaarder van den „
 voorfz. Hove, in Arreste genomen waren see- „
 kre roerende goederen, van den voorfz. N. en „
 de dit alles onvermindert de geregtigheid van „
 den voorfz. N. verbindende tot voldoeninge „
 van 't gene voorfz is, mijn persoon ende alle „
 mijne goederen, ten bedwange ende Executie „
 van allen 's Heeren Regten ende Regteren, en „
 de specialijk den Hove van Holland. In ken- „
 nisse desen geteykent, in præsentie van de on- „
 dergesf. Getuygen.

Ende werden caar op de gearresteerde goede-
 ren wt den Arreste ontslagen, of geschied de
 Cautie voor het doen van het Arrest, soo werd
 geen Arrest gedaan, maar werd den Gedaagde
 alleen bevel gedaan van den Suppliant van sijn
 agterwesen te voldoen, breeder in 't Manda-
 ment geroert, met de kosten daarom gedaan, en-
 de in cas van Oppositie, werd hy gedagvaart voor
 den Hove jegens den &c. om te seggen de rede-
 nen van dien, &c. ende voorts volgens het Man-

dament, ende onder het Mandament werd de korte Relatie aldus gestelt :

wigegeven voor Copije, ende het Origineel van desen, naar dat by den voorz. N. Cautie gestelt was voor 't Gewijsde, te werk geleid, naar sijn forme ende inhouden, daar van den dag van Regten dienen sal voor mijne Ed. Heeren den Præsident ende Raden van den Hove van Holland in den Hage op den &c. eerst-komende. Actum &c.

Vrag. Hoedanig werd de Cautie voor de vervremdinge der gearresteerde goederen ingestelt, ende van wat kragt is de selve?

Antw. Aldus:

„ Ik N. woonende tot &c. Constitueer mijn selven by desen Borge voor de vervremdinge van „ alfulke goederen als N. Deurwaarder des Hoofs „ van Holland, ten verhouwe van N. wt kragte „ van seker Mandament van Arrest van den Hove „ van Holland, op huyden ter praesentie van „ N. N. Schepenen der Stede van &c. in Arreste „ genomen heeft, belovende de selve tot allen „ tijden wederom te restituieren, ofte doen restituieren in handen van den voorz. Deurwaarder, „ ofte N. of daar voor te betalen de somme van „ &c. waar voor de selve in Arrest genomen zijn, „ met de kosten daaromme gedaan. Verbindende „ tot voldoeninge van dien, mijn persoon ende „ goederen &c.

Welke Cautie gestelt zijnde, aldan de gearresteerde goederen werden gelaten ten huysse daar de selve zijn, ende werd voorts het Mandament

V. Bouk. *Mandamenten van Arrest.* IV. Deel. 419
dament naar zijn forme ende inhouden te werk
geleid, als vooren.

Vrag. Hoedanig werd het Mandament van Arrest voort te werk geleid, alffer geen Cautie gestelt en werd?

Antw. Het Arrest als vooren gedaan zijnde, werd daar op voort by den Deurwaarder aan den Gedaaghde bevel gedaan 't selve Arrest te gebengen ende gedogen, oppeyne van &c. ende voorts den Suppliant van zijn agterwesen, breder in het Mandament geroert, te voldoen, ende te betalen de kosten hier omme gedaan, ende in cas van Oppositie, &c. ende voort volgens den innehouden van 't selve Mandament, &c. Ende werden de gearresteerde goederen by hem verplaaft, ofte in bewaarder-hand gestelt.

Vrag. Hoedannig werd de Relatie van een gedaan Arrest ingestelt?

Antw. Alffer geen Cautie gestelt en is, aldus:

Wt kragte uwer mijn Ed. Heeren opene lea-,,
teren van Mandament van Arrest, in date den ,,
&c. aan de Marge van de welke dese mijne Re-,,
latie is gehegt, geimpetreert by N. heb ik N. ,,
Deurwaarder 's Hoofs van Holland, my ten ,,
versouke van den voornomde Suppliant op ,,
den &c. gevonden binnen der Stede van &c. ,,
ende aldaar ter praesentie van N. N. Schepenen ,,
der selver Stede, in Arrest genomen sekre N. N. ,,
ofte seekre Meuble goederen, toekomende ,,
N. volgens den Inventaris ende Acte van Ar- ,,
rest daar van gemaakt, hebbe daar naar op den ,,
&c. my gevonden aan den persoon van den ,,

„voorfsz. N. ende hem van wegghen de Hooge
 „Overigheid bevolen 't selve gedaan Arrest te
 „gehengen ende gedogen, ende voorts den Sup-
 „pliant van sijn agterwefen, breeder in het Man-
 „dament geroert, te voldoen, met de kosten
 „hier omme gedaan, ende in cas van Oppositie
 „'t voorfsz. Arrest stadhoudende, ter tijd ende
 „wijlen toe den Suppliant van sijn agterwefen
 „fal wesen voldaan, of anders, voor 't Gewijs-
 „de van den Hove Cautie als boven, gedagvaart
 „te Compareren, of Gemagtigt te seinden op
 „den &c. voor mijne Ed. Heeren den Præsident
 „ende Raden van den Hove van Holland, in
 „den Hage, omme &c. Als in Rauw Actie.

Indien datter eenighe penningen onder ye-
 mand anders werden gearresteert, moet den sel-
 ven mede gedagvaart werden om 't selve te ge-
 hengen ende gedogen, aldus:

„ Heb ik my gevonden binnen der Stede van
 „N. aan den persoon van N. ende onder den sel-
 „ven in Arrest, ende handen van de Hooge Ove-
 „righeid gestelt, foodanige somme van &c. als
 „van wegen N. onder hem berustende zijn, ende
 „den selven gelast ende bevolen 't selve Arrest te
 „gehengen ende gedogen, ende heb voorts my
 „gevonden ter plaatse van &c. aan den persoon
 „van N. ende hem mede gelast 't selve Arrest te
 „gehengen ende gedogen, ende den Suppliant
 „van sijn agterwefen te voldoen &c. ende in cas
 „van Oppositie, &c.

Indien

Indien datter Cautie voor 't Gewijsde is gestelt, voor het doen van 't Arrest:

Wt kragte van &c. heb ik my gevonden binnen der Stede van &c. aan den persoon van N., ende naar dat by den selven Cautie was gestelt, voor 't Gewijsde van den Hove, hebbe hem, van wegen de Hooge Overigheid bevolen, &c.,

Naar het doen van het Arrest aldus:

Heb ik my gevonden binnen der Steden van, &c. ende aldaar ter praesentie van N. N. Schepenen der selver Stede in Arrest genomen zijnde, seekre Meuble goederen, volgens Inventaris, ende Acte van Arrest daar vangemaakt, heb, daar naar op den &c. my gevonden aan den persoon van N. ende naar dat by den selven Cautie, was gestelt &c. „

Indien datter Cautie is gestelt voor de vervremding, aldus:

Wt kragte &c. heb ik my gevonden, &c. en, de aldaar ter praesentie van N. N. Schepenen, der selver Stede, in Arrest genomen hebbende, seekere Meuble goederen, toekomende N. volgens den Inventaris ende Acte van Arreste daar, vangemaakt, ende voor de vervremdinge der, selver N. woonende tot N. Borg geworden zijnde, heb daar naar op den &c. my gevonden aan, den persoon van N. ende hem van wegen de, Hooge Overigheid bevolen, &c. „

Vrag. *wat is de Clausule van Edicte, Authorisatie ende Insinuatie; ende waar toe diens de selve?*

Antw. So wanneer Arrest werd gedaan op het goed van iemand, dewelke buyten de Provintie, ende sulx buyten het Regts-gebied van den Hove woonagtig is, moet hy by *Edicte*, ende inroupen by klokke-geflag, op de wtterste Land-palen naast aan sijn onthoudinge gedaagt werden, met toefendinge van het gedaan Arrest, ende daar op gevolgde daginge, daar van de Claufule tot dien eynde in het Mandament begrepen, aldus luyd:

„ Ende alsoo den Gedaagde hem buyten de Jurisdictione van desen Hove onthoud, soo doet
 „ uw Exploict, aan sijn Facteurs, Procureurs,
 „ ofte Onderwinders van sijne goederen, indien
 „ hy hier te Lande eenige heeft, die 't selve Exploict willen aannemen, indien niet, by openbare Edicte op de wtterste palen deser Landen,
 „ naast gelegen de plaats sijner Residentie, ende hem 't selve Insinuerende by u besloten Missive,
 „ met Copije van desen, ende van de voorz. Obligatie, ofte Schuld-brief, &c. ten eynde
 „ hy gene Ignorantie en prætendere, welk Exploict by u also gedaan zijnde, wy houden sulden van alfulker waarden, als of het aan sijn persoon selvs gedaan waar, ons relaterende u wedervaren.

Vrag. Hoedanig moet het selve te werk geleid werde?

Antw. Eerst moet den Deurwaarder het Arrest doen in tegenwoordigheit van twee Schepenen van de Plaats, ende daar van maken Acte als vooren, het welk gedaan zijnde, moet hy naar voorgaande klok-geflag, het Mandament mit-

mitsgaders de Acte van het Stadhuis der Stede, de welke de Residentie van den Gedaagde aldernaast is, ter plaats daarmen gewoon is publicatie te doen, af-lezen, ende daar by verklaren dat hy dienvolgende den voornomde N. last ende beveelt het gedane Arrest te gehengen ende gedogen, sonder 't selve eenigfins te violeren, ende voorts den Suppliant van sijn agterwefen breder in 't Mandament geroert, te voldoen, mette kosten daaromme gedaan, ende in cas van Oppositie, ('t voorz. Arrest stadhoudende ter tijd ende wijlen toe den voorz. Suppliant voldaan, of anders voor 't Gewijsde van den Hove souffisante-lijk sal wesen gecaveert) dagvaart den voorz. N. te Compareren, ofte Gemagtigt te seynden voor mijn Ed. Heeren den Præsident ende Raden van den Hove van Holland, in den Hage op den &c. eerst komende, om te seggen de redenen van dien, te kennen, ofte ontkennen, &c. met dusdanigen ophef: *Men laat een yder weten dat ik N. N. Deurwaarder van den Hove van Holland, wt kragte van seker Mandament van Arrest, &c. ende dienvolgende den voornomden N. N. laste ende bevel &c.*

Ende onder het Mandament stelt hy de naarovolgende Acte van Exploit.

wtgegeven voor Copije, ende het principaal van desen naar sijn forme ende inhouden, van den Stadhuyse van N. naar voorgaande klok-geslag geexploicteert, waar van den Regtdag dienen sal voor mijne Heeren den Præsident ende Raaden van den Hove van Holland, in den Hage, op den &c. Actum &c.

Het welk gedaen zijnde, werd by hem Cope van het Mandament met de agter gestelde Relatie, benevens Cope vande Acte van Arrest, Item, Cope van 't gene daar op provisie wert gefundeert, gesloten in de naârvolgende Missive, ende den Gedaagde onder Recepisse van den Bode toegesonden.

Eersame, Voorstenige, seer Discrete :

„ Alsoo UL. U onthoudende zijt buyten het
 „ Regts-gebied van den Hove van Holland, ende
 „ dat ik niemand binnen den selven Lande heb
 „ kunnen vinden die het Exploit van desen van
 „ UL. wegen heeft willen aannemen, heb ik
 „ over sulx ten versouke van N. Impetrant van
 „ Mandament van Arrest, ende Rauw-Actie,
 „ naar dat by-my op den &c. wt kragte van 't sel-
 „ ve Mandament, ter praesentie van Schepenen
 „ van N. in Arrest genomen was, seekre uwe
 „ Huyfinge ende Erve, volgens d'Acte van Ar-
 „ rest daar van gemaakt, beyde hier in gesloten
 „ op den &c. U E. naar voorgaande Klokke-
 „ geslag van den Stadhuysse der Stede van &c.
 „ als wesende de wtterste palen van Holland,
 „ naast gelegen U E. Residentie, by openbare
 „ Edicte endewtroepinge van wegen de Hooge
 „ Overigheid bevolen het voorfz. Arrest te ge-
 „ hengen ende gedogen, sonder het selve eenig-
 „ sins te violeren, ende voorts den voorfz. N. van
 „ sijn agterwesen te voldoen, ende te betalen de
 „ kosten hier omme gedaan, ende in cas van Op-
 „ positie, het voorfz. gedane Arrest stadhouden-
 de

V. Bouk. *Mandamenten van Arrest.* IV. Deel. 425
 de ter tijd ende wijlen toe U E. den voornom- „
 de N. van zijn agterwefen sult hebben voldaan, „
 ofte anders voor 't Gewijsde van den voorz. „
 Hove souffisantelijk sal wesen gecaveert, heb „
 U E. van wegen als boven, gedagvaart te Com- „
 pareren, ofte Gemagtigt te seinden voor mijn „
 E. Heeren den Præsident ende Raden van den „
 voorz. Hove in den Hage, op den &c. omme „
 te seggen de redenen van dien, te verantwoor- „
 den, &c. ende voorts te præcederen als naar „
 Regten. Van alle 't gene voorz. is, heb ik „
 U E. by desen wel willen Insinueren, ten eyn- „
 de U E. dien-aangaande geen Ignorantie soude „
 mogen prætenderen.

Hier mede „
 Voorfienige, seer discrete, blijft den Heere „
 bevolen. Geschreven binnen &c. „
 UL. goeden Vriend „
 N. N. „

Vrag. *wat staat in het overseinden van bet selve
 verders waar te nemen?*

Antw. Dat 't selve geschiede door een ordina-
 ris Bode, ofte Schipper, onder Recepisse ende
 verklaringe, dat, ende wanneer de selve is be-
 stelt, aldus:

Ik N. gesworen Bode der Stede van N. ver- „
 klare by desen, dat ik op den &c. van N. Deur- „
 waarder 's Hoofs van Holland, ontfangen heb- „
 be seekre Missive houdende aan N. woonende „
 tot N. welke Missive by my op den &c. daar „
 aanvolgende t'synen huys is bestelt, ende ge- „

„ levert aan handen van N. die my tot antwoord
 „ gaf, &c. In kennisse der waarheid is desen ge-
 „ teykent op den &c.

Vrag. *Hoedanig werd alle 't selve by den Deurwaarder den Hove gevelaats?*

Ans. Aldus:

„ Wt kragte uwer Ed. Mogende Mandament
 „ van Arrest in date den &c. by N. woonende
 „ tot &c. van den Hove geimpreteert, aan de
 „ Marge van de welke dese mijne Relatie is ge-
 „ hegt, heb ik N. gesworen Exploictier van den
 „ voorz. Hove, ten versouke van den voornom-
 „ de Suppliant, my op den &c. gevonden bin-
 „ nen der Stede van &c. ende aldaar ter praesen-
 „ tie van N. N. Schepenen der selver Stede, van
 „ wegen de Hooge Overigheid in Arreste geno-
 „ men, ende in des Hooge Overigheids handen
 „ gestelt seekre Huysinge ende Erve, staande en-
 „ de gelegen binnen der voorz. Stede, belend
 „ &c. toekomende N. breeder blijkende by de
 „ Acte van Arrest, by de voorz. Schepenen on-
 „ derteykent, daar van zijnde. Heb my voorts
 „ op den &c. daar aanvolgende gevonden op
 „ den Stadhuyse der Stede van &c. ende aldaar,
 „ naar voorgaande klok-geflag, by openbare Edi-
 „ cte, ende wtroupinge, bevolen N. woonende
 „ tot &c. het voorz. Arrest te gehengen ende ge-
 „ dogen, sonder het selve eenigins te violeren, en
 „ voorts den Suppliant van sijn agterwesen in den
 „ voorz. Mandamenten geroerd, te voldoen,
 „ met de kosten daaromme gedaan, het voorz.

Arrest

Arrest stadhoudende tot den Suppliant van'tsel- „
 ve sijn agterwefen sal zijn voldaan, ofte andersins „
 voor Gewijsde van den Hove souffisantelijk sal „
 wesen gecaveert, hebbe den voorfz. N. van we- „
 gen als boven, gedagvaart te Compareren, „
 ofte Gemagtigt te seynden voor mijne Heeren „
 den Præsident ende Raden van den Hove van „
 Holland, in den Hage op den &c. omme te seg- „
 gen de redenen van dien, te kennen, ofte ont- „
 kennen, ende te verantwoorden &c. van alle „
 't gene voorfz. is, heb ik den voorfz. N. by mij- „
 ne Missive geïnfinueert, ende daar benevens „
 overgesonden Cotype van het Mandament, Obli- „
 gatie, ende van mijn Exploict, Ed. Mog. Hee- „
 ren alle 't gene voorfz. is, Relatere ik te wesen „
 mijn wedervaren. Actum &c. „

By my N. N. „

Vrag. Hoedanigh houden de Mandamenten van Arrest op persoon ende goet, ende wat staat daar in aan te merken?

Ant. Deseelve hebben plaats jegens een Schulde- naar die van voor-vlugt, ofte opentlijke insolventie en onmagt verdagt is: alleen met dese Clausule.

Den Præsident ende Raden &c. Also &c. Soo ist dat wy u committeren ende authoriseren, van weghen de Hooge Overigheid, te nemen in Arrest ende bewaarderhand, de persoon van N. ende sijne goederen die ghy sult weten te vinden, ende voorts alles als in Arrest op goederen.

Vrag. wat staat den Deurwaarder in de Mitwerking van dien waay te nemen?

Antw.

Antw. Den persoon soo hy te bekomen is in Arrest ende apprehensie te nemen, ende den selven in den Hage over te brengen, ende aldaar in een Herberge, of anders, op de Voorpoorte van den Hove te doen versekeren, ende bewaaren, voorts sijne goederen die te vinden zijn in Arrest te nemen, ende te doen versekeren, op gelijker-wijse hier vooren is geseit, tot dat het agterwefen sal zijn voldaan, ofte behoorlijk sal zijngcaveert, daar op mede in cas van Oppositie, het Arrest stadhoudende als vooren, dagh van Regten werd geleid, ende van het wederbaren den Hove gerelateert, op gelijke wyse als hier vooren is aangewesen, alleen daar by vougende, dat hy den persoon van N. alsoo heeft verseekert ende voorts &c. welken aangaande in de Practijk te letten staat, dat vermits de Steden meerendeels Voor-regt ende Hand-vest hebben, dat over saken van hare Burgers, ofte Ingesetenen, niemant anders de kennis hebben mag dan Schepenen aldaar, ende dat andersins hare Jurisdicctie met foodanighe Arresten soude kunnen werden verkort, 't selve geschiede naar voorgaande kennisse van de selve, of ten minsten van den Officier.

Vrag. welke Borgtogte is tot de ontslaginge van foodanig Arrest van nooden?

Antw. Die alleen in persoon gearresteert is, om het Regts-gebied van den Hove vast te maken, soude mogen volstaan met *Cautis de judicio sisti*, dat is, van t'allen tijden in Regten te sullen doen

V. Bouk. *Mandamenten om Actie*. V. Deel. 429
doen verschijnen, het welk van foodanige kragt
is, dat by gebreke van dien, den Borg metter
daad Borg word voor 't Gewijsde daar op den ge-
arresteerden moet ontslaghen werden, sulx te
regt werd aangemerkt by Pecc. van *Besetten ende
Hand-opleggen*. het 45. deel, num. 7. maar beset-
tinge op persoonen ende goederen, mogen niet
anders ontslagen werden als onder Cautie voor
't Gewijsde. Sie de aantekening op Pecc. van *Be-
setten ende Hand-opleggen*, het 45. deel, num. 7. op
't eynde. Sie verder van dese materie in het Rooms-
Holl.-Regt, het v. bouk, het VII. deel. Merul. *prax.*
Civ. lib. 4. tit. 2. cap. 25.

H E T V. D E E L.

Van Mandamenten om Actie geïnsti- tueert te hebben.

VRage: *wat is een Mandament om Actie geïnsti-
tueert te hebben?*

Antw. Daar by ymand wt oorzaak van yets dat
hy tot nadeel van den Versouker te onregt voor
geeft, gelast werd sijn Actie, so hy eenige heeft,
ten lasten van den Suppliant, ofte Versouker, bin-
nen seekren korten tijd te moeten institueren, of
dat by faulte van dien, hem een eeuwig stilswij-
gen sal werden opgeleid.

Vrag. *Hoedanigh werd deselve versogt ende aan-
geleid?*

Antw. Tweederhande, affirmative, ofte ne-
gative, dat is, om binnen seekren korten tijd sijn
Actie

Actie ende Regt te moeten inbrengen, op ver-
steeken, of dat hy verklaart sal werden ter sake
van &c. geen Regt nog Actie te hebben.

Vrag. *Hoedanigh werden de Mandamenten, ofte
Commissien om Actie geinstitueert te hebben, ingestelt?*

Antw. De Mandamenten om Actie geinsti-
tueert te hebben, luyden aldus:

„ Den Præfident ende Raden &c. Alfoo &c.
„ Soo ist dat wy uw Committeren mits desen
„ aan de persoon, ofte ter woon-stede van N.
„ ende den selve, mitsgaaders C. sijnen Soon,
„ van wegen de Hooge Overigheid beveelt des
„ Suppliants Dogter te beletten met een ander
„ te trouwen, ofte haar Huwelijksgebeden te
„ schutten, maar dat sy-luyden haar Actie dien
„ aangaande, soo sy eenige vermeynen te heb-
„ ben, binnen den tijd van ses weeken, voor de-
„ sen Hove (anders voor N. N. als Commissia-
„ rissen in desen geordonneert) te Compareren,
„ of Gemagtigt te seynden, op peyne van verfte-
„ ken, ende een eeuwich stil-swijgen, daar by
„ ook somtijts de *negatoire Clausule* werd by ge-
„ vougd, aldus: ofte, aldaar te antwoorden,
„ op sulcken Eys ende Conclusie als de Suppliant
„ sal doen ende nemen, om verklaart te hebben
„ dat den voornomde des Suppliants Dogter aan
„ de voornomde C. met geen trouw-beloften ver-
„ bonden en is, ende haar vry staat met een an-
„ der te mogen trouwen, ende in cas van Opposi-
„ tie, dagvaart den Opposant, ofte Opposanten, te
„ Compareren, of Gemagtigt te seynden voor ons
alhier

V. Bouk. *Mandamenten om Actie.* V. Deel. 431
alhier in den Hage, (ofte anders voor N. N. als,
Commiffariffen in defen geordonneert) om te
feggen de redenen van dien, ende te antwoor-
den op foedanigen Eys ende Conclufie als den
Suppliant ter voorfz. fake fal willen doen en-
de nemen, ende voorts te procederen als naar
Regten.

Vrag. *Hoedanig moet het felve werden Geexploit-
teert?*

Antw. Als gemeene Rauw-Actie, naar fijn
forme ende innehouden.

Vrag. *Hoedanig werden de Relatien van het felve
ingefteelt?*

Antw. Aldus:

Wt kragte uwer Ed. Mog. Heeren opene,
Brieven van Mandament van date den &c. ge-
impetreeert by N. aan de Marge van de welke,
dese mijne Relatie is aangehegt, heb ik N.
Deurwaarder van den Hove van Holland my
op den &c. gevonden binnen der Stede van N.,
aan de perfoon ende ter woon-ftede doende, mit
fijn abfentie, mijn Exploit aan N. ende hem
van wegen de Hooge Overigheid gelaft ende
bevolen, &c. ende voorts volgens den innehou-
den van het Mandament, ende in cas van Op-
positie den felven gedagvaart jegens den &c.,
te Compareren, of Gemagtigt te feinden voor,
mijne Heeren den Præfident ende Raden van
den Hove van Holland, (ofte voor N. N. als,
Commiffariffen in defen geordonneert) om fijn,
Actie, indien hy eenighe op den Impetrant,
ver-

„vermeind te hebben, te komen institueren, en-
 „de hebbe hem mede geintimeert ende geinfi-
 „nuert, dat soo verre hy niet en komt, ofte
 „Gemagtigt en seind ten voorschreven gepræfi-
 „geerden dage, dat hy van sijn Actie sal zijn ver-
 „steeken, ende hem geimponeert sal werden
 „een eeuwig stil-swiigen ende silentium, ende
 „heb hem geleverd Copye van 't Mandament
 „met mijn Exploict, daar op hy my tot antwoord
 „gaff, &c.

Ende op de Negatoire Clausule, soo deselve
 is verleent, aldus:

„Gelaft ende bevolen &c. ende in cas van Op-
 „positie, heb den selven gedagvaart op den &c.
 „te Compareren &c. om te seggen de redenen
 „van dien, te antwoorden op soodanigen Eys
 „ende Conclusie, als den Suppliant ter voorzf.
 „saake sal willen doen ende nemen, ende in de
 „saake voorts te procederen als naar Regten. Heb
 „hem geleverd Copije &c.

HET VI. DEEL.

Van Mandament van Purge.

Vrage: *wat is een Mandament van Purge?*

Antw. Daar by dat ymand die eenig quaat
 feyt buyten de waarheit werd te last geleit, ver-
 soukt dat hy daar tegens by Sententie mag wer-
 den gesuyvert.

Vrag. *Tegens wie werd het selve versogt?*

Antw. Tegens den Baljuw van de plaats, daar
 onder de saak soude mogen behooren, ende te-
 gens

gens allen andren die haar partije souden willen maken, ofte andersins tegens de gene die de selve daar mede beschuldigt, tot reparatie ende vergoedinge van aangedaan injurie ende ongelijk, indien daar eenige valt.

Vrag. *Hoe houd soodanige Commissie?*

Antw. Aldus:

Den Præfident &c. Also &c. So ist dat wy u, Committeren mitsdesen te trekken ter plaatse, daar 't van nooden wesen sal, ende men gewoon, is publicatie te doen, ende aldaar by wtroupinge, dagvaart den Baljuw van &c. ende allen den genen die haar tegens den Suppliant partije willen maken, te komen, ofte Gemagtigt te senden, t'eenen sekeren bequamen dage voor ons alhier, in den Hage, om den Suppliant te sien præfenteren sijn lighaam, gevangen, ende hem te stellen tot Purge, noopende 't gund dat sy ende eenygelijk van hen, mitsgaders den Procureur Generaal van desen Hove, soo hy hem partije wil maken, te lasten souden willen leggen, noopende 't gund voorsz. is, in wat manieren dat het zy, ende hem daar af te sien verklaren puyr, suyer ende innocent, ende ook om te sien ordonneren op de relaxatie ende ontslaginge van sijn persoon, mitsgaders de reparatie van Injurien, soo daar eenige valt, ende het soo behoort, daar tegens te seggen, die contrarie te sustineren, ende voorts te procederen als naar Regten; laten de Copije volgens d'Instructie, ende ons relatende u weder-varen.

E c

Vrag.

Vrag. *wat staat daar in aan te merken?*

Antw. I. Dat het selve geschied by præventie, ende de dagvaardinge moet geschieden eer dat by den Baljuw eenige Informatien zijn beleid. Sie *d' Instructie van den Hove. art. 8.*

II. Dat de dagvaardinge moet geschieden aan den Baljuw van de plaats, ende aan den Fiscaal, ofte Procureur Generaal, ende andre, die men in 't bysonder tot reparatie van aangedaan Injurie wil aanspreken, aan de welke Copijen van het Mandament moeten werden geleverd, met de onderrisende Acte van Exploit, ende betykeningh van den Regt-dag, daar in den Deurwaarder in sijne Relatie mentie maken moet, als in gemeene Relatien, daar van de dagvaardinge aan den Fiscaal, ofte Procureur Generaal, op sig selven gedaan moet werden, door een van de eerste Deurwaarders van den Hove, ende voorts by Edicte ende klok-geflag jegens allen andren.

Vrag. *Hoedanig geschied de dagvaardinge by Edicte ende klokke-geflag?*

Antw. Den Deurwaarder moet ter plaatse van den Suppliant, alwaar men gewoon is publicatie te doen, naar het luyden van de klok, het Mandament den Volke voor-lesen, ende 't selve gedaan zijnde, tot sekere bequamen dage voor den Hove daghvaarden alle die gene die haar in de voorz. saak tegens den Suppliant partije souden willen maken. Aldus:

„ Men laat een yder by defen weten, dat ik
N.N.

V. Bouk. *Van Mandamenten Poënaal*. VII. Deel. 435
 N.N. Deurwaarder van den Hove van Holland,,
 wt kragte van den voorgelese Mandamente van,,
 Purge by den voornomde A. van den Hove,,
 van Holland geimpetreeert, in date den &c.,,
 dagvaardten alle ende een yder die hem in de,,
 voorgelesen sake jegens de selven A. partije,,
 souden willen maken, te komen, ofte Gemag-,,
 tigt te seinden jegens den &c. voor den Hove,,
 van Holland, om den Suppliant te sien præ-,,
 senteren sijn lighaam, gevangen, ende hen te,,
 stellen tot Purge, noopende 't gund dat sy ende,,
 eenen yegelijk van hen ter Cause van 't gund,,
 voorz. is, ten lasten soude willen leggen, ende,,
 hem &c.

Het welk gedaan zijnde, moet hy Copije van
 het Mandament aan de deur van de Kerk, ofte
 het Raadhuis aanplekken, daar onder een korte
 Acte van sijn Exploict, ende beteykening van
 den dag wanneer de sake dienen sal, ende van al
 het selve moet hy in sijn Relatie kennisse doen,
 ende verhaal maken: gelijk als van de Citatien
 by Edicte in 't voorgaande Artijkel breeder is
 aangewesen.

HET VII. DEEL.

Van Mandamenten Poënaal.

VRage: *wat is een Mandament Poënaal?*

Antw. Verbod van yets te doen, ofte la-
 ten het geen soude strekken tot hinder ende ver-
 kortig van eens anders regt, alrede beginnen in 't

werk te stellen, of daar voor gevreeft werd dat fal gefchiden. Sie Andr. Gail *lib. 1. obs. 13.* ende Merul. *Prax. Civil. lib. 4. tit. 2. cap. 24.*

Vrag. Hoedanig bouden de *felve Commissien?*

Antw. De *felve* zijn meest van eenen inhoud, wtbefondert dat sommige vol wt. werden verleent, ende sommige tot seekeren dage, ofte dien dag al: het welk in het Exploicteren geen onderscheid en geeft, met dat den Deurwaarder op alle de *felve* fig gedraagt naar de forme ende inhouden van dien, daar van andre zijn gemeene, andre met de bygevougde Claufule van *Authorisatie op den Deurwaarder, om het hinder, ofte belet de facto af te doen, ofte om Actie te institueren?*

Vrag. Hoedanig bouden de *Commissien van de gemeene Poenalen?*

Antw. Aldus:

„ Den Praëdient ende Raden &c. Also &c. See
 „ ift dat wy u Committeren mits desen te trek-
 „ ken aan de perfoon, ofte ter woonstede van N.
 „ ende den selven ende allen anderen, des nood
 „ zijnde, op seekre groote peyne jegens de Hoo-
 „ ge Overigheid te verbeuren, te interdiceren
 „ met sijn begonste Timmeragie voort te varen,
 „ ende te betalen de kosten hier omme gedaan,
 „ ende in cas van Oppositie (de voorz. Interdi-
 „ ctie Poenaal stadhoudende, tot dat partijen ge-
 „ hoort, anders fal zijn geordineert), dagvaatt
 „ den Oppofant, of Gemagtigt te seindent eenen
 „ bequamen dage voor desen Hove, om te seggen
 „ de redenen van dien, te aanhooren foodanigen
 „ Eys

Eys en Conclusie, als den Suppliant ter voorz. „
fakke, sal willen doen ende nemen, daar jegens „
te antwoorden, ende voorts te procederen als „
naar Regten.

Vrag. *Hoedanig moet sodanig Exploit geschieden?*

Antw. Naar sijn forme ende in houden, by en-
kel bevel, onder seekre peyne, soo daar tegens
werd gedaan, aan de Hooge Overigheid te ver-
beuren.

Vrag. *Hoe groote peyne werd daar op gestelt?*

Antw. De selve staat ter bescheydentheid, dog
werd gemeenlijk genomen tot op vijftig ponden,
te veertig grooten 't stuk.

Vrag. *Maar of den Gedagde niet - tegen - staande
het selve verbod egter met sijn werk voort ging?*

Antw. Daar tegens werd dan geligt een Man-
dament van *Attentaten Pennaal*, inhoudende dat
den persoon van N. gelast ende bevolen werd
het voorz. geattenteerde gemaakte werk, met
alle den gevolge ende aankleven van dien, als
qualijk ende te onregt gedaan, ende als een no-
toir *Attentaat* te demolieren, ende *ante omnia* te
repareren, ende stellen in sodanigen staat als
het selve werk ten tijde vande eerste Interdictie
is geweest, met Interdictie op seekre groote peyne
van gelijke meer te doen, ende te betalen de ko-
sten daar omme gedaen, ende in cas van Oppositie
(de voorz. Interdictie stadhoudende, tot dat par-
tijen gehoort, anders sal zijn geordonneert) den
Deurwaarder werd gelast den Oppofant, of Op-
posanten, te dagvaarden tot seekren bequaamen

438 PRACTYK DER NOTARISSEN.
dage voor den Hove, te seggen de redenen van
dien &c.

Vrag. *wanneer ende in welke saaken is de Clausele
van Auctorisatie op den Deurvaarder van nooden?*

Antw. In saken de welke in feytelijkheden
bestaan, als in apprehensien, gevangenissen, en-
de persoonlijke aanhoudingen, ymand tegens
regt aangedaan, daar in men bedenken heeft dat
den Baljuw de geordonneerde ontflaginge ende
Interdictie van gelijke meer te doen, niet en sou-
de naarkomen.

Vrag. *Hoedanig houd de selve Clausele?*

Antw. Aldus:

„ Soo ist dat wy uw Committeren te trekken
„ aan de persoon, ofte ter woonstede van N. Bal-
„ juw &c. ende den selven ende allen andren, des
„ nood zijnde, op seekre groote peyne jegens de
„ Hooge Overigheid te verbeuren, te belasten
„ ende te bevelen den persoon van A. dadelijk wt
„ sijne detensie te ontslaan, onder Cautie voor
„ 't Gewijsde, ende by weygeringe, ofte dilay
„ van de selve dadelijke ontflaginge, wy u Au-
„ thoriseren den voornomde A. onder de voorz.
„ Cautie, wt sijne apprehensie *de facto* te ontslaan,
„ ofte doen ontslaan, ende 't selve gedaan, den
„ voornomde Baljuw, ende allen anderen (des
„ nood zijnde) te belasten ende bevelen de voorz.
„ dreygementen ende apprehensien met den ge-
„ volge ende aankleven van dien, kosteloos ende
„ schadeloos af te doen, ende behoorlijk te repa-
„ reren, de Injurien den voornomde geappre-
hen-

henderde door de selve apprehensie aangedaan, ende op seekre groote peyne jegens de Hooge, Overigheid te verbeuren, te interdiceren gelijke apprehensie meer te doen, ende te betalen, de kosten hier omme gedaan, ende in cas van Oppositie (de voorz. Authorisatie ende Interdictie Poenaal stadhoudende, tot dat partijen behoort, anders by den Hove sal wesen geordonneert) den Opposant, ofte Opposanten te dagvaarden voor desen Hove tot sekeren bequamen dage, om te seggen de redenen van dien, te antwoorden &c. ende voorts te procederen als naar Regten.

Vrag. *Hoedanigh werden soodanige Exploicten gedaan?*

Antw. Naar gedane voorlesinge van het Mandament ende Commissie, by enkel bevel, ende by weygering van dien, by feytelijke onslaging ende openingh van het gevangen-huys, door de sterke hand van sijne dienaars, ende gereedschap daar toe dienende. Van alle 't welk den Deurwaarder in sijn Relatie mentie moet maken, ende verhaal moet doen, het zy dat de onslaginge gewillig geschied, ofte niet, beyde met bevel, als in het Mandament, ende daar op gedane dagvaardinge.

Vrag. *Wat is Poenaal met de Clausule om Actie te institueren, ende waar toe dient het selve?*

Antw. Het selve is noodig, als yemand die hoewel onschuldigh, met eenige misdaad werd betigt, daar wt hy vreeft, ofte anders gedreigt

werd, dat den Baljuw hem sonder voorgaande regts-vordering, by den kop te vatten, ende in ge-
vankenis te stellen, sulx wt het bygaande voor-
beeld, met de daar opgevolgde Relatie te sien is.

Panaalen om Actie te institueren.

„ De Præsident ende Raden over Holland,
„ Zeeland, ende Vriesland, den eersten gefwo-
„ ren Exploictier hier op versogt, Saluyt, Al-
„ soo &c. woonende &c. ons vertoont heeft, dat
„ al-hoe-wel de Suppliant staande ter goeder
„ naam ende saam, ende op de welke geen Offi-
„ cier de minste Actie heeft, egter den Stede-
„ houder van den Baljuw van Rhijnland laat ver-
„ luyden dat den Suppliant aan eenen &c. twee
„ kleyne quetsuyren, ofte schrappen soude heb-
„ ben gegeven, voorgevende ende poogende den
„ Suppliant daar over te willen apprehenderen,
„ ende dewijle den Suppliant sig t'eenemaal on-
„ schuldig kent, ende overbodig is sijne sake te
„ defenderen, soo wanneer hy van de voorz. on-
„ regtmatische apprehensie verseekert mogte zijn.
„ Soo keert den Suppliant sig aan desen Hove, al-
„ so hy seid, versoukende onse provisie. Soo isft,
„ dat wy uw Committeren u mitsdefente trek-
„ ken aan de personen, ofte ter woonstede van
„ de voornomde Baljuw van Rhijnland, mitfga-
„ ders desselfs Stedehouder, ende den selven en-
„ de allen andren, des nood zijnde, op seekere
„ groote peyne jegens de Hooge Overheid te
„ verbeuren, te interdiceren den persoon van den
Sup-

Suppliant te apprehenderen, ofte eenigfins te,,
 incommoderen, voor ende al-er fulx by Wel,,
 geboren Mannen van Rhijnland soude mogen,,
 wesen verftaan, ofte goed gevonden, ende,,
 de felven verders te belaften foodanige Actie als,,
 fy-luyden op den Suppliant vermeen te heb,,
 ben, de felve voor Welgeboren Mannen,,
 voorts te institueren binnen den tijt van ses,,
 eerft-komende weeken, op peyne van verftee,,
 ken, ende dat haar geimponeert fal worden een,,
 eeuwige fwygen ende filentium, ende te betalen,,
 de koften hier omme gedaan, ende in caß van,,
 Oppofitie (de voorfz. Interdictie Poenaal, stad,,
 houdende tot dat partijen behoort; anders fal,,
 zijn geordonneert) dagvaart de Oppofanten te,,
 Compareren, ofte Gemagtigden te feinden,,
 t'eenen bequamen dage voor desen Hove, om,,
 me te seggen de redenen van dien, te aanhoo,,
 ren foodanigen Eysende Conclufie als den Sup,,
 pliant fal willen doen ende nemen, daar jegens,,
 te antwoorden, ende voorts te procederen als,,
 naar Regten: latende Copije volgens de Inftu,,
 ctie, ende ons relaterende uw weder-varen,,
 Gegeven in den Hage onder 't Zegel van Justi,,
 tie den &c.

By mijnen Heeren de Præfident ende,,
 Raden over Holland, Zeeland ende,,
 Vriefland.

N. N.

Vrag. *Hoedanig moet het felve geëxploicteert, ende
 daar van gerelateert werden?*

Ee 5

Antw.

Antw. Aldus:

„ Wt kragte uwer mijn Ed: Mog: Heeren ope-
 „ ne brieven Mandament Pœnaal, ende om
 „ Actie te institueren, in date den &c. aan de
 „ welke dese mijne Relatie gehegt is, ende ten
 „ versouke van N. N. woonende tot &c. Impe-
 „ trant, so hebbe ik ondergeschreue eerste Deur-
 „ waarder, my gevonden op den &c. voorsz. al-
 „ hier in den Hage, ter woonstede van Amelis
 „ van den Boukhorst, Heere van Wimmenum,
 „ Baljuw van Rhijnland, ende hem mits sijn in-
 „ dispositie door sijnen Dienaar hem wegen de
 „ Hooge Overigheid op een peyne van vijftigh
 „ ponden, te veertigh grooten 't pond, tegens
 „ d'selve Hooge Overigheid te verbeuren, gein-
 „ terdiceert den persoon van den Impetrant te
 „ apprehenderen, ofte eenigins te incommode-
 „ ren voor ende al-eer sulx by Welgebooren-
 „ Mannen van Rhijnland souden mogen wesen
 „ verstaan, ofte goed gevonden, ende hem voorts
 „ belast soodanige Actie als hy op den Impetrant
 „ vermeent te hebben, de selve voor Welgebo-
 „ ren-Mannen voorts te institueren binnen den
 „ tijd van ses eerst-komende weeken, op peyne
 „ van versteeken, ende dat hem geimponeert sal
 „ werden een eeuwig swygen ende silentium, en-
 „ de te betalen de kosten hier omme gedaan, en-
 „ de in cas van Oppositie (de voorsz. Interdictie
 „ Pœnaal stadhoudende tot partijen behoort, an-
 „ ders sal zijn geordonneert) d'Opposant gedag-
 „ vaart te Compareren, ofte Gemagtigde te sen-
 den

den opten xxj^{en} April toekomende, voor uwer,,
 mijne Ed: Mog: Heeren den Præsident ende,,
 Raden over Holland, omme te seggen de re,,
 denen van dien, te aanhooren foodanigen Eys,,
 ende Conclufie als d'Impetrante fal willen doen,,
 ende nemen, daar jegens t'antwoorden, ende,,
 voorts te procederen als naar Regten: Tot wel,,
 ken eynde ik Deurwaarder ten behouue van de,,
 Gedaagde gelaten hebbe Copije van 't voorfz.,,
 Mandament, mette Acte van mijn Exploict,,
 daar op de voorfz. Dienaar (naar dat hy naar bo,,
 ven was gegaan om fijn Heer 't felve te geven,,
 ende de boodfchap te doen) my t'er antwoord,,
 gaf, mijn feyt dat het wel is. t'Oirconden defen,,
 geteykent &c.

By my N. N. ,,

Wt kragte ende ten verfouke als voren, heb,,
 be ik ondergefz. Deurwaarder 's Hof's van Hol,,
 land, my opten xvij^{en} Martij &c. gevonden,,
 binnen der Stad Leyden, ter woonftede ende,,
 aan de perfoon van &c. Stedehouder van den,,
 Baljuw van Rhijnland, ende aan den felfen,,
 mijn Exploict in vougen ende op peyne als vo,,
 ren gedaan, ende hem in cas van Oppofitie me,,
 de jegens den xxj^{en} Aprilis toekomende, gedag,,
 vaart te Compareren, ten fine als boven, tot,,
 welken eynde ik hem hebbe gegeven Copije,,
 van den Mandamente ende van mijn Exploict,,
 die my antwoorde het is wel. Actum als voo,,
 ren.

By my N. N. ,,

H. R. T

HET VIII DEEL.

Van Mandamenten van Inductie, ende
brieven van Atterminatie, ofte Respijt.

Vrag: *Wat is een Mandament van Inductie, ende waar toe dient het?*

Antw. Het is een versouk van wtstel, gedaan by yemand die sijn saken in verloop geraakt zijn, ende vertrouwt, soo hy tijd mag hebben om de selve te redden, dat hy sijn schulden sal kunnen betalen, dog vrees van sijne Crediteuren overvallen te werden.

Vraß. *Hoedanig geschied het selve?*

Antw. Voor Commissarissen daar toe te Committeren, indien den Versouker onder het Regtsgebied van het Hoff behoord, of, gelijk wel meest met *Committimus* aan den Geregte, onder de welke den Versouker te regt staat, of so hy ten platten Lande woonagtig is, voor Schepenen der naaster Maalstede, voor de welke alle sijne Crediteuren werden geropen; om by gevougljike middelen geinduceert, ende bewogen te werden tot een redelijk wtstel van betalinge, voor een, twee, ofte langer Jaren, naar gelegenheid, onder Cautie, dat den tijd om zijnde, de selve Crediteuren fullen werden betaalt, ende dat middelertijd alle Regts-vorderingen ende executien jegens hem fullen ophouden.

Vrag. *Hoedanig luyd soodanige Commissie?*

Antw.

Antw. Aldus:

Den Præfident &c. Soo ist, dat wy uw Com-,,
mitteren mits desen te trekken aan de perfoo-,,
nen, ofte ter woon-ftede van alle des Sup-,,
plicants Crediteuren, die hy u nomineren, ofte,,
by gefchifte overleveren fal, ende henluyden,,
van wegen de Hooge Overigheid dagvaart te,,
komen, ofte Gemagtigt te feinden t' eenen fe-,,
kren bequamen dage, voor N. N. als Commif-,,
fariſſen van desen Hove, of voor Schepenen,,
ende Wet-houderen der Stede, omme by hen-,,
luyden in materie van Inductie behoort, ende,,
ist doenlijk, geaccordeert te werden op alfulke,,
Atterminatie van Jaren, ofte andre redelijk wt-,,
ftel van tijde, als hy ſuppliant aldaar fal willen,,
verfouken, onder behoorlijke Cautie, om elc-,,
heurluyder agterweſen te mogen betalen, en-,,
de ingevalle de voorſz. Crediteurs tot geene re-,,
delijkheid fouden willen verftaan, by den Ho-,,
ve naar gedaane rapport van de voornomde,,
Heeren Commiffariſſen, of andere, by die van,,
den Gereghte voorſz. in de ſelve ſaak *ex officio*,,,
te ſien diſponeren als naar regt ende redenen,,
behooren fal, daar toe wy haar Committeren,,
ende Authoriſeren by desen, latende Co-,,
pije &c. ,,

Vrag. *Wat ſtaat daar in byſonderlijk aan te mer-*
ken, ende hoedanig moeten de ſelve te werk geleid wer-
den?

Antw. Dat den Deurwaarder wt kragte van
dien, jegens een ende den ſelven dag moet dag-
vaar-

vaarden alle die gene die hem by den Verfouker by gefchifte werden opgegeven, ende daar toe hy by den felven werd geauthorifeert.

Vrag. *Hoedanig moet het Exploict gefchieden, ende ingeflets werden?*

Antw. Naar forme ende inhouden van het Mandament by voorlefinge van het felve, leveren van Cope van 't felve, ift nood, ende des verfocht zijnde, anders van de Acte van Exploict, met byvouginge van den dag, wanneer, ende voor wie de faak fal dienen, aldus:

» Op huyden heb ik ondergefz. Deurwaarder
 » van den Hove, wt kragte van feeker Mandament van Inductie by N.N. van den felven Hove geimpetreert, in date den &c. gedagvaart, gelijk ik dagvaarde by defen A. als mede Crediteur van den voornomden N. te komen ende Compareren op den &c. omtrent de klokke &c. voor N. N. als Commiffaris &c. van den voorfz. Hove, (ofte voor den Geregte van &c.) om aldaar in materie van inductie gehoord, ende ift doenlijk geaccordeert te werden op alfulke atterminatie van Jaren, ofte ander redelijk wtfel van tijd, als den Suppliant aldaar, onder behoorlijke Cautie, fal willen verfouken, met Intimatie hem mitsdefen betekenende, indien hy tot geene redelijkheid en fal willen verftaan, by den Hove, of by die van den Geregte voorfz. in de felve faak *ex officio* te fien difponeren als fy naar regt ende redenen fullen bevinden te behoren. Actum ut supra By my N.N.

Vrag.

Vrag. *Hoedanig moet de Relatie daar van werden gedaan ende ingestelt?*

Antw. Tweefins aan den Hove, indiende faak een fuppoft van het Hoff aangaat, ende de faak aldaar voor Commiffariffen moet dienen, of anders aan den Gereghte daar den Impetrant woonagtig is, of onder behoort, aldus:

Wt kragte van &c. heb ik N. N. Deurwaar-, der van den Hove van Holland, ten verfouke, van den Impetrant, my gevonden op ten 3., Octob. &c. aan de perfoonen, ende ter woon-, ftede van N. O. P. woonende tot &c. op den 4., ter woon-ftede ende aan de perfoonen van, Q. R. S. ende foo voorts alle Crediteurs ende, fchuld-eysfieren van N. N. ende heb elx van, henluyden van wegen de Hooge Overigheid, te komen ende Compareren, indient henluy-, den belieft, op den &c. de klokke &c. voor, N. N. Commiffariffen van den Hove, ofte voor, den Gereghte van &c. omme aldaar &c. als in de, voorgaande Acte, tot welken eynde ik ten be-, hoven van henluyden elx geleverd heb be-, hoorlijcke Acte van de voorfz. dagvaardinge, met Annotatie van den tijd ende plaats, wan-, neer, ende waar den dagh dienen fal. Waar, op den voornomden N. O. P. my tot antwoord, gaven, &c. alle 't welck ick Relateer te zijn, mijn weder-varen. Actum ut fupra.

By my N. N.

Vrag. *Of ten dage dienende verfcheyde Crediteuren niet en wilde confentieren in den verfogten tijd?*

Antw.

Antw. Daar in werd het meêrendeel van de Crediteuren gevolgt, op welkers consent gelijk als by overstemminge van de andre, den Versouker sijn versogten tijd werd toegestaan.

Vrag. *Wat sijn brieven van Atterminatie, ofte Respijt?*

Antw. Wanneer den Debitteur de Inductie niet en heeft kunnen verkrygen, ofte vreesst dat die niet en sal werden toegestaan, versoukt hy van den Hoogen Raad brieven van Atterminatie, ofte Respijt, dat is wtstel, daar by hem het versogt wtstel wt den naam van den Prince van den Lande werd vergunt, met Committimus aan den Geregte sijner woonstad. Sie de *Instructie van den Hoogen Rade, art. 23.*

Vrag. *Wat is den inhoud van soodanige Brieven?*

Antw. By de selve werd den Suppliant sijn versogte tijd ende wtstel van betalinge, onder *Cautie* vergunt, met *Committimus* aan den Geregte daar den selven woont, om het selve, partyen gehoort, te interinieren, dat is, te gestaden, ofte te rejesteren, ende af te slaan, ende Commissie op den Deurwaarder om alle desselvs Crediteuren tot seekren dage voor den selven Geregte te dagvaarden, om de selve brieven te sien interinieren, of de selve te debatteren, in deser forme.

- „ Den Præsident ende Raden van den Hoogen
- „ Rade in Holland &c. allen den genen die dese
- „ Letteren sullen sien, ofte hooren lesen, Saluyt.
- „ Doen te weten, dat wy ontfangen hebben de
- „ ootmoedige supplicatie van N. N. inhoudende

&c.

V. Bouk. *Mandementen van Induſt.* VIII. Deel. 449
&c. ſoo hy ſeyd, verſoukende daaromme hem,,
tot dien ſine verleent ende geexpedicert te wer,,
den onſe opene Brieven tot ſulke ſaaken die,,
nende, Soo iſt, dat wy de ſake voorſz. over,,
gemerkt, ende genegen weſende ter bede van,,
den voorſz. Suppliant, den ſelven geaccordeert,,
ende vergund hebben de betalinge van ſijne,,
ſchulden aan elx ſijner Crediteuren te mogen,,
doen, op termynen van drie, ofte vijf eerſtko,,
mende Jaren, mits ſtellende Cautie daar voo,,
ren ſouffisant weſende &c. Ontbieden, beve,,
len ende Committeren daarom by deſen den,,
eerſten Deurwaarder, ofte Sergeant van Wa,,
penen, daar toe by den Suppliant ende Impe,,
trant van deſe onſe opene Lettren van Atter,,
minatie verſogt zijnde, te trekken aan de perſo,,
nen, ofte ter woonſtede van alle deſſelvs Credi,,
teuren die hy hem nomineren ende by geſchriſt,,
te overleveren ſal, ende henluyden van wegen,,
de Hooge Overigheid ende Graavlijkheid van,,
Holland, Zeeland ende Vrieſland, dagvaart,,
te Compareren, ofte Gemagtigt te ſeinden t'ee,,
nen ſeekren bequamen dage dien hy hem betey,,
kenen ſal, voor die van den Geregte der Stede,,
van N. N. om de ſelve Brieven door den ſelven,,
Geregte te ſien interineren, de ſelve te impu,,
gneren, ofte debatteren, met inthimatic, indien,,
ſy-luyden Compareren, ofte Gemagtigt zijn,,
de, dan niet, dat by die van den voorſz. Ge,,
regte, nogtans ſoo wel tot interinatie van de,,
voorſchreve Brieven van Atterminatie, als an,,

Ff

derſins

„derfins geprocedeert fal werden, als naar Reg-
 „ten behooren fal, Relaterende fijn weder-va-
 „ren aan die van den voorfz. Geregte van &c.
 „die wy expreffelijk mits defen Committeren
 „dat fy (partijen gehoord) doen kort regt ende
 „expeditie, ende verfien den Suppliant van al-
 „fulke remedie van Justitie, ende ook van gra-
 „tie, ift noot, al fy bevinden fullen ter materie
 „te behooren.

*Vrag. wat staat daar in byzonderlijk aan te mer-
 ken?*

Antw. De Commissie ende Authorifatie op den
 Deurwaarder, het Committimus aan den Ge-
 regte, ende de inthimatie aan de Crediteuren,
 dat of fy komen, ofte niet, evenwel in de faak
 gedifponeert fal werden als bevonden fal werden
 te behooren.

*Vrag. Hoedanig moet het Exploit van dien te werk
 geleyd, ende daar van Relatie gemaakt werden?*

Antw. Op gelijker wyfe als by Mandament
 van Inductie, by Acte van dagvaardinge ende
 Relatie, naar forme ende inhouden van de felve
 Brieven.

HET IX. DEEL.

Van Willige Decreeten.

Vrage: wat is een willig Decreet?

Antw. Is een af kundiging van een ver-
 koft Huys, ofte stuk Lands, tot fuyvering van
 alle openftaande ende onafgeteykende laften,
 Pagten, Servituyten, Dienftbaarheden, ofte
 andre

andre Actien, die ymand daar op, ofte aan soude mogen hebben, daar by een yder die op, ofte aan het verkofte eenig regt, toe, ofte aanseggen vermeynen te hebben, werden geropen, dat sy 't selve haar Regt binnen seekren tijd moeten komen bekend maken, op peyne van verstek ende een eeuwig stil fwygen.

Vrag. Hoedanig moet het selve geschieden?

Antw. Het selve werd tweederhande aangeleid, ofte by Decreet van het Hoff van Holland; ofte van den Regter van de plaats daar het verkofte goed gelegen is, elx sonderling.

Vrag. Hoedanig moet het selve voor het Hoff werden aangeleid?

Antw. Het selve moet mede by Request verfogt, ende by schriftelijk Mandament te werk geleid werden.

Vrag. Hoedanig luyd soodanige Commissie?

Antw. Aldus:

Den Præsident ende Raden, &c. Alsoo A. ons vertoont heeft, dat &c. Soo ist, dat wy uw Committeren mits desen te trekken ter plaats daar 't van nooden wesen sal, ende men gewoon is publicatie te doen, ende aldaar by openbare Edicte, ter præsentie van den Volke meest vergadert zijnde, dagvaart alle den gene die eenig regt, Actie, toe, ofte aanseggen op de voorsz. verkofte Huyfinge ende Erve souden vermeynen te hebben, ten einde sy de selve hare Actie komen institueren, ofte door haar Gemagtigde doen institueren voor desen Ho-

„ve, binnen den tijd van zes weeken, naar date
 „van desen uw eersten Exploict, ofte al-eer het
 „derde Default gegeven sal wesen, henluyden
 „praefigerende voor de eerste, tweede, ende
 „derde reyse, t'elken een beqaamen ende Com-
 „petenten dag, sonder nogtans het Exploict an-
 „dermaal te werk te leggen voor ende al-eer het
 „eerste Default geobtimeert sal wesen, ende int-
 „gelijx de derde reyse voor ende al-eer het twee-
 „de Default gegeven sal wesen, ende de derde
 „ende leste reyse peremptoir, Inthimerende ee-
 „nen ygelijken dien 't aangaan mag, soo verre sy
 „niet en komen, nogte Gemagtigt en seinden bin-
 „nen de voorsz. drie dagingen, dat syluyden van
 „haar-luyder regt ende Actie versteeken, ende
 „elx van hen een eeuwig stilswygen ende silen-
 „tium opgeleid sal werden, den Suppliant Ver-
 „kooper van het voorsz. verkofte onterft, ende
 „den Kooper daar inne geerft ende gedecreteert
 „sal werden.

Vrag. Hoedanig moet het selve werden te werk geleid?

Antw. Indien datter eenige lasten op het selve verkofte zijn, die seker zijn, gelijk ook die gene de welke eenig Servituyt van dienstbaarheid op 't verkofte souden kunnen, ofte mogen hebben, gelijk als zijn de naaft aan belenden, de selve moeten in 't bysonder gedagvaart werden, ende voorts alle andre onbekende by Edicte. Sie Rooms-Hollands-Regt, *het 4. boek, het 18. deel vers. 5.*

Vrag.

Vrag. *Hoedanig moet de dagvaardinge by Edicte jegens alle ende een yegelijk geschieden?*

Antw. Het Mandament moet gelesen werden Sondags in 't Dorp daar de goederen gelegen zijn, ende Marktdaags in de naaste Stad, of soo het een Huys ende Erffis, moeten beyde de geboden in de Stad gedaan werden, ende het Mandament gelesen zijnde, moet daar by dagvaardinge geschieden, aldus:

Ende werden dienvolgende gedagvaart alle die gene die op de Huysinge, ofte Landen, in 't Mandament gevoert, eenig regt, ofte Actie Willen pratenderen, omme volgens den selven Mandamente haar Actie te komen institueren, ten dien sine hen luyden praesigerende voor de eerste reyse den &c. eerst-komende.

't Selve gedaan zijnde, moet Copije van het Mandament aan de Stadhuis-deur, ende op de Dorpen aan de Kerk-deur, ofte Geregthuis-deur geplekt werden, met dusdanige Acte van Exploict onder de selve:

wtgegeven voor Copije, ende het Originale van desen, voor de eerste reyse naar sijn forme ende inhouden te werk geleid, waar van den Regtdag dienen sal voor mijne Heeren den President ende Raden van den Hove van Holland, in den Hage op den &c. eerstkomende. Actum desen &c.

Vrag. *Hoedanig werd de Relatie vanden ingestelt voor de eerste reyse?*

Antw. Aldus:

Wt kragte van seker Mandament van Wil-
lig-Decreet van den Hove van Holland in „

454. PRACTYK DER NOTARISSSEN.

„date den &c. aan de Marge van de welke dese
 „mijne Relatie gehegt is, soo heb ik N. gesworen
 „Exploictier van den voorfz. Hove, ten verfou-
 „ke van N. Impetrant, my op den &c. gevonden
 „binnen der Stede van &c. aan de perfoon van
 „&c. mitfgaders op den &c. wefende markt-dag
 „aldaar, ende op den &c. des Sondags binnen
 „den Dorpe van &c. ende de voornomde N. N.
 „ende voorts aldaar, naar voorgaande Klok-ge-
 „flag, voor den Volke meeft vergadert zijnde, in
 „gewoonlijker maniere van wegen de Hooge
 „Overigheid, by openbare afkundinging, gedag-
 „vaart alle den genen die op de Landen in den
 „voorfz. Mandamente geroert, eenig regt, toe,
 „ofte aanfeggen fouden willen pratenderen, ten
 „eynde fy de felve heure Actie quamen institue-
 „ren, ofte by hare Gemagtigden deden institue-
 „ren voor mijne Heeren den Præfident ende
 „Raden van den voorfz. Hove, in den Hage,
 „binnen zes weken na date van defen mijnen Ex-
 „ploicte, ofte al-eer het derde Default in defen
 „gegeven fal wesen, ende henluyden ten dien
 „fine voor den eerften Regt-dag gepræfingeert op
 „den &c. voor den middag eerftkomende, met
 „Inthimatie, den voorfz. N. N. ende voorts allen
 „ende eenen yegelijken beteykent, dat soo verre
 „fy niet en Compareerden, ofte gemagtigt te
 „feinden binnen den voorfz. gepræfingeerden tij-
 „de, fy van heur regt, toe, ende aanfeggen verfte-
 „ken ende yder van henluyden een eeuwig ftil-
 „fwijgen opgeleid fal werden, den Impetrant en-
 de

de Verkooper van de verkofte goederen ont-
 erft, ende den Kooper daar inne geeëft ende ge-
 decreteert soude werden , daar op den voor-
 nomde N. N. my tot antwoord gaf &c. heb-
 voorts binnen der voorz. Stede aan het Stad-
 huys , ende binnen den voorz. Dorpe aan de
 Kerk, ofte Regthuis-deur gehegt Copije , ende
 dubbelt van 't voorz. Mandament met mijn
 Exploict, ten dage ende jare als boven.

By my N. N.

*Vrag. wat staat voorts tot verder wywerkinge van
 het selve te doen?*

Antw. De selve Relatie moet den Procureur
 in handen werden gestelt , die daar op Default
 versoukt , ende 't selve gedaan zijnde , werd het
 selve Mandament voor de tweede reys als voren
 geexploicteert ende gepubliceert , ende daar van
 gerelateert in gelijker forme als voren , ende daar
 op verleent zijnde het tweede Default , in gelij-
 kerwijse voor de derde maal , peremptorie op
 verstecken als vooren, ende werd daar op verleent
 het derde Default , met een tweede Mandament
 tot een vierde Citatie voor de laetste maal , *ex su-
 per abundanti.*

*Vrag. Hoedanig luyd het tweede Mandament ende
 Commissie?*

Antw. Aldus:

Den Præfident ende Raden &c. Also onlangs ,
 wt kragte van sekre opene Brieven van Man-
 dament , ende om redenen daar inne verhaalt ,
 ten versouke van N. Impetrant van Willig-De-

„ creet, voor ons tot sekren overftreeken dage,
 „ by openbaren Edicte derde-maal gedagvaart
 „ zijnde geweest N. N. ende voorts allen den ge-
 „ nen die eenig regt; toe, ofte aanfeggen fouden
 „ willen præterenderen op feeker Huys ende Erve,
 „ fttaande ende gelegen tot &c. belend als breeder
 „ in de Acte van defen Hove hier aangehegt, ten
 „ eynde dat fy de felve haare Actie fouden ko-
 „ men institueren voor den voorfz. Hove binnen
 „ zes weeken, op peyne van verfteken ende nog-
 „ tans op de felve derde ende andre dagvaardin-
 „ gen niemant gecompareert, nogte Procureur
 „ gemagtigt van harent wegen gefonden is, die
 „ eenige Actie, toe, ofte aanfeggen op 't voorfz.
 „ Huys hebben te præterenderen gehad dan N.
 „ mits welken wy tegens de non-Comparanten
 „ gegeven hebben het derde Default, tot ful-
 „ ken profijte als naar Regten daar van fchuldig
 „ is te volgen, ende wt kragte van dien den
 „ voorfz. Impetrant geadmitteert fijn Intendit
 „ over te leggen, met de verificatien daar toe
 „ dienende, de felve Impetrant geconfenteert
 „ een ander Mandament met Inthimatie, bly-
 „ kende by d'Acte hier aan gehegt, Soo ift dat
 „ wy u Committeren mits defen, dat ghy ten
 „ verfouke van den voorfz. Impetrant, trekt ter
 „ plaats daar 't van nooden wesen fal, ende ghy
 „ verfogt fult werden, ende ter plaats daarmen
 „ gewoonlijk is publicatie te doen, ende aldaar
 „ van wegende Hooge Overigheid by openba-
 „ re Edicte dagvaart, ende dag beteykent voor de
 vierde

vierde-maal, *ex superintendenti*, dese reyse, voor „ alle de voorfz. non-Comparanten te komen, of- „ te Gemagtigt te feinden tot sekren bequamen „ dage voor ons alhier in den Hage, om te sien „ wijfen 't verder profijt van den voorfz. Defaulte, „ 't voorfz. Intendit te sien verifieren, ende Sen- „ tentie te hooren pronuntieren, met Inthima- „ tie de felve beteykenende, dat indien fy komen, „ ofte Gemagtigde te feinden, dan niet, dat wy „ nogtans fo wel in 't wijfen van 't profijt van alle „ de Defaulten in der voorfz. fake gedecerneert, „ verifieren van 't voorfz. Intendit, pronuntieren „ van de voorfz. Sententie, als anders, voorts pro- „ cederen als naar Regten dienen ende behooren „ fal, ons relaterende uw weder-vaaren. Gege- „ ven in den Hage onder 't Zegel van Justitie &c. „

Vrag. *Hoedanig werd het felfde te werk geleid?*

Antw. De Acte van het derde Default met het tweede Mandament geligt zijnde, moet mede in gelijker-wijfe als vooren voorgelefen ende gepubliceert werden, ende daar op gedaan werden de volgende dagvaardinge :

Ende dienvolgende dagvaarde ik van wegen de Hoo- ge Overigheid, alle de Defaljanten, in den voorfz. Mandamente geroert, om te Compareren, ofte Gemagtigt te feinden voor mijne Ed. Mog. Heeren den Praefident ende Raden van den Hove van Holland, in den Hage, jegens den &c. toekomende, goeds tijds voor den middag, om te sien wijfen het vorder profijt van Default, het Intendit te sien verifieren, ende Sententie te hooren pronuntieren, henluyden inthimerende fo verre fy &c. als breder in 't felve Mandament.

't Welk

't Welk gedaan zijnde, moet de Copije van de Acte met het tweede Mandament onder mal-kanderen geschreven, geplekt, ofte geaffigeert werden aan de deuren, ter plaatse als vooren met dusdanige Acte van Exploict, daar onder aan gestelt:

wtgegeven voor Copije, ende wt kragte van de Originale Acte, met het Mandament van wegen de Hooge Overigheid, dagvaart alle de Defaljanten in den voorsz. Mandamente geexpresseert, te Compareren, ofte Gemagtigt te seinden, ende voorts als boven. Aldus gedaan ende gepubliceert van den Stadhuysse der Stede van &c. naar voorgaande klok-geslag, desen &c.

By my N. N.

Daar van te geven de volgende Relatie:

„ Wt kragte van den tweeden Mandamente
 „ van den Hove van Holland, in date den &c.
 „ gedepecheert op d'Acte van 't derde Default
 „ van den voorsz. Hove, gedateert den &c. aan
 „ desen annex, heb ib N. Deurwaarder van den
 „ voorsz. Hove my op den &c. gevonden bin-
 „ nen der Stede van &c. Marktdagh wesende,
 „ ende op den &c. Sondagh wesende, ende op
 „ elke plaatse in gewoonlijker maniere, naar
 „ voorgaande klokke-geslag, van wegen de Ho-
 „ ge Overigheid gedagvaart alle de Defaljanten
 „ in den voorsz. Mandamente geroert, te Com-
 „ pareren, ofte Gemagtigt te seinden voor mijne
 „ Heeren, den Præfident &c. jegens den &c. om-
 „ me &c. met Inthimatie henlyden beteykent
 „ &c.

V. Bouk. *Van willige Decreten*, IX. Deel. 459
&c. voorts ingevolge van 't Mandament, hebbe,,
voorts binnen den voorz. Stede aan de Stadhuis-,,
deure, ende binnen den Dorpe ter gewoonlij-,,
ker plaatse geaffigeert doubelt van de voorz. ,,
Acte ende Mandament, met mijn Exploict. ,,
Actum ut supra,

By my N. N. ,,

Vrag. Hoedanig werden de willige Decreten in de Steden ende ten platten Lande aangeleid?

Antw. By naar op de selve wyse, met dit onderscheid, dat tot de selve, gelijk tot andre gemeene dagingen, geen schriftelijk Mandament van nooden en is, maar alleen de Koop ende Conditie van het verkofte goed, by inbrenge te Secretarie werd erkent, of andersins so de goederen openbaarlijk zijn verkofst, dat de Koop-Voorwaarden ter Secretarie werd overgelevert, met versouk dat voorts gevaren mag werden tot de beloofde willige decretatie, gevende daar benevens volmagt aan een van de Procureurs voor de Vierschaar aldaar, tot het vervolg van dien, daar op den Griffier, ofte Secretaris, doet bewerpene Proclamatien, ofte afkundingen, om de selve door den Bode op de drie naastvolgende Markt ende Sondags in de Steden, ende ten platten Lande op de drie naastvolgende Regtdags ende Sondags geboden, naar voorgaande klok-geslag, soo ter plaatse daar het goed gelegen is, als op de drie naast-gelegen Dorpen, ende in de naast-gelegen Stad, door den Geregts-Bode aldaar, ter
plaatse

460 PRACTYK DER NOTARISSEN.
plaatse daar men gewoon is publicatie te doen, te
worden gedaan, de welke mede Copije van dien,
aanplekt, ende daar van Relatie doet als naar be-
hooren, daar toe by de sommige mede een vierde
wtterlijke daginge *ex superabundanti* werd by ge-
daan. Sie de nieuwe Keuren der Stad Leyden,
art. 117. ende 't gene aangaande de Formulieren
hier voor in *het 4. boek, 13. deel* is verhandelt.

HET X. DEEL.

Van Appel, Reformatie ende Reductie.

Vraag: *watis Appel, of Reformatie?*

Antw. Is een hooger beroep van een lager
tot een hooger Regter, over een Vonnis van den
selven lager Regter, daar by den verwesen meind
bewaart te zijn.

Vrag. *Hoedanig werd Appel van Reformatie on-
derscheyden?*

Antw. I. Dat het Appel inhoud de Clausele
van Inhibitie, dat is, gebod van stil-stand, ende
van met de Executie van het selve Vonnisse op
te houden, ende Reformatie niet anders in en
houd als een enkel bevel van het Vonnis te sien
Reformeren, ende te niet doen, maer geen Exe-
cutie en belet. Sie Rooms-Holl. Regt, *5. boek,
25. deel, vers. 2.*

II. Dat Appel binnen de tien dagen naar het
gewesen Vonnis aangeteekent, ende binnen twin-
tig dagen daar na vervolgt moet werden, maer
Reformatie nog altijd binnen 's Jaars mag aange-
leid werden. Sie *d'Instructie van den Hove, art. 206.
ende 212.*

Vrag.

Vrag. *wat is Reductie?*

Antw. Is een hooger beroup van Appel, of Reformatie van een wtspraek van goede Mannen. ofte Arbiters, daar toe het Hof van Holland mede is bevout.

Vrag. *wanneer heeft de selve kragt van Appel, ofte Reformatie, ende hoedanig werd het selve onderscheyden?*

Antw. De selve heeft kragt van Appel, ende werd gelijk als Appel aangeleid, als de selve binnen de tien dagen naar het geven van de wtspraak werd versogt, ende daar by versogt werd de Clause van Inhibitie. Sonder de welke 't selve alleen kragt heeft van Reformatie ende enkel bevel, ende mag gelijk als Reformatie nog altijd binnen 's Jaars versogt werden. Sie Merul. *Prax. Civ. het 4. bouk, tit. cap. 1.*

Vrag. *welke zyn de Clausulen die men gemeenlijk in de Mandamenten van Appel gebruykt?*

Antw. De Clause van Inhibitie, Inthimatie, Relief, reparatie van Attentaten ende Compulsoir.

Vrag. *wat is de Clause van Inhibitie?*

Antw. Een verbod ende bevel, daar by, op seekre peyne, werd verboden, het Vonnisse hangende de Appellatie, niet mogen executeren, het zy in 't geheel, ofte tot seekren dage toe.

Vrag. *wat is de Inthimatie?*

Antw. Daar by den Regter die het Vonnisse gewesen heeft, mede geroupen ende gedagvaart werd

werd te Compareren, ofte Gemagtigt te feinden, foo fy haar partije wilden maken.

Vrag. *wat is de Clausule van Relieff?*

Antw. Daar by den Appellant versoukt herstelt te werden van het versuim dat hy sijn Appel binnen de tien dagen niet en heeft doen aanrekenen, en 't selve binnen de twintig dagen daar naar niet en heeft vervolgt.

Vrag. *wat is de Clausule van Reparatie van Atentaten Poenaal?*

Antw. Indien datter yets, zedert het doen aanrekenen van de Appellatie by Executie van het gegeven Vonnis, was te werk geleid, dat het selve terstont sal werden herstelt in sijnen eersten ende behoorlijken staat.

Vrag. *wat is de Clausule Compulsoir?*

Antw. Jegens den Griffier, ofte Secretaris, om te hebben de Dingtalen ende Vonnis, de welke versogt zijnde, by hem sijn geweygert.

Vrag. *Hoedanig werden soodanige Mandamenten ende Commissien van Appel ingestelt, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Aldus:

„ Den Præsident ende Raden over Holland,
 „ Zeeland ende Vriesland, den eersten gefworen
 „ Exploictier hier op versogt, Saluyt. Alsoo A.
 „ woonende tot &c. ons verthoont heeft hoe dat
 „ hy Suppliant genootsaakt is geweest Proces te
 „ sustineren, &c. (*voorts volgende de Requeste tot het*
 „ *Versouk toe*) also hy feyt, versoukende daarom on-
 „ se provisie. So ist, dat wy uw Committeren mits
 desen,

V. Bouk. *Van Appel, Reformatie, &c.* X. Deel. 463
 desen, dat (mits ^a de boete van 't Fol. Appel gecon-
 signeert zijnde in handen van den Rentmeester van de
 Exploisten van desen Hove) gy van de Hoge Ove-
 righeid dagvaart den voornomde B. te Compa-
 reren, ofte Gemagtigde te seinden t'eenen see-
 keren bequamen dage voor desen Hove, omme
 't voorz. Vonnisse by ons te sien annulleren en-
 de te niete doen, 't selve te sustineren, ofte
 daar van te renunchieren, soo sijnen goeden
 raat gedragen sal, ^b Mitfgaders t'antwoorden,
 op alfulk versouk als den Suppliant, ten dage
 dienende, sal willen doen, omme gereleveert,
 te zijn jegens d'indebite *interjectie*, verheffinge,
 ende prosecutie sijner voorz. Appellatie, waar
 jegens partije gehoort, by ons den voorz. Sup-
 pliant versien te werden van alfulke remedie,
 van Justitie, ende ook van gratie, ist noot, als
 wy bevinden sullen te behooren. ^c Als mede
 t'antwoorden op alfulk versouk als den Sup-
 pliant, ten dage dienende, sal willen doen,
 omme te hebben reparatie van Attentaten in,
 præjudtie van des Suppliants appellatie gedaan,
 ende

^a Alle Impetranten in cas d' Appel, zijn gehouden alvooren het Mandament van Appel gezeget, in handen van den Rentmeester van de Exploisten, te Consigneren de boete van 't Fol. Appel, sijnde voor den Hove Provinciaal 40. guldens, ende voor den Hogen Rade 75. guldens, Sie de nader Ampliatie van de Instructie, art. 13. 14. 15. Dog indien den Impetrant is een Officier van de Graaffelijckheid, ende in cas Crimineel Vonnisse tot sijnen nadeel heeft geobtaineert, ende daar van met kennisse van de Heeren van de Reeckeninge, komende in Appel, is ongehouden de voorz. boeten te Consigneren, ende werd dese Clausule overfulx wt het Mandament gelaten.

^b Dese Clausule in 't Mandament te insereren, indien de selve by de Requeste is versogt.

^c Dese Clausule in 't Mandament te insereren, indien de selve by de Requeste is versogt.

„ende voorts te procederen als naar Regten,
 „^a Inthimerende die van de voorfz. Geregte van
 „N. ten voorfz. dage mede te komen, ofte Ge-
 „magtigde te feinden, indien 't henluyden be-
 „lieft, ende dese fake cenigfins aangaat. Bevelende
 „voorts van wegen als boven, op feekre grootte
 „peyne daar tegens de voorfz. Gedaagde ende
 „Geinthimeerdens, in ^b præjudicie van de voorfz.
 „Appellatie niet te attenteren nog te innoveren,
 „maar ter contrarie (^c met d'executie van 't voorfz.
 „Vonniffe te *superfederen*, tot &c. ende) ende indien-
 „der yet geattenteert, ofte geinnoveert ware,
 „'t selve terftont ende sonder vertrek te repare-
 „ren, ende ftellen in fijnen eerften ende belijken
 „ftate. ^d Bevelende mede den Secretaris der
 „voorfz. Stede van N. den Suppliant tot fijnen
 „redelijke kosten te leveren Copije Authentijcq
 „van de voorfz. Dingtalen ende Vonniffen daar
 „op gevolgt, ende te betalen de kosten daarom-
 „me gedaan. Ende in cas van Oppofitie, nopen-
 „de 't voorfz. Compulfoir, dagvaart den Oppo-
 „fant ten voorfz. dage mede te Compareren, of-
 „te Gemagtigde te feinden voor defen Hove,
 „omme te feggen de redenen van dien, te ant-
 „woorden op alfuiken Eys ende Conclufie, als
 den

^a Inthimatie

^b Is de Claufule van Inhibitie.

^c Dit in 't Mandament te infereren, indien de Claufule van Inthimatie maar is verleent tot feekren dage, anders werd 't selve, wt het Mandament gelaten.

^d Die in 't Mandament te infereren, indien by de Requeste is verfoegt de Claufule Compulfoir jegens een Secretaris, omme te hebben de Ding-talen ende Vonniffe: dog den Impetrant moet verifiren, dat hy de voorfz. Ding-talen ende Vonniffe heeft verfoegt, endedat hem 't selve is geweygert. Sie d'Ampliatie vande Instructie van den Hove. art. 2.

V. Bouk. *Van Appel, Reformatie, &c.* X. Deel. 46
den Suppliant ten fine voorz. sal willen doen,,
ende nemen, ende voorts te procederen als naar,,
Regten, latende Copije volgende d'Instructie,,
ende ons relaterende u weder-varen. Gegeven,,
in den Hage onder 't Zegel van Justitie, den &c.,,

By mijne Heeren de Præfident ende Raden,,
van Holland, Zeeland ende Vriesland. „

Vrag. *Hoedanig moeten de selve te werk werden
geleid?*

Antw. Alles naar sijn forme ende inhouden,
aan de perfoonen van de Gedaagdens ende Gein-
thimeerdens, latende aan de selve Copije, met
de korte Acte van Exploit, aldus :

*wtgegeven voor Copije, ende het Origineel van
desen, heb ik ondergesz. Deurwaarder naar sijn
forme ende inhouden te werk geleid, ende ook
bevel gedaan op een peyne van &c. jegens de Ho-
ge Overigheid te verbeuren, waar van den Regt-
dag dienen sal voor de Ed. Mog. Heeren den Pra-
fident ende Raden van den Hove van Holland in
den Hage, op den &c. Actum &c.*

By my N. N. „

Ende daar op de volgende Relatie te doen, op
een Mandament van Appel met de Clausule van
Inhibitie ende Inthimatie, aldus :

Wt kragt van seekre Mandament van &c.,,
van den Hove van Holland, in date den &c.,,
geimpetreert by N. N. Suppliant, aan de,,
Marge van de welke dese mijne Relatie is ge-,,
hegt, heb ik N. Deurwaarder van den voorz.,,

Gg

Hove,

„ Hove, my op den &c. gevonden aan den per-
 „ soon van N. ende heb hem van wegen de Hoo-
 „ ge Overigheid gedagvaart, (ofte ter woon-
 „ stede van N. doende mits sijn absentie, mijn Ex-
 „ ploict van N. ende hebbe gedagvaart den voor-
 „ nomde N. van wegen de Hooge Overigheid)
 „ te Compareren, of Gemagtigt te seinden voor
 „ mijne Ed. Heeren den Præsident ende Raden
 „ van den Hove van Holland in den Hage, op
 „ den &c. eerstkomende, omme 't Vonnis, in
 „ den Mandamente geroert, by Schepenen van
 „ N. gewesen, te sien, hooren, wijzen, ende
 „ verklaren, nul, negeen ende van onwaarden,
 „ ende oversulx te beteren ende corrigeren naar
 „ Regten ende redenen, 't selve te sustineren, of
 „ daar van te renunchieren so sijnen goeden raad
 „ gedragen sal. * Hebbe mede ten selven dage
 „ geinthimeert Schepenen der Stede van &c. (of-
 „ te heb my gevonden aan de persoon van N. Se-
 „ cretaris van &c. ende aan den selven (als het
 „ Exploict voor Mannen, ofte Schepenen van
 „ N. aangenomen hebbende) inthimatie gedaan)
 „ ten selven dage mede te komen, indien 't hen-
 „ luyden goed dunkt, ende dese saak eenigfins
 „ aangaat. † Ende voorts den voorsz. Gedaagde
 „ ende Geinthimeerde van wegen als boven, op
 „ een peyne van vijftig gulden tegen de Hooge
 „ Overigheid ter verbeuren bevolen, dat sy in
 „ præjuditie van de voorsz. appellatie, niet en
 sou-

* Is de Clauseule van Inthimatie.

† Is de Clauseule van Inhibitie, de welke in een Mandament van Reformatie, werd agtergelaten.

souden procederen, attenteren, ofte innoveren, „
maar indien daar tegens alrede yets geatten- „
teert, ofte geinnoveert waar, dat is sy 't selve „
stellen ende doen stellen in sijnen eersten ende „
behoorlijken staat, hebbe den Gedaagde ende „
Geinthimeerdens gelaten Copije, waar op sy „
my tot antwoord gaven, den voornoemde N. „
&c. ende Schepenen, wy stellen partijen te- „
gens partije. Actum ut supra. „

By my N. N. „

Vrag. *Hoedanig werden de Clausule van Relieff, „
Reparatie van Attentaten ende Compulsoir geexploit- „
teert, ende daar van Relatie gemaakt?*

Antw. Naar sijn form ende inhouden, ende „
voorts gelijk op een Mandament in cas d'Appel, „
hier vooren aangewesen.

Vrag. *Hoedanig houden de Mandamenten van Re- „
ductie?*

Antw. Aldus:

Den Præsident ende Raden over Holland, „
Zeeland ende Vriesland &c. Alsoo A. ons ver- „
vertoont heeft dat &c. alsoo hy seyt, versouken- „
de daaromme onse provisie. Soo ist, dat wy u „
committeren mits desen (dat mits de boete van „
de Reductie geconsequert zijnde in handen „
van den Rent-meester van de Exploicten van „
desen Hove) te trekken aan den persoon, of ter „
woonstede van de voorz. B. ende hem van we- „
gen de Hooghe Overigheid te dagvaarden te „
Compareren, ofte Gemagtigde te seinden t'ee- „
nen seekren bequamen dage voor desen Hove, „

„ om de voorfz. wtsprake by ons te sien annulle-
 „ ren, ende te niete doen, ten minften corrige-
 „ ren ende beteren. *Arbitrium boni Viri*, de felve
 „ te fustineren, ofte daar van te renunciëren, foo
 „ fijnen goeden raad gedragen fal, † Inthimeren-
 „ de de voornomde Arbiters ten voorfz. dage me-
 „ de te komen, ofte Gemagtigde te fenden, indien
 „ henluyden dese fake eenigfins aangaat. Beve-
 „ lende voorts van wegen als boven, op feekre
 „ groote peyne daar tegens te verbeuren, de
 „ voorfz. Gedaagde ende Geintheerdens, in
 „ præjuditie van de voorfz. Reductie, niet te at-
 „ tenteren, nog te innoveren, maar ter contra-
 „ rien, indien daar yet geattenteert, ofte geïn-
 „ noveert ware, 't felve terftont en sonder ver-
 „ trek te repareren, en te fteflen in fijnen eerften
 „ en behoorlijken ftate, latende Copije volgen-
 „ de d'Instructie &c.

„ By mijne Heeren &c.

De felve werden medegeexploicteert, ende
 daar van gerelateert naar fijn form ende inhouden
 ende voort als op een Mandament in cas d'Appel.

† Indien by de Requête is verfogt de Clausele van Relief jegens
 d'indebite interjectie en de profecutie van de Reductie, de Clau-
 fule van Relief hier te infereren.

HET XI. DEEL.

Van Maintenuë ende Complaincte.

Vrag: *wat is Mandament van Maintenuë?*

Antw. Daar by van den Hoogen Raad
 verfogt werd geimmitteert, gestijft, ende ge-
 fterkt te werden in het befít van feker vervallen
 Ervenis

Ervenis ende goederen, ofte andersins, in het alrede besetten ende ingenomen besit van goederen, te werden gemainteneert, gestijft, ende gesterkt.

Vrag. *Aan wie moeten de selve werden versogt?*

Antw. Meest by den Hooge Raad, sonderling tot de immiffie ende inleydinge van eenig besit datmen soukt te verkrygen: Andersins werd ook 't selve wt kragt van *het 8. Art. van de Instructie van den Hove*, van 't Hoff van Holland versogt.

Vrag. *Hoedanig werd het selve ingestelt?*

Antw. Voor den Hoogen Raad, aldus:

Den Præfident ende Raden van den Hoogen Rade in Holland &c. Den eersten &c. Al., soo &c. Soo ist, dat wy u Committeren mits desen te trekken ter plaatse daar 't van noode wesen sal, † ende u eerst ende altooren geinformeert hebbende op de deugdelijke possessie *vel quasi* van den Suppliant, ende van de turbatie hem daar in aangedaan, den Suppliant in sijne voorz. *vel quasi* van de voorz. Landen houd, ende mainteneert, bevelende voorts van wegen de Hooge Overigheid den voorz. N. al., le turbel, krot, hinder ende letsel, hem in de voorz. possessie *vel quasi* aangedaan, kosteloos ende schadeloos af te doen, ende in cas,

Gg 3 van

† Is de Clausule van voorgaande Informatie, by den Deurwaarder te doen, voor den Hoogen Rade gebruyckelijk, de welke by hem genomen zijnde, den Hoogen Rade, benevens de Relatie, gesloten moeten werden overgesonden: maar in de Mandamenten van het Hoff Provinciaal, werd de selve Clausule agtergelaten, ende behelpen haar de Impetranten, ten dage dienende, met de verklaringen ende andre bewijfen by hem genomen, daar op sy haar regt ende provisie van Re-credentie vast maken.

„ van Oppositie, dagvaart d'Oppofant te komen,
 „ ofte Gemagtigde te feinden t'eenen feekren be-
 „ quamen præcijfen dage, voor defen Hove, om
 „ te seggen de redenen van dien, te aanhooren
 „ alfulken Eys ende Conclufie, als den Suppliant
 „ uyt fake voorfz. jegens hem fal willen doen ende
 „ nemen, mitfgaders om by provifie hem de re-
 „ credentie geadjudiceert te hebben, op alle te
 „ verantwoordten, ende voorts te procederen als
 „ naar Regten: latende Copije, volgens de In-
 „ ftructie, ende ons relaterende u weder-varen.
 „ Gegeven &c.

*Vrag. Hoedanig moet de Miffive daar by de Infor-
 matien werden overgefonden, ingeftelt werden?*

Antw. Aldus:

„ Ed: Mog: Hoog-geleerde, Wijfe, Voorfienige Hee-
 „ ren, mijne Ed: Heeren de Præfident ende Raden
 „ van den Hoogen Rade in Holland.
 „ Ik feinde uwe Ed. Mog. hier inne befloten
 „ Copije autentijk van feekre twee Huir. Cedul-
 „ len, ende nog een dienende tot de Informatie,
 „ de welke ik wt kragte van een Mandament van
 „ Mainctenue in date den &c. geimpetreert van
 „ U Ed. Mog. by, ofte van wegen N. genomen
 „ hebbe tot mijnen blijke van de poffeffie van &c.
 „ breeder in den voorfz Mandamente geroert,
 „ ende van de turbatie by den Gedaagde d'Impe-
 „ trant in fijne poffeffie aangedaan, dienende om
 „ daar mede gedaan ende gehandelt te werden
 „ naar 't believen van U Ed. Mog. Hier mede
 „ Ed. Mog. Hoog-geleerde, Wijfe, Voorfienige
 Heeren

Heeren bevele ick U Ed. in de protexie van „
God Almagtigh. Geschreven in den Hage „
den &c. „

U Ed. Mog. goedwilligen Dienaar en „
Deurwaarder. „

N. N. „

Superscriptie : „

Edele , Erntfeste, Hoog-geleerde, wijse, „
ende voorfienige Heeren, „

De Ed. Mog. Heeren Præfident ende Raden „
van den Hoogen Rade in Holland. „

Vrag. *Hoedanig moet de verder Relatie ingestelt*
Werden?

Antw. Aldus

Wt kragte van feekere opene Brieven van „
Mandamente van Maintenuë in date den &c. „
geimpetreert van den Hooge Rade in Holland, „
by, ofte van wegen &c. foo hebbe ik onder „
geschreven eerste Deurwaarder, ordinaris van „
de Kamer van den selven Rade, my eerst alvo- „
ren wel ende deugdelijk geïnformeert hebben „
de op de possessie *vel quasi* van de Impetrant, en „
de van de turbatie, hem daar inne gedaan, naar „
dat my daar van deugdelijk gebleeken was tot „
genougen (onder correctie van U Ed. Mog.) „
volgens den blyke daar van zijnde de welke ik „
tot dien fine aan U Ed. Mog. hier beneffens be- „
floten over seinde: hebbe ik Deurwaarder in „
dien gevalle de voorfz. Impetrant gehouden „
ende gemainteneert in haar luyder voorfz. pos- „
fessie, *vel quasi*, van 't Regt van &c. breed in „

G g 4

den

„den voorschreve Mandamente verhaald, waar
 „naaar ik voorts op den &c. my gevonden hebbe
 „alhier in den Hage, ter woonstede en aan den
 „persoon van &c. en hem van wegen de Hooge
 „Overigheid ende Graaffelijkheid van Holland,
 „Zeeland ende Vriesland verboden, ende be-
 „volen den Impetrant niet verder te turberen;
 „ofte eenigfins te beletten, ende dienvolgende
 „alle turbel, hinder, krot ende letsel, den Im-
 „petrant in sijne voorsz. possessie aangedaan en-
 „de schadeloos af te doen, ende henluyden ge-
 „interdiceert van gelijken meer te doen, ende
 „bevolen te betalen de kosten hier omme ge-
 „daan, ende in cas van Oppositie, hebbe hem
 „van wegen als boven gedagvaart te Compare-
 „ten, of Gemagtigde te seinden voor U Ed.
 „Mog. Heeren van den Hoogen Rade voor-
 „nomt, op den &c. goed tijds voor den Noene,
 „omme te seggen de redenen van dien, te aan-
 „hooren al sulken Eys ende Conclusie, als den
 „Impetrant ten dage dienende sal willen doen
 „nemen, mitfgaders omme by provisie hem de
 „recredentie geadjudiceert te werden, op alles te
 „verantwoorden, ende voorts te procederen als
 „naar Regten, hebbe van gelijken my op den
 „&c. gevonden tot Wassenaar ter woonstede en-
 „de aan den persoon van N. ende hebbe hem
 „mede gelijke bevel ende Interdictie gedaan,
 „ende gedagvaart tegens den &c. daar-aan-vol-
 „gende, ten fine als vooren, tot welken einde
 „ik ten behouve van de respectieve Gedaagdens,

ge:

gelaten hebbe Copije van den voorfz Mandamente, met annotatie van mijn Exploict, waar op de voornomde N. my tot antwoord gaf, 't is wel; alle 't welke ik U Ed. Mog. relatere te zijn mijn'wedervaren. Actum ut supra, by my &c.

Vrag. Wat is een Mandament van Complaincte?

Antw. Daar by seekre Commissariffen werden gemagtigt, yemand die klaagt dat hem in zijn besit-regt eenig ongelijk, ofte nieuwigheid werd aangedaan, sijn besit-regt te herstellen, ofte doen herstellen.

Vrag. Van wie moet het selve werden versogt?

Antw. Soo wel van het Hoff Provinciaal, als den Hoogen Raad.

Vrag. Hoedaanig geschied het selve?

Antw. Voor het Hoff Provinciaal werden partijen gedagvaart om op seekren dage voor de gestelde Commissariffen, ter plaatse contentieux, te verschynen, om aldaar by de selve te sien ende hooren doen openinge ende lectuyre van den Mandamente van Complaincte: ende voorts te sien informeren, ende procederen naar inhoud van dien, alles in het by wesen van den Gedaagde. Maar voor den Hoogen Raad werden de brieven van Complaincte geopent, ende tot informatie ende aanwysinge van den turbe ende hinder in de deugdelijke possessie en besit, met het hooren van Getuygen tot het bewijs van dien, in het afwesen van partijen voort gevaren, by, ende met den Impetrant t'sijnen perijkel ende kosten, ende

't selve gedaan zijnde, werd dan eerst partije gedagvaart tot seekren dage, ter plaatse contentieux, te verschynen voor de selve Heeren Commissarissen, om te sien procederen tot opening van de brieven van Complaincte, ende tijt te praefigeren, om te poseren *Contrarie feyten possesseur*, ende de selve te sien verifiseren, indien het haar goed dunkt &c.

Vrag. *Hoedanig houden de Mandamenten van Complaincte?*

Antw. Voor den Hoogen Raad, aldus:

„ De Præfident ende Raden &c. onsen lieven
 „ ende getrouwen Mede-Broeder in den Rade
 „ M. N. hebbende tot Adjunct N. Wy hebben
 „ ontfangen d'oetmoedige Supplicatie van A. A.
 „ inhoudende dat sy Supplianten &c. also sy seggen,
 „ versoukende daaromme onse provisie. So
 „ ist, dat wy de sake voorz. overgemerkt, uw
 „ ontbieden ende bevelen mits desen, dat indien
 „ uw blijke van de voorz. possessie, mitsgaders
 „ van 't voorz. hinder, belet ende perturbatie,
 „ gy-luyden in dien gevalle, ten versouke van de
 „ voorz. Supplianten, doet dagvaarden door
 „ den eersten Deurwaarder, ofte Sergeant van
 „ Wapenen, hier op versogt, de voornomde B.
 „ en allen andren dien 't behooren sal, ende des
 „ sy-luyden versogt sullen werden te Compareren
 „ voor uw luyden, ter plaatse contentieux,
 „ t'enen tamelijken dage ende uyre, die sy hen
 „ luyden verklaren sal, ende aldaar houdende,
 „ mainteneert van wegen de Hooge Overigheid
 „ ende

V. Bouk. *Van Maintenuë, &c.* XI. Deel. 475
ende Graaffelijkheid van Holland, Zeeland,,
ende Vriesland, de voornomde Supplianten,,
ofte Procureur voor hen, in haar voorfz. Regt,,
Poffeffien, ende Saisinen, ende van dien, doet,,
henluyden Supplianten volkomelijk genieten,,
ende gebruyken, verbiedende wel fcherpelijk,,
van wegen als boven (op feekere groote peyne,,
daar tegens te verbeuren) den voornomde B.,,
(ende allen anderen dien 't behooren fal) dat fy,,
luyden af doen ende repareren 't voorfz. hinder,,
beletfel ende perturbatie, ende dat fy terftond,,
alles weder ftellen in fijnen eerften ende be,,
hoorlijken State, hen verbiedende defgelyken,,
meer te doen, hen-luyden daar toe bedwin,,
gende realijken, ende by feyten, ende by al,,
le andere behoorlijke ende betamelijke wegen,,
van bedwang, ende ingevalle van oppositie,,
weygeringe, ofte vertrek, de fake conten,,
tieux in cas van nieuwicheden genomen, en,,
de gefteft in handen van de Hooge Overig,,
heid als Overfte, ende onder die regeert,,
(is 't nood) de voorfz. nieuwicheden geweert,,
ende reftabliffement als vooren gedaan zijnde,,
indien daar eenig toe ftaat te gefchieden, reali,,
ter, ende by feyten, fulx, ende foo 't van,,
Regts wegen behoord, niet tegenftaande op,,
positie, of appellatie gedaan, ofte doen, ende,,
fonder præjudicie der felver, immers tot (par,,
tyengehoort) anders daar op geordonneert zy,,
dagvaard, ofte doet by den voorfz. Deurwaar,,
der dagvaardden d'Oppofanten, Refufanten,,
ofte

„ofte te Delayanten , te compareren t'eenen
 „feekeren tamelijken dage voor ons alhier in den
 „Hage, omme te seggen de redenen van hare
 „oppositie , weygeringe, ofte vertrek, t'ant-
 „woorden op de sake voorfz. en voort's te proce-
 „deren, ende sien ordonneren fo 't behooren fal,
 „ons overfchryvende ten voorfz. dage wesghy
 „hier inne gedaan fult hebben. Gegeven in den
 „Hage &c.

Voor het Hoff, aldus:

„ De Præfident ende Raden over Holland, &c.
 „ So ift dat wy u Committerea mitsdefen te trek-
 „ken ter plaatfe des nood zijnde, ende aldaar by
 „een gefworen Exploictier, voor u tot feeke-
 „ren dage ende uyre, doet dagvaarden de voor-
 „nomde Baljuw van Kennemerland ende allen
 „andren, des nood zijnde, omme U L. te sien
 „informeren, ende procederen, naar 't inhoud
 „van defen, partijen te hooren, van alles te maken
 „Proces verbaal, ende u volkomentlijk voort's te
 „informeren op de Regten, ende op de deugde-
 „lijke poffeffie van de Supplianten, mitfgaders
 „van turbel, hinder, ende fteuringe, daar tegens
 „gedaan, redigerende in Schrifte, 't gund gy lie-
 „den daar van bevinden fult, ende indien u blij-
 „ke, foo dat genoeg zy van de premissen (en by-
 „sonder van de voorfz. poffeffie, ende turbatie)
 „immers binnen 's Jaars gyluyden als dan, van
 „wegen de Hooge Overigheid, mainteneert, en-
 „de houd de Supplianten in de felve hare poffef-
 „fie, ende gebruik, afdoende alle nieuwigheid,
 „hin-

hinder, turbel, ende ongebruik ter contrarie,,
gedaan, bevelende van wegen als boven de,,
voornomde Baljuw van Kennemerland, ende,,
allen anderen, des nood zijnde, op seekere gro,,
te peyne, daar tegens te verbeuren, de Supplian,,
ten te laten beruften in de voorfz. hare deugde,,
lijke poffeffie, ende kosteloos ende fchadeloos,,
af te doen, alle turbel, ende nieuwigheid ter,,
contrarie gedaan, mitfgaders hen te verdragen,,
van gelijke meer te doen, en, in cas van Op,,
pofitie, de nieuwigheid voor alle werk afgedaan,,
ende alle dink dien aangaande gerepareert, en,,
geftelt zijnde in fijnen eerften behoorlijken,,
ftant by alle behoorlijke wegen, daar toe die,,
nende, ende van nooden zijnde, niet jegenftaan,,
de oppositie, ofte appellatie, ende fonder,,
præjuditie van dien, mitfgaders de fake con,,
tenticieux genomen, ende geftelt zijnde in han,,
den van de Hooge Overigheid, als onder de,,
overhand omme geregeert en bewaard te wer,,
den by een bequaam perfoon, ofte perfonen, die,,
gylieden daar toe Committeren fult als Seque,,
fter, des nood, tot dat naarder geappointeert,,
fal zijn, dagvaart, ofte doet dagvaarden d'Op,,
pofanten te komen, ofte Gemagtigden te fein,,
den tot seekren bequamen dage voor defen,,
Hove, omme hare redenen te allegeren, en,,
de voorts in de faake te procederen, foo wel,,
nopende de recredentie, als op de Materie pof,,
felloir, als naar Regten, dienende ende be,,
hooren fal. Ons overbrengende by gefchripte,,
wes

„wes gy hier in gedaan sult hebben ende u we-
 „dervaren , latende de Gedaagdens Copije vol-
 „gens d'Instructie , ende by hem Exploictier
 „mede relaterende sijn wedervaren. ,

Vrag. *Wat is daar in van het Ampt van een Deur-
 waarder ?*

Antw. Op de authorisatie van de gestelde Com-
 missarissen , de Getuyge ende partijen voor haar
 tot seekren dage ter plaatse contentieux te dag-
 vaarden , ende daar van te relateren , naar for-
 me ende in houden van deselve , daar van bree-
 der ende van de geheele materie van Complain-
 cte te sien is in de Papegay , pag 120. ende vol-
 gende.

Vrag. *Hoedanig luyden de selve Authorisatien?*

Antw. *Om Getuygen te hooren , aldus :*

„ Ik ondergeschreven Raad in den Hogen Ra-
 „de in Holland , in der sake van Complaincte,
 „tussen N. Impetrant ter eenre , op ende jegens
 „N. ter ander zijde , authorisere by desen N.
 „Deurwaarder van den gemelten Hoogen Ra-
 „de , omme op huyden ende naarvolgende da-
 „gen , voor my te dagvaarden soodanige Getuy-
 „gen als den Impetrant van Complaincte van
 „meyninge is (tot Justificatie van sijne intentie)
 „te produceren , mijn relaterende u weder-va-
 „ren. Actum den &c.

„ *Om partijen te dagvaarden , aldus :*

„ Ik N. Raad in den Hogen Rade in Holland,
 „als Commissaris in der sake van Complaincte,
 „tussen N. Impetrant ter eenre , ende N. ter an-
 der

V. Bouk. *Brieven van Cessie, &c.* XI. Deel. 479
der zijde, authorisere N. eerste Deutwaarder,,
van den gemelten Hogen Rade, omme te dag,,
vaarden de voorz. N. ten einde hy op den &c.,,
deser Maand, des Morgens ten negen uyren,,
comparere voor my Commissaris, binnen der,,
Stede N. in de Herberge van &c. ofte tot &c.,,
zijnde de plaatse contentieux, omme aldaar te,,
sien procederen tot openinge van de voorz.,,
Brieven van Complaincte, ende tijd te praëfi,,
geren, omme te poseren contrarie feyten pos,,
seffoir, ende de selve te verifiëren, indien het,,
haar goed dunkt. Actum den &c. ”

H E T X I L D E E L.

Van Brieven van Cessie, ende Benefitie van Inventaris.

Vrag: *wat zijn Brieven van Cessie?*

Antw. Daar by ymand, met de overgifte van alle sijne Goederen, ten behouven van sijn Schuld-eysseren gedaan, vrydom werd vergund, dat hy om de selve schulden in sijn persoon niet verder en mag werden gemoeyt.

Vrag. *Aan wie moeten de selve werden versogt, ende hoedanig werden de selve vergund?*

Antw. De selve moeten aan den Hogen Raad werden versogt, ende werden verleend, met Committimus aan den Gereghte van de naaste Maalstad daar den Versouker woond, voor de welke alle deffelfs Schuld-eysseren werden ontboden, om de selve Brieven te sien gestaden ende Interineren, aldus:

Den

„ Den Præfident ende Raden van den Hoogen
 „ Rade in Holland, wt ten name ende van wegen
 „ de Hooge Overigheid ende Graaffelijkheid van
 „ Holland, Zeeland ende Vriesland, onsen lieven
 „ ende beminde die van den Geregte van A. Sa-
 „ luit ende Dilectie. Indien (geroopen die gene
 „ die daar over behooren geroopen te werden) u
 „ blyke dat B. woonende tot A. Cessie ende af-
 „ stand doen wil van alle sijne goederen, tot pro-
 „ fyt van sijne Crediteuren, wy in sulken gevalle,
 „ van wegen als boven, ontbieden, ende bevelen
 „ U. L. by desen, dat gy den voorfz. B. (sijne
 „ Schulden eerst ende al vooren deugdelijk be-
 „ kend) sonder arglist, ontfangt de voorfz. Cessie
 „ te doen in gewoonlijke maniere, ende deselve
 „ Cessie gedaan zijnde, doet ende laat hem daar af
 „ rustelijk ende vredelijk genieten ende gebruy-
 „ ken, sonder hem ter cause van de voorfz. Schul-
 „ den te moeyen, ofte molesteren, ofte laten moe-
 „ yen, ofte molesteren, in eeniger manieren.
 „ Maar indien sijn persoon gevangen ware, dien
 „ steld, ofte doet stellen tot geheelder delivrantie,
 „ niet tegenstaande eenige Obligatien, ofte Ver-
 „ band-Brieven, ende subreptivelijke letteren ter
 „ contrarie, de Schulden nogtans van de voorfz.
 „ Hooge Overigheid wtgesteken, ende behalven
 „ dat, indien hy hier namaals quame t'eeniger for-
 „ tuyne van goeden, hy gehouden sal wesen sijn
 „ voorfz. Crediteuren te voldoen. Ontbieden
 „ voorts den eersten onsen Deurwaarder hier toe
 „ versogt. dat hy dagvaart alle desselvys Cessio-
 nants

nants Crediteuren, ende Schuld-eyffers te ko-
 men ende Compareren voor U L. tot seekren
 tamelijken dage; omme te sien præsentieren by
 hem Cessionant dese sijne letteren van Cessi, en-
 de versouken Interinement van dien, sustineren
 ter contrarien, indien 't henluyden goed dunkt
 procederen, ende voorts te sien ordonneren soo
 't behooren sal, ende wes hy Deurwaarder in
 desen gedaan sal hebben, U L. overschryvende
 ten voorz. dage, omme voorts (Partijen ge-
 hoord) Regt en Justitie gedaan mag werden op
 de voorz. Cessie als naar behooren. Gegeven,
 inden Hage &c.

Vrag. Hoedanig werden de selve by den Deurwaarder te werk geleid?

Ans. By dagvaardinge van alle des Versou-
 kers Schuld-eyffers tot seekren bequamen dage,
 voor den Geregte, aan de welke het Committi-
 mus houd, aan de welke hy Copije laat van de sel-
 ve Brieven met sijn Acte van Exploit, ende be-
 teykening van den dag.

*Vrag. Aan wie, ende hoedanig moet de Relatie wer-
 den gedaan ende ingesteld?*

Ans. Aan den Geregte daar het Committi-
 mus aan houd, aldus:

Wt kragte van seekre opene Lettren ende
 Brieven van Cessie van den Hoogen Rade in
 Holland, geimpetreert in date den &c. by N. N.
 Suppliant, aan de welke dese mijne Relatie is,
 gehegt, heb ik N. Deurwaarder van den voorz.
 Hoogen Rade, my op den &c. gevonden,

„aan den perfoon van &c. Item aan den per-
 „foon van &c. nog aan de perfoon, of ter
 „woonftede van &c. alle Crediteuren van den
 „voornomden N. ende de felve gedagvaart te
 „Compareren, ofte Gemagtigt te feinden (in-
 „dien 't henluyden gelieft) voor mijn Heeren
 „Schepenen van &c. op Maandag eerstkomen-
 „de den &c. goets tijds voor den middag, om de
 „voorz. Brieven by den Ceffionant te fien præ-
 „fenteren, ende te verfouken het Interinement
 „van dien, ter contrarie te fustineren, indient
 „henluyden goed dunkt, ende voorts te fien or-
 „donneren foo 't behooren fal, heb elx van de
 „felve geleverd Copije, de voorz. N. gaf tot
 „antwoord, &c. ende N. &c. Alle 't geen
 „voorz. is; relatere ik u mijn E. A. Heeren mijn
 „weder-varen te wesen. Actum defen &c.

„ By my N. N.

Vrag. *Wat is Benefitie van Inventaris?*

Antw. Daar by een Erfgenaam vergund werd een onfeekren Boedel ende Ervenis aan te vaarden, sonder aan de Schuld-eyfferen, ofte Legatariffen verder gehouden te zijn, als de felve Goederen mogen toe reyken.

Vrag. *By wie, ende hoedanig werd het felve verleent?*

Antw. By den Hoogen Raad, aldus:

„ De Præfident ende Raden van den Hogen
 „Rade in Holland, &c. Allen den genen die
 „defe Lettren fullen fien, ofte hooren lezen, Sa-
 „luyt: Doen te weten, dat wy ontfangen heb-
 „ben d'oetmoedige Supplicatie van A. B. ende C.
 alle

alle Kinderen van D. inhoudende &c. soo sy „
 Supplianten seggen: Versoukende daaromme „
 in aller ootmoed hen tot dien sine verleend en- „
 de geexpedieert te werden onse opene Brie- „
 ven in sulke sake dienende, So is't dat wy de „
 sake voorsz. overgemerkt ende genegen we- „
 sende ter bede van de Supplianten, de selve „
 Supplianten geoorloft, gewillekoort ende ge- „
 consenteert hebben, oorloven, willekooren „
 ende consenteren, wt sonderlinge gratie by „
 desen onsen Brieven, dat sy Supplianten on- „
 der Benefitie van Inventaris hen sullen mo- „
 gen dragen ende sonderen Erfgenamen in het „
 voorsz. sterf-huys van de voornomde D. haar- „
 luyder zal^r. Vader, en dier qualité apprehen- „
 deren ende aanvaarden 't selve sterf-huys, en- „
 de die goeden, havelijke Actien, Schulden en- „
 de Crediten by de voorsz. D. agter-gelaten, „
 midts daar af by een van de Officieren van de „
 Plaatsen daar des Overledens Goederen meest „
 gelegen zijn, daar over geroupen den genen die „
 daar over behooren geropen te werden, goe- „
 den, deugdelijken ende loffelijken Inventa- „
 ris doende maken, ende behoudelijk dat de Sup- „
 plianten gehouden sullen zijn te stellen goede „
 suffisante Cautie ende Borgtogt van te beta- „
 len alle de Schulden, Maakingen ende Lega- „
 ten van de voorsz. Overleden, so verre de selve „
 Goederen mogen strekken, sonder dat boven „
 de waarde van dien, sy Supplianten eenigfins „
 gehouden sullen zijn daar of yets te betalen, „

„ * ten ware nochtans datter ymand ware van de
 „ Maagschappe van de voorfz. Overleden , die
 „ hem simpeljk heeft , ofte soude willen dragen
 „ Erfgename : ontbieden daaromme , ende be-
 „ velenden Officier van der Plaatfe daar't Sterf-
 „ huys gelegen is, ende voorts alle andere Ju-
 „ sticieren ende Officieren , ofte hunne Stede-
 „ houders, ende elx van dien, soo verre als het
 „ hen-luyden aangaan mag , dat de voorfz.
 „ Inventaris deughdelijcken volmaakt , en-
 „ de die Cautie by de Suppliant gestelt , ende
 „ ter Griffie, ofte Secretarie der Stede &c. ont-
 „ fange en geïnregistreert zijnde , den selven Sup-
 „ pliant te laten volgen, ende doen leveren alle
 „ haavelijke ende ervelijke Goederen, agterge-
 „ laten by den voornomden D. ende van onse te-
 „ genwoordige gratie en Benefitie van Inventaris,
 „ hem voorts doen en laten in der manieren,
 „ ende onder de Limitationen ende Modificationen
 „ voorfz. rustelijck en vreedelijck genieten en ge-
 „ bruyken , sonder hen te doen ende latenge-
 „ schieden eenig hinder , letsel , ofte moeyenif-
 „ se ter contrarie. Ontbieden , bevelen en Com-
 „ mitteren daarom by desen den eersten Deur-
 „ waarder, ofte Sergeant van Wapenen (des by de
 „ voorfz. Suppliant ende Impetrant van dese onse
 „ opene Lettren van Benefitie van Inventaris
 „ versogt zijnde) te trekken aan de perfoonen, ofte
 „ ter woonsteden van alle de Crediteurs van den
 „ voorfz.

* Die sonder Benefitie van Inventaris begeerd te succederen, ex-
 cludeert den anderen die het Benefitie begeerd, al is by den Overle-
 de naarder in Bloed bestaande.

voorz. Sterf-huyse, die seker ende bekend,,
 zijn, mitsgaders de Legatarisen, so verre daar,,
 eenige zijn, ende henluyden van wegen de Ho,,
 ge Overigheid ende Graavelijkheid van Hol,,
 land, Zeeland ende Vriesland, dagvaart te,,
 Compareren, ofte Gemagtigde te senden t'ec,,
 nen seekren bequamen dage, die hy hen betey,,
 kenen sal voor die van den Geregte der Stede,,
 &c. alwaar het Sterf-huys gevallen is, omme al,,
 daar, ofte elders daar 't van nooden wesen sal,,
 te sien alle de Goederen (by den voorz. agter,,
 gelaten) behoorlijk Inventariseren, en de selve,,
 by hen-luyden te sien æstimeren, volgende,,
 d'Ordonnantie ende d'Inhouden van desen, en,,
 de Cautie te stellen by de voorz. Supplianten,,
 als na behooren, Committerende insgelijx den,,
 selven Deurwaarder, dat hy mede ten versou,,
 ke van de voorz. Supplianten, daar hy versogt,,
 sal werden by openbare Edicte, ofte wtroe,,
 pinge ter plaatse daar men gewoonlijk is Pu,,
 blicatie te doen, sal dagvaarden ende Inthime,,
 ren (ten sine voorz.) de andere onseekre ende,,
 onbekende Crediteuren, indien daar eenige,,
 wesen mogen, en allen andre die dese Brieven,,
 van Benefitie van Inventaris eenigfins sullen im,,
 pugneren, ende daar jegens opposeren die hen,,
 als Crediteurs, ofte Legatarissen van de voorz.,,
 D. sullen willen, of mogen fonderen. Autho,,
 riseren en Committeren hem nog voorts by de,,
 sen alle de selve Crediteurs ende Legatarisen,,
 ende allen andren die hen sullen willen oppose,,

„ren, soo wel by Edicte, als anderfinsgeropen
 „en geinthimeert zijnde te dagvaarden, en dag
 „beteykenen, te Compareren, ofte Gemagtigde
 „te feinden voor die van den Geregte der voorfz.
 „Stede &c. omme de voorfz. Brieven van Bene-
 „fitie van Inventaris by henluyden te sien Interi-
 „neren, ofte de felve te debatteren, * met Inthi-
 „matie hen beteykenende, indien fy Compare-
 „ren, ofte Gemagtigde fenden dan niet; dat by die
 „van de voorfz. Geregte, nogtans soo wel tot In-
 „terinatie van de voorfz. Brieven van Benefitie
 „van Inventaris, als anderfins geprocedeert fal
 „worden als naar Regten behooren fal, relate-
 „rende zijn weder-varen die van de voorfz. Ge-
 „regte van &c. die wy expreffelijken mitsdefen
 „Committeren, † dat fy (Partijen gehoord) doen
 „kort Regt ende expeditie van Justitie, ende op
 „alsulk verfouk als fy Supplianten fullen willen
 „doen, omme gereleveert te zijn, 'voor fo veel des
 „nood zy, van dat fy Supplianten de voorfz. Brie-
 „ven van Benefitie van Inventaris niet tijdelijke
 „verfogt, nogte geimpetreert en hebben, metten
 „gevolge ende aankleven van dien, voorsien hen,
 „Partijen gehoord, van al fulke remedie van Ju-
 „ftitie, ende ook van Gratie, is 't nood, als fy be-
 „vinden fullen ter materie te dienen. Gegeven
 „in den Hage onder 't Zegel van Justitie van den
 „Hoogen Rade den &c.

Vrag. *Hoedanig moet het felve by den Dewwaarder te werk geleid werden?*

Antw.

* Inthimatie † De Clause van Relief, ist nood.

Antw. De Brieven van Benefitie van Inventaris verleent zijnde, moet den Deurwaarder de schuld-eyfferen, soo veel daar van bekend zijn, aan haar persoon, ofte t'harer woon-stede, ende de onbekende by Edicte dag beteykenen, in 't sterf-huys te Compareren, om de goederen aldaar te sien Inventariseren, ende voorts dagvaardden tot seekren bequamen dage, om de selve Brieven te sien sustineren ende Interineren.

De bekende by dusdanige Acte:

Op huyden hebbe ik ondergeschreve Deur-
 waarder van den Hoogen Rade in Holland,
 wt kragte van seekre opene brieven van Bene-
 fitie van Inventaris in date den &c. van den sel-
 ven Rade geimpetreert, by, ofte van we-
 gen N. N. tot haren versouke van wegen de
 Hooge Overigheid ende Graaffelijkheid van
 Holland, Zeeland ende Vriesland gedagvaart,
 gelijk ik dagvaarde by desen A. A. als mede,
 Crediteur van den Sterf-huyse van den voor-
 nomden B. te komen ende te Compareren in-
 dien 't hem beliest op den &c. omtrent de klok-
 ke &c. ter plaatsē daar 't sterf-huys gevallen is,
 omme aldaar ten voorz. en navolgende dagen,
 ter presentie van twee, ofte meer Schepenen,
 van N. N. te sien alle de goederen by den voor-
 nomden overleden agtergelaten behoorlijk te
 Inventariseren, æstimeren, en Cautie by de Im-
 petranten te sien stellen na behooren, dagvaar-
 de henluyden nog voorts van wegen als boven,
 mede te Compareren, ofte Gemagtigde te

„ seinden op den &c. daar aanvolgende goedts
 „ tijts voor den Noene, voor de E: Heeren die
 „ van den Geregte van &c. omme de voorfz.
 „ brieven van Benefitie van Inventaris by hen-
 „ luyden te sien interineren, of de selve te debat-
 „ teren, met inthimatie henluyden mits desen
 „ beteykenende indien fy Compareren, ofte
 „ Gemagtigde te seinden, dan niet, dat nogtans
 „ by die van de voorfz. Geregte, soo wel tot inte-
 „ rinatie der voorfz. brieven, als andersins, voorts
 „ geprocedeert sal werden als naar behooren.
 „ Actum ut supra.

By my N. N.

De onbekende werden geropen by verkun-
 diging, naar voorgaande Klok-geslag, ter plaat-
 se daarmen gewoon is Publicatie te doen, met
 dusdanig Biljet, het welk afgekundigt zijnde,
 aldaar werd aangeplekt, aldus:

„ Men laat eenen ygelijk weten dat ik onder-
 „ geschreven eerste Deurwaarder ordinaris van
 „ de Kamer van den Hoogen Raade, wt kragte
 „ van seekre opene brieven van Benefitie van In-
 „ ventaris, in date den &c. van den selven Rade
 „ geimpetreert, by, ofte van wegen N. N. tot
 „ haren versouke, van wegen de Hooge Overig-
 „ heid van Holland, Zeeland ende Vriesland
 „ gedagvaart hebbe, gelijk ik dagvaarde by de-
 „ sen openbare Edicte, alle de onseekre ende on-
 „ bekende Crediteuren van den Sterf-huyse van
 „ wylen B. indien eenige wesen mogen, ende al-
 „ len anderen, die de voorfz. brieven van Bene-
 fitie

fitie van Inventaris eenigfins fullen impugneren, „
 ende daar jegens oppoleren, die hen als Cre- „
 diteuren, ofte Legatarifen van den voornom- „
 den B. fullen willen, ofte mogen funderen; te „
 komen ende Compareren, indien 't hen be- „
 lieft, op den &c. ende voorts als in de boven- „
 fttaande Acte van dagvaardinge &c. met inthi- „
 matie &c. dat nogtans by die van den voorfz. „
 Geregte, foo wel tot interinatie der voorfz. „
 brieven, als andersins, voorts geprocedeert fal „
 werden als naar Regten. Actum naar voorgaan- „
 de Klok-geflag defen gepubliceert van den „
 Stadhuyfe van &c. op den &c. „

By my N. N. „

Den eenen segget den anderen voort. „

Vrag. *Hoe moet de Relatie van den Deurwaarder „
 werden ingeftelt aan den Geregte daar het Committi- „
 mus aan houd?*

Antw. Aldus:

Wt kragte van feekre opene brieven van Be- „
 nefitie van Inventaris, in date den &c. geim- „
 petreert van den Hoogen Rade in Holland, by „
 ofte van wegen A. ende B. die Erfgenamen fou- „
 den zijn van C. hare overleden Vader, fo heb- „
 be ik N. N. Deurwaarder van den voorfz. Ho- „
 gen Rade, t'haar-luyder verfouke, my op den „
 &c. gevonden binnen &c. woonftede ende aan „
 den perfoon van D. nog ter woonftede ende „
 aan den perfoon van E. &c. alle Crediteurs, of- „
 te Schuld-eyffers van den voornomde C. ende „
 hebbe elx van hen-luyden, mitsgaders op den „

„ &c. daar aan volgende Marktdag zijnde bin-
 „ nen &c. consent versogt ende geobtimeert heb-
 „ bende van de Ed. Heeren Burgermeesters tot
 „ het luyden van de Klokke, naar voorgaande
 „ Klok geslag van de Puye van 't Stadhuys, by
 „ openbaren Edicte, alle de onseekre ende on-
 „ bekende Crediteurs, Legatarissen, indien daar
 „ eenige wesen mogen, ende allen andren die de
 „ voorz. brieven van Benefitie van Inventaris
 „ eenigfins sullen willen Impugneren, ende daar
 „ jegens opposerer, die hen als Crediteurs, ofte
 „ Legatarissen van den voornomde E. sullen wil-
 „ len, ofte mogen fonderen, van wegen de Ho-
 „ ge Overigheid ende Graavelijkheid van Hol-
 „ land, Zeeland ende Vriesland, gedagvaart te
 „ komen ende Compareren, indien henluyden
 „ belieft, op den &c. toekomende, naarmiddag
 „ omtrent de klokke twee uuren alhier in N. N.
 „ in de &c. straat, ter plaats daar 't sterff-huys ge-
 „ vallen is, omme aldaar, ofte elders ten voorz.
 „ ende andere navolgende dagen, ter presentie
 „ van twee, ofte meer Schepenen van N. N. te
 „ sien alle de goederen, by den voornomde Over-
 „ leden metter dood ontruymt ende agtergela-
 „ ten, behoorlijk Inventariseren, estimeren, Cau-
 „ tie by de voorz. Impetranten te sien stellen na
 „ behoren, hebbe henluyden nog verder gedag-
 „ vaart van wegen als boven, mede te Compare-
 „ ren, ofte Gemagtigde te seinden op den &c.
 „ daar aan volgende, goed tijds voor den Noe-
 „ me, voor de Ed. Heeren die van den Geregte
 „ van

V. Bouk. *Brieven van Cessie, &c.* XII. Deel. 491
van N. N. omme de voorz. brieven van Benefi-
tie van Inventaris by U Ed. te sien interineren,
ofte elders de selve debatteren, met Inthima-
tie henluyden beteekend, dat indien by U Ed.
die van den voorz. Geregte, soo wel tot inte-
rinatie der voorz. brieven, als andersins, voorts
geprocedeert sal werden als naar Regten beho-
ren sal, tot welken eynde ik ten behouve van
henluyden elx geleevert hebbe behoorlijke,
Acten van de voorz. dagvaardingen, met An-
notatie van de plaats ende tijd wanneer den In-
ventaris gemaakt soude werden, ende voor
den voorz. Geregte te dienen, waar op den
voornomde D. ende E. my ter antwoorde ga-
ven, 't is wel. Waar naar, als namentlijk op den
&c. daar aan volgende, Naarmiddags de klokke
twee uren gellagen zijnde, wesende den ge-
præfigeerden tijd omme te procederen tot In-
ventarisatie ende æstimatione van alle de Goede-
ren, hebbe ik eerste Deurwaarder voornomt,
wt kragte ende ten versouke als vooren, geaffi-
steert zijnde met de E. Heeren N. N. Schepenen
van N. N. my gevonden ter bestemder plaats,
alwaar F. G. ende H. Crediteuren van de Over-
ledenen mede Compareerden, en hebben in
haarluyder præsentie gemaakt den Inventaris
van alle de Goederen, roerende ende onroeren-
de, Actien ende Crediten, die de voorz. Impe-
tranten verklaarde in den sterf-huyse na 't over-
lyden van haren voornomde Vader, gevonden
te hebben, ende hebben de selve Goederen,
by

„by Luyden hen des verstaande, gedaan prijse-
 „ren en æstimeren, het welke ten selven tijde
 „alles is geabsolveert, volgens den selven Inven-
 „taris, agter de welke gestelt is de behoorlijke
 „Acte van verklaringe van de Impetranten,
 „mitsgaders Acte van Cautie, waar toe ik
 „Deurwaarder my ben refererende, alle't welke
 „ik relatere te zijn mijn weder-varen. Actum
 „ut supra.

By my N. N.

Vrag. *Hoedanig moet den Inventaris werden inge-
 stelt, ende wat staat daar in aan te merken?*

Antw. Aldus:

„ Inventaris gemaakt by N. N. Deurwaarder
 „ van den Hoogen Rade in Holland, wt kragte
 „ van seekre opene brieven van Benefitie van In-
 „ ventaris, in dato den &c. geimpetreert van den
 „ voorsz. Hogen Rade, by, ofte van wegen de
 „ Voogden over de nagelaten Wees-kinderen
 „ van wijlen &c. Impetrant van't voorsz. Bene-
 „ fitie van Inventaris, ende datter presentie van
 „ * N. N. van al fulke Goederen, roerende en-
 „ de onroerende, Actien en Crediten, als de
 „ voornomde Impetranten verklaren by den sel-
 „ ven Overleden, metter dood ontruimt ende
 „ agtergelaten te zijn, welke Goederen, by Luy-
 „ den hen des verstaande, geprijseert ende gesti-
 meert

* Indien het Committimus is geaddressert aan eenige Geregten van beslooten Steden: werd Inventarisatie gedaan ten overstaan van eenige van den Geregte, den Schout aldaar, ofte soodanig Officier als die van den Geregte daar toe willen Committeren. Insgelijx indien het Sterf-huys gevallen is ten platten Lande werd de Inventarisatie mede gedaan ten overstaan als vooren.

meert zijn , gelijk hier naar breder gespecifi-
ceert is , alles gemaakt in ponden van xl. grooten
ten vlaams 't pont , schellinge ende grooten ,
naar advenant.

Op den &c. des Morgens de klokke negen ,
uyren wesende , der gepræfigeerden dag om-
me te procederen tot de Inventarisatie ende
æstimatie van de voorsz. Goederen , soo zy ik
Deurwaarder voornomt , met den voornom-
den Commissaris van den Hove van Holland ,
ende de voornomde Impetrant gecompareert
ten huysse van &c. staande ende gelegen op 't
Buyten-hof , alhier in den Hage , alwaar het
Sterf-huys gevallen is ,

Alwaar gekomen zijnde , ende niemant van
de Crediteuren † vernemende , hebben als
doen begonnen met het Inventariseren ende
æstimeren van de voorsz. Goederen , als volgt .

† Indien ymand van de Crediteuren compareert , moet men stel-
len ter presentie van &c. als daar toe specialijk by mijn Deurwaar-
der gedagvaart zijnde .

Eerst aan vaste Goederen.

Een Huys ende Erve &c. alles vermogens ,
d'oude Brieven daar van zijnde , neffens desen ,
verthoont , geteykent met

N. I. ,

Welk Huys ende Erve by Pieter Couwen-
hoven , ende Adriaan Leendertsz. Cley , M^{rs} ,
Timmerman ende Metselaar respectie , naar
hare beste wetenschap gewaardeert is , ter som-
me van 8500. ^{fl.}

Ende was geteekent Pieter Couwenhoven ,
Adriaan Leendertsz. Cley .

Nog

„ Nog seekre vier Mergen Lands &c. zijnde de
 „ voorz. brieven gequoteert met N. 2.

„ *Volgen eenige Renten als andere Brieven in desen*

„ *Boedel bevonden.*

„ Een Rente-brief, ofte Schepenen' Schuld-
 „ brief van 1800 fl. Cap. by &c. gequoteert den
 „ selven brief met N. 3.

„ Nog &c.

„ *Volgen eenige Obligatien loopende op Interest ten*
 „ *profijte van desen Boedel.*

„ Eerstelijk een Obligatie tot laste van &c. ter
 „ somme van &c. Cap. inhoudende Interest je-
 „ gens den penning &c. geteykent N. 7.

„ Nog een Obligatie &c.

„ *Inneschulden.*

„ Eerstelijk is N. den Boedel schuldig &c. ge-
 „ quoteert. N. 27.

„ Nog &c.

„ *Gereet geld in den Boedel bevonden.*

„ In den sterf-huyse is bevonden in gereden gel-
 „ de &c. volgende de specie hier-naar volgende,
 „ specie &c.

„ *Meublen in het Comptoir.*

„ *Eerst in 't Kasjen aldaar staande.*

„ Welke Kasjen by de naargeschreven geswo-
 „ ren Prijsfeerstes is gewaardeert xiiij. pond.

„ *Op het onderste Bon.*

„ Verscheyden Bouken, Reekeningen, Pa-
 „ pieren ende Documenten &c. voor memorie.

„ *Op 't tweede Bon van onder aan.*

„ Daar op gevonden &c.

In het klein Saletjen. „

Een groote roode Koffer, daar niet in en is „
van Importantie, geestimeert op xij. pond. „

Een Klavecingel met een voet, geestimeert „
&c. „

Juwelen ende Silver-werk. „

Een Tafel Diamant &c. Steen &c. „

Verklaren wy ondergeschreven geswooren „
Waardeersters van &c. dat wy de voor-ver- „
haalde Meubele Goederen, na onse beste we- „
tenschap ende kennisse in goeder Conscientie „
hebben gewaardeert, ende sulx geprijseert „
gelijk na elken Post by den Deurwaarder N. N. „
wtgetrokken staat. Oirconden deses by ons „
onderteykent den &c. ende was geteykent „
N. N. „

Waar naar soo hebben A. ende B. Impetran- „
ten in desen verklaart in goeder Conscientie, by „
hare Mannen waarheid in plaatse van Eede, in „
praesentie van de voornomde Commissaris van „
den Hove van Holland, dat sy in desen Inven- „
taris getrouwelijk hebben doen schryven en- „
de stellen alle de Goederen, roerende ende „
onroerende, Actien ende Crediten, by den „
voornomde Overleden metter dood ontruymt „
ende agtergelaten, sonder eenige van dien hare „
wetens verswegen, ofte ter quader trouwe ag- „
tergelaten, ende wt desen Inventaris gehouden „
te hebben, te vreden zijnde alles te voorschijn „
te brengen, ende in, ofte by forme van Amplia- „
tie agter desen Inventaris doen stellen alle al- „
fulke

„fulke vordere Goederen , Actien ende Cre-
 „diten , als hier namaals bekend soude mogen
 „worden desen Boedel te competeren , die in de-
 „sen Inventaris alnu niet en zijn gespecificeert ,
 „ende des versogt zijnde , 't selve alles by Eede
 „te affirmeren , ende was onderteykent A. B.

„ Voor alle welke geïnventariseerde Goede-
 „ren , en æstimatie van dien , hem gestelt ende
 „geconstitueert heeft , gelijk hy hem stelt ende
 „constitucert by desen Borge ende Principaal,
 „onder renunciatie van de Benefitien *Ordinis &*
 „*Excussionis* , van de effecte der selver hem vol-
 „komen onderregt houdende , den persoon van
 „D. omme ten behouve van de Crediteuren 'al-
 „len tyden wederom op ende ten voorschijnte
 „brengen , alle de voorsz. geïnventariseerde
 „Goederen , by aldien eenige van de selve soude
 „mogen vermist werden , daar vooren te beta-
 „len alfulke somme van penningen , als voor yder
 „partije wtgetrokken staat , onder Verband van
 „mijn persoon ende goederen , roerende ende
 „onroerende , præsent ende toekomende , egeen
 „van dien wtgesondert , stellende de selve subject
 „allen 's Heeren Regten en Regteren , ende
 „specialijk den Hove van Holland , des beloof-
 „den de voorschreve A. B. Impetrant , dese hare
 „Borge van sijn Borgtogt te indemneren , ende
 „te vrijen , kosteloos ende schadeloos te houden ,
 „alles onder Verband als vooren. In oirconden
 „desen by de voorsz. Impetrant D. als Borge on-
 „dertekent op den &c. en was getekent A. B. D.

Aldus:

Aldus gedaan, geïnventarifeert, gepryfeert „
verklaringe gedaan, ende Borge by d'Impetrant „
geftelt ten huylfe van &c. daar het Itef-huyls ge- „
vallen is, ter præfentie van N.N. in 't Hooft van „
defen genomt. „

Ende was onderteykent. „

N. N. N. N. „

HET VIII. DEEL.

Van dagvaardingen ende bekeuringen van de Deurwaarders der ge- meene Middelen.

Vrage: *Wat zijn gemeene Middelen?*

Antw. Alle ophieven van Pagten, ofte
Imposten by de Staten van Holland, tot onder-
ftand van de gemeene faak opgeftelt ende inge-
willigt, volgens de Ordonantie daar van zijnde.

Vrag. *Hoedanig, door, ende voor wie werden de
felve beregt?*

Antw. Tweederhande; by dagvaardinge je-
gens byfondere Overtreders, ende Fraudateurs
der gemeene Middelen by Rauw-Actie, ofte by
parate Executie, jegens de Pagters ende Colle-
cteurs der felver Middelen. Daar van hier naar.

Vrag. *Door ende voor wie gefchied de dagvaardin-
ge in Rauw-Actie?*

Antw. In de Steden voor Schepenen Commif-
fariffen, ende van de felve in reformatie voor de
Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden van
de Staten van Holland, beyde door een Deurwaar-
der

der der gemeene Middelen, soo te Hove, in de Steden, als op de Dorpen, haar tot dien eynde onthoudende.

Vrag. *Hoedanig geschied de dagvaardinge?*

Antw. Naar voorgaande schriftelijke last van dagvaardinge, by Schepenen Commissarissen in de Steden over der selver Ingesetenen, ende der omleggende naaste Dorpen, onder der selver Verpachting behorende, ten versouken van de Pagters verleent, ende van de selve, in cas van reformatie, by schriftelijke Authorisatie van de Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland, tot dien eynde by Requeste van de selve te versouken.

Vrag. *Hoedanig geschied soodanige Authorisatie, ende last van dagvaardinge in de Stede?*

Antw. Den Pagter hem by bekeuringe ende verklaringe van het gefraudeerde gefundeert vindende, doet daar van Eys maken met Middelen: dat is, verhaal van de Fraude, ende hoe dat hem de saak heeft toegedragen, ende versoukt daar op van de Schepenen Commissarissen Authorisatie op een Deurwaarder, om de dagvaardinge te laten doen, de welke daar op by de selve werd verleent, aldus:

C. V. S. *Als gemagigt van G. V. Pagter van het Gemaal van den loopende Termijn, begoft &c. Eysser,*
Contra

J. K. Kooren-Molenaar, seggende &c.

Mits welken soo Concludeert den Eysser, &c.

De Commissarissen van wegen de Ed. Mog. Hce-

V. Bouk. *Van Dagvaardingen, &c.* XIII. Deel. 499
Heeren Staten van Holland ende West-Vrie-
sland, gesteld zijnde tot de Judicatuure van,
de Quæstien, in ende wt sake van des Gemeen-
Lands-Middelen binnen N. ende Verpachtinge,
van dien, ' Authoriseren mits desen den eersten,
Deurwaarder hier toe versogt, om witten na-
me ende van wegen G. V. &c. te dagvaarden,
der persoon van J. K. voor ons Commissarissen,
op het Raadhuis der Stad &c. te Compareren,
jegens Saturdag toekomende, 's morgens ten
negen uren, om hem aldan te komen verant-
woorden jegens den bovenstaanden Eys ende,
Conclusie, ende voorts te procederen als naar,
Regten: Laat Copije ende relateert u weder-
varen. Actum &c.

Vrag. Binnen wat tijd moet de dagvaardinge geschieden, ende hoedanig moet de Relatie werden ingestelt?

Antw. Ten minsten drie dagen voor den Regtdag, ende werd de Relatie ingestelt, gelijk als andre gemeene, kort ende slegtelijk, aldus:

Op den 27. &c. heb ik ondergeschreven Deurwaarder &c. mijn gevonden ten huuse van N. N. doende mijn Exploit, vermits sijn absentie aan A. sijn Huysvrouw, ende heb wt kragte van de bovenstaande Authorisatie, dagvaardinge gedaan naar sijn forme ende innehouden, ende aan de selve gelaten Copije, die my tot antwoord gaf &c. het welk ik U Ed. Agtb. relatere voor mijn weder-varen.

By my N. N.

Vrag. By wie ende hoedanig werd de Bekeuringe van de boeten ende Fraudengedaan?

Ant. Daar in werd onderscheid gemaakt tussen Koopluyden dewelke in 't gros by de stuk handelen, tussen Koopmans de welke eenige Pagtschuldige Waren ten slete verkopen, de welke de Peyl van wtslag ende inslag moeten gedogen, ende tussen gemeene Burgers, ofte Ingesetenen, dewelke niet en mogen inslaan, sonder behoorlijk Verimpofst te hebben. Daar van de Koopluyden, de welke hare Goederen by de stuk, ofte by de grote maat leveren, haren inslag met haren wtslag stip moeten verantwoorden, ende t'allentijden moeten gedogen de Peylinge by den Pagter, benevens een Deurwaarder, ende een gesworen Meter, ofte Roeyer te doen, by de welke indien yets van den inslag werd vermist, het welk in den wtslag niet en werd verantwoord, sy daar voor moeten verantwoorden, ende de Koopmans die hare Waren ten slete leveren, ende by den inslag de Pagt moeten betalen, gelijke Peyl van den Pagter met een Deurwaarder ende Meter, ofte Roeyer moeten gedogen, ende so wanneer yets meer by de Peylinge werd bevonden als by haren inslag is aangegeven, mogen daar voor als Fraudateurs by den selven Deurwaarder met den Pagter, ofte sijn Geauthoriseerde, ende den Meter, ofte Roeyer geadsisteert, bekeurt ende aangehaalt werden, ende werd de selve Deurwaarders ende Peylders, op haar Register daar van gehouden, volkomen geloof gegeven. Gelijk mede

V. Bouk. *Van Dagvaardingen, &c.* XIII. Deel. 501
 mede op de aanteykeningen van de Hoof-gel-
 den, Zout-gelden, Hoorn-gelden, ende dierge-
 lijke, daar in de selve soo veel geloof hebben als
 in hare dagvaardingen ende Executien. Maar aan-
 gaande de gemeene Burgers ende Ingesetenen,
 de welke geene Pagt-schuldige Waren, ofte goe-
 deren mogen inslaan sonder de selve by Biljet be-
 hoorlijk te hebben Verimpost, ende daar van den
 Impbst betaalt, op de boete ende breuke daar toe
 staande, heeft een Deurwaarder op sijn enkel seg-
 gen van de selve bekeurt ende agterhaalt te heb-
 ben, geen volkomen geloof, ende verstrekt niet
 meer als een gemeen Getuyge, so dat het selve by
 andre meer moet werden bevestigt en versterkt.
 Hoewel by de sommige werd gedreven, ende ook
 ten deele, by onkunde van het Regt, in de Pra-
 ctijq schijnt ingekropen: dat de selve ook in dien
 deelen voor ende benevens publijque persoonen
 die yets ampts-halven doen ende verrigten, moe-
 ten werden aangenomen. Het welk vermits de so-
 bre loofwaardigheid van het meerendeel der sel-
 ver, indien deelen als zijnde buyten haar Ampt,
 ende eygentlijke bedieninge, op 't sekerste met
 de getuygenis van ymand anders (als bestaande in
 een saak van gemeen bewijs) moet werden beve-
 stigt ende bekragt. *agr. l. 5. 6. Cod. de probat.*
l. 9. §. 1. Cod de Testib.

Vrag. *Haedanig houd de Commissie, ofte Autho-
 risatie in cas van Reformatie?*

Antw. 't selve moet by Request versogt wer-
 den, daar by te kennen werd gegeven, datter tus-

sen N. ende N. voor Schepenen Commissarissen van &c. Proccs was gemoveert, ter sake van &c. in welke sake gemelte Heeren Schepenen den Suppliant hadden gecondemneert &c. ofte sijnen Eys ontseid, als breeder by het selve Vonnis, aan de Requeste gehegt, by welk Vonnis hy hem bevindende beswaart te zijn, versoukt Appointement van Reformatie als in *communi formâ*, het welk aldus werd verleend:

De Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland ende West-Vriesland, lasten ende autoriseren mit desen den eersten Deurwaarder, die versogt, te trekken aan de persoon, ofte ter woonstede aan N. N. ende den selven te dagvaarden tot eenen bequamen dage te Compareren, ofte Gemagtigde te seinden voor haar Ed. Mog. omme het Vonnis in desen geroert, te sien Annulleren, ofte Corrigeren, ende Reformereren naar Regten, in dien't soo behoort, het selve te sustineren, of daar van te Renunciëren, soo sijnen goeden raad gedragen sal. Actum &c.

HET XIII. DEEL.

Van dagvaardingen van de Geregts-boden in de Steden ende ten platten Lande.

Vrage: Hoedanig ende door wie geschieden de dagvaardingen van gemeene saken tussen Burgers ende Ingesetenen, in de Steden ende ten platten Lande?

Antw. Door de Geregts-boden daar toe in elke Vierschaar in't bysonder gestelt, naar voorgaande schriftelijke, ofte mondelinge last van den

V. Bouk. *Van de Gerechts-Boden, &c.* XIV. Deel. 503
den Verfouker, met beteykening van den Regt-
dag, ten minften drie dagen te vooren.

*Vrag. Of den Bode ook Copije van de Eys, ofte an-
dre befcheyden, daar wt den Eyffer zijn Regt wil maken,
aan den Gedaagde moet overleveren?*

Antw. Ten platten Lande en behouft hy van
den Eys, ende van fijnen laft tot de dagvaardin-
ge, geen Copije te vertooncn, maar is genoug,
dat hy de dagvaardinge mondeling doet, met wt-
drukking, waarom ende tot welken eynde den
Gedaagde werd geroupen, daar van hy in fijne
Relatie betuyg ende verhaal moet doen, indien
hy 't felve doet wt mondelinge laft, maar in de
Steden is men gewoon fchriftelijke laft te geven
by eysch, ende ondergestelde Acte van Autho-
rifatie, daar van ook gemeenlijk Copije werd
gelaten, of andersins mag den Gedaagde, ten
dage dienende, de felve Copije ende af-fchrift
verfouken, ende daar op dag nemen, gelijk ook
ten platten Lande ten dage dienende by den ge-
ne die eenig wtitel van nooden heeft Copije uyt
den Eys ende dag van beraad mag verfocht wer-
den, ten waar dat de dagvaardingen by fchrifte-
lijken Eys was gefchied ende daar van Copije was
gelevert. In 't verder moet door den Bede aan
den Gedaagde, benevens de dagvaardinge, ge-
levert werden Copije Autentijq van de Brieven
van Verbande, Obligatien, Accoorden, ofte
andre Instrumenten, daar op van wegen den
Eyffer, ten dage dienende, Namptissement,
ofte provisie verfocht fal werden, de welke ander-

fins mede ten dage dienende, verfogt, ende daar op dag genomen mag werden. Sie de *Ordonn. op 't stuk van de Justitie, art. 1.*

Vrag. Moeten de dagvaardingen aan de persoon selfs werden gedaan?

Antw. Neen, maar is mede genoeg dat het selve geschied tot sijn woonplaats, aan ymand van het huysgesin, ofte aan sijn naaste gebuyren, indien datter niemand t'huys en is. Sie de *Instruct. van den Hove art. 11. Ampliat. art. 8. 9.*

Vrag. Hoedanig geschied dagvaardinge tegens ymand van buyten by Arrest op sijn persoon?

Antw. Op het versouk van den Eysler ende Arrestant, aan den persoon van den Gearresteerde, met verklaringe ende wtdrukking van wiens wegen ende waar over het selve geschied, daar van den Bode ook in sijn Relatie ende weder-varen vermaan moet maken.

Vrag. Hoedanig op sijn goed?

Antw. By aanhoudinge ende versiekering van het selve so het roerende Goederen zijn, ten waar ende tot dat daar Borg voor wierd gestelt, door de welke de selve moeten werden ontslagen, so die genoegsaam is, anders ter bescheydenheyd van den Regter.

Vrag. Hoedanig op omoerende Goederen?

Antw. Aan den persoon van het Gearresteerde, indien hier het self besit, als vooren, maar indien het verhuurd werd, by aansegginge aan den persoon van Huyrder ende Bruyker van het goed dat hy het gedane Arrest sal hebben te gehengen
en-

V. Bouk. *Van de Gerechts-Boden, &c.* XIV. Deel. 505
ende gedogen, met wtdrukkinge waarom het selve geschied, ende verder verbod van overgifte der Huyr-penningen, ende verder genot, ofte van het weg-halen van de Vrugten te Velde staande, indien het Vrugt-dragende Landen zijn, benevens dagvaardinge van den selven, so hy hem party soude willen maken, het welk mede in sijn Relatie moet werden wtgedrukt. Ende voorts by Weet-bestedinge ende lettren Requisitoir aan den Regter van de plaats daar den Gearresteerde sig onthoud, ten eynde hy door een Gerechts-bode aldaar mag werden gedagvaart, om hem jegens sodanigen Arrest te komen verantwoorden, het welk in sommige Steden mede by Edicte, ende toefendinge van 't selve by Missive werd gedaan, sulx hier voor t'sijner plaatsse breder is verhandelt.

Vrag. Hoedanig geschied Arrest op Actie, ofte Inschuld onder een derde?

Antw. Mede by aansegging aan den Schulde-naar by wien de Inschuld te betalen staat, ofte eenig geld leyd, van 't selve te gehengen ende gedogen, ende daar voor het Gearresteerde te sien verklaren verbonden ende executabel, met verbot van overgift, ende verder dagvaardinge, soo hy hem partije soude willen maken, voorts by Weet-bestedinge, ofte Edicte als vooren.

Vrag. Of tot het doen van Arrest ook het overstaan van twee Schepenen werd vereyft.

Ant. In Arresten by Rauw-Actie om Jurisdictie te funderen, is 't selve onnodig, maar heeft alleen plaats in Arrest by Executie. Daar van hier naar.

Vrag. Hoedanig moet de Relatie van een gemeene dagvaardinge, ofte Arrest in Steden ende ten platten Lande werden ingestelt?

Antw. Alles in gevolge van de ordre ende last, ende 't gene wt kragte van dien, by den Bode is gedaan, met het antwoord ende weder-varen dat hem daar op is gevolgt.

In gemeene dagvaardinge, aldus:

In gevolge van den schriftelyken (anders mondelingen) last ende ordre by N. N. aan my gegeven van date den &c. heb ik ondergeschreven Gerechts-bode van N. N. my op hyden den &c. gevonden aan de persoon, ofte ter woonstede van N. N. ende hem jegens Donderdag den &c. gedagvaart te Compareren, ofte Gemagtigt te senden voor de Vierschaar van Schepenen van N. N. om betalinge te hebben van &c. ende hem te verantwoorden jegens soodaningen Ejs ende Conclusie, misgaders versouk van Provisie &c. als den voornoonden N. N. jegens hen ter voorsz. sake sal Willen doen ende nemen, ende voorts te procederen als naar Regten. Heb aldaar gelaten Copije van &c. daar op den selven N. N. sijne provisie sal Willen funderen, vermits zijn absentie mijn Exploict doende aan N. N. die mijn tot antwoord gaf &c. Actum als boven by my

N. N. Gerechts-bode van &c.

Op een Arrest by mondelinge last, aldus:

Wt kragte ende in gevolge van den last ende ordre by N. N. aan my ondergeschreve Gerechts-bode van &c. gegeven, heb ik my op hyden den &c. gevonden ten huysse van &c. ofte op het Land van &c. ende aldaar in Arrest ende bewaarder hand gestelt ende genomen sekre

&c.

V. Bouk. Van de Gerechts-Boden, &c. XIV. Deel. 307

&c. ten eynde om daar aan te verhalen de betalinge van
&c. met insinuarie aan N. N. als Huyder ende Bruy-
ker van &c. van het selve te gebengen ende gedogen, met
verbod van de selve Goederen niet te vervremden, ofte
over te geven &c. heb daar van mede kennis gedaan aan
N. N. Gearresteerde, ende hem, nitsgaders den voor-
nomde N. N. soo hy hem party wilde maken, jegens don-
derdagh den &c. gedagvaart voor de Vierschaar van
N. N. te Compareren, ofte gemagtigt te seinden, om
hem te komen verantwoorden jegens sodanigen Eys en-
de Conclusie als by N. N. ter sake voorsz. sal willen doen
ende nemen, ende voorts te procederen als naar Regien,
gaven daer op tot antwoord den voornomden N. N. &c.
ende by N. N. &c. Actum als boven.

By my N. N.

Dog werden gemeenelyk de Relatien van de
Boden in de Steden, ende ten platten Lande,
agter de schriftelijke last ende Authorisatie in het
kort gestelt, aldus:

Huyden den &c. heb ik Gerechts-bode van &c. agter-
volgens de bovenstaande last ende Authorisatie, de dag-
vaardinge, ofte het Arrest, ende dagvaardinge, naar
sijn forme ende inhoudende gedaan aan de persoon van
&c. die my tot antwoord gaf &c. Actum als boven.

By my N. N.

H E T

HET XV. DEEL.

Van Executien der Sententien van den Provincialen, ende Hoogen Rade in Holland, ende eerst wt personele A&ien op roerende Goederen.

Vrage: *Door wie ende boedanig moeten de Sententien van het Hof Provinciaal, ende den Hoogen Raad te werk werden geleyd?*

Antw. In kleyne saken wt de Steden tot twee hondert, ende wt de Dorpen tot hondert guldens, ende daar beneden, werd een Acte van Condemnatie inhoudende Authorisatie op een Deurwaarder geligt, ende de selve een Deurwaarder in handen gestelt, maar in groote saken boven de voorsz. somme yemand bekomen hebbende Sententie t'sijnen voordeel, ende den Gecondemneerden in gebreke blyvende het Gewijsde te voldoen, werd in de Griffie van den Hove versogt, ende aldaar verleent Executoire om het Gewijsde van den selven Hove door een Deurwaarder ter Executie te mogen leggen, de welke een Jaar lang sijn kragt behoud, naar verloop van het welke, wederom nieuwe lettren van Executorie geligt moeten werden, geduyrende den tijd van vijf Jaar voor het Hof, ende tien Jaar voor den Hogen Raad, naar het verloop van welken tijd geen Executorien meer en werden verleent, maar moet den Gecondemneerden op
nieuws

V. Bouk. *Van Executie der Sententien.* XV. Deel. 509
nieuws gedagvaart werden, om nieuwe Executie op de verjaarde Condemnatie ofte Sententie te sien decerneren. Sie de *Instructie van den Hove art. 118.*, *Ampliat*, art. 3. van den *Hoogen Raade*, art. 263.

Welke Executorie, beneven de Sententie, gegeven werd in handen van een Deurwaarder, om de selve dien volgende ter Executie te leggen.

Vrag. *Hoedanig luyd soodanige Executorie?*

Antw. Aldus:

Executorie.

Den Præfident ende Raden &c. den eersten, gesworen Exploictier hier op versogt, Saluyt. Wy Committeren uw mitdesen, dat gy ten versouke van N. Impetrant in Rauw-Actie, onse Sententie in date den &c. hier aan gehegt van wegen de Hooge Overigheyd, by uw roupende den Officier van de plaats, ist nood, ter Executie legt naar sijn forme ende inhouden, realijk ende by feyten, sulx als nemende daar van uw behoorlijk salaris, van het welk te doen wy uw geven volkomen magt, autoriteyt, ende sonderling bevel, ontbiedende daaromme, ende bevelen allen Officieren, Dienaren ende Onderfaten der voorsz. Hooge Overigheid, dat sy uw 't selve doende ernstig verstaan ende obdieren, op allen 't gund sy desselfs Hooge Overigheids toorn dugtende zijn, ende daar jegens, verbeuren mogen. Gegeven in den Hage, onder 't Zegel van Justitie den &c.

Vrag.

Vrag. wat staat daar wt byzonderlijk aan te merken?

Antw. I. Dat geene Executie mag werden gedaan van Sententien van de respectie Hoven, dan naar voorgaande Commissie ende bevel.

II. Dat den Deurwaarder in het Executeren, ende te werk leggen van de selve bevelen, oeffent de magt ende bevel van den Hooge Overigheid, ende dienvolgende des van noden hebbende by wtten name van de welke de Executie geschied, alle Officieren, ende Dienaren van de selve Hooge Overigheid in het wtvoeren van dien, moet werden gesterkt ende geholpen.

Vrag. Hoe ende in wat vougten moet de selve Executorie werden te werk geleid?

Antw. Driederhande, anders in reële Actien, daar by den Aanlegger in possessien yets is aan, ofte toegewesen, het welke by feyten ende dadelijke instellinge geschied, anders in personele Actien, daar by ymand eenige somme van penningen is toegewesen. het welke by Sommatie, Renovatie, ende aanwysinge van Goederen geschied, anders in Feyten daar by ymand gecondemneert is yets te doen, het welk by Sommatie, Renovatie ende Gyseling geschied.

Vrag. Hoedanig geschied de Executie in reële Actien, als ymand yets in Possessie is toe, of aangewesen?

Antw. In soodanige saken, werd den Aanlegger by den Deurwaarder in het goed ende befit van dien gestelt ende geleid, ende den voorgaanden Besitter daar wt geleid. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 172.

Vrag.

Vrag. *Hoedanig geschied de Executie in personele Actien?*

Antw. Den Deurwaerder moet hem met de Sententie ende Executorie vervougen aan den persoon, of ter woonstede van den Gecondemneerden, ende hem by Sommatie aansleggen dat hy de somme in de Condemnatie begrepen, sal hebben te betalen binnen de tijd van vier-en-twintig uren, of dat hy by gebreken van dien, sal voortgaan met sijne Executie, welke vier-en-twintig uren verstreken zijnde, sonder betalinge te doen, hy hem andermaal by Renovatie aanseid, als nog binnen vier-en-twintig uren te betalen, of dat hy met sijne Executie sal voortgaan, ende versoukt aanwysinge van Goederen, daar aan hy by gebreeke van dien, sijne Executie sal mogen verhalen. By gebreeke van welke betalinge, ofte aanwysinge van Goederen te doen, daar aan hy de Executie soude mogen verhalen, neemt hy ten overstaan van twee wt den Geregte, onder behoorlijken Inventaris in Arreste, ende in sijnen handen so veel van de roerende Goederen, den Gecondemneerden toebehoorende, als hem genoeg dunkt om sijne Executie aan te verhalen, welke Goederen hy ses dagen in bewaarnis houd, binnen welken tijd den Gecondemneerde sijne aangehouden goeden mag komen lossen, ende als nog de Condemnatie voldoen, met de kosten, maar de selve binnen de selve tijd niet geloft werdende, stelt hy de selve by aanplekken van Biljet in de Steden op een Markt-

Marktdag, ende op de Dorpen naar voorgaande Kerk-gebod, in de Vierschaar, of ter plaatse daar men gewoon is sodanige Executie te doen, openbaarlijk te koop, ende levert ende verkoopt de selve ten overstaan als vooren, aanden geenen de welke die laatst verhoogt, ende de meeste daar voor Bied, daar van hy goed Register houd, ende de pennigen ontfangen zijnde, trekt hy daar af de onkosten van de Executie, ende betaalt den inhouden van de Condemnatie aan den Schuld-eysser, onder Quitantie, doende daar benevens Reekening van het overschot aan den Gecondemneerde, so daar eenig is. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 173. ende volgende.

Vrag. Hoedanig geschied het Arrest, ende verder Executie op roerende Goederen, ende wat is het Formulier daar van?

Antw. Eerst by dusdanige Acte van Arrest:

Acte van Arrest ende Inventaris.

Wt kragte van seekre Executie &c. ofte (indien het is beneden de somme van groote saken) *Wt kragte van seekre Authorisatie*, geïnserceert in een Acte van Condemnatie van Commissarissen ter decisie van de kleyne saken, by den Hove van Holland geordonneert, in date den &c. Soo heb ik N. N. gesworen Exploictier, van den voorsz. Hove, ten versouken van N. Impe-trant van Executie, van wegen de Hooge Overigheyd in Arrest genomen, ende in handen van de selve Hooge Overigheyd gestelt, naar voorgaande Sommatie ende Renovatie, ende andre behoorlyke Interpellatien, de

Goe-

V. Bouk. *Executie der Sententie, &c.* XV. Deel. 513
Goederen hier naar Wgedrukt, toebehoorende N. Gecondemneerde, om daar aan by Executie te verhalen de somme van &c. in de voorsz. Acte begrepen, met al de regtelijke kosten alrede gedaan, ofte nog te doen, als:

In 't Voorhuis,

Een Kas &c.

In de Keuken.

Een Tafel &c.

Op de Kamer.

Een Bedde &c.

Op de Solder.

Een Kist &c.

Aldus gearresteert, ende beschreven ten huysse van N. staande &c. alwaar de voorsz. Goederen bevonden zijn, in tegenwoordigheyd, ende ten overstaan van N. ende N. Schepenen der &c. ende s' oirkunden desen by de voorsz. Schepenen onderteykend.

Het welk gedaan zijnde, de Goedēren by den Deurwaarder werden vervoert ende in verfekeeringe gebragt, ofte werden anders daar in huys gelaten, ende toegezegelt, ofte anders met Dienaars bewaard den tijd van ses dagen, naar verloop van de welke, sonder betalinge ende lossinge, volgens het 175. Art. van de Instructie van het Hof van Holland, werd het Sondags ende Marktdags gebod tot de verkooping van de selve Goederen gedaan, met dusdanig Biljet:

Biljet ende Proclamatie.

Men laat een ygelijk by desen weten, dat ik,,
N. Deurwaarder &c. wt kragte van &c. ten,,

K k

ver-

„verfouke van N. Impetrant van Executie, naar
 „voorgaande Sommatie ende Renóvatie, in
 „Arrest genomen, ende in handen van de Ho-
 „ge Overigheyd gefelt heb, feekre roerende
 „Goederen, toekomende N. N. Gécondem-
 „neerde, de welke ik van meeninge ben by Exe-
 „cutie in 't openbaar den meest daar voor bieden-
 „de te verkoopen, binnen de Stede van &c. op
 „&c. toekomende, smiddags ontrent de klokke
 „xij. uuren, * voor het Stadhuys aldaar, is daar
 „ymand die de voorfz. Goederen, of eenige van
 „dien wil fustineren, hem toe te behooren, of
 „hem anderfins verbonden te zijn, ende hem
 „daartegens als Oppofanten soude willen gedra-
 „gen, die kome middeler-tijdt by my Deur-
 „waarder, dien ik als Oppofant ontfangen,
 „dag van Regten leggen, ende op alles goed
 „beicheyd doen fal, op peyne van verfteeken te
 „zijn van hunne Actie, toe, ofte aanfeggen.
 „Segget voorts. Ende fy kennelijk, dat dit is
 „het N. Sonnendags (ofte Merkt dags) gebod,
 „aldus voor den volke gepubliceert binnen den
 „Dorpe van &c. op den &c.

„ By my N. N. Deurwaarder.

Het Sondag ende Marktdags gebod gedaan,
 ende den dag van verkooping gekomen zijnde,
 werd het felve daar-en-boven by den Rouper
 omgeropen, dat men ten xij. uuren, op fulken
 plaats, by Executie wil verkoopen fulke Goe-
 deren

* Indien de Goederen in de Stad toe komen, werd het aldus ge-
 daan, maar komen de felve ten platten Lande t'huys, werd de verko-
 pinge in de Vierschaz aldaar gedaan, gemeenlijk op een Regt-dag.

deren die gadinge heeft laten hun vinden ter voorfz. plaatfe, aanhooren de Voorwaarden, ende doen hun profijt.

Het uur om gekomen zijnde, werd wtgeropen Koopluy fta by, ende gaat den Deurwaarder met twee Schepenen by hem, daar toe verfogt, fitten om te verkoopen, ende werd de omftanders door den Deurwaarder voorgelefen de naarovolgende Voorwaarden:

Voorwaarden van Verkoopinge.

Op de Conditien ende Voorwaarden hier, naar verklaard, ben ik N. Deurwaardar van, den Hove van Holland, wt kragte van &c. ten, verfouke van N. by Executie, van meeninge, om gereden gelde te verkopen, de roerende, Goederen hier naar geroert, toekomende, N. N. Gecondemneerde ende Geëxecuteerde, om daar aan te verhalen de fomme van &c. inde, voorfz. Acte begrepen, met de kosten van de, Executie daarom gedaan, ende nog te doen.

Men doet de verkoopinge by guldens van 40, grooten 't ftuk, by verhoogen ende bieden, ende wie de hoogfte bied ende laaft verhoogt, fal Kooper zijn.

De Verkoopers fullen haar gekofte aanvaarden datelijk, ende met het geven van den Palmflag, ende haar wt te loven Koop-penningen, in gereden gelden, benevens ende voor de aanvaardinge van dien betalen, ofte by gebreke van dien, fal men de gekofte Goederen ander-

„maal opvlyen, ende verkopen, tot lasten van
 „den eersten Kooper, de welke soo daar minder
 „afquam, met gereed geld sal moeten vervullen,
 „het welke van de selve by reële Executie sal
 „werden verhaalt, ende quamen de selve meer-
 „der te gelden, sal hy van het overige geen voor-
 „deel hebben.

„Indien in 't bieden, of verhoogen, tussien twee,
 „of meer, quæstie geviel, wie van haar het Voor-
 „woord hadde, houd den Verkooper ende Exe-
 „cuteur het Voorwoord aan hem, wien hy 't sel-
 „ve sal willen gunnen.

„Alle geboden werden ter Palm-slag toe van
 „waarden gehouden, sonder in de laatste ver-
 „hooging gehouden te zijn, &c.

„Welke Voorwaarden gelesen zijn, doet den
 „Deurwaarder ten overvloede de naarvolgende
 „wtroeping:

Wtroeping.

„Iffer nog ymand die eenig Regt, ofte Actie op
 „de voorfz. Goederen soude vermeynen te heb-
 „ben, ende hem jegens dese Executie ende ver-
 „koopinge soude willen opposeren, die konne als
 „nog hem selven bekent maken. Ende daar op
 „volgt Acte van Koop aldus:

Acte van Verkoopinge.

„Alle welke Conditien ende Voorwaarden by
 „my ondergeschreven Deurwaarder, ter præ-
 „sentie ende ten overstaan van N. N. Schepenen
 van

van &c. den Omftanders voorgelēfen zijnde, en- „
 de daar by andermaal wtgeroepen zijnde, wie „
 eenig Regt, ofte Actie op de felve te verkoo- „
 pen Goederen vermeinde te hebben, fig als nog „
 foudē hebben bekent te maken, fijn eyntelijk „
 de felve Goederen aan de meeftbiedende ver- „
 koft, als volgt: „

Als eerft ſeeker Bedde &c. gekoft by &c. om „
 de fomme van &c. „

Nog &c. „

Aldus gedaan binnen der Stede van &c. ter „
 præſentie, ende ten overftaan van de voornom- „
 de N. N. Schepenen, ende ten oirkunden van „
 dien geteykent op den &c. „

Vrag. *Wat ſtaat den Deurwarder te doen, indien*
hem ymand tegens de verkoopingē komt te oppoferen?

Antw. Soo een derde tegens de verkoopingē
 komt te oppoferen, als hem de Goederen toeko-
 mende, ofte aan hem ſpecialijk verbonden zijn-
 de, moet hy den ſelven in oppositie ontfangen,
 ende hem een dag van Regten leggen, om te
 ſeggen de redenen van dien, op peyne van ver-
 ſteken, ende moet middelerwylen met de Exe-
 cutie ophouden, van welke oppositie, ende dag-
 vaardingē, hy ook den Gecondemneerden ken-
 niſſe doen moet, om ten ſelven dage 't felve te ko-
 men aanhooren, daar tegens te ſeggen, ende ſien
 wijſen als 't behoord, maar indien ymand quam
 die maar yets onder de hand, ofte loopens ſchulds
 aan den Geëxecuteerde ten agteren was, ſonder
 beſcheyd van byſonder verbinteniffe op het felve

goed, werd evenwel met de Executie voortgevaaren, behoudens alleen sijn Regt op de præferentie van de penningen, tot welken eynde de selve als dan in de Griffie moeten werden gebragt. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 177.

Vrag. Indien den Gecondemneerden selfs in oppositie quam tegens de Executie, seggende dat de Executie qualijk werd gedaan, of dat hy tegens het Gewijsde betalinge, ofte Compensatie wilde inbrengen?

Antw. Den selven en werd by den Deurwaarder in geen oppositie ontfangen, maar hy gaat, dien onvermindert, met sijne Executie voort, indien den Impetrant de bygebragte betalinge, ofte Compensatie niet en wil lijden, ofte aennemē. Maar moet den Gecondemneerden, indien hy meend dat hem eenig ongelijk geschied, ofte dat de Executie qualijk werd gedaan, by Requeste poënaal, ende verbod tegens de verder Executie versouken, het welk met kennis van faken werd verleend, of geweygert, sonder het welk den Deurwaarder met sijn Executie voort vaart. Sie de *Papegay pag.* 406.

Vrag. Vrugten te Velde staande, hoedanig werden de selve gerekend, voor roerend, of onroerende Goederen, ende hoedanig werden de selve geëxecuteert?

Antw. De selve werden wel voor roerende Goederen gehouden, maar om 't gevolg dat de selve hebben met de onroerende Goederen, werden gemeenlijk twee Sondags ende twee Marktdags geboden tot de verkoopingē van de selve gedaan, in 't verder werd gevolgt de manier van
doen

doen in de Executie van roerende Goederen, gebruykelijk als vooren.

HET XVI. DEEL.

Van Executien der Sententien van den Hove op onroerende Goederen.

VRage: *wanneer ende in welken saken werd de Executie gedaan op onroerende Goederen?*

Antw. I. Indien eenig onroerend goed, by Sententie, voor den Inhouden van dien verbonden ende executabel verklaard werd.

II. By aanwysing van den Geëxecuteerde, als hy op de Renovatie ende versouk van aanwysinge, eenig onroerend goed aanwijst, daar op hy de Executie wil laten geschieden.

III. Indien den Gecondemneerden geen roerende Goederen en heeft, ofte geen genoegsame weet aan te wysen, daar op den Deurwaarder nauw onderfouk moet doen, ende daar van in sijne Relatie gewag maken. Sie de *Instruct. art.* 179.

Vrag. *Op welke onroerende Goederen, ende in hoedanige ordre, werd de Executie daar op gedaan?*

Antw. Eerst op des Gecondemneerde vrye eygen Goederen, soo hy eenige heeft, ende soo hy die niet en heeft, of dat de selve niet genoeg en zijn, op de Chijs-goederen, ende soo die nog niet genoeg en zijn, of dat hy de selve niet en heeft, moet den Deurwaarder onderfouk doen op de Inschulden die ymand aan den Gecondemneerden schuldig mogt wesen, ende by ge-

breke van 't selve, op de Vrugten van Leen-goederen, of so die niet genoug en zijn, op het Leen-goed selfs, behoudens den Leen-heer sijn Regt. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 180.

Vrag. Hoedanig geschied voorts de Executie op d'onroerende Goederen?

Antw. By Arrest ende Hand-settinge, ten overstaan van twee Schepenen, op den grond van het onroerend goed te doen, het welk gedaan zijnde, den Deurwaarder den Gecondemneerden, mitsgaders den Chijns, ofte Leen-heer, soo de Executie op Chijns, of Leen-goederen geschied, daar van moet kennisse doen, hem verbiedende de selve Goeden eenigfins aan te trekken, maar hem daar op te laten doen sijn Executie also dat behoord. Sie de *Instruct. van den Hove*, art. 180. op 't eynde. Het welk gedaan zijnde, stelt hy de selve Goeden te koop, naar voorgaande vier Marktdagse geboden in de Steden, ende ten platten Lande, naar voorgaande vier Sondags geboden ter plaatse daar het Goed leyd, ende vier Marktdags geboden ter naaster Maal-stede, in gevolge van het 181. ende 183. art. van de *Instruct. van den Hove*.

Vrag. In wat forme moet het selve geschieden?

Antw. Eerst, indien het inhoud een provisie van Namptissement, onder *Cautie de restituendo*, te besorgen dat eerst ende alvorens de *Cautie* werde gestelt, aldus:

Acte

Acte van Cautie.

Ik N. woonende &c. stelle mijn selven tot „
 Borge onder renunciatie van de Beneficien *Or-* „
dinis endè *Excussiois* voor de ligtinge van de „
 somme van &c. die N. woonende tot &c. by „
 Sententie van den Hove van Holland, in date „
 den &c. gecondemneert is, te Namptiferen on- „
 der *Cautie de restituendo*, ten behouven van N. N. „
 woonende &c. ende belove over sulx de voorz. „
 somme wederom te restitueren, indien ten prin- „
 cipalen bevonden wierd alsoo te behooren, on- „
 der Verband van mijn persoon ende Goede- „
 ren, stellende de selve ten bedwange ende „
 Executie &c. In kennisse desen geteykent „
 desen &c.

Voort by Sommatie, Renovatie, ende aanwy-
 finge van Goederen, ende daar op te doen Arrest,
 ten overstaan van Schepenen, de welke daar van
 verlenen en teykenen dusdanige Actè :

Acte van Arrest.

Huyden den &c. heb ik N. Deurwaarder van „
 den Hove van Holland, wt kragte van seekre „
 Executorie, in date den &c. verleend op &c. „
 ten versouken van N. Impetrant van Executie „
 in tegenwoordigheyd van N. N. Schepenen „
 van &c. van wegen de Hooge Overigheyd, in „
 Arrest genomen, ende in des Hooge Overig- „
 heyds handen gestelt seekre omtrent drie Mor- „
 gen &c. gelegen &c. toekomende N. Gecon- „

„demneerde , ende Geëxecuteerde , om daar
 „aan te verhalen de somme van &c. in de voorfz.
 „Condemnatie begrepen, mette kosten van Exe-
 „cutie daarom gedaan, ende nog te doen. Des
 „ten oirconde is defen by my ende de voornomde
 „Schepenen geteykent op den &c.

Welk Arrest gedaan zijnde , aan den Geëxecuteerde moet werden geïnfinueert , ende hem van wegen de Hooge Overigheyd bevolen , de felve Goederen niet te vervremden , belasten , nog befwaren. Sie de *Instructie van den Hove* , art. 180. Ende daar op werd de verkoopinge , naar vier Sondags ende Marktdagse geboden , van Goederen ten platten Lande gelegen , ende in de Steden naar vier Marktdagse geboden , geleyt , daar van het Biljet ende Proclamatie t'elken Sondag ende Marktdag by den Deurwaarder , ter plaatse daar men gewoon is Publicatie te doen , den Volke werd voorgelesen ende aangeplekt , aldus inhoudende :

Proclamatie.

„ Men laat een yder by defen weten dat ik N.
 „Deurwaarder van den Hove van Holland , wt
 „kragte van sekre Executorie van den felves
 „Hove in date den &c. verleend op &c. ten ver-
 „fouken van N. Impetrant van Executie , naar
 „voorgaande Sommatie ende Renovatie , van
 „wegen de Hooge Overigheid in Arrest geno-
 „men , ende in der felder handen gestelt heb se-
 „kre &c. om daar aan te verhalen de somme van
 &c.

&c. mette kosten daarom gedaan, ende nog te
doen, welk voorfz. Land ik van meeninge ben
by Executie ende Decreet, naar voorgaande
vier Sondagse geboden, binnen den Dorpe van
&c. ende vier Marktdagse geboden binnen der
Stede van &c. d'een agter d'ander volgende, te
verkoopen, op alfulke Conditien ende Voor-
waarden, als op alfulken dag ende plaats, by
't laaste Sondags ende Marktdags gebod sal
worden beteekend, een ygelijken voorhouden
ende oplefen fal met open deuren ende venste-
ren, ten wtgang van een barnende Was-kaarf-
se, den meest daar voor biedende, ende laast
verhoogende fal Kooper zijn. Iffer ymand die
hem tegens dese verkoopinge soude willen op-
poseren, ofte die eenig Regt, toe, ofte aan-
seggen op het voorfz. &c. te cyffen, ofte spre-
ken heeft, die kome middelerwylen hem by
my bekend maken, dien ik als Oppofant ont-
fangen, dag van Regten leggen, ende van al-
les goed beſcheyd doen fal, op peyne van verfte-
ken, ende een eeuwig ſtilſwygen. Segget voorts.
Ende ſy kennelijk dat dit is het eerſte Sondags
gebod, voor den Volke gepubliceert, binnen
den Dorpe van &c. op den &c.

By my N. N.

Welke geboden by de drie Sondagen, ende
drie Markt-dagen daar aanvolgende werden ver-
nieuwt, ende op 't vierde Sondags ende Markt-
dags gebod dese Claufule by gedaan, op 't Son-
dags gebod, aldus:

Op

Op alsulke Conditien ende Voorwaarden als men ten tijde van de verkoopinge eenen ygetijken voorhouden, ende oplefen ja met opene deure ende vensteren, binnen der Stede van &c. ten huysse van &c. op den &c. ten wtgang van een barnende Was-kaarsse, den meest daar voorbiedende &c. als in't voorgaande Biljet, met byvouginge. Ende sy kennelijk dat dit is het vierde ende laatste Sondags gebod, voor den volke gepubliceert op den &c.

Op 't Marktdags gebod te veranderen, in plaats van op den &c. te stellen, Op huysden ten xij. uren, ende voorts volgens het Biljet.

Sie het 183. ende volgende Artijkelen van de Instructie van den Hove.

Al het welk volbragt zijnde, werd de verkoopinge by den Rouper wtgeropen, ende werden Schepenen versogt om over de verkoopinge te staan, de welke ter bestemder uur geseten zijnde, werd een Was-kaars ontsteeken, ende de Voorwaarden de Omstanders voorgelefen van dusdanigen inhouden:

Voorwaarden van Verkoopinge.

„ Op de naartvolgende Conditien ende Voor-
 „ waarden ben ik N. gesworen Exploictier van
 „ den Hove van Holland, wt kragte van seekre
 „ Executorie van den selven Hove, in date den
 „ &c. verleend op &c. ten versouke van N. Im-
 „ petrant van Executie, van meeninge alhier
 „ by wtgang van de barnende Was-kaars te ver-
 „ koopen, seekre &c. toekomende N. Gecondem-
 „ neerde

neerde ende Geëxecuteerde, om daar aan te ver-
halen de somme van &c. in de voorfz. Condem-
natie begrepen, met de regtelijke kosten van
Executie daarom gedaan, ende nog te doen.

Den Kooper fal het verkofte geleverd werden,
by brieven van Decrete, t'sijnen kosten te lig-
ten, ende vervolgen wt de Griffie van den Hove.

De Verkoopinge werd gedaan by guldens,
van xl. grooten, by bieden ende verhoogen,
ende wie by het wtgaan van de barnenee Was-
kaarfe laatft geboden ende verhoogt fal hebben,
fal den Palm-flag ontfangen ende Kooper bly-
ven, ingevalle by het af-trekken van het Zegel
van den Waffe den felven Koop by heropvey-
linge niet en werd verhoogd.

De Verkoopinge werd gedaan by den hoop,
sonder maat, &c. ende dat vry, sonder eenige
belastinge, ofte, met de belastinge van &c.,
voorts behoudens den Heer fijn Regt, ende
namentlijk des Graavlijkheyds Erv-huyren,
Chijnsen, Hof-penningen, Kapoen-gelden en-
de andere diergelijke kleyne Renten, indien de
voorfz. Goederen daar mede belaft fouden mo-
gen wesen.

Den Kooper fal gehouden wesen te betalen
voor Rantfoen vier gulden, en voor den Armen
&c. mitfgaders den halven veertigften Penning
ten behouven van't gemeene Land, by haar
Ed. Groot Mog. op de verkoopinge van Geex-
cuteerde onroerende Goederen gestelt &c.,
sonder aan fijn wt geloofde Koop-penningen,
yets

„yets te mogen korten, des fal hem het Arin-
 „geld ende dubbel Rantsoen wederom gegeven
 „worden, indien hy by het af-trekken des Ze-
 „gels van het Was, geen Kooper en blijft, wt
 „te keeren by den genen die by het af-trekken
 „van 't Zegel Kooper fal blyven, ende so hy selfs
 „Kooper blijft, fal hy gehouden wesen, ten da-
 „ge dienende, gereet te komen met sijn wt te lo-
 „ven Koop-penningen.

Welke Veylinge alsoo gedaan zijnde, bevestigt
 werd met de volgende Acte van Verkoopinge

Acte van Koop.

„ Op alle welke Voorwaarden naar gedane
 „Veylinge, by den wtgang van de voorz. Kaarf-
 „se, Kooper gebleven is N. N. als daar vooren
 „geboden hebbende de somme van &c. Aldus
 „gedaan ende verkoft binnen der Stede van &c.
 „ten huysse van &c. in tegenwoordigheyd van
 „N. ende N. Schepenen, in kennisse van dien;
 „by my ende de selve geteykent desen &c.

Vrag. *Magmen wel eens anders goed aanwyfen?*

Antw. Néen, wtgefondert die gene de wel-
 ke voor Reekening van een ander werden geëxe-
 cuteert, als zijn Volmagten, ende Rent-mee-
 sters. Item Voogden van Wees-kinderen, de
 welke in haar eygen Goederen niet en mogen ge-
 executeert werden. *l. 4. ff. de re Judicat.* ende vol-
 staan mogen met haren last ende qualiteyt te be-
 weren, ende de Goederen van hare Principalen,
 so daar eenige onder haar zijn, aan te wyfen, als
 breder

breder te sien by Pecc. van Besetten, num. 10. 12. ende 13. ende 't gene aldaar aangetekend. Ende is een gemeene Practijcq ende Costuyme, dat een Borg in de Executie mag aanwysinge doen op de Goederen van den selve schuldige. Daar van een Turbe te sien is in de *Costuymen ende Handvesten van Amsteldans van den Jare 1663. pag. 178. ende 193.* Buyten het welke indien ymand aanwysinge dede op eens anders Goederen, den selven daar tegens in oppositie komt, ende de gedane Executie komt te vallen.

Vrag. *Indien hangende de selve geboden, ymand sig tegens de Executie quam te opposeren, ofte niet, wat staat den Deurwaarder daar in te doen?*

Antw. Den Deurwaarder moet de selve so wel een derde, seggende Eygendom, ofte Regt tot het Geëxecuteerde te hebben, als den Geëxecuteerde selv, soo hy tegens de Exploicten ende manier van Executeren yets wilde inbrengen, in oppositie ontfangen, dog middelerwyl en so in opsigt van de een als in opsigt van de ander, met de geboden voortgaan tot de laatste toe, ende het laatste gebod, ende daar op gevolgte Verkoopinge, by het wtgaan van de brandende Waskaarffe geschied zijnde, werden de Opposant, of Opposanten, so daar eenige zijn, tot seekren bequamen dage, gemeenlijk te veertien dagen gedaagt, benevens den Kooper, ende Geëxecuteerde, de Opposanten om te geven redenen van dien, den Kooper om met sijn wtgeloofde Koop-penningen gereed te komen, ende den Geëxe-

Geexecuteerde om hem wt de verkofte Goederen te sien onterven. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 187. ende 188. moet ook in 't bysonder aan de Kamer van Reekening leveren Memorie van de gearresteerde ende geexecuteerde Goederen, ende de selve insinueren den dag van de Interpositie van Decreet, ende van de Secretarissen, ter plaatsen daar het goed gelegen is, nemen Acte, dat de selve Goederen niet en zijn beswaart met des gemeene Lands Renten, ende het selve in sijn Relaaas wt drukken.

Vrag. *Wat staat den Deurwaarder in 't verder tot uitvoeringe van sijn Executie te doen?*

Antw. Moet van al het gene by hem wtgevoerd, sijn weder-varen by verhaal ende Relaaas den Hove over brengen.

Vrag. *Hoedanig werd het selve ingestelt?*

Antw. Aldus:

Relatie. „ Vermogens uwer mijn Ed. Moog.
 „ Heeren den Præsident ende Raden
 „ over Holland, Zeeland ende Vrie-
 „ fland, opene brieven van Executo-
 „ rie, verleent op &c. aan de welke
 „ dese mijne Relatie is gehegt, verkre-
 „ gen by N. N. ende t'sijner versouke,
 „ heb ik N. gesworen Exploictier van
 „ den voorz. Hove, my gevonden op
 „ den &c. binnen den Dorpe van C.
 „ ter woonstede ende aan de persoon
 „ van D. ende heb hem van wegen de

Sommatie. „ Hooge Overigheyd gesommeert,
 ten

ten eynde hy binnen de tijd van 24. uuren in mijne handen, ten behouven van den voornomde Impetrant, soude voldoen de somme van &c. in 'de voorz. Acte van Condemnatie, begrepen, met de regtelijke kosten van Executie, ofte by gebreeke van dien, dat ik, den selven tijd overstreken zijnde, genoodsaakt soude zijn voorts te Procederen, volgens *d'Instructie van den Hove*, waar op hy my tot antwoord gaf, 't is wel.

Renovatie.

Ende naar dat den tijd van 24. uren lange overstreken was, en den voorz. Gecondemneerde geen naarstigheyd en dede den Impetrant te voldoen, heb ik Deurwaarder voornomt, my wederom gevonden op den &c. aan de persoon ende ter woonstede van den voornomde Geexecuteerde, ende mijne Sommatie andermaal gere noveert, ende als nog versogt voldoe ninge van 't gene voorz. binnen den tijd van 24. uuren, of dat hy my soude doen aanwysinge van Goederen daar aan ik de Executie soude mogen verhalen, ende alsoo desen allen, niet tegenstaande de voorz. Gecondemneerde, geen betalinge en dede, heb ik my op den &c. wederom gevonden aan den voorz. Gecondemneerde

Aanwysinge van Goederen. „ ende verfogt als nog aanwysinge, als „ boven, de welke my eyntelijk aan- „ wysinge heeft gedaan op seekre sijne „ Huyfinge ende Erve, staande &c.

Arrest.

„ Dienvolgende heb ik Deurwaar- „ der my gevonden tot &c. ende aldaar „ op den &c. ten overstaan van twee „ Schepenen van &c. van wegen de „ Hooge Overigheid in Arrest ende „ Bewaarder-hand genomen de voorz „ aangewesen Huyfinge ende Erve, „ om daar op te Procederen, ende daar „ aan te verhalen 't gund voorz. is, „ van welk gedaan Arrest ik den Ge- „ executeerde op den &c. heb gein-

Insinuatie.

„ sinueert, ende met eenen belaft en- „ de bevolen de selve Huyfinge ende „ Erve niet te verhandelen, nog te „ vervremden; maar mijn Executie „ Maar op te laten doen als naar behoo- „ ren daar op den Geëxecuteerden my „ tot antwoord gaf, 't is wel.

1. Sondags gebod.

„ Waar naar als op den &c. Sondag „ zijnde, heb ik Deurwaarder my ge- „ vonden binnen den Dorpe van &c. „ ende aldaar in de Kerke, naar de Pre- „ dicatie, ten aanhooren van het volk, „ de voorz. Huyfinge ende Erve by „ Publicatie te Koop gestelt, in ge- „ woonlijker manieren, plekkende „ mijn Biljet aan de Kerk-deur aldaar, „ met

met verklaringe dat het was het eer-
ste Sondags gebod.

1. *Markt-
dags gebod* Daar naar op den &c. zijnde
Marktdag, heb ik Deurwaarder my
'gevonden binnen de Stede van &c.
op het Stadhuis aldaar, ende heb ter
gewoonlijker tijd ende plaats ge-
daan gelijke Marktdags gebod, heg-
tende mijn Biljet aan de Stadhuis-
deur aldaar, met verklaringe dat het
was het eerste Markt-dags gebod.

2. *Sondags
en Markt-
dags gebod* Op den &c. ende den &c. der
voorz. Maand &c. Sondag ende
Marktdag zijnde, heb ik ter plaat-
sen ende manieren als vooren, ge-
daan het tweede Sondags ende
Marktdags gebod, met affixie van
Biljetten, ende verklaringe als voren.

3. *Sondags
en Markt-
dags gebod* Op den &c. zijnde Sondag ende
Marktdag, heb ik ter plaatsen ende
in manieren als vooren, gedaan het
derde Sondags ende Marktdags ge-
bod met aanplekken van Biljetten,
ende verklaringe als vooren.

4. *Sondags
en Markt-
dags gebod* Op den &c. Sondag ende Markt-
dag zijnde, heb ik ter voorz. plaat-
sen ende in manieren als vooren, ge-
daan het vierde ende laatste Sondags
ende Marktdags gebod, met aan-
plekken van Biljetten, ende verkla-
ringe als boven, ende dat ik Deur-

„waarder soude sitten om de voorz.
 „Huyfinge ende Erve op den &c.
 „smiddaags omtrent xij. uren, ten huy-
 „se van &c. met den wtgang van de
 „brandende Was-kaars , soude ver-
 „koopen, die gadinge hadde te koopen
 „mogte hem aldaar laten vinden, aan-
 „hooren de Voorwaarden , ende doen
 „hun proffijt.

Wtroepinge „ Ende heb dienvolgende wtgeson-
 „den den gesworen Rouper der
 „voorz. Stede van &c. de welke op
 „alle houken van de straten den selven
 „Kooper heeft wtgeropen.

Verkoopinge „ Daar na de klok xij. uuren geslagen
 „zijnde , heb ik de Omstanders voor-
 „gelesen de Voorwaarden hier aange-
 „hegt , ende heb ten overstaan van
 „twee Schepenen van &c. de veylinge
 „gedaan , ende is by wtgang van de
 „brandende Was-kaarsie Kooper van
 „de voorz. Huyfinge ende Erve ge-
 „worden N. N. als daar voor geboden
 „hebbende de somme van &c. als me-
 „de by de Acte van Koop , hier aan-
 „gehegt, te sien is.

„ Tegens welke Verkoopinge sig tij-
 „delijk geopposeert had , ende by my
 „in oppositie ontfangen was N. N. seg-
 „gende regt , toe , ofte aansleggen te
 „hebben op de voorz. Goederen.

Soo

Insinuatie.

Soo heb ik Deurwaarder de voorz. „
 Verkoopinge in manieren voorz. ge- „
 daan zijnde, my op den &c. gevonden „
 aan den persoon ende ter Woonstede „
 van den Geexecuteerde, ende de sel- „
 ve van 't gund voorz. is geïnfinueert „
 ende nog ten selven dage aan de per- „
 soon N. Kooper, ende N. Oppofant, „
 ende de selve van wegen de Hooge „
 Overigheid gedagvaart te Comp- „
 reren, ofte Gemagtigt te seynden „
 voor u mijn Ed. Mog. Heeren op den „
 &c. de Geexecuteerde om hem te „
 sien onterven wt de verkofte Huy- „
 finge en Erve, den Kooper om met „
 sijn wtgeloofde Koop-penningen „
 gereed te komen, indien den Koop „
 by de resumptie ende nader opvey- „
 linge, voor het af-trekken van 't Ze- „
 gel, niet en werd verhoogd, en hy Ko- „
 per blijft, ende den voornomde Op- „
 posant om te seggen de redenen sijner „
 oppositie, daar op den Geexecuteerde „
 tot antwoord gaf &c. den Kooper &c. „
 de voornomden N. &c. wyders heb ik „
 my daar na op den &c. gevonden aan „
 de Kamer van Reekening in Hol- „
 land, en door den Deurwaarder van „
 de selve Reeken-kamer geleverd in „
 handen van de Heeren van de Reke- „
 ninge, Cedulle ende Insinuatie van „

„de voorfz. gearresteerde ende ver-
 „koste Huyfinge ende Erve. Actum
 „ten dage ende Jare voorfz.

„ By my N. N.

Vrag. *Wat ftaater verder te doen toshet vervolgen van het Decreet?*

Antw. De Goederen van den Geëxecuteerde als vooren verkoft zijnde, by het wtgaan van de brandende Was-kaarts, ende van alle 't felve door den Deurwaarder den Hove zijnde gerelateert, ende den Koop over-gebragt, moet het Decreet by den Hove werden geinterponeert. Tot welken eynde den Impetrant de faak, ten dage by den Deurwaarder gefteft, doet præfenteren op ende jegens den Geëxecuteerde, den Kooper, ende de Oppofanten, foa daar eenige zijn, ende de oppositie afgedaan zijnde, werd agtervolgens het 190. Art. van de Instructie van den Hove, het Decreet geinterponeert in defer vougen.

Interpositie van Decreet.

Gefien by den Hove van Holland d' Acte van defen Hove, in dato den &c. d' Executoire daar op gedecerneert den &c. de Relatie van I. Deurwaarder, inhoudende de Sommatie, Executie, Proclamatie, Subftatien, Sondags ende Marktdaagse Geboden, mitsgaders andere Solemniteyten in defen gedaan ende gehouden, op seekre Huyfinge ende Erve, ftaande ende gelegen 't eynde de &c. alhier in den Hage, belent ten Noorden &c. toekomende A. Geexecuteerde, ende dit alles behoudens den Heer fijn Regt, ende namentlijk des
 Grave-

Graavelijkheids Erf-huyren , Chijnsen , Hof-penningen, Kapoen-gelden, ende andere diergelijke kleyne Renten, indien de voorsz. Huysinge ende Erve daar mede belast soude mogen wesen, mitsgaders d' Acten ende andre Munimenten den selven Hove overgegeven, wt den name ende van wegen B. Impetrant van Decreet, op ende tegens den voornomde Geexecuteerde T. 't voorsz. Hof interponeert het Decreet op de voorsz. solemniteyten, ordonneert dat brieven van Decreet gemaakt, ende in de Raat-kamer van den selven Hove voor den Noens bezegelt sullen werden den &c. mitsdat onder-tussen behoorlijke verkondinge van desen gedaan sal werden, ter gewoonlijker plaats. Gedaan in den Hage by &c.

Het welke gedaan zijnde, den dag van het maken ende bezegelen der brieven van Decreet, ende nader opveylinge van het verkofte, wederom ter plaats als voren, op een Sondag ende Marktdag, werd afgekundigt, mèt dusdanig Biljet.

Men laat eenen ygelijken weten, dat C. Deurwaarder van den Hove van Holland, wt kragte van seekre Executoire, gedecerneert op een Acte van willige Cōdemnatie van den selven Hove, naar alle behoorlijke solemniteyten in desen gedaan ende gehouden, van wegen de Hooge Overigheyd ten versouke van D. Substituys, Impetrant van Decreet, verkogt heeft gehad den meest-biedende ende leste verhooger, by den worgank van de brandende wasse-kaarffe, om gereden gelde, sekerere Huysinge ende Erve, met alle 't gene daar inne aard ende nagel vast is, staande ende gelegen &c. belent ten Oosten &c. toebehoorende &c. ende dit alles behoudens

den Heer sijn Regt, ende namentlijk des Graavelijkheyds Erf-huyren, Chijnsen, Hof-penningen, Kapoengelden, ende andere diergelijke kleyne Renten, indien de voorsz. Huysinge ende Erve daar mede belast soude mogen wesen, op Conditien ende Voorwaarden, soo wie Kooper bleef by den wtgank van de voorsz. Kaarsse, gehouden soude wesen te betalen voor den Gods penning twaalf stuyvers, ende voor 't Rantsoen agt Caroliguldens, sonder daar van eenige kortinge te hebben aan de penningen van sijnen principalen Koop: des soude bemogtans den voorsz. Gods-penning, ende dubbeld Rantsoen gerestitueert werden, by den genen die den voorsz. Koop namaals verhoogten soude in 't af-trekken des Zegels van den wasse, ende brieven van Decrete, welke brieven, den voorsz. Kooper, ofte leste Verhooger, gehouden soude wesen te vervolgen ende lossen tot sijnen kosten, op welke Conditien ende Voorwaarden, Kooper gebleven is by den wtgank van de voorsz. Kaarsse K. als daar vooren geboden hebbende de somme van &c. ende was mitsdien het op den &c. by den voorsz. Hove geïnterponeert, ende geordonneert dat brieven van Decrete gemaakt, ende in de Raat-kamere vanden selven Hove, voor den Noene bezegelt souden werden den &c. daar aan volgende, welken dag van Verkoopinge by den voorsz. Hove, tot verscheyden maalen gecontinueert is geweest, ende eyndelijk nog tot den &c. eerstkomende, soo wie den voorsz. Koop verhoogten wil voor het af trekken van het Zegel, van den wasse, ende brieven van Decrete, sal daar toe ontfangen werden tottet Zegel getogen werd, ende wie in 't hoogste gebod blijft sal Kooper wesen op alle de voorsz. Conditien ende Voor-

V. Bouk. Van Executie der Sententie. XVI. Deel. 537
Voorwaarden. Elk segget den anderen voorts. Gedaan
in den Hage &c.

Op den &c. Sendag zijnde, ende den &c. der selver
Maand &c. Markt-dag zijnde, alhier &c. ter gewoon-
lijker plaats, den innehouden van desen gepubliceert,
ende Copije van desen, met de Acte van Publicatie ge-
affigeert aan den Kerke ende Stadhuys-deuren van &c.
Actum ut supra, by my &c.

Het welk gedaan ende daar van Relatie over
gebracht zijnde, werd ten gesetten dage by den
Griffier de selve Acte van verkundiging op de
Rolle van den Hove mede voorgelesen, ende daar
op tot de tweede Verkoopinge voortgevaren. Sie
het 190. art. van Instruct. van den Hove, aldus:

Men wil op de Conditien ende Voorwaarden by my
verhaals, verkoopen seekre Huysinge ende Erve, met alle
t gene daar aan, op, ende in aard ende nagel vast is,
staande ende gelegen &c. daar voor by de brandende
was-kaars geboden is de somme van &c. bied daar ye-
mand meer voor.

De Verkoopinge alsoo wtterlijk voltrokken,
ende de Koop-penningen opgebracht zijnde, werd
den Kooper in het gekofte gevestigd by dusdani-
ge brieven van Decreet,

* Allen den genen die desen letteren sullen,,
sien, ofte hooren lesen, salut. Alsoo A. voor,,
den Hove van Holland, geobtimeert hebbende,,
de naarvolgende Acte van Namptissement, op,,
huyden was &c. hadde de selve met behoorlij-,,
ke letteren Executoriaal daar toe dienende,,

L 1 5

ge-

* Hier word d'Acte van Namptissement condemnatie geïnferceert.

„gelevert eenen gefworen Exploictier van den
 „voorz. Hove, den welken wt kragte van dien,
 „omme te komen tot voldoeninge van de voorz.
 „penningen, geprocedeert heeft by Executie
 „tegens den voornomde Gecondemneerde,
 „ende na alle behoorlijke Proclamatien van
 „Kerk ende Marktdaagse geboden, ende andere
 „solemniteyten, die men in materie van Decreet,
 „naar style ende usantie van den voorz. Hove,
 „gewoonlijk is te observeren, by den wtgank
 „van den barnenden Wasse-kaarffe, verkogt se-
 „kre Huys ende Erve, breeder hier naar te de-
 „clareren. Waren ook mede by de voorschreven
 „Exploictier, gedagvaart, allen den genen die
 „daar op eenig Regt, Actie, ofte toefeggen sou-
 „den willen prætenderen, omme de selve hare
 „Actie t'eenen competenten dage voor den
 „voorschreven Hove te komen institueren, op
 „peyne dat sy daar van versteeken souden wesen,
 „ende hem geimponeert te werden een eeuwig
 „fwygen ende silentium, maar alsoo ten dage
 „dienende, niemand gecompareert is geweest,
 „die den voortgang van den Decrete heeft wil-
 „len beletten, dan alleen dat van wegen B. als
 „Ontfanger van de Verpondinge geconsenteert
 „werde in de interpositie van dien, soo was by
 „den voorz. Hove tegens alle de Non-compa-
 „ranten gedecerneert, Default tot fulken prof-
 „fijte als na Regten daar van schuldig iste vol-
 „gen, ende ter ordonnantie van den Hove daar
 „van Acte gemaakt, ende met de Relatie van
 den

den Deurwaarder, mitfgaders andere verifica-
 tien daar toe dienendè, by den anderen ge-
 voegt, ende onder den Hove gediend, alle
 't welk by den voorz. Hove gezien ende gevisi-
 teert zijnde, ende dat bevonden werde alle so-
 lemniteyten daar toe gerequireert, fuffifantelijk
 geobserveert te zijn, soo was't Decreet gein-
 terponeert, conform d'Acte van verkondinge
 hier na geïnserceert. * Men laat eenen ygelijken
 weten &c. welke Acte van verkondinge op
 den &c. ende &c. anno voorschreven, Sondag
 ende Marktdag zijnde, alhier in den &c. mede
 is gepubliceert, ende Biljetten geaffigeert naar
 ouder gewoonte, ende omme nu te volkomen
 de voorz. bezegeltheyd, zijn dese tegen-woor-
 dige Brieven op huyden dato van desen, als dag
 præfix daar toe gestelt ende verkondigt, ge-
 bragt in de voorz. Raad-kamer ten Burele,
 met Wasse ende 't Zegel daar by, voor alle den
 volke bereyd omme te bezegelen, ende is al-
 daar by den Substituut van den Griffier in 't
 openbaar verhaalt de Verkoopinge van't voorz.
 Huys, vragende met verlange woorden, of ye-
 mand daar vooren yet meer bieden wilde, en-
 de na vele diverse oproupinge ende verhoogin-
 ge, is eyndelijk daar van Kooper gebleven C.
 als daar vooren geboden hebbende de somme
 van &c. ende want in dese manieren ende vol-
 gende de voorz. verkondinge, de voorz. so-
 lemniteyten volbragt zijn, mits liggende en
 trek

* d'Acte van verkondinge werd hier inne geïnserceert.

„trekkende 't Zegel van den Wasse en brie-
 „ven van Decrete. Soo is't, dat 't voorz. Hof
 „met rype deliberatie van Rade, doorgesien
 „ende overgewogen hebbende alle 't gene ter
 „materie dienende is, in den name ende van we-
 „gen d'Hooge Overigheyd ende Graavelijkheyd
 „van Holland, Zeeland ende Vriesland, geap-
 „probeert ende geratificeert heeft, approbeert
 „ende ratificeert mitsdesen de voorz. Ver-
 „koopinge, ende ander Proceduyren in de-
 „sen gedaan ende gehouden, onterst den voor-
 „nomde Geexecuteerde ende allen andren die
 „eenig Regt, Actie, ofte toefeggen, aan, ofte op
 „'t voorz. Huys ende Erve souden willen pre-
 „tenderen, ervende, vestigende ende decrete-
 „rende daar inne mitsdesen de voornomde Koper
 „sijnen Erven ende Nakomelingen, of Actie van
 „hem hebbende, omme 't selve Huys ende Erve
 „te mogen gebruyken, behouden ende besitten,
 „als sijn vry eygen Goed, naarvolgende de voor-
 „schreven Koop ende inhouden van desen: Con-
 „demnerende de voorz. Kooper sijne beloofde
 „Koop-penneningen te brengen ende te betalen
 „in de Griffie van den voorz. Hove, omme daar
 „van de regtelijke kosten betaalt zijnde, de reste
 „voorts gedistribueert te werden by Ordonnan-
 „tie van den voorschreven Hove, als daar toe die-
 „nen en behooren sal, ontbieden ende bevelen
 „daaromme de voorz. Geexecuteerde ende al-
 „len anderen, des nood, ende behoorlijk zijnde,
 „haar handen te houden ende te trekken van
 „'t voorz.

t voorz. Huys ende Erve, ende daar mede te,,
 laten bewerden den voornomde Kooper, of,,
 Actie van hem hebbende in der maniere voorz.,,
 lastende ende bevelende den eersten Deurwaar-,,
 der hier op verfogt, mitfgaders allen andren Of-,,
 ficieren, Dienaren ende Onderfaten van de Ho-,,
 ge Overigheid, dat fy, ende elx van hen, den,,
 voorz. Kooper, tot fijnen versouke, setten ende,,
 stellen in de volkomen vredige possessie ende ge-,,
 bruykenisse van het voorz. Huys ende Erve,,
 ende hem daar inne houden, styven ende ster-,,
 ken, sonder daar inne te doen, ofte te laten ge-,,
 schieden eenig hinder, letfel, of empeschement,,
 ter contrarie, maar indien ter contrarie gebeur-,,
 de tot eeniger tijd, dat fy dat af en te niete doen,,
 realijk ende metter daad, sonder verdrag, ver-,,
 trek, ofte dissimulatie, henluyden ende elx van,,
 hen, daar toe gevende volkomen magt, autho-,,
 riteyt, ende sonderling bevel, inponerende,,
 eenen ygelijken een eeuwig swygen ende silen-,,
 tium, van yet ter contrarie te doen. Gedaan in,,
 den Hage by &c. ende gepronuncieert den &c.,,
 In kennisse van my N. N.,,

Vrag. Hoedanig geschied de Executie op ymand die geen aanwysinge en doet, ende gene, of gene genoegsame Goederen nochte Inschulden heeft, daar aan men de Executie kan verhalen?

Ant. In sulken geval vermag den Deurwaarder den persoon van den Gecondemneerden in gevangenisse stellen, ende leyden ter naaster Stad, ofte andre sekre plaats, ende die leveren den Officier,

cier, de welke gehouden is sijn gevangenis te lenen, ende den Gecondemneerden te bewaren tot sijnen laste, ende kosten van die gene die sulx versoukt, naar de jegenwoordige tijd, op het minste tot ses, of seven stuyvers daags; daar hy mag werden gehouden tot dat hy voldoet. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 194.

Vrag. Hoedanig geschied de Executie op de Goederen van ymand die wtlendig is, of ymand die sedert de Citatie, buyten de Provincie van Holland is versrokken?

Antw. Indien gevalle, ende na dat den Deurwaarder naarstigheyd gedaan sal hebben om't selve te ondersouken, daar van hy ook in sijn Relatie mentie moet maaken, gaat hy voort by Arrest ende Verkoopinge der Goederen als vooren. Sie de *Instructie van den Hove*, art. 179. Dog soude goed agten, dat in sulken gevalle de Proclamatiën der Verkoopinge, mede by Edicte op de wtterste Land-palen geschieden, ende de selveden Gecondemneerden by Missive wierden toegesonden. Sulx hier voor *het 5. Bouk*, *het 2. Deel* op de Citatie by Edicte, is aangewesen.

Vrag. Hoedanig geschied de Executie, indien den Gecondemneerden geen andre Goederen en heeft, als die buyten de Provincie zijn gelegen, ofte by hem in sijn persoon buyten de Provincie onthoud, ende gene Goederen alhier en besit?

Antw. By lettren Requisitoriaal aan het Hof, ofte Geregte van de plaats daar hy hem onthoud, of het Goed gelegen is. Hoedanige lettren aan het

het

het Hof by Requeste werden versogt, ende toegestaan zijnde, by besloten Missive werden overgesonden, ende geschied daâr op de Executie aldaar ter plaatse, endena de manier van doen aldaar gebrûykelijk.

Vrag. *Hoedanig luyden de selve?*

Antw. Aldus:

Ed. Hoog-geleerde, wijse, Voorzienige, ende seer Discreten Heeren:

Alfoo A. Koopman tot Amsterdam, Impetrant van Mandament om Executie te decerner, op seekre verjaart Vonnisse, van den Geregte der voorz. Stede; van Ons, tot sijnen voordeel geobtineert heeft Sententie, op ende tegens B. en C. als Voogden van D. onmondige Dogter van E. in sijn leven gewoont hebbende tot Luyk, F. als getrouwt hebbende gehad G. als ook H. en L. mitsgaders K. als Man, ende Voogd van I. alle Kinderen ende Erfgenamen van de voornomde E. Gecondemneerdens, ende alsoo de selve Gecondemneerdens, geen Goederen binnen onse Jurisdictie en hebben, aan de welke den voornomden Impetrant de voorz. Sententie, ofte Vonnisse van den Geregte van Amsterdam ter Executie soude kunnen leggen, ende dat den voornomde E. in sijn leven tot Parijs, Rouan, ende Lyons, vele gehandelt ende genegotieert heeft gehad, mitsgaders dat sijne voorz. Erfgenamen ter selver plaatse als nog handelen. Soo is't, dat wy U Ed. requireren en versouken in faveur van de,

Ju-

„Justitie, te gelieven U Ed. Deurwaarders, of-
 „te Sergeanten van Wapenen, te Authoriseren
 „de voorfz. onse Sententie en Vonnisse van den
 „Geregte van Amsterdam (hier inne gesloten)
 „ter Executie te stellen, op foodanige Goederen
 „als den voornomden Impetrant, ofte zijnen
 „Gemagtigde, onder U Ed. Jurisdicctie sal we-
 „ten aan te wijfen, de voorschreven Gecon-
 „demneerdens toebehoorende. Bercyd zijnde
 „van gelijken te doen, als wy daar toe verfogt
 „sullen werden.

„ Hier mede.

„ Edele, Hoog-geleerde, Voorsienige, seer
 „ Discrete Heeren, bevelen wy U Ed.
 „ God Almagtig. Geschreven in den Hage
 „ den &c.

*Vrag. Hoedanig werd de Executie gedaan op ye-
 mand's persoon, of Goed buyten de Provintie, daar van
 men niet seeker en weet, waar by hem onthoud, of waar
 by eenige Goederen heeft?*

Antw. By gelijke opene letteren aan alle ende
 eenyder, aldus:

„ De Præsident ende Raden over Holland,
 „ Zeeland, ende Vriesland, allen Heeren, Ho-
 „ ven, Regteren ende Geregten, die dese jegen-
 „ woordige vertoont sullen worden, ende specia-
 „ lijk de Ed. Mog. Heeren, d'eerste ende andere
 „ Raden in den Hove van Vriesland, also N. Im-
 „ petrant in Rauw-Actie tot laste van O. Gedaag-
 „ de in 't voorfz. cas op den &c. van ons geobti-
 „ neert heeft Default, ende voor 't profijt van
 „ dien

V. Bouk. *Van Executie by Gyseling*. XVII. Deel. 545
dien Namptissement van de somme van &c. „
blijkende by de Acte van Condemnatie hier „
nevens gaande, ende alsoo den voorz. Impe- „
trant geene Goederen subject de Jurisdictie van „
onsen Hove weet te vinden, de voorz. O. toe- „
behoorende, daar aan den voornomden Impe- „
trant de voorz. Acte van Condemnatie ter „
Executie soude kunnen leggen, ende den sel- „
ven O. hem jegenwoordigh is onthoudende „
buyten 't Ressort van desen Hove, hebben wy „
ter Requisite van de voorz. N. in faveur van „
Justitie, niet kunnen naarlaten uw Ed. Mog. „
gesamentlijk, ende elx in 't bysonder, serieu- „
selijk te versouken, dat u Ed. Mog. believe „
de voorz. onse Condemnatie door desselvs „
Deurwaarders, ofte Sergeanten van Wapenen „
na hare forme ende inhouden, te doen Exe- „
cuteren als na behooren, met presentatie dat „
wy in gelijke, ofte meerder occurrentie van „
saken, mede niet ledig fullen staan, U E. en der „
selver Ingesetenen 't selve contentement ende „
complement van Justitie te laten toe komen. „
Gegeven in den Hage onder 't Zegel van Justi- „
tie den &c. „

By mijnen Heeren de Præfident &c. „

• H E T X V I I . D E E L .

Van Executien by Gyseling.

Vrage: *In welke saaken werd by Gyseling geproce-*
deert?

M m

AnsW.

Antw. In saaken daar by ymand Gecondemneert is in eenig Feyt, het geen in sijn eygen doen bestaat, gelijk als Reekening, bewijs ende reliqua te doen, of diergelijke.

Vrag. Hoedanig werd daar in geprocedeert?

Antw. Eerst by Sommatie, ende Renovatie van 24. uren tot 24. uren, ten eynde den Gecondemneerden den innehouden van de Condemnatie sal hebben te voldoen, of by gebreke van dien, jegens hem voorts sal geprocedeert werden, als volgens *d'Instructie van den Hove*. Welken tijd omgekomen zijnde, werd den Gecondemneerden in seekre Herberge in den Hage, tot seekren dage gegyselt, tot dat hy den inhouden van de Condemnatie sal hebben vol-
daan, voor welke gyseling den Deurwaarder in de selve Herberg de kosten, by den Gegyselde aldaar te verteeren, moet af-spreken, ende daar voor Borgh stellen, het welk gedaan zijnde, den Gegyselde gyseling moet houden, ende aldaar moet verschijnen, of soo hy aldaar door den eersten Deurwaarder van de Kamer gesogt zijnde, voor den Sonnen ondergang niet en was geweest, werd hy gecondemneert in een Boete van ses gulden, ende werd voor het Hof verleent een tweede gyseling, met apprehensie op sijn persoon, maar voor den Hoogen Raad werd verleent een tweede gyseling op grooter peyne, ende voor de tweede maal gebreekende, werd eerst verleent de apprehensie, ofte gevanckenisse op sijn persoon. Sie *d' Ampliatie van d' In-*
structie

V. Bouk. Van Executie by Gyseling. XVII. Deel. 547
structie van den Hove, art. 14. Instruct. vanden Ho-
gen Raad, art. 275.

Vrag. Den Gegyselde gyseling houdende, ofte in ge-
vankenis gehaalt zijnde, wat staat dan verder tot de
Executie van het Gecondemneerde Feyt te doen?

Antw. Den Gegyselde gyseling houdende,
mag binnen de tijd van 14. dagen de saak op de
Rol doen præsentieren, ende versouken op de
deugdelijkheyd, ofte ondeugdelijkheyd van de
gyseling, te Compareren voor een, of twee
Commisarissen van den Hove, het welk indien
hy niet en doet, ende niet en bewijst, van sijn
devoir om het Feyt in de Condemnatie te vol-
doen, mag jegens hem gevankenis ende ap-
prehensie op sijn persoon versogt werden, het
welk verleent zijnde, indien hy binnen een
Maand in de gevankenis geseten hebbende,
niet en voldoet, versoukt den Impetrant dat het
Feyt in de Condemnatie begrepen, mag wer-
den geschat, ende tot een geld somme gebragt,
die hy in plaats van het Feyt aan hem sal heb-
ben te voldoen. Sie voorts de Ampliatie van de
Instructie, art. 14. 15. 16. ende de Papegay, pag. 432:
ende volgende.

Van Executien rakende de gemeene 's Lands Middelen.

Vrage: *Door wie werden de Gewijsden, ofte andre saken, de gemeene Middelen betreffende, geexecuteert ende wt gewonnen?*

Antw. Door de Deurwaarders, by de Gecommitteerde Raden van de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland, tot invordering ende Executie van de gemeene Middelen gestelt.

Vrag. Hoedanig geschied het selve?

Antw. Op tweederley wijze, ofte naar voorgaande Gewijsde van Schepenen Commissarissen in de Stede, ende by Reformatie van haar Ed. Groot Mog. Gecommitteerde Raden, jegens alle Fraudateurs ende Overtreders, van ende tegens hare opgestelde Opheve, ende Ordonnantien tot het invorderen van dien opgesteld, ende byparate Executie, jegens alle Pagters, Collecteurs, ende alle onwillige Betaalders, ende die gene de welke aan ende ten behouven van het gemeene Land, ter sake van de selve opgestelde Middelen, yets hebben te verantwoorden.

Vrag. Hoedanig geschied de Executie op Vonnissen ende Gewijsden van Schepenen Commissarissen, ofte by Reformatie van haar Edele Mogende Gecommitteerde Raden?

Antw. By Sommatie, ende bevel van binnen

24. uuren den inhouden van het Gewijfde te voldoen, ende by gebreeke van dien, by dadelijke aantastinge van persoon ende Goederen, de persoon by gevankenisse, ende de Goederen by Inventarisatie, ofte beschryving, so wel van onroerende als roerende Goederen, ten overstaan van Schepenen van de plaats te doen, de welke naarses dagen, by gebrek van voldoeninge, in 't openbaar den meest daar voor biedende werden verkoft, de roerende naar een voorgaande Kerk ende Marktdagse gebod ter naaster Stede, ende Kerke daar de selve sullen werden verkoft, maar de onroerende Goederen, naar voorgaande twee Sondags, ende Marktdagse geboden, sonder meer: in gelijker vougen als de Proclamatien ende afkondigingen by de Deurwaarders van het Hof werden gedaan. Daar van hier voor, beginnende aldus: *Men laat een yder weten &c.* binnen welken tijd den Deurwaarder in oppositie moet ontfangen alle die gene die haar daar tegens willen opposeren. Sie de Executie van den Jare 1588.

Vrag. *Hoedanig geschieden de dadelijke, ofte parate Executien?*

Antw. Naar voorgaande schriftelijke Authorisatie, ende last van de Ontfangers, Rentmeesters, Pagters, Collecteurs, ende andre, daar toe elx in den sijnen bevougt, by gelijke Sommatie, ofte bevel, ende daar op te volgen gevankenisse, ofte strikte gyselinge, aantastinge ende verkoopinge als vooren. Sie de voorfz. Executorie van den Jare 1588.

M m 3

Vrag.

Vrag. Hoedanig luyd sodanige Authorisatie ende bevel?

Antw. Aldus:

„ Den eersten Deurwaardor des gemeen-
 „ Lands-Middelen, hier toe verfogt, sal hem
 „ van wegen my ondergeschreven als Ontfanger
 „ van des gemeen Lands-Middelen, ten Comp-
 „ toire van &c. laten vinden aan de persoon, ofte
 „ ter woonstede van &c. ende van de selve, ag-
 „ tervolgens de rigoreuse lettren Executoriaal,
 „ by parate Executie af vorderen, sodanige som-
 „ me van &c. als hy ter sake van &c. over den Ter-
 „ mijn &c. ten agteren staat, reguleert u naar de
 „ voorsz. Executorie, ende relateert u wederva-
 „ ren. Actum &c.

Vrag. Of ymand wilde sustineren, dat het Arrest, Gyseling, ofte Apprehensie hem qualijk ende te onrecht wierd aangedaan, of dat in de Executie de manier van Executeren te buyten wierd gegaan, wat staat hem daar tegens te doen?

Antw. De selve moet daar tegens versouken Appointement van oppositie, ende ist nood, Poenaal.

Vrag. Hoedanig luyd de Acte ende Authorisatie van Oppositie, ofte Poenaal?

Antw. Aldus:

Oppositie.

De Commissarissen van wegen de Ed. Mog. Heeren's Lands van Holland, ende West-Vriesland, gestelt zijnde tot de Judicatuere van de

Quæ

Quaestien, in ende wt sake van des gemeen Lands-Middelen binnen &c. * Authoriseren mitdesen den eersten Deurwaarder hier toe versogt, om wtten naam ende van wegen N. N. Opposanten van Executie, te trekken aan de persoon van N. Pagter van &c. mitsgaders N. Deurwaarder, soo hy hem party wil maaken, ende den selven te belasten ende bevelen het Arrest, Executie ende Gyselinge, als qualijk ende te onregt gedaan, kosteloos ende schadeloos af te doen, met interdictie van gelijken meer te doen †, hem voorts dagvaardende voor ons Commissarissen jegens huyden agt dagen, om te geven redenen van Executie, ende te aanhooren foodanigen Eys ende Conclusie, als den Opposant in cas van oppositie, sal willen doen ende nemen, ende voorts te procederen als naar Regten, laat Copije, ende relateert u weder-varen. Actum &c.

* Indien het by parate Executie geschied, moet het aan de Gecommitteerde Raden selfs versogt werden.

† Indien men voor eenige feyteljkheyd vreesst: werd dese penale Clausule by gedaan: *Ende werd voorts N. ende allen anderen belast, den voorsz. N. niet te apprehenderen, nogte in stricte gyselinge te nemen, op peyne van nulliteyt, ende te verbeuren een Boete van vyftig gulden.*

Vrag. *Hoedanige Relatie werd daar van by den Deurwaarder gedaan?*

Antw. Kortelijk, aldus:

Huyden den &c. heb ik ondergeschreven Deurwaarder &c. de bovenstaande dagvaardinge gedaan, ende Copije gelaten aan N. permits absentie van den Geopposeerde, aan desselfs Huisvrouw, die my tof antwoord gaf, &c.

M m 4 |

Vrag.

Vrag. *Hoedanig geschied de Verkoopinge by parate Executie?*

Antw. Van roerende Goederen by de laatste verhooginge, ende van onroerende Goederen, eerst by opveylinge ende verhooginge, ende daarna by af-slag ende myninge, indien ymand het verveylde hooger mijnt, ten overstaan van twee Schepenen van de naaste Maal-stad daar de Verkoopinge geschied.

Vrag. *Hoedanig verkrijgt den Kooper den Eygendom van sodanige geexecuteerde onroerende Goederen?*

Antw. Datelijk ende met het geven van den Palm-slag, soo wel van onroerende, als roerende Goederen, sonder dat daar van (volgens de gemeene Practijcque) bysondre Opdragt gedaan, ofte bysondre Decreet-brieven werden verleent, maar werd alleen den Kooper geleverd een dubbelt van de Voorwaarden, by den Deurwaarder ende Schepenen, de welke over de Verkoopinge gestaan hebben geteekent.

Vrag. *Hoedanig luyden de sodanige Voorwaarden, ende wat werd daar by bedongen?*

Antw. Aldus:

Voorwaarden van Verkoopinge.

Op Conditien ende Voorwaarden, hier na beschreven, is N. N. Deurwaarder des gemeen Lands - Middelen, vermogens Authorisatie van A. P. Ontfanger van &c. van meeninge ten overstaan van N. ende N. Schepenen der Stad &c. by parate Executie, agtervolgens de

de rigoreuse lettren Executoriaal, naar alle „
 behoorlijke gehouden solemniteyten daar „
 toe vereyft, alhier in 't openbaar te Verkoo- „
 pen, seekre &c. toebehoorende N. N. Ge- „
 executeerde, om daar aan te verhalen de som- „
 me van &c.

De Verkoopinge werd gedaan, om goed „
 gankbaar ende gereed geld, by opveylinge den „
 meest daar voor biedende, ofte by af-slag den „
 eerst mynende, ende dat vry, sonder eenige „
 lasten, ende met foodanige soo voordeelige als „
 nadeelige Servituyten, als het geveylde tot „
 voordeel, ofte nadeel soude mogen hebben, en „
 behoudens den Heer sijn Regt, tot welken eyn- „
 de den Deurwaarder hem refereert tot de brie- „
 ven van Eygendom, die den Geexecuteerde daar „
 van heeft, daar hy Copije Autentijcq, t'sijne „
 kosten, wt het Protocol sal mogen ligten; &c.

Wie meest by veylinge bied, ofte by af-slag „
 hoogst mijnt, sal den Palm-slag ontfangen ende „
 Kooper zijn, mits betalende sijne wt te loven „
 Koop-penningen, ende boven dien den tagtig- „
 sten penning, by de Ed. Groot Mog. Heeren „
 Staten van Holland, op de Verkoopinge van „
 de Geexecuteerde onroerende Goederen, ten „
 behouven van het gemeene Land gestelt, voor „
 den Armen &c. ende voor Rantsoen &c. gul- „
 dens, alles sonder eenige kortinge aan sijne wt „
 te loven Koop-penningen te doen.

Indien in 't verhoogen, ofte mynen, tussen „
 twee of meer, eenige Quæstie geviel, wie van „

„haar het voor-woord had , behoud den Deur-
 „waarder het voor-woord aan hem , wie hy den
 „Koop sal willen gunnen.

„ Den Kooper sal in plaats van brieven van
 „Decreet , geleverd werden dubbelt van dese
 „Voorwaarden , by de Heeren Schepenen ende
 „hem Deurwaarder geteykent , mits betalende
 „daar voor &c. sonder kortinge aan sijn wt te lo-
 „ven Koop-penningen.

„ Den Kooper sal 't gekofte t'sijnen bate ende
 „schaade aanvaarden dadelijk , ende met het ge-
 „ven van den Palm-flag , ende dat vry , sonder
 „eenige belastinge , wyders met foodanige Con-
 „ditien , Servituyten , Vrydommen ende Wa-
 „ringen , als begrepen staan in de brieven daar
 „van zijnde , daar van den Kooper Copije Auten-
 „tijnq sal mogen ligten t'sijnen kosten.

„ Ingevalle den Kooper sijne wtgeloofde
 „Koop-penningen , ende tagtigsten penning ,
 „ende andre onkosten , niet dadelijk in handen
 „van den voornomde Deurwaarder , of ten min-
 „sten binnen den tijd van 14. dagen , soo sal men
 „het verkofte andermaal , ende van nieuws tot
 „lasten ende perikel van den eersten Kooper ,
 „doen verkoopen , de welke het verkofte meer-
 „der geldende daar van geen voordeel en sal heb-
 „ben , ende minder geldende , sal hy het kort van
 „dien , met gereet geld moeten vervullen , of by
 „gebreeke van dien , sal men het by parate Exe-
 „cutie aan sijn gereetste Goederen verhalen.

Acte

Akte van Koop.

Alle welke Conditien ende Voorwaarden,,
den Ommestanders openbaarlijk voor gelezen,,
ende opgelesen zijnde, is de partije, naar ver,,
scheyde veylingen, eyndelijk opgehangen en,,
de afgeslagen, ende is daar van Kooper gewor,,
den N. N. als by meyninge daar voor geboden,,
hebbende, de somme van &c.

Aldus gedaan, verveylt, ende verkoft ten,,
huysen van N. N. Waard in den &c. binnen de,,
Stad O. ten overstaan als in 't Hooft van desen.,,
In kennisse der waarheyd is desen by de voor,,
nomde Schepenen, benevens my Deurwaar,,
der, geteykent desen &c.

*Vrag. Of hem ymand tegens de selve Executie quam
te opposeren?*

Answw. Den selven het zy den Geexecuteerde
self, indien hy vermeynde dat hem met de selve
Executie ongelijk geschiede, ofte oock een der-
de meenende gelijk, ofte beter recht op het selve
Goed te hebben, moet by den Deurwaarder in
oppositie ontfangen werden, welken Opposant,
binnen den tijd van ses weken, naar de selve
Executie sijn recht voor de Ed. Mog. Heeren
Gecommitteerde Raden moet vervolgen. Sie
mede de voorsz. *Executie van den Jare 1588.*

HET

Vande Executien der Vonnissen binnen
de Steden, ende ten platten Lande.

Vrage: *Hoedanig geschied de Executie van de Vonnissen ende Gewijfden, binnen de Steden ende ten platten Lande?*

Antw. Anders in personele Actien, daar in yemand slegtelijk gecondemneert is, anders in reële Actien, daar by eenig Goed verbonden ende Executabel werd verklaart, anders op Vonnissen, daar by ymand gecondemneert is yets te betalen, anders daar by hy gecondemneert is yets te moeten doen, ende wederom anders tegens perfoonen binnen het selve Regts-gebied, anders tegens die buyten 't selve Regts-gebied woonagtig zijn.

Vrag. *Hoedanig geschied de Executie van personele Condemnatiën, inhoudende seekre somme te betalen, by ymand woonende binnen 's selve Regts-gebied?*

Antw. Het Vonnisse werd den Geregts-Bode van de plaats in handen gegeven, de welke, soo daar van mag geappelleert werden, naar verloop van tien dagen naar het geven van 't Vonnis, anders aanstonds, ofte ten believen van den Houders, tot binnen 's Jaars, hem met het selve Vonnis laat vinden aan de persoon, ofte ter woonstede van den Gecondemneerde, ende den selven sommeert dat hy binnen vier-en-twintig uren, den inhouden van dien moet voldoen, welke vier-en-twintig uren omgekomen sijnde, sonder

der het selve te voldoen, versoukt hy by **Renovatie** andermaal voldoeninge van het selve **Vonnis**, binnen nogmaal vier-en-twintig uuren, de welke mede overstreken zijnde, sonder voldoeninge te doen, versoukt hy aanwysinge van **Goederen**, daar op hy de **Executie** begeerde gedaan te hebben, van alle 't welk hy by manier van **Relatie** korte aantekeninge houd, op wat dag, ende aan wie hy de selve **Sommatie**, **Renovatie**, ende aanwysinge van **Goederen** gedaan ende versogt heeft, ende wat hem voor antwoord is gegeven, welke aangewesen **Goederen**, so die in roerende ende **Meuble** **Goederen** bestaan, ende genoug zijn, doet hy de selve na ses dagen, ende een **Sondags**, ofte **Regtdags** gebod, (by den **Secretaris** naar het **Formulier**, als hier voor in het 4. *Bouk*, 13. *Deel* in te stellen) ten naasten **Marktdag** in de **Steden**, ende ten naasten **Regtdag** in de **Dorpen**, den meest daar voor biedende, verkoopen. Sie de *Ordonnantie op 't stuk van de Justitie*, art. 24. Ende soo den **Gecondemneerde** eenige onroerende **Goederen** had aangewesen, de selve werden voort geexecuteert, als hier naar sal werden aangewesen.

Vrag. Of den Gecondemneerde geen aanwysinge van Goederen en dede, of dat de aangewese Goederen niet genoug en waren om de Executie aan te verhaalen, wat staat den Bode alsdan te doen?

Antw. In sulken geval neemt hy eerst, ten overstaan van twee **Schepenen**, in **Arrest** en **bevaarderhand** alle, ofte soo veel van de roerende **Goederen**, als hy meend genoug te zijn om de

Fixe-

Executie aan te mogen verhalen, ende doet de selve na ses dagen, ende een Sondags, Marktdags, ofte Regtdags gebod, aan de meest-biedende als vooren verkoopen. Ende indien alle de roerende Goederen niet genoug en zijn om de Executie daar aan te mogen verhalen, neemt hy, ten overstaan als vooren, in Arrest, eerst de eygen onroerende Goederen van den Gecondemneerde, ende daar na de Chijns-goederen ende Erf-pagt Goederen, mitsgaders de Vrugten van de Leen-goederen, ende daar na de Leen-goederen selfs, tot het volkomen afterweseu toe.

Vrag. Hoedanig geschied de verder Executie op de onroerende Goederen?

Antw. Den Bode stelt de Acte van Arrest in handen van den Griffier, ofte Secretaris, om daar wt de Proclamatien tot de verkooping te ontwerpen, in soodaniger forme als hier voor in *het 4. Bouk, in het 13. Deel* is aangewesen, de welke hy bekomen hebbende, op vier agter-een-volgende Sondagen ende Markt-dagen in de Steden, ende vier Sondagen ende Regt-dagen op de Dorpen, ter gewoonlijker plaats af-kundigt; ende aanplekt, ende voorts mede door den Bode van de naaste Maal-stad, ende naastgelegen Dorpen, daar de Executie sal geschieden; doet af-kundigen, ende aanplekken ter plaats daarmen gewoon is af-kundiging te doen: het welk gedaan zijnde, hy voort tot de verkooping voort gaat.

Vrag. Of hem ymand jegens de selve Verkoopung wilde opposeren?

Antw.

Antw. De selven, het zy den Geexecuteerde, ofte een derde, die de oppositie doet, moet hy jegens den naasten Regtdag in oppositie ontfangen, sulx hem gemeenlijk in de Steden door een andren Boede, ende ten platten Lande door eenen Schepen werd geïnformeert, ende aangefeyd, het welk gedaan zijnde, hy aan die gene die de Executie laat doen 't selve moet bekend maken, ten eynde hy de saak voor hem op neemt, ende de redenen van oppositie, by den Opposant in te brengen, debatteert, soo het hem goed dunkt, ende ondertussen gaan de Proclamatien voort tegen allen andre.

Vrag. Hoedanig geschied Verkoopinge?

Antw. De Verkoopinge van roerende Goederen geschied gemeenlijk in het Regthuys, ten overstaan van twee Schepenen, by opveylinge ende verhooginge in de Steden, dog ten platten Lande werden ook de roerende Goederen van eenige waarden, by af-slag ende myninge verkoft, maar de Verkoopinge van onroerende Goederen, geschied by ordinaris Voorwaarden, meereendeels in een Herberg, ten overstaan als voren, beyde om gereden Gelde, ten waar dat eenige Huysse, ofte Landen voor verloopen Rustingtermijnen wierden verkoft, in welken geval soo veel penningen gereed bedongen werden alffer verloopen zijn, ende de resterende penningen op gelijke dagen werden gestelt, als de selve komen te verschijnen. Sie *d'Ordon. op 't stuk van de Justitie*, art. 25. ende voorts in gelijken formie alhier voor

560 PRACTYK DER NOTARISSEN.
voor in het 5. Bouk, het 15. Deel is aangewesens
wtgefondert dat dese Verkoopingen absolutelyk
geschieden, ende daar op de brieven van Decreet
werden wtgegeven, daar van in het 4. Bouk, het
13. Deel, een Formulier gestelt is.

Vrag. Indien alle de selve Goederen, soo Meuble,
als onroerende, nog niet genoug en zyn?

Antw. Gaat den Bode voort by Arrest op de
Actien ende Inschulden, de welke hy mede naar
een Sondag, ende Marktdags, ofte Regtdags
gebod, ten overstaan als vooren, om gereed geld
doet verkoopen. Sie de Ordonnantie op 't stuk van
de Justitie, art. 26.

Vrag. Hoedanig geschied de Executie jegens ymand,
die hem buyten de Jurisdictie onthoud, ende by Arrest
op sijn persoon is gecondemneert, ofte zedert de dag-
vaardinge is vertrokken, ofte eenige Goederen buyten
de Jurisdictie van den Regter, die het Vonnis gewesens
heeft, gelegen heeft?

Antw. Jegens een persoon die, zedert de dag-
vaardinge, buyten de Jurisdictie is vertrokken,
ofte by Arrest op sijn persoon is gecondemneert,
ende eenige Goederen in de Jurisdictie heeft, daar
het Vonnis gewesens is, daar aan men de Execu-
tie soude kunnen verhalen, doet men de Som-
matie ende Renovatie by Edicte ende Publicatie,
daar van hem dubbeld by Missive werd overge-
fonden: ende voort by Arrest ende Verkoopin-
ge, als vooren. Maar hadde hy geen Goederen
binnen het Regts-gebied daar het Vonnis is ge-
wesens, daar aan men de Executie mogt verha-
len,

V. Bouk. Van Executie der Vonnissen. XIX. Deel. 561
len, werden by lettren Requisitoriaal (daar van
het Formulier hier voor in het 4. Bouk, in het II.
Deel is aangewesen) aan den Geregte daar hy
hem onthoud, ofte eenige Goederen gelegen
heeft, by den Regter van het gewesene Vonnisse,
benevens overzendinge van het selve Vonnis,
versogt dat het haar gelieve door haren Bode naar
sijn forme ende inhouden te werk te leggen, daar
op dan mede by Sommatie, Renovatie, Arrest,
ende Verkoopinge werd geprocedeert, gelijk
ook geschied indien alle de Goederen van den
Gecondemneerden geexecuteert zijnde, niet
genoug en zijn tot voldoeninge, ende hy eenig
Goed op andre plaatsen gelegen heeft, daar aan
men het kort soude kunnen verhalen, mits dat
't selve binnen 's Jaars versogt werd. Sie de Or-
donnant. op 't stuk van de Justitie, art. 21.

Vrag. Hoedanig werd soodanige Edicte ingestelt?

Antw. Aldus:

Alsoo N. N. by Vonnisse van E. c. van date den E. c.
ten voordeele van N. was gecondemneert te betalen de
somme van E. c. ende vermits hy N. alhier geen Domi-
cilium en heeft daar hy geciteert kan werden, by de
voornomde N. N. versogt was dat de Executie by Edi-
cte soude werden gedirigeert op sijne Goederen alhier ge-
legen. Soo ist dat den voornomde N. by desen werden
gesummeert, aan den voornomde N. N. binnen behoor-
lijke tijd, naar dat hem 't selve sal zijn bekend gemaakt,
te voldoen de somme in de voorsz. Condemnatie begre-
pen, of dat by gebreeke van dien, voort gevaren sal wer-
den by Arrest ende verder Executie van sijne Goede-
ren;

N n

ren., alhier gelegen. Aldus gepublicceert ende geaffigeert &c.

Gelijke Publicatie werd mede gedaan, als eenige Goederen by Arrest verbonden ende Executabel zijn verklaart, toekomende ymand buyten het Regtsgebied woonagtig,

Vrag. Indien alle de selve Goederen niet genoug en zijn, wat staat den Bode verder tot uitvoeringe van het Vonnisse te doen?

Antw. Moet hy ten versouke, ende met kennis van den Houder, den Gecondemneerde in verseekering ende gevangenisse stellen, tot kosten van die gene die de Executie doct doen, volgens de Ordonnantie op 't stuk van de Justitie, art. 28. op drie stuyvers, dog werd jegenwoordig 't selve felden minder genomen als op vijf, of ses stuyvers daags, ter tijd ende wylentoe hy het Vonnisse sal hebben voldaan. Sie hier van Pecc. van Besetten ende Hand opleggen, het XLII. Deel.

Vrag. Hoedanigh geschied de Executie in Aeltien Reël?

Antw. Daar in staat onderscheyd te maken, dat indien ymand by Vonnisse eenige Huysen, ofte Landen volkomentlijk zijn toegewesen, in welken gevalle men procedeert by wtleydinge, ende inleydinge, in deser vougen: dat den Gecondemneerden werd gesummeert binnen drie dagen sijn handen te trekken van de toegewesen Goederen, de selve te verledigen, ende den Triumphant daar mede te laten bewerden, het welk indien hy niet en doet, werd hy in tegen-

WOOR-

V. Bouk. *Van Executie der Vonnissen.* XIX. Deel. 563
woordigheyd van twee wttten Geregte, met ad-
sistentie van den Officier, metter daad daar wt
gestelt, ende den Triumphant daar in geleyt.
Siede *Ordonnant. op 's stuk van de Justitie, art. 30.*

Maar intien ymand seekre somme was toege-
wefen, ende daar voor eenige Huysen, ofte Lan-
den verbonden ende Executabel verklaart wa-
ren, en heeft foodanige Inleydinge geen plaats,
maar moet mede als vooren, eerst by Sommatie
ende Renovatie geprocedeert werden, tot vol-
doeninge van de toegewefen somme, ende dan
voorts by Verkoopinge van de selve, verbonden
ende Executabel verklaarde Huysen ende Lan-
den, naar voorgaande Proclamatien ende Kerk-
geboden als vooren.

*Vrag. Hoedanig moet de Executie geschieden van
de Vonnissen ende Condemnatien, de welke eenige Fey-
ten innehouden, als om Rekeningze te doen, ofte dier-
gelijke?*

Antw. By Sommatie, ende Renovatie, van
binnen vier-en-twintig uren te voldoen het Feyt
in de Condemnatie begrepen als vooren, ende by
gebreeke van dien, werd den Gecondemneerde
gegyfelt in sekre Herberg, tot kosten van den
Triumphant*, op een Boete van tien gulden, en-
de indien hy daar niet en komt, ende by den Bo-
de ten gestelden dage aldaar gefogt zijnde, niet
en werd gevonden, mag hy hem in apprehensie

N n 2

ne

* Staat te letten dat die gene die de gyfelingze doet doen, alvooren
de Teer-kosten by den Gecondemneerden in de Herberge te maaken,
moet af-spreken, of daar voor Caveren, of en behouft den Geyfel-
de geen gyfelingze te houden,

nemen, ende ter naaſter Stad doen brengen, ende hem leggen op drie ſtuyvers daags † tot ſijnen koſten, tot dat hy voldaan ſal hebben. Ende indien hy aldaar in de gyselinge Compareert, ende veertien dagen aldaar geweest zijnde, niet en bewijſt van ſijn devoirs om te willen voldoen daarom hy gegyſelt is, tot contentement van den Regter, of daar tegens niet en komt in Oppoſitie, mag hy mede in apprehenſie gebragt, ende geleyt op drie ſtuyvers daags als vooren. Sie de *Ordonnantie op 't ſtuk van de Juſtitie, art. 31.* Ende indien hy een Maand in gevankeniſſe blijft ſitten, ſonder als nog te voldoen, verſoukt den Triumphant aan den Regter, de welke het Vonnis heeft gewefen, dat het Feyt in de Condemnatie begrepen, tot ſeekre Geld-ſomme werde getaxeert, met de koſten daaromme gedaan, daar toe den ſelven Declaratie maakt ende inlevert, ende daar van den Gecondemneerde Copije levert, ende tijd geeft van veertien dagen om de ſelye te debatteren, ſoo het hem goed dunkt, welke taxatie gedaan zijnde, de ſelve werd geexecuteert op des Gecondemneerdens perſoon ende Goederen, als hier voren is aangewefen, blyvende ondertuſſen den Gecondemneerde in de gevankeniſſe ſitten, tot dat het Vonniffe volkomentlijk is voldaan. Sie de voorſz, *Ordonnantie, art. 13.*

† By verloop van de tijd werd het ſelden minder genomen als op vijf, of ſes ſtuyvers daags, daar voor den Gecondemneerde op 't ſorberſte werd getraeteert.

HET XX. DEEL.

Van Appel, of Reformatie.

Vrag: *Wat is Appel, of Reformatie?*

Antw. Wat het selve is, ende hoedanig het selve van den anderen onderscheyden werd, is hier voor in het 10. Deel verhandelt.

Vrag. *Hoedanig, ende aan wie Appelleertmen van de Vonnissen van de Dorpen ten platten Lande?*

Antw. Tweefins, ofte aan het Hof van Holland, daar van mede hier voor in het 10. Deel, ofte eerst aan Baljuw ende Wel-geboren Mannen van Rhijnland, tot keur van den Aanlegger.

Vrag. *Hoedanig werd Appel, of Reformatie van een Vonnis van laager Regters, aan het Collegie van Baljuw ende Wel-gebooren Mannen van Rijnland aangeleyd?*

Antw. 't Selve moet op het Ding-bouk van den Regter, daar het Vonnis is geweest, binnen de tien dagen aangetekent werden, ende binnen andre twintig dagen vervolgt ende aangeleyd werden, gelijk als voor den Hove. *Instruct. art. 189. ende 204.*

Vrag. *Hoedanig werd het selve aldaar vervolgt?*

Antw. By simpele dagvaardinge, ende authorisatie op een Baljuws Bode.

Vrag. *Wat houd de selve Authorisatie in?*

Antw. Belastinge ende bevel van dagvaardinge jegens den eersten Regt-dag, voor Baljuw ende Wel-geboren Mannen van Rijnland, ten eynde om te aanhooren sodanigen Eys ende Conclu-

sie, als den Appellant, ten dage dienende, in cas van Appel (of Reformatie) jegens het gewesene Vonnis van Schepenen van &c. sal willen doen ende nemen, daar op te antwoorden, ende voorts te procederen als naar Regten &c.

Vrag. Wat kragt heeft soodanige Citatie?

Antw. Soo veel als Inhibitie, ende werd daar door de Executie gestuyt ende geschorst, ten waar dat het een provisonneel Vonnis was, ofte andersins, daar van datmen naar Regten niet appelleren en mogt, in welken geval het den Triumphant vry staat op sijn perikel met de Executie voort te gaan, indien hy buyten dien met de Executie voort ging, niet-tegen-staande Appelatie, mag de Executie, by Oppositie, ofte Poenaal gestuyt werden.

E I N D E.

WOOR-

WOORDEN- B O O U K,

WAAR INNE

Allerhande Konst - ende Bastaart-
woorden , tot de Practijque des Notari-
schaps, ende andre Regts-oeffeninge be-
hoorende , wt HUGO DE GROOT,
HOOFD , HUYGENS , VONDEL,
ende andre soo oude als nieuwe Taal-
schriften, op 't naauwkeurigste werden
vertaalt, ende met alle andre Woorden-
Bouken vergeleeken , het ondienstige
agtergelaten , ende het gebreekgige ver-
vult.

DOOR

MR. SIMON VAN LEEUWEN, R.G.

WOORDEN-BOUK.

A B.

Bandonneren, Overgeven, verlaten, opgeven, laten varen.

Abbreviatie, afkorting, verkorting.

Abbreviëren, verkorten.

Abbreviature, verkortfel.

Abhorren, afschrikken, een tegenheid ergens in hebben.

Ab intestato, door versterv.

Aboleren, verdelgen, vernietigen, te niet doen, afwissen, wtwissen.

Abolitie-brieven, daar by seekre misdaad, die onwetende, of onnosel geschied, quijt-gescholden ende vergeven werd, gelijk of die noyt begaan en was, ende gelijk als wtgewist.

Abrogatie, te niet-doeninge.

Abrogeren, breken, te niet doen, afschaffen.

Absentie, afwesen.

Absent, af-zijnde, niet tegenwoordig.

Absenteren, agterblyven, af-zijn.

Absoluis, onbepaalt, plat wt, rond wt, na sijn aart.

Absolveren, vol-voeren, vol-trekken, vry-kennen, af-doen, ontslaan.

Absolutie, af-doeninge, ontslaginge.

Abstineren, onthouden, spenen.

Abstinentie, onthoudinge.

Abstract, afgetrokken, afgesondert.

Abstraheren, aftrekken, ontrekken.

N n 5

Absurd,

- Absurd*, ongerijmt, qualijk ten propoofte gebragt.
Abundant, overvloedig.
Abundantie, overvloed.
Abunderen, overvloedig zijn.
Abuys, mis-flag, verfinning.
Abuseren, misleyden, versinnen, vergrypen,
 vergiften, bedriegen.

A C.

- Acceptatie*, aanneming, aanvaarding toestemming,
Acceptilatie, een maniere van ontslaginge, mondelinge quijt-scheldinge, quijt-scheldinge ter schenk.
Accepteren, tot sijn voordeel nemen, aanvaarden, aannemen.
Accessoir, een sake die wt een ander spruyt, toevallig, bykomende.
Acces, toegank.
Accident, toeval.
Accidentaal, toevallig.
Accijs, Tol.
Accijsenaar, Tollenaar.
Accommodabel, behulpzaam, gerijflijk.
Accommoderen, profijtelijk of behulpig wesen.
Accommodatie, behulpzaamheid, gerijf.
Accompagneren, vergefelschappen.
Accorderen, vereenigen, over-een-komen.
Accoord, over-een-komfte, verdrag.
Accrementum, aanwas.
Accresceren, aangroeyen, toenemen, aanwassen.
Accumuleren, op-hoopen, vergadren.

ACCURAT,

Accuraat, bondig, nauwkeurig, wel-gefchikt.

Accusatie, aanklagte, beschuldiging.

Accuseren, aanklagen, beschuldigen, betygen, aantygen, betigten.

Acquieren, bekomen, verkrygen.

Acquisiteur, bekomer.

Acquisitie, bekinge.

Acquiesceren, sig te vreden houden, beruften, toestaan.

Acte, een gedaan werk, een Vonnisse; item, een Schriftuyr, daar inne verhaalt werd het gene partijen, het zy in Regten, ofte daar buyten, hebben gedaan; ofte verhandelt; item, blijk, bescheyd, kennis, kennis-schrift, daad, doening, handeling, bedrijf.

Actie, het regt het welk men ergens toe heeft, op-spraak, aanspraak, aantal.

Actie Reël, aantal op eenig goed.

Actie Personeel, op-spraak op eenig persoon tot eenige daad.

Actief, vernuftig, geestig, werkelijk.

Actien, inschulden, geregtigheden.

Active, bedryvelijk.

Actueel, dadelijk, besig, doende, oeffenende.

Acut, *Acute*, scherp, scherpsinnig.

A D.

Adderen, toedoen, byvougen, aanlappen, optellen.

Additie, toedoening, vergadering, optelling, item, een Schriftuyre also genomt, dienende tot wederlegginge van partijen, schriftelijke ingebragte middelen, zie *Memorien*.

Adc-

Adequatie, evenmatiging.

Adequeren, evenmatigen.

Ad exhibendum, om yet te voorschijn te brengen.

Adhereven, aanhangen.

Adherent, aanhanger, aanhangende.

Adhiberen, byhouden, voortbrengen, aanwenden, by brengen.

Adhibitie, toebrenging, by brenging.

Adhortatie, aanneming, aanporring.

Adhorteren, aanporren, aanmanen.

Adi, heden, vandaag.

Adieren, aanvaarden, aannemen, onderwinden, beheeren, aanslaan.

Aditio hereditatis, aanheeringe, aanvaarding, of onderwind van erffenis.

A Dieu, vaart wel, God zy met u.

Adjiciëren, toewerpen.

Adjectie, toewerping, bywerping.

Adimeren, benemen.

Ademptie, ontneming.

Adimpleren, vervullen.

Adjourneren, dagvaarden.

Adjuncten, bygevougde perſoonen.

Adjungeren, byvougen.

Adjudiceren, toewyſen, aanwyſen.

Adjudicatie, toewyſing, aanwyſing.

Adjusteren, gelijk maken, vereffenen, afpaſſen.

Adjuveren, helpen.

Adminiculen, behulp-middelen.

Adminiſtreren, bedienen, wtvoeren.

Adminiſtratie, bediening, wtvoering, bewind.

Admini

- Administrateur*, Bewind-hebber.
Admireren, verwondren.
Admirabel, wonderlijk.
Admiratie, verwondring.
Admiraal, Zee-voogt.
Admiraliteit, Zee-voogdij, Zee-bestuur.
Admitteren, toelaten, toestaan, inwilligen.
Admissie, aanneming, toelating.
Admoneren, vermanen, aanmanen.
Admonitie, aanmaning, vermaning.
Adnoveren, aanvoeren, aanbrengen.
Adopteren, yemand voor zijn Kind aannemen.
Adoptie, aanneming tot kinderen.
Adoreren, aanbidden.
Adorneren, vergieren, opschikken, optoeyen.
Ad primam, den eersten Regt-dag.
Addresseren, beschikken, toefenden, aanwysen.
Adres, aanwysing.
Adscriberen, toe-eygenen, toeschryven.
Adscriptie, toeschryving, byschryving.
Adstringeren, verbinden, dwingen, persen.
Adstruëtie, vast-making.
Adstrueren, vast maken.
Advancement, bevordering.
Advanceren, vorderen.
Advans, voordeel.
Advenant, over-een-komste, by gevolg, by ge-
 lijke.
Advers, tegen-partije.
Adverseren, tegen-streven, tegen-staan.
Adverteren, waarschouwen, verwittigen.

Adver-

Advertiffement, waarschouwing, bekendmaking.

Advertiffement van Regten, een Schriftuyr daar in-
ne eenige middelen ende opmerkingen van
Regten bygebragt werden.

Advijs, een goet-duncken, aanradinge, beradinge.

Adviferen, beraaden, besinnen, verwittigen, ken-
nisse doen.

Adulatie, pluymstrijkerije.

Aduleren, pluymstrijken, vleyen.

Adulterium, Overfpel.

Adulter, Overspeelder.

Adultereren, Overfpel bedryven.

Advocaat, een Regts-voorspraak.

Advoceren, toeroupen, voorspreken, ymands
woord doen.

Advoyeren, toestemmen, bevestigen, van waar-
den houden, gestand doen.

Advoy, toestemminge.

A E.

Edificie, gebouw, timmëring.

Equipagie, wtrusting.

Equiperen, wtrusten, wtreedden.

Equipollent, gelijkmagtig, even veel wt-wer-
kende.

Equiteyt, billikheyd.

Equivalent, gelijkwaardig.

Equivaleren, gelijk gelden, even waardig zijn.

Equivocatie, woort-speling, gelijknamigheyd,
dubbel-sunnigheyd.

Equum, regt, billik.

Esti-

Æstimatie, waarde, waardering, schatting.
Æstimeren, waarden, schatten, waardig agten.

A F.

Affairen, handel, koopmanschap, bekommering.

Geaffecteert, gemaakt, opgepronkt, niet natuurlijk.

Affectatie, najaging, nastaning, gretigheyd.

Affecteren, beyveren, behertigen, najagen.

Affectie, toegenegentheyd, harts-togt, toenyging.

Affectioneer, toenygen, beminnen.

Geaffectioneer, toegneygt.

Afficeren, aandoen.

Affigeren, aanhegten, aanplekken.

Affiniteyt, Maagschap, Swagerschap, Verwantschap.

Affirmatie, bevestiging, betuyging.

Affirmeren, verseekren, bevestigen, betuygen.

Affixie, aanhegting, aanplekking.

Afflictie, quelling.

Affligeren, neerslaan, quellen.

Afflueren, toevloeyen, overvloeyen.

Affluxie, toevloeying.

Affront, verkortinge, beledinge, hoon, eerroovinge.

Affronteren, verkorten, beledigen, verongelijken, hoonen.

A G.

Agent, Gesand, die voor yemant yets wt te voeren gestelt is, Hof-gesand, Saek-voerder.

Ageren, doen, verhandelen, in Regten handelen, Dingtaal voeren.

AGGTA-

- Aggraveren*, beswaren, overladen.
Aggregatie, behaging, toestemming.
Aggreeren, behagen, toestemmen.
Aggredieren, aanvallen, aangaan, toe-treden.
Aggresseren, aanvatten, aanvallen, invaren.
Agil, snel, behendig.
Agnosceren, erkennen.

A K.

- Aket*, twist-propoost, geleyde lage.

A L.

- Alieneren*, vervremden.
Alienatie, vervremding.
Alienabel, wandelbaar, dat vervremd kan werden.
Alimentatie, opvoeding.
Alimenteren, voeden, de kost geven.
Allegeren, voortbrengen, ofte in Regten by-
 brengen, aanwysen.
Allegatie, aanwysing, bybrenging.
Alliantie, Bundgenootschap.
Allieren, verbond maken.
Allodiale-goederen, vrije ende onleen-goedren,
 vry-have.
Alloy, munt-stoffe.
Alluderen, op speelen, het oog op hebben.
Allusie, insigt op yets, anspel.
Alluvie, aanvloeying, aanspoeling.
Alteratie, verandering.
Alterceren, kyven, bedingen,
Altercatie, kyving, bedinging.

Altereren;

- Alterceren*, kyven, bedingen.
Altercatie, kyving, bedinging.
Altereven, veranderen, verwisselen.
Alternatijf, verwisseling, van d'een om d'ander,
 het een of het ander.

A M.

- Amannensis*, een Schryver, een Klerq.
Ambages, omwegen, omreden.
Ambassade, befending.
Ambassadeur, Gefand, Hof-gefand.
Ambieren, ergens na tragten, versouken, vryen,
 begeeren.
Ambiguitieit, dubbelfinnigheid, dubbelduyding.
Ambiguus, dubbelfinnig, twijffelagtig.
Ambitie, staat-fugt.
Ambitiens, staatsfugtig, eergierig.
Amende, boete, straffe.
Amiabel, lieflijk, minzaam.
Amicabel, vrundelijk.
Amicable Compositeurs, Goede-Mannen, Scheids-
 Luyden.
Amice, goeden Vrund.
Amiffie, verlies.
Ammunitie, Toerusting, Oorlogs-gereedschap.
Amoliëren, weg-dryven, wtroeyen, verdelgen.
Amoreus, verlief.
Amortiferen, het goed in een doode hand stellen,
 dat is, onwandelbaar maken.
Amoveren, weeren, weg-doen, weg-nemen.
Ampel, wijd ende breed, in't lang.

Am-

- Amphibolie*, dubbelfinnigheid.
Amphibologie, twijffel-reden, twijffel-fin, dubbelfinnigheid.
Amphitheatrum, Schouw-burg, een ronden Burg daar yet heerlijks vertoond werd.
Amplecteren, omhelsen, omvangen, aannemen, verkiesen.
Ample, breed, ruim, wijdkuftig.
Amplieren, verbreedden, vermceeren, wtbreijden.
Amputatie, besnoeying, affnyding.
Amputeren, besnoeyen, afnoeyen.

A N.

- Analogie*, evenredenheid.
Analysis, ontbinding, ontknooping, wtbreijden.
Anatomie, ontleding.
Anguste, eng, nauw.
Animadversie, aanmerking,
Animadverteren, waarnemen, behertigen, bevroeden, namerken.
Animeren, moed geven, aanporren.
Animeus, moedig,
Animositeit, moedigheid.
Annalen, Jaar-bouken, Tijd-reekoningen.
Annecteren, aanknoopen, aanhegten.
Annex, aangehegt, bygevoug.
Anniheleren, *Annülleren*, vernietigen, te niet doen.
Annotatie, aanteykening.
Annoteren, aanteykenen.
Annueren, toewenken, toeknikken, toestaan.
Annullatie, vernietiging.

- Aannulleren*, vernietigen.
Annunciëren, aanzeggen, verkondigen.
Antecederen, voorgaan.
Antecellereu, wtmunten, overtreffen.
Antecessor, Voorfaat, Voorganger.
Anticipatie, voor-kominge voor den verval-dag.
Anticiperen, voorkomen, verrassen, onderschep-
 pen.
Antidateren. vervrougen, den dag vrouger stel-
 len als hy is.
Antidotaal, tegen-gift.
Antijq, *Antijks*, oud, ouwer-wets, snaaks.
Antipaty, afkeer, weerfin.
Antiquerer, afschaffen, te niet doen.
Antiquiteit, oudheid.

A P.

- Apart*, afgefondert, afgescheyden.
Aper, rond wt, opentijk, klaar.
Apocha, Quitantie, Quijtschelding-brief, Hand-
 fchriфт.
Apocryph, verborgen, twijffelagtig, ongeregelt.
Apologie, verantwoording, verdediging.
Apostaat, Afvallige, Verloogenaar.
Apostel, Gefand.
Apostille, op de kand geteykende befheid, ende
 wtting op het verfouk.
Apostilleren, op de kand aanteykenen.
Appaiferen, bevredigen.
Apparentie, fchijnbaarheid.
Apparent, oogfchijnlijk, fchijnbaarlijk, mogelijk.

Appellatie, Appel, Beroup, van een lager tot een hoger Regter; Ende werd onderscheyden van *Reformatie*, dat by Appel, gemeenlijk is verbod van ondertussen niet te mogen executeren, ende reformatie geen executie beletten kan.

Appelleren, weder-roupen, herkennen, weder-versoukken.

à Fol appel, qualijk ende te onregte beroupen.

Appendix, aanhangsel, byvougsel.

Applauderen, pryfen, toejuygen.

Applicatie, toepassing.

Appliceren, toepassen, ten propoofte brengen.

Appoincteren, bestemmen, ymand ergens bescheyden.

Appoinctement, beslegting, wting.

Apprehenderen, vast houden, vanger, aantasten.

Apprehensie, vating, begryping, hafte, hegtcniffc.

Approbatie, goedkenning, bestemming, gestading.

Approberen, goedkennen, van waarden honden, toestaan, gestaden.

Approcheren, naardren.

Appropriëren, toe-eygenen.

Apt, nut, bequaam.

Apud acta, voor 't Geregte, wettelijk.

A R.

Arbiters, Scheids-Luyden, Middelaars, Goede-Mannen, Kers-Luyden.

Arbitrage, goed-dunken, wtspraak.

Arbitrateurs, Vrede-makers, Goede-Mannen.

Arbitreren, bemiddelen, wtspreken.

Ar-

- Arguatie*, beknibbling, twist-propooft.
Argueren, twist-redenen.
Argumentatie, reden-kaveling, gevolg van reden,
Argumenteren, reden-kavelen.
Argument, bewijs-reden, kort begrip, inhoud.
Aristocratie, der bester Regering, Adel-regering.
Arva, wellekom-gelt, godspenning.
Arrement, Ding-grond, het fundament daar 't Pro-
 ces op begoft is, pleit-erving, pleit-erv.
Arrementen van 't Proces aanvaarden, in de faake
 voortgaan ende 't Proces aannemen op den
 grond daar op 't selve begonnen is, sig selven
 pleiderv stellen.
Arrest, beslag, besluit, besetting, bekommering,
 op yemands persoon, ofte goed; Item, het Ge-
 wijfde ende besluit van den Regter.
By Arrest wijzen, wterlijken regt doen, sonder dat-
 me daar van vorder, of hooger beroupen mag.
Arresteren, vast houden, in verssekering ende be-
 dwang houden, besetten, bekommeren, be-
 slaan.
Arriveren, aankomen, aanlanden.
Arrogant, beroemlijk, tros, vermeten.
Artijkel, Lid, Hoofstuk.
Articuleren, beleden, ontleden.
Artificie, konst-handel.
Artificieel, konstig.

AS.

- Afscendent*, opgaande, opklimmende.
Adsp:ct, aanschouw, gesigt.

- Adspireren*, natragten, bejagen.
Adspiratie, toebiasing, aanblasing.
Adscriberen, toefchryven, toe-eygenen.
Affecteren, navolgen, bejagen.
Assequeren, bekomen, verkrygen, vervolgen.
Afferveren, behoeden, bewaren.
Assesseur, bygevougde, byfitter.
Affereren, verfeekren.
Assignatie, aanwysing, bewysing, overwysing.
Assigneren, op yemand bewysen, overwysen.
Assimileren, vergelijken.
Assimuleren, veinfen.
Affiffteren, byftaan, helpen.
Affifftentie, byftand, hulp.
Associeren, verfelfchappen, met malkandren ver-
 eenigen.
Affopieren, stillen, in ftaap wiegen, fuffen.
Assumeren, bynemen, aannemen, toenemen.
Assumtie, byneming, aanneming, toeneming.
Affureren, verfeekren.
Affurantie, verfeekring.
Affurateur, Verfeekraar.
Afftingeren, prangen, toeprangen, t'famen dwin-
 gen.
Affrueren, ophouwen, aanhouwen, aantimme-
 ren, tot een fundament ftellen.
Affructie, bouwing, aantimmering, bewering.

A T.

- Atache*, aanhegfel, ende is een fchriftelijk con-
 fent op 't gene gedaan is, datmen aan eenige
 ftukken hangt, ofte by vougt.

Atheift,

Atbeijft ; God-vergeter, God-verloogener, God-verfaaker.

Attageren, aanranden, aangrypen.

Atteneren, beprooven, onderstaan, onderwinden, ondernemen.

Attentie, toeluyftering.

Attente, met aandagt.

Attentaat, onderwind, ftoud bestaan, tegens verbod.

Atterminatie, verlenging, wtftel.

Atterminatie-brieven, zijn Brieven van wtftel, om voor feekren tijd van fijn Schuldenaars niet overvallen te werden.

Atteftatie, getuygenis, verklaring.

Attefteren, betuygen.

Attrapperen, betrappen, agterhalen.

Attribueren, toefchikken, toevougen, toe-eygenen.

A V.

Avance, winft.

Avancement, vordring, bevordring.

Avanceren, vordren, bevordren.

Avantage, voordeel.

Audientie, gehoor.

Auditeur, toehoorder.

Auditorium, Gehoor-plaats.

Aufugeren, ontvlieden, deurgaan, weg-loopen.

Augmenteren, vermeerdren.

Averfie, afkeer.

Avoceren, af-ftemmen, ont-raden.

Avontuur, geval.

Avontuyren, wagen, bestaan.

Autentijq, bekragtigt, geloofwaardig, het eerste bewerp.

Authenriferen, bekragtigen, kragtig maken.

Autheur, Vinder, Maker, Oorzaak van't werk, Insteller.

Autographum, grondschrift, eygenschrift, grondtext.

Authoriseren, magtig maken, gefag geven.

Authoriteit, gefag, magt, geloofbaarheid.

Authorisatie, last, volmagt.

Auxilie, hulp.

Auxilieren, helpen, behulpig zijn.

A X.

Axioma, een gemeenen regel.

B A.

B*aljuw*, een Land-voogt, Land-droft, die over het hals-regt ende straffen der misdaden gestelt is.

Balanceren, wegen, vergelijken.

Balance, Wage, Weegschaal, Evenaar.

Banqueroetier, Bank-breker, Agter-wt-vaarder.

Bandijt, Balling, een Uytgebannen, Woestballing.

Baptiseren, naam-geven, doopen, schijn-geven.

Bastard, Onegteling, Speel-kind, Aterling.

B E.

Beneficie, een weldaat, voordeel, een prove, voorregt.

Be-

Beneficie van Inventaris, voor-regt van Boedel beschrijving, het welk mede brengt dat den Ervgenaam niet verder in de schulden des Boedels gehouden is, als de goeden van den overleden mogen toereyken.

Benigniteit, goedertierenheid, gulhertigheid.

Besoigne, een werk, besigheid.

Besoigneren, arbeiden, werken, besig zijn.

Bestaal, het Vee, beestelijk.

B I.

Biblothee, Boek-kamer, Boek-kas.

Bigamus, die twee Mans, of twee Vrouwen te gelijk heeft.

Billion, afgekeurt, quaat-gelt.

Billet, brief, cedulle.

B L.

Blame, naamschendig, eer-vlek.

Blameren, faam-roven, naamschenden.

Blandieren, vleyen, liefkosen.

Blasphemeren, lasteren, agterklappen.

B O.

Bordeel, een Hoer-huis.

Bottelier, Schaf-meester.

Bottelerie, spijs-kamer.

Bouget, een maal, een ledren-fak, reis-fak.

B R.

Braveren, trotsen.

Brevier, een kort begrip, een kort inhoud.

Breviteit, korthed.

Brusque, stuurs, bars, haastig.

Brutaal, onbeschoft, beestagtig.

BU.

Buffet, regt-bank, regt-tafel.

Bulle, een brief.

CA.

Cabinet, Geheim-schat, Juweel-kamer.

Cachet, Zegel.

Cachetteren, zegelen.

Cadentie, nedergang, ondergang, toeval.

Caduc, neervallig, vergankelijk, bouwvallig, vervallen.

Calamiteit, ellendigheid, quelling, tegenspoed.

Calant, Koop-vrond.

Calculatie, reekening.

Calculeren, reekenen, overslag maken.

Calculus, leg penning, reeken-penning.

Calendier, Almanag, Maand-wyfer, is ook een korte aanwysing tot wat articulen van de gemaakte Schriftoire de overgeleyde stukken dienen.

Calengeren, beklagen, optygen, betigten.

Calliditeit, doortraptheid, loosheid.

Calumnie, laster, lastring, schandvlek.

Calumnieren, lastren, faamroven.

Cambium, wissel, wisseling, ruyling.

Cam-

Cammeraar, Spits-broer, Makker.

Canaal, waterloop, eengoot.

Canaalje, gespuis, het graauw.

Cancelieren, wtschrappen, deur-doen, te niet doen.

Cancellery, Stads-bouk-kamer, Brieu-kamer.

Cancellier, Opperschryver, Versouk-meester.

Canon, een regel, rigtsnoer, regelmaat.

Canonijk, regelmatig.

Canonic, een Geestelijk persoon, Dom-heer.

Canoniseren, inwijen, heyligen.

Capabel, vatbaar, ontfangbaar, bevattelijk, bequaam om yets wt te voeren.

Capaciteit, vatbaarheid, begriip, bequaamheid.

Capitaal, Hooft-somme, Hooft-schuld; item, daar lijv en goed aanhangt.

Capittel, Hooft-stuk, een Gods-huis.

Capitulatie, verdrag-stuk, hooft-stux-deeling.

Capitulieren, aan hooft-stukken verdeelen.

Caprice, grillen.

Capricieux, hoofdig, grillig.

Captie, bedrog, vanging met woorden, begriip.

Captieux, bedriegelijk, begriiplijk.

Capteren, yemand ergens in behalen, begriipen, veerkeerdelijk opnemen.

Captiff, gevangen.

Carcer, Gevangen-huis, Karker.

Carcereren, gevangen setten, karkren.

Cas, geval.

In cas, in geval.

Cas subject, 't geval daar geschil om is.

Cassatie,

Cassatie, afschaffing.

Casseren, afschaffen, te niet doen.

Castigatie, tugtiging.

Castigeren, tugtigen, kastijsden.

Castratie, lubbing.

Castreren, lubben, afsnyden, wttrekken.

Casueel, by geval, toevallig, gevallig.

Catheijl, Roerend-goed.

Cathedra, Stoel, Gestoelte.

Petri ad Cathedram, S. Pieter stoel, ende is een dag die gevierd wort op den 22. February.

Catholijk, Algemeen, Regtsinnig.

Cataloge, Naam-tafel, Naam-ccel.

Cause, oorzaak.

Causeren, veroorzaken, beschuldigen.

Caveren, wägen, verhoeden, borg blyven, secker doen, verborgen.

Caveren de Rato, is Borg blyven voor een ander die principaal Schuldenaar is, soo lang, tot dat hy 't selve aanneemt ende van waarden houd 't gene den Borg heeft gedaan, of anders blyft den Borg als principaal verbonden.

Cavillatie, kaklerije, knibbling, hairkloovery.

Cavilleren, kaklen, vitsen, knibbelen.

Cautele, voorfigtigheid, voorbedagtheid.

Cautie, Borg-togte, seckring.

Cautie de Judicio sisti, Borg om t'allen tijden in Regt te verschijnen.

Cautie judicatum solvi, Borg om 't Gewijsde te voldoen.

Cautie juratoir, Borg, of secker by Eede.

CAU-

Cautionaris, Borg.

C E.

Cederen, overgeven, afstand doen, wijken.

Cedulle, Schuld-brief, Hand-schrift.

Celebreren, vieren, gedagtenis ergens van houden.

Celeriteit, haastigheid.

Censure, bestraffing, toets.

Censureren, bestraffen, toetseren.

Census, Chijs-regt.

Ceremonie, hoffelijk onthaal, ofte manier; Item.

Kerken-dienst, dienst-pleging.

Ceremonieux, hof-dienst, dienstpligtig.

Cernereren, sien, onderscheyden, ziften.

Certeren, wedstrijden, wedden.

Certe partije, een Contract van bevraging.

Certificatie, verklaar-brief, verfeekring, getuygenis.

Certificeren, voor de waarheid verklaren.

Cessereren, ophouden, eindigen.

Cessie, overgeving van goeden, afstand.

Cessionant, *Cessionaris*, die al zijn goed aan zijn Crediteuren overgeeft.

Cissio bonorum, Boedel-afstand.

Brieven van Cessie, Brieven van Boedel-afstand te mogen doen.

C H.

Character, een merk-letter, schrift-strik, kris, kras, boukstave.

Chargereren, aanvallen.

Cbi-

Chirographie, Hand-schrift.

Chronologie, Tijd-reekening.

CI.

Cicaneur, een warre-vogel; kaakeler; een schrobber.

Cijffer, tal-letter, tal-merk.

Cipier, Gevangen-houder, Stok-waarder, Stok-wagter.

Circumdiceren, misleyden, bedriegen.

Circumferentie, *Circuit*, ommegang, omtrek, omloop.

Circumlocutio, omspraak.

Circumspect, voorligtig, omziende.

Circumspicieren, her omsien.

Circumstantie, omstandigheid, gelegenheid van de zaak.

Circumvenieren, bedriegen, misleyden, verstricken.

Circumventie, bedrog, verstrikking.

Citatie, rouping, daging.

Citeren, in Regten betrekken, dagen.

Civile saake, daar lijf nog bloed aan hangt.

Civil, beloest, heus, burgerlijk.

Civilen Regter, Wereltlijken Regter.

CL.

Clameren, roupen, kryten.

Clandestijn, heymelijk.

Clausule, slot, besluit, grond-reden.

Clausule van inhibitie, verbod jegens de Executie
het

het welk een ordinaris Clauful is in een Mandament in cas d'Appel.

Clementie, fagtmoedigheid.

Cliens, Schut-geenood, Leen-man.

Clientele, bescherming.

C O.

Coactie, dwang.

Codicil, een foorte van Witterfte-wille, sonder erven, ofte onterven.

Coërceren, dwingen.

Coers, loop, gebruik.

Cognofceren, bekennen, erkennen.

Cognofcement, kennis, ofte getuig-fchrift.

Cohiberen, bedwingen.

Cobier, Schat-ceel, Blaffard.

Collaterraal, zijdeling, zijdeling maagschap.

Collatie, vergelijking, bypaffing.

Collationeren, t'samen-brengen, vergelijken.

Collectie, *Collecte*, verfameling, verpagting.

Collecteur, Inmaner, Verfamer, Gaarder.

Collega, Amptgefel, Amptgenoot.

Collegie, by-een-komfte, Gilde, Gefelfchap.

Colligeren, verfamelen.

Collucteren, t'samen worftelen.

Colluderen, t'samen bedektelijk handelen.

Collufie, heymelijk verftand, bedrog.

Colonie, bewooning, Volk-planting.

Combineren, t'samen-vougen.

Comitie, Land-dag, Rijx-dag.

Commanderen, bevelen, gebieden.

Com-

- Commandeur*, Opperste Bevelhebber.
Comedie, Schouwspel, Blyspel.
Comediant, Kamerspeelder, Toneelspeelder.
Commemoreren, herdenken, herhalen, vertellen.
Commensaal, Disgenoot, Tafel-gast.
Commenteren, verklaren, verçieren.
Commercie, Koophandel, verhandeling.
Commigreren, verhuysen, sig nederzetten.
Commineren, dreygen.
Commijs, Bevel-hebber.
Commisceren, vermengen.
Commiseratie, erberming, deernis.
Commissaris, Bevel-hebber, wtvoeren.
Commissieren, vermengen.
Commissie, bevel, last.
Committimus, volle magt.
Committeren, yemand te werk stellen, bevel geven, misdoen, sondigen.
Committeerde, Bevelhebbers, Gemagtigde.
Commidieux, gerijffelijk, gemakkelijk.
Commoditeit, gemak, gelegenheid, gerijv.
Commotie, beroerte, beroering.
Commoveren, bewegen, roeren, verroeren.
Communicatie, gemeenschap, berading, mededeeling.
Communiceren, mede-deelen, ramen, te rade nemen, gemeen maken.
Communicabel, mede-deelbaar.
Communie, gemeenschap.
Communicatie, verwisseling.
Commuteren, manglen, wisselen, verandern.

com-

Compact, verdrag, verding, verbond.

Compagnie, gemeenschap, maatschap, vergadering,

Comparatie, vergelijking.

Compareren, verschijnen, sig vertoonen.

Comparitie, by-een-komste, vergadring.

Comparuit, is, als yemand eenen andren in **Regten** betreft, ende de selve niet en verschijnt, dan verkrijgt den Gedaagde oorlof van den Hove, ende condemnatie van de koste by hem gedaan, ten laste van den Aanlegger.

Compassie, medelyden, mededogen, deernis

Compatibel, medelijdig, gedoogzaam, ergens wel mede over-een-komende.

Compelleren, toedryven, aanklagen, aanspreken, dwingen.

Compendieux, beknopt, kort.

Compensatie, vergelijking, vergelding.

Compenseren, d'een schuld tegen d'ander gelijken.

Competent, behoorlijk.

Competentie, behoorlijkheid, onderhorigheid.

Competenten Regter, daeglijksen ende onderhorigen **Regter**.

Competeren, behooren, aangaan, schuldig zijn, toebehooren.

Complaceren, believen.

Complainte, klagte.

Mandament van Complainte, is de klagte die men doet in cas van nieuwigheid, als yemand in sijn rustig ende vredig besit geweld, ofte hinder aangedaan wert.

- Compleet*, vol, volkomen, voltoyt.
Complice, Makker, Medepleger van eenig quaat.
Complimenten, Eerdienstigheden, Dienst-redenen, Gediensfigheden.
Complimenteren, gediensfigheid betoonen.
Complot, *Complotterie*, t'samenspanning.
Complotteren, t'samen-staan, t'samen-spannen.
Comportement, handel ende wandel.
Comportereren, gedragen.
Componeren, t'samen stellen, toestellen, digten.
Compositie, t'samen-stelling.
Comprehenderen, in een trekken, begrypen, bevat-
Comprehensie, bevatting, begryping (ten.
Compres, in een gedrongen, geperst.
Comprimeren, toepressen, toedrukken.
Compromis, toefegging, verblijv, belofte.
Compromitteren, toefeggen, verblyven. overgeven.
Comptoir, Reeken-kamer, Schrijf-kamer, Bankke, Wissel.
Compulsie, t'samen-drift, toedryving.
Compulsoir, een Mandament. *Compulsoir*, een bevel tegens geweygert regt, ende geleden overlast, dwang-brief.
Computatie, reekening, toereekening, aanrekening.
Computeren, toereekenen, aanreekenen.
Concederen, verleenen, gunnen, toegeven, toestaan, bewilligen.
Concept, begrip, ontwerp.
Concerneren, betreffen, aanbehooren.

Concertatie, stryding, t'samen-stryding.

Conciteren, stryden, reden-kavlen.

Concessie, toestand, toelating, bewilliging.

Concierge, Hofwagter, Stadhuis-bewaarder.

Concilie, Raads-vergadering, Land-dag, Land-raad, Kerken-raad.

Conciliëren, bevredigen, versoenen.

Concipiëren, begrypen, ontwerpen, opnemen.

Concluderen, de sake in Regten aanleggen, besluyten.

Conclusie, slot, besluit,

Conclusie in Regten, is een korte stelling ende grond, daar op het Proces werd aangeleid.

Concluderen in Regten, is de sake op alles besluyten, sonder nadien yets meer over te leggen, ende op 't overgeleyde Regt versouken.

Concordantie, t'samen-stemming, over-een-stemming.

Concorderen, over-een-komen.

Concordie, eenstemmigheid, eendragt.

Concubine, Byfit, Boele.

Concurrencie, t'samen-deeling, mede-deeling, t'samen-loop.

Concurreren, t'samen-loopen, mede-deylen, t'samen-deylen.

Concussie, dwang, overlast.

Condemneren, doemen, verwijzen.

Condemnatie, Vonnisle tot yemants nadeel.

Condependeren, t'samen-hangen,

Condependentie, t'samen-hanging, aanbehooring.

Condescenderen, aftreden, inwilligen, toestaan.

Condictie, weder-eiffing van 't geen t'onregt, of te veel betaalt, of gegeven is.

Condifcipel, School-gefel, Mede-leering.

Conditie, voorbeding, voorwaarden, een indien.

Conditioneren, befpreken, voor-bedingen.

Conditioneel, op voorwaarde.

Condoneren, vergeven, toegeven.

Conductie, verhuuring.

Confederatie, verbond, bond-genootfchap.

Confedereren, verbond maken.

Conferentie, t' famen-fprake, reden-wiffeling.

Confereren, over-een-brengen, reden-wiffelen

Confefferen, belyden, bekennen, biegten.

Confeffie, belydeniffe, biegt-bekenteniffe.

Conficieren, voleinden, ten einde brengen.

Confidentie, vertrouwen, vrymoedigheid.

Confideren, toevertrouwen.

Confirmatie, bevestiging.

Confirmeren, bevestigen, geftaden.

Confifcatie, verbeurtmaking.

Confifqueren, verbeurt-verklaren, aanflaan.

Conflicteren, ftryden, kampen.

Confluieren, t'famenvloeyen, t'famen-loopen.

Confluentie, toeloop, t'famen-vloeying.

Confounderen, verwarren, beschaamt maken.

Conform, gelijk gemaakt.

Conformeren, vergelijken.

Conformiteit, ingevolg, gelijk geftelt.

Confrater, Spits-broeder, Mede-broeder!

Confringeren, verbreken.

Confronteren, den een by den ander vergelijken,
ende

ende is eygentlijk als partijen, of getuygen te-
gens malkanderen werden gehoord.

Confugeren, toevlugt nemen.

Confugie, toevlugt.

Confuys, ° verwart, ontstelt, over hoop, hol over
bol.

Confonderen, verwarren, overhoop helpen.

Confusie, verwarring.

Confutatie, wederlegging.

Confutereren, wederleggen.

Congratuleren, begroeten, geluk wensfen.

Congregratie, versameling, by-een-komste.

Congregeren, versamelen.

Congruëren, gevougen, over-een-komen.

Congruentie, gevougljkheid, over-een-koming.

Conjecture, gissing, raadsfel, raming.

Conjectureren, ramen, gissen,

Conjungeren, t'samen-vougen.

Conjuncte persoon, bevougde, nagel-naaft.

Conjunctie, t'samen-vouging.

Conjuncture, beloop, t'samen-vouging.

Conjuratie, t'samen-sweering,

Conjureren, t'samen-sweeren, besweeren.

Connecteren, t'samen-knoopen, t'samen-regten.

Connexie, t'samen-knoping.

Connexiteit, t'samen-koppling.

Conniventie, oogluiking.

Conniveren, oogluiken, door de vingren sien, ge-
dingen

Conquest, overwinst, verovering.

Conquesteren, veroveren, verkrygen, winnen.

Consecreren, toeheyligen, heyligen, wijen.

Confanginiteit, Bloed-vruntfchap, Maagfchap,
Bloed-verwantfchap.

Confcenderen, klimmen.

Confcientie, Gemoed, Geweten, Gewiffe.

Confcentieus, vroom, opregt, regtvaardig.

Confcinderen, doorfnyden, doorhouwen, doorhak-
ken.

Confciberen, fchryven, befchryven.

Confcutie, vervolg.

Confcnt, bewilliging, verlof, toefland.

Confcnteren, bewilligen, toeftemmen, verwille-
keuren.

Confcquentie, gevolg.

Confcqueren, vervolgen.

Confcervatie, bewaring, onderhouding.

Confcerveren, bewaren, behouden, befchutten.

Confciderabel, aanmerkelyk, nadenkelyk.

Confcideratie, infigt, nadenking.

Confcidereren, infien, bedenken, aanmerken.

Confcilie, raadflag, berading.

Confciliëren, raadflaan, raadplegen,

Confcignatie, onder-regt-legging, fiet *Oblatie*.

Confcigneren, onder-regt-leggen, verzeglen.

Confcifleren, beftaan.

Confciftenie, beftendigheid.

Confciftoire, Kerken-raad, Raad-kamer.

Confcobrini, Sufterlingen.

Confcolatie, vertroofting.

Confcoleren, vertrooften.

Confcolidatie, heeling, vermenging, t'samenheeling.

Con-

Consolideren, heelen, t'samen-hegten.

Consonant, over-een-stemmende, gelijk-luyden-
de.

Consort, Medestander, Makker.

Consorten, Medestanders, Makkers.

Conspect, aanschouw, aansien.

Conspicieren, aanschouwen, aansien.

Conspicue, klaarblijkende.

Conspiratie, t'samen-spanning, t'samen sweering.

Conspireren, t'samen-sweeren, t'samen-spannen,
aanspannen om eenig quaad te doen, of wt te
voeren.

Constant, standvastig.

Consteren, blijken, in waarheid bestaan, bekend
zijn.

Constitueren, magtig maken, in plaatse stellen.

Constitutie, instelling, gestaltenis, toefegging.

Constituunt, een Rent-verschryver.

Constrictie, *Constreincte*, bedwang.

Constringeren, dwingen, prangen, pramen.

Constructie, bouwing, beleid.

Construeren, t'samen-vougen, bouwen, beleggen.

Consuleren, beraden.

Consult, wijs.

Consultatie, *Consulte*, raad-geving, raad-pleging.

Consummeren, vol-voeren, vol-einden.

Consummatie, voleinding, volvoering.

Consumeren, doorbrengen, verteren, verslyten.

Consumptie, voldoening, vertering.

Contagie, besmetting.

Contagieux, besmettelijk.

- Contaminatie*, besmetting.
Contamineren, besmetten.
Content, gereed.
Contemplatie, overdenking, vermaking, opmerking.
Contempleren, overdenken, beschouwen, aansien.
Contentantie, gelaat.
Contenderen, invaren, twiften, krakeelen, pleit-aanleggen, eys maken.
Content, te vreden.
Contentement, genougen, vergenougen.
Contenteren, vernougen, te vreden stellen.
Contentie, twist, krakeel.
Contentieux, krakeelig, twistig.
Conterfeitfel, af beeltsfel.
Conterfeyten, namalen, namaken, afbeelden.
Contestatie, betuiging.
Contesteren, beroupen, betuygen.
Conthoralen, Bruyd en Bruydegom, Egt-genooten, Bed-genooten.
Contineren, bevatten, begrypen.
Continentie, inhouding, ingetogentheid, onthouding.
In Contenti, aanstonts, datelijk, strax, staande voet.
Contingentie, geval, gebeurlijkheid.
Contingeren, gebeuren, betreffen, aanroeren, aangaan.
Continuatie, aanhouding, volherding, vervolg.
Continueren, aanhouden, volherden, vervolgen.
Contrabanderen, tegen aanspannen.

Contract, over-een-koming, verdrag, overkoming.

Contract-annuptiaal, Huwelijx-voorwaarden.

Contractant, onderhandelaar.

Contracteren, over-een-komen, verdragen, onderhandelen.

Contradiceren, tegen-spreken, tegen-seggen.

Contradictie, tegen-spraak.

Contraheren, over-een-komen, t'samen handelen, verkorten, intrekken.

Contramanderen, af seggen, tegen-gebieden.

Contrarie, wers, ftrydig.

Contrarieren, tegen-ftryden, tegen-ftreven.

Contrarieteit, ftrydigheid.

Contra-rol, tegen-bouk.

Contravollereren, tegen-bouk houden.

Contravenieren, tegen-gaan, overtreden.

Contraventie, overtreding.

Contraventeur, tegen-ftreyer, overtreden.

Contrey, landftreek, geweste.

Contribueren, opbrengen, toebrengen.

Contributie, fchatting, opbrenging, toebrenging.

Controvers, ftrydig, tuffen partijen oneens.

Controverfie, gefchil, twift, reden-ftrijd, geding.

Controvertieren, twiften, tegen-kanten, in gefchil trekken.

Contumax, wederspannig, die gedaagt zijnde voor den Regter niet en verfchijnd.

Contumacie, wederspannigheid, hertnekkigheid.

Contumaceren, yemand ftraffen om dat hy als wederspanning in Regten niet en verfchijnd.

Convalesceren, gefond werden.

Convenant, verdrag.

Convenient, gevougljik.

Convenieren, overkomen, voor regt dagen, passen, vougen.

Convenientie, overkomfte, aanspraak, over-een-komfte verding, voorwaarde.

Convent, Klooster, t'samen-wooning.

Conventicule, t'samen-rotting.

Conversatie, ommegang, hantering, gemeenfaamheid.

Converseren, ommegaan.

Converteren, omkeeren, verkeeren.

Convicie, schelding, toenaam, schamperheid, verwijt.

Convinceren, overwinnen.

Convocatie, t'samen-rouping, vergadering.

Convoceren, t'samen-roupen.

Convoy, geley, vry-geley.

Convoyeren, geleyden.

Copi, afschrift, wtschrift, naschrift, dobbel.

Copieren, wtschryven, verdobblen.

Copieux, ruim, rijkelijk, overvloedig.

Copuleren, kopplen, t'samen-vougen, vergadren

Cordiaal, openhertig, gulhertig.

Corporaal, Rotmeester.

Cotulent, lyvig, dik, grof, onvermogen.

Correctie, verbetering, berisping.

Corresponderen, over-een-komen, op malkander passen.

Correspondentie, heymelijke over-een-koming.

Cor-

Corrigeren, verbeteren, regten.

Corroboreren, versterken.

Corrueren, instorten, vervallen, neerstorten.

Corrumperen, bederven, ymand met giften omkopen, verblinden.

Corruptie, *Corruptele*, quade invoering, omkeping.

Costumen, gewoonten, oude herkomen.

Couragie, moed, lust, wakkerheid.

Couragieux, moedig.

Courant, gereed, vaardig.

Cours, loop, trant.

Courtisaan, een Hoveling.

Courtoisie, beleeftheid.

Courtois, hoofs, heus, beleeft.

Cousin, Neve.

Couvert, dexfel, overdek, ommeslag.

CR

Creatuur, Schepfel, Maakfel,

Creantie, *Credentie*, geloofbaarheid, geloof-brief.

Credit, geloov, inschuld.

Crediteren, gelooven, borgen, vertrouwen.

Crediteur, Schuld-eyfler, die aan een ander wt-leend.

Creeren, maken, verkiesen.

Crimen, schult, misdad.

Crimen laesæ Majestatis, Hooghste-magt-schending, gequetste hoogheid.

Crimineel, dat den hals aangaat.

Criminele Justicie, Bloed-regt, Hals-geregt, Regt-
van den hoogsten.

Criminele zaak, hals-saak.

Crimineel proces, hals-regt.

Cronijk, Tijdbouk, Historie.

Cruël, wreed, hard.

CU.

Culpabel, schuldig, straf baar.

Culperen, beschulden, betigten.

Cultiveren, bebouwen.

Cumuleren, op-hoopen, t'samen-hoopen.

Cumulatie, op-hooping, vermeerdring.

Curatele, beforging, regeering, redding.

In Curatele, is onder de toefigt van een ander ge-
stelt werden, als men in verloop van schulden
geraakt.

Curateur, Toefiender, Regeerder.

Curieus, net, naeuwkeurig.

Curieusheid, nettigheid.

Custodie, een kas, een kooker, een gevangnis.

Custos, een Koster.

DA.

D*Amnabel*, verdoemelijk.

Dammeren, doemen, verwyfen.

Damnatie, verdoeming.

Dangereux, gevaarlijk.

Dangier, gevaar.

DA-

Datum, date, dag-teykening, aanteykening van dag ende tijd wanneer yets gefchied.
Dateren, den dag by fchryven.

DE.

Debat, ftraf-fchrift, bestryding, wederlegging.
Debatteren, tegen-fpreken, wederspreken.
Debet, fchuld, fchuldig.
Debil, fwak.
Debiliteit, fwakheid.
Debiteur, Schuldenaar.
Debitrice, Schuldenareffe.
Decadentie, nedergang, ondergang, verloop van faken.
Decernerer, onderscheyden, beftemmen, verleenen.
Dechargerer, ontlaften, bevryden.
Decideren, vellen, befligten, vonniffen.
Decifrerer, affchildren, beteykenen.
Decipieren, bedriegen, wtftrijken.
Declaratie, verklaring, aanwyfing.
Declareren, aanwyfen, verklaren.
Declinatie, buyging, afwijking.
Declineren, afwijken, afgaan, van den Regter daarmen voor betrokken is afwijken.
Declinatoire exceptie, behulp-middel om van den Regter af te gaan.
Decreet, befluit, gebod, laft, ordonnantie, voornemen.
Decreteren, befluyten, bevestigen.
Dedicatie, toe-eygening, opdragt, op-offring.

De-

Deduceren, verhalen, verklaren.

Deductie, verhaal, beleyding, beregt.

Defaljeren, missen, in gebreeke blyven, banque-
rot speelen.

Defaljant, die in gebreeke blijft te komen.

Defalqueren, afslag strekken, weg-nemen, affny-
den.

Default, gebrek, als men in Regten ten beschey-
den dage niet en komt.

Defect, gebreekgig.

Defenderen, beschermen, beschudden, verwerren,
bepleyten.

Defensie, weer, beweering, bescherming.

Defensijf, weerbaar.

Defererer, aanbrengeu, overgeven, opdringen, ver-
klikken.

Deficieren, ontbreken, missen.

Definieren, bepalen, wtbeelden, wtspreken.

Definitie, bepaling, wtbeelding, beschryving.

Definitijf, heel afgedaan, ende wtgesproken.

Definitijf-vonnisse, Eind-vonnisse.

Defloratie, schoffiering, onteering.

Defloreren, schoffieren, schenden, onteeren.

Defroyeren, kost-vry houden.

Degenereren, ontaarden, wt den aart slaan.

Degouteren, walgen, onsmakelijk maken.

Degoute, walging.

Degraderen, affetten, vernedren.

Deguiseren, vermommen.

Delatie, overdragt.

Delatio juramenti, deeling van eede.

Delectatie, verlusting, vermaaak.

Delecteren, verlustigen, vermaken.

Delegeren, besenden, bevel-geven, wtkiesen.

Delegatie, besending, bevel-geving, oversetting.

Deliberatie, berading, besinning, opset.

Delibereren, beraden, raadslaan, besinnen, over-
wegen.

Deliberato, met opset.

Delicaat, lekker, teer, sagt.

Delict, misdad, ondaad.

Delineatie, betrek, bewerp, ontwerp.

Delinieren, afpalen, afmeten, afteykenen.

Delinquant, daden, misdouder, misdading.

Delinqueren, misdoen, verbeuren.

Delireren, revelen, raat-kallen, sinneloos zijn.

Delivieren, bevryden.

Delogeren, verhuysen, verplaatsen.

Demanderen, bevelen, belasten.

Demanueren, ontledigen, overgeven.

Demigreren, verhuysen.

Demissie, vernedring, affending.

Demitteren, affenden.

Democratie, Volkx-regering.

Demolieren, verdelgen, af breken, afwerpen.

Demonstratie, verhoog, aanwysing, na-noeming.

Demonstreren, betoonen, aanwysen.

Denegatie, ontseggings.

Denegeren, ontseggings, affeggen.

Denominatie, voorstelling, rouping.

Denomineren, beroupen, stellen, voorstellen.

Denoteren, beduyden, beteekenen.

De-

Denumereren, afrekenen, aftellen.

Denunciatie, aanfegging.

Denunciëren, aanfeggen.

Dependeren, aanhangen, ergens toebehooren, afhangen.

Dependentie, het gene ergens aan, of toe behoord, afhangend.

Deploreren, befchreyen, beweenen.

Deploratie, beweening, befchreying.

Deponent, Getuyge.

Deponeren, terhande ftellen, neder-leggen, in bewaring geven; Item, tuygen in Regten, verklaren.

Deportement, afsetting.

Deporterèn, afletten.

Depofanten, Getuygen.

Depoferen, betuygen.

Depofitie, betuyging.

Depoffideren, yemand wt fijn goed fetten.

Deprehenderen, vatten, grypen, gewaar worden.

Deputeren, affenden.

Deputatie, affending.

Deriveren, afleyden, afkomstig zijn.

Derivatie, afkomfte, afleyding.

Derogeren, afbreken, te niet doen, onttrekken.

Desadvoyeren, af-ftemmen.

Descendent, af komeling, nedergaande maagschap.

Descenderen, nederdalen, afkomen.

Describeren, befchryven.

Descriptie, befchryving.

Defereren, verlaten.

De-

Desertie, verlaten.

Desert, verlaten, woest, is ook verlopen, gelijk als Appel dat binnen behoorlijken tijd niet en is vervolgt.

Desidereren, vereyssen, begeeren.

Designeren, beteykenen, beduyden, aanwysen.

Designatie, beduyding, toewyding.

Desisteren, afstand doen, ophouden, aflaten.

Desolaat, verlaten, mistroostig.

Desordre, wanschik, wanstal.

Despensier, Schafmeester.

Desperatie, wanhoop, twijffelhoedigheid.

Despereren, wanhopen, twijffelen.

Desperaat, sonder hoop, twijffelhoedig.

Despicieren, affien, versmaden, veragten.

Desslein, opset, voornemen.

Distinatie, schikking, bestelling, bestemming.

Destineren, toeschikken, bestellen.

Destitueren, ontsetten, verlaten, verstellen, verfteken.

Destructie, verdelging, vernieling.

Destruieren, verdelgen, vernielen, verwocsten.

Detentie, bewaring, ophouding, gevangenis.

Deterioratie, verargering.

Deterioreren, arger maken, verslimmen, verargren.

Determinatie, afpaling, besluit, bepaling, afsteeksel.

Determineren, afpalen, besluyten.

Deterren, vervaart maken, afschrikken.

Detestatie, afschrik, verfoeying, afweering.

Detesteren, afweeren, afgruwen.

Q q

De-

Detineren, ophouden, vast-houden, gevangen houden.

Detractie, aftrekking.

Detraheren, aftrekken.

Devijs, een Sin-spreuk.

Devoir, pligt, wtterste beste, vlijt, naarftigheid.

Devolutie, afgang, vermindring, verloop.

Devolveren, afkomen, afwentelen, afrollen.

Devoot, aandagtig.

Devotie, aandagtigheid.

Dexteriteit, behendigheid.

DI.

Diaken, Arm-verforger, Kerken-dienaar.

Dialogue, twee-fpraak, t'samen-fpraak.

Diſteren, bewoorden, voor-fpellen.

Dictum, Spreuke, Segs-woort; Item, het kort inhoud van een Vonniffe, een Gewijsde.

Diffamatie, faamrooving.

Diffameren, fchande nafeggen, faamrooven, agter-klappen.

Differente, verfchil, onderfcheid.

Differeren, verfchillen, wtftel.

Difficijl, fwaar, moeyelijk.

Difficulteren, fwarigheid maken.

Difficulteit, fwarigheid, verfchil.

Diffidentie, wantrouwe, ongeloov.

Diffideren, wantrouwen, t'samen ftellen.

Digereren, verdouwen, verteeren.

Digestie, verdouwing.

Digesta, vergaarde ende t'samen geftelde wtgetrokke, ofte wtgelefe faken.

Digni-

Digniteit, aansienlijkheid, staad, waardigheid.

Dilatie, *Dilay*, wtstel, sleping.

Dilayeren, wtstellen, vertrekken, slepende houden.

Dilatoire exceptie, behulp-middel om de zaak wt te stellen.

Dilapideren, verquisten, door de billen lappen.

Diligent, naarstig.

Diligentie, naarstigheid, vlijt.

Diligeren, lieven, lief hebben.

Diminutie, vermindring.

Diminueren, vermindren, verkleynen.

Dimissie, onslaging.

Dimitteren, vry-laten, vry-stellen, ontslaan.

Dimoveren, verdryven, afwenden.

Directe, regel-regt.

Directie, bestiering, beleid.

Directeur, Bestierder, Bewindhebber.

Dirigeren, bestieren, beleyden.

Divineren, scheiden, afscheiden, ontdoen.

Disavantagie, nadeel.

Disceptatie, krakeel, redenkavling.

Disteptereren, krakeelen.

Discernereren, onderscheiden, onderkennen.

Discipline, leering, tugt.

Discipel, Leerling, Scholier.

Discord, oneenigheid, tweedragt.

Discorderen, verschillen, twisten.

Discordantie, twist-stemming, verschil.

Discourageren, moet berispen.

Discuieren, reden-eeren, reden-voeren.

- Discours*, reden-voering, praatjen.
Discreet, bescheyden.
Discretie, bescheydentheid.
Discrepantie, verschil.
Discreperen, verschillen.
Diserte, bespraakt.
Disgratie, ongunst, ongenade.
Disjunctie, scheidyng, verdeeling.
Disjungeren, van een scheidyden.
Disordre, verwerring.
Dispariteit, ongelijkheid, onparigheid.
Dispenseren, quijt-schelden, vry stellen, wtdeelen.
Dispensatie, wtdeeling, vrystelling.
Dispensier, Wtdeeler, Schaf-meester.
Displiceren, mishagen.
Disponeren, schikken, beschikken.
Dispositie, een ordentlijk bestelling, of beschikking.
Dispositiif, kort inhoud, ende besluyt. Item, de Conclufie van een Proces dat beschreven moet werden.
Disputatie, redenkavling.
Disputeren, redenkavlen, twist-redenen.
Dissentieren, oneens zijn.
Dissentie, tweedragt, oneenigheid.
Dissertatie, reedeneering.
Differteren, reden-voeren.
Dissidie, tweedragt.
Dissimulatie, ontveinsing.
Dissimuleren, ontveinsen, verbloemen.
Dissipatie, verstroying.

Disfi-

- Dissiperen*, verstroyen.
Dissolveren, ontbinden, los maken, ontknoopen.
Dissoluit, ongebonden, los.
Dissolutie, ongebondentheid, lossigheid.
Distantie, tuilenheid, wijtte, afftant.
Distentie, wtspanfel, wtbreiding.
Distinctie, onderscheid, onderscheyding.
Distingueren, onderscheiden.
Distractie, aftrekking, wtdeeling.
Distraheren, aftrekken, wtdeelen, verkoopen.
Distribueren, omdeelen, verspreyden, verdeelen.
Distributie, omdeeling, wtdeeling.
Distrikt, begrip, regts-bepaling, ommering, kuits-
 kring.
Dissuaderen, ontraden, afraden.
Divers, ongelijk, verscheyden.
Diversiteit, verscheydentheid.
Diverselijk, verscheydentlijk.
Diversimode't selve.
Divertieren, afwenden, ontwenden, aftrekken, af-
 leyden. Item, sig ergens onthouden.
Divideren, verdeelen, scheiden.
Divisie, deeling, scheyding.
Divortie, Egtfcheyding.
Divulgeren, gemeen maken, rugtbaar maken, ver-
 spreyden.

DO.

- Doceren*, leeren, onderwyfen, doen blijken.
Doctor, Leeraar, Onderwyfer.
Document, leer-stuk, bewijs, betoog.

Dogma, leer-stuk, gront-leer.

Dogmatifiseren, voort leeren, te regt onderwyfen.

Doleantie, beklag.

Doleren, treuren, klagen.

Domainen, Lands inkomen, Gebied, Heerlijkheid.

Domestijq, Huisgenoot.

Domicilie, Woonstede, Maalstede.

Domicilie kiezen, plaats nemen ende kiezen, in plaats van woonstede.

Dominatie, heerschappij, heersing.

Domineren, heersen, de meester spelen.

Donatie, vrye overgeving, gifte, geschenk.

Donatio causâ mortis, Gifte ter sake des Doods.

Doteren, begiftigen, ten Huwelijk geven.

Dote, Huwlijx-goed.

Doüarie, Bruitschat, Morgen-gave.

Doüagiere, Weduwe ende Boedel-houdster.

DR.

Dresseren, toerigten, afrigten, toestellen, verbeteren.

DU.

Dubbel, wtschrift, afschrift, gros.

Dubsteren, dubben, twijfflen.

Duël, kamp, strijd van twee personen, tweekamp, twee-gevegt.

Duplicatie, verdubbling.

Dupliceren, verdubblen.

Dupliceren in Regten, is als den Verweerder antwoord

woort op de weder-antwoort, ofte *replijcque* van den Aanlegger, ende is als een verdubbelt, ofte weder-antwoort, het welk *duplijcque* genomt werd.

Durabel, duirfaam, langduyrig.

E C.

E *Clesie*, Kerke, Gemeente.
Ecclesiastijq, Kerkelijk, Goestelijk.

E D.

Ederen, wtgeven, openbaren.

Editie, wtgeving.

Edict, gebod.

Educatie, opvoeding.

E F.

Effect, het gene volbragt, ofte wtgevoert is.

Effectueren, te weeg brengen, wtwerken, wtvoeren.

Effect sorteren, stant grypen, te stade komen.

Effective, metter daad.

Efficacie, kragt, werking.

Effigie, afbeeldsel, nabootsing.

Effracte, inbreeking.

Effugie, wtvlugt.

E G.

Egaal, even, gelijk.

Egaleren, even-gelijk maken, evenen.

Qq 4.

Electie,

EL

Electie, verkieſing.

Eligeren, verkiefen, wtkiefen.

Elegantie, aardigheid, fraeyigheid.

Elegie, truer-klagt.

Elideren, wtvegen, wtdryven.

Eloceren, verhuyren, te huur laten gaan.

Elogie, eerspraak.

Eloquent, welſprekende.

Eloquentie, welſprekentheid.

Elucidatie, verligting, verklaring.

Elucideren, verlichten, verklaaren.

Eluderen, beſpotten, wtsrijken.

EM.

Emancipatie, handligting.

Emanciperen, vry-maken, ſijn eygen meester maken, gelijk een Vader ſijn Soon doet.

Emaneren, wtgaan, wtkomen, wtvloeyen.

Emblema, een Beeld-werk.

Embuscade, lage, laaglegging.

Emenderen, verbeteren.

Eminent, wtsstekende, verheven.

Emiffie, afvaardiging, wtsending.

Emollieren, verſagten.

Emologeren, voor goed agten, voor goet kennen.

Emolument, genot, gewin, profijt, bate.

Empescheren, verhindren, beletten.

Empeschement, verhindring, beletſel.

Emphasis, by-ſin, nadruk.

Em-

Emphiteufis, erv-pagt-regt.

Employ, besteding, aanlegging, besigheid, aanwending.

Employeren, besteden, aanleggen, besigen, aanwerden.

Emptie, kooping.

Emulacie, navolging, onderdanig, volgsugt.

Emuleren, navolgen, ondergaan, nadoen.

E N.

Encourageren, moedgeven, moedigen.

Enerveren, ontzenuwen, kragteloos maken.

Engageren, inwikklen.

Enormi, leelijk, wanstallig, ongeschikt.

Enquesteren, ondersouken.

Enqueste, ondersouk, hooren van Getuygen.

Enqueste valetudinaar, ondersouk, ende het hooren van Getuygen, die out, siek, of anders gevreesst werden haast te sullen sterven.

Envie, haat, wangunst.

Enumeratie, optelling.

Enumereren, optellen, aantellen.

Entreprise, aanslag, voornemen.

E Q

Equipagie, wtrusting.

Equiperen, wtrusten.

E R.

Erectie, opregting.

Erigeren, opregten.

Q 95.

Eri-

Eripieren, ontrekken, ontrukken.

Erreren; missen, dwalen.

Errew, doling, misflag.

E S.

Espargne, *espergne*, versparing, suynigheid.

Essay, prouwe.

Essentie, wesen, wesentheid.

Essentieel, wesentlijk.

Estimeren, agten, waarden.

Esquadre, *Esquadron*, Hoofd-gedeelte, Wijk,
Troup, Slag-ordre.

E V.

Evacueren, ledigen, ontledigen.

Evaluatie, waardering.

Evaluieren, waarden.

g^e Evaluateert-gelt, gangbaar gelt.

Evanesceren, verdwijnen.

Evenieren, geschieden, gebeuren, overkomen,
toevallen.

Eventus, wtkomst, geval.

Evertueren, poogen, besig houden, oeffenen.

Evident, opentlijk, blijkelyk.

Evidentie, schijnbaarheid, klaarblykelykheid.

Evictie, wtwinning, afwinning.

Evinceren, wtwinnen, oertuygen.

Eviteren, mijden, schuwen.

Evoceren, wtdagen.

Evocatie, wtdaging. Item, klagte van geweygert
regt.

Exacte,

E X .

Exacte, gauw, nauwkeurig, doorwrogt.

Exactie, af-eiffing, afperfing, fchatting.

Exactioneren, fchatten, overfchatten, afdwingen.

Exaggereren, vergrooten, ophoopen.

Exalteren, verhoogen, verheffen.

Examen, *Examinatie*, onderfouk, proef.

Examineren, beprooven, ondertaften, toetfen, ondervragen.

Excederen, te boven gaan.

Excelleren, wtfteeken, overtreffen, wtmunten.

Exceptie, wtneming, wtfondring, verfet.

Exces, overdaad, overmaat.

Exceffijff, overdadig, overftallig.

Excipieren, wtfondren, wtnemen.

Exciteren, opwekken, gaande maken.

Exclameren, wtroupen, wtfchreeuwen.

Excluderen, wtflyuten.

Exclus, wtbefondert.

Excogiteren, befinnen, verfinnen.

Excommunicatie, Gemeent-verbanning.

Excommuniceren, bannen, wtflyuten, wt de Gemeente bannen.

Excuseren, ontfchuldigen.

Excuffie, afperfing.

Executeren, wtregten, tot voldoeninge dwingen, te werk leggen.

Executeur, een Wtvoerder, een Pander, Deurwaarder.

Testamentaire Executeur, Erv-wtter, die des Boedels faken reddet.

Exe-

- Executie*, wtvöering, wtwinning.
Executorie, wtwinning-brieff.
Execrabel, afgrijffelijk, vervloekelijk.
Exempel, voorbeelt.
Exempt, vry, wtgenomen, bevrijd.
Exemptie, vryding, vrydom.
Exequeren, vervolgen, volbrengen.
Exerceren, *exerciteren*, oeffenen, bedienen.
Exercitie, oeffening.
Exherederen, onterven.
Exhiberen, by brengen, voordragen, voor den dag brengen.
Exhibitie, aanwyfing, opwyfing, voordraging.
Exhorteren, aanmanen, aanporren.
Exigentie, vereis.
Exigeren, af-eiffen, af-vordren.
Exilie, ban, wtbanning.
Eximeren, vry-koopen, wt-koopen.
Existeren, *exfteren*, in wesen zijn.
Existentie, wesentheid.
Exiftimeren, fie *Aftimeren*.
Exorneren, op-pronken, wtrufften.
Exonereren, ontladen, ontlaften.
Expecteren, verwagten.
Expedieren, redden, afvaardigen, voldoen.
Expeditie, afvaardiging.
Expedient, afgeregt, gevougljik, bequaam.
Experientie, ondervinding.
Experimenteren, ondervinden, onderfouken.
Expert, ervaren, onderfagt, klouk.
Exifpireren, verfcheyden, eindigen.

- Exspiratie*, wtgang, einding.
Expliceren, ontvouwen, wtleggen, verklaren.
Explicatie, wtlegging.
Exploot, wtwerking, te werk legging.
Exploteren, te werk leggen, wtvoeren.
Exponeren, wtleggen, verklaren.
Expositie, wtlegging, verbreeding.
Expres, wtdrukkelijk.
Expresseren, wtdrukken.
Expressie, wtdrukking.
Exprimeren, wtdrukken, wtdouwen.
Exproberen, verwijten.
Exprobiatie, verwijt, versmading.
Ex professo, opentlijk, met voordagt.
Expurgeren, fuyvren, reynigen.
Exquis, exquisit, wtgelesen, nauwkeurig.
Extempore, wt de vuist, metter haast.
Extenderen, wttrekken, wtbreyden, wtspannen.
Extingueren, wtblussen, dooven.
Extirperen, wtroeyen.
Extollereren, verheffen.
Extorqueren, afpersien.
Extorsie, afpersing.
Extract, kort begrip, wttreksel.
Extraheren, wttrekken, in't kort stellen.
Extrajudiceel, buyten Regts-dwang, buyten
 Dingtalig.
Extraordinaris, ongewoon, ongemeen.
Extravagand, hoog-loopende, hoog-gaande.
Extravageren, hoog-loopende, wt het spoor slaan.
Extreem, wtnemende.

Extre-

Extremiteit, wterfte.

Exulteren, opspringen, hupplen.

Exunderen, overvloeyen, wtvloeyen.

Exië, is een seekre Schatting, die betaalt werd by de Borgers van een Stad, eer sy in een andre Stad mogen vertrekken, anders als met consent, of haar Poorter, of Borger-regt mogen ontzeggen, volgens Privilegie elke Stad daar van in 't bysonder verleent.

F A.

F *Abel*, vertelling, verdigtsel, klugt, quak.
Fabuleus, beuselagtig.

Fabrisceren, verçieren, verdigten, timmeren.

Fabriek, Bouw-meester, Roy-meester.

Facete, boertig.

Facetieux, boertig, boertagtig, geneuglijk.

Facil, ligt.

Faciliteit, lichtigheid.

Faciliteren, het werk verligten.

Facit, het slot van de rekening, maakt, doet.

Facteur, die de saken van een ander drijft, Be-
wind-hebber.

Factie, t'samenrotting.

Facticus, oproering.

Faculteit, vermogen, vermogentheid, magt.

Facunde, welsprekentheid.

Faljeran, missen, gebreeken.

Falcidie, afkorting, affnyding.

Falcidia portio, is het vierendeel van de erffenisse
dat

dat den Erygenaam vermag af te trekken die met al te veel Legaten beswaart is.

Fallacie, valsheid, bedrieglijkheid.

Falsaris, Vals-aart, een bedrieger, die valse Instrumenten maakt.

Fameus, berugt, bekend, rugtbaar.

Fameus libel, een faamroovend geschrivt.

Familiaar, gemeenszaam, huisgemeen.

Familie, huisgesin.

Fantafie, inbeelding, eygensinnigheid.

Fantastijk, eygensinning, bysinnig, vies.

Fastidie, walging, zadheid.

Fastidieren, walgen, zad maken.

Fataal, nootlotting, nootschik, nootschikkelijk, doodelijk.

Fatalien, Ding-dagen, Pleit-dagen.

Fatalia appellationum, den tijd binnen de welke men moet appelleren.

Fatigatie, vermoeying.

Fatige, vermoeytheid.

Fatigeren, vermoeyen.

Fatsoen, gestalte, form, gedaante.

Fatum, Noot-lot, Noot-dwang.

Faulte, gebrek, feyl.

Faveren, begunstigen, gunstig zijn.

Faveur, gunste.

Favorabel, gunstig.

Favorijt, Gunsteling.

Fauteur, Gunst drager, een Mede-pleger.

F E.

Foyten, Schriftuyren, inhoudende, 't gene men be-
toonen, ofte bewyfen wil.

Feliciteit, welvaart, voorspoet, geluk.

Femenijn, wijflijk, vrouwelijk.

Felonie, ontrouwe, ofte smaatheid.

Fenijn, vergift, dood-spijs.

Ferien, Vier-dagen, Oorlof-dagen.

Festeren, beleefdelyk onthalen.

Festinatie, verhaasting.

Feudaal, ofte *Feodaal*, Leengoed, Lecnroerig.

F I.

Fiat, het geschiede alsoo, 't is goet.

Fictie, verçiering, verdigtsel.

Fideicommiss, erv-beveling, erv-betrouwing, erv-
lating over de hand.

Fideicommissarius, Ervgenaam met last van over-
gifte.

Fidejussor, Borge.

Fidel, getrouw.

Fiducie, betrouwing.

Figure, gestalte, afbeeltsel, prent.

Figurate, beelts-gewijs

Figureren, afbeelden, verbeelden.

Fin, einde.

Finalijk, eindelijk, glat af.

Finesse, vond, loosheid, list, practijque om yets wt
te voeren.

Fingeren, çieren, bootsen.

Firmament, Starren-hemel, Wtspanfel.

Fir-

Firmeren, vestigen, gestadigen.

Fiscaal, Graaflijkheids, ofte Lands Schat-bewaar-
der, Versorger.

Fisce, Lands Schat-kist.

F L.

Flatteren, pluimstrijken, vleyen.

Fleur, bloem, bloeyfel.

Floreren, bloeyen, welvarende zijn.

Florijn, een gulden.

Fluctuëren, swerven, swalpen, sukken.

F O.

Foly, een blad.

Folije, malligheid.

Fontein, Bron, Wel.

Force, geweld, magt.

Forceren, bemagtigen, verkragten, overweldigen.

Forme, vorm, gedaante.

Formaliteit, gedaante, gestalte, aanstelling.

Formaliseren, tegen aankanten, tegen, kanten, op-
maken.

Formeren, maken, toestellen.

Formulier, voorschriфт, leest.

Fornicatie, hoerdery, smuyk-min.

Fortificatie, sterkmaking.

Fortificeren, versterken.

Fortresse, Sterkte, Slot, Fort.

Fortuyn, geluk, kansse, avontuur.

Foveren, koestren, toegedaan zijn, ophouden, aan-
hangen.

Fourneren, verschaffen, opbrengen, overbrengen.

R r

Fraude,

FR.

Fraude, bedrog, arglist.

Frauderen, bedriegen.

Frenesie, krankzinnigheid.

Frequent, veelvuldig, veelvoudig, vaak.

Frequenteren, bewandelen. doorwandelen, by
woonen.

Frivoil, beuselagtig, leurangtig, slegt.

Fruclueux, vrugtbaar.

Fruste, te vergeefs.

Frufteren, vrugteloos maken, benemen.

FU.

Fugeren, vlugten, vlieden.

Fuge, vlugt.

Fugitijf, voorvlugtig, banquerot.

Fulmineren, blixemen, rasen, woeden, wtbulderen.

Functie, ampt, bediening.

Fundament, grond-vest, grond.

Fundatie, grondlegging.

Funderen, vestigen, vast stellen.

Furie, woede, verwoedheid, rasernije.

Furieux, dul, rasende, woedig.

Furneren, verschaffen, opbrengen.

GA.

G*Abelle*, Tol.

Gage, weder, huurloon, huur, winst, besol-
ding.

Gageren, besolden, beloonen.

GA.

Garanderen, waren, waarborgen, ontheffen, vergoeden.

Garant, waarfchapen, waarborg, verhaal.

Gauderen, verblyden.

GE.

Gedelegeerden-Regter, een gewefen ende geftelde Regter.

Geminieren, verdubblen.

Genealogie, Geflagt-tafel, Afkomfte, Geflagt-boom.

Generaal, gemein, algemeen.

Generaliteit, Algemeinſchap, Land-gemeinſchap.

Generous, grootmoedig, edelmoedig.

Gentil, edel.

Geraffineers, afgevaardigt.

Gereweerde, Verweerder, tegens dewelke eenig verſouk gedaan werd.

Gefte, gebaar, manier van doen.

Geften, gefchiedeniffen, daden.

GL.

Glorie, lof, roem, heerlijkheid, luifter.

Gloriëren, roemen, verblyden.

Glorieus, loflijk, lofrijk, beroemd, heerlijk.

Gloffe, wtlegging.

Glosseren, wtleggen, verklaren.

GO

Gouvernement, Bestiering, Plaats-voogdy.

Gouverneren, bestieren, beheerfen.

Gouverneur, Voogt, Land-voogt, Stads-voogt,
Ruwaart, Bewinds-man.

G R.

Graad, trap, lid.

Gramatise, vrent gebaar, grille.

Grasseeren, straat-schenden, woeden, rooven.

Gratie, goetgunstigheid, genade, danksegging,
quitschelding, vergunning, gunst-geving.

Gratiens, goetgunstig, liefstellig.

Gratuleren, dankseggen, geluk wenssen, sig wel be-
looven.

Gravamina, swarigheden, beswaarnissen.

Graveren, beswaren, quetsen, in-etsen, insnyden.

Graviteit, deftigheid, statigheid.

Grieff, hinder, quetsing, schade, swaar, moeylijk.

Griffie, Stuk-kamer, Schrijv-kamer, Ley-pen.

Griffier, Hof-schryver.

Gros, het gene wt de kladde in 't net gestelt is.

Grosseren, in 't net schryven.

Grossier, Groot-handelaar, Grov-handelaar.

H A.

H*Abyl*, afgeregt, bequaam, geschikt, behen-
dig, heblijk.

Habiliteit, behendigheid, bequaamheid, gauda-
digheid.

Habiliteren, bequaam maken.

Habijt, Kleed, Kleeding.

Habitatie, woonstede, woöning.

Habituëren, bekleeden.

Hal-

Hallucinatie , dwaling.

Hanteren , bewandelen , omgaan.

Harangue , beweeg-reden , verhoog.

Harmonie , wel-luydinge , een-stemmigheid , over-een-stemming , t'samen-stemming , soet-luydigheid.

Harmonice , t'samen-stemmelijk.

Havery , ongeluk , ongeval.

Hazard , lot , gevaar , avontuur , kansse.

Hazardereren , wagen.

H Æ.

Hæres , Ervgenaam , Oir.

H E.

Hegte , *hegtenis* , gevankenis.

Heraut , Wapen-voogt , Wapen-drager , Wapen-heer , Schilt-voerder.

Herederen , erven.

Hereditieit , erv-goed , erv-deel.

Hereſie , Kettery , ſtijsinnigheid , eenſinnigheid.

Hermaphroditi , Man-wyven.

Heroïq , heldig , heerlijk.

Heremijt , Kluyfenaar , Wout-broeder.

H I.

Hipoerijt , een veinſer , een ſchijn-heylic.

Hipocriſie , geveinſtheid , ſchijnheylicheid.

Hiſtorie , Geſchiedenis , Verhaal , Gedenk-ſchrift , Geſchigt , Geſchigt-brief.

H O.

Homicidie , doodslag.

Homicide, Doodslager.

Homilie, Gesprek, Redeneering.

Homologeren, goetkennen.

Homage, manschap, huld.

Honneur, eer

Honorabel, eerlijk, eerbaar.

Honoreren, eeren

Horologie, Uyrwerk, Sonnewyfer, Wekker.

Horveren, verschrikken, afgryfen.

Horreur, afschrik.

Horribel, schrikkelijk, grouwelijk.

Hortatie, vermaning.

Horteren, vermanen, aanporren, aanmoedigen, aanmanen.

Hospes, Waard, Gasthouder.

Hospitaal, Herberg, gasthouding, Gasthuis, gastvry.

Hospitaliteit, huisvesting, gastvryheid, herbergzaamheid, waardschap.

Hostagie, Pand, Gysel.

Hostie, Zeeg-offer.

Hostiliteit, vyantschap.

H U .

Humane, menselijk, beleeft, heus.

Humaniteit, belevtheid, mensheid.

Humble, nedrig, demoedig.

Humeur, vogt, eygen-aart, sinlijkheid.

Humiliteit, nedrigheid, ootmoedigheid.

H Y

Hymne, Lof-sang.

Hypocrise, versing.

Hypo-

Hypocrijs, Huygelaar, Geveinsde.

Hypoteeq, Onderpand, Tegenpand, Grondpand,
Vesting.

Hypothequeren, vestigen, veronderpanden.

J A.

Jactantie, beroeming.

Jacteren, beroemen.

Facture, verlies, weg-werping,

Falours, belgfiel, belgfugtig, min-yverig.

Faloufie, belgfugt, minne nijt, na-yver, min-yver.

I D.

Ideen, voorbeeldfels, bewerpfels, ontwerpfels.

Idioot, ongeleerde, ongeletterde, weet-niet.

I G.

Ignobel, onedel.

Ignominie, naamfchendig, fchandvlek, fchande
oneer.

Ignominieus, fchandelijk, fmadelijk, naamfchendig,
eerloos.

Ignorant, weet-niet, weet-loos, onkundig.

Ignorantie, onkunde, onwetenheid, onbedagtheid.

Ignoreren, onkundig zijn, niet weten.

I L.

Illaberen, inluypen.

Illatie, inbrenging, invoering, befluit.

Illatijsf, dat ingebracht kan werden.

Illegaliteit, oneven-gelijkheid.

Illegitime, onwettelijk, baftaart.

R r 4

Illiquide,

Illiquide, onklaar, oneffen.

Illuderen, bespotten, beguyglen.

Illusie, bespottling, beguygling, scherts.

Illusoir, bespottelijk.

Illustratie, verligting, doorschyning.

Illustre, doorlugtig, edel.

Illustreeren, doorligten, doorheldren, doorlugtigen, verklaren.

I M.

Image, beeld, gelijkenis.

Imaginatio, inbeelding.

Imagineren, inbeelden.

Imbecilliteit, swakheid, onsterkheid.

Imitatie, navolging, nabootsing.

Imiteren, navolgen, nadoen.

Immediate, onmiddelig.

Immediatelijk, eensklaps, sonder middel, onmiddelijk.

Immemoriaal, ondankbaar, bovengeheugen.

Immense, onmetelijk.

Immeuble, ontilbaar, onbeweeglijk, onroerend.

Immineren, boven 't hoofd hangen, genaken.

Immisceren, inmengen, ondermengen.

Immobiele, ontilbaar, onbeweeglijk.

Immoderatie, onmatigheid.

Immoderare, onmatig.

Immodest, onzedig, ongeschikt, ontugtig.

Immodestie, onzedigheid, ontugt.

Immutabel, onwisselbaar, overanderlijk.

Immunitieit, onbelastheid, vryheid, vrydom.

Impar, oneven, ongelijk, onpaar.

Impa-

Impariteit , onevenheid , onpaarheid.

Impartieren , mededeelen.

Impatibel , ongedoogzaam , onlydelijk , onverdraaglijk.

Impatiënt , onlijdszaam , onverduldig.

Impatiente , onlijdszaamheid , onverduldigheid , ongedult.

Impedieren , verhindren , beletten.

Impediment , belet , hindring.

Impelleren , aanstouwen , dryven.

Imperateur , Keyser , Veldheer , Gebieder.

Impereren , gebieden , bevelen , heerschappen.

Imperfect , onvolmaakt , onvolkomen.

Imperfectie , onvolmaaktheid , onvolkomentheid.

Imperiaal , Keyserlijk.

Imperseneel , onpersoneel.

Impertinent , ongerijmt , flordelijk , onhebbelijk.

Impetrant , verwerver , verkryger , versouker.

Impetreeven , verwerven , verkrygen.

Impetueus , ongestuymig , heftig.

Impiëteit , godloosheid , ongodvrugtigheid.

Implacabel , onversoenlijk.

Impleren , vervullen.

Implicatie , invouwing , inwikkeling.

Impliqueren , $\left\{ \begin{array}{l} \text{invouwen} \\ \text{inwikkelen} \end{array} \right.$, bevangen.

Impliceren , $\left\{ \begin{array}{l} \text{invouwen} \\ \text{inwikkelen} \end{array} \right.$

Imploratie , aanrouring.

Imploreren , aanrouren.

Imployeren , siet *Employeren*.

Imponeren , opleggen , bedriegen , te laste leggen.

Important , groot , gewichtig.

- Importantie*, gewichtigheid.
Importeren, belangen, bedragen.
Importuin, overlastig, onbeschoft.
Importuneren, overlasten, lastig zijn, dringen.
Importuniteit, overlast, dwang.
Imposeren, opleggen, lastleggen.
Impositie, oplegging, oplage, schatting.
Impossible, onmogelijk.
Imposture, bedrog.
Impost, Schattinge.
Impotent, onmagtig.
Impotentie, onmagtigheid, onmagt, onvermogen-
heid.
Imprecatie, toewensing, vloek, quaatwensing.
Impressie, indrukking, drukfel, print-drukking, in-
drukfel, inbeelding.
Imprimeren, indrukken, inprinten.
Improberen, quaat keuren, quaat agten, wraken.
Improbitas, onvroomheid, ondeugt.
Imprudent, onwijs, onvoorsigtig.
Imprudentie, onwijsheid, onvoorsigtigheid.
Impudicq, onkuys, onschamel, oneerbaar.
Impugneren, bevegten, bestryden.
Impulsie, opstoking, aandryving.
Impunitieit, ongestraftheid.
Imputatie, wyting, aantyging, toemeting, toere-
kening.
Imputeren, wyten, aantygen, toemeten, toereke-
nen.

I N.

- Inadvertentie*, onbedagtsaamheid, reukeloosheid,
agtelosheid, onwetenheid.

In-

Inalienabel, onwankelbaar, onvervreembaar.

Inartificiaal, onkonstig.

Inaqualis, onevengelijk.

Inaqualitas, ongelijkheid, onevengelijkheid.

Incapabel, onvatbaar, begrypeloos, onbevattelijk.

Incapiciteit, onvatbaarheid.

Incarnatie, Vlees-wording, Mens-wording, Be-
vleyfing, Tijd-fchryft, Tal-fchryft, Tijd-be-
fchryving.

Incarceratie, kerkring, gevangenis, hegte, hegte-
nis.

Incarcereren, kerkren, vangen.

Incertitude, onfekerheid.

Incefte, bloedschande.

Incident, inval, voorval, invalling.

Incideren, insnyden, opfnyden, voorvallen, tuffen
vallen, etfen.

Incipiëren, beginnen.

Incisie, insnyding, doorsnyding, opfnyding.

Inciteren, aanporren, opftoken, aanritfen, aanlokken

Incivil, onburgerlijk, onheus, onbeleeft.

Inciviliteit, onburgerlijkheid, onheusheid, onbe-
leeftheid.

Inclinatie, toeneyging, neyging.

Inclineren, toeneygen, neygen.

Incluys, ingefloten, inegrepen,

Inclusive, binnen gerekent.

Incogitabel, onbedenkelyk.

Incommodatio, ontryving.

Incommoditeit, ongelegentheid, ongemak, ongerijv.

Incommunicabel, onmededeelbaar.

In

- Incommoderen*, ontrieven, ongelegentheid maken.
Incomparabel, onvergelijkelijk.
Incompatibel, onverdraaglijk, onlijdelijk, niet overeen-komende.
Incompetent, onbehoorlijk, onwettig, ononderhorig.
Incompetenten Regter, ononderhorigen Regter,
Incomprehensibel, onbegrypelijk.
Inconstant, onstandvastig, wispeltuyrig.
Inconstantie, onstandvastigheid, wispeltuyrigheid, ongestadigheid.
Incontinentie, datelijk, strak, op staande voet.
Inconvenient, ongeval, misval, ongeluk.
Incorporatie, inlyving.
Incorporeel, onlighamelijk.
Incorporeren, inlyven, innemen.
Incorrect, onverbetert, gebreekelijk.
Incorruptibel, onverderffelijk.
Incredibel, ongelooflijk.
Incrementum, ryfing, aanwassing.
Increpatie, bekyving.
Increperen, bekyven, buldren.
Inculceren, inscherpen.
Inculpabel, onstraffelijk.
Inculperen, beschuldigen.
Inculqueren, instampen, inscherpen.
Incumberen, opleggen, opsteunen, aanvordren, voor hebben.
Incurabel, ongeneeffelijk.
Indemneren, schadeloos houden, vry houden.
Indemniteit, schadeloosheid, vryhouding.

Inde-

Independens, onverbonden, onaf hangig, van niemand af hangende.

Independentie, onaf hangelijkheid.

Indictie, aansegging, oplage, tijd gebod, aanrading.

Indifferens, eenderley, onverscheydelijk, eveneens.

Indigentie, behouftigheid.

Indignatie, verantwoording, onwaardigheid, euvelneming.

Indirect, kroms-weegs, aver-regts.

Indiscreet, onbescheyden.

Indiscretie, onbescheydenheid.

Indispoost, ongestelt, ongefond.

Indispositie, ongesteltheid, ongesontheid.

Indissolubel, onlosfelijk.

Individuum, ondeeljk, bysonder.

Indole, inborst, aart.

Indubitabel, ontwijffelbaar.

Induceren, invouren, inleyden, aanraden, wijsmaken, onderwyfen.

Inductie, aanrading, invouring, invouging, indrang.

Indulgentie, gedooging, toelating, vrygeving, verwilliging, lekkre spyffing, aflat.

Industrie, gaauwigheid, wakkerheid, kloukheid, naarftigheid, vernuftigheid.

Inegaal, oneffen, ongelijk.

Inegaliteit, oneffentheid, ongelijkheid.

Ineptie, ongerijmt, onbequaam.

Inertie, vadsigheid, luyheid.

Inestimabel, onschattelijk, onwaardeerlijk.

Inevitabel, onvermydelijk.

Inexcusabel, fchuldbaar, onverschoonlijk.

In-

- Inexpert*, ongeoeffent.
Inexplicabel, onwtleggelijk.
Inexpugnabel, onwinbaar, onverwinnelijk.
Infaam, eerloos.
Infameren, faamroven, schantvlekken.
Infamie, schantvlek, faamrooving.
Infantie, kintsheid, onmondigheid.
Infect, itinkent, besmet.
Infecteren, besmetten.
Infereren, invouren, inbrengen.
Infereren, beledigen, bekommeren.
Insidel, ontrouw, trouwloos.
Insideliteit, ontrouwigheid, trouwloosheid.
Infirmiteit, onsterkheid, swakheid, losheid.
Inflammatie, onsteking.
Inflatie, opblasing, swelling.
Instigatie, aanslaning.
Influentie, invloeying.
Informatie, kundschap, berigting, bescheid, kennis,
 invorming, bevorming, verneem-schrift.
Informeren, kennis nemen, kundschap doen, berig-
 ten, onderwysen, bevormen.
Insfortuin, rampspoed, ongeluk.
Infracteur, inbreker, overtreder.
Infractie, inbreuk.
Infringeren, breken.
Infructueus, onvrugtbaar.
Infusie, instorting, doorgieting.
Ingenieur, Bolwerker, Vest-bouwer, Vernustfe-
 ling, Sterkt-bouwer.
Ingenieus, fin-rijk, verstandelijk.

Ingereren, indringen.
Ingratitude, ondankbaarheid.
Ingredient, immengsel.
Ingediëren, intreden.
Ingressie, intreding, ingang.
Inhabil, onbequaam, onabel.
Inhabilitat, onbequaamheid.
Inhabitabel, onbewoonlijk.
Inherentie, inhangning.
Inbasie, inhangning, aanhangning.
Inhereren, inhangen, inblyven.
Inhonest, eerloos, oneerbaar.
Inbumaan, onbeleevt.
Inimicitie, vyantschap.
Iniquiteit, ongeregtigheid, onbillikheid.
Iniq, onregtvaardig, onregt, onregtmatig.
Injunctie, beveling.
Injungeren, toevougen, opleggen.
Injurie, ongelijk, onregt, hoon.
Injurieren, verongelyken, hoonen.
Injuste, onregtvaardig.
Injustitia, onregtvaardigheid, ongeregtheid.
Innavigabel, onbevaarlijk.
Innocent, schuldeloos, onnoosel.
Innocentie, onnoselheid.
Innovatie, vernieuwing.
Innoveren, vernieuwen.
Innumerabel, ontelbaar, ontallijk.
Inobedient, ongehoorzaam.
Inproviso, onversiens.
Inquicteren, ontrusten.

In-

- Inquiëtare*, }
Inquiëtudie, } ontrusting, onrust.
Inquirereren, onderfouken, doorsnuffelen.
Inquisitie, onderfouk.
Inquisiteur, Onderfouker, Onderfouk-meester,
 Ketter-meester.
Insanabel, ongeneeflijk.
Insanie, dolligheid.
Insatiabel, onversadelijk.
Inscriptie, opfchriфт.
Inscrubabel, ondoorgrondelijk.
Insensibel, ongevoelijk.
Inseparabel, onfcheydelijk.
Insereren, insetten, invougen, inlyven.
Insertie, invouging.
Inserveren, bedienen, yemand ten dienft staan.
Infidie, belaging, fchuyl-houk, lift.
Infigne, merkelyk, kenteyken.
Infinuleren, betigten.
Infinuatie, infchryving, te kennen-geving, waar-
 fchouwing, verwittiging.
Infinueren, indringen, invleyen, infchuyven, te ken-
 nen geven, aanmelden, verwittigen.
Infisteren, aanstaan, volharden, aanhouden.
Insolent, moetwillig, ongewoon, overdadig.
Insolentie, moetwilligheid, moetwil, dertelheid.
In solidum, ganselyk, geheelijk.
Insolvent, onbetalijk, onbetaalbaar.
Insolventie, onvermogenheid tot betalen.
Inspectie, befchouwing, aanschouwing.
Inspectie oculair, befigting, baarblykelyk, befchou-
 wing.

- Inspiratie*, inblasing, aanblasing, ingeving.
Inspireren, inblasen, aanblasen.
Instantie, aanhouding, volstandigheid, geduyrigheid, begin.
Instauratie, herstelling, opregting, vernieuwing, weer-opregting.
Instaureren, opregten, vernieuwen, herstellen.
Instigatie, aanstouwing.
Instigeren, opstoken, aanstouwen, dryven, ophitsen.
Instinct, drijft, ingeving, inblasing.
Instituëren, insetten, onderwyfen, instellen.
Institutie, insetting, onderwyfing, instelling.
Instructie, onderregting, toeregting, berigt, narigting, onderwijs.
Instrueren, onderregten, toeregten, schriftelik bewyfen.
Instrument, Tuyg, Werk-tuyg, Handel-tuyg, Gereetschap, rigting, Handel-tuygschrift.
Integriteit, deegelykheid, opregtigheid, louterheid.
Intelleët, vernuft, verstant, kennis.
Intelligentie, kuntschap, verstand, kennis.
Intemperantie, ongematigtheid.
Intenderen, beoogen, voor-hebben, natragten.
Intentie, oogwit, oogmerk, opzet, voornemen, opsetting.
Intenteren, onderstaan, aanleggen, aanwenden.
Intercederen, tuffen-spreken, bemiddelen.
Intercessie, bemiddeling, tuffen-komst.
Intercipiëren, onderscheppen.

- Interdiceren*, verbieden.
Interdict, verbod.
Interesseren, beschadigen, vernadeelen, verkorten.
Interest, schade, nadeel, belang, woukker.
Interjectie, inworp, inwerpsel, tussen-stelling.
Interinement, gestant-doening.
Interineren, gestaden, voor goet keuren.
Interlocutie, tussen-spraak, tussen-oordeel, by-
 vonnisse.
Interloqueren, tussen-spreken.
Interlocutoire, tussen-oordeel.
Interlocutoir-Vonnisse, by-vonnisse.
Intermitteren, ophouden, aflaten, verpoofen.
Intermissie, aflatinge, verpoofinge, tussen-komst.
Interpellatie, inspraak, tussen-spraak, versouk, aan-
 spraak.
Interpelleren, inspreken, tussen-spreken, versou-
 ken, stuyren, behindren.
Interponeren, } tussen-stellen.
Interposeren, }
Interpositie, tussen-stelling.
Interpretatie, wtlegging, bedied, vertaling, verkla-
 ring, vertolking.
Interpreteren, wtleggen, verklaren.
Interrogatie, ondervraging.
Interrogatorien, vraag-stukken.
Interrogeren, ondervragen.
Interrupt, afgebroken.
Interruptie, afbreking, tussen-valling.
Interval, tussenheid, tussen-val.
Interventie, tussen-komst.

Inter-

- Intervenieren*, tuffen-komen.
Intimatie, aankunding, bekend-maaking.
Intimeren, ontbieden, aankundigen.
Intimeren, vertfangen, vreesfe aanjagen.
Intituleren, naam-noemen, benamen.
Intolerabel, onverdraaglijk.
Intoneren, voor-fingen.
Intractabel, onhandelbaar, bars, onrekkelijk.
Intricaat, verwart, verstrikt.
Intricatie, verwarring, verstrikking.
Intriqueren, verstrikken.
Introduceren, invoeren, inleyden, inbrengen.
Introdactie, inleyding.
Intuit, opfigt, aanblik, infigt.
Invaderen, aanvallen, invaren.
Invalide, onsterk, onbestendig, dat niet beftaan en mag.
Invariabel, onveranderlijk.
Invasie, aanval, inval.
Invectief, laftering, befchelding, doorftrijking.
Inventaris, opfchryving van goedren, Inhoud, Staat, Boel-fchrixt.
Inventariëren, opfchryven, befchryven, Boel-befchryven.
Inventeren, vinden, wtvinden.
Inventie, vinding, vond, ervinding.
Inverfie, omkeering.
Inverteren, omkeeren.
Investigeren, op fpeuren, navorfen.
Investiture, inftelling.
Invincibel, onwinbaar.

Inviolabel, onschikbaar.

Invitatie, noodiging.

Inviteren, aanporren, noodigen.

Inundatie, overvloeying, water-oploop.

Invocatie, aanrouping.

Invoceren, aanroupen, beroupen.

Involveren, inwikkelen, inwinden.

Involutie, inwikkeling, inwinding, inwenteling, bestrikking.

Inutil, onnut.

JO.

Joncture, vouging, gelid, gewrigt.

Journal, dagelijx; Dag-bouk, Dag-register.

IR.

Iracundie, grampfchap.

Ironie, fchimp-reden, fchars, spot-fpreuk.

Irraifonabel, onredelijk, onbillik.

Irrationaal, onredelijk.

Irrigulier, ongemeen, ongefchikt.

Irreparabel, onverbeterlijk, onvergoedelijk.

Irreprehensibel, onberifpelijk.

Irreverentie, oneerbieding, oneerbiedigheid.

Irrevoabel, onwederroupelijk.

Irrideren, begekken, belaggen, befpothen, befchimpn.

Irriteren, tergen.

IS.

Ifagoge, Inleydinge.

Issue, wtgang, wtkomft, wtgang-regt.

Item,

I T .

Item, desgelijks, insgelijks, soo ook.

Iteratie, hervatting.

Iteratijf, meermaals.

Itereren; hervatten, herhalen.

J U .

Jubilee, Luyt-jaar, Juyg-jaar.

Jubileren, verheugen, juygen.

Judicatyre, Vonnis, Regts-pleging.

Judiceren, oordeelen, Regten, wyfen.

Judiciaal, geregtelijk, regtsprekelijk.

Juge, Regter.

Jugement, Oordeel, Regt.

Jugeren, regten, oordeelen.

Juncture, vouging, lit.

Juramentum, Eed.

Juratoir, by eede.

Cautie juratoir, Borgtogte, ende belofte by eede van 't Gewijfde te voldoen, ende fijn Perfoon, of Goedren niet te verfteken, of te vervremde.

Jurisprudentie, Regts-kunde.

Jureren, sweeren.

Jurisdicctie, Regts-dwang, Regts-gebied, Regts-magt, Regts-ban.

Jurisconfulte, } Regts-geleerde.

Jurift,

Jus Reale, Beheering.

Jus Personale, Infchuld.

Jus Gentium, Volker-wet, Volker-regt.

Jus Civile, Burger-wet, Burger-regt.

Jus Publicum, Gemeene Land-wet.

Jus Privatum, bysonder Burger-regts-wet.

Jus Succedendi ab intestato, Verfterv-regt.

Jus Possessionis, Besit-regt.

Justiceren, Geregts-dienaars, Rigtren.

Justicier, Regter.

Justitie, Geregt, Geregtigheid, Regtvaardigheid,

—— *Distributiva*, begevende.

—— *Commutativa*, vergeldende.

Justificatie, regtvaardigmaking, regtvaardiging.

Justificeren, ontschuldigen, vry-spreken.

Juveren, helpen.

Juwveelen, Kleynodien.

L A.

L *Abeur*, arbeid.

Laboreren, labeuren, arbeyden.

Laborieus, arbeydig, arbeidsaam.

Labyrint, Dool-hof.

Laceratie, verscheuring.

Lacereren, verscheuren.

Lachrimeren, weenen, schreyen.

Lakey, navolger, Loop-jongen.

Lamentatie, gekarm, jammer-klagt, weeklaging.

Lamenteren, karmen, jammeren, weeklagen.

Laps, verloop van tijd.

Large, rijkelyk, breed.

Lascif, geil, wulps, brood-dronken, dartel.

Lasciviteit, geilheid, brood-dronkenschap.

Latiteren, weg-schuylen, sig t'souken maken,

schuylen.

L A.

Latitude, wijte, breete.

Latus, Zijde.

Lauderen, loven.

Laxatie, losing, lossing.

Laxeren, losen, lossen, openen.

LE.

Leetie, lesing, Les, Text.

Lecture, lesing.

Laderen, quetsen.

Legaal, wettig, wettelijk.

Legaat, Afgesand, ervmaking, Heeren
Bode.

Legataris, Ervdeeler, Making-beurder.

Legateren, bespreken, maken.

Legatie, affending, besending, ervmaking, gesant-
schap.

Legende, Verhaal, Vertelling.

Legioen, Krijgs-heir.

Legislateur, Wet-gever.

Legitimatie & bewettiging.

Legitime, wettig.

Legitime portie, Wettig gedeelte, Kinds-gedeelte.
dat is, in vijf, of meer, de helft, ende in minder
als vijf, het derde part, van 't geen sy andersins
fouden hebben ge-ervt.

Legitimeren, bewettigen.

Lafie, quetsing.

Lafa Majesteit, Hoogste-magt-schending.

Leyiteit, ligtvaardigheid.

LI.

- Lias*, snoer.
Liasseren, snoeren, aanrygen.
Libel, Geschrivt, Aanschrivt, Pleit-geschrivt.
Liberaal, mild, gulhertig, vrymoedig, gulhertig-
heid, openhartig.
Liber, los, vry.
Liberaliteit, miltheid, milddadigheid.
Libereren, verlossen, vry maken.
Liberteit, vryheid.
Libertijn, Vry-geest, Vry-gemaakte knecht.
Licent, Verlof-gelt, geoorloft.
Licentiaat, gehengde, toegelaten.
Licentie, verlof, toelating, vrygeving, vry-spraak,
oorlof.
Licentieren, toelaten, vry-geven, gehengen.
Lieutenant, Stedehouder.
Ligue, verbinding, verbond.
Limitatie, bepaling.
Limite, afpaling.
Limiten, Landpalen, Landscheydingen.
Limiteren, bepalen.
Linea, lijn, afkomst, regel.
Linie-regt, regel-regt.
Liquidatie, afrekening, effening.
Liquide, weck, effen, klaar, blood, plat-wt, het
gene sonder moeyten te reekenen is.
Liquideren, weck maken, afrekenen, effenen.
Litigeren, krakeelen, pleyten, twisten.
Litigieus, krakeelig, Dingtalig.
Litiscontestatie, Regts-pleging.

Litiscontesteren, Regts-plegen.
Litispendentie, Twifthanging, Pleithanging.

L O.

Locaal, plaatselijk.
Locatie; verhuuring, pagt.
Locupleteren, verrijken.
Logeren, huisvesten, herbergen, t' huis-leggen.
Logijs, Huisvesting, Herberg.
Lombard, Leen-tafel-houder, Tafel-houder, Pant-
 beleener, Bank van Leening.
Longitude, lengte.
Loy, Wct.
Loyaal, wettelijk.

L U.

Lubriq, slijbberig, glad.
Lufteren, worstelen.
Luxurie, geilheid, onkuisheid.
Luxuricus, geil, weeldrig.
Luytenant, Stedehouder, die in ymands plaats ge-
 stelt is.

M A

M *Achinate*, quaatstoking.
Machineren, quaat stoken, quaat brouwen,
 berokkenen.
Maculature, klad-papier, scheur-papier, omme-
 flag,
Maculeren, bevleken, bekladden.
Magazijn, Voorraad-schuur, Pak-huis.

Sf 5

Magie,

Magie, Tover-konst, Geest-handel, Tover-kunde.

Magistraat, Overheid, Overheer.

Magnanime, grootmoedig, groothertig, edelmoe-
dig.

Magneet, Noord-steen, Zeil-steen.

Magnificentie, Heerlikheid, Pragt, Grootdadigheid.

Magnificq, heerlijk, grootdadig, groots.

Magnitude, grootheid.

Majesteit, Hoogheid, Hoogmagtigheid, Mogent-
heid.

Mainteneren, handhaven.

Maintenue, handhaving.

Malefidei, ter quader trouwe.

Malcontent, ongenoegt, t'onvreden.

Maledictie, vloek, quaat-spreken, lastring.

Malevolentie, quaatwilligheid.

Malheur, ongeval, ramp.

Malheureux, rampspoedig, ongelukkig.

Malitie, boosheid, quaatheid.

Maligniteit, boosfaardigheid.

Manciperen, eygen geven, vereygenen.

Mandaat, bevel, last.

Mandans, Bevel-gever.

Mandataris, bevel-hebber.

Mandament, Bevel, Beveling, Daag-ceel.

Manier, wyse, zede.

Manufacture, handwerkfel.

Manifest, openbaar, verklaring.

Manifesteren, openbaren, verklaren.

Manquement, onbreking.

Manqueren, ontbreken, ingebreken blijven.

Man-

- Mansuetude*, sagtmoedigheid.
Manuaal, handboek, handdook, handsaam.
Maquerelle, Koppelaarster.
Marcheeren, aantrekken, aantreden, streven.
Marge, kant, blad-rand, boort.
Mariage, Huwlijk.
Marquis, Markgraaf.
Masque, mom-aansigt, grijs.
Masqueren, vermommen, mommen.
Massacre, moort, moordery.
Massacrerem, vermoorden, moorden.
Masse, klomp.
Massif, digt, hegt, vast, louter.
Materiaal, stoffelijk.
Materie, stof, sake, etter.
Maternel, moederlijk, van 's moeders lyve.
Matrimonie, Huwlijk, Egt, Moeders-goed.
Matrone, Huys-moeder, eerlijke Vrouw.
Matteren, moede maken.
Maturiteit, rijpheid.
Maxime, Grond-regel, grond.

M E.

- Mechanice*, werkelijk.
Mechanicq, Ambagts-man, Hand-werker, vuyg,
 karig, vrek, hoetelagtig.
Mechaniseren, hoetelen, handwerken.
Medalie, Pronk-stuk, Pot-penning.
Medicijn, Artz.
Medicijne, Genees-middel, Genees-kunde,
Medicinaal, heelsaam.

Me-

Mediateur, Middelaar.

Mediatie, bemiddeling.

Medicamēte, Genees-kruyden, Genees-middelen, Artzeny,

Medicineren, genesen, heelen.

Mediēren, middelen.

Mediocre, middelmatig, middelbaar.

Meditatie, betragting, besinning, overleg.

Mediteren, betragten, overwegen, besinnen.

Melancolijcq, swaarmoedig, swartgallig.

Melancolie, Swaarbloedigheid, Swaarmoedigheid, Swartgalligheid.

Melodie, soet geluyt, soetluydigheid, sang-gequeel.

Melodieuſ, soet luydig.

Membrane, Vlies.

Membrum, Lid.

Memoriabel, gedenkwaardig.

Memoriaal, Gedenk-bouk, Klad-bouk.

Menage, huis-raad, huis-houding, huis-geſin, ralkelijkheid, huisſlijkheid.

Menageren, huis-houden, met omſigt ende maat gebruyken, ſuynig zijn.

Meneen, trekken.

Mensure, maat, maatſlag, roe-tale.

Mentie, meldinge, gewag.

Mentioneren, melden, gewagen.

Merite, verdiensſt.

Meschant, ſnoot.

Menscontent, onvernougt, miſnougt,

Mescontentement, ongenougſaamheid, miſnouging.

Mescontenteren, miſnougten.

Me-

Mefus, misbruik, verfuim.

Metaal, Berg-werk, Gout-mengfel.

Metropool, Hooft-ftad.

Meubelen, Tilbare goederen, Inboel, Roerende goederen.

MI.

Mignon, Troetel-kind.

Migreren, verhuysen.

Militair, oorlogs.

Militeren, tegenftryden, ftryden.

Militie, Oorlog.

Millioen, tien hondert duysent, hondert duysentig.

Mimesis, na-aping.

Minoriteit, minder-jarigheid, onmondigheid.

Minifterie, bediening, dienft.

Minifter, Dienaar.

Minuyte, Bewerp, Voorschrift, Kladder, minderling.

Minutereren, ontwerpen.

Mirakel, Wonderwerk, Wonderdaad.

Mifcontentement, ongenougen, misnougung.

Mifcontenteren, misnougeng.

Mife, onkoste, wtgifte.

Miferabel, ellendig, deerlijk, jammerlijk.

Miferatie, erbarming, deernis.

Mifereri, ontfermen, erbarmen.

Miferie, ellende, jammer, deerlijkheid, jammerlijkheid, ellendigheid.

Miferecorde, barmhertigheid.

Miffive, Send-brief.

Mifterie, verborgentheid.

Mitt-

Mitigatie, verflagting.

Mitigeren, verflagten.

Mixte, gemengt.

Mijne, gelaat.

MO.

Mobile, *mobilaar*, roerlijk, beweeglijk.

Mode, wyfe.

Model, voorbeeld, bewerp, fchets, ontwerp, toonbeeld.

Moderateur, Middelaar, tuffen-fpraak.

Moderatie, bemiddeling, matiging.

Modereren, Middelen, matigen.

Moderne, hedendaagfe.

Modest, zedig.

Modestie, zedigheid.

Modificatie, magtiging, bemiddeling.

Mol, zagt, murw.

Moleft, overlaft, laftigheid, verveling, quelling.

Molefteren, overlaften, laftig zijn, moeyelijk vallen, quellen.

Moliëren, vroeten, ftigten, aanregten, betragten.

Moment, oogenblik,

Momus, Spotter, Nydiger.

Monarch, Vorft, Overheer.

Monarchie, Eens-regeering, Alleen-heerfing.

Monitie, vermaning.

Monopolie, voorkoop, opkoop, inkoop.

Monopolieren, verkoopen, opkoopen.

Monftrantie, vertooning.

Monfteren, toonen, pronken.

Mon-

Monfter, Ondier, Misgeboort, Wanschepfel,
Schrikdier, Gedrogt, staal, toonfel, prouwe.

Monstreus, wanschapig.

Monteren, opklimmen, bedragen, toerusten.

Monument, Gedenk-teyken, Graf.

Moraal, zedelijk, zedig.

Morose, korfel, quaat.

Morositelt, korfelheid, quaatheid.

Mort, Dood.

Mortaliteit, sterffelijkheid.

Mortaal, doodelijk, sterffelijk.

Mortificatie, dooding.

Mortificeren, dooden, wtdoen, te niet doen.

Motie, beweeging.

Motijf, beweegfel, beweegreden, grond-oorzaak.

Movement, roering, beweging.

Moveren, roeren, bewegen.

M U.

Mulcteren, boeten, straffen.

Mulcte, boete, geld-boete.

Multiplicatie, vermenigvuldiging, veelvouding.

Multipliceren, vermenigvuldigen.

Multitude, menigte, veelheid.

Munderen, reynigen, fuyveren.

Municipaal, plaatselijk.

Munieren, sterken, bewaren, befchermen.

Muniment, bevesting, beweering, befcheid die-
nende tot beweering van yemands regt.

Munitie, rusting.

Murmuratie, morring.

Mur-

Murmureren, knorren, morren.

Mutatie, verandering, wisseling.

Muteren, wisselen, veranderen.

Mutilatie, verminking.

Mutileren, verminken.

Mutinatie, oproer, muytery.

Mutineren, oproer-maken, muyten.

Mutueel, onderling, over ende weer.

MY

Mysterie, verholentheid, verborgentheid, geheymenis.

NA.

N *Ampoiffement*, hand-vulling, te bordbrenging, opbrenging.

Namptiferen, hand-vullen, te borde brengen, opschieten.

Narratie, vertelling.

Narratijf, verhalig, het gene men in de *Requeste*, ofte *Conclusie* tot zijn bewijs-reden neemt.

Narreren, vertellen, verhalen.

Natie, Volk, Land-volk, Geboortfelen, Inboorlingen.

Nativiteit, geboorte.

Natuurlijk, opregt geboren.

Natuurlijk-kind, Speel-kind.

NE.

Necessarie, noodig, nootwendig, nootfakelijk.

Necessiteit, nootwendigheid, nootfakelijkheid.

Nega-

Negatie, loogening, ontkenning, beneening.

Negatiif, ontkennelijk.

Negeren, loochenen, ontkennen, beneenen.

Negligent, verfuymig, onagtsaam, agteloos.

Negligentie, verfuim, verwaarloofing, agteloosheid, onagtsaamheid.

Negligeren, verfuymen, verwaarloofen, veronagtsamen.

Negotiant, Handelaar, Koopman.

Negotieren, handelen, handel-dryven, verhandelen.

Nepotes, *Neptes*, Kinds-kindren, Naarkomelingen.

Neuter, { onzydig, geenderley.

Neutraal,

Neutraliteit, onzydigheid.

NI.

Nihil, niet-met-al, niets ter werelt.

NO.

Nobel, edel.

Nobiliteren, veredelen, edel maken.

Nobleffe, Edeldom, Adel.

Number, getal.

Nominatie, noeming.

Nomineren, noemen.

Norme, zegel, maat, voorbeeld, regel.

Nota, merk-teeken, taal-letter.

Notabel, merkelyk, aansienlyk.

Notaris, Beampte-schryver, Bond-schryver.

Notatie, beteekening.

Note, teyken, merk, kenteyken.

T t

No-

Noteren, aanteykenen, letten.
Notificeren, doen weten, bekend maken.
Notitie, aanteykening, kundfchap.
Notoir, kennelijk, kenbaar.
Notule, merk-ceel, Teyken-fchrift.
De Novo, op nieuw.
Novatie, vernieuwing.
Noviteit, nieuwigheid.
Nouvelles, nieuwigheden.

NU.

Nul, niets
Nulliteit, nietigheid, wefentlijk verfuim.

O B.

O *Bedient*, onderdanig.
Obedientie, onderdanigheid, gehoorfaamheid.
Object, voorwerp, grond.
Objecteren, voorwerpen.
Obiter, ter loop, in 't voorby gaan.
Objiciëren, voorwerpen, tegenwerpen.
Oblatie, Offerhande, Offer, Aanbieding, Op-
 dragt.
Oblectatie, verlufting, vermaak, verheuging.
Oblecteren, verluften.
Obligatie, Verband, Verbinding, Schult-kennis,
 Schult-brief, Verbintenis, Hand-fchrift,
 Bond-fchrift, Verpligt-fchrift.
Obligeren, verbinden, verpligten.
Oblique, fcheef.

Obre-

Obreptie, inluyping.

Obreptiif, ter fluij.

Obscuir, duyfter, donker.

Obscureren, verdonkren.

Obscraſie, ſmeeking.

Obscreren, ſmeeken, bidden.

Observantie, *Observatie*, waarneming, gebruik, gewoonte, gaſlaging, opmerking, eerbiedigheid.

Observeren, waarnemen, gaſlaan, aanmerken.

Obſtacule, verhindring, hinderpaal, hinder.

Obſteren, in de weeg ſtaan, verhindren, tegenſtaan.

Obſtantie, halfſtarrigheid, hartnekkigheid, krygelheid.

Obſtinaat, hartnekkig, halfſtarrig.

Obtineren, verwerven, behouden, verkrygen.

Obtrektatie, laſtring.

Obvenieren, tegemoed komen, verhoeden.

O C.

Occaſie, gelegenheid, voor-val.

Occident, Weſt, ondergank.

Occidentaal, weſtwaarts, weſters,

Occulte, verborgen.

Occulteren, verbergen.

Occupatie, inneming, voorkoming, ontlediging, beſigheid, bekommering.

Occuperen, innemen, ontledigen, beſig zijn.

Occurrentie, ontmoeting.

Octroy, Verleening, Vergunning, Gunſt, Verlof, Gunſt-brief.

Oëtroyceren, verleenen, vergunnen.

Oculair, oogfchijnlijk, fchijnbaarlijk, figtbaar.

O D.

Odieux, hatelijk.

O E.

Oeconomie, Huis-houding, Huis-houw-kunde.

O F.

Offenceren, beledigen, leed-doen, quetsen, befchadigen, verongelijken.

Offensie, leed, beleding, quetsing.

Offenfif, befchadigende.

Offereren, aanbieden, toedienen.

Offer, aanbieding.

Officie, Ampt, pligt.

Officie, Ampt-man, Amptenaar.

O M.

Ombrage, *Ombre*, fchaduwe, agterdenken, argwaan.

Ombrageren, befchaduwen, overfchaduwen.

Ombrageux, fchaduwig, agterdogtig.

Omissie, overflaning, nalating.

Omitteren, overflaan, nalaten.

Omnipotent, Almogende.

Omnipotentie, Almogentheid, Almagtigheid.

Omnifcientie, Alwetentheid.

O N.

Onereren, belaften, laden, overlaften, overladen, pak op leggen.

Ope-

OP.

- Operateur*, Werk-meester.
Operatie, werking.
Opereren, werken.
Opereux, arbeidsaam, werkelijk, groot, swaar.
Opificie, hand-bagt, ambagt, hand-werk.
Opinatie, waning.
Opinie, waan, meyning, drift.
Opiniëren, wanen, meynen.
Opiniatre, stijfzinnig, kriegel.
Opiniatrereren, onverfettelijk blijven.
Opinieux, verwaant.
Opposant, *Opponent*, Verweerder, Tegenstrever.
Opposeren, *Opponeren*, tegen-stellen, tegen-setten,
weder-staan.
Oppositie, tegen-stelling, weder-stant, tegen-weer,
tegen-stel.
Oppresseren, verdrukken, onder-drukken.
Oppressie, verdrukking.
Oppugneren, bevegten, bestryden.
Optie, keur, kiesing.
Opulent, rijk.
Opulentie, rijkheid, rijkdom, overloed.

OR.

- Oracul*, Hemel-spraak, Hoed-spraak, God-spraak,
Vraag-baak.
Orateur, Redenaar.
Oratie, Reden, Vertoog, Redeneering, Redening, Gebed.

Ordinantie, geschiktheid, schikking.

Ordinaris, gewoonlijk.

Ordineren, beschikken.

Ordonnantie, infetting, keure, schikking, bevel.

Ordonneren, schikken, instellen, wille-keuren.

Ordre, schikking, orde, stel, bestel.

Oreeren, reden-voeren.

Oriëntal, van Oosten, Oostwaarts, opregt van 't beste.

Origineel, oorspronkelijk, het principale en eerste schrift.

Ornament, verciering, gesmijde.

Orneren, verciereren, optoeyen.

Orthodox, Regt-geloovig, Regtsinnig.

O S.

Ostage, pand, gyseling.

Ostager, Gyselaar.

Ostenderen, vertoonen.

Ostentatie, beroeming, pocching, snorking.

Ostenderen, brallen, pocchen, beroemen, stoffen.

O T.

Otioux, ledig, ydel.

P A.

P *Acisq*, vredig, vreedzaam.

Pacificatie, bevrediging, vredemaking.

Pacisceren, verdragen, bevredigen, over-een-dragen.

Pacta ante nuptialia, Huwlijxte Voorwaarden.

Pagadoor, Betaals-heer, Penning-meester.

Pagie,

- Pagie*, zyde, zy-dienaar, zyd-ganger.
Payment, brokkel-gelt, klein-geld.
Paisibel, vreedzaam.
Paix, vrede.
Palais, Prinzen-hof.
Palinode, wederrouping.
Palpabel, tastbaar.
Palustre, brouk-land, moras
Parabel, gelijkenis, sinnebeeld.
Parade, op-tooyfel, op-pronking, glimp-vertoon-
 ning.
Paradox, Wonderspreuk, Wonder-rede, onge-
 meen.
Paræmia, spreek-woord.
Paragon, puik, wtsteekend.
Paragraphe, beschryving, onderschryving, afdey-
 ling.
Paraphe, merk.
Parapheren, merken, teykenen.
Paraphrase, Wtbreyding.
Parate executie, schielijke Regts-vordring, sonder
 wtstel.
Pardon, Vergiffenis.
Pardonneren, vergeven.
Paroël, effen, gelijk.
Parenthese, inworp, tuffen-reden, inreding, tuffen-
 stelling, invlying, insetting.
Pareren, çieren, oppronken, tooyen, gehoorfamen.
Parcersel, oppronking, çiersel, tooyfel.
Parfumeren, berooken, doorlugten.
Paritas, evenheid.

- Parlement*, Raad-hof, Pleit-hof, Geregts-hof.
Parlementen, buldren, tieren.
Parlementeren, t'samen-fpreken, handelen van
 overgifte van Steden, of Sterkten.
Parochie, Karspel, Wijk.
Parochiaan, Karspel-Paap.
Parricida, Vader, Moeder, Broeder, Suster, ofte
 Kinder-moorder.
Partage, deeling.
Partisaan, medestander.
Partiaal, zydig, eenzydig.
Participatie, mede-deeling, mede-genieting.
Participant, Deel-hebber, Deelagtig, Deel-genoot.
Participeren, mede-deelen.
Partije, weder-deel, Tegen-dinger, deel.
Partitie, verdeeling, deeling.
Particulier, bysonder, afgedeeft, fluks-wijs.
Particulariteit, bysonderheid, naarder berigt.
Party advers, Tegen-dinger.
Partyschap, zydigheid.
Partuer, gade, weerga.
Pasquil, Schimp-fchryft, Steek-fchryft, Schot-
 fchryft, Schimp-digt.
Passade, reys-gelt.
Passage, weg, door-gang, door-weg.
Passagier, Reyfer.
Passato, van den verloopen, voor den voorleden.
 maant.
Passeren, doorgaan, voorby gaan, verlyden, over-
 treffen.
Passport, Vry-brief, Vry-reis-brief, Vry-geley-
 brief.

Passif, lydende.

Passie, lyding, sugt, drift, verrukking, ingenomenheid, lydigheid, harts-togt.

Passioneren, verrukken, innemen.

Passiones, harts-togten, genegentheden.

Pastoor, Harder, Phar-heer, Kerk-heer, Preeker.

Pastorije, Phar, Harder-staat, Kerk-meesterschap.

Patent, open-brief.

Paternel, vaderlijk.

Patient, lyder, siek.

Patienteren, lyden, dulden, gedoogen.

Patientie, gedult, lijdzaamheid.

Patria, Vaderland.

Patriarch, Opper-vader, Aarts-vader.

Patrimonie, Vaders-erv, Vaders-goed.

Patrimoniaal, erfagtig.

Patrimoniale-goederen, Vry ervgoederen, Erv-have.

Patriot, Vaderlander, Liefhebber van 't Vaderland.

Patronage, Patronaatschap, Huishouderschap, Huisvaderschap.

Fus Patronatus, Preuve, Præbende, Priesterlijke inkomst

Patroon, Voorstander, Huis-vader, voorbeeld.

Patronaatschap, Priesterlijk inkomen:

Patrocineren, voorstaan, verdedigen.

Paveljoen, Tente, Veld-tente.

Pauseren, verpoosen, rusten.

Payement, betaling.

Pays, } Vrede.

Pax, }

P E .

Pecceren , sondigen , misdoen.

Pectnieel , geldelijk.

Pedagoge , Tugtmeester , Leermeeſter , Huiſlijk
Leermeeſter.

Pedanterie , kinder-werk , leurerije .

Peyne , breuke , ſtraffe.

Pellegrimage , BEEVAART.

Pellegrim , BEEVAART-REYFER

Pene , ſtraf.

Penetren , door-dringen.

Penitentie , berouw , leetſchap , leetwefen.

Peniteren , berouw hebben.

Penſioen , huurloon , loon , wedde , een Jaarlijxe gifte.

Penſionaris , Loon-trekker , Stads-raadgever ,

Raadſman , Loontrekkend Raadſman.

Perſe , door hem ſelven , wt hem ſelven.

Per accidens , by geval.

Percento , ten hondert.

Percipieren , ontfangen , vatten , begrypen.

Perdurabel , geduerig.

Peregrinatie , Reyſe . Land-reyſe.

Peremptoir , wteindig , wtvoerlijk.

Perfect , volmaakt.

Perſectie , volmaaktheid.

Perſidie , ontrouw , trouwloosheid.

Peregrinatie , wtlandigheid.

Perijkel , gevaar , noot.

Pericliteren , wagen , beſtaan.

Perimeren , dooden , te niet doen , wt doen.

Pe-

Periode, Punt, Stip, Omloop, Volzin, Wtgang, Lid,
Vollooping.

Periphrasis, Omspraak.

Perjurie, eedbreeking.

Permauent, vast, bestendig.

Permanentie, verblyventheid.

Permissie, toelating, verlof.

Permoveren, beroeren.

Permitteren, toelaten.

Permutatie, wisseling, mangeling.

Permuteren, wisselen, manglen.

Pernitieux, schadelijk, verderffelijk.

Peroreren, fluyt-reden, reden-fluyten.

Peroratie, besluyting.

Perpetreren, bedryven.

Perpetuël, altijd-duyrend, eeuwig.

Perplex, verbaast, radeloos, bedremmelt, be-
teutert.

Perplexiteit, verbaastheid, radeloosheid, bedrem-
meltheid.

Persecnteren, vervolgen.

Persecutie, vervolging.

Perseverantie, volherding, volstanding.

Persevereren, volherden.

Persisteren, aanhouden, by-blyven.

Personagie, Rol-speelder, Kamer-speelder.

Personeel, hoeft voor hoeft.

Personele actie, opspraak-regt.

Personen, Lieden, Luyden.

Perspectieve, doorschouwing, doorfigtig.

Perspicuitas, duydelijkheid.

Per-

Perstringeren, bedwingen.

Persuaderen, vroed-maken, aanraden, over-reden.

Persuasie, vroed-making, aanrading, over-reding.

Pertinent, behoorlijk, na den eis.

Pertinentie, geschiktheid, beschikkelijkheid.

Perturbatie, beroering, verftoring.

Perturberen, beroeren, verftoren.

Pervers, verkeert.

Perverteren, verkeeren, omkeeren.

Peter, Doop-heffer.

Petit, klein.

Petitie, begeerte, eis.

Petitoir, faaks eygen, vervolglijk.

Petitoire actie, een faak die in den grond ende ten
principalen vervolgt moet werden.

Petulant, dartel, brood-dronken.

Peupel, Volk, Gespuis, 't Graauw.

PH.

Phantasia, inbeelding.

Phantasmata, voorbeelfels, spoken.

Philosooph, Wijs-gierig, Wijs-fugtig, Wijs-gier.

Philosophie, Wijs-geerigheid, Wijsheid, Wijs-gie-
righeid, Wijs-wording, Wijsheid-fugt, Wijs-
geerte.

PI.

Picant, fteekelijk, fcherp, spits, fteekagtig, neetelig.

Piqueren, fteeken, yemand hatig zijn.

Piraat, Zee-roover.

PL.

Placcaat, Plak-ceel, Plak-fchriyft, Bevel.

Plac-

- Placcaten*, Bevelen.
Plain, effen, gelijk.
Plainte, klagte.
Plaisant, lustig, vrolijk,
Plaisier, lust, vrolijkheid, vreugt, vermaak.
Planeet, Zweef-ster, Dwaal-ster.
Planeren, schaven, effenen, slegten.
Planum, plat.
Plauderen, hand-klassen.
Plebeus, *Plebaan*, een man van geringe soorte, een
 Platter.
Plenipotentie, Volmagt.
Plenipotentiaris, Volmagtig, Volmagtigde.
Plenitude, volheid.
Pleydoy, Geding, Ding-taal.
Pluraliteit, meerderheid.

P O.

- Pœna*, straf, misdæd.
Poinct, punt, stip, verhandel-stuk.
Police van Assurantie, verseecker-brief..
Politijcq, burgerlijk.
Polisie, Burgerschap, Burgerlijke Regeering, Bur-
 gerstant.
Polijt, net, beschaaft, geslepen.
Poligamie, Veel-wijfschap.
Poliz, Verseecker-brief.
Pollicitatie, belofte.
Pompe, stacy, pragt.
Pompeux, pragtig.
Pondereren, overwegen.

5 Pon-

Pontifcaal, Pauselijk, Priesterlijk.

Populair, gemeenzaam, flegtagtig, volkig.

Populeus, volk-rijk.

Portie, deel, gedeelte.

Poseren, setten, stellen.

Positie, stelling, stand.

Positief, gestelt, stellig, 't gene men behoord te setten, ofte waardig gestelt te worden.

Possideren, besitten.

Possesseur, Besitter.

Possessoir, besittelijk, regt om te besitten.

Possessie, besit.

Possibel, mogelijk. ◆

Posteriteit, Nakomelingschap, Afkomste.

Postuur, stal, gestalte.

Postulata, begeerten, eiffen, vereiffingen,

Postulatie, af-eiffing, af-vording.

Postuleren, af-eiffen, eiffen, af-vordren.

Posthumus, ofte *Postmis*, een Kind dat na de dood van zijn Vader geboren werd.

Potent, magtig, vermogend.

Potentaat, Geweld-heer.

Potentie, vermogen, magt.

Poufferen, aanstouwen, aandryven.

P R.

Practijk, bewerking, handel-greep, onderwind, handhaving.

Practizijn, Bewerker, Wtwerker, Regts-oeffener,

Premie, belooning, pryfing.

Preparatie, bereitsel, voorbereyding.

Propositie, voorsetsel.

Præses, Præsident, Voorfitter, Hoofd.

Praxis, daad, doening, oeffening.

Prealable, voor-al, eerst.

Prebende, prove, inkomste, priesterlijk inkomen.

Precedens, voorgaande.

Precederen, voorgaan.

Precario, ter bede.

Precellere, te boven gaan, wtmuyten, overtreffen.

Precept, gebod.

Preceptor, Meester.

Preceptie, bevel, beveling.

Precipitatie, overyling, verhaafting.

Precipiteren, overylen, neerstorten, verhaaften.

Precijs, juist, stip.

Predecesseur, Voorganger, Voorzaat.

*Predestinatie, Voorichrikking, Voorbestemming,
Voorbeschikking.*

Predestineren, voorschikken.

Predicant, Voor-Leeraar, Wtrouper, Preeker.

*Predicatie, Voor-leering, Leer-reden, Preeken,
Verkondiging.*

Predictie, voorsegging.

*Preëminentie, wtfteekentheid, voortreffelijkheid,
wtfteek.*

Prefatie, Voor-reden.

*Preferentie, voor-deel, voor-deeling, voor-trek-
king.*

*Prefereren, voor-deelen, voor-trekken, meer ag-
ten, voor een ander gaan, de voor-keur geven.*

Præfigeren, voor-bestemmen.

Præfixie, voor-bestemming.

Pregnant,

Pregnant, dringende.

Prejuditie, nadeel, vervoordeeling, agterdeel, vooroordeel.

Prejudiceren, beschadigen, vervoordeelen.

Prelaat, Kerk-voogt.

Prelature, Kerk-voogdy.

Prelegateren, voor-wt-maken.

Pralegatum, voor-wt-making.

Prematur, onrijp, ontydig.

Premie, wedde, loon, prijs, vereering, verfeekert geld.

Premissen, voorsendingen, het gene voor hene gaat.

Premitteren, voorsenden, voor heen senden, vooraf-senden.

Preoccupatie, voorkoming, voor-opneming, voorinneming.

Preparatie, toebereyding, voorbereyding, gereetschap, bereidsel.

Preparatoir, toebereydelyk, by voor-raad.

Prepareren, toebereyden, voorbereyden.

Prepostere, verkeert, het agterste voor.

Preposteratie, verkeert-doening.

Prerogatif, voordeel, voor-regt.

Presbyter, Ouderling, Priester.

Prescientie, voorwetenschap, voorwetentheid.

Prescriberen, voor-schryven, verjaren.

Prescriptie, verjaring, bevel, voor-schryving.

Present, tegenwoordig, een Geschenk.

Presentatie, aanbieding, overboding.

Presenteren, aanbieden, overbodig zijn.

Presentie, tegenwoordigheid.

Preservatie, behoeding, verhoeding, bewaring.

Preservatijf, verhoeding, bewarend.

Preserveren, behoeden, behouden, beschutten.

Preses, Voorfitter, Opperfte.

President, Voorfitter, Raads-hoofman.

Presidencie, voorfitting.

Presideren, voorfitten.

Prestantie, overtreffing.

Presteren, betoonen, te weeg brengen, volvoeren, goed doen.

Presumeren, vermoeden, waanen.

Presumptie, vermoeden, waan, laatsdunkentheid.

Presumptueux, verwaand, vermetend, laatsdunkend.

Presupponeren, vast stellen, voor heen bedingen, voor-onder-stellen.

Presuppositie, vast-stelling, voor-beding, voor-onderstelling.

Pratenderen, eiflen, voorwenden, afvordren, regtwanen.

Pretentie, eis, afvordring, voorwending, regtswaan.

Preteriëren, voor-by-gaan.

Pretext, dexfel, voorwending tot een schijn, tot een dek-mantel.

Pretieux, kostelijk, dierbaar.

Præaleren, overtreffen, te boven gaan.

Prevaicatie, overtreding, te buytengaaning, vergryping.

Preveniëren, voorkomen.

Preventie, voorkoming.

V v

pre-

Provoost, Zede-straffer, Tugt-voogt, Tugt-mee-ster, Drost, Geweldige.

Prouve, prouwe, bewijs. Item, geestelijk inneko-
men.

Primaat, Opper-kerk-voogt, eerstheid.

Primo, den eersten.

Primogeniture, Eerstgeboorenschap.

Prins, *Prince*, Vorst, Voogt, Hog. Overheid.

Principaal, voorneemste, voornaamste, saakwellig,
zelf schuldig.

Principie, beginsel.

Prisatie, waardering.

Priseren, waarden, schatten.

Privaat, afgesondert, bysonder.

Privatie, ontneming, ontbeering, berooving.

Prive, bysonder.

Priveren, ontnemen, ontfetten, beroven.

Privilegie, Voor-regt. Hand-vest.

Pro contant, voor gereed geld.

Pro Anno, voor een Jaar.

Probabel, bewyselijk, waarschijnlijk.

Probatie, beprouwing, bewysing, prouf, prouwing.

Proberen, beprouwen, bewysen, waar-maken.

Probleme, Leer-beeld, Vraag-stuk, Werk-stuk,
Vertoog, Voor-stel.

Procederen, voortgaan, voortvaren, dingen, pley-
ten, bevordren.

Procederende Personen, Ding-luyden.

Procedure, voorgang, Dingtaal, Pleithandel, be-
pleyting.

Proces, Geding.

Processie, Ommegang.

Proclamatie, wtroup.

Proclameren, wtroupen.

Procreatie, teeling, voortteeling.

Procreenen, teelen, voort-teelen.

Procuratie, voorforg, Volmagt, Laft,

Procuratie ad lites, Volmagt om een Proces te ver-
volgen.

Procuratie, ad negotia, Volmagt om eenige faken te
beschikken.

Procurator, Gemagtigde.

Procureren, verforgen, voor-forgen.

Procurer, Verforger, Pleit-beforger, Volmagt,
Taalman, Gevolmagtigde, Voorforger.

Procurer Generaal, Algemeen Verforger, Ge-
meent-verforger.

prodige, deurbrenger, quiftgoed.

prodigaliteit, quifting.

Prodigeren, verquiften.

Prodigieus, wanfchappen, wonderbaarlijk.

Productie, voortbrenging.

Product, wtbreng, wtkomft, wtgebraakte.

Profaan, onheylig, werelts, godloos, ongod-
dienftig.

Profaneren, ontheyligen, ontwijen.

Profereren, wtspreken, wttten, voortbrengen.

Professie, Belydeniffe, voorgeving, Ampt, aange-
nomen Dienft.

Professor, Hooft-Leeraar. Opper-Leeraar, Hooft-
fchool-meefter, Hooft-bevorderaar, Lands-
Leeraar.

- Profiteren*, vordren, winning doen, winnen.
Profuge, toevlugt, voorvlugtig.
Profusie, quisting, verplenging.
Progenie, Geslagt, Afkomst.
Prognosticatie, Voor-kenning, Voorduyding.
Prognostiqueren, voor-kennen, voor-duyden, voor-
 kundigen.
Progressie, voortgang.
Prohiberen, verbieden.
Prohibitie, verbod.
Proye, buit, roof.
Project, voorwerp, ontwerp.
Projecteren, ofte *Projiciëren*, voorwerpen, ont-
 werpen.
Prolatie, voortbrenging.
Prolegomena, voor-redeningen.
Prolix, wjtloopig, langzaam.
Prologe, voor-reden.
Prolongatie, verlenging.
Prolongeren, verlengen.
Promissio, belofte, toefegging.
Promitteren, toefeggen.
Promotie, bevordring, voorfetting.
Promoveren, bevordren, voorfetten.
Prompt, vaardig, gefwind, sonder hakkelen.
Promptitude, vaardigheid
Promulgatie, verkondiging.
Promulgeren, verkondigen.
Pronunciëren, wtspreken, vonnis geven, wt wyfen.
Pronunciatie. wtspraak, wtspreking.
Pronunciata, tuygeniffen.

Propagatie, voortplanting, wtbreiding.

Proper, klein, dun, net.

Propheet, Gods-Tolk, Voorboo, Voorsegger.

Propheteren, voorseggen, waarseggen, preeken, voor-boden.

Propbetie, voorsegging, openbaring, voorboding.

Propice, goetgunstig, toegedaan.

Propinquitas, nabyheid, bloedverwantschap.

Proportie, even-redentheid, gelijkmatigheid, voor-deeling, evenheid, even-bedeeling.

Proportioneren, evenredigen.

Propoost, voornemen, voorhebbing.

Proposeren, *Proponeren*, voorstellen.

Propositie, voorstel, voorstelling.

Proprie, eygentlijk.

Proprietaris, Eygenaar.

Proprietas, eygenschap.

Proprium, eygen, eygenschap.

Prorogatie, wtsfel, verlanging. Item, een voor-over-geven-vefouk.

Prorogatie van Jurisdicctie, overgifte van Regts-dwang, daar by men in de Regts-dwang, van een hooger Regter bewilligt.

Prorogeren, wtsfellen, verlengen.

Profcinderen, af-fnyden.

Profciberen, verbannen, verfenden.

Profcriptie, ban, verbanning.

Profe, rijmloos, onberijmt, onrijm.

Profcucie, af-fnyding.

Profcpereren, welvaren, veroveren.

Profcperiteit, voorspoet, welvaart, voorspoedigheid.

Prosternerem, nederwerpen.

Protectie, *Protexie*, schut, beschut, bescherming.

Protecteur, Beschutter, Beschermmer.

Protegeren, beschermen, beschutten.

Protest, voor-betuyging, weder-spraak, aantuyging, tegen-tuig, beklag.

Protestatie, tegen-spraak, onschuld-tuyging, vry-betuyging, betuyg-kennis.

Protesteren, voor-tuygen, weder-spreken, verwerpen, sig selven ergens tegens beklagen.

Prothocol, Schrijv-bouk, Klad-bouk, Schrijv-rol, Beworp-bouk.

Prothocolleren, te bouk stellen.

Provenue, inkomst.

Proverbe, Spreek-woord, Spreek-wijs, Spreuk, By-spreuk, Wijs-saak.

Proviand, voor-raad.

Provident, voorfienig.

Provideren, voorfien.

Providentie, Voorfienigheid, Voorfiening.

Provincia, Landschap, verheert Landschap.

Provincialen-Raad, Landsatigen Raad, Landschaps Raad.

Provisie, voorfiening, voor-raad, saakvoer-loon, voor-eerst.

Provisioneel, by voor-raad, voor-eerst, tot opfeggens toe.

Provisoor, Opfiender.

Provocatie, wtdaging porring, beroup.

Provoqueren, *Provoceren*, wtdagen, porren.

Prudent, voorfigtig.

Prud

Prudentia, Voorſigtigheid.

PU.

Publicatie, Afkondiging.

Publiceren, afkondigen, aflefen.

Publijc, openbaar 't gemeen-eygen, gemeentelijck, werelt-kundig.

Pudijk, ſchaamtelijk, ſchaamagtig, eerbaar.

Pueril, kinderlijk.

• *Punctueel*, geſchiktelijk, net op ſijn ſtuk.

Punctueren, afteykenen, af ſtippen.

Punctum, ſtip.

Punitie, ſtraf.

Pupil, Wees.

Pupillariteit, onmondigheid.

Purificatie, reinmaking, vervulling.

Purificeren, rein-maken, vervullen.

Puriteit, ſuyverheid.

Puriteit, ſuyver, Suyver-geest, Vry-geest.

Purgatie, ſuyvering, loſſing.

Purgeren, ſuyveren, loſſen, verſchoonen.

Purge, verſchooning van nood-ſuim.

Purificatie, reinmaking, ſuyvering.

Putatiſſ, agtender wijs, vermeintelijk.

Puur, ſuyver, helder, onſchuldig.

QUA.

Q*uadreren*, vougen, paſſen.

Quadrans, vierkant, vierendeel.

Quadruplijque, Antwoord op het derde inbrengen van den Aanklager.

Qualificeren, hoedamig maken, Tijtſel geven.

Qualificatie , hoedanigmaking.

Qualiteit , aansien , hoedanigheid , gedaante , staat , tytel , eygenschap.

Quantiteit , grootheid , menigvuldigheid , menigte , hoog-grootheid , hoe vermogentheid , veelheid.

Quantum minoris , is een Acte die ingebracht werd als yet te veel , of boven de waarde gekoft is , daar by men versoukt wederom te hebben penningen te veel gegeven.

Quantum plurimi , als de verkofte saak meer waart is als de selve is verkofte , ende men versoukt soo veel meer als bevonden sal werden te behooren.

Quartier , vierendeel , een Wijk , gewest , lijfgena.

Quartier-meester , Wijk-meester.

Quarta falcidia , is het Vierendeel van de geheele Erffenisfe , het welk den Ervgenaam , met al te veel makingen belast , voor hem vry mag behouden ende aftrekken , ende de reste aan de Making-beurders overgeven.

Querel , krakeel , klagte.

Querelleus , krakeelig , twistig.

Querelleren , krakeelen , beklagen , klagen.

Questie , Geschil , Vraag-stuk.

Questioneren , ondervragen.

Quid pro quo , het eene voor het ander.

Quiësceren , berusten , rusten.

Quiétude , gerustheid.

Quinquanelle , vijf jarig wtstel.

Quytantie , Quytting , Quijt-brief , Quijtschelling.

Qui-

Quiteren, verlaten, ontslaan, te goede schelden.

Quobier, een Reeken-boek, een Register.

Quote, aandeel, mate, deel, portie.

Quoteren; aanteykenen, teykenen.

Quotifatie, schatting, opteykening.

Quotifieren, schatten.

R A.

R *Abat*, afkorting, afslag van de fomme.

Rabatteren, afkorten, afflaan.

Radicaal, wortelijk, gewortelt, oorspronkelijk, met takken.

Radiceren, wortelen.

Raar, felden, yl, dun, aardig, feltzaam, ongemeen, byzonder.

Raffineren, fuyveren.

Geraffineert, afgevaardigt.

Raillerie, gekkerny, boert.

Rantfoen, verloffing, verfoening.

Rantfoeneren, loffen.

Rapiamus, mengel-moes.

Rappel, her-roup, weder-rouping.

R'appelleren, weder-roupen, her-roupen.

Raport, aanbrenghing, overdragt, verflag.

Raporteren, aanbrenghen, overdragen, verflag doen.

Rapporteur, overbrenger overdrager.

Rariteit, Seldzaamheid, een Ongemeene faak, yets byfonders.

Rafieren, vernielen.

Rate, behoorte, portie.

Ratificatie, bekragting.

Ratificeren, bekrachtigen.

Ratiocinatie, redeneering.

Rationaal, redelijk.

Rauw actie, is als men van nieuws ende raulijks wat eist ende werd alsoo onderscheyden van Appel, of Reformatie.

RE.

Reauditie, wederhoring, herhoring, overhoring.

Rebel, wederspannig, afvallig, hartnekkig.

Rebellie, afvalligheid, wederspannigheid, muysterij.

Rebelleren, wederspannig zijn, tegen-spannen, muyten.

Recapulatie, hoofd-deeling, wederhaling der hoofstukken, vertelling, tegen-leg-brief.

Recapituleren, hoofd-deelen, weder-halen de hoofstukken.

Recederen, aarzelen.

Recepisse, Onfang, Ontfang-geel, Quijt-brief.

Receptie, ontfanging, aenneming.

Recept, ontfanging, inneemsel.

Reces, wtstel, afscheid.

Recipiëren, ontfangen.

Reciprocatie, weerkeering.

Reciproque, wederzijds, onderling weerkeering, heen en weer, over en weer.

Reciteren, weerhalen, oplezen, opzeggen.

Reclamatie, tegen-roup, weder-spraak.

Reclameren, tegen-roupen, weder-spreken.

Recognosceren, erkennen.

Recognitie, erkentenis.

Recolement, overhoring.

Re-

- Recolement van Reekening*, herrekening.
Recolement van Getuygen, als de Getuygen nader ondervraagt ende be-eedigt werden.
Recoleren, overhooren.
Recommandabel, pryfelijk, aanpryfelijk.
Recommandatie, aanbeveling, aanpryfung, voorfchryving, gebiedenis.
Recommanderen, aanbevelen, aanpryfen.
Recompenseren, vergelden.
Reconciliatie, verfoening.
Reconcilieren, verfoenen.
Reconvenieren, wederom eiffen, weder aanspreken.
Reconventie, weder-eiffing, weder-aanspraak.
Recordatie, herdenking.
Recorderen, herdenken, geheugen, erinneren.
Recouvreren, veroveren, weder-krygen.
Recreatie, vermaak.
Recredentie, toevertrouwing, vertrouwing, vooroordeel, voor afgewefen besit.
Rector, School-voogt, Bestierder.
Rector Magnificus, Lands-school-voogt, Hoog-school-voogt.
Recueil, verfaam, kort verhaal, verfamening.
Recuperatie, verovering, wederkryging.
Recupereren, veroveren, weder-krygen.
Recusant, onwillig, weygrende.
Recusatie, weygring.
Recuseren, weygren.
Redemptie, verloffing, vry-koop.
Redhibitie, wedergeving.
Redigeren, maken, stellen, fchikken, daar toe brengen.

Re-

- Redijt*, herfegging, wederfegging.
Redinieren, verlossen, vry-koopen.
Reditus, wederkomst.
Redonderen, overvloeyen, hervloeyen, te rugge-
vloeyen.
Redoubleren, verdubblen.
Redres, herftelling.
Redrefferen, herftellen, herfchikken.
Reduceren, wederleyden, te regt brengen, her-
brengen. Item, van een meerder op een min-
der getal brengen.
Reductie, herbrenging, herleyding, herftelling van
een meerder tot een minder getal. Item, be-
roup van een wtspraak van goede Mannen.
Reel, dadelijk, werkelijk, waarlijk.
Referendarien, overbrengers, verhalers.
Refereren, verhalen, bybrengen.
Reficieren, hermaken, vermaken.
Reflecteren, verbuygen, ombuygen, ergens na toe
buygen.
Reflectie, verbuyging, weerflag, weerbuyging, of-
keering, toeneyging.
Reformateur, Hervormer.
Reformatie, hervorming, fuyvering, klaring.
Reformereren, hervormen, fuyveren. Item, verfou-
ken van een hooger Regter herfteld te werden,
ende verbeterd te hebben een Vonnis, dat van
een lager Regter tot nadeel gewefen is, dat
men verklaring nomt.
Refractie, wanfchaauwing, verbreking.
Refrenatie, betooming.

Refrefcheren, vervaarffen.

Refuge, toevlugt.

Refunderen, vergelden, opbrengen.

Refuteren, weygren, afstaan, van de hand wyfen.

Refutatie, wederleg, wederlegging.

Refugeren, wederleggen.

Regard, opfigt, aanzien, aanschouw.

Regaal, Koninklijk.

Regeneratie, wederbaring.

Regent, Bestierden, Voogt.

Regiment, beheerfing, bestier. Item, een loop
Krijgs-volk.

Regifter, Tafel, Rol, Bladwyfer, Blaffert, Schrivt-
warande.

Regiftreren, opfchryven.

Reglement, fchikking, ordre.

Regneren, heerfen, bestieren.

Regres, verhaal.

Regulier, geregeld, gefchikt, regt-wt.

Reguleren, fchikken, regelen, ftieren.

Rejetteren, verwerpen,

Rejettie, verwerping.

Retireren, herhalen, hervatten.

Rei Vindicatie, Regts-wtvooring, wtwinning,
Saaks-eygen aantal.

Relaas, verhaal, vertelling.

Relata, opfigtelijk,

Relateren, vertellen, verhalen.

Relaxatie, loffing, ontfaging, ontloffing, verbroy-
ding.

Relaxeren, lossen, ontfiaan.

Reve-

Releveren, opheffen, opbeuren, verheffen, onthef-
fen, herstellen.

Relief, opheve, opheffing, verligting, herstelling,
herstel-brief.

Relievement, ontheffing, verheffing.

Religie, Gods-dienst.

Religieus, Godsdienstig, Godpligtig.

Reliqua, overblijffel, overschot.

Reliquien, Overblijffelen.

Remarqueren, aanmerken.

Rembourseren, weer-wtgeven, weer-betalen, ver-
fchieten.

Remedie, Hulp-middel, Heel-middel, Tegen-
middel.

Remediëren, heelen, genesen, weder te regt bren-
gen.

Rememoriëren, herdenken, weder-verhalen, erin-
neren.

Reminifcentie, herdenking.

Remiffie, overfetting, overfending, overmaking.

Remiffie, Vergiffenis, Vergeving.

Ramitteren, overfetten, overmaken, quijt-fchelden.

Remonftrantie, Vertoog.

Remonftreren, vertoonen.

Removeren, weeren, afwenden.

Recontreren, ontmoeten, bejegenen.

Renommeren, vermaart maken, vermaren.

Renonciatie, ontzegging, opzegging.

Renoncieren, ontzeggen, opzeggen.

Renoveren, vernieuwen.

Renverferen, verkeeren.

Ren-

Renverfaal-brieven, Weder-brieven, Onkragting-brieven, Tegen-brieven.

Renvoy, verfending, wederfending.

Renvoyeren, verfenden, weder-fenden.

Reparatie, vermaking, vergoeding, hermaking.

Repareren, vermaken, vergoeden.

Repartiëren, verdeelen.

Repartitie, bedeeeling, aandeel, verdeeling.

Repelleren, verdryven, te rugge dryven.

Repeteren, herhalen.

Replicatie, herhaling, verhaling.

Replicate, antwoordelijk, weervouwiglijk.

Replicatie, ontvouwing, hervouwing, herhaling.

Repliceren, weder-feggen, weder-antwoorden.

Replijcq, weder-fegging, weder-antwoord, ver-antwoording.

Reprehenderen, berifpen.

Reprehensibel, berifpelijk.

Reprehentie, berifping, bestraffing.

Reprefaile, weder-neming, weder-eiffing met geweld, bekommering ende befetting om de gemeene faak.

Repräsentatie, vertooning, plaats-vulling.

Reprefteren, vertoonen, plaats-vullen, verbeelden

Reprimende, bedwang, bestraffing.

Reprimeren, verdrukken, bedwingen.

Reprinfè, hervatting.

Reprobacie, verwerping, wraking, verwyting.

Reproberen, wraken, verwerpen.

Reprocheren, verwerpen, wraken, berifpen, weder-leggen.

Re-

Reproche, berisping, wraking, verwerping.

Repromissie, weder-belofte.

Repromitteren, weder-looven.

Republijcque, Gemeen-best, Gemeinten-staat.

Repudiatie, verlating.

Repudieren, verstootten, verlaten.

Repugnantie, tegenheid, tegen-of weerstrevigheid.

Repugneren, bevegten, tegenstryden.

Repulsie, verdryving, afweering.

Repuls, afflag, weygring.

Reputabel, agtbaar.

Reputatie, agting, agtbaarheid.

Reputeren, agten, weder op denken.

Request, versouk, versouk-schriфт.

Request civijl, heus versouk.

Requirant, Eijffer, Aanlegger, Versouker.

Requirereren, versouken, eissen.

Requisitie, versouk.

Requisitorien, versouk-brieven, versoukingen.

Letteren Requisitionaal, Versouk-schriften daar by den eenen Regter aan den ander overdaging, ofte wtwinninge van een Vonnis versoukt.

Rescriberen, antwoorden, weder-schryven.

Rescinderen, breken, te niet doen.

Rescriptie, schriфт, weer-schriфт.

Reservatie, voor-behouding.

Reserveren, behouden, voorhouden.

Risiko, gevaar.

Resident, Verblyver, Plaats-houder.

Residentie, verblijf, verhouding sitting.

Resideren, verblyven, verhouden, sitten.

Residuüm, overschot.

Resignatie, overwyfing, vertigting.

Resigneren, overwyfen, vertigten.

Resilieren, te rug fpringen, wtſcheyden,

Resistentie, wederſtant, tegenſtant.

Resiſteren, wederſtaan, tegenſtaan.

Resolveren, voornemen, beſluyten.

Resolut, onbeteutert, ruſtig.

Resolutie, voorneming, opſet, beſluit, ontloffing, ontbinding, ontknooping, vervlieting, verſmelting.

Resolutie, beſluyten.

Reſonnantie, weer-klank.

Reſort, beſtek, kaveling, ſtrekking, onderhooring.

Reſorteren, gehooren, onderhooren.

Reſpect, ontſag, geſag, aanſien, opſigt, waardigheid.

Reſpecteren, eerbieden, ontſien.

Reſpectijf, onderling, ſoo in 't een als in 't ander.

Reſpijt, wtſtel.

Reſpieren, aaffem-halen

Reſpiratie, aaffemhaling.

Reſponderen, antwoorden, verantwoordten, aanpaffen.

Reſponſabel, verantwoordelijk.

Reſponſe, antwoord.

Reſtabiliëren, weder-regten, wederom in ſtate ſtellen.

Reſtabliſſement, weder-opregting, herſtelling.

Reſtauratie, opregting, weder-opregting, vernieuwing.

- Restaureren*, opregten, weder-opregten.
Reste, overblijffel, overschot.
Resteren, overblyven, overschieten.
Restituëren, herstellen, wedergeven.
Restitutie, herstelling, wedergeving.
Restoir, overschot, overblijffel, vergoeding.
Restrict, verknogt.
Restrictie, vervang, inbinding, eng ende op 't nauwste genomen.
Restrictien, inbanden.
Resultatie, weerspringing, opsprong, opstand.
Resulteren, weerspringen, opspringen, ontstaan, ontspringen.
Resumeren, herhalen, hervatten.
Resumptie, herhaling, hervatting.
Resurrectie, verryfenis, weder-opstanding.
Resusciteren, verwekken.
Retardereren, vertouwen, ophouden, veragteren.
Retardement, vertouwing, ophouding.
Retentie, onthouding.
Reticentie, verfwyging.
Retineren, onthouden, behouden.
Retireven, aarfelen, vertrekken.
Rhetorijcque, de kunst om gierlijk te spreken.
Rhetorizijn, Rymer, Digter.
Retorqueren, verdraayen, verkeeren, te ruggedryven.
Retorsie, omdraaying, omwending, te-rug-dryving.
Retour, weer-keer, keer.
Retourneren, weer-keeren, keeren.
Retraict, vertrek, wijk.

Retracteren, herroupen, herdoen.

Retrencheren, afsnyden, besnoeyen.

Retroacten, de eerste Acten.

Rumatijcq, koud, vogtig, nat.

Revelatie, openbaring.

Reveleren, openbaren.

Revenge, wraake.

Revengeren, wreeken.

Revenuën, inkomsten.

Reverentie, eerbieding.

Reviseren, oversien, hersien.

Revisie, hersiening, herfinning.

Revisor, Overfiender.

Revocatie, herrouping.

Revoceren, weder-roupen, herroupen.

Revolveren, ontwinden, omwenden, omloopen.

Revolteren, afvallen, omwenden, omkeeren.

Revolie, oloop, afval.

Revolutie, ontwinding, omwenteling, omloop, omtolling, omdraeying.

R I.

Redicule, *Ridiculus*, belacchelijk.

Rigour, strafheid, strengheid.

Rigoureux, streng.

Riole, goot, verlaat.

Risque, *Risiko*, gevaar.

R O.

Roboratie, sterking.

Roboreren, sterken

Robust, sterk.

X X 2

Rojers

Roiëren, wtdoen, wtschrabben.

Route, verstroying.

R U.

Rubriek, afteykening.

Rude, hart, rouw.

Ruine, vernieling, nederstorting.

Ruïneren, vernielen, neder-slaan, te gronde werpen.

Ruïneus, bouwvallig.

Ruminatie, herkauwing, herhaling.

Rumoer, gerugt.

Rupture, breuk.

Ruſtjik, boers.

S A.

S *Acrament*, Heil-teyken, Eedbond.

Sacreren, heyligen, wijen.

sacrificie, Toeheyliging, Heyliging, Offerhande.

sacrilegie, Kerk-roof.

sacristie, Heyligdom.

ſayſoen, Gety, Jaar-gety.

Saiſeren, vatten, vaſt houden.

Saiſie, genieting, beſit.

Salariëren, beſoldigen, loonen.

Salaris, wedde, loon, beſolding.

Salvatie, bewaring, beſchut.

Salveconduit, Vry-geley-œeel.

Salveren, bergen, in veyligheit brengen, behouden.

In Salvo, in behouden haven.

Saluëren, begroeten.

Salut, Heil, Saligheid, Groetenis.

Saluteren, groeten.

Salutair, heilzaam.

Salutatie, begroeting, heilwenfing.

Samblant, oogenfchijn.

Sanctimonia, { heyligheid.

Sanctitas,

Sanctificatie, Heyligmaking.

Sanctificator, Heyligmaker.

Sapientie, Wijsheid.

Satisfactie, voldoening, leeffing, gemoede-heb-
bing.

Saufconduit, vry-geley.

Sauvegarde, befcherming, befchutting, vrye
waarnis, vry-geley.

SC.

Scabel, bank.

Scabreus, rouw, ruyg, fchrabbig, fchurft.

Scandaal, aanftoot, ergernis,

Scandaleus, ergelijk, aanftootelijk.

Scandeliferen, ergeren, aanftoot geven.

Scapperen, ontkomen.

Scarificatie, fcherving.

Scedule, handschrift, ceel,

Scelerus, fchelmagtig.

Scema, gefalte, voor-ftel.

Scene, Tooneel.

Scepter, Koninks-ftaf, Rijk-ftaf.

Scientia, wetenfchap.

Scisma, twee-fpalt, fcheuring.

Scifmatijcq, Scheurmaker, fcheurfugtig.

Scholafijcq, fchools.

Schole, Leer-plaats.

Scintillatio, glinstring, tinteling, vonking.

Scopus, wit, doel, oogmerk.

Scottatie, hoerering.

Scorteren, hoereren.

Schriftuyre, Regt-stuk, Pleit-stuk.

Scriptura, Schrivt.

Scrupule, angst, bekommering, gewigt van twintig greynen.

Scrupuleus, angstig, agterkoufig.

Scruptatie, nasouking, doorgronding.

Scruiteren, doorsnuffelen, nasouken, doorgronden.

Scurre, Rabauw, Guyt, Fiel.

Scurrilliteit, fieltery.

SE.

Secluderen, afluyten, wtsluyten.

Seclusie, afluyting, wtsluyting.

Seconde, tweede.

Secunderen, bystaan, ondervangen.

Secours, bystand, hulp.

Secreet, geheim.

Secretelyk, heymelyk.

Secretaris, Raad-schryver, Geheim-schryver, Schrivt-heer, Geregt-schryver, Stad-schryver.

Seete, aanhang, gedeeltheid.

Sectaris, Aanhanger.

Seculier, wereltlyk.

Seculum, Hondertjarige Eeuw.

secundem quid, na yet.

Securiteit, veyligheid, onbekommertheid, onbeschroomtheid, gerustheid.

Seditie, oproer.

Seditieus, oproerig.

Seigneur, Heere.

Seigneurie, Heerschappije, Heerlijkheid.

Sejunctie, onderscheyding, afscheyding.

Semblant, schijn.

Seminarium, Plant-hof, Queekerije, Sny-hof.

Semiplene probatie, halve prouwe, bewijs ten halven.

Senateur, Raad-heer.

Senatus-consulta, Raads-besluyten.

Senior, Ouderling.

Sensibel, gevoelig.

Sententie, Vonnis, Oordeel, 't Gewijsde, Sin-
spreuk, Spreuk, Sin-wtting.

Sententie diffiniief, Eind-oordeel.

Sententiëren, vonnissen, oordeel vellen.

Sententieus, sin-rijk.

Sentiment, gevoeligheid, gevoelen, oordeel.

Separatie, scheyding.

Separatie bonorum, Boedel-scheyding.

Separabil, onderscheydelijk.

Separeren, scheyden.

Sepiment, Thuyn, tuyning.

Seponeren, weg leggen, ter zyden leggen.

Sepulchre, Graf.

Sepulture, Begraffenis, Graf.

Sequele, gevolg.

Sequestratie, bylegging, overgift, in bewaarstelling.

Sequester, Scheids-man, Segs-man, Maakelaar, in
wiens handen een twistige sake te bewaren,
ende als in verseeckringe gestelt werd.

Sequestreren, overgeven, in bewaring stellen.

Sereniteit, helderheid.

Sergeant, Bedienaar, Regts-bode.

Serieus, ernstig.

Sermoen, Vertoog, Predicatie, Leer-reden.

Serpent, Slang.

Servateur, Behoeder, Behouder.

Serviteur, Dienaar.

Servituyt, dienstbaarheid.

Servitus pradiorum, Erv-dienstbaarheden.

Servitus pradiorum Urbanorum, Huis-dienstbaarheden

(den.

Servitus prediorum Rusticorum, Velt-dienstbaarhe-

Sessio, fitting, vergadring, by-een-komst.

Serviteit, hardigheid, strengheid.

Seurete des Corps, Vry-gely, Vry-briev.

Sexe, Soorte, Geslagte, Kunne, hy, of sy.

SI.

Sicaneren, moorden.

Sicanerie, baatsfoukigheid, hoetelagtigheid, moorderije.

Sicaneur, hoetelaar, baatsfoukig, moordenaar.

Signaal, teyken.

Signature, teykening.

Signet, Merk-ring, Zegel-ring.

Significant, duydelyk.

Signifieren, beteykenen.

Signum, Teeken.

Silentie, stilswyging.

Similis, gelijk.

Similiter, gelijkelijk.

Sim-

Simpel, enkkel, eenvoudig, flegt.

Simpliciteit, eenvoudigheid, flegtigheid, eenvuldigheid.

Simulatie, veinfing, bewimpeling.

Simuleren, veinfen, bewimpelen.

Sinceer, opregt, eenvoudig.

Sinceriteit, opregtigheid.

Singulariteit, byfonderheid.

Singulier, byfonder, fonderling.

Sinifter, flinx, vals.

Sifteren, in regt ftellen, yemand vertoonen, ofte doen komen.

Situs, *Situatie*, ftand, gelegenheid, eygenschap eender plaatfe.

Situieren, ftellen, nederftellen, gelegen zijn.

S O.

Sober, nugtren, fuyng, fpaarfaam, fchaars.

Sobrieteit, nugterheid, fpaarfaamheid.

Societeit, gefelfchap, maatschap, gemeinfchap.

Solaas, trooft.

Solageren, vertrooften.

(ren

Solemneel, Feeftelijk, plegtelijk, opentlijk, na beho-

Solemniferen, vieren, Feeft-vieren, Hoog-tijd houden, plegtigen.

Solemniteit, Hoogtijd-viering, Feeft, plegting.

Sollicitatie, beneerftiging, verfouk.

Solliciteren, beneerftigen, verfouken.

Solide, louter, hegt, hard, vast, lichamelijk.

Soliditeit, louterheid, digtigheid, vastigheid, lichamelijkheid.

Solitair, eenfaam.

Solstitie, Sonne-stand.

Solvent, betaalbaar.

Solveren, oplossen, lossen, betalen.

Solutie, oplossing, lossing, betaling.

Sombre, beschaduwtd, bedekt, treuragtig, akelig, drouwig.

Sommarie, inhoud, kort-begrijp.

Sommatie, opeiffing, optelling.

Sommeren, af-eiffen, af-vordren, wt-eiffen, op-eiffen, op-tellen.

Somptues, fiet *Sumptueus*.

Sonderen, gronderen, peylen.

Sophist, mugge-sifter, neus-wys, bet-wetert, hair-kloover, woord-vitter.

Sophistiseren, mugge-siften, bet-weten.

Sorteren, wtfondren.

Effect Sorteren, stand grypen.

Soulagement, troost.

Soulageren, vertroosten.

Souverain, Opper-hoofd, Opperste, Oppermagtig.

Souverainiteit, Oppermagt, Opperhoofdigheid.

SP.

Spargeren, verspreyden.

Spatie, wijtte, ruimte, lege plaats.

Spatieus, ruim, wijd.

Speciaal, sonderling, bysonder.

Speciale Procuratie, sonderlinge last.

Specialijk, insonderheid, bysonderlijk.

Specialiteit, bysonderheid.

Specie, gedaante, soorte, bysonder.

Species, gedaante, soorte, gemeen gedaante.

Spe-

Specieus, sonderlijk, sonderling.

Specificatie, sondering, benoeming, wtdrukking, gedaant-geving, Reeken-geel.

Specificieren, *Specificeren*, sonderen, wtsonderen.

Spectakel, Schouw-spel, Beschouw-spel.

Spectateur, Aanschouwer.

Specteren, aanschouwen.

Spectatie, opmerking, bespeuring, bespieding, beschouwing, finlijkheid.

Speculeren, belinnen, bespeuren, bespieden, bezelfen, beschouwen.

Speculatijs, opmerkend.

Spelonk, Aard-kuil, Grotte.

Spenderen, bekostigen, verspillen, aan te kost hangen.

Spirituel, geestelijk.

Splenderen, glinstren.

Splendeur, klaarheid, glans.

Spoliatie, berooving, plondring.

Spolie, stoorring, roof.

Spoliëren, berooven, plonderen, stoorringe doen.

S T .

Stateren, laten staan, in state stellen.

Status, Staat, Hoofd-saak.

In State, opgehouden, wtgesteld.

Statue, Beeld, Stock-beeld.

Statuëren, instellen, vast setten.

statuyten, Instellingen, Land-regten, Stads-wetten, Keuren.

Stature, lijfs-groot, lijf-stal.

Steriliteit, onvrugtbaarheid.

Stimulatie, aanporring.

Stipulatie, toefegging.

Stimuleren, voort-dryven, aanporren.

Stipuleren, toefeggen, bedingen.

Stratagema, arglistigheid, loofe trek, loosheid.

Structure, timmering, gebouw.

Student, Leerling, Bouk-oeffenaar, School-gaft.

Studie, leer-oeffening, vlijt.

Studeren, vlyten, oefenen, benaarftigen.

Studieus, naarftig, vlytig, leerfugtig.

Studoor, Oeffen-kamer.

Stupiditeit, plompigheid.

Stylo novo, na nieuwe Stijl.

Stylo veteri, na oude Stijl.

SU

Suafie, aanrading, overreding.

Suafor, Overreder.

Subalternatie, onderbeurtigheid.

Subalterne, onderhorig.

Subalterne Regters, die onder een andren hooger Regter ftaan.

Subdiveren, onderscheyden.

Subject, onderwerp, onderworpen, grontfaak, gront.

Subjectie, onderwerping.

Subjicieren, onderwerpen.

Subijt, snel, terftont, gefwind.

Subjungeren, onderwerpen, ondervougen.

Submiffie, onderftelling, verblijf.

Submitteren, onderftellen, verblyven.

Suborneren, heymelijk befteecken, wtmaken.

Sub-

Subrept, steels-wijs, ter sluyp.

Subreptie, heymelijke ontrekking,

Subreptijf, onderkropen.

Subrideren, mees-muylen, koker-muylen.

Subrogeren, in de plaats van een ander stellen, plaatsvullen.

Subsidie, onderftand.

Subfiffteren, byftaan, onderftand doen, helpen.

Subfiftenie, onderftandigheid, beftaanlijkheid.

Subfigneren, onderteykenen.

Subftantie, wefentlijkheid, zelfftandigheid.

Subftantieus, bondig, zelfftandig, eygen-kragtig.

Subfttractie, aftrekking.

Subftraheren, aftrekken. (ftellen.)

Subftitueren, in de plaats ftellen, onderftellen, erv-

Subftituyt, in de plaats gefteid, ondergefteid.

Subftitutie, in de plaats-ftelling, onderftelling, erv-
making.

Subtiyl, fpitfvindig, fcharpfinnig, fijn, fmedig.

Subtiliferen, hairklooven.

Subtiliteit, fpitfvindigheid, fcherpfinnigheid.

Subveniëren, voorkomen, te hulp komen, onder
ftand doen.

Subventie, onderftand.

Subverfie, omkeering.

Subvirguleren, onderftrepen.

Succederen, involgen, navolgen, gelukken.

Succeffie, verfterffenis, navolging, involging.

Succeffeur, Erygenaam, Nakomeling.

Succincte, beknopt.

Succours, hulp.

Suc-

- Succumberen*, onderliggen.
Suffisant, genoegzaam.
Suite, Stoet.
Sumptueus, kostelijk.
Superabondant, overvloedig.
Superabondantie, overvloed.
Superbe, hoogmoedig, trots, hoovaardig.
Superbiteit, hoogmoedigheid, trotsheid.
Superficie, oppervlak, vlak, vlakke.
Superflu, overvloedig, overtollig.
Superintendent, Opper-voogt.
Superioriteit, Overheid.
Superscriptie, opschrift.
Supersederen, afdaten, nalaten.
Superstitie, overtolligheid, by-geloov, af-geloov,
 wan-geloov, waan-gelooving.
Superstitieus, overftallig, by-geloovig.
Suppediteren, toereyken.
Suppleren, vullen, vervullen.
Supplement, *Suppletie*, vulling.
Supplianten, Smeekelingen, Verfoekers.
Supplicatie, smeeking, smeek-schrift, ootmoedig
 verfoek.
Supplicie, straffe, lijf-straffe.
Suppliceren, smeeken, te voet vallen.
Support, steunfel, ftut.
Supporteren, verdragen, ondersteuten, onderschra-
 gen.
Supporteren, ondersteeken, ondersteellen, wtmaken,
 toestellen, vergieren.
Suppoost, ondergestelde, onderhorig.

Sup-

Suppositie, wtmaking, toestelling, onderstelling.

Suppressie, verdrukking, onderdrukking.

Supprimeren, verdrukken, onderdrukken, t'onderhouden, dempen.

Surcheren, schorten, opschorten.

Surplus, overschot.

Surreptie, aftrooning, ontzutfeling.

Surrogatie, in de plaats stelling.

Surrogeren, in de plaats stellen.

Surseance, schorsing, opschorting.

Survivantie, overleving, toefegging om naar yemands dood in zijn Ampt, ofte Officie te komen, of te blyven.

Susciteren, opwekken.

Suspect, verdagt.

Suspect de fuga, van voorvlugte verdagt.

Suspecteren, verdenken, nadenken, agterdenken.

Suspenderen, opschorten, afstellen.

Suspensie, opschorting, schorsing, twijffel, onsekerheid.

Suspicie, agterdogt, argwaan, nadenken, agterdenken, vermoeden, afterkousigheid.

Sustentatie, onderhoud.

Sustenteren, staande-houden, onderhouden, ophouden.

Sustineren, staande houden, dryven.

Sustinue, staande houding, dryving, gevoelen.

SY.

Synagoge, School, Vergaar-plaatse.

Synode, Kerken-Land-raad, Kerkelijke Vergadering.

T A

T *Abellioen*, Bondschryver.

Tabernakel, een Tente, een Hutte.

Tacite, stilswygende, bedektelijk.

Tapijt, Pel, behangfel.

Tarra, onrein, onfuyver.

Tarderen, vertouwen, benyden, ophouden.

Taverne, Herberg, Kroeg.

Tavernier, Waard.

Taulotogia, hatering, dubbel-fpreuk.

Taxatie, fchattig, waardering.

Taxeren, fchatten, waarden.

T E.

Temer air, roukeloos, ftout, vermeten, ligtvaardig, onbedagtelijk.

Temperantie, matigheid.

Tempel, Kerk.

Tempeest, onweer, ftorm.

Temporeel, tijdelijk.

Tenderen, ftrekken.

Temptatie, quelling.

Tempteren, quellen.

Teneur, inhoud.

Tentatie, beprouving, verfouking, bekoring.

Tenteren, beprouwen, verfouk, bekoren.

Tergiversatie, wtfel, tegenftribbeling.

Tergiverseren, tegen-ftribbelen, wtfel fouken.

Termijn, bepaling, paal-teecken, merk-teecken, talwortel, paal.

Termen, bepaalde ende gepaste woorden.

In Terminis, ter faake dienende.

- Terminatie*, ende, wt-eynde, bepaling,
Termineren, eindigen, bepalen, wttten, vellen.
Territoria, Land-palen.
Testament, Wtterste-wille. Verbond.
Testamenteur, Erv-wtter, die gestelt is tot de wt-voeringe van yemands Wtterste-wille, anders
Executie.
Testateur, Wtterste-wil-maaker, Willer.
Testatrice, Wtterste-wil-maakster.
Testeren, erv-maken, betuygen.
Testificatie, betuyging.
Testimonium, getuygenis.

T H.

- Theatre*, Schouburg, Toonneel, Schouwspel-
 plaats.
Thema, gestel, voorstel.
Theologie, God-geleertheid, Godsdienst-kunde.
Theologus, of *Theologant*, Gods-geleerde, Schrivt-
 geleerde.
Thesis, stelling, los-geschil.
Thresoor, Schat.
Thresorier, Ontfauger, Schat-meester, Penning-
 meester.

T I.

- Timiditeit*, blooheid, vrees.
Tincture, verwing, indooping.
Tiran, Dwingeland, Geweldenaar.
Tirannie, dwinglandije, geweld, wreedheid.
Titule, Opschryft, By-naam, Van Benaming,
 Eernaam.
Tituleren, by-noemen, opschryven.

Yy

T O.

Tolerantie, verdraagszaamheid.

Tolereren, verdaagen.

Tombe, Graf.

Tome, Bouk-deel.

Torment, pijn.

Tormenteren, pyningen.

Torqueren, wenden, drayen, keeren, wringen.

Torture, pyning.

Tortureren, pynigen.

Totaal, geheel, al.

T R.

Tractaat, handeling.

Tractaat van Trevis. Bestand-handeling.

Tractabel, handelbaar, rekkelijk, wel onthalende,

Tracteren, handelen, onthalen, te goed doen.

Traditie, overlevering, levering, opdracht.

Traduceren, overfetten, overhalen, bekladden, doorftrijken.

Trasycq, Koophandel.

Trasycqueren, Koophandel dryven.

Tragædie, Treur-fpel.

Traineren, fleepen.

Trainer, Verrader.

Tranquilliteyt, stilligheid, gerufftheid.

Transactie, overgeving, afhandeling, daging, overkomt, verdrag.

Transformatie, gedaant-verandring, vervorming.

Transformeren, gedaant-verandren, vervormen.

Transgressie, overtreding.

Transieren, overgaan, voorby pafferen.

Tran-

- Transitie*, overtred, aftred.
Transigere, overkomen, overfetten, verdragen.
Translateren, overfetten, overdragen.
Translatie, overfetten, overdrag.
Transmitteren, verfenden.
Transmutatio, verwiffeling.
Transmuteren, verwiffelen.
Transport, Overdragt, Overgift, Opdragt.
Transporteren, overdragen, overleveren.
Transubftantiatie, Over-felfftandigheid.
Travailie, arbeid.
Travailieren, arbeyden, quellen, moeyten aanden.
Travers, dwars, kruys-weegs.
Traverseren, kruyflen, dwerflen, dryven.
Trenchee, Loop-grave, Voor-fchans.
Trepidatie, fchudding, waggeling, beeving.
Trevis, Bestand, Stilftand van Wapenen.
Triangel, drie-houk.
Tribulatie, verdriet, gequel, weder-waardigheid.
Tribuyt, Tol, Schatting, Oplage.
Trinitas, Drie-eenigheid, Drievuldigheid, Drieheit.
Trifte, treurig, droevig.
Triumphe, Zeege-praal, Intrede.
Triumpheren, zeege-praale.
Tropheen, zeege-teykenen, zeege-ftigter.
Trotteren, draven.
Troubleren, beroeren.
Troup, kudde, hoop.

TU.

- Tumult*, oproer.
Tumultueus, oproerig.

Turbatie, beroering.

Turbe, Bende, Menigte, Schare.

Turbulent, beroeren.

Turbu.ent, onstuymig.

Turpe, leelijk, oneerlijk.

Tutele, Voogdy, Momberschap.

Tuteur, Voogd, Momber.

T Y.

Tyrannus, Dwingeland, Geweldenaar.

Tirannije, Dwinglandy.

Tyranniseren, geweld bedryven, overlast doen.

V A.

V Acant, ledig.

Vacantie, ledigheid, Vier-tijd.

Vacatie, besigheid, ontleding, ontledigheid.

Vaceren, beledigen, verledigen, ontledigen.

Vacillatie, waggling, wispelturigheid.

Vacilleren, waggelen.

Vagebond, Land-looper.

Vagus, swervend, onbepaald.

Vaillant, klouk.

Valeur, waardy, prijs.

Valideren, gelden.

Valuatie, waardering.

Valvaseur, die naast een Baron, of Vry-heer is.

Vaniteit, ydelheid.

Vanteren, bcroemen.

Variabel, veranderlijk, wisselbaar.

Variatie, verandering.

Variëren, veranderen.

Varieteit, verandering.

Vassal, Leen man, Smal-heer.

Vaticineren, waarzeggen.

U B.

Ubi, waar.

Ubiquiteit, over-alheid.

V E.

Vehement, hevig, heftig.

Vehementie, hevigheid.

Velociteit, rasheid, snelheid.

Venaal, veil.

Vendiceren, toe-eygenen.

Venditie, verkooping.

Vendue, verkooping in 't openbaar.

Venerabel, eerwaardig.

Veneratie, eering, eerbieding, eerbiedigheid.

Ventileren, wannen, reden-liften, windelen.

Verbaal, vertelling, verhaal.

Verbaliferen, fijn fake met de mond verdedigen.

Verificatie, waarmaking.

Verifimile, waarschijnlijk, de waarheid gelijk, geloofwaardig.

Verifieren, *Verificeren*, waarmaken, waar-tuygen.

Verfferen, verkeren, oeffenen, ommegaan.

Versie, Overfetting, omfetting, draaying, wending.

Vestige, spoor, voet-ftap.

Vexatie, quelling, moeyte.

Vexeren, quellen, plagen.

V I.

Vicarie, Stadhouderschap, Prove, Geestelijk inkomen.

Vicarius, Plaats-houder, Stad-houder.

Vice, mangel-beurt. Item, gebrek, ondeugt.

Viciens, ondeugende, gebrekkig.

Viciniteit, gebuurschap.

Victorie, Overhand, Overwinning, Zege.

Victorieus, zege-rijk, overwinning.

Victualie, Voedsel, Leeftogt.

Victualieren, voeden, spysen.

Vigeren, groeyen, leven, sterk ende kragtig wesen.

Vigour, sterkte, kragt.

Vigilant, wakker.

Vigilantie, wakkerheid.

Vigoreus, sterk, kragtig, fris.

Vijl, slegt, gering, onagtbaar, onwaard.

Vilain, guytagtig, schandig, afgunstig.

Vilainie, guyterije, afgunstigheid.

Vilipendie, veragting, kleinagting.

Vilipenderen, veragten, versmaden.

Vindemie, Wijn-tijd, Wijn oegst.

Vindiceren, vrymaken, verlossen, bevryen, eygenen, wreeken.

Vindicatie, toe-eygening.

Violatie, schoffering, schendig.

Violent, geweldig.

Violeren, schofferen, verkragten, schenden.

Violentie, geweld, schoffering.

Visie, siening, schouwing.

Visier, doorligt.

Visioen, Gesigt, Geschigt-spoek, Toon-gesigt.

Verschyning.

Visitiatie, besouk.

Vist-

Vifiteren, befouken, befigtigen.

Vitie, ondeugt, mangel.

Viticus, volfauten, ondeugend', gebrekkig

Vituperabilis, verfmadelijk.

Vituperatie, verfmading.

Vitupereren, laftren, veragten, verfmaden.

Vivaciteit, levendigheid, langleventheid.

UL.

Ultimo, den laaftten.

UN.

Unanimiteit, eenmoedigheid.

Unie, eenigheid, Vereeniging.

Unieren, vereenigen.

Uniform, eenvormig.

Universalitas, Algemeenheid.

Univerfeel, algemeen.

Univerfiteit, Land-fchool, Hooge-fchool, Gemeen-fchool, algemeenheid.

VO.

Vocabulaar, Vertaal-bouk, Woord-bouk.

Vocatie, beroup.

Voceren, roupen, beroupen,

Vocifereren, luyde roupen, krijffen, morren.

Volumen, Bouk-deel, Rol, Bouk, Bouk-band.

Voluntaris, Vrywillige, gewillig, willig.

Voluptas, welluft.

Voluptueus, welluftig, dartel.

Vonnis, Gewijsde-faak, wijsdom.

Voraciteit, gulfigheid.

Voreren, opflokken, verflinden.

Voyagie, Reyfe.

Vouëren

Vouëren, verlooven, toewensen.

U R .

Urbaan, deftig, burgeragtig, beleevt.

Urbaniteit, deftigheid, burgerlijkheid.

Urgeren, dringen, dwingen, voorwenden, aandringen, op aanftaan.

U S .

Ufantie, *Ufagie*, gebruik.

Ufuftruct, Lijftogt, Vrugt-gebruik, Befit-neming, inneming.

Ufarpatie, gebruik, inneming, besit-neming tegens regt.

Ufurperen, besit-nemen, gebruyken, innemen.

Ufus, bruik.

U T .

Utijl, profitelijk.

Utiliteit, profijt, nut.

V U .

Vulgair, gemeen, flegt.

W A .

waarderen, fchatten.

W I .

willige Condemnatie, een Vonniffe op de overgifte van Partijen, ten weder-zyden onwederrouwelijk gedaan.

wispeltuir, ongestadig.

wispeltuyrigheid, ongestadigheid.

E Y N D E .

